SFÂNTUL VASILIE CEL MARE

SFÂNTUL GRIGORIE BOGOSLOVUL

CUVINTE PUȚINE OARECARE

VASILE CEL MARE, SF.,
GRIGORIE DE NAZIANZ, SF.
Cuvinte puține oarecare din ceale multe/
Sfântul Vasile cel Mare şi Sfântul Grigorie de Nazianz
trad. din lb. greacă de
Ilarion Dascălul şi Grigorie Dascălul.
Bucureşti : Predania, 2012.

ISBN 978-606-8195-21-6

I. Ilarion Dascălul (trad.)
II. Grigorie Dascălul (trad.)

ALE CELOR ÎNTRU SFINȚI PĂRINȚILOR NOŞTRI

VASILIE CEL MARE
şi
GRIGORIE CUVÂNTĂTORIUL

DE DUMNEZEU

CUVINTE PUŢINE ORECARE
DIN CEALE MULTE

Tălmăcite din limba ellinească
de
Ilarion Dascălul şi Grigorie Dascălul
şi întâi tipărite în Bucureşti,
în Sfânta Mitropolie,
la anul dela Hristos

1826

iar acum tipărite a doua oară
la anul dela Hristos

2012

PREDANIA
Bucureşti

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Cartea de față, intitulată modest *Cuvinte puține oarecare din ceale multe, ale celor întru sfinți părinților noştri Vasilie celui Mare şi Grigorie Cuvântătoriului de Dumnezeu*, a fost alcătuită de Grigorie Dascălul, Mitropolitul Ungrovlahiei (1765–1834), ca o anthologie a prieteniei celor doi mari Sfinți Părinți ai veacului al patrulea, precum mărturiseşte tipograful Pafnutie în prefața intitulată „Cătră cititoriul": „[Mitropolitul Grigorie,] fiindcă marele Vasilie au fost ca un suflet în dooă trupuri cu Bogoslovul Grigorie (...), tălmăcind câteva Cuvinte, Epistolii, Stihuri de ale Bogoslovului Grigorie, le-au unit cu ale marelui Vasilie, ca să se cunoască că precum în viiață au fost iubiți şi uniți, aşa şi în Cartea aceasta să fie uniți".

Grigorie Dascălul (proslăvit între sfinți în anul 2006), este unul dintre vestiții traducători ai scrierilor patristice din obştea Stareţului Paisie de la Neamț. Numele lui Grigorie este legat de un alt mare traducător nemțean, Gherontie, care i-a fost şi duhovnic, şi cu care a tradus mai multe scrieri patristice. După moartea duhovnicului şi împreună-truditorului său, Grigorie, ajuns Mitropolit al Ungrovlahiei (1823-1834), va continua nevoința tălmăcirii şi tipăririi scrierilor patristice, reuşind să tipărească şi câteva manuscrise ale altor traducători nemțeni.

Anthologia Mitropolitului Grigorie, publicată în 1826 la Bucureşti, la trei ani după urcarea sa în scaunul Ungrovlahiei, nu este însă nici mică, şi nici neînsemnată în ce priveşte conținutul. În cele 379 de pagini format mare (21x30,5 cm) ea adună câteva dintre cele mai reprezentative scrieri ale Sfântului Vasilie (cele nouă „Omilii la Exaimeron", împreună cu cele două omilii „Despre Facerea Omului" şi cea „Despre Rai"; două lucrări ascetice, „Aşăzământuri călugăreşti" şi „Epistola către Hilon"; apoi încă optsprezece Omilii dintre cele mai cunoscute; la care se adaugă şase Omilii, optsprezece Epistole şi opt Poeme ale Sfântului Grigorie al Nazianzului. Cu excepția „Omiliilor la Exaimeron", a celor două omilii „Despre Facerea Omului" şi a celei „Despre Rai" (pe care doar le-a diorthosit), toate scrierile sânt traduse de Mitropolitul Grigorie Dascălul.

Cartea se deschide cu „Voroave 9 la cele Şase Zile" (sau *Exaimeron*), o tâlcuire la cele Şase Zile ale Facerii rostită de Sfântului Vasilie în Postul Mare al anului 378 înaintea credincioşilor pe care-i păstorea. În prefața „Către cititoriul" tipograful Pafnutie ne înştiințează că traducerea inițială a *Exaimeronului* aparține lui Ilarion Dascălul, şi el un foarte cunoscut traducător nemțean, fiind însă „îndreptată" de către Grigorie Dascălul: „*Exaimeron* al marelui Vasilie, au voit răposatul Episcopul Rădăuțului, Kir Dosithei, să-l tâlmăcească şi să-l tipărească. Voind, au găsit pe dascălul Ilarion răposatul, om cu ştiință destulă în limba ellinească. L-au poftit, rugându-l să facă această tălmăcire. Făcându-o, n'au apucat să o tipărească, din pricini împrotivă ce s'au întâmplat. Am alergat mai pre urmă să se tipărească, şi tot nu s'au putut. Au miluit Dumnezeu, în zilele celui acum Mitropolit al Ungrovlahiei, Kir Grigorie, de (= încât *n.n.*) şi

tâlmăcirea s'au îndreptat de preasfinția sa cât s'au putut, şi tipărirea s'au lucrat din porunca preasfinți[i]i sale".

Traducerea Dascălului Ilarion, păstrată în mai multe manuscrise (de ex. ms. BAR 896 – anul 1789, ms. BAR 3094 – anul 1782, ms. 198 din Biblioteca Mănăstirii Neamț – încep. sec. 19, ms. VI-3 şi 7 de la BCU Iaşi – anul 1802, ms. 4 din Biblioteca Episcopiei Romanului – ante 1786, etc.), a fost studiată de către profesorul N. A. Ursu[1]. Potrivit lui, această primă traducere românească a *Exaimeronului* (inclusiv a celor două omilii „Despre Facerea Omului" şi a celei „Despre Rai") a fost făcută în anul 1775, când obştea Stareţului Paisie se afla la Dragomirna. Dascălul Ilarion a tradus „după una din cunoscutele ediții de opere complete şi comentate ale lui Vasile cel Mare, în trei volume, cu text paralel în limba latină, apărute la Paris în secolele al XVII-lea şi al XVIII-lea. În mai multe locuri Ilarion se referă, în note, la felul în care sânt traduse cuvintele sau frazele respective în limba latină"[2]. Cel mai uimitor, pe lângă calitatea traducerii, este faptul că autorul a adăugat 500 de note (sau, mai curând, comentarii), grupate la sfârşitul fiecăreia din cele nouă Omilii, totalizând 208 pagini in-folio în ms. 198 de la Neamț, cu conținut theologic şi filosofic, dar atingând şi probleme de fizică, astronomie, geografie, matematică, botanică, zoologie, logică, retorică, gramatică, muzică ş.a., dovedind o excepțională erudiție.[3]

Pregătind pentru tipar lucrarea înaintaşului său, Mitropolitul Grigorie procedează ca orice editor modern. În primul rând elimină majoritatea notelor şi comentariilor care ar fi îngreuiat mult lectura şi ar fi amplificat numărul de pagini, păstrând din ele doar strictul necesar pentru înțelegerea textului. Apoi procedează la o atentă revizuire stilistică a manuscrisului lui Ilarion, schimbând uneori topica, înlocuind unele cuvinte sau corectând greşelile. În general el păstrează fraza lui Ilarion, nemodificându-i sensul, ci doar forma. Revizuirea a fost făcută cu atenție, neexistând aproape nici o frază neschimbată, precum se poate vedea punând în paralel cele două texte[4]:

---

[1] Prof. dr. N. A. Ursu, „Dascălul Ilarion – primul traducător şi comentator român al Exaimeronului Sfântului Vasile cel Mare", în rev. *Teologie şi viață*, 3(69), 1993, nr. 11-12, p. 65-76; „Şcoala de traducători români din obştea stareţului Paisie, de la mănăstirile Dragomirna, Secu şi Neamţ", în vol. *Românii în reînnoirea isihastă*, Trinitas, Iaşi, 1997, pp. 61-68.

[2] Prof. dr. N. A. Ursu, „Dascălul Ilarion – primul traducător şi comentator român al Exaimeronului", op. cit., p. 70.

[3] Un fragment din traducerea lui Ilarion (Voroavele 7-9) a fost publicat de Manuela Anton („Hexaemeronul lui Vasile cel Mare în traducere românească", în *Texte uitate, texte regăsite*, vol. II, Fundaţia Naţională pentru Ştiinţă şi Artă, Bucureşti, 2003, pp. 123-182), folosind ms. rom. BAR 3094, care cuprinde doar o parte din notele dascălului nemțean. Textul integral al notelor, rămas până în prezent inedit, se păstrează doar în trei manuscrise (cele aflate la Neamț, Roman şi Iaşi).

[4] Pentru textul lui Ilarion am folosit manuscrisul românesc BAR 3094, singurul care ne-a fost accesibil, la a cărui numerotare a filelor se face trimiterea din paranteză.

Ilarion Dascălul: „Acum întâiu însuflețită şi sâmțirii împărtăşită jivină să face. Pentru că sádurile şi copacii, măcar de să şi zic că au viiață, pentru căci să împărtăşesc hrănitoarei şi crescătoarei puteri, însă nu şi jivini, nici însuflețite sânt". (*Voroava a şaptea*, f. 182v)

Grigorie Dascălul: „Acum întâiu să face jivină însuflețită şi de simțire împărtăşită. Că sádurile şi copacii, de şi să zic că au viiață, pentru căci au puteare hrănitoare şi crescătoare, însă nu sânt şi jivini, nici lucruri însuflețite". (*Voroava a şaptea*, f. 32r)

Ilarion Dascălul: „căruia să cuvine mărirea şi ținearea în veacii veacilor, Amin" (*Voroava întâi,* f. 16r)

Grigorie Dascălul: „căruia să cuvine slava, cinstea şi stăpânirea în veacii veacilor, Amin. (*Voroava întâi*, f. 6r)

Ilarion Dascălul: „Căruia toată mărire şi închinăciunea să cuvine acum, şi pururea întru veacii cei împreună toți şi nesfârşiți Amin". (*Voroava a treia*, f. 64v)

Grigorie Dascălul: „Căruia toată slava şi închinăciunea să cuvine, acum şi pururea, şi în veacii veacilor, Amin". (*Voroava a treia*, f. 16r)

Uneori nota marginală explicativă a lui Ilarion este introdusă în text de Grigorie Dascălul fără a semnala în vreun fel acest lucru:

Ilarion Dascălul: „Pentru că auzul la acealea iaste greu, şi văd tâmp, prin apă văzând, şi nici vreo țineare de minte iaste la acealea, nici vreo fantasíe [*notă*: **Ádecă nălucire**], nici vreo cunoştință a obicinuitului lucru". (*Voroava a opta*, f. 196v)

Grigorie Dascălul: „Că auzul la acealea iaste greu, şi văd tâmp, prin apă văzând, şi nici vreo ținеare de minte iaste la acealea, nici vreo fantasíe, **ádecă nălucire**, nici vreo cunoştință a celui obicinuit". (*Voroava a opta*, f. 36v)

Ilarion Dascălul: „Dar cercându-să mintea [*notă*: **Ádecă înțăleagerea**] cea întru graiuri, atuncea să arată minunea cea mare a înțăleapciunii Ziditoriului". (*Voroava a opta*, f. 212r)

Grigorie Dascălul: Dar cercându-să **înțeleagerea** cea în graiuri, atuncea să arată minunea cea mare a înțelepciunii Ziditoriului. (*Voroava a opta*, f. 41r)

Exemplele s'ar putea înmulți, însă important este faptul că textul revizuit de Grigorie Dascălul a câştigat în chip vădit în limpezime şi cursivitate.[1]

[1] Pentru ediția critică a *Exaimeronului* cf. Basile de Césarée, *Homélies sur l'Hexaéméron,* texte grec, introduction et traduction de Stanislas Giet, SC 26, Les Éditions du Cerf, Paris, 1949.

Cele nouă omilii (*Exaimeronul* propriu-zis*)* sânt urmate de încă trei, care în edițiile vechi sânt adăugate primelor, ca o continuare a acestora. Cele două omilii intitulate „Pentru facerea omului” (1 şi 2) au fost multă vreme socotite ca neautentice, fiind atribuite uneori Sfântului Grigorie din Nazianz. Este meritul a doi cercetători moderni, Alexis Smets şi Michel Van Esbroeck, de a fi dovedit în mod hotărâtor, după părerea noastră, apartenența acestor două omilii la corpusul scrierilor vasiliene, însă în „versiunea scurtă”, negrefată de modificări ulterioare.[1] Textul publicat de către Grigorie Dascălul aparține versiunii „lungi”, afectate de cinci remanieri principale ce se prelungesc până în perioada iconoclastă[2].

Omilia „Pentru Rai” rămâne însă controversată. Uneori este considerată ca pornind de la o omilie autentică, modificată ulterior de un admirator al Sfântului Vasilie.[3] Însă Alexis Smets şi Michel Van Esbroeck, care au studiat cu atenție textul, o consideră „opera unui iconoclast rafinat şi a unui măsluitor iscusit, care a izbutit să împrumute din cele două omilii *Despre obârşia omului* aproape întreg vocabularul tehnic al omiliei *Despre Rai*”[4]. Ei identifică în textul omiliei „un eşantion de elocvență iconoclastă, diametral opusă theologiei vasiliene a imaginii”, anume un scurt pasaj din cap. 6: „De ar asemăna cineva pe cele de aici cu cele de acolo [adică din Rai], mai curând le va ocărî prin această alăturare, decât să-ți aducă vreo luminare pornind de la **imagine/icoană** (ἐκ τῆς εἰκόνος); căci imaginea/icoana este mult decăzută față de adevărul modelului/prototipului”.[5] Interesant este faptul că, în acest caz, traducătorii români au sesizat erezia, modificând textul tradus. Ilarion Dascălul: „De o aseamăn cu aceaste de aicea, o ocărăsc mai vârtos prin alăturare, decât îți puiu înainte oarecare lucrare dintru **închipuire** (ἐκ τῆς εἰκόνος)” (f. 281ᵛ). Sfârşitul frazei lipseşte în manu-

---

[1] Cf. Basile de Césarée, *Sur l’origine de l’homme (Hom. X et XI de l’Hexaéméron),* introduction, texte critique, traduction et notes par Alexis Smets, s.j. et Michel Van Esbroeck, s.j., SC 160, Les Éditions du Cerf, Paris, 1970.

[2] Ibid., p. 19. O dovadă a remanierii iconoclaste este socotit pasajul următor din *Întâia omilie pentru facerea omului*: „...ca să nu fim ca nişte icoane neînsuflețite, care de zografi ádecă s’au săvârşit, dar în zadar stau, şi nimic dela sineşi cătră a sa frumuseațe nu împlinesc, pre care cel ce le veade, şi cum că cu bună iscusință sânt zugrăvite le înțeleage, de zugraf cu adevărat, precum să cuvine, şí să minunează, şí îl laudă, iar văpsealele pentru iale, sau pre scândurile pre care sânt zugrăvite nici de o cinste nu le învredniceaşte” (p. 129 din ediția de față). Acelaşi pasaj, în versiunea scurtă, sună astfel: „...ca să nu ne facem asemenea acelor chipuri (*eikones*) făcute de zugravi, care în zadar zac, ca nu cumva cele ale asemănării noastre întru lauda altuia să se preschimbe. Căci atunci când vezi chipul (*eikona*) întocmai alcătuit după modelul său, nu chipul lauzi, ci de zugrav te minunezi” (cf. Basile de Césarée, *Sur l’origine de l’homme*, op. cit., pp. 55-56).

[3] Cf. Ierom Policarp Pârvuloiu, „Introducere”, în Sfântul Vasile cel Mare, *Scrieri dogmatice şi exegetice*, PSB 4 (Serie nouă), Ed. Basilica, Bucureşti 2011, p. 337.

[4] Basile de Césarée, *Sur l’origine de l’homme*, op. cit., p. 44.

[5] Ibid. pp. 56-57.

scrisul lui Ilarion. Grigorie Dascălul, deşi traduce întregul pasaj, modifică semnificativ sensul: „De va asemăna cineva cu aceaste de aicea pre ceale de acolò, le va ocărî mai vârtos cu alăturarea, decât îți va arăta vreo luminare dintru acea **asemănare** (ἐκ τῆς εἰκόνος). Fiindcă **închipuirea şi asemănarea** aceasta mult scăzută iaste către adevărul lucrului pre carele îl închipuiaşte” (p. 148).

Din Omiliile rostite de Sf. Vasilie cu felurite prilejuri (24 la număr în secțiunea *Homiliae et Sermones* din PG 29b a lui Migne), Grigorie Dascălul a tradus 17, la care se adaugă „Omilia la o parte a Psalmului al 14-lea, şi împrotiva celor ce iau dobândă”. Între Omilii sânt intercalate două lucrări cu conținut ascetic, „Aşezământuri călugăreşti” şi „Epistolie către Hilon, ucenicul său”.

Din opera Sfântului Grigorie Theologul, Mitropolitul Grigorie Dascălul a tradus relativ puține lucrări, „neavând vreame de mai multe”, cum zice prefațatorul cărții: şase omilii, optsprezece Epistole (din 249, câte cuprinde ediția critică[1]) şi opt Poeme (din 185 câte se află în PG 37).

*

*   *

Unul dintre lucrurile cele mai surprinzătoare pentru cel ce transcrie un text românesc scris cu slove chirilice este grafia destul de variabilă a cuvintelor şi aspectul arhaic al limbii, ce pare neschimbată de veacuri. Îndeosebi traducătorii nemțeni s’au arătat deosebit de conservatori, formându-şi un stil propriu şi un vocabular ce se regăseşte la toți, cu mici variații. Ca atare, transcriind cu caractere latine scrierile lor, am păstrat neschimbate toate variantele de scriere ale aceluiaşi cuvânt (pre/pe/pă, preste/peste, după/dupre, deaca/deacă, către/către pasăre/pasere etc. etc.), fără adaptări fonetice şi modernizări. Nu am corectat nici măcar grafiile socotite azi greşite, de tipul „nu fii”, „noştrii”, „dinpreună”, „dinprejurul” etc. Am intervenit însă la nivelul punctuației, încercând astfel să facilităm lectura şi să lămurim obscuritățile unei traduceri prea literale, introducând între paranteze drepte [ ], atunci când era absolut necesar, câte un cuvânt explicativ. Unele locuri mai dificile au fost explicate în note de subsol marcate cu «N. ed.». Notele de subsol ale traducătorului au rămas ca atare. Greşelile de tipar mai puțin însemnate au fost îndreptate tacit, semnalându-se în notă doar cele mai importante. Literele lipsă din cuvinte au fost introduse în paranteze drepte.

Rugăm pe cititorii mai puțin familiarizați cu limba română veche să consulte Glosarul de la sfârşitul cărții, deoarece multe cuvinte, aparent cunoscute, au un alt sens decât cel modern.

Trimiterile la Scriptură, care în textul original sânt adeseori greşite sau nu corespund cu nici una din edițiile româneşti ale Scripturii (fiind probabil luate ca ata-

[1] Saint Grégoire de Nazianze, *Lettres*, texte établi et traduit par Paul Gallay, Société d’Édition «Les Belles Lettres», Paris, Tom I, 1964; Tom II, 1967.

re din ediția după care s'a tradus), s'au dat după *Biblia adică Dumnezeeasca Scriptură a Legii Vechi şi a celei Nouă*, Ediția Sfântului Sinod, Bucureşti, 1914, cu excepția citatelor din Psalmi, care fac trimitere la *Psaltirea* diorthosită de Ierom. Rafail Noica (Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2008), ce păstrează numerotarea din *Septuaginta*.

Nădăjduim ca aceste din nou tipărite tălmăciri ale marelui Mitropolit Grigorie Dascălul, sfânt truditor al Sfintei Predanii în Biserica Limbii Române, să îndulcească pe toți cititorii cu dulcile lor roade duhovniceşti, întru Hristos Iisus Dumnezeul nostru, căruia se cuvine slava, cinstea şi închinăciunea în veci. Amin.

Maxim Monahul
Duminica Sfântului Grigorie Palama,
Arhiepiscopul Thessalonicului
11 Martie, 2012

CUVINTE PUȚINE OARECARE
Din ceale multe ale celor întru sfinți părinților noştri
VASILIE CELUI MARE,
Şi
GRIGORIE CUVÂNTĂTORIULUI DE DUMNEZEU
Tâlmăcite din limba Ellinească,
Şi
Acum întâi tipărite,
În zilile prealuminatului şi preaînălțatului nostru Domn
GRIGORIE DIMITRIU GHICA VOEVOD
Spre folosul neamului nostru.

În BUCUREŞTI
În Sfânta Mitropolie, la anul 1826.

De Matthei Băbeanul Tipograful.

Stihuri asupra stemii Prealuminatului şi Preaînălțatului şi binecredinciosului nostru Domn
GRIGORIE DIMITRIU GHICA VOEVOD.

Luminatul semn ce corbul în gura lui poartă,
Pre inima Valahilor la bune nădeajdi o sue toată,
Prin al căruia ajutoriu aflară toți înlesnire,
Când şi țara dobândi desăvârşită înnoire,
În ochii înălțatului Grigorie Ghica Voevod,
Carele de sus fuse orânduit a stăpâni acest norod.
Întărească-l dar Dumnezeu întru domnie cu biruință,
Precum şi toți să roagă cu bună umilință.
Ca şi Bisearica să crească întru sporire,
Întru a înălțimii sale bună norocire.

CĂTRĂ CITITORIUL

CEASTA iaste, pe seamne, ceaia ce zice Apostolul: *Nu iaste nici a celui ce voiaşte, nici a celui ce aleargă, ci a lui Dumnezeu celui ce miluiaşte*[1]. *Exaimeron* al marelui Vasilie, au voit răposatul Episcopul Rădăuţului, Kir Dosithei, să-l tâlmăcească şi să-l tipărească. Voind, au găsit pe dascălul Ilarion răposatul, om cu ştiinţă destulă în limba ellinească. L-au poftit, rugându-l să facă această tălmăcire. Făcându-o, n'au apucat să o tipărească, din pricini împrotivă ce s'au întâmplat. Am alergat mai pre urmă să se tipărească, şi tot nu s'au putut. Au miluit Dumnezeu, în zilele celui acum Mitropolit al Ungrovlahiei, Kir Grigorie, de şi tâlmăcirea s'au îndreptat de preasfinţiia sa cât s'au putut, şi tipărirea s'au lucrat din porunca preasfinţi[i]i sale, şi alte câteva Cuvinte, precum să văd, tot ale marelui Vasilie, tâlmăcite de singur preasfinţiia sa, s'au adaos, spre folosul şi îndreptarea năravurilor, aducându-şi aminte de laudele Bogoslovului Grigorie ce face acestor cuvinte, zicând: „Când voiŭ vorbi cu cuvintele ceale ithiceşti (ádecă îndreptătoare de năravuri) şi lucrătoare, ale marelui Vasilie, mă curăţesc la suflet şi la trup, şi Bisearică mă fac priimitoare de Dumnezeu, şi organ ce să loveaşte de Duhul şi laudă slava şi putearea cea Dumnezeiască. De acesta (ádecă de Duhul) mă prefac, şi mă puiŭ la rânduială, şi altul din altul mă fac, cu Dumnezeiască schimbare schimbându-mă”.[2] Lângă aceastea, fiindcă marele Vasilie au fost ca un suflet în dooă trupuri cu Bogoslovul Grigorie, după cum singur Bogoslovul Grigorie mărturiseaşte într'atâtea locuri, zicând în unele „un suflet să părea că iaste întru amândoi, carele purta dooă trupuri”[3]; în altele iaräş, „un trup fără de suflet că va trăi mai mult socoteam, decât eu fără de tine, o, Vasilie”[4]. Şi iarăşi, despre partea marelui Vasilie, pentru Bogoslovul Grigorie zice: „Aicea m'au pus Kesarineanii, pre priiatenul lui Grigorie, pre carele din suflet l-am iubit”.[5] Deci tălmăcind câteva (neavând vreame de mai multe) Cuvinte, Epistolii, Stihuri de ale Bogoslovului Grigorie, le-au unit cu ale marelui Vasilie, ca să se cunoască că precum în viiaţă au fost iubiţi şi uniţi, aşa şi în Cartea aceasta să fie uniţi. Aşa dar fiind voinţa, şi aşa alergarea, şi aşa mila, să slăvim pre Dumnezeu, cel ce ne-au miluit cu aceaste cuvinte şi în limba noastă, după treacerea a o mie patru sute şaptezeci şi trei de ani de când au fost sfinţii şi le-au scris. Fiindcă şi singur Apostolul zice că pentru milă să slăvim pre Dumnezeu. A căruia slava în veaci, Amin.

Cel ostenitoriu
întru ale Tipografiei,
Pafnutie.

---

[1] Rom. 9: 16.

[2] Cuv. 20.

[3] Cuv. 20.

[4] „Stihuri pe mormânt”.

[5] Tot acolò.

THEOLOGUL GRIGORIE PENTRU MARELE VASILIE:

Când iau în mână Exaimeron al lui şi îl port pă limbă, cu Ziditoriul mă fac, şi cunosc pricinile Zidirii, şi mă minunez de Ziditoriul mai mult decât mai nainte, când aveam dáscal numai vedearea.

Cuvânt 20.

MARELE VASILIE PENTRU THEOLOGUL GRIGORIE :

Dar fiindcă, cu ajutoriul lui Dumnezeu, am nemerit scóposul după puteare, găsind vas al aleagerii şi puţu adânc, zic ádecă pre gura lui Hristos Grigorie.

Epistolia 8 către Kesarineani.

A CELUI ÎNTRU SFINȚI PĂRINTELUI NOSTRU VASILIE ARHIEPISCOPUL KESARIEI CAPPADOKIEI

VOROAVE 9 LA CEALE ŞASE ZILE

VOROAVA 1
ÎNTRU ÎNCEPUT AU FĂCUT DUMNEZEU CERIUL ŞI PĂMÂNTUL

uviincios început iaste celui ce voiaşte a povesti pentru alcătuirea Lumii, a pune înaintea cuvântului început al aşăzării céiĭ bune a făpturilor celor ce să văd. Că facerea Ceriului şi a Pământului va să se dea la lumină, carea nu dela sineşi s'au întâmplat, precum oarecarii au nălucit, ci dela Dumnezeu au luat pricina. Care auz iaste vreadnic de mărimea celor ce să grăesc? Cât de gătit suflet să cădea să întâmpene către ascultarea a atâta de mari lucruri? Curățit de patimile trupeşti, neîntunecat de grijile lumeşti, iubitoriu de osteneală, cercătoriu, despre toate părțile luând aminte, ca doară de undeva va lua vreadnică înțăleagere de Dumnezeu. Dar mai întâi de a cerca înțeleagerea cea adevărată a graiurilor Scripturii şi a ispiti cât sânt de mari însemnările acestor mici glasuri, să ne aducem aminte cine iaste cel ce ne vorbeaşte noao. Căci că deşi la adâncimea înțeleagerii scriitoriului nu vom ajunge, pentru slăbiciunea minții noastre, dar la dregătoriia cea vreadnică de credință a celui ce grăiaşte luând aminte, noi din sinene ne vom aduce spre a ne pleca la ceale ce s'au zis. Deci Moisì iaste cel ce au alcătuit Scriptura aceasta; Moisì acela, cel mărturisit cum că plăcut iaste lui Dumnezeu[1], încă de țâță fiind, pre carele l-au făcut fiiu de suflet fiica lui Faraò şi l-au hrănit împărăteaşte, pre înțelepții Eghipteanilor puindu-i învățători peste dânsul pentru învățătură; carele trufiia tiraniei urându-o, şi către smereaniia celor de o seminție alergând, au ales mai bine a pătimi împreună cu norodul lui Dumnezeu, decât a avea dulceața păcatului cea trecătoare[2]; carele iubirea de dreptate din însăşi fi-

---

[1] Fap. 7: 20.
[2] Evr. 11: 25.

rea o au avut, de vreame ce şi mai întâiu de a i să încredința lui începătoriia norodului să veade că, pentru cea din fire urăciune a răului pănă la moarte, izbândeaşte împrotiva celor răi; cel izgonit de cei ce li s'au făcut bine, şi carele cu bucurie au lăsat gâlcevile ceale Eghipteneaşti, şi la Ethiopiia au ajuns, şi acolò toată îndeletnicirea despre altele au avut, şi în patruzeci de ani deplin întru vedearea celor ce sânt s'au îndeletnicit; carele, după ce până atuncea să făcuse de optzeci de ani, au văzut pre Dumnezeu pre cât omului îi iaste cu putință a-l vedea, iar mai vârtos precât niciununia din ceialalți nu i-au fost cu putință, după însăşi mărturiia lui Dumnezeu, că *de va fi dintre voi Proroc Domnului, prin vedenie mă voiŭ arăta lui, şi în somn voiŭ grăi lui. Nu aşa robul mieu Moisì: întru toată casa mea credincios iaste, gură cu gură voiŭ grăi lui aiavea, şi nu prin pilde*[1]. Deci acesta carele întocma cu îngerii s'au învrednicit de vedearea lui Dumnezeu cea de față, din ceale ce au auzit dela Dumnezeu ne vorbeaşte noaoă. Să auzim dar graiuri ale adevărului, *care nu întru plecătoare cuvinte ale înțelepciunii omeneşti, ci întru învățate ale Duhului* s'au grăit, al cărora sfârşitul nu iaste lauda celor ce le aud, ci mântuirea celor ce să învață.[2]

Întru început au făcut Dumnezeu Ceriul şi Pământul. Îmi opreaşte cuvântul minunea gândului! Ce întâiu să zic? De unde să încep tâlcuirea? Oare mustravoiŭ deşărtăciunea celor de afară (a filosofilor ádecă Ellineşti), sau lăuda-voiŭ adevărul nostru? Multe pentru fire au scris înțelepții Ellinilor, şi nici un cuvânt al lor nu au stătut nemişcat şi neclătit, de vreame ce pururea cel de-al doilea pre cel mai nainte de el îl surpă. Drept aceia noi nu avem nici o trebuință a vădi şi a surpa pre ale acelora, pentru că din destul sânt ei între dânşii spre a sa răsturnare. Că cei ce pre Dumnezeu nu l-au ştiut, ca să fie pricină cu înțeleagere mai mare preste facerea a toate nu au lăsat, ci aseamenea cu cea dintru-ntâiu necunoştință pre ceale de aciia-înainte le-au încheiat. Pentru aceasta unii la pricinile ceale materialnice au alergat, stihiilor lumii pre pricina a toate dându-o; iar alții trupuri netăiate[3] şi fără de părți, şi grosimi, şi póruri au nălucit cum că țin împreună pre firea celor văzute. Pentru că acum, zicea ei, împreunându-se unele cu altele trupurile ceal[e] fără de părți, şi acum iarăşi despreunându-se, facerile şi stricăciunile să întâmplă. Şi trupurilor celor ce mai îndelung stau, pricina îndelungării iaste împleticirea cea mai tare a atomurilor (ádecă a trupurilor celor netăiate şi nedespărțite). Cu adevărat țăsătură de păianjin țes cei ce scriu aceastea, carii atâta de supțiri şi neipostatnice începături ale Ceriului şi Pământului şi Mării pun, pentru că nu ştiia să zică: *Întru început au făcut Dumnezeu Ceriul şi Pământul*. Pentru aceasta de nedumnezeirea carea lăcuia întru dânşii s'au amăgit, cum că sânt toate împreună neocârmuite şi nerânduite, purtându-se cum s'ar fi întâmplat. Care lucru ca să nu-l pătimim noi, cela ce scrie facerea Lumii în-

[1] Num. 12: 6-8.
[2] 1 Cor. 2: 4 şi 13.
[3] Atomi. (N. ed.)

dată întru graiurile ceale dintâiu cu numele lui Dumnezeu pre gândul nostru l-au luminat, zicând: *Întru început au făcut Dumnezeu*. Cât de bună iaste rânduiala! Început mai întâiu au pus, ca nu fără de început să o socotească oarecarii pre dânsa (ádecă pre lume). Apoi au adus pe urmă aceaia, ádecă au făcut ca să se arate că preamică parte a puterii Făcătoriului iaste ceaia ce s'au făcut. Că precum olariul dintru acelaşi meşteşug nenumărate vase plăzmuind, nici meşteşugul, nici putearea o au cheltuit, aşa şi Făcătoriul a toată lumea aceasta, nu cu o lume numai având întocma măsurată pre putearea cea făcătoare, ci covârşitoare întru nemărginită mulţime, numai cu clipeala voii au adus întru a fi pre mărimile celor ce să văd. Deci deaca şi început are Lumea, şi s'au făcut, caută cine iaste cel ce i-au dat ei început, şi cine iaste Făcătoriul? Iar mai vârtos ca nu cu omeneşti cugete căutând, să te abaţi încotrova din adevăr, au apucat mai nainte prin învăţătură, ca pre o peceate şi străjuire aruncând în sufletele noastre pre cel de mult preţ nume al lui Dumnezeu, zicând: *Întru început au făcut Dumnezeu*. Fericita fire, bunătatea cea mare, lucrul cel iubit de toţi cei ce s'au împărtăşit cuvântării, frumuseaţea cea mult dorită, începutul celor ce sânt, izvorul vieţii, lumina cea de gând, înţelepciunea cea neapropiiată, acesta *au făcut întru început Ceriul şi Pământul*.

Deci nu nălucì, omule, fără de început pre ceale ce să văd. Nici, de vreame ce împrejurul tău încunjură ceale ce să mişcă pre Ceriu, iar începutul încunjurării de cea îndemănatică simţire a noastră nu iaste leasne priceput, să socoteşti că fără de început iaste firea trupurilor celor încunjurătoare. Că nici chiclul (ádecă rotocolul acesta), zic ádecă închipuirea cea de pre loc neted, carea să cuprinde împrejur de o linie, de vreame ce scapă de simţirea noastră, şi nici de unde s'au început, nici unde au încetat putem să aflăm, pentru aceasta şi fără de început sântem datori a-l socoti. Ci deşi scapă de simţire, dar după adevăr negreşit dela oarecare semn l-au început cel ce cu chentrul (ádecă cu împuntúra) şi cu depărtare oarecare l-au scris pre el. Aşa şi tu, de vreame ce întru sineşi să întorc ceale ce să mişcă împrejur (precum crugurile Cereşti) păzeaşte-te, ca nu cumva mişcarea lor cea neatedă, şi carea cu nici un mijloc nu să tae, să lase întru tine rătăcire, cum că lumea iaste fără de început şi fără de sfârşit. *Că treace chipul lumii aceştiia*[1], şi *Ceriul şi Pământul vor treace*.[2] Mai nainte vestire a dogmelor celor pentru sfârşit şi pentru prefacerea Lumii sânt aceastea care să dau acum în scurte cuvinte la începătura învăţăturii céiĭ de-Dumnezeu-însuflate. *Întru început au făcut Dumnezeu*. Ceale ce din vreame s'au început, toată nevoia iaste ca în vreame să se şi sfârşască. De au început în vreame, să nu te îndoeşti pentru sfârşit. Că gheometriile (ádecă măsurările de pământ), şi meşteşugurile ceale arithmiticeşti (ádecă ale numerilor), şi iscodirile ceale pentru ceale tari, şi mult-vestita astronomie (ádecă ştiinţa cea pentru steale), deşărtăciunea cea cu multă în-

[1] 1 Cor. 7: 31.
[2] Mt. 24: 35; Mc. 13: 31; Lc. 21: 33.

deletnicire, spre ce fealiu de sfârşit să răzvrătesc, deaca cei ce să sârguesc întru aceastea au socotit că şi Lumea aceasta ce să veade, împreună-vecuitoare iaste cu Ziditoriul tuturor, cu Dumnezeu, la aceaiaşi păreare aducând pre cea scrisă-împrejur şi carea are trup materiialnic, cu firea cea necuprinsă şi nevăzută? Carii nici atâta măcar nu au putut să socotească, că ale căruia (lucru) părțile supuse sânt stricărilor şi prefacerilor, al acestuia şi totul nevoe iaste vreodată ca acealeaşi pătimiri cu ale sale părți să pătimească?[1] Ci atâta *s'au făcut deşărți cu socotealele sale, şi s'au întunecat nepriceputa lor inimă, şi zicând că sânt înțelepți s'au nebunit*, cât unii cu hotărâre au grăit cum că Ceriul din veac iaste împreună cu Dumnezeu, iar alții cum că însuşi iaste Dumnezeu fără de început şi fără de sfârşit, şi al purtării de grijă a celor din parte pricinuitoriu.

Cu adevărat mulțimea înțelepciunii lumii le va aduce lor odată adăogire a osândii céiĭ cumplite, că atâta de iute spre ceale deşarte privind, de bunăvoe către priceaperea adevărului s'au orbit. Ci cei ce măsoară depărtările de loc ale Stealelor, şi dau în scris pre ceale ce dintr'înseale pururea să văd, şi pre ceale despre partea miezii-nopți, şi pre acealea câte, împrejurul Polului celui despre amiază-zì fiind aşăzate, unora sânt arătate, iar noao necunoscute, şi lățimea (Ceriului) cea despre amiază-noapte, şi Crugul cel cu Zodiile prin milioane de părți îl despărțesc, şi pre întoarcerile înapoi ale Stealelor, şi înfigerile, şi plecările lor, şi la mişcarea tuturor cea spre ceale dintâiu cu cercarea cea cu deamăruntul au luat aminte, şi în câtă vreame fieştecarea din planíte pre a sa încungiurare o împlineaşte – [aceştia] o meşteşugire din toate nu au aflat, ca să înțăleagă pre Dumnezeu făcătoriu a toate şi judecătoriu drept, aducând vreadnică răsplătire pentru ceale ce am lucrat în viiață, nici ca să cunoască pre înțeleagerea sfârşitului cea următoare cuvântului celui pentru judecată; că nevoe iaste să se prefacă Lumea, deaca va să se schimbe şi starea sufletelor către alt chip al vieții. Că precum viiața ceastă de acum asemănată eiĭ are pre firea Lumii aceştiia, aşa şi petreacerea sufletelor noastre ceaia ce va să fie, potrivită cu aşăzarea va priimi soarta. Dar ei atâta să depărtează de a lua aminte la aceastea ca la nişte adevărate, întru cât şi cu nestâmpărat râs râd de noi, căci spunem pentru sfârşitul lumii aceştiia, şi pentru naşterea de-a dooa oară a veacului. Dar de vreame ce începutul după fire iaste pus la rânduială mai întâiu decât ceale ce curg dela dânsul, de nevoe, după ce au vorbit (ádecă Moisì) pentru ceale ce au pre a fi din vreame, pre acest glas l-au pus mai întâiu decât toate, zicând: *Întru început au făcut*.

Că, precum să pare, au fost oareşce şi mai întâiu decât lumea aceasta, care de gândul nostru iaste văzut, dar nescris în Istorii s'au lăsat, pentru nedeprinderea celor ce încă sânt noi-începători şi prunci cu cunoştința. Au fost oarecare stare mai veache decât facerea Lumii, cuviincioasă puterilor celor mai presus de Lume, carea era mai presus de vreame, veacĭnică, pururea-fiitoare. Şi făpturi într'însa Ziditoriul a toate şi Făcătoriul au săvârşit, lumină de minte înțeleasă, cuviincioasă

[1] Rom. 1: 21-22.

fericirii celor ce iubesc pre Domnul, pre firile ceale cuvântătoare şi nevăzute, şi pre toată rânduiala cea cu bună podoabă a celor gândite câte covârşesc mintea noastră, ale cărora nici numirile nu iaste cu putinţă a le afla. Că aceastea împlinesc fiinţa Lumii céiĭ nevăzute, precum ne învaţă pre noi Pavel, zicând: *Că întru dânsul s'au zidit toate, ori văzute, ori nevăzute, ori scaunele, ori domniile, ori începătoriile, ori stăpâniile,*[1] *ori puterile, ori oştile îngerilor, ori isprăvniciile Arhanghelilor*. Iar când să cădea de-aciia să se aducă preste ceale ce era şi Lumea aceasta, întradins ádecă ca o şcoală şi loc de învăţătură a sufletelor celor omeneşti, apoi încă, ca să zic în scurt, şi ca o îndemânatică şi cuviincioasă sălăşluire a tuturor celor ce sânt supuse facerii şi stricăciunii, atuncea cu adevărat treacerea şi curgerea vreamii s'au adus întru fiinţă, potrivită la fire cu Lumea şi cu vieţuitoarile ceale ce sânt într'însa, şi cu sádurile, grăbindu-să pururea (ádecă cu grăbnicie către sfârşit călătorind) şi curgând, şi nicăirea neîncetând din cale. Au doară nu într'acest fealiu iaste vreamea? A căriia partea ádecă carea au trecut, au perit, iar ceaia ce va să fie, încă nu iaste de faţă, iar ceaia ce iaste de faţă, mai nainte de a să cunoaşte scapă de simţire? Într'acest fealiu încă iaste şi firea celor ce să fac: sau creaşte cu adevărat, sau să strică, iar pre întemeiarea şi statorniciia nearătată o are. Deci să cădea trupurilor dobitoacelor şi ale sádurilor, ca unora ce sânt legate cu sila cu oarecare curgere, şi ca unora ce să ţin de mişcarea carea duce către naştere sau stricăciune, de firea vremii a să cuprinde, carea are feliurimea aseamenea cu ceale ce să prefac. Pentru această pricină înţeleptul (ádecă Moisì), învăţându-ne pre noi facerea lumii, cu bună potrivire întru cuvântul cel pentru dânsa au pus, zicând: *Întru început au făcut*, ádecă întru începutul acesta al vremii. Că cu adevărat nu ca cum ar fi fost ea cu mai bătrână naştere decât toate ceale ce s'au făcut, mărturisind zice că întru început s'au făcut, ci pre începutul aducerii întru fiinţă a lucrurilor cestor văzute şi simţirii supuse, ádecă simţite, îl povesteaşte cum că iaste pre urma celor nevăzute şi de sângur gândul înţălease. Deci să zice *început*[2] şi mişcarea cea dintâiu, precum cuvântul ce zice: *Început al căii céiĭ bune iaste a face dreptăţi*.[3] Pentru că dela lucrurile ceale dreapte mai întâiu ne pornim către fericita viiaţă. Să zice încă *început* şi vreun lucru dintru carele să face ceva al altui lucru, carele iaste întru acela, precum iaste la casă temeliia şi la corabie temeiul eiĭ, după a căruia lucru asemănare s'au zis: *Înceaperea înţelepciunii iaste frica Domnului*.[4] Căci ca o întărire şi temeiu iaste către săvârşire cucerniciia. *Început* încă iaste şi, al lucrurilor celor ce prin meşteşug să săvârşesc, meşteşugul: precum înţelepciunea lui Veseliil început au fost podoabei céiĭ cuviincioase Cortului.[5] Încă *început* faptelor de multe ori iaste şi sfârşitul cel de bun folos al lucrurilor acelor ce să fac, precum al milosteniei început iaste priimirea cea dela

---

[1] Col. 1: 16.
[2] Gr. ἀρχή. (N. ed.)
[3] Pilde 16: 7.
[4] Pilde 1: 7.
[5] Eş. 31: 3-7.

Dumnezeu, şi a toată lucrarea faptei bune început iaste sfârşitul cel gătit întru făgăduințe.

Deci, fiindcă într'atâtea chipuri să zice începutul, vezi de nu să va potrivi la toate ceale ce să însemnează glasul acesta ce iaste de față. Pentru că din care vreame s'au început alcătuirea Lumii aceştiia cu putință îți iaste ție să te înveți, deaca din vreamea ceastă de acum către cea înapoi întorcându-te cu gândul, te vei sili să afli pre zioa cea dintâiu a facerii Lumii. Că vei afla într'acest chip de unde îi iaste vremii întâia mişcare; apoi că şi ca nişte temelii oarecare şi întemeeri s'au pus mai întâiu Ceriul şi Pământul; apoi că iaste oarecare cuvânt meşteşugesc, carele au povățuit înaintea împodobirii céiĭ cu bună rânduială a lucrurilor celor ce să văd, precum îți arată ție glasul începutului; şi aceaia că nu în zadar, nici în deşărt, ci la oarecare sfârşit folositoriu şi la mare trebuință fãpturilor celor ce sânt ajutând, Lumea s'au izvodit[1], de vreame ce cu adevărat şcoală a sufletelor celor cuvântătoare şi loc de învățătură al cunoştinții de Dumnezeu iaste, prin ceale văzute şi simțite povățuire minții dând către privirea celor nevăzute, precum zice Apostolul: *Că ceale nevăzute ale lui, dela zidirea lumii prin fãpturi înțălegându-se, să văd.*[2] Sau poate că pentru zidirea cea întru o clipeală şi fără de vreame s'au zis aceaia, ádecă *Întru început au făcut*, de vreame ce oareşce lucru fără de părți şi fără de nici o măsurare iaste începutul. Că precum începutul căii încă nu iaste cale, şi începutul casei încă nu iaste casă, aşa şi începutul vreamii încă nu iaste vreame, încă nici parte a ei cea prea cu totul mică. Iar deaca prigonindu-se cineva, va zice cum că începutul iaste vreame, cunoască că-l va împărți pre dânsul întru părțile vreamii, iar aceastea sânt început şi mijloc şi sfârşit. Deci început al începutului a izvodi, cu totul lucru prea de râs iaste. Şi cel ce tae în doaoă pre începutul, doao începături va face în loc de unul, şi mai vârtos multe şi nenumărate, fiindcă ceaia ce s'au despărțit, pururea întru altele să tae. Deci ca să ne învățăm că, îndată cu voirea lui Dumnezeu, fără de vreame s'au adus lumea întru a fi, pentru aceasta s'au zis aceaia, ádecă: *Întru început au făcut*; pre care alții din tâlcuitorii Scripturii, mai luminos înțeleagerea dându-o la iveală, au zis: *Întru scurtare au făcut Dumnezeu*[3], ádecă deodată şi întru puțin. Deci ceale pentru *început*, pre cât să poate puține din multe să zicem, până întru atâta fie.

Dar de vreame ce şi din meşteşuguri unele ádecă să zic făcătoare, iar altele lucrătoare, iar altele privitoare; şi al celor privitoare sfârşitul iaste lucrarea minții, iar al celor lucrătoare, însuşi mişcarea trupului, care încetând, nimic nu s'au adus întru a fi, nici au rămas înaintea celor ce privesc: pentru că al jucării şi al

---

[1] Ádecă oamenilor, dobitoacelor, copacilor, erburilor şi tuturor jivinilor pentru mare trebuință şi folos s'au izvodit Ceriul şi Pământul.

[2] Rom. 1: 20.

[3] Ἐν κεφαλαίῳ ἐποίσεν ὁ θεὸς, traducere aparținând lui Akila, spre deosebire de Septuaginta care are Ἐν ἀρχῇ ἐποίσεν ὁ θεὸς (*Întru început au făcut Dumnezeu*). (N. ed.)

cântării cu fluerul sfârşit nu iaste nici unul, ci însuşi întru sineşi lucrarea încetează; iar la făcătoare meşteşuguri, şi după ce au încetat lucrarea, înainte de faţă stă lucrul, precum al zidirii, şi al teslăriei, şi al herăriei, şi al ţăsătoriei, şi al altora câte ca aceastea, lângă care, măcar de nu ar şi fi meşterul de faţă, din destul întru sineşi arată pre cuvintele ceale meşteşugeaşti, şi-ţi iaste ţie cu putinţă a te minuna de ziditoriul de case din lucrul lui, şi de fierariul, şi de ţăsătoriul. Deci ca să se arate cum că Lumea făptură iaste cu meşteşug făcută, pusă de faţă înaintea tuturor ca să o vază, ca printr'însa să se cunoască înţelepciunea celuia ce o au făcut pre dânsa, nu alt glas oarecarele au întrebuinţat înţeleptul Moisì pentru dânsa, ci au zis: *Întru început au făcut*. Nu „au lucrat", nici „au adus întru a fi", ci *au făcut*. Şi pentru că mulţi din cei ce au nălucit cum că iaste înfiinţată lumea împreună cu Dumnezeu din veac nu au îngăduit că s'au făcut de dânsul, ci ca o umbră oarecarea a puterii lui fiind, din sineşi s'au ivit întru a fi lângă Dumnezeu, şi pricinuitoriu al eiĭ mărturisesc pre Dumnezeu, dar pricinuitoriu fără de voia lui, precum iaste trupul al umbrii pricinuitoriu, şi al strălucirii lucrul carele dela sine slobozeaşte raze – deci pre o înşălăciune ca aceasta îndreptându-o Prorocul, pre această luare-aminte cu deadinsul a graiurilor au întrebuinţat, zicând: *Întru început au făcut Dumnezeu*. Nu pre însuşi aceasta, ádecă pre pricină i-au dat ca să fie,[1] ci au făcut, ca un bun, pre lucrul cel de folos, ca un înţelept, pre lucrul cel preafrumos, ca un putearnic, pre lucrul cel preamare. Că, în scurt, meşter ţ'au arătat ţie (ádecă Prorocul), carele au întrat întru fiinţa tuturor, şi pre părţile ceale pre rând câte una, câte una împreună le-au alcătuit între sine una lângă alta, şi pre totul bine împreună potrivit luişi, şi împreună bine tocmit şi cu bună alcătuire aşăzat l-au săvârşit. *Întru început au făcut Dumnezeu Ceriul şi Pământul*. Din doao margeni pre înfiinţarea a totului (ádecă a toată lumea, întru carea să cuprind şi cealealalte stihii) ţ'au dat să o înţelegi: Ceriului ádecă pre cinstea cea întâiu a facerii dându-o, iar Pământul zicând că iaste al doilea cu înfiinţarea. Dar cu adevărat şi orice alt iaste între aceastea (ádecă între Ceriu şi între Pământ) s'au făcut împreună cu margenile (ádecă împreună cu Ceriul şi cu Pământul). Drept aceia, măcar de şi nimica nu zice pentru stihii, ádecă pentru foc şi pentru apă şi pentru văzduh, dar însă tu cu priceaperea cea dela sineţi înţeleage: întâiu, că toate întru toate sânt amestecate. Şi în pământ vei afla şi apă, şi văzduh, şi foc, de vreame ce din pietrii foc sare, iar din fier, carele şi el din pământ are naşterea, mulţime de foc întru frecări are fire a străluci. De care lucru şi cu cuviinţă iaste a să minuna cineva: cum înlăuntru în trupuri fiind focul, fără de vătămarea lor iaste încuibat într'însele, iar după ce s'ar fi tras afară, mistuitoriu iaste al celor ce-l păziia mai nainte? Iar pre firea apei, cum că iaste în pământ, săpătorii de puţuri o arată; şi pre a văzduhului, aburii cei ce să râdică în sus din pământul cel umezit după ce să încălzeaşte

[1] În alt izvod: „Nu eiĭ însăşi i-au dat pricina ca să fie". Ádecă nu i-au dat pricină ca să se facă ea singură, ci o au făcut.

de soare. Apoi încă şi aceasta înțeleage-o, că de vreame ce Ceriul fireaşte ține pre locul cel de sus, iar pământul iaste cea prea de jos parte, pentru că spre Ceriu să râdică ceale uşoare, şi jos spre pământ ceale greale au fire a să atârna, iar susul şi josul prea împrotivă una altiia sânt, pentru aceasta cel ce au pomenit pentru ceale ce după fire prea mult sânt depărtate una de alta, arătat iaste că şi pre ceale ce împlinesc locul cel din mijlocul al acestora cuprinzătoriu împreună le-au însemnat. Drept aceaia nu căuta pre descoperirea a fieştecărora celor din parte pre rând, ci pre ceale ce s'au tăcut înțeleage-le prin ceale ce s'au arătat.[1]

Întru început au făcut Dumnezeu Ceriul şi Pământul. Cercarea cea pentru ființa a fieştecăruia lucru din ceale ce sânt, sau din ceale ce prin privire cad întru mintea noastră, sau din ceale ce sânt puse înainte supt simțirea noastră, lung şi întins cuvânt aduce întru tâlcuire, atâta cât, întru ispitirea pricinii aceştiia, de s'ar pune înainte, să se cheltuiască mai multe cuvinte decât cealealalte câte să poate să se grăiască pentru fieştecare din ceale ce să caută. Lângă aceasta, nici ceva de folos iaste spre zidirea Bisearicii aceaia, ádecă a să îndeletnici cineva cu totul întru aceastea. Ci pentru ființa ádecă a Ceriului ne îndestulăm cu ceale ce s'au zis de Isaia, carele prin proaste cuvinte din destul au făcut întru noi pre înțeleagerea firii lui, zicând: *Cela ce au întărit Ceriul ca pre un fum*[2]; ádecă supțire fire, şi nu tare, nici groasă, spre alcătuirea Ceriului au înființat. Încă şi pentru închipuirea lui, din destul ne sânt noaoă ceale zise de dânsul, carele au zis întru slavosloviia lui Dumnezeu: *Cel ce au pus Ceriul să stea ca o boltă, şi l-au întins ca pre un cort a lăcui.*[3] Însăşi aceastea încă şi pentru pământ să ne sfătuim pre înşine: să nu iscodim ființa lui carea iaste, nici să ne sfărâmăm cu cugetele, pre însăşi materiia cercându-o, nici să căutăm pre o fire oarecarea pustie şi goală de feliurimi, nefelurită fiind după al său cuvânt (ádecă după a sa ființă şi fire), ci bine să ştim că toate ceale ce să văd şi să înțeleg întru dânsul, întru hotărârea ființii lui să numără, împreună-împlinitoare ființii lui fiind.[4] De te vei ispiti a lipsi şi a scădea cu cuvântul pre fieştecarea din feliurimile ceale ce sânt într'însul, întru nimica vei ajunge. Că de vei depărta dela dânsul negreața, răceala, greotatea, desimea, feliurimile gustului ceale ce sânt întru dânsul, sau oricare altele ce să văd întru dânsul, nici o materie nu va rămânea.[5] Deci aceastea lăsându-le, nici aceaia a o cerca te sfătuesc, ádecă pre ce stă pământul. Că şi aşa să va întuneca mintea, fiindcă către nici un hotar mărturisit nu va străbate cugetul. Că de vei zice cum că văzduh iaste aşternut supt lățimea pământului,

---

[1] Ádecă nu căuta ca să ți le spue Prorocul pre toate lucrurile ori stihiile câte una, câte una pre amăruntul.
[2] Is. 51: 6.
[3] Is. 40: 22.
[4] Ádecă întru cuvântul cel pentru ființa lui împreună sânt aşăzate, şi în loc de ființă sânt împreună numărate.
[5] Ádecă de vei tot rădica câte una, câte una din feliurimile lui, până nu va rămânea pre urmă nimic.

vei fi întru nepriceapere: cum firea cea moale şi mult deşărtată sufere, de atâta greotate apăsându-să, şi nu alunecă despre toate părțile, de lipirea şi împreunarea cu el fugind, şi pururea către partea cea deasupra a greotății ceiia ce o apasă pre deasupra vărsându-să? Iarăşi, de vei pune în socoteală cum că apă iaste temeiul cel pus dedesuptul pământului, şi aşa iarăşi vei căuta: cum lucrul cel greu şi îndesat (ádecă pământul) nu să cufundă în apă, ci de firea cea mai neputincioasă să ține lucrul carele atâta covârşaşte cu greotatea? Încă şi a însăşi apei starea, pe ce stă o vei căuta, şi iarăşi vei fi întru nedomirire, pre care lucru tare şi sprijinitoriu fundul eiĭ cel mai de pre urmă iaste pus.

Iar deaca alt trup mai greu decât pământul vei pune în socoteală cum că opreaşte pământul de a să porni în jos, îți vei aduce aminte iarăşi că şi acela are trebuință de alt trup oarecarele care să fie tare şi să nu-l lase pre acela să cază jos şi să se surpe. Şi de vom putea să plăzmuim ceva şi să supunem şi supt acela, pre a aceluia răzimare mintea noastră iarăşi o va căuta, şi aşa întru nemărginire vom cădea, preste temeliile ceale ce pururea aflăm, altele iarăşi izvodind. Şi pre cât mai mult cu socoteala meargem înainte, pre atâta sântem siliți a aduce mai mare puteare una supt alta, carea să fie răzimătoare şi carea să poată a sta împrotivă către toată povara ce iaste pusă asupră. Pentru aceasta hotară să pui asupra gândului, ca nu cumva cuvântul lui Iov să mustre pre multă iscodirea ta, fiindcă iscodeşti pre ceale neajunse, şi să te întrebi dela dânsul şi tu: *Pre ce s'au înfipt belciugile lui?*[1] (ádecă ale pământului). Ci măcar de şi vei auzi vreodată în Psalmi: *Eu am întărit stâlpii lui*[2], să socoteşti cum că stâlpi s'au numit putearea lui cea împreună-ţiitoare. Că aceaia ce zice: *Pre mări l-au întemeiat pre dânsul*,[3] ce însemnează? Fără numai că despre toate părțile firea apei vărsată iaste împrejurul pământului. Dar cum, curgătoare fiind apa, şi spre locul cel în jos povârnit având fire a cădea, stă atârnându-să şi spânzurând în slavă, şi spre nici o parte curgând despre pământ?[4] Dar tu nu socoteşti că aceaiaşi, sau încă şi mai mare nedomirire pricinuiaşte socotealii pământul, fiind spânzurat singur de sineşi nețimut, de vreame ce iaste mai greu cu firea decât apa? Ci nevoe iaste, ori de vom da cum că pământul iaste singur de sineşi nețimut, ori de vom zice că pluteaşte pre apă, nicăirea să nu ne depărtăm de blagocestiva înțeleagere, ci să mărturisim cum că toate împreună să țin de putearea celuia ce le-au zidit. Deci aceastea să cuvine şi noao înşine a grăi, şi celora ce ne întreabă pre noi pre ce iaste răzimată această nemăsurată şi nesuferită greotate a pământului, cum că *în mâna lui Dumnezeu sânt marginile pământului*.[5] Aceasta iaste prea fără de primejdie noaoă către înțeleagere, şi de folos celora ce aud.

---

[1] Iov 38: 6.
[2] Ps. 74: 4.
[3] Ps. 23: 2.
[4] Întrebare ca cum împrotiva Sfântului despre împrotivnicul, căci au zis Sfântul că apa iaste vărsată împrejurul pământului.
[5] Ps. 94: 4.

Dar oarecarii din iscoditorii firilor, mai nainte, cu cuvânt meşteşugos şi împodobit, s'au iscusit a arăta cum că pământul stă nemişcat, şi pentru nişte pricini ca aceastea, ca cum ádecă pentru căci au apucat pre locul cel din mijloc al totului şi, pentru cea întocma-depărtare ce are despre toate părțile către margene[1], neavând încotro mai mult să se povârnească, de nevoe stă nemişcat pre sineşi, asemănarea ceaia ce despre toate părțile iaste pusă împrejurul lui cu totul neputincioasă pricinuindu-i lui pre povârnirea cea spre vreo parte. Iar locul cel din mijloc zic ei că nu l-au dobândit pământul cu soartă dat, nici din sineşi, ci cum că firească iaste pământului această punere, şi de nevoe. Că trupul cel Ceresc (ádecă crugul Ceriului), fiindcă, cât spre partea cea de sus, ține pre locul cel prea de la margine[2], pentru aceasta zic (ádecă filosofii) într'acest chip: oricare lucruri greale am fi socotit că cad dela părțile ceale de sus, aceastea despre toate părțile crugului celui rătund al Ceriului către mijlocul a toate, care iaste pământul, să vor aduce. Şi deci spre care parte s'ar fi adus părțile, spre aceasta cu adevărat şi totul cel alcătuit dintr'însele împreună să va împinge. Iar deaca pietrele şi leamnele şi ceale pământoase toate (care sânt părți, căci din adunătură a multora ca aceastea să împlineaşte globul pământului), deacă aceastea, zic, să aduc către cea de jos parte, această stare ar putea fi potrivită şi cuviincioasă pământului tot. Şi deacă ceva din ceale uşoare să va porni dela mijlocul, cu adevărat către cea prea de sus parte[3] să vor mişca. Drept aceaia, potrivită a sa şi cuviincioasă pornire celor greale iaste cea către partea cea de jos; iar jos, cuvântul nostru au arătat pre mijlocul. Deci dar să nu te minunezi deaca nicăirea nu cade pământul din locul său, carele loc după fire are pre mijlocul.[4] Că toată nevoia iaste a sta el pre al său loc, şi nu afară de fire mişcându-să, din a sa stare a să depărta. Dintru aceastea ce s'au zis de dânşii,[5] de ți să pare ție cum că iaste ceva aseamenea cu adevărul, mută minunea la înțelepciunea lui Dumnezeu, ceaia ce într'acest chip le-au aşăzat pre aceastea. Că nu să micşorează înspăimântarea cea pentru ceale preamari după ce chipul prin carele să face ceva din ceale preaslăvite să va afla. Iar de nu, măcar adevărul credinții mai tare fie decât dovezile ceale loghiceşti.

Acealeaşi încă şi pentru Ceriu am putea zice, că prea-cu-multe-cuvinte cercări şi ispitiri de înțelepții lumii pentru firea cea cerească s'au făcut. Şi unii áde-

---

[1] Ádecă către crugul cel Ceresc, carele jur-împrejur întocma iaste depărtat de pământ, căci iaste rătund.

[2] Ádecă sfera ori crugul Ceriului hotărăşte pre totul. Ádecă, după socoteala filosofilor, crugul cel ceresc iaste cea mai de sus parte preste toate ceale de supt dânsul.

[3] Carea iaste Ceriul. Fiindcă el iaste cea prea de sus parte: precum mijlocul, ádecă Pământul, cea prea de jos.

[4] Ádecă filosofii, când zic acest cuvânt, ádecă „jos”, nu zic şi nu înțeleg alt, fără numai mijlocul, care iaste mai vârtos locul cel ca un chentru, ádecă ca o împunтură de vârful acului cât către sfera ceriului, întru care loc iaste starea pământului.

[5] Până aicea Aristotel pentru pământ; apoi ceale de aicea înainte sânt ale Sfântului către norod.

că au zis că iaste el alcătuit din ceale patru stihii, ca cel ce iaste pipăit şi văzut, şi ca cel ce să împărtăşaşte de pământ ádecă, pentru că iaste vârtos, iar de foc, pentru că să veade, iar de cealelalte (ádecă de apă şi de văzduh), pentru amestecarea. Iar alții, lepădând pre acest cuvânt ca pre un nepotrivit cu adevărul, a cincea oarecare fire de trup izvodind dela sineşi, din singură părearea lor au adus-o întru alcătuirea Ceriului. Şi iaste oareşce lucru, precum ei socotesc, trupul cel ceresc, care nici foc, zic ei, iaste, nici văzduh, nici pământ, nici apă, nici în scurt, ceaia ce iaste una din ceale sânguratice[1]. Căci celor sânguratice a sa cuviincioasă mişcare iaste cea de-a dreptul, ceale uşoare ádecă în sus având pornirea, iar ceale greale în jos. Deci nici susul, nici josul acelaşi lucru iaste cu învârtirea cea împrejur rătundă; şi, în scurt, mişcarea cea de-a dreptul, către învârtirea cea împrejur preamultă depărtare are. Iar ale cărora lucruri mişcările ceale după fire sânt schimbate, ale acestora nevoe iaste, zic ei, să fie schimbate şi ființele. Încă nici din trupurile ceale întâiu, pre care le numim stihii, nu ne iaste noao cu putință a socoti că iaste ceriul alcătuit, fiindcă ceale alcătuite din deosebite lucruri nu pot a avea neatedă şi nesilită mişcarea[2], de vreame ce fieştecarea din ceale sânguratice (ádecă din ceale patru stihii) ce sânt întru ceale alcătuite dintr'însele, altă şi altă pornire dela fire are. Pentru aceasta, mai întâiu ádecă cu osteneală să țin ceale alcătuite din stihii întru mişcarea cea necontenită, fiindcă o singură mişcare nu poate fi bine potrivită şi iubită tuturor celor împrotivnice stihii, ci cea cuviincioasă şi potrivită trupului celui uşor (ádecă focului), vrăjmaşă şi luptătoare iaste trupului celui greu (ádecă pământului şi apei). Căci când în sus ne mişcăm, ne îngreuem de lucrul ce iaste pământos întru noi; iar când în jos ne pornim, silim pre lucrul cel înfocat dintru noi, afară de fire în jos pre acela trăgându-l. Iar tragerea într'o parte şi într'alta a stihiilor către ceale împrotivă, pricină iaste a căderilor. Că lucrul cel silit şi afară de fire, întru puțin suferind, şi aceasta cu sila şi deabiia[3], degrab s'au răsipit întru acealea dintru care s'au alcătuit, fieştecare stihie din ceale ce s'au adunat întru alcătuirea lui la al său loc întorcându-să. Deci precum zic ei, pentru aceaste nevoi ale socotealelor celor cu dovadă, pre cuvintele şi socotealele celor mai nainte de dânşii netreabnice făcându-le, ş'au aflat loruşi pre a sa stihie pusă înainte, cei ce a cincea fire de trup socotesc materie întru facerea ceriului şi a stealelor celor de pre dânsul. Iar altul oarecarele din cei ce zburda în cuvântare-aproape-de-crezut[4], sculându-să iarăşi împrotiva acestor mai sus zişi, pre aceastea le-au răsipit şi le-

[1] Ádecă din ceale patru stihii, care să numesc sânguratice, ádecă neamestecate; măcar că nu sânt neamestecate, căci toate sânt întru toate, ci cât către cealelalte trupuri, care să alcătuesc dintr'însele, sânguratece să socotesc.

[2] Precum ádecă iaste a crugurilor cereşti, care de-a pururea întocma să mişcă ca cum din sineşi, lin şi fără silă.

[3] Precum focul a-l trage în jos, împrotivă îi iaste; şi pământul a-l sui în sus, împrotivă îi iaste.

[4] Gr. πιθανολογίαν, „limbaj persuasiv, limbaj amăgitor". (N. ed.)

au rumpt, şi a sa păreare dela sineşi au adus-o împrotiva acelora. Pentru care acum de ne vom apuca a grăi, întru aseamenea limbuție cu dânşii vom cădea. Ci noi pre aceia lăsându-i să se surpe unul de altul, înşine de cuvântul cel pentru ființă lăsându-ne, şi încredințându-ne lui Moisì că *au făcut Dumnezeu Ceriul şi Pământul*, pre preabunul meşter al celor ce cu înțelepciune şi cu meşteşug s'au făcut să-l slăvim, şi din frumseața celor ce să văd, pre cel ce covârşaşte pre toată frumseațea să-l înțeleagem, şi din mărimea acestor trupuri simțite şi scrise-împrejur, să socotim pre cel nemărginit şi carele covârşaşte toată mărimea şi treacerea mai presus de tot gândul cu mulțimea puterii sale. Că deşi firea nu o ştim a celor ce s'au făcut, dar măcar ceaia ce, prin întregul, chiar cade supt simțirea noastră, atâta de mare are minunea, încât şi cea preasârguitoare şi iute minte mai mică să se poată arăta decât cel preamic lucru din ceale din lume, spre a putea sau după vrednicie să treacă printr'însul cu înțeleagerea, sau lauda cea după datorie cuviincioasă să împlinească Ziditoriului: căruia să cuvine slava, cinstea şi stăpânirea în veacii veacilor, Amin.

VOROAVA a 2-a
PENTRU CĂ PĂMÂNTUL ERA NEVĂZUT, ŞI NETOCMIT

upă ce de dimineaţă ne-am zăbovit întru mici graiuri (ádecă ale Scripturii), atâta ascuns am aflat adâncul înţeleagerii, cât de ceale de aicea înainte cu totul să ne deznădăjduim. Că deaca pridvoarăle sfintelor acest fealiu sânt, şi tinzile bisearicii atâta de cinstite şi preaînalte, şi cu covârşirea frumseaţii ca o lumină de fulger întunecă ochii gândului nostru, oare ce fealiu vor fi sfintele sfintelor? Şi cine iaste îndestulat să îndrăznească a întra întru ceale neumblate? Sau cine va privi spre ceale negrăite? Că neapropiiată iaste vedearea lor, şi cu totul cu anevoe de tâlmăcit iaste cuvântul celor ce s'ar fi înţeles. Dar însă, de vreame ce la dreptul judecătoriu şi pentru singură aceaia, ádecă pentru a voì cineva ceale cuviincioase, nu mici şi defăimate sânt hotărâte plăţi, pentru aceasta să nu ne lenevim către cercare. Că deşi de vrednicie departe sântem, însă deaca din voia Scripturii nu vom cădea, cu ajutoriul Sfântului Duh, şi noi nu cu totul lepădaţi ne vom judeca şi, cu ajutoriul Darului, zidire oarecarea vom da Bisearicii lui Dumnezeu. *Iar pământul era*, zice, *nevăzut şi netocmit*. Cum, după ce amândoao cu deopotrivă cinste s'au făcut, Ceriul ádecă şi Pământul, Ceriul s'au săvârşit cu toate părţile sale, iar pământul încă nesăvârşit şi nelucrat iaste? Sau, ca să zic în scurt, ce iaste netocmirea pământului? Şi pentru carea pricină nevăzut era? Deci tocmirea cea desăvârşit a pământului iaste buna rodire cu îndestulare dintr'însul: odrăslirile sádurilor celor de multe fealiuri, înălţările copacilor celor preaînalţi, ale celor roditori şi ale celor neroditori, feaţele ceale frumoase şi mireazmele ceale bune ale florilor, şi câte cu puţin mai pre urmă, după ce vor răsări prin porunca lui Dumnezeu pre pământ, vor să împodobească pre cel ce le-au născut. Dintru care, de vreame ce nici una încă nu era, cu cuviinţă l-au numit pre dânsul cuvântul (ádecă Scriptura) *netocmit*. Încă şi pentru Ceriu aceasteaşi voiŭ putea zice, că ádecă nu să lucrase desăvârşit nici el, nici pre a sa podoabă o dobândise, de vreame ce nici cu luna, nici cu soarele încă nu să st[r]ălucise împrejur, nici cu ceatele stealelor nu să încununase: că încă nu să făcuse aceastea. Drept aceaia nu vei greşi din adevăr de vei numi şi pre Ceriu netocmit. Iar nevăzut au numit pre pământ pentru doao pricini: sau căci încă nu era omul, cel ce iaste văzătoriul lui, sau căci, acoperit fiind întru adânc de apa ceaia ce plutiia pre deasupra feaţii lui, nu să putea să se vază. Că încă nu era adunate apele întru ale sale adunări pre care, după ce mai pre urmă le-au adunat Dumnezeu, le-au numit mări. Deci nevăzut lucru ce iaste? Unul ádecă care nu are fire a să vedea de ochi trupeşti, precum mintea noastră. Iar altul, care după fire văzut fiind, pentru punerea împrotivă a trupului ce-i iaste pus asupră să ascunde, precum fierul cel în adâncul apei aruncat. După care însemnare acum socotim că s'au numit pământul nevăzut, acoperit fiind de apă. Apoi încă, fiindcă şi lumina încă nu să

zidisă, nici un lucru de mirare nu era deacă pământul – cel ce zăcea întru întunearec pentru căci văzduhul cel de pre deasupra lui era neluminat – şi pentru aceasta de Scriptură să se fie numit nevăzut.

Dar stricătorii adevărului, cei ce nu învață pre a sa minte a urma Scripturii, ci cătră a sa voe pre înțeleagerea Scripturilor o războtesc, zic cum că prin graiurile aceastea să arată materiia. Că aceasta, zic ei, şi nevăzută iaste după fire, şi nelucrată, fără de feliurime fiind după al său cuvânt, şi de tot chipul şi forma despărțită. Pre carea, după ce au luat-o meşterul (ádecă Dumnezeu), cu a sa înțelepciune o au înfrumsețat, şi întru rânduială o au adus, şi aşa printr'însa au înființat pre ceale ce să văd. Deci deaca cu adevărat nenăscută iaste aceasta, întâiu ádecă de o cinste va fi cu Dumnezeu, de acealeaşi cínsti învrednicindu-să. Decât care lucru, ce ar putea fi mai păgânesc? Cea fără de feliurimi, cea fără de chip, nefrumseațea cea mai de pre urmă, pângăriciunea cea urâtă şi neînchipuită (pentru că pre ale lor numiri, cu care pre dânsa o numesc, le întrebuințez şi eu), de aceiiaşi şădeare-mai-întâiu să se învrednicească cu înțeleptul, şi putearnicul, şi preafrumosul Făcătoriu şi Ziditoriu al tuturor? Apoi încă, atâta de mare va fi, întru cât să priimească întru sineşi pre toată ştiința lui Dumnezeu? Şi aşa, întru oareşcare chip, puterii céiĭ neurmate a lui Dumnezeu aduc împrotivă pre ipostasul eiĭ (ádecă al materiei), deaca iaste din destul a măsura prin sineşi pre toată priceaperea lui Dumnezeu. Iar de iaste materiia mai mică decât lucrarea lui Dumnezeu, şi aşa întru mai necuviincioasă hulă cuvântul lor să va răsturna, pentru lipsa materiei deşărt şi nelucrătoriu lucrurilor sale țiind pre Dumnezeu. Ci i-au amăgit pre dânşii sărăciia firii omeneşti. Şi de vreame ce la noi, oamenii, fieştece meşteşug întru oarecare materie osebit să îndeletniceaşte, precum fierăriia ádecă la fier, iar teslăriia la leamne; şi întru aceastea alta iaste materiia cea pusă înainte, şi altul chipul, şi altul lucrul cel ce să săvârşaşte din chip; şi materiia ádecă din afară să ia, iar chipul dela meşteşug să alcătuiaşte preste materie, iar săvârşirea iaste lucrul cel împreună-alcătuit dintru amândoao, ádecă şi din chip, şi din materie – aşa li să pare şi la Dumnezeiasca zidire, cum că ádecă forma lumii s'au adus preste materie dela înțelepciunea Făcătoriului a toate, iar materiia din afară au fost supusă înaintea Ziditoriului; şi s'au făcut lumea împreună-alcătuită dintru amândoao, pre materiia ádecă cea pusă înainte şi ființa de aiurea avându-o, iar forma şi închipuirea dela Dumnezeu dobândindu-le. Şi dintru aceasta li să pricinuiaşte lor a tăgădui aceaia, ádecă cum că marele Dumnezeu au fost mai nainte de întemeiarea celor ce sânt, dar [socotesc că], numai ca un platnic al unii refeneale ce să face din tovărăşie, puțină oarecarea părticică la facerea celor ce sânt au ajutorat dela sineşi: fiindcă nu au putut ei, pentru micşorarea şi netrebniciia socotealelor sale, a privi la înălțimea adevărului. Că aici meşteşugurile sânt mai pre urmă decât materiile, fiindcă s'au adus în viiață pentru nevoia trebuinții. Că lâna au fost mai întâiu, iar țăsetura s'au făcut mai pre urmă, pre lipsa firii dela sineş împlinindu-o. Şi lemnul au fost, iar teslăriia, luându-l la sineşi, şi spre trebuința ceaia ce să caută

în fieştece loc închipuind pre materie, pre întrebuințarea cea de folos a leamnelor ne-au arătat noao: vâslă ádecă corăbiiarilor, iar lucrătorilor de pământ lopată, iar ostaşilor suliță dându-le. Iar Dumnezeu, mai nainte de a să face ceva din ceale ce să văd, în minte puindu-le, şi pornindu-să a aduce întru facere pre ceale ce nu era, împreună au gândit în ce fealiu să cade a fi lumea, şi, împreună cu chipul, pre materiia cea cuviincioasă eiĭ o au adus întru ființă. Şi Ceriului ádecă i-au deosebit pre firea cea cuviincioasă Ceriului; iar formei pământului, pre ființa cea potrivită lui şi cuviincioasă i-au supus; iar focul şi apa şi văzduhul le-au închipuit precum au voit, şi întru ființă le-au adus, precum cuvântul fieştecăriia din ceale ce să făcea cerea. Şi pre toată lumea, carea iaste din neasămănate părți, cu neruptă oarecarea legătură a dragostei întru o împărtăşire şi alcătuire împreună o au legat. Întru cât şi ceale ce preamult sânt depărtate una de alta cu punerea să par cum că s'au unit prin întocmirea şi învoiala. Deci înceteaze de plăzmuirile ceale băsnoase, cu neputința cugetelor sale măsurând putearea cea necuprinsă de minte şi cu totul negrăită de glas omenesc.

Au făcut Dumnezeu Ceriul şi pământul: nu pe jumătate şi pre unul şi pre altul, ci întreg Ceriu şi întreg pământ, pre însăşi ființa zămislită împreună cu chipul. Că nu iaste aflătoriu de forme, ci de însăşi firea celor ce sânt făcătoriu. Că, răspunză-ne noaoă, cum s'au întâlnit amândoaoă una cu alta, şi putearea cea lucrătoare a lui Dumnezeu, şi firea cea pătimitoare a materiei? Aceaia (ádecă firea materiei) pre materie dându-o fără de chip, iar acela (ádecă Dumnezeu) pre ființa formelor avându-o fără de materie, ca amândurora să li să dea lipsa dela amândoi, unuia ádecă dela altul, făcătoriului ádecă să i-o dea aceaia ca să aibă unde să-şi arate meşteşugul, iar materiei aceaia ca să leapede nefrumseața şi lipsirea chipului. Ci pentru aceastea de ajuns. Acum către cea dintâi să ne întoarcem. *Iar pământul era nevăzut şi netocmit*. După ce au zis: *Întru început au făcut Dumnezeu Ceriul şi pământul*, multe au tăcut – apa, văzduhul, focul, patimile ceale ce s'au făcut dintr'aceastea[1], care toate, ca ceale ce sânt împreună-împlinitoare lumii, s'au adus întru a fi împreună cu totul cu adevărat, dar le-au lăsat istoriia, iscusind pre mintea noastră spre sârguință, din puține pricini dându-ne să socotim pre ceale ce s'au lăsat. Deci de vreame ce nu s'au zis pentru apă că au făcut-o Dumnezeu, dar s'au zis că nevăzut era pământul, pentru aceasta socoteaşte tu în sineți, cu ce acoperemânt acoperit fiind nu să vedea? Că nici foc nu putea a-l acoperi pre dânsul, căci focul iaste luminătoriu mai vârtos decât întunecos, luminare dând acelora preste care ar fi fost pus deasupra. Încă nici văzduhul nu era atunci acoperemânt al pământului, că rară iaste firea văzduhului, şi acest fealiu, de să preveade printr'însa, pre toate chipurile celor văzute priimindu-le şi vederilor celor ce le văd trimițindu-le. Rămâne dar să înțeleagem noi că apa plutiia pre fața pământului, fiindcă încă nu să deosăbisă

[1] Precum umezeala, răceala, uscăciunea, fierbințeala, care sânt patimi născute din stihii, pentru care au arătat sfântul şi în cuvântul cel dintâiu.

ființa cea umedă la starea sa. Iar dintr'aceasta nu numai nevăzut era pământul, ci şi netocmit. Că prisosirea umezealii încă şi acum zăticnitoare iaste pământului spre naşterea de roduri. Deci aceaiaşi pricină iaste şi de a nu să vedea, şi de a fi netocmit. Fiindcă tocmirea pământului iaste podoaba cea după fire carea i să cuvine lui, holdele ádecă ceale sămănate clătindu-se ca valurile mării prin văi, livezile bine înverzite şi încărcate de multe fealiuri de flori, zăpódiile şi dealurile bine înfrunzite şi vârfurile munților cu totul umbroase de păduri şi de copaci, din care nimic încă nu avea pământul. Căci chinuia pre naşterea tuturor, pentru putearea carea să pusease întru dânsul dela Făcătoriul, dar aştepta vreamile ceale cuviincioase ca, prin Dumnezeiasca poruncă, să scoață la arătare zămislirile sale.

Încă *şi întunearec*, zice, *era deasupra adâncului*. Iarăşi alte pricini de basne şi începături de plăzmuiri mai păgâneşti, care abat şi strică cătră ale sale reale socoteali pre graiurile Scripturii. Că pre întunearec nu precum are fire îl tâlmăcesc, ádecă văzduh oarecare neluminat, sau loc care să umbreaşte din îngrădirea şi punerea împrotivă a vreunui trup, sau, în scurt, loc lipsit de lumină pentru orice fealiu de pricină, ci tâlcuesc întunearecul că iaste puteare oarecarea rea, iar mai vârtos însuşi răul, dela sineşi având începutul, împrotivă-stătătoriu şi împrotivnic bunătății lui Dumnezeu. Că deaca Dumnezeu iaste lumină, cu adevărat putearea ceaia ce să oşteaşte împrotiva lui întunearec ar putea fi, zic ei, după urmarea înțeleagerii. Întunearec nu dela altul având pre a fi, ci rău de-sineşi-născut; întunearec protivnic sufletelor, făcătoriu morții, împrotivire faptei bune: carele să înşală ei, că de însăşi cuvintele Prorocului să vesteaşte cum că şi au avut ființă, şi nu dela Dumnezeu s'au făcut. Deci dintru aceasta, care din dogmele ceale reale şi fără de Dumnezeu nu s'au plăzmuit? Care lupi grei, rumpători ai turmei lui Dumnezeu, nu au luat începutul dintru acest mic cuvânt şi au poezit asupra sufletelor? Au nu Markionii? Au nu Valentenii de aicea sânt? Au nu pângăritul eres al Maniheilor? Pre carele de-l va numi cineva putrejiune a Bisearicilor, nu va greşi din ceaia ce să cade. Ce alergi departe afară din adevăr, omule, pricini ție însuți ale pierzării izvodindu-ți? Scurt iaste cuvântul, şi de toți lesne înțeles: *Nevăzut era pământul*, zice. Carea era pricina? Fiindcă adânc era poezit pre deasupra lui. Iar înțeleagerea adâncului carea iaste? Apă multă, carea cu anevoe de ajuns are marginea sa (ádecă fundul său) în jos. Dar am cunoscut că multe din trupuri şi prin apă mai supțire şi limpede de multe ori să văd. Cum dar nici o parte a pământului prin ape nu să arăta? Pentru că neluminat încă şi întunecat era văzduhul cel vărsat pre deasupra lui. Că raza soarelui prin ape străbătând, arată de multe ori pre pietricealele ceale din fundul apei: iar noaptea adâncă nici într'un chip nu va putea cineva să vază pre ceale de supt apă. Drept aceaia, cum că nevăzut era pământul, dovadă iaste aceaia ce să grăiaşte de Prorocul pre urmă, că ádecă şi adânc era stând deasupra lui, şi acesta întunecat. Deci nici adâncul mulțime iaste de puteri împrotivnice, precum oarecarii au nălucit; nici întunearecul începătoare oarecarea şi vicleană

puteare, carea să se împrotivească Bunului[1]. Că doao lucruri care ar fi fost amândoao întocmai cu împrotivirea, stricătoare vor fi cu adevărat statului şi ființii lor întru sineşi, şi supărare vor avea unul dela altul de-a pururea, şi supărare va pricinui unul altuia neîncetat, ținute fiind cu războiu. Şi de va covârşi cu putearea o parte dintru aceastea, împrotivitoare, cheltuitoare şi stricătoare cu adevărat să va face ceiia ce s'ar fi biruit. Drept aceaia, de zic ei că întocma putincioasă iaste împrotivirea răului cătră cel bun, neîncetat războiu aduc, şi stricăciune de îndelungată vreame, fiindcă biruesc în parte, şi să biruesc amândoao părțile. Iar de covârşaşte cu putearea cel bun, carea iaste pricina ca firea răului să nu să râdice cu totul? Iar deaca... – carea nu iaste cu cuvioşie să o grăesc! –, mă minunez cum nu fug însuşi ei de sineşi, întru atâta de necuvioase şi fără de legi hule căzând. Dar nu, nici dela Dumnezeu nu iaste blagocestiv lucru a zice că s'au făcut răul. Căci nici un lucru din ceale protivnice nu să face de cel protivnic. Că nici viiața nu naşte pre moarte, nici întunearecul nu iaste început al luminii, nici boala făcătoare a sănătății: ci, întru prefacerile aşezământurilor trupului, dela ceale împrotivă cătră ceale împrotivă să fac mutările.[2] Iar întru naşteri, nu din ceale împrotivă, ci din ceale de un neam fieştecare din ceale ce să fac ese, ádecă să naşte. Deci deaca răul zic ei că nici nenăscut nu iaste, nici dela Dumnezeu născut, spue de unde are firea? Căci cum că sânt realele, nimenea nu să va împrotivi din cei ce să împărtăşesc de viiață. Ce dar zicem? Cum că răul iaste nu ființă vie şi însuflețită, ci aşăzământ în suflet, protivnic faptei bune, carele să face întru cei leaneşi pentru cădearea cea din bine.

Deci nu căuta răul din afară, nici vreo fire oarecarea a răotății veache cu anii nălucì, ci răotății céiĭ din sineşi fieştecarele pre sineşi cunoască-să începătoriu. Că de-a pururea din ceale ce să fac, unele din fire ni să adaogă noaoă, precum bătrâneațele şi neputințele; iar altele din întâmplare de sineşi, precum întâmplările ceale fără de cuvânt, ádecă fără de pricină, ale oarecărora lucruri pricinuitoare de mâhnire de multe ori, sau şi de veselie, care întâmplări să întâmplă preste streine începături – precum unui om carele au început să sape puț pentru apă i să întâmplă de află comoară, şi unuia ce purcesease de mergea la târg i să întâmplă de-l întâlneaşte câine turbat şi-l muşcă; iar altele sânt întru a noastră stăpânire şi puteare, precum a birui poftele sau a nu domoli dulcețile trupului, precum a opri mâniia sau a slobozi mâinile asupra celui ce ne-ar fi întărâtat, a grăi adevăr sau a minți, blând a fi cu năravul şi smerit, sau mândru şi înălțat cu trufiile. Cărora dar tu însuți eşti domn, pre ale acestora începături să nu le cauți de aiurea, ci cunoaşte că cel cu adevărat rău, din căderile din fapta bună ceale din voire slobodă au luat începutul. Că de ar fi fost fără de voia noastră (ádecă

[1] Ádecă lui Dumnezeu.
[2] Ádecă din boală ne mutăm cătră sănătate, şi din sănătate în boală; şi din răceală întru căldură, şi din căldură întru răceală. Şi altele ca aceastea. Şi aceastea sânt împrotivitoare una altiia.

răul), şi nu întru a noastră stăpânire şi puteare, nu s'ar fi pus de legi asupra celor ce fac nedreptate atâta de mare frică şi atâta de neîmblânzite muncile divanurilor, care măsoară făcătorilor de reale pre cea după cuviinţă pedeapsă. Şi aceastea fie zise de mine pentru cel cu adevărat rău. Că boala, şi sărăciia, şi neslava, şi moartea, şi câte pricinuitoare de întristare să întâmplă oamenilor, nu atâta iaste cu cuviinţă şi în partea realelor a le socoti. Fiindcă nici ceale împrotiva acestora[1] nu în ceale preamari bunătăţi le numărăm. Din care, unele din fire sânt, iar altele şi spre folos să văd că s'au întâmplat multora. Drept aceaia, toată tâlcuirea cea aligoricească şi prin păreare mai vârtos acum tăcându-o, pre înţeleagerea întunearecului prost şi fără de multă iscodire, urmând voirii Scripturii, să o priimim. Dar cearcă cuvântul, de s'au întocmit întunearecul împreună cu lumea, şi de iaste mai vechiu decât lumina, şi de ce cel mai rău să fie mai bătrân? Deci zicem că şi întunearecul acesta nu după fiinţă s'au adus întru a fi, ci iaste patimă împrejurul văzduhului, carele pentru lipsa luminii pre urmă să face. De care dar lumină lipsit fără de veaste s'au aflat locul cel din lume, încât întunearecul să fie deasupra apei? Deci socotim că de au fost cevaşi mai întâiu de alcătuirea aceştii lumi simţite şi stricăcioasă, în lumină ar fi fost cu adevărat. Că nici vredniciile îngerilor, nici toate oştile ceale Cereşti, nici, în scurt să zic, orice iaste numit sau nenumit din firile ceale cuvântătoare şi din duhurile ceale slujitoare, nu întru întunearec petrecea, ci întru lumină şi întru toată veseliia duhovnicească avea starea cea cuviincioasă loruşi. Şi acestora ce să grăesc de mine nimenea nu să va împrotivi, [şi mai ales cel] carele pre lumina cea mai presus de Ceriuri întru făgăduinţele sfinţilor o aşteaptă, pentru carea Solomon zice: *Lumină drepţilor de-a pururea*[2]; şi Apostolul: *Mulţemind Tatălui, celui ce ne-au îndestulat pre noi în partea soartei sfinţilor întru lumină.*[3] Că deaca cei ce să osândesc să trimit întru întunearecul cel mai din afară, cu adevărat cei ce au lucrat lucruri vreadnice de laudă, întru lumina cea mai presus de lume au odihna. După ce dar s'au făcut Ceriul cu porunca lui Dumnezeu, deodată întinzându-să împrejurul tuturor lucrurilor celor înlăuntru apucate şi cuprinse de însuşi rătunjala lui, trup având el des, îndestulat a deosebi pre ceale din lăuntru de ceale din afară[4], pentru aceasta de nevoe au făcut pre locul cel apucat şi cuprins înlăuntru lui neluminat, fiindcă au oprit pre strălucirea cea din afară. Că trei lucruri trebue să se împreuneaze ca să fie umbră, ádecă lumina, trupul, locul cel neluminos. Deci întunearecul cel din lume, prin umbra trupului celui Ceresc s'au întâmplat a fi. Şi înţeleage-m[i] din pildă luminoasă şi descoperită ceaia ce grăesc. Ádecă, deaca cineva într'amiiază-zi, când luminează şi arde soarele,

[1] Ádecă sănătatea, bogăţiia, cinstea, viiaţa, bunele norociri.
[2] Pilde 13: 9.
[3] Col. 1: 12.
[4] Ádecă acest fealiu de trup având Ceriul, care era putincios, pentru nestrăbaterea luminii printr'însul, să aleagă şi să despărţească pre ceale din lăuntrul Ceriului, ádecă pre făpturile aceaste de aicea din lume, de ceale de afară de Ceriu.

ş'ar fi făcut luişi vreun cort din oarecare materie deasă şi strânsă, unde, pentru acoperemânt, să întâmplă a să face întunearec, şi întru acel întunearec – carele fieştecum şi, cum am zice, nu cu deadinsul s'au făcut – pre sineşi s'ar fi închis, într'acest fealiu pune că şi întunearecul acela nu întradins s'au înfiinţat, ci au urmat pre urma altor lucruri.[1] *Acest întunearec* să zice că şi *deasupra adâncului era*, fiindcă marginile văzduhului au fire a să împreuna cu marginile feaţii trupurilor. Iar atuncea apa era poezită pre deasupra tuturor lucrurilor. Pentru care de nevoe s'au zis că era întunearec pre deasupra adâncului.

Şi Duhul lui Dumnezeu, zice, *să purta pre deasupra apei*. Ori de zice pre duhul acesta, ádecă pre vărsarea văzduhului, priimeaşte pre scriitoriul, că-ţi numără ţie pre părţile lumii, că au făcut Dumnezeu ceriu, pământ, apă, văzduh, şi pre acesta îndată vărsându-să şi curgând. Ori de s'au zis „Duh al lui Dumnezeu" Duhul cel Sfânt, care mai vârtos şi mai adevărat iaste, şi de cei mai nainte de noi priimit, căci s'au luat aminte că acesta mai deosebit şi mai ales să învredniceaşte de cătră Sfânta Scriptură de o pomenire ca aceasta, şi nici unul altul Duh al lui Dumnezeu nu să numeaşte, fără numai cel Sfânt, cel împreună-împlinitoriu al Dumnezeeştii şi Fericitei Treimi. Şi de vei priimi pre această înţeleagere, mai mare vei afla pre folosul cel dintr'însa. Dar cum să purta pre deasupra apei? Spune-ţ'voiŭ ţie cuvânt, nu al mieu, ci al unui bărbat siriian[2], carele de înţelepciunea lumească atâta era depărtat, pre cât era aproape de ştiinţa celor adevărate. Deci zicea că cuvântul sirienesc mai arătătoriu şi mai însemnătoriu iaste decât cel ellinesc şi, pentru veciniia şi apropiiarea cea cătră limba evreiască, mai mult oareşcum să apropie de înţeleagerea Scripturilor. Deci zicea că înţeleagerea graiului iaste într'acest fealiu: Pre acel cuvânt, ádecă *să purta*, îl tâlcuesc, zice, în loc de „încălziia" şi „făcea vieţuitoare" pre firea apelor, după chipul şi asemănarea găinii ceiia ce şade pe oaoă, carea slobozeaşte şi pune oareşcarea puteare vieţuitoare în ceale ce să încălzesc supt dânsa. O minte ca aceasta zice că să însemnează de cuvântul acesta, ca cum *să purta Duhul*, ádecă spre rodirea de viiaţă gătiia pre firea apei. Încât destul să arată dintr'aceasta ceaia ce să cearcă de oarecarii, că nici de lucrarea cea făcătoare Duhul cel Sfânt nu iaste lipsit.

---

[1] Ádecă precum fieştecăruia trup urmează umbra, aşa trupului celui Ceresc i-au urmat întunearecul acela ca o umbră. Căci ceale trei pricini dintru care să izvodeaşte umbra au povăţuit la facerea lumii, ádecă lumina, trupul şi locul cel neluminat. Locul cel neluminat au fost locul acesta al lumii, cuprins fiind de crugul Ceriului, dintru carele s'au umbrit. Trupul au fost însuşi crugul Ceriului, carele au stătut ca un păreate între lumina cea preste Ceriuri şi între locul acesta. Iar lumina au fost acea lumină mai presus de Ceriuri, carea s'au oprit de trupul cel Ceresc şi nu au slobozit razele sale în locul lumii ca să-l lumineaze. Şi pentru aceasta au rămas locul umbrit, până ce au zis Dumnezeu de s'au făcut lumina aceasta şi au luminat.

[2] Zic unii că acel bărbat siriian au fost Sfântul Efrem Sirul, cu carele să sfătuia Sfântul la înţeleagerea Sfintei Scripturi, precum şi toţi sfinţii făcea.

Şi au zis Dumnezeu: Să să facă lumină. Glasul cel dintâiu al lui Dumnezeu pre firea luminii o au făcut, întunearecul l-au râsipit, posomorârea au stins, lumea o au luminat şi o au împodobit, preste toate deodată şi întru o clipeală, veaselă şi plăcută şi dulce vedeare au adus. Că Ceriul s'au arătat, carele cu puţin mai nainte era acoperit de întunearec, şi frumseaţa cea dintr'însul, carea atâta iaste, pre cât încă şi acum ochii o mărturisesc. Şi de jur împrejur să străluciia văzduhul, iar mai vârtos pre toată lumina prin totuluş tot o avea turnată şi amestecată întru sine, carele trimitea împărţirile strălucirii grabnice către hotarăle sale pretutindenea. Că în sus până la însuşi etherul şi ceriul ajungea; iar în lat, pre toate părţile lumii, şi ceale despre miazănoapte, şi ceale despre miazăzi, şi ceale despre răsărit, şi ceale despre apus, întru grabnică şi iute clipeală a vreamii cu totul le lumina. Că acest fealiu iaste firea lui (ádecă a văzduhului), supţire şi prin carea să preveade, încât nu are trebuinţă şi lipsă de nici o prelungire a vreamii lumina ca să călătorească printr'însul. Că precum pre vedearile noastre fără de vreame şi întru o clipeală le trimite cătră lucrurile ceale ce să văd de noi, aşa şi pre aruncările asupră, ádecă pre razele luminii, ca într'o clipeală de ochiu, şi pre cât nici ar putea cugeta cineva mai mică ameli[n]ţare a vremii, întru toate marginile sale le priimeaşte. Şi etherul mai dulce era după lumină, şi apele mai luminoase, nu numai priimind în sineşi pre raza luminii, ci şi dela sineşi împrotivă trimiţând raze, prin frângerea înapoi a luminii, străluciri despre toate părţile sărind din apă, pre toate Dumnezeescul glas întru preadulce şi preacinstit aşăzământ le-au prefăcut. Că precum cei ce aruncă untdelemn în adânc (ádecă în mare), lumină fac în locul acela în carele l-au aruncat, aşa Făcătoriul a toate, aruncând glas în lume, pre dulceaţa luminii de năprasnă o au pus într'însa. *Să se facă lumină*. Şi porunca lucru au fost, şi fire s'au făcut, decât carea nici iaste cu putinţă cugetelor omeneşti a năluci ceva mai de veselie şi mai mângâios spre îndulcire. Iar când la Dumnezeu zicem glas şi graiu şi poruncă, nu sunet carele să trimite afară prin organe glăsuitoare, nici văzduh carele să închipuiaşte prin limbă pre Dumnezeescul cuvânt îl înţeleagem: ci pre amelinţarea voinţii, ca lesne să se înţeleagă de cei ce să învaţă, o socotim că să închipuiaşte în chip de poruncă. *Şi au văzut Dumnezeu lumina că iaste bună*. Ce laudă am putea zice noi vreadnică luminii, carea au apucat mai nainte pre mărturiia cea dela Ziditoriul că iaste bună? Încă şi la noi, oamenii, cuvântul cel pentru bunătate trimite ochilor judecata, fiindcă nimic nu poate spune atâta, precât simţirea mai nainte apucând mărturiseaşte. Iar deaca bunătatea şi frumseaţa trupului, din bună-măsurarea şi bună-potrivirea părţilor trupului întru dânsele, şi din bună faţa florii carea să veade pre dânsul are pre a fi, cum la lumină, carea iaste sânguratică cu firea şi aseamenea are părţile, cuvântul bunătăţii şi al frumseaţii să păzeaşte? Arătat că, la lumină, măsurarea şi buna-potrivire nu întru ale sale părţi, ci întru nemâhniciunea cea către vedeare şi întru plăcearea cea cu dulceaţă ce au ochii privindu-o i să mărturiseaşte. Că aşa şi aurul iaste bun şi frumos nu din măsurarea şi buna-potrivire şi aşăzământul părţilor lui întru dân-

sele, ci din singură bună fața florii lui pre tragerea vedearii către sineşi şi pre plăcearea cea cu bucurie avându-o. Şi luceafărul cel de seara mai frumos iaste decât toate stealele, nu pentru căci are pre mădulările din care s'au alcătuit măsurate şi bine potrivite, ci pentru căci nemâhnicioasă oarecarea şi dulce raza cea dintru dânsul cade în ochii omului. Apoi acum judecata lui Dumnezeu pentru bunătate şi frumseațe s'au făcut nu negreşit ca cum ar fi privit către plăcearea şi veseliia carea să pricinuiaşte vedearii dintr'însa, ci şi fiindcă au văzut mai nainte folosul care era să se pricinuiască dintr'însa mai pre urmă. Că ochi încă nu era judecători ai frumseaţii ceaiia ce iaste în lumină. *Şi au despărțit Dumnezeu între lumină şi între întunearec*. Ádecă neamestecată pre firea lor, şi cu împrotivire protivnică o au făcut Dumnezeu. Că cu multă deosăbire le-au despărțit pre iale între dânsele şi le-au deosăbit.

Şi au numit Dumnezeu lumina zioă, şi întunearecul l-au numit noapte. Acum dar, după facerea soarelui, zioă iaste văzduhul cel luminat de soare, când străluceaşte întru jumătatea de sferă cea deasupra pământului; iar noapte, umbrire a pământului, carea să face când să ascunde soarele. Iar atunci (ádecă mai nainte de a să face soarele) nu după mişcarea soarelui, ci vărsându-să lumina aceaia cea mai întâiu născută, şi iarăşi strângându-să după măsura cea rânduită de Dumnezeu, zioă s'au făcut, şi noaptea au venit în loc. *Şi s'au făcut seară, şi s'au făcut dimineață, zi una.* Seara dar iaste hotar de obşte al zilii şi al nopții. Şi dimineața, aseamenea, veciniia nopții cu zioa. Deci ca să dea zilii pre cínstile şi vredniciile ceale mai întâiu ale facerii, au zis mai întâiu pre hotarul zilii, apoi pre al nopții, fiindcă urmează noaptea zilii. Pentru că starea cea mai nainte de facerea luminii în lume nu era noapte, ci întunearec: iar întunearecul cel despărțit împrotiva zilii, acesta noapte s'au numit, carele şi numirea după zioă mai noao şi mai pre urmă au dobândit. *S'au făcut dar seară, şi s'au făcut dimineață, zi una.* Pre zioa împreună cu noaptea o grăiaşte: nu au mai numit zi şi noapte, ci părții ceiia ce are înceaperea şi stăpânirea[1] pre toată numirea i-o au dat. Pre această obicinuire şi în toată Scriptura vei putea să o afli, ádecă întru măsurarea vremii zilele numărându-se, dar nu şi nopțile împreună cu zilele: *Zilele anilor noştri*,[2] Cântărețul de Psalmi zice. Şi iarăşi Iacov: *Zilele vieții meale mici şi reale*.[3] Şi iarăşi: *În toate zilele vieții meale*.[4] Drept aceaia, ceale ce acum în chip de istorie s'au dat cu învățătură, punere de leage sânt către ceale de aicea înainte. *Şi s'au făcut seară, şi s'au făcut dimineață, zi una.* Pentru carea pricină nu au zis „zi întâiu", ci *zi una*? Măcar că cel ce vrea să aducă pre urmă zioa a dooa, şi a treia, şi a patra, mai cu urmare era pre cea începătoare a celor după dânsa „zi întâiu" să o numească, nu *una*. Dar *una* au zis-o sau pre măsura zilii şi

---

[1] Ádecă zilii. Căci zioa s'au făcut mai întâi, şi zioa stăpâneaşte, nu noaptea.
[2] Ps. 89: 10.
[3] Fac. 47: 9.
[4] Ps. 22: 6.

a nopții hotărându-o, şi pre vreamea zilii împreună cu noaptea împreunându-o, fiindcă 24 de ceasuri împlinesc pre întinderea de o zi, de afară ádecă înțelegându-să, împreună cu zioa, şi noaptea. Drept aceaia, măcar de să şi întâmplă, întru mutările soarelui, să covârşască una dintru dânsele, dar însă în vreamea cea hotărâtă să scriu-împrejur şi să cuprind cu adevărat întinderile amândurora. Ca cum ar fi zis: Măsura celor 24 de ceasuri, întindere de o zi iaste; sau întoarcerea soarelui, dela acelaşi semn iarăşi la acelaşi, întru o zi să face: drept aceaia, de câte ori seară şi dimineață apucă pre lume dupre învârtirea soarelui, nu întru mai multă vreame, ci întru măsură de o zi să împlineaşte încungiurarea. Sau mai adevărat iaste cuvântul carele să dă prin învățătură cu taină, că ádecă Dumnezeu, cel ce au făcut pre firea vremii, măsuri şi seamne i-au pus eiĭ pre întinderile zilelor, şi cu săptămâna măsurându-o pre dânsa (ádecă pre vreame, Dumnezeu) porunceaşte ca de-a pururea să se învârtească întru sineşi săptămâna ca o roată, şi să numere pre mişcarea vremii; iar pre săptămână iarăşi să o împlinească zioa cea una, întorcându-să înapoi însăşi întru sineşi de şapte ori. Iar această închipuire iaste de chiclu, ádecă de rotocol, dela sineşi ádecă a să înceape, şi în sineşi a înceta şi a să hotărî: care lucru cu adevărat şi a însuşi veacului iaste, ádecă în sineşi a să întoarce şi nicăirea a nu să hotărî. Pentru aceasta pre capul vremii[1] nu „zi întâiu", ci *zi una* l-au numit, ca şi din numire să aibă pre rudeniia cea cu veacul. Că zioa ceaia ce arată şi însemnează pre chipul veacului, carele iaste unul singur şi nu are împărtăşire cătră alt oarecare lucru, cu bună potrivire şi cu bună nimereală s'au numit *una*. Iar deaca multe veacuri ne pune noao înainte Scriptura, „veac al veacului" şi „veaci ai veacilor" în multe locuri zicând, dar însăşi acolò unde ádecă arată Scriptura multe veacuri, nu întâiu, nici al doilea, nici al treilea veac ni s'au numărat noao. Drept aceaia deosebiri ale stărilor şi aşăzărilor, cum să află şi ale lucrurilor celor de multe fealiuri, mai vârtos ni să arată noao dintru aceasta, dar nu hotară şi margini şi urmări unul după altul ale veacurilor. *Că zioa Domnului*, zice, *iaste mare şi arătată*.[2] Şi iarăşi: *Pentru ce voaoă să căutați zioa Domnului*? *Şi aceasta iaste întunearec, şi nu lumină*[3]: întunearec ádecă celor vreadnici de întunearec, de vreame ce neînserată, şi neîncetată, şi fără de sfârşit o ştie cuvântul pre zioa aceaia, pre carea şi a opta o au numit Cântărețul de Psalmi, pentru căci afară iaste de această vreame înşăptită. Drept aceaia ori zi de vei zice, ori veac, aceaiaşi înțeleagere vei zice. Căci ori zi de să va zice starea şi aşăzarea aceaia, una iaste, şi nu multe; ori veac de să va numi, unul sângur iaste, şi nu multe. Deci ca să ducă pre înțeleagerea noastră cătră viiața ce va să fie, *una* au numit pre icoana, ádecă pre chipul veacului, pre începătura zilelor, pre cea de o vârstă cu lumina, pre Sfânta Duminecă, pre cea cinstită cu înviiarea Domnului. *S'au făcut dar seară*, zice, *şi*

---

[1] Ádecă pre începutul vremii, carele iaste zioa întru carea au început Dumnezeu a face lumea.
[2] Ioil 2: 11.
[3] Amos 5: 18.

s'au făcut dimineață, zi una. Ci şi cuvintele ceale pentru seara aceaia, de seara aceasta apucându-să, aicea ne hotărăsc cuvântul.[1] Iar Părintele luminii céiĭ adevărate, cel ce au împodobit zioa cu lumina cea cerească, cel ce au luminat noaptea cu razele focului, cel ce au gătit odihna veacului ce va să fie cu lumina cea de gând şi neîncetată, să lumineaze inimile voastre cu cunoştința adevărului, şi nepoticnită să păzească viiața voastră, dându-vă voaoă ca zioa cu bun chip să umblați, ca să străluciți ca soarele întru strălucirea sfinților, spre laudă mie în zioa Domnului, căruia slava şi stăpânirea în veacii veacilor. Amin.

[1] Ádecă fiindcă au sosit seara, ne opreaşte pre cuvintele care vorbiiam pentru seara aceaia a zilii dintâiu.

VOROAVA a 3-a
PENTRU CEALE DINTÂIU ALE FACERII

re lucrurile zilii céiĭ dintâiu, iar mai vârtos pre ale uniia (ca să nu o lipsim pre dânsa de vredniciia carea în fire o are dela Ziditoriul, de vreame ce deosebi sângură s'au dat la iveală, şi nu în rând cu cealelalte s'au numărat), dar însă după ce au povestit cuvântul eri pre ceale ce s'au făcut întru dânsa, şi au despărţit ascultătorilor tâlcuirea, pre câtăva ádecă hrană a sufletelor de dimineaţă, iar pre câtăva veselie de seara făcându-o, acum la minunile zilii a dooa să mută. Şi zic aceasta nu spre putearea tâlcuitoriului aducând pricina, ci spre darul celor scrise în Scriptură, carele fireaşte are pre a să priimi leasne de ascultători şi a cădea cu dulceaţă şi cu dragoste la toată inima celor ce cinstesc mai vârtos adevărul decât cuvintele ceale amăgitoare. Precum şi Cântătoriul de Psalmi prea arătat puind înainte pre dulceaţa cea din adevăr, *cât sânt de dulci*, zice, *gâtlejului mieu cuvintele tale, mai mult decât miiarea gurii meale*.[1] Deci eri, pre cât au fost cu putinţă, cu zăbovirea şi îndeletnicirea cea întru cuvintele lui Dumnezeu pre sufletele noastre veselindu-le, iarăşi am venit astăzi, întru a dooa zi, ca să vedem lucrurile minunilor zilii céiĭ de-a dooa. Dar însă nu iaste neştiut de mine că mulţi meşteri cu meşteşuguri groase, şi care să lucrează cu osteneală şi cu ale sale mâini, stau împrejurul nostru, carii fiindcă din lucrarea cea de preste zi cu poftă îş agonisesc loruşi hrana, pre cuvântul nostru îl scurtează, ca nu întru multă vreame să se păgubească de lucru. Către carii ce zic? Că partea vreamii cea împrumutată lui Dumnezeu nu piiare, ci cu mare adăogire să plăteaşte de dânsul. Că oricâte întâmplări făcătoare de griji vor fi, pre aceastea Domnul le va trimite, şi trupului puteare, şi sufletului osârdie, şi negoţurilor, ádecă dărilor şi luărilor, lesnire, şi în toată viiaţa bună călătorie dând celor ce cinstesc şi aleg mai mult pre ceale duhovniceşti. Şi măcar de şi acum nu după cum nădăjduim ni să vor întâmpla noao acealea pentru care ne sârguim, dar însă în veacul cel ce va să fie bună comoară ne va fi învăţătura Duhului. Deci ia dela inimă pre toată grija vieţii, şi pre tot pre sineţi adună-te mie aicea. Că nici un folos nu-ţi iaste dintru aceasta că eşti de faţă cu trupul, deaca inima ta să osteneaşte întru comoara cea pământească.

Şi au zis Dumnezeu: Să se facă tărie în mijlocul apei, şi să fie despărţind apă de apă. Şi eri am auzit graiuri ale lui Dumnezeu: *Să se facă lumină*; şi astăzi: *Să se facă tărie*. Dar mai mult ceva să pare că au aceastea de acum, că nu au stătut cuvântul întru goală şi sângură porunca, ci şi pricina pentru carea să caută facerea tăriei o au hotărât: *ca să despărţească*, zice, *apă de apă*. Deci mai întâiu, luând cuvântul din început, să cercăm în ce chip Dumnezeu vorbeaşte. Oare după al nostru chip, mai întâiu ádecă să face întru gândire tipărirea şi în-

[1] Ps. 118: 103.

chipuirea cea din lucruri, apoi, după ce năluceaşte, de la lucrurile ce sânt puse înainte de faţă, alegând pre însemnările ceale cuviincioase şi potrivite fieştecăruia lucru, le vesteaşte afară? Apoi slujirii organilor celor glăsuitoare dând pre ceale gândite şi înţelease, aşa prin închipuirea văzduhului, după mişcarea glasului cea desluşită pre gândirea cea întru ascuns o face arătată? Şi cum nu va fi băsnuire, să zică cineva cum că Dumnezeu are trebuinţă de acest fealiu de încungiurare spre arătarea celor ce s'ar fi gândit de dânsul? Sau mai blagocestiv lucru iaste a zice că voinţa cea Dumnezeiască şi pornirea şi amelinţarea cea întâiu a mişcării céiĭ gânditoare, aceasta iaste Cuvânt al lui Dumnezeu? Dar îl închipuiaşte pre dânsul mai pre larg Scriptura, ca să arate că nu numai să se facă zidirea au voit Dumnezeu, ci şi prin oarecare împreună-lucrătoriu să se aducă întru facere. Că putea (ádecă Scriptura), precum dintru-ntâiu au zis, aşa pentru toate a spune, precum ádecă au zis: *Întru început au făcut Dumnezeu Ceriul şi Pământul*, aşa putea să zică: „Au făcut tăriia"; dar acum, făcând pre Dumnezeu că porunceaşte şi vorbeaşte, îl arată tăinuit, prin tăceare, pre acela căruia îi porunceaşte şi căruia îi vorbeaşte, nu pizmuindu-ne noaoă pentru cunoştinţa, ci aprinzându-ne pre noi spre dorire prin ceale ce umbros arată, urme oarecare şi ascunse însemnări ale lucrului celui tăinuit. Că lucrul ce s'au agonisit cu osteneală, cu bucurie să priimeaşte, şi cu iubire de osteneală să păzeaşte; iar acelora ce le iaste leasne dobândirea, a acestora ţinearea nebăgată în seamă să face. Pentru aceasta cu oarecarea cale şi rânduială ne aduce pre noi la înţeleagerea celui Unuia-Născut. Măcar că firii céiĭ fără de trup nici aşa nu-i era trebuinţă de cuvântul cel cu glas răsunătoriu, fiindcă însăşi lucrurile ce s'ar fi gândit putea a să da şi a fi înţelease de împreună-lucrătoriul. Pentru aceasta, ce trebuinţă era de cuvânt celora ce pot din însăşi înţeleagerea şi gândirea a împărtăşi unul altuia sfaturile? Că glasul iaste pentru auz, şi auzul pentru glas. Iar unde nu iaste văzduh, nu limbă, nu ureache, nu gaură învârtită, care să aducă răsunările la sâmţirea cea din cap, acolò nici de graiuri nu iaste trebuinţă, ci, precum ar fi putut zice cineva, din însăşi înţeleagerile şi gândurile ceale din inimă să face darea şi împărtăşirea voii. Deci, ceaia ce am zis, ca să se râdice şi să se deşteapte mintea noastră spre cercarea feţii către carea să fac cuvintele, cu înţelepciune şi cu iscusinţă s'au aşăzat în Scriptură acest chip al voroavei.

A dooa, să cuvine să cercetăm de iaste tăriia aceasta alta afară de Ceriul cel făcut întru început, de vreame ce şi acesta s'au numit Ceriu; şi, în scurt, de sânt Ceriuri doao. Care lucru, cei ce au filosofit ceale pentru Ceriu, ar fi priimit mai bine să li să tae limbile, decât să-l priimească ca pre un adevărat. Că pun ei că numai un Ceriu iaste, şi zic că nu are fire să i să mai adaoge lui al doilea, sau al treilea, sau multe, fiindcă toată fiinţa trupului celui ceresc s'au cheltuit întru alcătuirea unuia, precum li să pare. Că zic că unul iaste trupul carele să învârteaşte împrejur, şi acesta mărginit. Carele, deaca s'au săvârşit cu Ceriul cel dintâiu, nimica nu mai rămâne pentru facerea celui al doilea sau celui al treilea. Deci aceastea nălucesc cei ce aduc pre deasupra şi grămădesc la Ziditoriul ma-

terie nezidită, dintru întâia facere de basne în minciuna cea următoare basnelor acelora surpându-se. Însă noi rugăm pre înțelepții Elinilor ca să nu ne batjocorească pre noi mai întâiu, până nu să vor împăca și nu să vor învoi între sineși. Că sânt unii între dânșii carii zic că sânt nenumărate Ceriuri și lumi: al cărora neadevăr după ce îl vor vădi cei ce mai greale și mai tari dovezi obicinuesc și aduc, și vor întări prin legăturile ceale fără de scăpare gheometricești că nu are fire să se facă alt Ceriu, fără numai unul, atuncea mai mult vom râde de bârfirea cea cu grame[1] și meșteșugoasă a lor, de vreame ce, măcar că văd beșice de apă făcându-se prin aseamenea pricină și una, și multe, apoi să îndoesc pentru mai multe Ceriuri, de iaste ádecă îndestulată putearea cea ziditoare a lui Dumnezeu să aducă pre aceastea Ceriuri întru a fi. Pre a cărora tărie și mărime o socotim că nimica nu să deosăbeaște de umezeala cea găvănoasă carea să umflă întru curgerea șióiurilor, când privim la covârșirea puterii lui Dumnezeu. Drept aceaia vrednic de râs le iaste cuvântul neputinții (ádecă cel ce îl zic ei, că cu neputință iaste a fi mai multe Ceriuri afară de unul). Dar noi atâta sântem departe de a nu creade pentru al doilea, încât și pre al treilea îl căutăm, vederii căruia fericitul Pavel s'au învrednicit. Iar Psalmul numind *Ceriuri ale Ceriurilor*[2], și de mai multe Ceriuri înțeleagere ne-au dat noao. Și cu adevărat nu sânt mai de mirare aceastea decât ceale șapte cruguri, pre care, în scurt, de toți cu un glas să mărturiseaște că să poartă ceale șapte steale, care cruguri zic ei (ádecă astronomii) că și potrivite și vârâte sânt unul întru altul, după asemănarea tásurilor care ar fi fost puse unul întru altul. Și aceastea, fiindcă să poartă cu mișcare împrotivnică totului, despicându-se de dânsele etherul, precum ei zic, dau oarecare glas răsunătoriu, și cu dulce viersuire alcătuit, încât pre toată dulceața cea din viersuirile ceale cu dulce cântare întocmite o covârșesc. Apoi, când să ceare dela cei ce grăesc aceastea încredințarea cea prin simțire, ce zic? Că pentru obicinuirea cea din început către sunetul acela, dintru întâia naștere obicinuiți fiind cu dânsul, din multa deprindere întru auz ne-am lipsit de simțire, precum cei ce li să bat urechile adeaseori de sunetul cel din căldărării (ádecă unde lucrează fierul cu arama). Pre a cărora amăgire și putreziciune a o mustra, carea atâta de luminat să cunoaște de toți dintru întâia auzire, nu iaste cu cuviință bărbatului, nici celui ce știe a cruța vreamea, nici celui ce ia aminte și priveaște la priceaperea ascultătorilor. Ci pre ale acelor de afară, celor de afară lăsându-le, noi la cuvântul cel bisericesc să ne întoarcem. Deci s'au zis de oarecarii din cei mai de nainte de noi că aceasta nu iaste facere a vreunui Ceriu al doilea, ci tâlcuire a celui mai dintâiu. Pentru că acolò cuprinzătoriu s'au arătat facerea Ceriului și a Pământului, iar aicea mai lămurit ne dă noaoă Scriptura chipul cu care fieștecarele lucru s'au făcut. Dar noi zicem că de vreame ce nume altul și trebuință osebită a Ceriului al doilea s'au dat, pentru aceasta altul iaste acesta,

[1] Gr. γραμμικῆς, „lineară". (N. ed.)
[2] Ps. 148: 4.

afară de cel făcut întru început, de mai tare fire fiind, şi trebuinţă mai aleasă dând totului, ádecă lumii.

Şi au zis Dumnezeu: Să se facă tărie în mijlocul apei, şi să fie despărţind apă de apă. Şi au făcut Dumnezeu tăriia, şi au despărţit Dumnezeu între apa carea era dedesuptul tăriei şi între apa carea era deasupra tăriei. Şi mai întâiu de a ne atinge de înţeleagerea celor scrise în Scriptură, să ne ispitim să dezlegăm ceaia ce ni să aduce noaoă împrotivă dela ceialalţi, că ne întreabă pre noi, zicând: De vreame ce trupul tăriei iaste rătund, precum vedearea arată, iar apa iaste curgătoare şi alunecătoare împrejurul locurilor celor înalte, cum au putut să se întemeiaze şi să stea deasupra pre rătunjirea cea gârbovă a crugului tăriei? Ce dar vom răspunde la aceasta? Că, cu adevărat, nu orice lucru să veade cătră noi rătund la găvăunătura cea din lăuntru, a acestuia de nevoe iaste ca şi faţa cea din afară gogoneaţă să fie făcută, şi cu deadinsul tot să fie ca cum vărsat în tipariu, şi cu netezire şi întocma-potrivire de jur împrejur rătund adus: de vreame ce vedem şi boltele băilor celor de piiatră, şi făpturile zidirilor celor peşteroase, care la faţa cea din lăuntru în chip de jumătate de rotocol aduse fiind împrejur rătunde, deasupra acoperemântului neatedă şi dreaptă au de multe ori faţa. Deci pentru aceasta nici ei să nu să mai supere, nici pre noi să ne mai supere, ca cum nu putem să ţinem apa întru ceale de sus. Iar de aicea înainte cu cuviinţă ar fi să spunem carea iaste firea tăriei şi pentru care pricină s'au rânduit a fi în mijloc între apă. Numele tăriei obicinuit iaste Scripturii a-l rândui la ceale ce covârşesc cu tăriia, precum când zice: *Domnul iaste întărirea mea şi scăparea mea*[1]*;* şi: *Eu am întărit stâlpii lui*[2] (ádecă ai pământului); şi aceaia: *Lăudaţi-l pre el întru tăriia puterii lui*.[3] Că cei de afară (ádecă înţelepţii lumii) *trup tare* numesc pre cel ce iaste, ca cum am zice, des şi plin, carele aşa să zice ca să se deosebească de cel mathimaticesc. Şi iaste trupul cel mathimaticesc cel ce numai întru depărtări are pre a fi, zic ádecă întru lăţime, şi întru grosime, şi întru lungime; iar trupul cel tare iaste cel ce, lângă depărtări, are şi învârtoşare. Iar Scripturii obicinuit îi iaste a numi tărie pre lucru[l] cel tare şi neînfrânt: precum şi pentru văzduh, când să face des şi vârtos, pre cuvântul acesta îl obicinuiaşte, precum când zice: *Cel ce întăreaşte tunetul*.[4] Că pre întărirea şi învârtoşarea vântului celui ce să opreaşte înlăuntru în adâncăturile norilor, şi, pentru căci cu silnicie să rumpe de acolò, face sunetele tunetelor, tărie a tunetului o au numit Scriptura. Deci şi acum socotim că cuvântul acesta s'au pus la oarecarea fire tare, carea iaste îndestulată a suferi şi a ţinea preste sineşi firea apei cea alunecătoare şi lesne răsipită. Şi, fiindcă după priimirea şi socoteala cea de obşte, să pare că s'au făcut din apă, nu să cade cu adevărat să socotească cineva sau cum

---

[1] Ps. 17: 3.
[2] Ps. 74: 4.
[3] Ps. 150: 1.
[4] Amos 4: 13.

că aseamenea iaste cu apa cea închegată, ádecă cu gheața, sau cu vreo materie de acest fealiu carea își ia începutul din stricurarea umezealii, în ce fealiu iaste materiia pietrii crișțalului, carea zic că să preface din ființa apei întru ființă de piiatră, pentru cea preste măsură închegare a apei; și în ce fealiu iaste firea speclariului, carea să face între metaluri (ádecă între mademuri, între rude) și iaste piiatră luminoasă, deosăbită și preacurată luminare având. Carea deaca, după a sa fire, întreagă și plină să va afla, nici roasă de vreoarecare putreziciune, nici străbătută de sus până la inimă cu găureale și cu răsuflări, mai aseamenea iaste la chip și la luminarea sa cu văzduhul. Deci cu nici una dintru aceastea nu asămănăm pre tărie, că cu adevărat socoteală copilărească și proastă iaste a avea niște socoteli ca aceastea pentru ceale Cerești. Încă nici pentru căci toate întru toate sânt, foc în pământ ádecă, și văzduh în apă, și din cealelalte aseamenea, o stihie întru alta, și nici una din stihiile ceale ce cad supt simțire nu iaste curată și neamestecată sau de împărtășirea cea către cea de mijloc stihie, sau de cea către cea împrotivă stihie, pentru aceasta priimim să zicem că iaste tăriia sau dintru una din ceale sânguratice stihii, sau amestecarea cea dintru aceastea, învățați fiind de Sfânta Scriptură a nu da voe minții noastre a năluci nimic mai mult afară de ceale ce ne sânt slobode. Încă să nu ne treacă pre noi nici aceaia neînsemnată, că după ce au poruncit Dumnezeu, zicând: *Să se facă tărie*, nu s'au zis de Scriptură numai: „Și s'au făcut tărie", ci: *Și au făcut Dumnezeu tăriia*; și iarăși: *Au despărțit Dumnezeu*. Cei surzi auziți, și cei orbi vedeți! Și cine iaste surd? Fără numai cel ce nu aude pre Duhul strigând cu atâta de mare glas. Și cine iaste orb? Fără numai cel ce nu priveaște la atâta de luminate dovezi pentru cel Unul-Născut. *Să se facă tărie*: acesta iaste glasul pricinii céiĭ întâiuîncepătoare. *Au făcut Dumnezeu tăriia*: aceasta iaste mărturie a puterii céiĭ făcătoare și ziditoare.

Ci la necurmata tâlcuire să întoarcem cuvântul. *Să fie despărțind*, zice, *apă de apă.* Precum să pare, nemărginită era vărsarea apelor, despre toate părțile curgând pre pământ și atârnându-să de dânsul, întru cât să pare că și măsura cea către cealelalte stihii o covârșaște. Că pentru aceasta întru ceale zise înapoi să zicea că despre toate părțile era pus adânc împrejurul pământului. Iar pricina mulțimei apelor întru ceale de aicea înainte o vom da. Și cu adevărat nimenea, nici din cei prea foarte iscusiți la minte și ascuțiți întru vedearea aceștii firi carea să strică și curge, nu va prihăni părearea noastră, ca cum am pune în cuvânt lucruri neputincioase și plăzmuite; nici va ceare dela noi să dăm răspuns pre ce iaste întemeiată firea apelor. Că cu ce cuvânt atârnă ei pământul de mijloc, măcar că iaste mai greu decât apa, și îl depărtează de margini, cu acestași cuvânt cu adevărat vor da că și acea mulțime de apă pentru curgerea cea după fire în jos și pentru întocma-cumpănirea cea despre toate părțile stă neclătită împrejurul pământului. Deci dar firea apei nemăsurată iaste vărsată împrejurul pământului, neavâ[n]d potrivire la măsură către dânsul, ci cu multă înmulțire covârșindu-l, fiindcă marele meșter așa dintru început au văzut mai nainte ceaia

cea vrea să fie, şi pentru trebuința cea de pre urmă pre ceale dintâiu le-au aşăzat. Deci care iaste trebuința ca atâta de multă să covârşască apa? De vreame ce de nevoe iaste totului, ádecă lumii, ființa focului, nu numai spre iconomiia acelor pământeşti lucruri, ci şi spre împlinirea totului, ádecă a lumii. Căci ciung ar fi fost totul, de o stihie preamare şi prea de nevoe lipsit fiind. Iar aceastea (ádecă apa şi focul) împrotivnice între dânsele sânt, şi una altiia stricătoare: focul ádecă apei, când biruiaşte cu putearea mai mult; iar apa focului, când covârşaşte cu mulțimea. Şi să cădea nici împrotivire să fie între dânsele, nici pentru cea cu totul lipsire a uniia, pricină să se dea totului, ádecă lumii, spre stricare. Pentru aceasta, iconomisind (ádecă Dumnezeu) lumea, au pus mai nainte atâta de multă pre firea umezelii, ca până la hotarăle ceale orânduite ale stării lumii, câte puțin, câte puțin de putearea focului mistuindu-să umezeala, să se lupte împrotivă. Deci cel ce pre toate cu cumpănă şi cu măsură le-au aşăzat (*pentru că numărate sânt la el*, precum zice Iov, *şi picăturile ploii*[1]) au ştiut câtă vreame au orânduit lumii să stea, şi câtă cheltuială trebue să se păstreaze mai nainte focului. Acesta iaste cuvântul mulțimei apei întru zidire. Dar încă, nimenea nu iaste cu totul atâta afară din viiață, întru cât să aibă trebuință de învățătura cea din cuvânt spre dovada trebuinții focului céiĭ de nevoe lumii. Nu numai că toate meşteşugurile care țin viiața noastră au trebuință de lucrarea cea prin foc (țăsătoriia zic, şi cismăriia, şi zidăriia, şi plugăriia), ci căci nici odrăslirile copacilor, nici coacerile roadelor, nici naşterile dobitoacelor acelor de pre uscat sau a celor din apă, nici hranile acestora – sau dintru început nu s'ar fi adus întru a fi, sau la multă vreame nu ar fi ajuns, de nu ar fi fost de față fierbințeala. Deci de nevoe iaste zidirea fierbințealii pentru alcătuirea şi starea făpturilor; de nevoe iaste şi mulțimea cea din destul a umezealii, căci neîncetat şi necontenit să mistuiaşte de foc.

Priveaşte despre toate părțile pre toată zidirea, şi vei vedea că putearea fierbințealii întru toate ceale ce sânt întru naştere şi stricăciune împărățeaşte. Pentru aceasta multă iaste apa vărsată pre pământ, şi mai departe decât ceale ce să văd dusă şi lățită, şi încă întru tot adâncul pământului sămănată. Dintru aceasta sânt mulțime multă de izvoară, şi adunări de ape de puțuri, şi curgeri de râuri şi de ceale ce numai la vremi pohoesc, şi de ceale ce sânt pururea curgătoare, pentru căci în multe şi deosebite cămări ale pământului să păzeaşte umezeala. Căci dela răsărit, despre partea unde răsare soarele iarna, curge râul indienesc carele să numeaşte Indos, curgere mai mare decât toate apele ceale de râuri, precum cei ce scriu încungiurările pământului, ádecă gheografii, au lăsat în Istorie. Iar despre părțile ceale din mijloc ale răsăritului, şi Váctrul, şi Hóasp, şi Aráxul, din carele şi Tánais[2] rumpându-să, iase în balta carea să numeaşte Meótis. Şi,

---

[1] Iov 36: 27.
[2] Acesta iaste râul Donului al Muscalilor.

lângă aceastea, râul ce să numeaşte Fásis, carele curge din munții Cavcásilor[1]. Şi nenumărate altele despre locurile miezii-nopți, spre Pontul Evxinului să aduc[2], iar despre apusul soarelui cel de vara, supt muntele ce să numeaşte Pirrineu, curge râul Tartisós cu numele, şi Istrul[3]: din carii acela ádecă spre marea cea afară de Stâlpi[4] să sloboade, iar Istrul, prin Evropa curgând, dă în Pont, ádecă în Marea Neagră. Şi ce trebue să mai număr pre cealelalte râuri pre care le nasc munții ce să numesc Rípe[5], carii sânt de ceaia parte de Skithíia (ádecă Tătărâmea) cea prea din lăuntru? Din care râuri iaste şi râul ce să numeaşte Iridanós, împreună cu alte râuri nenumărate, atâta de mari şi acealea, cât umblă corăbii pre dânsele, care râuri, trecând pre la Galateanii şi Kélții cei despre apus,[6] şi pre la varvarii carii sânt aproape de dânşii, toate să varsă în noianul apusului.[7] Altele despre amiază-zì, de sus, prin Ethiópiia[8], unele ádecă vin spre marea cea aproape de noi, iar altele să deşartă în marea cea afară de cea înotată,[9] precum sânt râul ce să numeaşte Egón, şi altul Nísis, şi cel ce să numeaşte Hremétis; şi lângă aceastea încă Nilul, carele nici să aseamănă la fire cu râurile, când să răvarsă preste tot Eghípetul şi să face ca o mare. Într'acest chip locul pământului celui lăcuit de noi cuprins iaste de jur împrejur de apă, şi cu noianuri prea mari îmbrăcat, şi de nenumărate râuri pururea curgătoare plin, pentru negrăita înțelepciune a celui ce au purtat grijă ca firea cea protivnică focului să fie cu anevoe mistuită. Însă va fi odinioară când şi toate să vor arde de foc, precum zice Isaiia în cealea ce vorbeaşte către Dumnezeul tuturor: *Cel ce zici adâncului: Pustii-te-vei; şi pre toate râurile tale le voiŭ usca.*[10] Drept aceaia, lepădând pre înțelepciunea cea nebună, priimeaşte împreună cu noi pre învățătura adevărului, carea iaste proastă la cuvânt, dar nesurpată şi fără greşală, şi nezmintită la cunoştință.

Pentru aceasta, *Să se facă tărie în mijlocul apei, şi să fie despărțind apă de apă.* S'au zis ce însemnează la Scriptură numele *tăriei*: că nu pre firea cea tare şi vârtoasă, carea are greotate şi asprime, nu pre aceasta o zice *tărie* (că aşa mai potrivit s'ar fi numit pământul), ci pentru căci firea celor ce sânt mai sus de *tărie* iaste supțire şi rară, şi de nici o simțire cuprinsă, pentru aceasta au numit-o pre aceasta *tărie*. Căci către ceale prea supțiri şi de simțire necuprinse, care sânt mai sus de ea, asemănându-să, mai groasă iaste şi mai tare, şi mai pricepută de

---

[1] Carii sânt ai Ghiurgiilor.
[2] Ádecă în Marea Neagră dau.
[3] Ádecă Dunărea.
[4] Ádecă în ochiian, de ceaia parte de Ispániia, Istorie iaste veache.
[5] Dela aceşti munți zic că înceape a sufla crivățul.
[6] Pre carii acum îi numesc Galli, carii sânt Franțezii.
[7] Ádecă în ochiian.
[8] Carea iaste arăpimea cea mai din lăuntru.
[9] Ádecă în ochiian, carele în vremile sfântului încă nu era înotat şi călătorit de corăbii.
[10] Is. 44: 27.

sâmțire. Şi înțeleage-mi pre *tăriia* un loc oarecarele despărțitoriu al umezealii, carele pre umezeala cea supțire, şi carea să poate strecura, spre partea cea de sus o treace, iar pre cea mai groasă şi pământoasă în ceale de jos o lasă, ca dintru începutul lumii până la sfârşit aceaiaşi bună măsurare şi întocmire a văzduhului să se păzească când să face din parte scădearea umizealelor. Ci tu mulțimea apei nu o crezi, dar spre mulțimea fierbințealii nu priveşti? Carea fierbințeală deşi iaste puțină cu mărimea, dar, pentru putearea [sa], de multă umezeală iaste mistuitoare. Că trage la sineşi pre umezeala carea îi stă înainte, precum arată ventuza[1], şi mistuiaşte umezeala cea trasă de dânsa, după chipul focului lumânării, carele prin fetil pre hrana ceaia ce-i iaste pusă înainte trăgându-o la sineşi, degrab prin prefacere au făcut-o cenuşă. Iar pentru ether, cine să îndoiaşte că nu iaste înfocat şi fierbinte? Carele de nu s'ar fi ținut de hotarul cel de nevoe al celui ce l-au făcut pre dânsul, ce l-ar fi oprit pre el a nu mistui împreună pre toată umezeala carea iaste întru ceale ce sânt, aprinzând pre toate şi arzându-le adeaseori? Pentru aceaste pricini apă în văzduh să face, înnorat făcându-să locul cel de sus din râdicarea în sus a aburilor, pre carii râurile, şi izvoarăle, şi lacurile, şi bălțile, şi toate noianurile îi slobod din sineşi: ca nu cumva pre toate înfocându-le etherul să le cuprinză. Mai vârtos că şi pre soarele acesta îl vedem, în vreame de vară, că de multe ori loc cu totul umed şi tinos, în scurtă clipeală a vremii svântat cu totul şi uscat îl lasă. Unde iaste acea apă? Să ne arate noaoă cei întru toate iscusiți. Oare nu iaste fieştecăruia arătat că, prin fierbințeala soarelui prefăcându-să în aburi, s'au mistuit? Măcar că aceia zic că nici iaste fierbinte soarele: atâta mulțime de cuvânt iaste la dânşii! Şi luați seama pre ce fealiu de dovadă răzămându-se, împrotiva lucrării soarelui să împrotivesc. De vreame ce alb iaste, grăesc ei, la chip, dar nu roşu, nici galben, pentru această pricină nici fierbinte nu iaste cu firea. Ci zic că şi fierbințeala acestuia iaste din grabnica întoarcere împrejur. Ce îşi iconomisesc loruşi dintru aceasta? Ca ádecă să nu să pară soarele că mistuiaşte vreun lucru din ceale umede. Însă eu, măcar de şi nu iaste adevărat cuvântul lor, dar ca cel ce îmi întăreaşte mie cuvântul mieu, nu-l leapăd. Căci grăiam mai sus că, pentru mistuirea umezealii carea să face din fierbințeală, de nevoe iaste să fie mulțimea apelor. Şi nici o deosebire nu iaste, ori a fi din fire soarele fierbinte, ori a avea din patimă înfocarea, spre a naşte acealeaşi întâmplări întru acealeaşi materii. Că ori frecându-se nescareva leamne unul cu altul, foc şi flacără vor aprinde, ori de văpaia cea aprinsă de să vor arde, întocma iaste şi aseamene sfârşitul dintru amândoaoă. Măcar că vedem mare înțelepciunea celui ce ocârmuiaşte pre toate, carele mută pre soare dela alte părți de loc la altele, ca nu întru acealeaşi locuri pururea zăbovindu-să, cu mulțimea fierbințealii carea o ar fi pricinuit acolò să vateme pre aşăzarea cea cu bună rânduială şi cu bună podoabă a făpturii: ci acum ádecă spre partea despre amiază-zì, în vreamea când îşi face călătoriile

[1] Ádecă sticlele de luat sânge.

ceale de iarna, îl depărtează pre dânsul; acum iarăşi spre seamnele crugului, unde, mişcându-să, face deopotrivă zioa cu noaptea, îl mută (ádecă primăvara); şi de acolò spre părţile ceale despre miazănoapte, în vreamea călătoriilor lui celor de vara, îl întoarce, ca prin mutarea lui cea câte puţin, câte puţin, locului celui dinprejurul pământului bună-măsurarea şi întocmirea să i să păzească. Însă socotească însuşi ei, de nu ei loruşi să împrotivesc, carii zic că marea nici creaşte cu priimirea râurilor, din pricina mistuirii soarelui, şi încă cum că ce rămâne, rămâne sărată şi amară, fiindcă cea supţire şi bună de băut şi dulce umezeală a apei mării de fierbinţeală s'au mistuit. Care lucru mai vârtos să face, zic ei, din aleagerea soarelui, fiindcă pre cea uşoară umezeală o râdică din ceaialaltă apă a mării şi o mistuiaşte, iar pre cea groasă şi pământoasă, ca pre nişte tină şi drojdii o lasă acolò, din care pricină zic că să pricinuiaşte a avea marea amărăciune şi sărătură şi uscăciune. Deci cei ce zic aceastea pentru mare, iarăşi prefăcându-se, zic că nici o scădeare a umezealii nu să face din soare.

Şi au numit Dumnezeu tăriia Ceriu. Ca cum ádecă altuia i să cuvine mai cu potrivită însemnare numirea aceasta a Ceriului, dar după asemănare şi aceasta (ádecă tăriia) să împărtăşaşte de numirea Ceriului. Însă am luat aminte în multe locuri ale Scripturii, că locul acesta ce să veade (ádecă văzduhul), Ceriu să zice (căci iaste plin şi des văzduhul, carele arătat cade supt vederile noastre, şi căci să veade [ὁρᾶσθαι], de numirea Ceriului [οὐρανοῦ] să învredniceaşte[1]), precum acolò unde zice: *pasările Ceriului*[2]; şi iarăşi: *Ceale ce zboară pre tăriia Ceriului.*[3] Într'acest fealiu iaste şi aceaia: *Să sue până la Ceriuri.*[4] Şi Moisì, blagoslovind pre seminţiia lui Iosif, *din hotarăle Ceriului, şi din roaoă, şi din mutările soarelui, şi din întâmpinările lunelor*[5]*, şi din vârful munţilor şi dealurilor celor pururea-stătătoare* dă blagosloveniile[6], de vreame ce locului celui dinprejurul Pământului prin buna rânduială şi întocmire a acestora îi mearge bine şi să face îndestulat. Încă şi în blestemuri, lui Israil îi zice: *Fi-ţ'va ţie Ceriul cel deasupra capului de aramă.*[7] Ce însemnează, aceasta zicând? Uscăciunea cea desăvârşit şi lipsirea apelor celor din văzduh, prin care să zămisleaşte în Pământ buna naşterea a roadelor. Deci când zice Scriptura că din Ceriu să pogoară roao sau ploae, pentru aceale ape înţeleagem, câte s'au rânduit să ţie locul cel de sus. Că după ce să adună la un loc aburii întru înălţime, şi să îndeşaşte văzduhul prin îndesăturile ceale ce să fac din sila vânturilor, când ádecă mă-

---

[1] Aceastea să potrivesc în limba ellinească, pentru că cuvântul οὐρανός şi graiul ὁρᾶσθαι au oarecarea apropiiare. Iar la noi cuvintele aceastea, ádecă „ceriul" şi „a să vedea", nu au nici o potrivire.
[2] Ps. 8: 9.
[3] Fac. 1: 20.
[4] Ps. 106: 26.
[5] Ádecă când să întimpină Luna cu Soarele.
[6] A 2-a Leage 33: 13-15.
[7] A 2-a Leage 28: 23.

runțişurile aburilor ceale umede, care cu puțin mai nainte cu chip de abur şi supțire era sămănate în nor, s'ar fi apropiiat şi s'ar fi lipit una lângă alta, atunci să fac picături, şi pentru greotatea umezealelor celor mărunte care s'au lipit una lângă alta, să pogoară în jos spre Pământ. Şi aceasta iaste naşterea şi facerea ploii. Iar când umezeala cea strânsă la un loc din ceale mărunte umezeali ale aburilor şi făcută picături, nu s'ar fi lăsat să se pogoare în jos, ci s'ar fi oprit de putearnicile sile ale vânturilor, şi vânturându-să s'ar fi prefăcut în spumă, apoi desăvârşit străbătându-să de răceală, cu totul toată s'ar fi înghețat, spărgându-să norul, zăpada să pogoară. Şi în scurt cu acelaş chip îți iaste ție cu putință a vedea şi a cunoaşte că toată firea umezealii în văzduhul cel deasupra capului nostru să alcătuiaşte şi să face. Şi nimenea să nu asemene pre vorba cea proastă şi fără meşteşugire a duhovniceştilor cuvinte, cu iscodirea filosofilor celor ce au vorbit pentru Ceriu. Că precât frumseața fămeelor celor înțeleapte iaste mai cinstită şi mai priimită decât cea curvească, pre atâta iaste şi deosebirea cuvintelor noastre cătră cei de afară. Că aceia silită aduc în cuvinte încredințarea; iar aicea gol de meşteşugire stă înainte de față adevărul. Şi ce trebue să avem noi supărare ca să mustrăm şi să vădim minciuna lor, cărora ne iaste din destul ca cu linişte multă să şădem privitori războiului lor, după ce pre cărțile însuş acelora, cu care unii altora să împrotivesc, le vom alătura una lângă alta şi le vom cerceta. Că nici cu numărul fiind mai puțini, nici cu vredniciia mai de jos, iar cu limbuțiia prea mult deosebindu-se şi covârşind, împrotiva lor pun cuvânt aceia ádecă carii zic că să aprinde totul şi să arde, şi iarăşi de iznoavă să aduce întru viiață de cuvintele ceale sămănătoare care au rămas întru ceale arse lucruri şi nu s'au mistuit cu totul: de unde şi nemărginite stricări ale lumii şi naşteri de-a doa oară aduc. Ci aceia ádecă şi spre o parte şi spre alta din adevăr dejghinându-se, şi despre o parte şi despre alta îş află loruş abaterile ceale spre rătăcire.

Dar noi şi cătră cei bisericeaşti avem oarecare cuvânt pentru apele ceale alease şi deosebite, carii, cu pricină de înțeleagere mai tainică şi mai înaltă, la alligorii au alergat, zicând că, cu ascunsă şi mai înaltă înțeleagere, din ape să însemnează puteri duhovniceşti şi fără de trupuri. Şi că sus pre tărie (ádecă, după a lor înțeleagere, în Ceriu) au rămas ceale mai bune, ádecă îngerii; iar jos, în locurile ceale de pre lângă Pământ şi materiialnice, au rămas ceale mai reale (ádecă dracii). Şi pentru aceasta zic ei că şi apele ceale mai presus de Ceriuri laudă pre Dumnezeu[1]: ádecă puterile ceale bune, vreadnice fiind, pentru curățeniia părții céiĭ stăpânitoare, ádecă a minții, a da şi a împlini Ziditoriului lauda cea cuviincioasă; iar apele ceale dedesuptul Ceriurilor zic că sânt duhurile răotății, care dintru înălțimea cea după fire întru adâncul răotății au căzut: care, ca ceale ce sânt turburătoare şi împrotivitoare, şi cu gâlcevile patimilor să înviforează şi să învăluesc, mare s'au numit, pentru mutarea şi schimbarea şi nestatorniciia pornirilor şi mişcărilor celor ce să fac din aleagerea voii. Deci pre nişte

[1] Cf. Ps. 148: 4. (N. ed.)

cuvinte ca aceastea ca pre nişte asemănări de visuri şi basne băbeşti lepădându-le, apa apă să o înțeleagem, şi pre despărțirea apelor carea s'au făcut de tărie, după pricina carea am dat-o şi am arătat-o să o priimim. Şi încă, de să şi iau împreună vreodată la slavosloviia celui de obşte Stăpân a toate apele ceale mai presus de Ceriuri, însă nu fire cuvântătoare le socotim pre dânsele pentru aceasta. Că nici Ceriurile nu sânt însuflețite căci *povestesc mărirea lui Dumnezeu*; nici tăriia nu iaste lucru viu simțitoriu căci *vesteaşte facerea mâinilor lui*.[1] Iar de va zice cineva că Ceriuri sânt puterile ceale privitoare, iar tăriia ceale lucrătoare şi făcătoare slujbelor celor cuviincioase, ca pre un dulce şi frumos priimim cuvântul: iar cum că iaste adevărat, nu vom prea lăsa. Că aşa şi roao, şi bruma, şi răceala, şi fierbințeala, de vreame ce li s'au poruncit, precum scrie la Daniil, să laude pre Făcătoriul a toate,[2] înțelegătoare oarecarea fire şi nevăzută ar fi fost,[3] dar nu iaste aşa. Ci cuvântul ce au aceastea, înțelegându-se de cei ce au minte, ádecă de cei înțelepți, cu chip duhovnicesc iaste împlinitoriu slavosloviei Ziditoriului. Că nu numai apa cea mai presus de Ceriuri, ca ceaia ce iaste mai întâiu cu cinstele, pentru covârşirea ceaia ce o are din fapta bună[4], împlineaşte lauda lui Dumnezeu: ci *lăudați pre dânsul*, zice, *şi ceale de pre pământ, bălaurii şi toate adâncurile*.[5] Întrucât şi adâncul, pre carele în partea cea mai rea l-au lepădat cei ce înțeleg şi tâlcuesc altele în loc de ceale ce sânt, nici acesta nu s'au judecat şi nu s'au socotit de Cântărețul de Psalmi lepădat şi defăimat, fiindcă s'au priimit de dânsul la cea de obşte dănțuire a zidirii: ci şi el, după cuvintele ce are, cu bună alcătuire şi viersuire împlineaşte cântarea Făcătoriului cea de laudă.

Şi au văzut Dumnezeu că iaste bine. Nu ochilor lui Dumnezeu veselie dau şi pricinuesc ceale ce să fac de dânsul, nici într'acest fealiu să face de dânsul şi să socoteaşte priimirea şi lauda lucrurilor celor frumoase, în ce fealiu să face şi de noi şi să socoteaşte: ci lucru frumos să socoteaşte înaintea lui acela carele prin cuvântul meşteşugului s'au săvârşit, şi spre buna trebuință şi uneltire a sfârşitului pentru carele s'au făcut foloseaşte. Deci cel ce întru început au avut pus înainte scóposul celor ce să făcea de dânsul, pre ceale ce să fac din parte ca pre nişte împlinitoare sfârşitului pentru carele să făcea, dupre meşteşugoasele sale cuvinte, povestindu-le, le-au lăudat şi le-au priimit. De vreame ce şi mâna osăbită, şi ochiul într'o parte deosebi, şi fieştecarele din mădulările vreunui andriand, ádecă vreunui chip de om, despărțite zăcând, nu s'ar fi arătat frumoase fieştecăruia care s'ar fi întâmplat; iar după ce s'ar fi pus şi s'ar fi aşăzat la a sa rânduială, acea frumoasă arătare carea s'au făcut din măsura cea cu bună şi nemerită potrivire, celui prost şi neiscusit deabiia să face cunoscută. Iar meşterul

[1] Ps. 18: 2.
[2] Dan. cap. 3
[3] Precum ádecă iaste sufletul cel cuvântătoriu.
[4] Ádecă nu numai puterile ceale bune, pre care ei le înțeleg prin numirea apei.
[5] Ps. 148: 7.

şi mai nainte de alcătuirea şi împreunarea mădulărilor ştie bunătatea şi frumseaţea fieştecăriia părţi, şi laudă pre ceale ce sânt osăbit fieştecarea câte una, câte una lucrate, la sfârşitul lor socotind. Deci şi acum acest fealiu de preaiscusit întru meşteşug lăudătoriu al lucrurilor celor din parte să scrie că iaste Dumnezeu; dar şi la toată lumea, după ce s'au săvârşit, va să împlinească lauda cea cuviincioasă. Ci aicea noaoă să ne înceteaze cuvintele ceale pentru zioa a dooa, ca ascultătorilor celor iubitori de osteneală să le dea vreame de cercarea cuvintelor celor ce le-au auzit, ca de va fi ceva de folos într'însele, aceasta să o ţie în minte, şi, prin cugetarea şi gândirea cea cu iubire de osteneală ca prin oarecare mistuire, pre răsărirea şi darea celor de folos să o aşteapte. Iar celor ce sânt cuprinşi cu grijile ceale pentru trebuinţa vieţii să le dea slobozenie ca, în vreamea ceaia ce iaste în mijloc (ádecă în vreamea cea de preste zi, cea de dimineaţă până seara) puindu-şi grijile la rânduială, cu suflet curat şi slobod de griji râsipitoare de minte să vie la ospătarea cuvintelor cea de seara. Iar Dumnezeu, cel ce au făcut pre ceale mari, şi au iconomisit să se grăiască şi aceaste mici, să vă dea voaoă întru toate priceapere a adevărului său, ca din ceale ce să văd să înţeleageţi pre cel nevăzut, şi din mărimea şi frumseaţa făpturilor să luaţi socoteala cea cuviincioasă pentru cel ce ne-au zidit pre noi. *Că ceale nevăzute ale lui dela zidirea lumii, prin făpturi înţelegându-se, să văd,*[1] *şi veacĭnica lui puteare şi Dumnezeirea*, ca şi pre pământ, şi în văzduh, şi în Ceriu, şi în apă, şi în noapte, şi în zi, şi întru toate ceale ce să văd, arătate şi vădite să luăm noi seamnele şi cunoştinţele făcătoriului de bine. Că nici păcatelor vreame oarecarea nu vom da, nici vrăjmaşului loc întru inimile noastre îi vom lăsa, prin pomenirea cea deasă şi necurmată sălăşluit având în noi pre Dumnezeu: căruia toată slava şi închinăciunea să cuvine, acum şi pururea, şi în veacii veacilor, Amin.

[1] Rom. 1: 20.

VOROAVA a 4-a
PENTRU ADUNĂRILE APELOR

ânt oarecare cetăți care, de dimineață adâncă până ce soseaşte însăşi seara, ospetează vederile cu multe fealiuri de priveale ale făcătorilor de lucruri de mirare.[1] Încă şi viersuri frânte şi stricate, şi care cu totul multă neînfrânare nasc în suflete, la multă vreame oarecarii ascultând, nu să satură. Şi pre nişte noroade ca aceastea mulți le fericesc, căci neguțătoriile ceale din târg sau aflările ceale din meşteşuguri spre agoniseala celor de trebuința vieții lăsindu-le, cu toată lenevirea şi dezmerdarea trec vreamea vieții cea rânduită lor, neştiind ei că muiarea carea joacă înaintea a multor desfrânați iaste şcoală de obşte şi vădită a neruşinării şi a înfierbântării spre curvie la cei ce şăd de o privesc; şi viersurile ceale preadulci şi preabine tocmite la cântare ale fluerilor, şi cântecele ceale curveşti sălăşluindu-se şi şăzând neştearse în sufletele celor ce le-au auzit, nimica alt, fără numai pre toți îi fac a să grozăvi, urmând şi făcând şi ei aseamenea ca cei ce cântă cu alăutele sau ca cei ce cântă cu fluerile. Încă oarecarii din cei nebuniți spre cai, şi în vis să luptă şi să ceartă pentru cai, mutându-i dela unele căruțe şi înhămându-i la altele, şi vizitiii schimbându-i, şi, în scurt, de nebuniia cea de zioa nici în nălucirile ceale din somn nu sânt izbăviți. Dar noi oare, pre carii Domnul, marele făcătoriu de lucruri minunate şi meşter, ne-au chiemat ca să ne arate lucrurile sale, noi, zic, vom obosi spre priveală, sau ne vom lenevi spre ascultarea cuvintelor Duhului? Dar oare nu vom sta împrejurul aceştii prăvălii mari şi de multe chipuri a Dumnezeeştii faceri, şi către vremile ceale de sus (ádecă ceale din început dela facerea lumii) întorcându-ne cu gândul fieştecarele, vom vedea podoaba cea cu bun aşăzământ şi cu bună rânduială a totului? Ceriul ádecă aşăzat fiind, după prorocescul cuvânt, ca o boltă[2]; iar pământul cel nemărginit cu mărimea şi cu greotatea, însuşi pre sineşi şăzând întemeiat; văzduhul vărsat moale şi umed cu firea, hrană cuviincioasă ádecă, şi potrivită, şi pururea nelipsită tuturor vietuitoarelor celor ce-l răsuflă dând, şi neîmprotivindu-să vieţuitoarelor celor ce să mişcă printr'însul, ci supuindu-să şi despicându-să împrejurul lor, pentru moliciunea, ca nici o opreală să nu să facă de dânsul celor ce să pornesc a să mişca dintr'un loc într'altul, pururea spre partea din napoi a celor ce-l tae şi trec printr'însul dându-să cu lesnire de prinprejur şi vărsându-să. Iar firea apei, şi a céiĭ bune de hrană şi de băut, şi a céiĭ ce pentru alte trebuințe ni s'au gătit noao, şi adunarea eiĭ cea cu bună rânduială aşăzată la locurile ceale osebite şi rânduite, dintru ceale ce cu puțin mai nainte s'au citit de noi o vei înțeleage.

Şi au zis Dumnezeu: Să se adune apa cea de supt Ceriu întru o adunare, şi să se arate uscatul. Şi s'au făcut aşa. Şi s'au adunat apa cea de supt Ceriu în-

---

[1] Precum sânt pehlivanii, şi alții.
[2] Is. 40: 22.

tru adunările sale, şi s'au arătat uscatul. Şi au numit Dumnezeu uscatul pământ, şi adunările apelor le-au numit mări. Câtă supărare îmi făceai în cuvintele ceale dinapoi, cerând dela mine şi întrebând pricina, cum era pământul nevăzut, fiindcă împreună cu tot trupul fireaşte iaste văpseală, iar toată văpseala simțită iaste vederii? Şi poate ție nu ți să părea că sânt din destul ceale ce s'au zis de mine, că ádecă spre noi înțelegându-să să zicea de Scriptură că era nevăzut, iar nu spre firea lui, pentru punerea preste dânsul a apei carea atunci acoperiia împrejur tot pământul. Iată acum auzi pre însăşi Scriptura arătându-să şi descoperindu-să pre sine (că zice): *Să se adune apele, şi să se arate uscatul*. Să strâng perdealele, ca să se facă văzut şi arătat pământul cel ce cu puțin mai nainte nu să vedea. Dar poate cineva, lângă ceale ce s'au zis, şi aceaia ar fi cercetat: Întâiu ádecă, de ce ceaia ce după fire o are apa, ádecă a să duce şi a curge în jos spre locurile ceale povârnite şi plecate în jos, aceasta la porunca Făcătoriului o aduce cuvântul [Scripturii]? Că până s'ar fi întâmplat să stea apa pre loc drept şi neated, stătătoare şi nemişcată iaste, neavând unde să se mute şi să curgă; iar după ce ar fi aflat vreun loc povârnit şi plecat în jos, îndatăş partea apei carea iaste mai nainte spre locul cel plecat în jos, pornindu-să şi curgând, după dânsa urmează şi cade în urmă şi apucă locul céiĭ mişcate înainte ceaialaltă parte carea să ține tot una de dânsa, şi pre al aceiia iarăşi ceaia ce urmează după dânsa, şi aşa fuge pururea ceaia ce mearge înainte, şi o împinge ceaia ce vine după dânsa; şi pre atâta mai reapede să face curgerea, pre cât şi greotatea apei céiĭ ce să duce în jos ar fi fost mai multă, şi locul către carele să face curgerea ar fi fost mai adâncat. Deci deaca firea apei într'acest chip iaste, de prisosit ar fi putut fi porunca ceaia ce porunceaşte să se adune întru o adunare. Că vrea cu adevărat, pentru firea sa cea în jos pornită şi curgătoare, spre locul cel mai adâncat decât toate din sineşi a să trage şi a să aduna, şi a nu sta mai întâiu de a i să face dreapte şi neatede spatele. Că nici un loc nu iaste atâta de drept şi neated precum iaste fața apei cea deasupra. Apoi iarăşi zice: Cum s'au poruncit apelor să se adune întru o adunare, când mai vârtos vedem că sânt multe mări, şi preamult deosebite una de alta şi depărtate cu punerea şi starea locului? Deci către cea mai întâiu întrebare, aceaia zicem: Că tu cu adevărat după porunca cea stăpânească ai cunoscut mişcările apei, cum că ádecă iaste plecată şi curgătoare împrejur unde ar fi aflat povârnitură, şi neîntărită, şi cum că după fire curge spre locurile ceale povârnite şi plecate în jos şi adâncate; iar mai întâiu de aceasta ce puteare avea ea, mai nainte de a să face întru dânsa drumul cel din porunca aceasta, nici ai văzut tu, nici pre altcineva carele să fie văzut l-ai auzit. Ci dar înțeleage că cuvântul lui Dumnezeu făcătoriu al firii iaste, şi porunca ceaia ce s'au făcut atunci către zidire, pre urmarea cea de aciia înainte au dat-o celor ce să zidea. Zioa şi noaptea o dată s'au făcut, şi de atunci şi până acum priimind una pre alta, şi cu întocma împărțeală împărțind vreamea nu încetează.

Să se adune apele. S'au poruncit firii apelor să alearge, şi niciodată nu osteneaşte, de porunca aceaia grăbindu-să şi învitându-să neîncetat. Iar aceasta

o zic privind spre partea apelor cea curgătoare. Că unele din sineşi curg, precum ceale de izvoară şi ceale de râuri; iar altele adunate sânt la un loc şi necurgătoare. Ci mie acum pentru apele ceale pornitoare îmi iaste cuvântul. *Să se adune apele întru o adunare*. De țe-au venit ție gândire vreodată, când stai lângă vreun izvor carele izvoraşte, izbucnind mulțime multă de apă, cine iaste cel ce împinge pre apa aceasta din sânurile şi coapsele pământului? Cine iaste cel ce o sâleaşte să meargă înainte? Ce fealiu de vistierii sânt acealea de unde iase afară? Care iaste locul spre carele să sârguesc a mearge? Cum şi aceastea nu lipsesc, şi acealea nu să umplu? Aceastea de acel glas dintâiu sânt spânzurate, de acolò îi iaste apei începerea şi pricinuirea alergării. Întru toată Istoriia cea pentru ape adu-ți aminte de glasul cel dintâiu, ádecă: *Să se adune apele*. Trebuia să alearge iale ca să-ş apuce locul lor, apoi, după ce au ajuns la locurile ceale orânduite şi hotărâte pentru dânsele, să rămâe întru sineşi şi să nu meargă mai departe. Pentru aceasta, după cuvântul Ecclisiiastului, *toate pâraele în mare curg, şi marea nu să umple*.[1] De vreame ce şi aceaia, ádecă să curgă apele, o au pentru Dumnezeiasca poruncă; şi aceaia, ádecă să fie marea scrisă-împrejur şi cuprinsă înlăuntrul hotarălor sale, dela punerea de leage cea dintâiu iaste: *Să se adune apele întru o adunare*. Ca nu apa ceaia ce curge, vărsându-să pre deasupra locurilor celor ce priimesc şi o țin pre dânsa, şi eşind afară dintr'însele, şi mutându-să dela un loc la altul, şi pre altele dintru altele umplând, prin vărsarea eiĭ afară din hotară cea necurmată să îneace pre tot uscatul, i s'au poruncit să se adune întru o adunare. Pentru aceasta, nebunindu-să de multe ori de vânturi marea, şi întru înălțime preamare râdicându-să cu valurile, când numai de țărmuri s'ar fi atins, în spumă răsipindu-şi pornirea, să întoarce înapoi. *Sau de mine nu vă veți teame, zice Domnul, cel ce puiŭ mării hotar nisipul*?[2] De cel mai neputincios decât toate, ádecă de nisip, marea cea cu silniciile nesuferită să ține în frâu. Că ce opriia pre Marea Roşie de a năpădi asupra a tot Eghípetul, carele iaste mai adâncat decât dânsa, şi de a să împreuna cu noianul cel ce iaste lângă Eghípet, de nu ar fi fost legată cu porunca Ziditoriului? Căci cum că iaste mai jos Eghípetul decât Marea Roşie, cu lucrul ne-au încredințat pre noi cei ce au vrut să împreuneaze noianurile unul cu altul, pre cel Eghiptenesc ádecă şi pre cel Indienesc, întru carele iaste Marea Roşie. Pentru aceaia au oprit apucarea unui lucru ca acesta cel ce au început întâiu, Sésostris Eghipteanul, şi cel ce mai pre urmă au vrut să săvârşască, Darie Mideanul. Aceasta s'au zis de mine ca să înțeleagem putearea poruncii: *Să se adune apele întru o adunare*; ádecă altă adunare dintru aceasta să nu să facă, ci întru adunarea cea dintâiu să rămâe apa ceaia ce să adună.

Apoi cel ce au zis să se adune apele întru o adunare țe-au arătat ție că multe era apele împărțite prin multe locuri. Că şi văile munților ceale cu prăpăstii şi

---

[1] Eccl. 1: 7.
[2] Ier. 5: 22.

cu peşteri adânci prea prăpăstioase avea pre adunarea apelor. Încă şi câmpuri multe întinse şi neatede, care cu mărimea nu sânt mai puţin şi mai jos decât noianurile ceale preamari, şi despicături ale pământului nenumărate, şi văile şi săpăturile pământului ceale ce sau într'un chip, sau într'altul sânt făcute, toate atuncea pline fiind de ape, s'au deşărtat prin Dumnezeiasca poruncă, fiindcă despre toate părţile s'au mânat apa la o adunare. Şi nimenea să nu zică că, de vreame ce era apă deasupra pământului, cu adevărat toate văile şi adâncăturile, care acum au priimit şi au pre mare într'însele, pline era. Unde dar vrea să se facă adunările apelor, fiindcă era mai nainte apucate văile ceale adâncate? Deci la aceasta vom zice şi vom răspunde că atuncea şi vasele împreună s'au făcut şi s'au gătit, când era trebuinţă să se aleagă şi să se deosebească apa întru o adunare, de unde era râsipită. Că nu era marea cea afară de Gádira,[1] nici noianul cel mare acela şi neîndrăznit înotătorilor cu corăbiile, carele îmbrăţăşază pre ostrovul cel Vretanicesc şi pre Ivirii apuseani[2]: ci după ce atunci, prin porunca lui Dumnezeu, s'au făcut încăpearea cea largă, întru dânsa s'au strâns şi s'au adunat mulţimile apelor. Iar către aceaia, cum că ádecă împrotiva lucrurilor iaste cuvântul facerii lumii céiĭ dela noi, pentru că nu să vede toată apa că s'au strâns întru o adunare a apelor, multe cu adevărat putem să zicem, şi tuturor din sineşi îndată cunoscute. Dar nu cumva şi lucru vreadnic de râs iaste a ne lupta cu unii ca aceştea? Că cu adevărat nu trebue să ne aducă noaoă înainte şi apele ceale de prin lacuri, şi ceale ce să strâng din ploi mari şi reapezi, şi prin aceastea să li să pară că pot înfrunta şi vădi cuvântul nostru ca pre un mincinos. Ci pre cea preamare şi preadesăvârşit adunare şi strânsură la un loc a apelor au numit-o Scriptura *o adunare*. Că şi puţurile adunări de ape sânt, făcute de mâini, în locul cel săpat de oameni şi adâncat al pământului curgând de prinprejur şi adunându-să umezeala cea sămănată într'însul. Deci nu pre adunările apelor care s'ar fi întâmplat fieştecum le arată numirea *adunării*, ci pre ceaia ce covârşaşte şi iaste preamare, întru carea toată stihiia împreună adunată şi grămădită să arată. Că în ce chip focul şi întru mici şi mărunte părţi iaste împărţit şi tăiat la trebuinţile noastre ceale de aici de pre pământ, şi împreună tot iaste vărsat în ether[3]; şi aerul aseamenea despărţit iaste şi în mici şi în mărunte părţi, dar şi, împreună-adunat, tot pre locul cel dinprejurul pământului l-au coprins de jur împrejur: într'acestaşi chip şi la apă, deşi sânt mici oarecare deosebite adunări, dar însă una iaste adunarea ceaia ce pre toată stihiia apei din cealealalte stihii o au ales şi o au deosebit. Că bălţile şi ceale din părţile miezii-nopţi, şi câte sânt în locul cel ellinesc, ádecă în Ellada, care ţin şi pre Makedóniia, şi pre laturea Vithínilor, şi pre a Palestínilor, adunări de ape sânt cu adevărat; dar acum pentru adunarea cea mai mare decât toate adunările, şi carea să potriveaşte la măsu-

[1] Ádecă cea de ceaia parte de Gádira, ádecă ocheanul cel mare. Iar Gádira iaste ostrov afară de Stâlpii lui Iráclis.
[2] „Ivirii apuseani”: Irlanda. (N. ed.)
[3] Ádecă în locul unde stă stihiia focului.

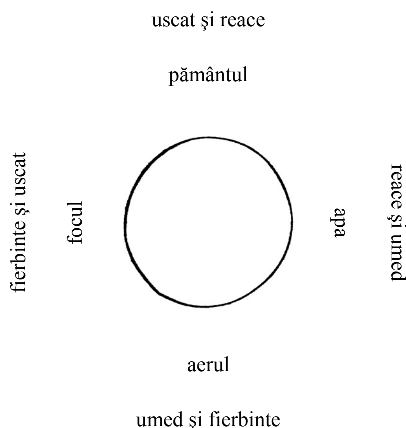
ră cu mărimea pământului iaste cuvântul şi vorba Sfintei Scripturi. Iar acealea cum că au ádecă mulţime de apă, nimenea nu să va împrotivi: dar nu şi mări, după socoteala cea cuviincioasă, ar putea cineva să le numească, nici măcar de şi oarecare dintr'înseale prea multă au sărătura şi grosimea apei cea amestecată cu tină, aseamenea cu marea cea mare (ádecă cu ocheanul), precum balta Asfaltítis, carea iaste în Iudeia, şi balta Servonítis, carea între Eghípet şi între Palestina întinde în lung pre pustiia Aráviei. Că bălţi sânt aceastea, iar marea una iaste, precum cei ce au încungiurat pământul scriu în Istorii. Măcar de şi să pare oarecărora că Ircaníia şi Caspíia sânt scrise-împrejur de sineşi osebite; dar, de să cuvine ceva a lua aminte la gheografiile celor ce au lăsat scris în Istorii, găurite sânt între sine una cătră alta, şi toate prin strâmte războateri şi guri întră în marea cea preamare, ádecă în ochiian: precum spun şi pentru Marea Roşie că să împreunează cu cea mai de ceaia parte de Gádira. Cum dar, zice, au numit Dumnezeu mări pre adunările apelor? Pentru că s'au strâns apele întru o adunare: iar adunăturile şi strânsurile la un loc ale apelor, ádecă sânurile ceale ce sânt cu a sa osebită închipuire apucate şi cuprinse de pământul ce le stă împrejur, pre aceastea le-au numit Domnul mări. Marea despre Amiază-Noapte, marea despre Amiază-Zì: marea despre Răsărit, şi despre Apus iarăşi alta; şi nume ale noianurilor osebite ale sale, ádecă Pontul Evxinului şi Apropondidei, Elispontul, Egheul şi Ioniul, Sardonicul noian, şi Sikelicescul, şi Tirrinicescul altul; şi nenumărate nume ale noianurilor, pre care să le numere cineva pre rând şi să le spue cu deamăruntul, lung ar fi fost şi plin de neiscusinţă lucru. Pentru aceasta au numit Dumnezeu pre adunările apelor mări. Şi la aceasta ne-au scos pre noi urmarea cuvântului, însă noi la ceale dintâiu să ne întoarcem.

Şi au zis Dumnezeu: Să se adune apele întru o adunare, şi să se arate uscatul. Nu au zis „şi să se arate pământul", ca nu iarăşi netocmit să-l arate pre dânsul, tinos fiind şi amestecat cu apa, că încă nu câştigase chipul său, nici puterea. Şi împreună, ca să nu dăm soarelui pricina uscăciunii pământului şi să socotim că el îl usucă pre dânsul, pentru aceasta Făcătoriul şi Ziditoriul Dumnezeu mai veache decât facerea soarelui au zidit pre uscăciunea pământului. Deci întinde-ţi şi întăreaşte-ţi mintea la înţeleagerea celor scrise în Sfânta Scriptură, că nu numai apa ceaia ce cu multă prisosire era vărsată pre deasupra pământului au curs de preste dânsul la locul cel orânduit, ci şi câtă era amestecată cu dânsul întru adâncurile lui, şi aceasta s'au tras şi au eşit dintr'însul, poruncii Stăpânului céiĭ netrecute supuindu-să. *Şi s'au făcut aşa.* Din destul iaste această urmare a cuvântului ca să arate că au venit întru lucru glasul Făcătoriului. Dar întru unele din izvoade iaste adaos aşa: „Şi s'au adunat apa cea de supt Ceriu întru adunările lor, şi s'au arătat uscatul"; pre care cuvinte nici oarecarii din ceialalţi tâlmăcitori nu le-au dat în scris, nici obicinuirea Evreilor nu să arată să le aibă. Că, întru adevăr, şi de prisosit iaste, după mărturiia aceaia, ádecă că *s'au făcut aşa*, spunerea de-a doă oară a aceloraşi vorbe care s'au mai grăit în Scriptură. Deci izvoadele ceale cercate cu deadinsul şi alease sânt însemnate la margine în

dreptul acestor rânduri cu trăsătură de condeiu în chipul săgeții: iar săgeata ce iaste închipuită la margine iaste semn de lepădare şi de nepriimire. *Şi au numit Dumnezeu uscatul pământ, şi adunările apelor le-au numit mări.* De ce mai înapoi s'au zis: *Să să adune apele întru o adunare, şi să să arate uscatul*, dar nu s'au scris „şi să să arate pământul"? Şi aici iarăşi: *S'au arătat uscatul, şi au numit Dumnezeu uscatul pământ*? Căci *uscatul* ádecă însuşire a ființii iaste, cea ca cum însemnătoare şi închipuitoare a firii pământului; iar *pământul* o numire oarecarea goală a lucrului iaste. Că precum cuvântarea însuşire iaste a omului, iar glasul acesta, ádecă „om", însemnătoriu iaste al viețuitoriului întru carele iaste însuşirea, aşa şi uscăciunea însuşire iaste a pământului şi aleagere a firii lui din alte firi. Deci lucrul acela căruia osebit îi iaste pusă în fire uscăciunea, acesta s'au numit pământ, precum acela căruia osebit îi iaste aşăzată în fire rânchezarea, acesta s'au numit cal. Şi nu numai la pământ iaste aceasta, ci şi din cealelalte stihii fieştecarea feliurime osăbită a sa, şi ca cum cu soartă dată are, prin carea şi din cealelalte să aleage şi să deosebeaşte, şi însăşi fieştecarea în ce fealiu iaste cu deamăruntul să cunoaşte. Apa ádecă a sa feliurime pre răceală o are: iar văzduhul (aerul), pre umezeală; iar focul, pre fierbințeală. Ci aceastea ádecă să văd şi să privesc cu mintea ca nişte stihii întâiu-începătoare ale lucrurilor celor alcătuite dintr'însele, după chipul ce s'au zis mai sus. Iar stihiile ceale ce acum sânt aşezate în trupuri şi cad supt simțire, împreună-înjugate au pre feliurimi[1]. Şi nici una din ceale văzute şi simțite nu iaste slobodă şi sângură, nici sânguratică şi curată, ci pământul iaste uscat şi reace; iar apa, umedă şi reace; iar văzduhul, fierbinte şi umed; iar focul, fierbinte şi uscat. Că într'acest chip, prin feliurimea cea împreună-înjugată, să pricinuiaşte putearea fieştecăriia stihii ca să se ameastece cu fieştecarea: că şi cu stihiia cea vecină, prin feliurimea ce o are de obşte fieştecarea, să ameastecă, şi prin împărtăşirea ce o are cătră cea de aproape, cu ceale împrotivă să împreunează. Precum ádecă pământul, uscat fiind şi reace, să uneaşte cu apa după rudeniia răcealii, dar să uneaşte încă, prin mijlocirea apei, şi cu văzduhul. Că de vreame ce apa întru amândoaoă aşăzată iaste (ádecă între pământ şi între aer), şi prin o feliurime şi prin alta, ca cu o apucare de doaoă mâini, de stihiile ceale ce sânt aproape de dânsa să atinge: prin răceală ádecă, de pământ; iar prin umezeală, de văzduh. Iarăşi văzduhul, prin a sa mijlocire, împăcătoriu să face firii céiĭ luptătoare a apei şi a focului: cu apa ádecă prin umezeală, iar cu focul prin fierbințeală împreunându-să. Iar focul, fierbinte şi uscat fiind cu firea, prin fierbințeală cu văzduhul să leagă, iar prin uscăciune iarăşi cătră împărtăşirea pământului să întoarce. Şi aşa să face chiclu şi rotocol bine tocmit şi aşăzat ca după o viersuire a muzicii, unindu-se toate, şi una cu alta împreună-călătorind cu bună rânduială. Drept aceaia chiar

[1] În textul chirilic: feliurime. (N. ed.)

lor li s'au dat cu bună potrivire şi numirea a stihiilor (care va să zică, a celor ce călătoresc cu bună rânduială)[1].

Aceastea s'au zis de mine arătând pricina pentru carea Dumnezeu pre uscat l-au numit pământ, dar nu pre pământ l-au numit uscat. Căci uscăciunea nu iaste din ceale ce mai pre urmă s'au adaos pământului, ci din ceale ce din început împreună au împlinit ființa lui. Iar ceale ce dau lucrului pricina ca să vie întru a fi, mai întâiu sânt cu firea decât ceale ce să fac şi să adaog pre urma lor, şi mai cinstite. Deci cu cuviință din ceale ce era mai întâiu şi mai vechi s'au rânduit pământului seamnele ceale spre cunoştință.

Şi au văzut Dumnezeu că iaste bine. Nu însăşi aceasta arată cuvântul (ádecă Scriptura), că ádecă veselitoare oarecarea vedeare a mării şi plăcută ochilor s'au arătat lui Dumnezeu. Că nu cu ochi veade pre frumseațile zidirii Făcătoriul, ci cu înțelepciunea cea negrăită priveaşte pre ceale ce să fac. Că cu adevărat dulce priveală iaste marea, când să albeaşte în vreamea când o ține pre dânsa adâncă linişte; dulce încă şi când de blânde suflări de vânturi supțiri, care numai aburează, i să aspreaşte spinarea, şi arată celor ce o privesc văpseală mohorâtă sau vânătă, când nici cu repeziciune şi cu silnicie bate pre vecinul uscat, ci ca cum cu oarecare pacinice îmbrățişări îl sărută. Însă nu să cuvine să socotim că au zis Scriptura cum că şi lui Dumnezeu într'acest chip s'au arătat marea frumoasă şi dulce, ci bunătatea şi frumseațea acolò (ádecă la Dumnezeu), din cuvântul meşteşugului facerii să judecă. Întâiu ádecă, că izvor a toată umezeala cea dinprejurul pământului iaste apa mării: acì ádecă împărțindu-să şi trecând prin

[1] Στείχω iaste cuvânt ellinesc, şi va să zică „cu rânduială merg". Dintru acesta s'au făcut στοιχεῖα, ádecă stihiile, care fiindcă umblă cu bună rânduială, pentru aceasta zice Sfântul că li să potriveaşte numirea.

pórurile ceale nearătate şi nevăzute ale pământului, precum arată pământurile ceale deşarte pre dedesupt şi peşteroase; pre supt care marea cea curgătoare, în lung prin înguste guri şi strâmte străbateri prin pământ curgând, când întru treaceri strâmbe, care merg în sus spre fața pământului, s'ar fi apucat şi s'ar fi oprit, atuncea de vântul carele o mişcă pre dânsa împingându-să, izbucneaşte afară, rumpând fața pământului cea deasupra, şi să face dulce şi bună de băut, din pricina strecurării céiĭ prin pământ tămăduindu-şi amărăciunea. Iar acì încă şi mai fierbinte feliurime din madémuri priimind, când treace printr'însele dintru aceaiaşi pricină a celui ce o mişcă, fiiartă să face mai de multe ori şi înfocată. Care lucru, cum că iaste şi în multe locuri ale ostroavelor şi în multe locuri de pre lângă mări, putem să spunem şi să arătăm; mai vârtos încă şi în laturea ce cade la mijlocul pământului, locuri oarecare vecine lângă ape de râuri (ca să aseamăn lucruri mici cu mari) aseamenea patimi pătimesc. Deci pentru ce s'au grăit aceasta de mine? Pentru ca să arăt şi să cunoşti că tot pământul iaste săpat pre dedesupt şi găurit, prin póruri nearătate şi nevăzute dela începăturile mării întorcându-să apa pre supt dânsul.

Deci frumoasă iaste marea înaintea lui Dumnezeu şi pentru întoarcerea umezealii pre dedesupt întru adâncurile pământului; frumoasă şi pentru căci vas priimitoriu şi încăpătoriu fiind ea apelor celor curgătoare şi râurilor, întru sineşi pre toate curgerile ceale de pretutindenea le priimeaşte şi rămâne înlăuntrul hotarălor sale; frumoasă şi pentru căci apelor celor din văzduh început oarecarele iaste şi izvor, încălzindu-să de raza soarelui şi lepădând din sineşi pre umezeala cea supțire a apei prin aburi: carea trăgându-să la locul cel de sus, apoi răcindu-să, pentru căci s'au supt mai sus decât înfrângerea şi întoarcerea înapoi a razelor soarelui (carea să face din lovirea lor în pământ, de unde să împing înapoi, frângându-să şi pricinuind căldură), şi împreună umbra cea din nori mai mult adăogând răceala umezealii, plo[a]ia să face, şi îngraşă pământul. Şi acestor lucruri ce le vorbesc nimenea nu va fi necrezătoriu cu adevărat, numai de va lua aminte la căldările ceale ce li să dă foc pre dedesupt, care pline fiind de umezeală, de multe ori deşarte s'au aflat, fiindcă toată umezeala ce să fierbea s'au ales şi s'au împărțit în abur. Dar şi pre însăşi apa mării poți să o vezi că să fierbe de corăbieri la vreame de nevoe, carii, priimind aburii în bureți de mare, măsurat oareşcum îşi mângâe trebuința întru nevoi. Frumoasă încă iaste şi într'alt chip înaintea lui Dumnezeu, că strânge împrejur şi îmbrățişază ostroavele ceale dintr'însa, împreună podoabă, împreună încă şi întemeiare dându-le lor prin sineşi. Apoi şi căci, pre ceale preamult depărtate uscaturi unele de altele, le împreunează prin sineşi, neoprind celor ce călătoresc pre dânsa cu corăbiile amestecarea cea cu alte neamuri, prin care şi Istoriia lucrurilor celor neştiute o dăruiaşte, şi de bogăție pricinuitoare neguțătorilor să face, şi trebuințile vieții le îndreptează cu lesnire: celor bine norociți cu îndestularea celor de trebuința vieții dându-le a scoate afară lucrurile ceale de prisosit, iar celor lipsiți dăruindu-le a-şi împlini lucrurile ce le lipsesc. Şi de unde îmi iaste mie cu putință să

văz şi să pricep cu deamăruntul pre toată frumseațea mării, câtă ochiului Făcătoriului s'au arătat? Iar deaca marea iaste frumoasă şi vreadnică de laudă la Dumnezeu, cum nu va fi mai frumoasă (la dânsul) adunarea unii Bisearici ca aceştiia, întru carea glas amestecat ca al unui val al mării ce să aduce către țărmuri, al bărbaților împreună şi al fămeelor şi al pruncilor, întru rugăciunile ceale către Dumnezeul nostru să trimite? Şi linişte adâncă neclătită o păzeaşte pre dânsa, fiindcă duhurile răotății şi ale vicleşugului nu au putut să o turbure pre dânsa prin ereticeştile cuvinte. Deci o, să vă faceți vreadnici de priimirea Domnului, pre bună rânduiala aceasta întru cea preabună cuviință păzindu-o de-a pururea, în Hristos Iisus Domnul nostru, căruia să cuvine slava şi stăpânirea în veacii veacilor, Amin.

VOROAVA a 5-a

PENTRU ODRĂSLIREA PĂMÂNTULUI

i au zis Dumnezeu: Să răsară Pământul iarbă vearde, carea să samene sămânță după fealiu și după asemănare, și lemn roditoriu care să facă rod după fealiu, căruia să fie sămânța lui într'însul. Cu urmare, după ce s'au răsuflat pământul, despărțindu-să de povara și greotatea apei carea era preste dânsul, porunca i s'au făcut și i s'au dat lui, să odrăslească întâiu iarbă, apoi lemn: care lucru încă și acum îl vedem făcându-să. Că glasul cel de atuncea și porunca aceaia cea dintâiu, ca o leage oarecarea a firii s'au făcut, și au rămas înlăuntrul pământului, dându-i lui puteare ca de aciia înainte să nască și să aducă rod. *Să răsară pământul*. Întru facerea celor ce să nasc și răsar din pământ, întâiu iaste răsărirea; apoi, după ce să ivesc puținel ceale răsărite, iarbă să face; apoi, după ce cresc, buruiană iaste, câte puțin închipuindu-se și întregindu-se ceale ce răsar din pământ, și până la săvârșirea cea spre sămânță mergând înainte. Că a înverzi și a fi mai întâiu iarbă, deopotrivă iaste a tuturor sádurilor celor ce răsar. *Să răsară pământul iarbă vearde*. Ádecă sângur de sineși pământul să scoață afară pre răsărire, de nici un ajutor de altundeva având trebuință. Fiindcă unii socotesc că soarele iaste pricinuitoriu al celor ce răsar din pământ, prin tragerea fierbințealii pre putearea cea dintru adâncul pământului trăgându-o cătră fața cea deasupra pământului. Pentru aceasta împodobirea pământului iaste mai veache decât soarele, ca și de a să închina soarelui, ca cum el ar da pre pricina vieții, să înceteaze rătăciții, deaca să vor supune că mai întâiu de facerea aceluia ceale de pre pământ toate să făcuse și să împodobise, și deaca din minunea cea fără de măsură ce au pentru dânsul vor mai scădea, aducându-și aminte că decât buruiana și decât iarba mai pre urmă iaste cu facerea. Deci oare dobitoacelor li s'au gătit mai nainte hrana, iar noi de nici o purtare de grijă vreadnici nu ne-am arătat? Ci cu adevărat cel ce boilor și cailor le-au gătit mai nainte pășunea, ție îț găteaște bogățiia și îndulcirea. Că cel ce pre dobitoacele tale le hrăneaște, pre a ta gătire și îndestulare a vieții împreună o creaște. Apoi, facerea semințiilor, ce alt iaste, fără numai gătire a vieții și a petreacerii tale? Lângă aceaia că multe încă din ceale ce sânt întru erburi și întru verdețuri, hrană oamenilor sânt.

Să răsară pământul iarbă vearde, carea să samene sămânță, zice, *după fealiu.* Drept aceaia, deși vreun fealiu de iarbă de trebuință și de folos iaste altor dobitoace, și a acelora dobânda și folosul cătră noi să întoarce, și noaoă ni s'au ales și ni s'au orânduit întrebuințarea semințelor. Întrucât iaste înțeleagerea celor zise în Scriptură într'acest fealiu: *Să răsară pământul iarbă vearde, și sămânță carea să samene după fealiu*. Că într'acest chip și urmarea cuvântului va putea să se îndrepteaze, fiindcă nepotrivit să pare acum că iaste sintaxul, ádecă alcătuirea cuvintelor, și curgerea cea neschimbată și de nevoe a celor ce cu bună îndreptare și cu bună rânduială să lucrează de fire să va păzi. Că mai întâiu

iaste răsărirea, apoi verdeața, apoi creașterea erbii, apoi săvârşirea prin sămânță a celor ce cresc. Cum dar, zic protivnicii, arată Scriptura că toate ceale ce să nasc şi răsar din pământ sânt făcătoare de sămânță? Fiindcă nici trestiia, nici troscotul, nici izma, nici şofranul, nici usturoiul, nici rogozul, nici alte fealiuri ale sádurilor nenumărate nu să văd făcând sămânță? Deci la aceasta zicem că multe din ceale ce răsar din pământ, la partea cea mai de jos şi la rădăcină au pre putearea semințelor, precum trestiia, după creaşterea cea de preste an, din rădăcină lasă oarecare colțişor, carele către vreamea cea viitoare iaste în loc de sămânță. Şi aceasta o fac şi altele fără de număr, câte prin pământ întinzându-se, întru rădăcini au pre înmulțirea şi starea cea mai de pre urmă a neamului lor. Drept aceaia decât tot alt lucru iaste mai adevărat aceaia, ádecă că întru fieştecare din ceale ce să nasc din pământ sau sămânță iaste, sau puteare oarecarea semănătoare. Şi aceasta iaste aceaia ce zice Scriptura *după fealiu*. Că încolțitura cea dela rădăcină a trestiei nu iaste făcătoare de maslin, ci din trestie răsare altă trestie, iar din semințe răsar ceale de un fealiu cu ceale ce s'au sămănat. Şi aşa ceaia ce au dat afară pământul întru facerea cea dintâiu, până acum să păzeaşte, prin urmarea rămânerii pre urmă a unora în locul altora păzindu-se fealul. *Să răsară pământul.* Înțeleage-mi că din mic glas şi poruncă atâta de scurtă, cel cu totul uscat de răceală şi neroditoriu, îndată chinuiaşte, şi spre naştere de roduri din toate mădulările să clăteaşte, şi după ce au lepădat de asuprăşi ca pre o îmbrăcăminte oarecarea posomorâtă şi de plângere, să schimbă întru îmbrăcăminte mai luminată, şi întru ale sale podoabe să înfrumusețează şi să veseleaşte, şi fealiuri fără de număr ale celor ce să nasc şi răsar dintr'însul, scoate afară din sineşi. Voesc ca mai cu tărie să se întemeiaze întru tine minunea zidirii, ca oriunde te-ai afla, şi lângă orice fealiu de neam al celor ce răsar din pământ ai sta aproape, luminată şi fără de îndoială să priimeşti în cuget aducerea aminte a Făcătoriului. Deci mai întâiu când vei vedea iarbă vearde şi floare, vino întru gândirea firii céiĭ omeneşti, aducându-ți amite de icoana înțeleptului Isaiei: *Că tot trupul ca iarba, şi toată slava omului ca floarea erbii.*[1] Că vreamea cea scurtă a vieții, şi bucuriia cea întru puțină vreame, şi veseliia norocirii céiĭ omeneşti cu preabine potrivită şi nemerită asemănare s'au asemănat de Prorocul. Astăzi oarecarele iaste bine înflorit cu trupul, preaîngrăşat de desfătare, înflorită având preste fața sa şi rumănă pre frumoasa şi netezita văpseală a chipului, de întregimea şi iuțimea vârstei tinereaților fierbând, şi nedomolit fiind, şi nesuferită având pornirea; mâine însuşi acela iaste vreadnic de jale, sau de vreame veştejindu-să, sau de vreo boală stricându-să şi topindu-să. Cutarele iaste vestit şi slăvit, şi de toți privit, pentru bogățiia şi îndestularea avuțiilor, şi mulțime de ciocoi iaste împrejurul lui, şi pómbă de priiateni prefăcuți şi fățărniciți, carii vânează plăcearea cea dela dânsul, mulțime de rudenii, şi aceasta fățărnicită, adunare a celor ce merg după dânsul nenumărată, şi a celor ce numai ca să se

---

[1] Is. 40: 6.

hrănească la masa lui, şi a celor ce pentru alte trebuinţe stăruesc la dânsul, pre carii şi eşind afară, şi iarăşi întorcându-să înapoi trăgându-i după sineşi, râvnit iaste şi lăudat de cei ce îl întâlnesc. Adaoge lângă bogăţie şi puteare oarecarea politicească, sau şi cínstile ceale dela împăraţi, sau purtare de grijă a niscareva neamuri, sau voevozíe a niscareva oşti, pre vestitoriul cu mare glas strigând înaintea lui, pre slujitori de o parte şi de alta preagrea şi preacumplită groază şi spaimă băgând întru supuşi, bătăile, jafurile, trimiterile la închisori, temniţile, din care nesuferită frică să adună de supuşi. Şi ce după aceasta? O noapte, sau o fierbinţeală, sau un junghiu, sau o năduşală, răpind pre omul dintre oameni, îl duce de aicea, pre toată plăsmuirea şi amăgirea cea de pre lângă dânsul fără de veaste dezgolindu-o, şi slava aceaia ca un vis s'au arătat. Pentru aceasta s'au nemerit de Prorocul asemănarea slavei céiĭ omeneşti cu floarea cea prea neputincioasă.

Să răsară pământul iarbă vearde, carea să samene sământă după fealiu şi după asemănare. Încă şi acum rânduiala celor ce răsar din pământ mărturiseaşte aşăzământul şi împodobirea cea dintâiu. Că răsărirea povăţuiaşte mai întâiu decât toată iarba şi decât toată verdeaţa. Că ori dela rădăcină de dau, din colţişorul cel de jos, precum şofranul şi troscotul, trebue să răsară în sus, şi afară din pământ să se ivească; ori din sământă, şi într'acest chip nevoe netrecută iaste mai întâiu răsărirea, apoi iarbă să se facă, apoi buruiană înverzită, apoi rodul, pre paiul carele acum iaste uscat şi gras îngroşindu-să şi împlinindu-să. *Să răsară pământul iarbă vearde.* Când sământa va cădea în pământ, carele are umezeală şi fierbinţeală pe măsură, moale făcându-să şi cu multe póruri, de pământul cel strâns pre lângă dânsa apucându-să, pre părticealele pământului ceale ce sânt cuviincioase şi alăturate firii sale cătră sineşi le trage. Iar aceale părticeale preasupţiri ale pământului, căzând înlăuntru în pórurile seminţii, şi alunecând împrejur, mai mult întind umflăturile eiĭ, întrucât să înrădăcinează spre partea din jos, iar spre partea din sus purceade înainte şi să iveaşte întocma la număr cu rădăcinile, eşind deasupra păiuşele. Şi fiindcă să încălzeaşte pururea odrăslitura, umezeala trăgându-să în sus prin rădăcinile odraslii, cu tragerea fierbinţealii împreună trage din partea cea hrănitoare a pământului, câtă iaste pre măsură, iar nu mai multă, şi pre aceasta o împărţeaşte în păiuşu, şi în coaja păiuşului, şi în tecile grâului, şi întru însăşi grâul, şi în aţapoce. Şi aşa, câte puţin şi pre încet făcându-să creaşterea, la a sa măsură fieştecare din ceale ce răsar ajunge, ori de iaste ceva din ceale ca grâul, ori din legumi, ori din verdeţuri, ori din ceale uscăcioase. O buruiană sângură şi o iarbă sângură din destul poate să facă pre toată gândirea ta să se îndeletnicească întru vedearea meşteşugului celui ce cu atâta iscusinţă le-au lucrat şi le-au săvârşit pre acealea: cum păiuşul grâului încins iaste preste tot cu genunche, ádecă cu noduri, ca cu lesnire, pentru căci sânt ca oarecare împreună-legături, să poarte pre greotatea spicelor

când, pline fiind de roade, să pleacă la pământ. Pentru aceasta, păiuşul obsigăi[1] cu totul iaste deşert, ádecă fără noduri, ca cel ce cu nimica nu să îngreuiază la cap, ádecă la vârf. Iar grâul cu legăturile aceastea l-au întărit firea, şi întru învălitură puind grăuntele, ca să nu fie leasne răpit de adunătoarele de seminţe pasări; încă şi cu întinderea înainte şi întrarmarea aţapocilor, ca cu nişte bolduri şi săgeţi, depărtează dela dânsul vătămările ceale ce să pricinuesc dela jivinile ceale mici.

Ce să zice? Ce să tac? Întru bogatele comori ale zidirii nedobândită iaste aflarea lucrului celui mai de cinste, şi prea cu greu suferită paguba celui lăsat. *Să răsară pământul iarbă vearde*. Şi îndată s'au dat afară dintr'însul, împreună cu erburile ceale bune de hrană, şi ceale otrăvitoare, ádecă împreună cu grâul, cucuta; împreună cu cealealalte bune de hrană, ellévorul, ádecă spânzul, şi acónitul[2], şi mandragóra[3], şi mustul macului. Ce dar? Lăsând a mărturisi har şi mulţămită pentru ceale de folos, vom împuta Făcătoriului şi îl vom prihăni pentru ceale stricătoare vieţii noastre? Dar aceaia nu vom socoti, că nu toate pentru pântecele nostru s'au făcut? Ci noaoă hranile ceale orânduite îndemnate ne sânt, şi tuturor leasne cunoscute. Dar fieştecare din ceale ce s'au făcut, osăbit oarecarele cuvânt plineaşte întru zidire. Că au doară, de vreame ce sângele cel de taur otravă ţie îţ iaste, pentru aceasta să cădea sau să nu să facă dobitocul, sau făcându-să, fără sânge să fie, [el] de a căruia puteare la atâta de mari lucruri are trebuinţă şi lipsă viaţa noastră? Ci ţie ádecă din destul îţi iaste, spre apărarea şi ferirea celor de vătămare, cuvântarea cea întru tine sălăşluită. Că cu adevărat, au nu oile şi caprele ştiu a fugi de ceale ce vatămă pre a lor viaţă, numai prin sângură simţirea alegând lucru ce le vatămă? Dar ţie, carele şi cuvântare ai, şi meşteşugul doftoresc te ajutorează cu ceaia ce-ţ iaste de folos, şi cercarea celor mai denainte de tine, carea te sfătuiaşte să te fereşti de lucrurile ceale ce te vatămă, cu greu îţi iaste, spune-mi mie, să te abaţi de la ceale otrăvitoare? Că nici una dintr'aceastea nu iaste în zadar, nici una nu iaste fără de folos făcută. Fiindcă ori hrană dă vreuniia din ceale necuvântătoare, ori şi noaoă înşine dela meşteşugul doftoresc ni s'au aflat spre mângâiarea şi potolirea oarecărora patimi. Că graurii cu cucuta să pasc, pentru alcătuirea trupului lor scăpând de vătămarea cea din otravă. Că supţiri având pórurile ceale dela inimă, apucă de mistuesc ceaia ce au înghiţit, mai nainte de a să atinge de părţile ceale de primejdie răceala cea dela dânsa (ádecă cea dela otrava cucutei). Iar ellévorul hrană a cârsteilor[4] iaste, care pentru alcătuirea şi aşăzământul firii lor scapă de vătămare. Dar sânt însăşi aceastea, în vreame de trebuinţă, câteodată şi noaoă de folos.

---

[1] Plantă erbacee asemănătoare cu ovăzul, cultivată pentru nutreţ. (N. ed.)

[2] Omag, plantă otrăvitoare, cu flori albastre-violacee sau galbene, folosită în medicină. (N. ed.)

[3] Plantă erbacee cu efecte stupefiante sau soporifice. (N. ed.)

[4] Cârstei: pasăre călătoare care trăieşte pe câmp şi în stufărişul din apropierea bălţilor şi scoate un sunet ca un scârţâit. (N. ed.)

Că prin mandragora somn aduc dóftorii la cei ce sânt bólnavi. Iar cu afiónul durerile ceale iuți ale trupurilor le potolesc. Încă oarecarii prin otrava cucutei şi pre turbarea poftelor celor trupeşti o au veştejit, şi cu ellévorul multe din patimile ceale de multă vreame le-au stărpit. Deci ceaia ce tu o socotiiai că are împutare şi vinuire împrotiva Ziditoriului, aceasta ți s'au întors ție întru adăogire şi înmulțire de mulțămită.

Să răsară pământul iarbă vearde. Câtă hrană din sineşi făcută şi gătită zice că iaste întru aceastea, şi ceaia ce iaste în rădăcini, şi ceaia ce iaste întru însăşi iarba cea vearde, şi ceaia ce iaste acum săvârşită în roade! Şi câtă ceaia ce din îngrijirea şi lucrarea de pământ ni să adaogă noaoă lângă cea din firea sa făcută! Nu au poruncit ca îndată să se dea afară din pământ sământă şi roadă, ci să răsară şi să înverzească pământul, şi atunci întru sământă să se săvârşască, ca cea întâiu aceaia poruncă învățătură firii să se facă spre urmarea cea de aciia înainte. Cum dar după fealiu, zic (ádecă oarecarii, ca cum protivnici ce întreabă), scoate pământul din sineşi semințele, când după ce am aruncat în pământ grâu curat, de multe ori adunăm pre acesta grâu negru?[1] Dar aceasta nu iaste prefacere întru alt fealiu de sământă, ci ca cum boală oarecarea şi slăbiciune a sămânții grâului. Că nu au lepădat pre a fi grâu, ci s'au negrit de arsură, precum şi din însăşi numirea lui să poate să se priceapă aceasta. Că de frigul cel preste măsură arzându-să, întru alt chip şi gust s'au prefăcut. Şi încă să grăiaşte că, după ce ar fi nemerit pământ întru carele să-i meargă bine, şi văzduhuri bine amestecate şi măsurate, iarăşi să întoarce la chipul cel dintâiu. Drept aceaia, întru ceale ce răsar din pământ nimic nu vei putea să afli săvârşindu-să afară de poruncă. Iar aceaia ce să numeaşte *éra* (ádecă neghina), şi cealelalte streine semințe câte sânt amestecate între ceale bune de hrană, pre care obicinuit iaste Scripturii a le numi zizanii, nu din prefacerea grâului să fac, ci dintru al său început s'au adus întru a fi, osebit al său fealiu având: care închipuesc pre cei ce strică învățăturile Domnului (ádecă pre eretici), şi nu să învață cuvântul după adevăr şi după leage, ci din învățătura vicleanului sânt stricați, dar însă să ameastecă pre sineşi cu trupul cel sănătos al Bisearicii, ca pre furiş să arunce întru cei mai proşti pre vătămările ceale dela sineşi. Dar încă Domnul şi pre săvârşirea celor ce au crezut întru dânsul cu creaşterea semințelor o aseamănă, zicând: *În ce chip iaste deaca aruncă omul sămânța în pământ, şi doarme, şi să scoală noaptea şi zioa, şi sămânța răsare şi creaşte cum nu ştie el. Că pământul din sineşi rodeaşte întâiu iarbă, apoi spic, după aceaia deplin grâu în spic.*[2]

Să răsară pământul iarbă. Şi în scurtă şi reapede amelințare a vremii, dela răsărire începând pământul, ca să păzească legile Ziditoriului, pre tot chipul creaşterii trecându-l, îndatăşi cătră săvârşire au adus pre ceale răsărite. Şi livezile verzi era dease cu mulțimea erbii; iar din câmpuri, ceale bine roditoare, în-

---

[1] Poate acela iaste, pre carele noi îl numim tăciune.
[2] Mc. 4: 26-28.

cărcate fiind cu holdele ceale înspicate, închipuire de noian ce face valuri arăta cu mişcarea spicilor; şi toată iarba, şi tot fealiul de verdeţuri, şi orice să află între ceale uscăcioase, şi orice să află între legumi, cu toată îndestularea era atunci pre deasupra pământului. Că nu era vreun lucru care să fie fost nenemerit şi cu greşală întru ceale ce au răsărit atuncea din pământ. Fiindcă nici neiscusinţa lucrătorilor de pământ, nici reaoa amestecare şi nepotrivire a văzduhurilor, nici altă pricină oarecarea nu făcea vătămare lucrurilor care să făcea. Încă nici osânda nu făcea împiedecare bunei şi îndestulatei rodiri a pământului. Că mai vechi era aceastea decât păcatul pentru carele ne-am osândit întru sudoarea feaţii noastre să mâncăm pâinea.

Dar *şi lemn roditoriu*, zice, *carele să facă rod, căruia să fie sămânţa lui într'însul, după fealiu şi după asemănare pre pământ*. Pentru acest graiu toate pădurile să înmulţiia cu multă desime, şi toţi copacii alerga în sus, şi cei ce au fire a să râdica în sus întru preamare înălţime, precum brazii, şi chedrii, şi chiparişii, şi pévkii[1]; şi cei ce sânt mici şi jos la pământ, şi toate crângurile îndată era de jur împrejur cu ramurile împodobite şi dease; şi pomii carii să zic încununători, precum trandafirii, şi mirsinii[2], şi dafnii, toţi într'o clipă a vremii, nefiind mai nainte deasupra pământului, întru fiinţă s'au adus cu a sa osebire firească fieştecarele, cu prealuminate deosebiri din cei de alt fealiu de copaci despărţindu-să, şi cu a sa formă fieştecarele cunoscându-să. Afară de aceasta, că ádecă trandafirul atuncea fără de ghimp era, iar mai pre urmă lângă frumuseaţea florii s'au adaos şi ghimpele, ca lângă veseliia desfătării aproape să avem pre întristare stând şi să ne aducem aminte de păcat, pentru carele spini şi mărăcini s'au osândit pământul să ne răsară noaoă. Dar s'au poruncit, zic, Pământului să dea din sineşi *lemn roditoriu care să facă rod pre pământ, a căruia să fie sămânţa lui într'însul*. Şi mulţi din copaci vedem că nici roade, nici sămânţă nu fac. Ce dar vom zice? Că cei mai cinstiţi cu firea s'au învrednicit de pomenirea cea mai cu deadinsul; apoi că, celui ce va privi cu deamăruntul, toţi copacii i să vor arăta că sau sămânţă fac, sau pre ceale întocma la puteare cu seminţele au. Că plopii cei negri, şi sălciile, şi ulmii, şi plopii cei albi, şi câţi ca aceaştea, roadă ádecă să par că nici una nu aduc arătat, iar cum că fieştecarele dintru aceaştea are sămânţă, de va cerceta cineva cu deamăruntul, va putea afla. Căci grăuntele cel ce iaste supus supt frunză, pre carele unii din cei ce să îndeletnicesc întru facerile de nume îl numesc *mishón*, acesta puteare a seminţii are. Iar câţi au fire a să face din ramuri, dintr'însele dau şi scot rădăcinile. Şi poate în loc de sămânţă sânt şi odraslele rădăcinilor, pre care zmulgându-le meşterii de pomi, cresc fealul.[3] Însă, precum am zis, mai întâiu s'au învrednicit de pomenire ceale mai cuprinzătoare şi ţiitoare vieţii noastre, câte vrea cu ale sale roade bine să

---

[1] Gr. πεῦκαι, pinii. (N. ed.)
[2] Mirsin, mirsină: mirt, arbust ornamental cu flori albe şi parfumate. (N. ed.)
[3] Precum salcâmii, şi altele aseamenea.

priimească şi să cinstească pre om, şi cu îndestulare preadeplin să-i gătească lui hrana vieţii: viia ádecă născând vin carele vrea să veselească inima omului, şi maslinul dând rod carele putea să veselească faţa cu untdelemn. Câte alerga împreună deodată, cu grabnică sârguinţă, de către fire aducându-să întru fiinţă! Rădăcina viei, viţile de jur împrejur bine înfrunzite şi mari preste pământ vărsate, vlăstarul, cârceii, agurida, strugurul. Din destul iaste vederii tale şi viia, cu priceapere văzându-să, aducere-aminte a firii să-ţi facă şi să-ţi pricinuiască ţie. Că ţiu minte cu adevărat închipuirea Domnului, că vie pre sineşi să numeaşte, şi pre Tatăl lucrătoriu, şi pre fieştecarele din noi, carii prin credinţă ne-am sădit în Biserică, viţe ne-au numit, şi ne îndeamnă pre noi spre multă rodire, ca nu, osândindu-ne ca nişte netrebnici, să ne dăm focului[1]; şi nu încetează pretutindenea asemănând pre sufletele oamenilor cu viile, că zice: *Vie s'au făcut iubitului în corn, în loc gras*[2]; şi: *Vie am sădit, şi am pus împrejurul eiĭ gard*[3], pre sufletele omeneşti cu adevărat numindu-le vie, împrejurul cărora gard au pus pre întemeiarea cea fără de teamere şi fără de grijă carea să pricinuiaşte din păzirea poruncilor, şi pre paza îngerilor. Că zice: *Tăbără-va îngerul Domnului împrejurul celor ce să tem de dânsul.*[4] Apoi şi ca nişte haraci au înfipt lângă noi, fiindcă au pus în Bisearică întâiu pre Apostoli, a dooa pre Proroci, a treia pre Dascăli. Şi, prin pildele celor vechi şi fericiţi bărbaţi, întru înălţime rădicând pre cugetele noastre, nu le-au lăsat lepădate jos şi vreadnice ca să se calce. Dar voiaşte Domnul ca şi, ca cu nişte cârceae, cu împleticirile dragostei să ne apucăm şi să ne ţinem de cei deaproape, şi să ne mulţămim cu dânşii, ca, pururea în sus având pornirea, ca oarecare mlădiţe de vie cu vârfurile celor preaînalţi să ne facem pre înşine deopotrivă. Ceare dela noi încă şi aceasta, ca ádecă să priimim şi a ne săpa. Şi să sapă sufletul când să leapădă de grijile lumeşti, care sânt greotate şi povară inimilor noastre. Deci cel ce au lepădat dragostea cea trupească şi iubirea cea către bani, sau înspăimântarea cea spre ticăloasa slăvişoara aceasta vreadnică de scuipat şi de defăimare o au socotit, [iaste] ca cum s'au săpat şi au luat răsuflare, fiindcă s'au descărcat de deşarta greotate a cugetului celui pământesc. Încă să cuvine, după cuvântul parimiei, a nu fi nici pădureţi[5], ádecă a nu petreace cu arătare, nici lauda cea dela cei de afară a o vâna, ci a fi rodiţi, lucrătoriului celui adevărat păstrându-i într'ascuns pre arătarea lucrurilor noastre. Dar tu şi *ca un maslin roditoriu fii în casa lui Dumnezeu*,[6] niciodinioară golindu-te de nădejde, ci pururea înverzită având împrejurul tău pre mântuirea cea prin credinţă. Că aşa te vei asemăna înverzirii şi înfloririi céiĭ de-a

[1] Io. 15: 1-5.
[2] Is. 5: 1.
[3] Mt. 21: 33.
[4] Ps. 33: 8.
[5] Sau: părăginiţi.
[6] Ps. 51: 10.

pururea a pomului, încă şi multei rodirii lui vei răvni, deaca din destul vei da milosteanie în toată vreamea.

Ci să ne întoarcem la cercarea aşezământurilor celor cu meşteşug. Câte fealuri de copaci atuncea au răsărit, unele ádecă cu roade, iar altele bune de scânduri trebuincioase spre zidirea caselor, altele bune spre facerea de corăbii, altele spre ardere! Întru aceastea iarăşi fealiu de fealiu iaste, întru fieştecare copaciu, alcătuirea şi aşăzământul părților lui, şi cu anevoe ajunsă şi aflarea însuşirii céiĭ fireşti a fieştecăruia, şi cunoştința deosebirii ce au cei de alt neam cătră fieştecarele. Cum unii ádecă dintr'înşii sânt cu rădăcinile adânci, iar alții cu rădăcinile în față! Şi alții drept în sus crescuți şi neatezi, fiind numai o sângură odraslă, iar alții jos la pământ pogorâți, şi îndatăşi dela rădăcină întru multe mlădițe împărțiți! Cum a câtora ramurile sânt lungi şi multe prin văzduh întinse, ale acestora şi rădăcinile sânt adânci preamult prin pământ de jur împrejur întinse, pre care le-au pus dedesupt firea ca pre nişte temelii deopotrivă la măsură cu greotatea celor deasupra! Câte sânt deosebirile cojilor! Că unii din copaci sânt cu coaja neatedă, iar alții cu coaja plesnită; şi unii sânt îmbrăcați numai cu o coajă, fără de altă peliță pe dedesupt, iar alții pe supt coaja cea groasă de pre deasupra au şi alte multe pelițe pe supt aceaia. Iar lucrul cel minunat iaste că şi ale tinereaților omeneaşti, şi ale bătrâneaților va putea cineva să afle şi întru copaci aseamenea întâmplări! Că la cei tineri şi bine înverziți iaste întinsă coaja, iar la cei ce îmbătrânesc, ca cum să zbârceaşte şi să face aspră. Şi unii, după ce să tae, odrăslesc iarăşi, iar alții rămân fără odrasle şi fără de rămăşiță a neamului după dânşii, ca oarecare moarte pătimind tăiarea. Încă oarecarii au luat aminte şi au ispitit, şi zic că pevkii, după ce să curățesc de ramuri, sau să şi pârlesc pre deasupra, întru pădure de stejar să prefac. Iar pre unii din pomi i-am cunoscut că să tămăduesc şi din răotatea cea din fire prin purtările de grijă ale lucrătorilor de pământ, precum sânt rodiile ceale acre, şi migdalii cei mai amari, a cărora, când butucul cel de lângă tulpină li să sfredeleaşte şi priimesc cuiu gras de pevk străbătut prin însăşi inima lui, schimbă atuncea greotatea mustului lor cea neplăcută gustului întru bună şi priimită gustului dulceață. Deci nimenea, petrecând întru răotate, să nu să deznădăjduiască pre sineşi, ştiind că lucrarea de pământ pre feliurimile sádurilor le preface, iar purtarea de grijă şi nevoința sufletului cea întru fapta bună putincioasă iaste a birui multe feliuri de boale. Iar deosebirea cea întru naşterea de roade a pomilor celor roditori atâta iaste de mare, cât nici va putea cineva să o spue cu cuvântul. Că nu numai întru ceale de alt neam sânt deosebirile roadelor, ci încă şi întru acelaşi fealiu al pomului multă e deosebirea. De vreame ce s'au cunoscut şi s'au deosăbit de lucrătorii de pomi că alta iaste forma şi fața rodului pomilor celor ce sânt parte bărbătească, şi alta a celor ce sânt parte fămeiască; carii lucrători de pomi şi pre finici întru bărbați şi fămei îi deosebesc. Şi ai putea vedea uneori pre ceaia ce să numeaşte de dânşii fămeae că îş lasă în jos ramurile sale, ca cum topindu-să de poftă şi poftind împreunarea bărbatului, iar pre grijitorii de pomi (ádecă i-ai putea vedea) că bagă

în ramurile lor, ca pre nişte seminţe ale bărbaţilor, pre acealea ce să numesc *psínes*[1]. Şi aşa ca cum întru simţirea îndulcirii céiĭ cu bărbatul vine, şi i să îndreptează iarăşi în sus ramurile, şi să întoarce iarăşi la forma sa coama pomului. Încă şi pentru smochini însăşi acealeaşi grăesc. Drept aceaia unii din lucrătorii de pomi pre smochinii cei sălbateci îi sădesc lângă cei dumestnici; iar alţii, pre smochinele ceale sălbatice legându-le de smochinii cei bine roditori şi dumeastnici, le vindecă slăbiciunea, oprindu-le cu smochinile ceale sălbatice roada lor, carea acum curgea şi să râsipiia. Ce-ţi însemnează ţie gâcitoarea cea dela fire? Că ádecă să cuvine de multe ori noaoă şi dela cei streini de credinţă să priimim oarecarea întărire şi osârdie, spre arătarea lucrurilor celor bune. Că deaca vei vedea pre cel ce petreace cu viiaţă păgânească, sau pre cel ce de vreun eres răzvrătit iaste rumpt din Bisearică, că să nevoiaşte întru vieţuire cu înfrânare şi întru ceaialaltă bună rânduială a năravurilor celor bune, mai mult întinde-ţi sârguinţa ta, ca să te faci aseamenea smochinului celui aducătoriu de roadă carele adună putearea din apropiiarea celor sălbatici, şi aşa şi curgerea (ádecă a roadelor) o opreaşte, şi mai cu multă purtare de grijă îşi hrăneaşte şi-şi creaşte roadele.

Deci acest fealiu sânt deosebirile lor, care le au întru chipul facerii lor, ca prea puţine să zicem din prea multe. Iar a însăşi roadelor, cine ar fi putut să spue cu cuvântul şi să numere deosebirea cea în multe fealiuri, formele, feaţele de pre deasupra, osebirea musturilor, folosul cel dela fieştecarea? Cum unele goale să coc de soare, iar altele acoperite în coji să umplu? Şi al cărora rodul iaste moale, gros le iaste acoperemântul frunzii, precum la smochin; iar ale cărora roadele sânt mai tari şi mai vârtoase, uşoară le iaste punerea înainte a frunzelor, precum la nuc. Căci acealea, pentru neputinţă, mai de mult ajutoriu avea trebuinţă; iar acestora şi de vătămare pricinuitoare le-ar fi fost îmbrăcămintea cea mai groasă a frunzelor, din pricina umbrei carea o pricinuesc miezului cojile. Cum iaste spintecată frunza viei, ca şi împrotiva vătămărilor celor despre văzduh strugurul să întâmpine, şi pre raza soarelui prin rărime din destul să o priimească. Nici un lucru nu iaste fără de pricină, nici un lucru nu iaste de sineşi şi din întâmplare. Toate au oarecare înţelepciune negrăită. Care cuvânt ar fi putut să le ajungă? Cum mintea omenească pre toate cu deamăruntul ar fi putut să le treacă şi să le numere, întru cât să priceapă cu deadinsul însuşirile lor ceale fireşti, şi deosebirile ce au între sine fieştecare cătră fieştecare luminat să le aleagă, şi pricinile ceale ascunse fără de nici o lipsă să le pue înainte şi să le arate? O apă prin rădăcină trăgându-să, într'alt chip hrăneaşte pre însăşi rădăcina, şi într'alt chip pre coaja trunchiului, şi într'alt chip pre însuşi lemnul cel de supt coajă, şi pre inima copaciului într'alt chip. Aceaiaşi şi frunză să face, şi întru crăngile copaciului ceale mai mari, şi întru ramurile ceale odrăslite din crăngi să despică, şi roadelor le dă creaşterea, şi lacrăma copaciului şi mustă-

[1] Aşa să numesc roadele finicilor celor ce sânt parte bărbătească; iar a celor ce sânt parte fămeiască să numesc *válan*.

reața dintru aceaiaşi pricină es: cărora cât le iaste deosebirea între sine nici un cuvânt nu ar fi putut să o ajungă. Că alta iaste lacrăma lemnului carele face sacâzul, şi alta iaste mustereața balsamului, şi oarecare nuiale în Eghípet şi în Liviia alt fealiu de mustăreață lăcrămează din sineşi. Dar şi vorbă oarecarea iaste că şi chihribáriul mustăreață de copaci iaste, carea întru fire de piiatră să închiiagă. Şi mărturisesc cuvântul pleavile care să văd într'însul şi jivinile ceale preamici care, fiindcă s'au prins înlăuntru încă până era moale mustăreața, să țin şi rămân într'însa. Şi, în scurt, cel ce nu s'au învățat cu cercarea deosebirea mustăreațelor cea după feliurimea lor, nici un cuvânt nu va afla carele să pue de față şi să arate lucrarea lor. Cum iarăşi, dintru aceaiaşi umezeală, în viță vinul să alcătuiaşte, iar în maslin untul-de-lemn? Şi nu numai aceasta iaste lucru minunat, cum ádecă aicea umezeala s'au îndulcit, iar acolò grasă s'au făcut, ci că şi în roadele ceale dulci nespusă iaste schimbarea feliurimei. Că alta iaste dulceața ceaia ce iaste în viță, şi alta ceaia ce iaste în măr, şi în smochin, şi în finic! Încă voesc ca mai cu deadinsul să te iscusesc întru cercarea aceasta, cum aceaiaşi apă, acum ádecă neatedă iaste simțirii, când întru aceşti copaci făcându-să, să îndulceaşte, iar acum împungătoare iaste gustului, când prin alți pomi trecând, să acreaşte. Şi iarăşi, întru amărăciunea cea mai de pre urmă prefăcându-să, aspreaşte simțirea, când în pelin sau în scammoníia[1] să face. Şi în ghindă iarăşi, şi în roada cornului, întru feliurimea cea strângătoare şi aspră să preface; iar în terevinth[2] şi în nuci, în moale şi unturoasă fire să preface.

Şi ce trebue să grăesc ceale de departe, când, întru acelaşi smochin, întru ceale prea protivnice feliurimi să mută? Că prea amară iaste întru mustăreață, dar preadulce întru roada lui. Şi la viță, prea stirigíe iaste gustului întru mlădițe, dar prea cu plăceare şi cu dulceață întru struguri. Iar deosebirile feațelor apii, câte? Ai fi putut să vezi întru o grădină înflorită pre aceaiaşi apă că să face roşie întru această floare, şi întru alta mohorâtă, şi vânătă întru aceasta, şi întru alta albă; şi iarăşi, că mai mult decât prefacerea cea de multe fealiuri a feații, dă pre deosebirea mirosurilor celor de multe fealiuri. Dar însă îmi văz cuvântul că, pentru nesațiul privirii, cade întru nemăsurare, pre carele de nu cu sila legându-l îl voiŭ trage dela zidire, mă va lăsa zioa, arătându-vă înțelepciunea cea mare dintru ceale preamici. *Să răsară pământul lemn roditoriu, care să facă rod pre pământ*. Şi îndată vârfurile munților era pline de copaci înfrunziți şi înverziți, şi cu mare meşteşug lucrate era grădini pline de pometuri, şi țărmuri de râuri cu fealiuri de sáduri fără de număr să înfrumuseța; şi unele ádecă să gătiia ca să împodobească masa cea omenească, iar altele hrană dobitoacelor gătiia, din frunze, din roade; altele pre folosurile ceale din meşteşugul doftoresc ni le pri-

[1] Plată din Asia Mică, din rădăcina căreia se extrage un suc răşinos folosit în medicină. (N. ed.)
[2] Arbore răşinos din zona Mediteranei din care se extrage terebentina, folosită în industrie şi medicină. (N. ed.)

cinuia noaoă, pre zămurile ádecă ceale stoarse din sine, pre mustăreațe, pre vârfările ceale din ramuri şi ale buruenilor, pre coji, pre roade; şi, în scurt să zic, câte noaoă cercarea cea în multă vreame ni le-au aflat, din întâmplările ceale din parte ádecă care s'au întâmplat pre la unii, alții adunând folosul, pre aceastea mai nainte purtarea de grijă a Ziditoriului le-au adus întru facere, fiindcă dintru'nceput au văzut mai nainte ce ne trebuia. Deci tu, când vei vedea pre sádurile ceale dumeasnice, pre ceale sălbatice, pre ceale ce iubesc a să face la ape, pre ceale de pre uscat, pre ceale ce fac flori sau pre ceale fără de flori, întru mic lucru pre cel mare cunoscându-l, adaoge de-a pururea minune lângă minune şi creaşte-mi dragostea Ziditoriului. Cercetează cum unele ádecă pururea învierzite le-au făcut, iar altele golindu-se de frunze şi de verdeață; şi din ceale pururea înverzitoare, unele lepădătoare de frunze, iar altele pururea stând cu acealeaşi frunze. Că leapădă frunzele şi maslinul şi pevkul, deşi pre ascuns şi nesimțindu-se schimbă frunzele pre supt cealelalte, întrucât niciodinioară să nu să pară că să golesc de frunze. Iar finicul stă de-a pururea înfrunzit, cu acealeaşi frunze dintru odrăslirea cea dintâiu până la sfârşit împreună petrecând. Apoi şi aceaia caută, cum mirsina[1] iaste ca cum cu viețuirea în doao părți, şi cu ceale ce iubesc a să face la apă împreună numărându-se, şi prin pustietăți înmulțindu-se. Pentru aceasta şi Ieremiia pre năravurile ceale mai vicleane şi abătute spre o parte şi spre alta, după dreptate cu acest fealiu de copaciu le aseamănă.[2]

Să răsară pământul. Această mică poruncă, îndatăş fire mare şi cuvânt plin de meşteşug au fost, mai degrab decât gândul nostru pre însuşirile ceale fără de număr ale celor ce răsar din pământ săvârşindu-le. Acea poruncă încă şi acum fiind în firea pământului, îl sileaşte pre el, întru fieştecare încunjurare a anului, a-ş scoate putearea sa, câtă o are, spre naşterea şi a erburilor, şi a semințelor, şi a copacilor. Că precum titirezii, dintru întâia lovire cu biciul carea li să face lor, pre învârtirile ceale de aciia înainte le fac, după ce, înfigându-şi boldul, întru sineşi să învârtesc, aşa şi urmarea firii, din porunca cea dintâiu priimind înceaperea, către toate treace şi călătoreaşte în toată vreamea cea de aciia înainte, până va ajunge la sfârşitul cel de obşte al lumii. Către care şi noi toți încărcați cu roade şi plini de lucruri bune să ne sârguim, ca sădiți fiind în casa Domnului, în curțile Dumnezeului nostru să înflorim[3], întru Hristos Iisus Domnul nostru, căruia să cuvine slava şi stăpânirea în veacii veacilor, Amin.

[1] Confuzie de termeni: gr. μυρίκη de aici înseamnă „cătină roşie” sau „tamariscă”, cuvânt apropiat de μυρρίνη, „mirsină, mirt”. (N. ed.)
[2] Ier. 17: 6.
[3] Ps. 91: 14.

VOROAVA a 6-a
PENTRU FACEREA LUMINĂTORILOR

rivitoriul celor ce să luptă[1] să cădea ca şi el să fie fost împărtăşit de oarecarea vârtute şi tărie. Şi aceasta cineva ar fi putut să o cunoască din legile ceale pentru praznice şi sărbători, care celor ce împreună şed la privealişte le poruncesc să şază cu capul gol, ca nu numai privitoriu al nevoitorilor (precum mie mi să pare), ci şi nevoitoriu însuşi fieştecarele despre partea sa să fie. Deci aşa şi cercătoriul privirilor celor mari şi minunate, şi ascultătoriul înțelepciunii céiĭ prea desăvârşit cu adevărat şi negrăite, să cădea, venind, să aibă dela sineşi oarecare pricini spre vedearea celor ce sânt puse înainte şi să fie părtaş cu mine nevoinții după putință, nu judecătoriu mai vârtos decât împreună-nevoitoriu stând lângă mine, ca nu cumva poate să ne scape noaoă aflarea adevărului şi a mea greşală pagubă de obşte a celor ce ascultă să se facă. Şi de ce zic eu aceastea? Căci de vreame ce ne iaste pusă înainte la alcătuirea lumii cercarea şi vedearea totului, carea nu din înțelepciunea lumii are începuturile, ci din ceale ce pre a sa slugă (ádecă pre Moisì) Dumnezeu l-au învățat, când în chip au grăit cătră dânsul, şi nu prin gâcitúri, de nevoe iaste cu adevărat ca iubitorii de privirea lucrurilor celor mari să nu aibă mintea neiscusită cătră priceaperea celor ce ne sânt puse înainte. Deci deaca cândva, întru senin de noapte, cătră frumuseațile ceale negrăite ale stealelor cu întinsă căutătură privind, înțeleagere ai luat a meşterului a toate, cine iaste ádecă cel ce au împodobit Ceriul cu florile aceastea, şi cum, întru ceale ce să văd, mai mult decât dulceața şi veseliia iaste trebuința şi folosul; iarăşi, zioa, deaca cu treaz cuget te-ai învățat minunile zilii, şi prin ceale ce să văd ai cugetat şi ai socotit pre cel ce nu să veade, gătit ascultătoriu vii, şi cuviincios plinirii cinstei aceştiia şi fericitei privealişti. Vino dar: precum cei ce pre cei neobicinuiți în cetăți şi nedeprinşi, de mână luându-i, îi plimbă şi îi poartă, aşa şi eu pre voi la ceale ascunse minuni ale aceaştii mari cetăți vă voiŭ plimba. În cetatea aceasta, în carea iaste patriia noastră cea veache, din carea ne-au izgonit şi ne-au înstreinat pre noi ucigaşul de oameni diavolul, când prin amăgirile sale au robit pre om, aicea vei vedea facerea omului cea dintâiu, şi moartea ceaia ce îndată ne-au apucat pre noi, pre carea o au născut păcatul, fiiul cel întâiu-născut al diavolului, începătoriul răotăților; şi te vei cunoaşte pre sineți pământesc ádecă cu firea, dar lucru al Dumnezeeştilor mâini; şi cu putearea preamult lipsit şi înapoi rămas de ceale necuvântătoare, dar pus şi aşăzat stăpânitoriu al celor necuvântătoare şi al celor neînsuflețite; şi cu gătirile ceale din fire micşorat şi mai scăzut, dar cu mulțimea şi îndestularea cuvântării până şi la însuşi Ceriul putând să te înalți. Deaca aceastea ne vom învăța, pre noi ne vom cunoaşte, pre Dumnezeu îl vom cunoaşte, Ziditoriului ne vom închina, Stăpânului vom sluji, pre Tatăl îl vom slăvi, pre Hrănitoriul nostru îl vom iubi, cătră Făcătoriul de bine ne vom cucer-

[1] Voinicilor.

nicì, Începătoriului vieții noastre, şi al ceştii de acum, şi al céĭ ce va să fie, închinându-ne nu vom înceta, cel ce prin bogăţiia carea până acum au dat-o, şi pre ceale ce sânt întru făgăduințe le încredințează, şi, cu cercarea celor ce acum sânt de față, ne adeverează şi ne întăreaşte noaoă pre ceale ce să nădăjduesc. Că deaca ceale vremealnice sânt într'acest fealiu, oare în ce fealiu vor fi ceale veacĭnice? Şi deaca ceale ce să văd atâta sânt de frumoase, oare în ce fealiu vor fi ceale nevăzute? Deaca mărimea Ceriului pre măsura minții céiĭ omeneaşti o covârşaşte, oare pre firea celor pururea-vecuitoare care minte va putea să o ispitească şi să o cearce? Deaca soar[e]le cel supus stricăciunii atâta e de frumos, atâta de mare, şi preagrabnic şi reapede cu mişcarea, dar însă bine rânduite şi bine tocmite încunjurările sale dându-le şi împlinindu-le, măsurată cu lumea având mărimea sa, cât să nu covârşască măsura cea potrivită cătră totul, iar cu frumuseața firii ca oarecare ochiu luminos podoabă şi frumuseațe de mare cuviință fiind fâpturii: deaca vedearea acestuia fără de sațiu iaste, oare în ce fealiu cu frumuseața va fi Sorele Dreptății? Deaca unui orb pagubă îi iaste a nu-l vedea pre acesta[1], oare câtă pagubă va fi păcătosului a să lipsi de lumina cea adevărată?

Şi au zis Dumnezeu să se facă luminători întru tăriia Ceriului spre luminare pre pământ, ca să despărțească între zi şi între noapte. Ceriul şi pământul apucase şi să făcuse mai nainte; lumina după aceastea să făcusă; zioa şi noaptea să deosebisă şi să alesease una de alta; iarăşi tărie, şi arătare a uscatului. Apa să adunasă întru o adunare la un loc stătătoare şi hotărâtă; pământul să umpluse cu ale sale naşteri, după ce şi milioanele de neamuri ale erburilor din sineşi odrăslise, şi cu fealiuri de fealiuri de sáduri îndestulat era şi îmbogățit. Dar soarele şi luna încă nu era, ca nici începătoriu luminii şi părinte pre soare să-l numească, nici al celor ce să nasc din pământ făcătoriu să-l socotească cei ce pre Dumnezeu nu-l cunosc. Pentru aceasta a patra zi; şi atunci *au zis Dumnezeu: Să se facă luminători întru tăriia Ceriului*. Când pre cel ce au zis ai cunoscut, îndatăşi cu gândirea împreunează pre cel ce au auzit. *Au zis Dumnezeu: Să se facă luminători; şi au făcut Dumnezeu pre cei doi luminători*. Cine au zis? Şi cine au făcut? Nu înțelegi întru aceastea pre ceale doaoă Feațe? Pretutindenea întru istorie dogma bogoslóviei cu taină sămănată iaste. Şi trebuința facerii luminătorilor adaosă iaste *spre luminare*, zice, *pre pământ*. Deaca apucasă mai nainte facerea luminii, cum acum soarele iarăşi spre luminare să zice că s'au făcut? Deci mai întâiu osebitul chip[2] al cuvințelului acestuia nici un râs să nu-ți pornească ție, fiindcă nu urmăm şi noi aleagerilor voastre ale graiurilor, nici cu deadinsul ne sârguim întru frumoasă şi bine aşăzată alcătuire a punerii lor. Că la noi nu să află cioplitori de cuvinte, nici răsunarea cea frumoasă şi dulce a glasurilor, ci buna însemnare a numelor pretutindenea mai cinstită şi mai priimită ne iaste. Ia

[1] Ádecă pre soarele acesta.
[2] Ca cum ar zice „prostaticul chip”.

dar seama şi vezi de nu prin acest nume φαῦσις (ádecă „luminare”), de nu din destul au arătat ceaia ce au voit să arate. Că în loc de φωτισμός, pre φαῦσις au zis.[1] Însă nici un lucru protivnic celor zise pentru lumină acesta nu iaste. Că atunci însăşi firea luminii dintru nefiinţă întru fiinţă s’au adus; iar acum trupul acesta al soarelui s’au lucrat şi s’au gătit, ca să fie luminii aceiia întâiu-născute ca o căruţă purtătoare. Că precum alta iaste focul, şi alta iaste cándila – că acela ádecă are putearea ca să lumineaze, iar aceasta iaste făcută ca să arate lumină celor ce au trebuinţă – aşa şi preacuratei aceiia şi limpedei şi nematerialnicii lumini ca o căruţă acum luminătorii s’au făcut. Că precum Apostolul zice, oarecarii luminători în lume [sânt],[2] dar însă alta iaste lumina cea adevărată a lumii, după a căriia împărtăşire sfinţii luminători ai sufletelor s’au făcut, pre care le învăţa, din întunearecul necunoştinţii pre dânsele izbăvindu-le; aşa şi acum, pre soarele acesta, după ce cu prealuminoasă aceaia lumină l-au încărcat Făcătoriul a toate, împrejurul lumii l-au aprins.

Şi nimărui să nu să pară a fi lucru necrezut ceaia ce s’au zis, că ádecă alt lucru iaste strălucirea luminii, şi alt lucru trupul cel supus luminii. Întâiu că toate ceale alcătuite aşa să împărţesc de noi, întru fiinţa ádecă cea priimitoare de feliurimi, şi întru feliurimea ceaia ce s’au tâmplat preste dânsa. Deci precum alt lucru iaste cu firea albiciunea, şi alt lucru iaste trupul cel albit, aşa şi ceale ce acum s’au zis, osebite fiind cu firea, s’au împreunat cu putearea Ziditoriului. Şi nu-mi spune mie că cu neputinţă iaste a să despărţi aceastea una de alta. Că nici eu nu zic că mie şi ţie putincioasă iaste despărţirea luminii dela trupul soarelui, ci că ceale ce de noi pot a să despărţi numai prin supţire gândire şi mişcare a minţii, aceastea pot şi cu însuşi lucrul de Făcătoriul firii lor a să despărţi una de alta. De vreame ce ţie cu neputinţă îţi iaste să despărţeşti şi pre putearea cea arzătoare a focului de strălucirea lui; iar Dumnezeu, cu preaslăvită vedearea, vrând să întoarcă cătră sineşi şi mai cu luare-aminte să facă pre a sa slugă (ádecă pre Moisì), foc au pus asupra rugului,[3] numai din strălucire lucrătoriu, iar putearea arderii încetată şi nelucrătoare avându-o. Precum şi Cântăreţul de Psalmi mărturiseaşte grăind: *Glasul Domnului celui ce tae para focului*[4]. De unde şi întru răsplătirile pentru ceale ce în viiaţă s’au lucrat de noi, cuvânt oarecarele şi învăţătură cu taină ne învaţă, că să va despărţi firea focului: şi lumina ádecă drepţilor spre desfătare, iar durearea şi usturimea arderii, celor ce să muncesc să va rândui. Apoi încă şi din patimile ceale ce să întâmplă la lună putem să aflăm încredinţarea celor ce căutăm şi cercăm. Că sfârşindu-să ea şi scăzând, nu cu tot trupul său să mistuiaşte, ci lumina carea iaste împrejur lepădându-o dela sineşi, şi iarăşi luându-o la sineşi, năluciri ne dă de scădeare şi de creaştere. Iar cum că

---

[1] Aicea vorba iaste pentru cuvintele elineşti φωτισμός şi φαῦσις, care la noi nu să potriveaşte.

[2] Filip. 2: 15.

[3] Eş. 3: 2-3.

[4] Ps. 28: 7.

nu însuşi trupul eiĭ să mistuiaşte când să sfârşaşte şi încetează de lumină, arătată şi luminată mărturie iaste lucrurile ce să văd. Că poţi şi când iaste curat şi limpede văzduhul, şi de toată ceața slobod, mai vârtos când în cornuri şi ca seacerea iaste luna cu forma, ca să iai aminte şi să vezi că partea eiĭ cea nestrălucită şi neluminată iaste scrisă de jur împrejur de atâta încovăitură rătundă ca o roată, câtă întru luna plină pre toată o împlineaşte: întrucât prea arătat şi luminat să veade trupul eiĭ cel rătund, întreg tot şi nelipsit, fiindcă, împreună cu partea cea împrejur strălucită, aduce vedearea şi pre sânul eiĭ cel umbros şi în chipul aerului. Şi nu-mi spune mie că lumina lunii iaste de afară adusă întru dânsa, că să împuținează ádecă când spre soare mişcându-să, să apropie de dânsul, şi creaşte iarăşi când dela dânsul să depărtează. Că nici ne iaste noaoă scópos pus înainte a cerceta aceaia acum, ci că altul iaste trupul eiĭ, şi alta lumina cu carea să luminează. Acest fealiu oarece să-mi înțăleagi şi pentru soare; afară numai că acela, ádecă soarele, după ce au luat o dată pre lumină, şi amestecată întru sineşi o are, nu o leapădă dela sine; iar aceaia, ádecă luna, adeaseori ca cum dezbrăcându-să, şi iarăşi îmbrăcându-să cu lumina, prin sineşi şi ceale zise pentru soare le încredințează. Aceştea[1] şi *ca să despărțească între zi şi între noapte* s'au rânduit şi s'au aşăzat. Că mai sus[2] ádecă *au despărțit Dumnezeu între lumină şi între întunearec*, şi pre a lor fire atuncea o au făcut împrotivă una altiia, ca să fie neamestecate între sine şi luminii cu întunearecul să nu-i fie nici o împărtăşire. Că ceaia ce iaste zioa umbra, aceasta să cuvine a socoti că iaste, noaptea, firea întunearecului. Că toată umbra, în vreamea când vreo strălucire şi rază oarecarea luminează, atuncea în partea cea împrotiva luminii dela trupuri cade. Şi dimineața către apusuri să întinde, iar seara către răsărit să pleacă, iar într'amiazăzì către părțile miezii-nopți să face. Şi noaptea spre partea locului cea împrotiva razelor să trage. Fiindcă nimic alt nu iaste ea după a sa fire, fără numai umbrire a pământului. Că precum zioa, umbra în firea sa vine şi să face lângă trupul cel ce să pune împrotivă şi opreaşte lumina, aşa noaptea are fire a să face când să umbreaşte aerul cel dinprejurul pământului. Deci aceasta iaste ceaia ce s'au zis, că: *Au despărțit Dumnezeu între lumină şi între întunearec*. Fiindcă întunearecul fuge de alergările asupră ale luminei. Căci întru întâia facere firească li s'au făcut lor înstreinarea şi neunirea între dânsele. Iar acum pre soare l-au rânduit mai mare preste măsurile zilii. Şi pre lună, când va fi plină de lumină preste tot rotocolul său, începătoare şi stăpânitoare o au făcut nopții. Că atuncea luminătorii stau drept față către față unul la altul. Căci când răsare soarele la lună plină, luna să pogoară şi să face nevăzută; iar când apune iarăş soarele, aceasta de multe ori despre răsărituri împrotiva lui răsare. Iar deaca întru cealelalte ale eiĭ forme (când scade şi creaşte ádecă) nu să săvârşaşte, nici urmează deopotrivă împreună cu noaptea lumina lunii, aceasta la cuvântul ce ne e pus înainte nimic

[1] Ádecă luminătorii.
[2] Ádecă în zioa dintâi.

nu să împrotiveaşte. Ci când iaste preadesăvârşit şi preaplină de lumină, stăpâneaşte preste noapte, cu a sa lumină mai mult decât stealele strălucind, şi pământul de jur împrejur luminându-l; iar măsurile vremii întocma şi deopotrivă le împărţeaşte cu soarele.

Şi să fie spre seamne, şi spre vremi, şi spre zile, şi spre ani. De nevoe sânt întru viaţa omenească însemnările ceale dela luminători. Că deaca cinevaş nu afară de măsură pre seamnele ceale dela dânşii le va iscodi, de folos va afla luările-aminte la dânşii, pre care cercarea cea de multă şi lungă vreame le-au cercat şi le-au aflat. Că multe pentru ploarea cea multă iaste cu putinţă să se înveaţe; multe încă şi pentru uscăciuni, şi pentru mişcarea şi suflarea vânturilor, atât a celor ce să întâmplă în parte pre alocurea, cât şi a celor de obşte preste tot locul, silnice şi reapezi de vor fi, sau domolite şi mai uşoare. Că un semn din ceale ce să arată dela soare şi Domnul ne-au dat, zicând că: *Furtună va fi, că să posomoreaşte ceriul ruşindu-să.*[1] Căci când prin ceaţă şi negură să face râdicarea soarelui, razele să înnegresc întunecându-să, iar el roşu ca un cărbune aprins şi aseamenea la faţă ca sângele să veade, grosimea aerului această nălucire şi arătare făcând întru vederile noastre. Şi de vreame ce nu s'au vărsat, nici s'au râsipit într'o parte şi într'alta de raza soarelui văzduhul cel ce până atunci s'au făcut des şi strâns la un loc, arătat iaste că pentru curgerea şi năvălirea cea multă a aburilor celor din pământ nu au putut să se stăpânească şi să se oprească, ci pentru mulţimea şi prisosirea umezealii, furtună va să aducă asupra locurilor şi părţilor acelora împrejurul cărora să adună. Aseamenea încă şi când luna cu umezeală apătoasă iaste încunjurată, şi la chip să arată turbure ca cum ar fi de ceaţă cuprinsă, aceaiaşi însemnează. Încă şi împrejurul soarelui, când să scriu şi să închipuesc acealea ce să numesc arii[2], sau mulţime de apă din văzduh, sau pornire de vânturi silnice însemnează; sau şi aceia pre carii îi numesc sori, împrotiva şi în preajma soarelui închipuiţi, când împreună cu purtarea şi alergarea soarelui aleargă, să fac seamne ale oarecărora întâmplări ale văzduhului. Precum şi acealea ce să numesc toiage, ceale ce cu floarea chipului sânt aseamenea curcubeului şi drept în sus rădicate să arată prin nori, ploi mari şi reapezi, sau furtuni greale şi cumplite, sau cu totul schimbare şi prefacere a aerului întru preamultă vreame arată. Multe încă însemnări şi împrejurul lunii, când creaşte sau scade, cei ce să îndeletnicesc întru aceastea au păzit şi au luat aminte, ca cum aerul cel dinprejurul pământului de nevoe împreună cu formele eiĭ să preface şi să schimbă. Că întru a treia zi după ce să naşte, de iaste supţire, ádecă limpede, şi curată la lumină, statornic senin făgăduiaşte şi mai nainte vesteaşte; iar de să arată groasă şi turbure la cornuri, şi cam roşie, îngrozeaşte sau apă reapede şi multă din nori, sau silnică şi reapede pornire a Austrului. Iar însemnarea cea dintru aceştea cât folos dă şi pricinuiaşte vieţii omeneşti, cine nu cunoaşte?

---

[1] Mt. 16: 3.
[2] Ádecă ţărcălamuri rătunde ca ariia de grâu.

Că iaste cu putință corăbiiariului înlăuntrul limanurilor a-ş ținea oprită corabiia, fiindcă veade mai nainte primejdiile ceale din vânturi. Iaste încă cu putință călătoriului de departe a abate dela sineşi vătămările văzduhului şi a să feri de dânsele, fiindcă din posomorârea aerului aşteaptă schimbarea şi prefacerea lui. Iar lucrătorii de pământ, cei ce să ostenesc întru sămănături de seminţe, şi întru purtarea de grijă şi lucrul sádurilor, pre toate bunele vremi ale lucrurilor de aicea le află. Încă şi seamnele stricării lumii mai nainte le-au grăit şi le-au spus Domnul că să vor arăta în soare, şi în lună, şi în steale: *Soarele să va preface în sânge, şi luna nu-ş va da lumina sa*.[1] Aceastea sânt seamnele ale împlinirii, ádecă ale sfârşitului lumii.

Ci cei ce sar preste ceale săpate[2], la apărarea ghenethlialoghíei trag pre cuvântul Scripturii, şi zic că s'au spânzurat viaţa noastră de mişcarea trupurilor celor cereşti, şi cum că pentru aceasta din steale să fac de Haldei însămnările întâmplărilor celor ce ni să întâmplă noaoă. Şi luminat fiind cuvântul acesta al Scripturii, ádecă *să fie spre seamne*, ei nu pentru schimbările ceale ce să întâmplă în aer, nici pentru prefacerile ceale ce să fac în ceale patru vremi ale anului, ci pentru chipul vieţii, céiĭ ce ca cum cu soartă iaste împărţită fieştecăruia din oameni, după a lor păreare şi nălucire îl înţeleg. Că ce zic? Cum că ádecă împreunarea şi amestecarea a acestor steale care să mişcă[3], cătră aceale steale care sânt aşăzate în crugul zodiilor, deaca acest fealiu sau acest fealiu de formă şi închipuire s'ar fi făcut între sine când să împreunează, pre acest fealiu sau acest fealiu de naşteri ale oamenilor săvârşaşte; şi aşăzământul şi închipuirea întru acest fealiu sau întru acest fealiu a acestoraş face pre protivnica soartă a vieţii. Pentru care poate că nu fără de folos lucru iaste, pentru arătarea şi luminarea, puţin mai de sus întorcându-ne şi luând cuvântul de-al doilea, să zicem şi să vorbim. Dar voiŭ zice nimic dela mine însumi, ci pre ale însuşi acelora socoteale spre mustrarea cea împrotiva lor le voiŭ întrebuinţa şi le voiŭ grăi, celor ce au apucat şi s'au prins mai nainte în vătămare vindecare oarecare dându-le, iar celorlalţi întemeiare ca să nu cază şi ei întru aseamenea greşale. Aflătorii ghenethlialoghiei aceştiia, cunoscând şi pricepând că în lăţimea vremii multe forme şi închipuiri de ceale ce să închipuesc în planíte şi în zodii scapă de a lor cunoştinţă şi nu să ştiu, cu totul întru îngustă cuprindere au încuiat şi au strâns măsurile vremii, încât şi în preamică şi ca iuţeala gândului reapede treacere a vremii, în ce fealiu iaste ceaia ce zice Apostolul *întru o cirtă şi clipeală a ochiului*,[4] ca cum preamare deosebire iaste unii naşteri de altă naştere; şi cel ce s'au născut întru această cirtă a vremii iaste domn (zic ei) peste cetăţi, şi stăpânitoriu mai

---

[1] Mt. 24: 29.
[2] Cuvânt cu pildă grăit, pentru cei ce trec hotarul între oricare lucru, precum unul ce ar vrea să sae preste vreo groapă sau şanţu făcut spre opreală, şi apoi cade înlăuntru. Iar aicea să înţăleage cum că cei ce fac socoteale strâmbe.
[3] Ádecă a planítelor.
[4] 1 Cor. 15: 52.

mare peste noroade preabogat şi preaputearnic; iar cel ce s'au născut în ceialaltă clipeală a vremii iaste oarecarele cerşătoriu şi calic, rătăcindu-să şi umblând din uşi în uşi pentru hrana cea din fieştecarea zi. Pentru aceasta pre crugul cel ce să zice purtătoriu de vieţuitoare[1], în doaosprezeace părţi împărţindu-l, fiindcă în treizeci de zile treace soarele pre a doaosprezeace parte a sferii céiĭ ce să zice nerătăcită, pentru aceasta în treizeci de graduri pre fieştecarea parte din ceale doaosprezeace o au împărţit. Apoi pre fieştecare grad în şasezeci de cirte împărţindu-l, pre fieştecarea iarăşi din ceale şasezeci de cirte în alte şasezeci de cirte mai mărunte o au împărţit. Deci puind facerile celor ce să nasc, să vedem de vor putea aflătorii aceştea să păzească loruş pre cea atâta de măruntă împărţire a vremii. Că îndată ce s'au născut pruncul, moaşa ia seama şi cercetează: cel ce s'au născut, parte bărbătească iaste, sau fămeiască? Apoi aşteaptă plânsul pruncului, care lucru iaste semn al vieţii celui ce s'au născut. Câte cirte din ceale şasezeci voeşti să fi trecut întru această vreame? Apoi au spus moaşa Haldeului pre cel ce s'au născut. Prin câte cirte de aceale preamărunte voeşti să punem că au trecut glasul moaşei? Şi mai vârtos şi de s'ar fi întâmplat afară de cămara cea fămeiască stând Haldeul acela ce pune şi cercetează vreamea şi ceasul naşterii. Că trebue, cel ce voiaşte să se înveaţe cercarea şi ştiinţa ceasurilor naşterilor, cu deadinsul să scrie şi cu deamăruntul să hotărască vreamea şi ceasul, ori de ceale de zioa ar fi fost aceastea, ori de ceale de noaptea. Câtă mulţime de cirte din ceale şasezeci iarăşi într'această vreame treace? Că de nevoe iaste ca să se afle steaoa aceaia prin carea vreamea şi ceasul naşterii să cercetează, nu numai întru a câta parte din ceale doaosprezeace iaste, ci şi în care grad al părţii a doaosprezeace, şi întru a câta cirtă din ceale şasezeci, în care am zis că să împărţeaşte fieştecare grad: sau, ca să se afle adevărul lucrului cu deamăruntul şi preadesăvârşit, întru a câta cirtă din ceale şasezeci, care să fac din a dooa împărţeală în care am zis că să împărţeaşte de-al doilea fieştecare cirtă din ceale şasezeci dintâi. Şi această atâta de supţire şi măruntă şi necuprinsă de minte aflare a vremii însuşi ei zic că prea de nevoe iaste să se facă la fieştecare din planíte[2], ca să se afle ce fealiu de aşăzare avea către ceale nerătăcite, şi ce fealiu era forma lor şi închipuirea între dânsele la naşterea cea de atuncea a pruncului celui ce să năştea şi eşiia la lumină. Drept aceaia, deaca cu deamăruntul a nemeri ceasul naşterii cu neputinţă iaste, iar schimbarea céiĭ preascurte vremi, din tot drumul face pre aceia să greşască, cu totul vreadnici de râs şi de batjocură sânt şi cei ce să îndeletnicesc întru neînfiinţatul acesta meşteşug, şi cei ce cască gura la aceia ca la unii ce ar putea şti ceale pentru dânşii.

Dar ce fealiu încă sânt şi săvârşirile ceale ce din steaoa cea din vreamea naşterii răspund ei, şi mai nainte spun că să vor întâmpla? Cutarele (zic ei) va fi cu părul creţ, şi preadulce şi vesel la faţă şi la căutătură, că are ceasul Berbeciului,

[1] Sau de jivini, ádecă crugul cel cu zodiile.
[2] Ádecă la ceale rătăcite steale, care sânt şapte.

iar dobitocul acesta oarecum să pare că într'acest fealiu iaste la vedeare. Dar şi mare şi înalt va fi la cuget, fiindcă şi berbecile iaste dobitoc căruia i să potriveaşte a fi mai mare şi începătoriu. Dar şi slobod la mână şi darnic va fi, şi iarăşi căştigătoriu, fiindcă dobitocul acesta şi leapădă dela sineşi lâna fără de nici o măhnire şi păreare de rău, şi iarăşi dela fire cu lesnire să îmbracă cu aceaiaş. Dar şi cel născut în ceasul Taurului preasuferitoriu va fi întru osteneale, şi robaciu (ádecă muncitoriu), fiindcă Taurul supt jug împilat iaste. Şi cel născut în zodia Scorpiei, pornit spre nebunie va fi, şi spre a lovi şi a bate gata, pentru asemănarea cea cătră hiara aceaia. Şi cel născut în ceasul Cumpenii, drept va fi, pentru potrivirea cea întocma şi dreaptă a cumpenilor celor dela noi. Decât aceastea ce ar putea fi mai de râs? Berbecele dela carele iai tu naşterea omului iaste parte a Ceriului a doaosprezeace, la carea după ce ajunge soarele, să atinge de seamnele cereşti ceale de primăvară. Şi Cumpăna şi Taurul aşijderea, fieştecare dintr'aceastea câte o parte din ceale doaosprezeace iaste a crugului care să zice zodiacesc. Deci deaca de acolò, ádecă dela ceale doaosprezeace zodii, zici tu că le sânt vieților oamenilor spânzurate pricinile ceale mai cu deadinsul şi mai alease, cum dela dobitoacele ceale dela noi de pre pământ însemnezi şi închipueşti năravurile oamenilor celor ce să nasc? Că leasne darnic iaste cel născut în zodiia Berbecelui, nu căci acea parte a Ceriului făcătoare iaste a unui nărav ca acestuia, ci căci acest fealiu de fire are oaia cea de pre pământ. De ce dar ne îngrozeşti şi ne înspăimântezi din vredniciia şi credința ce vei să o avem la tine, căci priveşti şi cauți la steale, apoi te sileşti să ne pleci şi să ne încredințezi prin zbieretul oilor? Că deaca dela dobitoace au luat Ceriul şi are acest fealiu de deosebiri ale năravurilor, apoi şi el iaste supus la streine începături, de turmele dobitoacelor celor necuvântătoare având pricinile spânzurate. Iar deaca lucru de râs iaste să zică cineva aceasta, cum mult mai de râs iaste să se apuce cineva şi să se ispitească a aduce în cuvânt adeveriri şi încredințări cu dovezi din acealea ce nici o împărtăşire nu au între dânsele. Ci aceastea înțeleapte şi preaminunate socoteale ale lor, cu țesăturile paianjinilor aseamenea sânt, întru care, când vreun țânțariu, sau muscă, sau ceva din ceale aseamenea acestora neputincioase ar fi căzut şi s'ar fi prins, legându-se, să țin oprite; iar deaca vreauna din jivinile ceale mai putearnice s'ar fi apropiiat, şi ea cu lesnire scapă, trecând printr'însele, şi pre slabele acealea țesături le rumpe şi le face de nimic.

Şi nu numai într'aceastea stau ei, ci şi ale faptelor cărora voirea cea slobodă a fieştecăruia din noi iaste stăpânitoare (zic ádecă ale nevoințelor şi sărguințelor la fapta bună şi la răotate), şi ale acestora ádecă pricinile le lipesc şi le dau că să trag din trupurile ceale cereşti. La care bârfeale a grăi împrotivă, într'alt chip adevărat iaste lucru de râs; dar pentru că mulți au apucat de s'au biruit de înşălarea aceasta, poate că de nevoe iaste să nu treacem cu tăcearea nişte basne ca aceastea. Deci mai întâiu ádecă aceaia pre dânşii să-i întrebăm, de nu în fieştecarea zi în milioane de chipuri să schimbă formele şi închipuirile stealelor? Că pururea şi neîncetat mişcate fiind acealea care să numesc planíte (ádecă

„steale rătăcite”), şi unele mai degrab ajungând pre altele, iar altele mai zăbavnice şi mai cu întârziiare făcând încunjurările sale, într'acelaş ceas de multe ori şi să văd unele pre altele, şi să ascund. Şi fiindcă preamare puteare are întru naşteri aceaia, ádecă sau de steaua cea făcătoare de bine a să vedea, sau de cea făcătoare de rău,[1] precum ei zic; şi de multe ori vreamea în carea mărturisiia şi stăpâniia steaoa cea făcătoare de bine neaflându-o ei, pentru necunoştinţa a unii cirte din ceale preamărunte, ca cum ar fi fost aşăzată[2] întru rău noroc au scris-o şi au numărat-o. (Că mă silesc pre ale însuşi acelora cuvinte a le întrebuinţa în voroavă.) Deci în nişte cuvinte ca aceastea multă iaste nebuniia şi eşirea din minte, dar cu mult mai înmulţită păgânătatea. Că stealele ceale făcătoare de rău aduc şi mută pricina răotăţii sale cătră cel ce le-au făcut pre dânsele. Că deaca din fire le iaste răotatea lor, însuşi Ziditoriul va fi făcătoriul răului; iar deaca din voe slobodă să fac reale, întâiu ádecă vor fi jivini vii cuvântătoare, şi cu voe slobodă, prin carea aleg binele şi răul, împodobite şi slobode şi de-sineşi-stăpânitoare porniri şi pofte întrebuinţând (care minciună a o minţi pentru ceale neînsufleţite, covârşire a toată nebuniia iaste). Apoi câtă nesocoteală şi dobitocie iaste a nu da şi a nu împărţi fieştecăriia stea răul şi binele după vredniciia eiĭ, ci, de vreame ce într'acest loc au ajuns, să fie bună, şi de vreame ce de această zodie să veade, făcătoare de rău să se facă aceaiaşi[3]; şi când iarăşi puţin oareşce să pleacă şi să abate în laturi dela forma în carea să afla, îndatăş să-şi uite răotatea sa! Şi aceasta ádecă până întru atâta să fie zise. Iar deaca, în fieştecare nesimţită şi ca clipeala ochiului grabnică amelinţare a vremii, într'altă şi altă formă şi închipuire să schimbă şi să mută stealele, iar într'aceaste milioane de mutări şi prefaceri, de multe ori în zi închipuirile împărăteştilor naşteri să săvârşesc[4], de ce nu în fieştecare zi să nasc împăraţi? Sau de ce cu totul la dânşii urmările şi moştenirile împărăţiei (a să pune ádecă unii după alţii) părinteşti li să lasă[5]? Că întru adevăr, fieştecarele din împăraţi, nu cu deadinsul păzind şi luând aminte la împărăteasca formă a stealelor, alătură şi potriveaşte pre naşterea fiiului său. Că cine din oameni iaste domn unui lucru ca acestuia? Cum dar Ozíia au născut pre Ioátham, Ioátham pre Aház, Aház pre Ezekíia[6], şi nimenea întru aceştea nu s'au întâmplat în ceas al naşterii de rob? Apoi deaca începăturile şi pricinile lucrărilor binelui şi răului nu sânt din voinţă slobodă, carea iaste întru a noastră stăpâ-

---

[1] Ádecă planítă de zodie bună sau rea, sau şi zodie de planítă bună sau rea.
[2] Ádecă acea planítă.
[3] Ádecă aceaiaş planítă.
[4] Ádecă între planíte şi între zodii să fac.
[5] În text: „părinteşti **nu** li să lasă”, ceea ce este o greşală, după cum arată şi manuscrisul lui Ilarion (care are aici un text uşor amplificat: „Sau pentru ce cu totul la dânşii urmările, şi căderile în locul celor de mai nainte, şi moştenirile împărăţiei părinteşti li să lasă?”). „Părinteşti” înseamnă aici „ereditare”. Sensul frazei din greceşte este acesta: „Sau pentru ce la dânşii succesiunile împăraţilor sânt cu totul ereditare?” (N. ed.)
[6] Mt. 1: 9.

nire şi puteare, ci din naştere răsar nevoile care ne silesc ori spre bine, ori spre rău, de prisosit sânt puitorii de legi carii ne hotărăsc şi ne rânduesc acealea care ni să cuvin a face şi acealea de care ni să cuvine a fugi şi a ne feri; de prisosit încă sânt şi judecătorii carii pre fapta bună o cinstesc şi răotatea o muncesc. Că nu a furului iaste nedreptatea, nici a ucigaşului, căruia nici de ar fi vrut, nu-i era cu putinţă să-ş ţie şi să-ş oprească mâna, pentru nescăparea nevoii carea îl siliia şi-l înteţiia spre faptele ceale reale. Preadeşărţi încă sânt mai mult decât toţi oamenii şi aceia carii să ostenesc la meşteşuguri, fiindcă va fi îndestulat şi plin de roade lucrătoriul de pământ, nici aruncând în pământ seminţe, nici seacerea ascuţindu-şi. Şi prea să va îmbogăţi neguţătoriul, ori de ar vrea, ori de n'ar vrea. Fiindcă ursitorile îi adun şi-i strâng lui grămezi de averi şi de bogăţii. Iar nădeajdile ceale mari ale Hristianilor deşarte ni să vor duce şi ne vor peri. Fiindcă nici dreptatea să cinsteaşte, nici păcatul să osândeaşte. Căci nimic din voinţă slobodă nu să săvârşaşte de oameni. Că unde nevoia şi ursătorile stăpânesc, acolò nici un loc şi încăpeare nu are ceaia ce ar fi după vrednicie şi dreptate, care lucru mai ales şi mai osebit al dreaptei judecăţi iaste. Ci cătră aceia ádecă până întru atâta să ne fie cuvântul. Că nici voi nu aveţi trebuinţă de mai multe cuvinte, dela sinevă sănătoşi fiind cu credinţa, şi vreamea încă nu ne îngăduiaşte ca afară de măsură să ne întindem cu cuvântul cătră dânşii.

Ci cătră ceale de aciia înainte graiuri ale Scripturii să ne întoarcem. *Să fie*, zice, *spre seamne, şi spre vremi, şi spre zile, şi spre ani*. S'au zis de noi ceale pentru seamne. Iar vremi socotim că zice pre schimbările şi mutările din una într'alta ale celor patru vremi ale anului, ádecă a ernii, şi a primăverii, şi a verii, şi a tomnii, pre care cu bună şi minunată rânduială ne dă să le încunjurăm cea preabună şi minunată rânduială a mişcării luminătorilor. Că iarnă să face când soarele petreace zăbovindu-să în părţile ceale despre amiază-zì, şi pre umbrirea din carea noaptea să face, multă o săvârşaşte împrejurul locului în carele noi lăcuim; încât cu totul să răceaşte aerul cel dinprejurul pământului, şi pre toţi aburii cei umezi, cei ce să rădică din pământ şi din ape, carii să strâng şi să adună sus în aerul cel dinprejurul nostru, pricină de ploi mari, şi de îngheţuri, şi de zăpadă multă îi face. Iar după ce, iarăşi întorcându-să dela locurile şi hotarăle ceale despre amiază-zì, la însuşi mijlocul ajunge, ca întocma deopotrivă să împărţească nopţii cătră zi vreamea, cu cât mai mult întru locurile ceale pre deasupra pământului petreace zăbovindu-să, cu atâta din parte pre alocurea întoarce pre bună măsurarea şi întocmirea văzduhului, şi să face primăvară, carea iaste tuturor sádurilor începătoare a odrăslirii, iar celor mai mulţi din copaci pre înnoirea vieţii le-o dă, iar dobitoacelor celor de pre uscat şi celor de prin ape tuturor neamul le păzeaşte, din urmarea şi naşterea unora după altele. Iar de acolò cătră întoarcerile ceale de vara spre însăşi miazănoapte mânându-să soarele, pre zilele ceale preamari ni le arată noaoă; şi pentru că prea multă vreame să zăboveaşte în aer, pre însuşi aerul cel deasupra capului nostru îl înfierbintează, şi pre tot pământul îl usucă, seminţelor dintr'aceasta ajutorindu-le spre întărire, şi

roadele copacilor silindu-le şi grăbindu-le spre coacere, când şi preaînfocat iaste soarele mai mult decât într'altă vreame, mici şi scurte făcând umbrele întru amiază-zì, fiindcă dintru înălţime luminează pre locul cel dinprejurul nostru. Că preamari zile sânt acealea în care preascurte sânt umbrele; şi preascurte iarăşi zile sânt ceale ce au umbrele prealungi. Şi acest lucru să întâmplă la noi, cei ce ne numim *Eteroskii* (ádecă carii spre o parte aruncăm umbra din trupurile noastre într'amiază-zì), câţi ádecă părţile pământului ceale despre miazănoapte le lăcuim. Fiindcă sânt unii carii, în doao zile din tot anul, şi neumbriţi cu totul întru amiază-zì să fac, pre carii deasupra drept în creaştet strălucindu-i soarele, întocmai deopotrivă despre toate părţile de jur împrejur îi luminează, încât şi apa cea din adâncul puţurilor prin strâmte guri de lumina lui să luminează. Pentru care pre dânşii unii şi neumbriţi îi numesc. Iar cei ce lăcuesc de ceaia parte de Araviia cea roditoare de aromate mirositoare, spre amândoaoă părţile schimbă umbrele. Că sânguri aceia în pământul cel lăcuit de noi, spre părţile ceale despre amiază-zì, ale Austrului, întru amiază-zì trimit din sineşi umbrele, pentru care pre dânşii oarecarii şi *Amfiskius* (ádecă despre amândoaoă părţile aruncători de umbră) i-au numit. Iar aceastea toate atuncea să fac când soarele treace către partea Ceriului cea despre miazănoapte. Iar dintr'aceastea iaste cu putinţă a semui înfocarea carea să face în aer din raza soarelui, câtă iaste de multă şi a ce fealiu de întâmplări săvârşitoare. De aicea vreamea toamnii priimindu-ne pre noi, frânge mulţimea arşiţii céiĭ de vara, şi cu încetul scăzând din fierbinţeală, prin măsurarea şi amestecarea cea de mijloc a aerului, fără de vătămare prin sineşi ne aduce ernii, când ádecă soarele despre părţile miezii-nopţi spre ceale dela amiază-zì iarăşi să întoarce. Aceastea schimbări şi mutări ale celor patru vremi ale anului, urmând mişcărilor soarelui, ne iconomisesc şi ne ocârmuesc viaţa şi ceale de trebuinţa vieţii. Dar *să fie*, zice, *şi spre zile*: nu ca să facă pre zile, ci ca să fie mai mari preste zile. Că zioa şi noaptea mai vechi sânt decât facerea luminătorilor. Că aceasta ne arată şi Psalmul, zicând: *Pus-au soarele spre stăpânirea zilii, luna şi stealele spre stăpânirea nopţii*.[1] Cum dar are soarele stăpânirea zilii? Că pre lumină în sineşi purtându-o, când să rădică mai pre deasupra de orizontul nostru (ádecă de hotărâtoriul crug al imisferiului nostru), zioă să face, râsipind întunearecul. Drept aceaia nu ar fi greşit cineva hotărând că zioa iaste văduhul cel luminat de soare, sau că zioa iaste măsură a vremii în carea petreace soarele zăbovindu-să în imisferiul cel deasupra pământului. Dar şi spre ani s'au rânduit soarele şi luna. Luna, după ce de doaosprezeace ori săvârşaşte drumul său, făcătoare iaste a anului; afară numai că de multe ori are trebuinţă de luna cea adăogită, spre împlinirea cea cu deamăruntul a celor patru vremi ale anului, precum Evreii dedemult măsura anul, şi cei vechi Ellini. Iar an al soarelui iaste întoarcerea soarelui, prin a sa mişcare, dela acelaş semn de unde au purces, iarăşi la acelaş semn.

[1] Ps. 135: 8-9.

Şi au făcut Dumnezeu pre cei doi luminători mari. Fiindcă acest graiu, ádecă *mare*, întru un chip dezlegată şi slobodă are înțeleagerea, şi neadusă către alt oarecare lucru, precum: mare iaste Ceriul, şi mare iaste pământul şi marea; iar întru alt chip mai de multe ori are fire a să aduce către alt oarecare lucru, precum: mare iaste calul şi boul cel mare (că nu întru covârşirea mărimilor şi grosimelor trupului, ci întru alăturarea şi asemănarea cea către dobitoacele ceale aseamenea şi de un neam cu dânsele iau mărturiia mărimii lor unele ca aceastea). Cum dar înțeleagerea *marelui* o vom priimi? Care din doaoă? Precum pre furnică sau pre altceva din ceale ce din fire sânt mici, *mare* o numim, pentru asemănarea cea către ceale de un neam mărturisind covârşirea? Sau pre *mare* acum într'acest chip, ca cum ádecă întru însăş făptura şi firea luminătorilor mărimea să arată? Eu cu adevărat socotesc că aicea aceasta iaste înțăleagerea *marelui*. Că nu de vreame ce mai mari sânt decât stealele ceale mai mici, pentru aceasta luminătorii *mari* s'au numit, ci de vreame ce atâta de mari sânt cu scrierea-împrejur şi cu cuprinderea ipostasului lor, încât din destul ajunge strălucirea carea să varsă dintr'înşii, şi Ceriul de jur împrejur a-l lumina, şi văzduhul, şi împreună deodată preste tot pământul şi marea a să întinde. De vreame ce la fieştecarea parte a Ceriului ajungând, şi răsărind, şi apuind, şi mijlocul Ceriului țiindu-l, întocma deopotrivă despre toate părțile să arată oamenilor, care lucru dovadă arătată are a mărimii céiĭ mari a luminătorilor, pentru că lățimea şi mărimea pământului nimic nu le însemnează lor spre a să părea a fi sau mai mari, sau mai mici. Că pre lucrurile acealea care departe sânt îndelungate dela noi, mai mici oareşcum decât sânt le vedem; iar acealea de care mai mult ne apropiem, mai mult aflăm mărimea lor. Iar de soare nimenea nu iaste mai aproape, şi nimenea mai departe, ci cu depărtarea de loc întocma şi deopotrivă pre toți cei ce lăcuesc în fieştecarea parte a pământului îi întâmpină. Iar semn şi dovadă a acestui lucru iaste că şi Indienii, şi Vretanii[1] întocma deopotrivă îl văd. Că nici celor ce lăcuesc la răsărit, arătându-să când apune, să împuținează şi scade din mărimea sa; nici celor ce lăcuesc lângă apusuri, când răsare, mai mic să arată; nici iarăşi, când ajunge la mijlocul ceriului, din vedearea cea despre o parte şi cea despre alta să schimbă, ca ori mai mare, ori mai mic, sau unii părți, sau altiia să se arate. Să nu te amăgească pre tine ceaia ce să veade, nici căci de un cot să pare soarele celor ce privesc la dânsul, atâta să-l socoteaşti că iaste. Că întru depărtările de loc ceale preamari, mărimile lucrurilor celor ce să văd au fire a să strânge spre micşorare, fiindcă putearea cea văzătoare nu iaste din destul putincioasă a treace şi a străbate prin locul cel din mijloc, ci ca cum să cheltuiaşte între mijlocul acela ce ține dela dânsa până la lucrurile ceale ce să văd, şi cu puțină parte a sa să aruncă asupra lor şi să atinge de dânsele. Deci mică făcându-să vedearea noastră, mici face să se pară şi să se socotească şi ceale ce să

---

[1] Indienii lăcuesc aproape de răsăritul soarelui, lângă ochian. Iar Vretanii, ádecă Englezii, lăcuesc lângă apusul soarelui, în ochiian.

văd, fiindcă patima sa o aduce asupra lucrurilor celor ce să văd. Drept aceaia, fiindcă minţiaşte vedearea, necredincioasă iaste judecata eiĭ. Adu-ţi dar aminte de patimile acealea care ţie ţi să întâmplă, şi dela sineţi vei avea încredinţarea celor ce acum să zic de mine. Deaca vreodată din vârful unui munte înalt ai privit un câmp mare, neated şi întins, cât de mare ţi s'au arătat ţie păreachile de boi, şi cât de mari însuşi arătorii? Au nu ţi s'au arătat nălucire oarecarea ca de nişte furnici? Iar deaca şi de pre vreo stâncă de munte înalt, ce priveaşte spre vreun mare noian ţ'ai aruncat vederile asupra mării, cât de mari ţi s'au părut că sânt ostroavele ceale preamari? Şi cât de mare ţi s'au arătat una din corăbiile ceale purtătoare de multă povară, carea cu albe pânze să aduce pre deasupra apelor mării celor vinete? Au nu decât toată porumbiţa mai mică nălucire ţ'au arătat ţie? Căci, precum am zis, cheltuindu-să în aer vedearea, şi slăbindu-să, şi ca cum stingându-să, nu poate din destul să ajungă la cea cu deamăruntul şi desăvârşit cuprindere a lucrurilor celor ce să văd. Încă şi cei preamari munţi, carii sânt rumpţi şi despicaţi între dânşii cu prăpăstii şi cu văi adânci, vederea zice că sânt rătunzi şi neatezi ca câmpurile ceale întinse, fiindcă să aruncă şi să atinge numai de sângure vârfurile munţilor ceale mai înalte, iar în văgăunele ceale dintre munţi, pentru slăbiciunea, nu poate să între. Aşa nici formele şi închipuirile trupurilor, în ce fealiu sânt, nu poate să le păzească şi să le priceapă, ci i să pare că sânt rătunde turnurile ceale făcute în patru unghiuri. Drept aceaia despre toate părţile arătat iaste că vedearea noastră, în ceale preamari depărtări de loc, nu descurcată şi precum iaste, ci amestecată ia pre semuirea trupurilor. Mare dar iaste luminătoriul, după mărturiia Scripturii, şi cu nemărginită măsură mai mare decât ceaia ce să veade.

Dar şi aceaia fie ţie arătat şi prealuminat semn al mărimii soarelui. Că nemărginite şi nenumărate fiind cu mulţimea stealele ceale de pre ceriu, lumina carea să strânge şi să dă împreună dela toate dela acealea nu poate nici ajunge să strice şi să răsipească posomorârea întunearecului nopţii. Iar numai acesta sângur arătându-să deasupra orizonului, iar mai vârtos încă şi aşteptându-să, mai întâiu de a să şi râdica cu totul deasupra pământului au pierdut îndată pre întunearec, şi au covârşit cu lumina pre steale, încât au rămas întunecate, şi pre aerul cel dinprejurul pământului, carele până atunci era închiegat şi strâns de frigul nopţii, l-au topit şi l-au răvărsat. Din care pricină şi vânturi dimineaţa, şi roaoă, când iaste vreamea seninată, împrejurul pământului curg. Şi atâta de mare fiind pământul, cum ar fi putut întru o scurtă şi nesimţită amelinţare a vremii pre tot cu totul a-l lumina, de nu din mare chiclu[1] ar fi trimis şi ar fi slobozit strălucirea? Aici voesc să iai aminte şi să cunoşti înţelepciunea Meşterului, cum cu depărtarea de loc aceasta, carea ţine dela dânsul până la pământ, măsurată i-au dat lui fierbinţeala. Că atâta iaste putearea focului şi căldurii într'însul, cât nici, pentru covârşirea, să arză şi să aprinză cu totul pământul, nici pentru lipsa,

[1] Ádecă rotocol.

reace şi neroditoriu să-l lase pre dânsul. Acealeaşi încă şi aseamenea cu ceale zise înțeleagă-să şi ceale pentru lună. Că mare iaste şi trupul aceştiia, şi cu adevărat prealuminos după soare. Însă nu de-a pururea rămâne văzută mărimea eiĭ, ci acum iaste plină cu tot chiclul eiĭ,[1] iar acum să arată că scade şi să împuțineazǎ, despre altă parte a sa arătându-ş scădearea. Că cu altă parte să umbreaşte când creaşte, şi altă parte a eiĭ în vreamea scăderii să ascunde.

Ci, pentru această schimbare în multe chipuri a formelor lunii, cuvânt oarecarele şi socoteală negrăită iaste a înțeleptului Făcătoriu. Sau ca să ne arate chip şi pildă arătată a firii noastre: că ádecă, din lucrurile ceale omeneşti, nimica nu iaste statornic şi temeinic, ci unile din neființă răsar şi es spre săvârşire, iar altele, după ce ajung la a sa întregime şi împlinită vârstă, şi cresc până la cea desăvârşit măsură a lor, iarăşi prin scăderile ceale câte puțin să strică şi pier; şi împuținându-se, şi din ceaia ce sânt scăzând, să surpă şi încetează. Ca şi noi, din vedearea lunii, să ne învățăm pentru ale noastre, cât ádecă sânt de curgătoare spre a nu fi, şi luând înțeleagerea a grabnicii prefaceri a lucrurilor celor omeneşti, să nu cugetăm înalt pentru bunele norociri ale vieții, să nu ne veselim pentru stăpâniri, să nu ne înălțăm pentru nearătata şi nestatornica bogăție, să defăimăm şi să nu băgăm în seamă trupul în carele să face prefacerea, ci să purtăm grijă de suflet, al căruia binele iaste nemişcat şi neclătit. Iar de te mâhneaşte luna, căci prin scăderile ceale câte puțin îş cheltuiaşte lumina, mâhnească-te mai vârtos sufletul carele au agonisit faptă bună şi, prin neluare-aminte, îş prăpădeaşte binele, şi niciodată nu stă întru aceaiaş aşăzare, ci adeaseori să schimbă şi să preface, pentru neîntemeiarea şi nestatorniciia socotealii. Că cu adevărat, după cuvântul ce s'au zis, *nebunul ca luna să preface*.[2] Dar mi să pare că şi la alcătuirea trupurilor jivinilor, şi la cealelalte care răsar din pământ, nu puțin folos le iaste din prefacerea lunii. Că într'alt fealiu au starea şi să află trupurile când ea scade, şi într'alt fealiu când creaşte; căci când luna scade, rari să fac şi deşarte, iar când creaşte, şi spre împlinire să grăbeaşte, şi iale iarăşi de iznoavă să umplu, căci umezeală oarecarea cu fierbințeală amestecată, carea ajunge până în adâncul trupurilor, nesimțit sloboade într'însele. Şi arată aceasta cum că aşa iaste şi aceia carii dorm supt văzduh afară când iaste luna plină, că li să umplu locurile ceale mai largi ale capului de multă umezeală; şi cărnurile ceale de curând junghiiate şi proaspete, că degrab să schimbă şi să prefac din lovirea asupra lor a razelor lunii; şi crierii dobitoacelor, şi ceale prea cu multă umezeală din jivinele care petrec în mare, şi inimile şi măduha cea din lăuntru a copacilor. Pre care toate nu ar fi putut cu a sa prefacere a le preface şi a le muta dintr'un aşăzământ într'altul, de nu ar fi fost un lucru oarecare preamare şi preacovârşitoriu cu putearea, după mărturiia Scripturii.

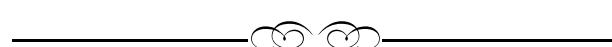
[1] Ádecă toată tabla şi discul eiĭ iaste plin de lumină.
[2] Sirah 27: 11.

Încă şi patimile care să întâmplă aerului, împreună cu mutările şi prefacerile aceştiia să mută şi să prefac dintr'un aşăzământ într'altul, precum ne mărturisesc turburările ceale fără de veaste care să fac de multe ori la lună noaoă din linişte şi tăceare adâncă a vânturilor, când şi norii de suflările de vânturi îndată să pornesc a să clăti şi a să izbi unii de alții; şi curgerile şi tragerile înapoi la evrípuri[1], şi împingerea înainte şi tragerea înapoi a apelor mării carea să zice ochean, pre carea o au aflat ceia ce lăcuesc aproape de dânsul că cu rânduială şi hotărât urmează încunjurărilor lunii.[2] Că evrípurile şi spre o parte şi spre alta curg, când luna ține pre cealelalte figuri şi forme ale sale, iar în vreamea naşterii eiĭ nici cât de puțin nu să liniştesc, ci întru clătire şi neîncetată azvârlire în sus şi în jos ca a cumpenilor să află, până ce iarăşi arătându-să luna, urmare oarecarea şi rânduială dă curgerii céiĭ înainte şi înapoi, carea le iaste lor obicinuită. Iar marea cea dela apus pre împingerile înainte şi tragerile înapoi le pătimeaşte întru acest chip, acum ádecă întorcându-să înapoi, şi iarăş izbucnind afară, şi răvărsându-să asupra țărmurilor, ca cum de oarecare răsuflări şi trageri înlăuntru de duh ale lunii trăgându-să înapoi, şi iarăşi de răsuflările ceale afară dintr'însa, la a sa măsură înainte împingându-să. Aceastea s'au zis de mine pentru dovedirea mărimii luminătorilor şi pentru ca să se arate şi să se cunoască că nici unul din graiurile ceale de Dumnezeu însuflate ale Scripturii, nici până la o silabă nu iaste în zadar grăit, măcar că cuvântul nostru mai de nici una din ceale ce să cădea întradins a să grăi aicea nu s'au atins. Că multe pentru mărimile şi depărtările soarelui şi lunii iaste cu putință a afla cu socotealele cel ce nu în zadar şi cu lenevire ia aminte şi socoteaşte lucrările şi puterile lor. Deci noaoă ni să cuvine cu cunoscătoare de bine cucernicie şi cu mulțămitoriu suflet a prihăni şi a vinui neputința noastră, ca nu cu al nostru cuvânt să măsurați ceale preamari făpturi, ci din puține ce s'au zis, deosebi în sinevă să socotiți câte sânt, şi cât de mari ceale lăsate şi nespuse de noi. Nu dar nici pre lună să nu o măsori cu ochiul, ci cu mintea şi cu socoteala, carea cu mult mai vârtos decât ochii iaste mai adevărată şi mai fără de greşală îndreptătoare spre aflarea adevărului. Dar oarecare basne vreadnice de batjocură şi de râs, de nişte babe cu totul neînfrânate şi beate, ca de nişte eşite din minte şi îndrăcite bârfindu-se şi povestindu-se, pretutindenea s'au împărțit, dându-se şi vestindu-se în obşte că prin oarecare vrăji şi şopte fără de nici o înțăleagere din locul şi starea sa mişcându-să luna, jos la pământ să aduce. Cum dar descântecul vrăjitorilor va mişca pre aceaia pre carea însuşi cel preaînalt o au întemeiat? Şi care loc ar fi priimit-o pre dânsa după ce s'ar fi tras jos dela Ceriu? Voeşti din mici arătări şi seamne să iai dovedirea mărimei eiĭ? Cetățile ceale de pre pământul cest lăcuit de oameni, măcar de ar fi fost prea departe sălăşluite unele de altele cu prea multă depărtare de loc, însă întru drumurile şi căile ceale ce caută şi privesc drept către ră-

---

[1] *Evrípuri*: strâmtori (din gr. εὐρίπους). (N. ed.)
[2] Ádecă naşterilor, creşterilor şi scăderilor lunii.

sărit, toate întocma şi deopotrivă priimesc lumina lunii. Cărora de nu tuturor drept în faţă le-ar fi fost, pre ceale înguste drumuri, care caută drept în faţa eiĭ, le-ar fi luminat cu totul; iar pre ceale ce cad afară de lăţimea eiĭ în laturi, cu cârmite şi piezăşate raze, care s'ar fi adus spre coastele şi laturile lor, le-ar fi lovit. Care lucru iaste cu putinţă să-l vază cineva făcându-să şi prin case la candele: când mai mulţi stau împrejurul candelii, umbra a aceluia carele stă în dreptul eiĭ drept să întinde, iar cealealalte şi spre o parte şi spre alta să pleacă.[1] Drept aceaia, de nu preamare ar fi fost şi preacovârşitoriu cu mărimea trupul lunii, nu aseamenea şi deopotrivă prin toate părţile pământului s'ar fi întins. Că şi cei ce lăcuesc aproape de brâul cel reace şi îngheţat, şi cei ce şed lăcuind supt întoarcerile Ursoaicii[2], aseamenea să împărtăşesc de ea când răsare dela locurile lui Isimerinós[3], aşijderea şi cei ce lăcuesc în locurile ceale adâncate şi din vale ale părţii despre amiază-zì, carii sânt vecini şi apropiiaţi de brâul cel ars: cărora tuturor, după a sa lăţime, drept şi faţă cătră faţă venindu-le luna, prea arătată mărturie a mărimii sale le arată. Cine dar să va împotrivi şi va zice că nu iaste preamare trupul eiĭ, carele la atâtea de multe şi atâta de mari depărtări de loc întocma şi deopotrivă să arată? Şi ceale pentru mărimile soarelui şi ale lunii până întru atâta fie zise. Iar Dumnezeu, cel ce ne-au dăruit minte înţelegătoare, ca din ceale preamici ale zidirii să ne învăţăm şi să cunoaştem înţelepciunea lui cea mare, să ne dăruiască ca şi din ceale mari, mai mari să luăm înţeleagerile celuia ce ne-au zidit. Măcar că cu Făcătoriul soarele şi luna asămănându-se, în loc de ţinţariu şi de furnică să socotesc. Că nu iaste cu putinţă din vedearea şi înţeleagerea acestora să luăm vreadnică vedeare şi înţeleagere a mărimii Dumnezeului a toate, ci ca prin nişte mici oarecare şi umbroase arătări, prin aceştea să ne suim şi să ne povăţuim spre vedearea lui Dumnezeu, precum şi prin fieştecare din ceale preamici între jivini şi între erburi. Să ne îndestulăm cu aceaste până acum zise: eu ádecă mulţămind celuia ce mi-au dăruit această mică slujbă a cuvântului, iar voi celuia ce pururea vă hrăneaşte cu duhovniceştile hrane, carele şi acum pre voi ca cu nişte pâine de orzu cu netrebniciia glasului nostru v'au hrănit. Şi o, să vă hrănească de-a pururea, după măsura credinţii dăruindu-vă arătarea Duhului[4], în Hristos Iisus Domnul nostru, căruia slava şi stăpânirea în veacii veacilor, Amin.

[1] Socoteaşte o candilă să fie spânzurată sus, şi mulţi să fie împrejurul eiĭ dedesupt. Deci umbra celui ce stă drept supt candilă să întinde drept în jos, iar cealealalte ale celoralalţi să pleacă întru o parte şi întru alta.
[2] Constelaţia Ursa Mare sau Carul Mare. (N. ed.)
[3] Echinox. (N. ed.)
[4] 1 Cor. 12: 7.

VOROAVA a 7-a
PENTRU CEALE TÂRÂTOARE

i au zis Dumnezeu: Să scoață apele jigănii târâtoare cu suflete vii dupre fealiu, şi pasări zburătoare pre tăriia Ceriului dupre fealiu. După facerea luminătorilor, şi apele deaciia să umplură de jivini, ca şi această parte a făpturii să se împodobească. Că au dobândit pământul pre podoaba cea dintru ale sale odrasle; au dobândit şi Ceriul pre florile stealelor, şi ca cu nişte căutături de ochi geameni cu înjugarea şi pereachea celor mari luminători s'au împodobit. Rămăsease dar ca şi apelor să li să dea a sa podoabă. Au venit poruncă, şi îndatăş şi râurile au fost lucrătoare, şi bălțile roditoare, pre ceale ale sale şi după fire fieştecare dintr'înseale născând. Şi marea pre ceale de multe fealiuri neamuri ale celor înotătoare năştea, şi nici câtă parte de apă era în tini şi în noroae, nici aceasta nu au rămas nelucrătoare, nici s'au scăpat de scóposul şi folosul pentru care s'au zidit. Că broaştele, şi țânțăruşii, şi țânțarii dintr'înseale afară fierbea cu adevărat. Că ceale ce şi până acum să văd, dovadă sânt a celor trecute. Aşa toată apa cu grăbnicie să sârguia a sluji poruncii céii făcătoare. Şi a cărora nici neamurile cinevaşi nu ar fi putut să le numere, pre a acestora viiață îndatăş lucrătoare şi mişcătoare o au arătat putearea lui Dumnezeu cea mare şi negrăită, deodată cu porunca făcându-se întru ape putearea şi îndemânarea cea spre rodire de viiață. *Să scoață apele jigănii târâtoare cu suflete vii*. Acum întâiu să face jivină însuflețită şi de simțire împărtăşită. Că sádurile şi copacii, deşi să zic că au viiață, pentru căci au puteare hrănitoare şi crescătoare, însă nu sânt şi jivini, nici lucruri însuflețite; şi pentru aceasta: *Să scoață apele jigănii târâtoare*. Toată jivina cea înotătoare, măcar pre fața apei de înoată, măcar prin adânc de tae apa, de firea celor târâtoare iaste, târându-să pre trupul apei. Şi deşi unele din ceale din apă sânt cu picioare şi umblătoare (şi mai ales ceale mai multe dintru aceastea sânt îndoit-viețuitoare[1], precum sânt fóchiile, şi crocodélii, şi caii cei de râuri, ádecă de apă, şi broaştele, şi carkínii[2]), dar însă mai întâiu cu deadinsul au pre firea înotării. Pentru aceasta: *Să scoață apele jigănii târâtoare*. Întru aceastea mici graiuri, care neam să lasă? Care nu s'au cuprins în porunca facerii? Au nu ceale născătoare de jivini, precum sânt fóchiile şi delfinii, şi nárkele[3], şi ceale aseamenea acestora, care să zic *seláhi*[4]? Au nu ceale născătoate de oao (ádecă de icre), care sânt toate, mai pre scurt, fealiurile peştilor? Au nu câte sânt cu solzi? Au nu câte sânt cu piialea scorțoasă? Au nu câte au aripioare, şi câte nu au? Glasul poruncii cu adevărat mic iaste, şi mai vârtos nici glas, ci amelințare numai şi pornire a voii. Iar multa

---

[1] Ádecă îndoit-trăitoare, şi în apă, şi pre uscat.
[2] Crabii. (N. ed.)
[3] Peaşte de mare, aşa numindu-să dela ναρκόω, care iaste cuvânt ellinesc, şi va să zică „amorțesc”.
[4] Ádecă care sânt cu piiale fără de solzi.

rodire a înțăleagerii ce să cuprinde în poruncă atâta iaste, câte sânt şi deosebirile şi obştimile peştilor, pre care toate prin cuvânt a le cuprinde şi a le număra cu deamăruntul deopotrivă e ca cum cineva s'ar fi ispitit să numere valurile noianului sau cu pumnii să măsoare apa mării. *Să scoață apele jigănii târâtoare*. Întru aceastea sânt ceale ce petrec în noianuri, ceale ce petrec pre lângă țărmuri, ceale ce petrec întru adânc, ceale ce petrec prin pietri, ceale ce petrec împreună ca nişte cirezi, ceale ce petrec risipite cu deosebită petreacere şi neînsoțite, chiții cei preamari, şi cei preamici din peşti. Că prin aceaiaşi puteare şi prin deopotrivă poruncă, şi cea mare, şi cea mică jivină să împărtăşaşte de a fi (ádecă de ființă). *Să scoață apele*. Țe-au arătat ție pre rudeniia cea firească carea au ceale înotătoare cu apa. Pentru care peştii, deaca puțin s'ar fi despărțit de apă, să strică şi pier. Că nici au răsuflare, ca să tragă văzduhul acesta; ci ceaia ce iaste celor de pre uscat văzduhul, aceasta iaste neamului celui înotător apa. Şi pricina iaste arătată. Că în noi pământul iaste măruntaiu rar şi cu multe póruri (ádecă găureale), carele prin deşchiderea pieptului pre văzduh priimindu-l, pre cea din lăuntru fierbințeală a noastră o vântură şi o răcoreaşte; iar acelora deşchiderea şi strângerea ureachilor, care priimesc apa şi afară o trimit, pre trebuința răsuflării li-o împlineaşte.[1] Osebită iaste soarta peştilor, osebită firea, hrana osebită, cu osebit chip viiața. Pentru aceasta nici a să dumesnicì vreuna din ceale înotătoare nu priimeaşte, nici cu vreun chip nu sufere atingere de mână omenească.

Să scoață apele jigănii târâtoare cu suflete vii dupre fealiu. Pârgile fieştecăruia fealiu acum, ca oareşcare seminţe ale firii porunceaşte să se pue[2]; iar mulțimea lor să păstrează în cea după urmă urmare şi diadóhie a unora după altele, când trebuință va fi a creaşte iale şi a să înmulți. De alt fealiu sânt acealea ce să numesc *ostrakóderma*[3], precum sânt cónhile, şi cténile, şi melcii cei de mare, şi strómbii, şi osăbirile ceale fără de număr ale celor ce să numesc *óstrea*[4]. Alt iarăşi fealiu, afară de aceastea, sânt acealea ce s'au zis *malakóstraka*[5], precum sânt racii, şi carkínii, şi ceale aseamenea acestora. Alt fealiu afară de aceastea sânt acealea ce aşa s'au numit *malákia*[6], a cărora carnea iaste moale şi slăbănogită, precum sânt cracátețile, supíile şi ceale aseamenea acestora. Şi întru aceastea iarăşi nenumărate deosebiri sânt: că bălaurii, şi mirénile, şi hélii, ceale ce în râurile ceale tinoase şi în bălți să fac, cu ceale veninate din târâtoare mai vârtos decât cu peştii dupre asemănarea firii să apropie. Alt neam iaste al celor ce nasc oaoă, şi altul al celor ce nasc jivini. Pentru că nasc jivini ceale ce sânt în chip de pisică, şi în chip de câine, şi în scurt, acealea ce să zic *seláhi*[7]. Şi din chiți cei

[1] Ádecă în loc de răsuflare le iaste.
[2] Sau să se arate.
[3] Ádecă cu piialea tare ca hârbul, precum sânt strídiile, mídiile, scoicile.
[4] Ádecă cu coaja sau cu gheoacea tare.
[5] Ádecă cu coaja moale
[6] Ádecă molatice.
[7] Ce sânt *seláhi*, mai sus s'au arătat.

mai mulți sânt născători de jivini: ádecă delfinii şi fóchii, carii şi încă până proaspeți sânt puii lor, deaca s'ar fi speriiat din vreo pricină, să povesteaşte că iarăşi în pântece priimindu-i, îi apără. *Să scoață apele dupre fealiu*. Alt fealiu iaste cel al chiților, şi altul cel al peştilor celor mici, şi iarăşi între peşti nenumărate deosebiri dupre fealiu despărțite sânt. Ale cărora şi numele osebite sânt, şi hrană schimbată, şi chipul, şi mărimea, şi fealiurile cărnurilor, toate cu preamari deosebiri despărțite unele de altele, şi în alte şi alte chipuri aşăzate. Carii cercători şi ispititori de peşti pot să ne numere cu deamăruntul deosebirile fealiurilor peştilor? Măcar că zic alții pentru aceia că în mari cirezi de peşti spun ei şi numărul peştilor. Şi cine din cei ce cu totul au îmbătrânit împrejurul malurilor şi țărmurilor poate să ne facă noao arătată cu deamăruntul istoriia tuturor neamurilor peştilor? Alte neamuri cunosc cei ce păscuesc marea cea Indienească; altele cei ce vânează sânul cel Eghiptenesc; altele ostroveanii, şi altele Mavrúsii[1]. Însă pre toate aceastea aseamenea şi mici şi mari, cea întâiu aceaia poruncă şi nespusa aceaia puteare din neființă le-au adus. Multe sânt schimbările vieții lor, multe şi deosebirile ce să privesc în naşterile şi diadóhiile fieştecăruia neam. Nu clocesc cei mai mulți din peşti, ca paserile, nici cuiuburi zidesc, nici cu osteneale hrănesc pre ai săi fii; ci apa, după ce au priimit pre ou carele au căzut din peaşte, jivină vie l-au făcut. Şi fieştecăruia neam priimirea şi diadóhia acelor ce rămân după cei ce i-au născut iaste neschimbată şi neamestecată cătră altă fire: nu în ce fealiu sânt amestecările catârilor pre uscat, sau şi ale oareşcărora pasări, care rău strică pre neamuri. Nici un neam de peşti nu iaste întrarmat cu dinții pe jumătate[2], precum boul iaste la noi pre uscat, şi oaia; că nici rumegă vreun neam de peşti, fără numai, precum oarecarii povestesc, scárul[3] sângur rumegă. Ci toate neamurile peştilor au prea ascuțite simceale de dinți déşi, ca nu, pentru zăbavnica mestecare, hrana să se vearse jos din gurile lor şi să curgă. Că de nu îngrab s'ar fi tăiat şi s'ar fi măcinat de dinții cei deşi, şi s'ar fi trimis în pântece, negreşit, întru sfărmarea hranii cea în mărunte părțişoare, s'ar fi deşărtat şi s'ar fi râsipit de apă.

Iar hrană a peştilor, altora iaste alta dupre neam hotărâtă. Că unii cu tină să hrănesc, iar alții cu muşchiuri; alții cu erbile ceale ce să hrănesc în apă să îndestulează. Însă cei mai mulți din peşti să mănâncă unii pre alții, şi cel mai mic între aceia, mâncare iaste a celui mai mare. Şi de să va întâmpla vreodată, ca cel ce au biruit pre cel mai mic să se facă vânare altuia, supt un pântece să aduc al celui mai de pre urmă. Ce dar noi, oamenii, altceva facem întru silniciia celor mai de jos (ádecă celor mai slabi şi mai săraci)? Ce să deosăbeaşte de peaştile cel mai de pre urmă, cel ce, prin iubirea de bogăție cea lacomă, întru neumplutele şi nesețioasele sânuri ale lăcomiei sale ascunde pre cei neputincioşi? Acela

[1] Mavrúsii sânt neam ethiopicesc.
[2] Ádecă un rând în cea de jos falcă.
[3] Peaşte de mare.

avea şi stăpâniia pre ale săracului: tu, pre acela prinzându-l, le-ai luat dela dânsul şi parte le-ai făcut bogăţiei tale. Decât nedreptul mai nedrept te-ai arătat, şi mai asupritoriu decât asupritoriul. Caută, nu cumvaş acelaş sfârşit al peştilor să te priimească, undeţă ádecă, sau vârşă, sau mreajă. Că cu adevărat şi noi, după ce am făcut multe nedreptăţi şi strâmbătăţi, de pedeapsa cea mai de pre urmă nu vom scăpa. Încă şi întru neputincioasă jivină mult vicleşugul şi pândirea cea într'ascuns cunoscându-o, voesc să fugi de asemănarea şi urmarea celor făcători de reale. Carkínul (ádecă racul de mare) pofteaşte carnea óstreului[1], însă cu anevoe de prins îi iaste lui vânarea óstreului, pentru înfăşurarea şi învălirea cea tare a *ostrákului*[2]. Că cu nerum[p]tă şi nesfărâmată îngrădire pre moliciunea cărnii firea o au întărit, pentru care şi *ostrakódermon*[3] s'au numit. Şi fiindcă doaoă gheoci adâncate şi preabine încheiate şi lipite una lângă alta cuprind şi îmbrăţăşază pre óstreu, pentru aceasta de nevoe nelucrătoare sânt picioarele carkínului ceale ca foarfecile. Deci ce face el? Când în locuri scăpate de vânturi şi apărate ar fi văzut pre óstreu că cu dulceaţă să încălzeaşte la soare, şi că la razele lui pre gheocile sale le-au întins, atunci, pre furiş aruncând înlăuntrul óstreului o pietricică, opreaşte încheiarea gheoacelor; şi să află[4] că lipsa puterii prin vicleşug[5] o dobândeaşte. Aceasta iaste răotatea celor ce nici cuvântare, nici glas nu au. Iar eu voesc ca tu, cel ce întru dobândirea hranei vieţii urmezi realii meşteşugiri şi vicleniri a carkínilor, să te opreşti şi să te depărtezi de vătămarea celor deaproape ai tăi. Acest fealiu iaste cel ce către fratele său mearge şi să apropie cu viclenire şi amăgire, şi să pune cu pândire vicleană asupra neprilejurilor aproapelui, şi să desfătează bucurându-să în realele întâmplări ceale streine. Fugi de a urma celor defăimaţi! Cu ale tale îndestulează-te! Sărăciia cu îndestularea cea adevărată a celor de nevoia vieţii, decât toată desfătarea şi îndulcirea mai de cinste să socoteaşte de cei întregi la minte şi înţelepţi. Nu voiŭ putea să trec cu nebăgare de seamă vicleşugul şi furtişagul cracátiţei, carea în fieştecarea vreame ori de ce fealiu de piiatră s'ar fi apucat şi s'ar fi înfăşurat, cu a aceiia văpseală să îmbracă[6]; încât cei mai mulţi din peşti cu nevedeare mai nainte şi fără de grijă înotând, să apropie de cracátiţă, ca cum părându-li-să că să apropie de piiatră, şi să prind, gata vânare făcându-să vicleanii cracátiţii. Într'acest fealiu sânt cu năravul cei ce să vâră supt puterile ceale ce pururea stăpânesc, şi să linguşesc pre lângă dânsele, şi la toate să învoesc, şi, dupre trebuinţele şi chipurile ceale ce acealea stăpâniri uneltesc în toată vreamea, şi ei să prefac şi să schimbă, nestând totdeauna întemeiaţi şi statornici pre una şi aceaiaşi voinţă şi socoteală, ci alţii şi alţii cu lesnire făcându-se, pre înfrănare cin-

---

[1] Ádecă strídiei, mídiei, scoicei, kónhei, şi a altora ca acestea.
[2] Ádecă a gheoacei céii tari ca hârbul.
[3] Ádecă cu piialea tare ca hârbul.
[4] Ádecă să prinde şi să vădeaşte carkínul.
[5] Sau: prin izvodire vicleană.
[6] Ádecă după aceiia floare şi chip să preface şi să schimbă.

stindu-o împreună cu cei înfrănați de patimi, şi neînfrănați făcându-se între cei neînfrănați de poftele reale, cătră plăcearea fieştecăruia socotealele schimbându-şi. De carii nici iaste cu lesnire a să apăra cineva, nici a să păzi de vătămarea cea dela dânşii, pentru căci întru chipul cel fățarnic al prieteşugului, adânc lucrată şi ascunsă iaste răotatea lor. Pre nişte năravuri ca aceastea lupi răpitori le numeaşte Domnul, întru îmbrăcăminte de oi de față arătându-se.[1] Fugi de năravul cel de multe fealiuri şi în multe chipuri[2], şi vânează adevărul, nevicleşugul, nerăotatea. Şarpele iaste în multe fealiuri[3]; pentru aceasta a să târî s'au osândit. Dreptul iaste neplăzmuit[4], în ce fealiu a fost Iácov[5]; pentru aceasta *face a lăcui pre cei ce sânt întru un fealiu în casă*.[6]

Marea aceasta e mare şi largă; acolò sânt jigănii târâtoare cărora nu iaste număr, jivini mici cu mari.[7] Dar însă înțeleaptă oarecarea împodobire şi aşăzământ iaste între dânsele, şi cu bună rânduială. Că nu numai a vinui pre peşti şi a-i prihăni putem, ci oarecare dintru ale lor iaste cu cuviință şi a le urma. Cum neamurile peştilor, fieştecare după ce li s'au împărțit locul cel îndemânatec loruş, nu năpădesc unii asupra altora, ci întru ale sale osebite hotară petrec? Nici un gheometru între dânşii nu au împărțit lăcuințele; nu cu zidiri sânt scrise împrejur; nu cu puneri de hotară despărțite; ci din sineşi fireaşte fieştecăruia cea de folos i s'au rânduit. Că acest sân de mare aceaste neamuri de peşti naşte, şi acela altele; şi neamurile ceale ce aicea să află cu multă îndestulare, la alte locuri lipsesc. Nici un munte cu ascuțite vârfuri în sus întins nu opreaşte pre peşti, nici vreun râu curmează pre a lor treacere; ci leage oareşcare a firii iaste, pre potrivă şi pre dreptate, carea ca cum cu sorțu împărțeaşte fieştecărora hrana vieții dupre a fieştecăruia trebuință.

Dar noi nu într'acest fealiu sântem. De unde? Carii mutăm hotară veacĭnice, pre care le-au pus părinții noştri.[8] Tăem pământul, împreunăm casă lângă casă şi țarină lângă țarină, ca să luăm ceva dela aproapele.[9] Ştiu chiții traiul vieții cel rânduit şi hotărât lor dela fire; pre marea cea afară din laturile pământului ceale lăcuite o au apucat, pre cea pustie de ostroave, căriia nici un uscat pământ nu-i iaste pus împrotivă de ceaia parte;[10] pentru care şi neînotată de corăbii iaste, fiindcă nici vreo poftă de văzut ceva, nici vreo altă trebuință nu supune pre co-

---

[1] Mt. 7: 15.
[2] Ádecă de cel viclean.
[3] Ádecă viclean.
[4] Ádecă neviclean.
[5] Fac. 25: 27.
[6] Ps. 67: 7.
[7] Ps. 103: 25.
[8] Pilde 22: 28.
[9] Is. 5: 9.
[10] Până în vreamea sfântului n'au fost cunoscută America. Drept aceaia zice că de ceaia parte de ochean nici un uscat nu iaste.

răbiiari să se pleace a îndrăzni asupra eiĭ. Pre acea mare după ce au apucat-o chiţii, carii dupre mărime aseamenea sânt cu munţii cei preamari (precum povestesc cei ce i-au văzut), rămân petrecând întru ale sale hotară, nici pre ostroave, nici pre cetăţile ceale de pre lângă mare vătămându-le. Aşadar, ca în nişte cetăţi, sau sate, sau patrii vechi[1], în părţile mării ceale rânduite lor fieştecare neam petreace lăcuind. Încă unii din peşti fire au a să şi înstreina dela locurile lor, carii ca dela un divan de sfat de obşte la ceale preste hotară ţări trimiţindu-se, toţi ca dintr'un semn dat de trâmbiţă să râdică şi purceg. Căci când soseaşte vreamea cea orânduită a naşterii, alţii dela alte sânuri de mare sculându-se şi mutându-se, de cea de obşte leage a firii zădărâţi fiind, cu sârguinţă să grăbesc a mearge la marea cea despre miazănoapte. Şi ai fi putut vedea, în vreamea suirii lor, ca pre nişte curgere de pohoiu pre peşti uniţi la un loc, şi prin Propondída cătră Marea Evxinului curgând. Cine iaste cel ce-i porneaşte? Care poruncă împărătească? Care scrisori de poruncă în târg întinse le arată sorocul? Povăţuitorii şi primblătorii lor carii sânt? Vezi că Dumnezeescul aşezământ pre toate le u[m]ple, şi până şi prin ceale preamici străbate. Peştile nu să împrotiveaşte legii lui Dumnezeu: şi noi, oameni fiind, învăţături de mântuire nu suferim. Nu defăima pre peşti, fiindcă fără glas şi fără cuvântare sânt cu totul; ci teame-te ca nu mai necuvântători şi decât aceştea să fii, aşezământului celui ce te-au zidit stând împrotivă. Auzi pre peşti, carii numai cât nu slobod glas, prin ceale ce fac, că: Pentru rămânerea şi starea cea îndelung a neamului ne trimitem şi ne înstreinăm într'această îndelungată înstreinare. Nu au a sa osebită cuvântare, dar însă au leagea firii cu tărie aşăzată întru dânşii şi întărită, carea le arată şi îi învaţă ceaia ce să cade să facă. Să meargem, zice ei, la noianul cel despre crivăţ.[2] Că mai dulce iaste apa aceaia decât ceaialaltă mare. Căci puţină vreame zăbovindu-să la dânsa soarele, nu scoate dintr'însa prin razăle sale toată apa cea dulce şi bună de băut. Că să bucură şi iubesc apele ceale dulci şi jivinile ceale de mare. Drept aceaia şi la râuri înoată de multe ori, şi departe de mare să depărtează. Dintr'această pricină mai priimit le iaste lor Pontul decât cealelalte sânuri, ca cel ce iaste îndemânatec şi bun spre a naşte şi a hrăni naşterile lor. Iar după ce aceaia pentru care să sârguia din destul să împlineaşte, iarăşi toţi împreună cu cârdul să întorc acasă. Şi care iaste cuvântul şi pricina? Să auzim dela cei ce tac. În faţă iaste (ádecă nu iaste adâncă), zic ei, marea cea despre crivăţ, şi neated lăţită zace înaintea silelor vânturilor, puţine ţărmuri cu maluri având, şi puţine locuri în laturi de apărare şi ferite de vânturi, pentru care pricină şi din fund vânturile cu lesnire pre dânsa o amestecă şi o turbură şi o prăvălesc, încât şi nisipul cel din fund să ameastecă cu valurile. Încă şi reace iaste în vreame de iarnă, fiindcă să umple de multe şi mari râuri. Pentru aceasta, după ce precât iaste pre măsură s'au îndulcit şi s'au împărtăşit dintr'însa în vreamea verii, ia-

[1] Ádecă moşii părinteşti.
[2] Ádecă cel de cătră miazănoapte.

răşi în vreame de iarnă cătră căldura cea întru adânc şi cătră locurile ceale ce sânt în fața soarelui cu grăbnicie să sârguesc a mearge; şi fugând de vânturile ceale greale şi vătămătoare ale părților despre miazănoapte, în sânurile ceale ce mai puțin să clătesc de vânturi să adăpostesc.

Am văzut aceastea eu, şi de înțelepciunea cea întru toate a lui Dumnezeu m'am minunat. Deaca ceale necuvântătoare aflătoare sânt, şi mai nainte grijitoare, şi păzitoare de mântuirea şi starea lor, şi deaca peştile ştie ce să aleagă luişi şi de ce să fugă, ce vom zice noi, cei cinstiți cu cuvântare şi prin leage învățați, prin făgăduințe îndemnați, de Duhul înțelepțiți, apoi decât peştii mai fără de cuvântare şi socoteală ceale pentru înşine aşăzându-le şi tocmindu-le? Fiindcă aceia ştiu a avea oarecare mai nainte purtare de grijă pentru vreamea ce va să fie, iar noi, dintru nenădăjduirea cătră ceaia ce va să fie, prin dulceață dobitocească viiața o cheltuim. Peştile din loc în loc să mută şi să înstreinează prin atâta de mari noianuri, ca să afle oarecare folos: ce vei zice tu, cel ce trăeşti cu nelucrare întru lenevire? Iar nelucrarea începătură iaste a facerii de rău. Niminea să nu pue înainte şi să pricinuiască că nu au ştiut. Firească socoteală cuvântătoare sămănată iaste întru noi, carea ne învață şi ne arată a priimi şi a face binele, şi a ne înstreina de ceale reale şi vătămătoare. Nu mă depărtez de pildele jivinilor celor de mare, fiindcă aceastea ne stau înainte spre cercetare. Am auzit eu pre oarecarele din cei ce lăcuesc lângă mare, că ariciul cel de mare, carele iaste jivină prea cu totul mică şi vreadnică de nebăgare în seamă, de multe ori să face celor ce înoată învățătoriu al linei şi neturburatei vremi şi al furtunii. Carele, când mai nainte veade şi cunoaşte turburare din vânturi, supt o lespejoară tare vârându-să, şi de dânsa prinzându-să, pre dânsa ca pre o anghiră tare să cleatenă prin valuri, țiindu-să de greotatea eiĭ, ca nu cu lesnire să se tragă şi să se târască de valuri. Pre acest semn când îl văd corăbiiarii, ştiu pornirea cea silnică a vânturilor, carea să aşteaptă de dânşii şi să nădăjduiaşte că numaidecât va sosi. Nici un astrolog[1], nici un Haldeu pre turburările văzduhurilor din răsăriturile stealelor semuindu-le, aceastea pre ariciu nu l-au învățat, şi Domnul mării şi al vânturilor şi într'acea mică jivină au pus luminată urmă a înțelepciunii sale céiĭ mari. Nimic nu iaste lipsit de purtarea de grijă, nimic nu iaste trecut cu vedearea la Dumnezeu. Toate cu luare-aminte le priveaşte Ochiul cel neadormit; lângă toți de față iaste, cu mare îndestulare dăruind fieştecăruia mântuirea. Deaca pre ariciu afară de a sa cercetare nu l-au lăsat Dumnezeu, pre ale tale nu le cercetează? *Bărbaților, iubiți-vă fămeile*[2], măcar de şi de preste alte hotară vă veți fi adunat între sinevă cu împărtăşirea nunții. Legătura firii, jugul cel prin blagoslovenie, unire să fie a celor depărtate şi despărțite una de alta.[3] Vipera, jivina cea preacumplită decât toate târâtoarele, întimpină spre nuntă pre

---

[1] De-steale-cuvântătoriu, în ce fealiu mai vârtos era Haldeii.
[2] Ef. 5: 25.
[3] Ádecă a bărbatului cu fămeia.

mirena cea de mare, şi prin şuerătură însemnând pre a sa venire, dintru adâncurile mării o chiamă la împreunare de nuntă, iar ea ascultă, şi să împreună cu veninata hiară. Ce-mi iaste voia a arăta prin acest cuvânt? Că ádecă deşi aspru va fi omul, deşi sălbatec la fire bărbatul cel împreună-lăcuitoriu, nevoe urmează să-l rabde soțiia, şi din nici un fealiu de pricină să nu priimească a rumpe unirea şi legătura. Pornit şi grabnic la bătae iaste? Dar bărbat. Bețiv? Dar unit şi împreunat după fire. Aspru şi întru nimic mulțămit? Dar mădulariu acum al tău, şi decât toate mădulările cel preacinstit.

Dar însă auză şi bărbatul cuviincioasa lui sfătuire. Vipera, cucernicie şi cinste arătând către nuntă, îş boraşte veninul afară în vreamea împreunării cu mirena; dar tu cruzimea şi asprimea şi neomeniia sufletului nu o leapezi, pentru cucerniciia şi cinstea a împreună-legăturii şi unirii? Sau poate că şi într'alt chip de vom priimi cu înțeleagere pilda viperii, de folos ne va fi; că ádecă împreunarea viperii cu mirena preacurvie oarecarea iaste a firii. Deci învețe-se cei ce cu vicleşug ascuns pândesc nunțile ceale streine, cu ce fealiu de hiară târâtoare sânt aseamenea. Unul îmi iaste scóposul, despre toate părțile să se zidească Bisearica. Domolească-se patimile neînfrânaților, înfrănate şi oprite făcându-se şi prin ceale de pre pământ, şi prin ceale ale mării pilde. Aicea a sta cu cuvântul şi a înceta de voroavă – şi slăbiciunea trupului, şi întârziiarea vreamii mă sileaşte.[1] Căci multe încă putem a adăoga pentru iubitorii de ascultare, vreadnice de mirare, pentru lucrurile ceale ce răsar în mare, şi pentru însăşi marea: cum ádecă apa să închiagă şi să preface în sare; cum piatra cea de mult preț, kurálliul[2], iarbă iaste înlăuntrul apei în mare, iar după ce să scoate afară în aer, să preface, închegându-să întru vârtoasă tărie de piiatră; de unde în jivina cea prea netreabnică şi de nimic, ádecă în óstreu[3], pre mărgăritariul cel de mult preț firea l-au pus. Că ceale ce le poftesc comorile împăraților, aceastea împrejurul malurilor mării, şi râpilor, şi pietrelor celor aspre, răsipite şi lepădate sânt, în gheocele óstreilor păstrate. De unde pre lâna cea de aur pínnele[4] o hrănesc, pre carea nimenea din văpsitori până acum nu o au urmat, nici au putut să-i aseamene floarea? De unde cóhlele dăruesc împăraților pre porfiră? Care şi pre florile livezilor cu frumoasa văpseală le-au întrecut. *Să scoață apele*. Şi ce nu s'au făcut din ceale de nevoe? Ce şi din ceale de mult preț nu s'au dăruit vieții? Unele ádecă spre slujba oamenilor, iar altele spre vedeare, prin carea privim cu mintea minunea cea întru zidire; altele groaznice şi înfricoşate, pre a noastră lenevire pedepsindu-o şi învățându-o. *Au făcut Dumnezeu pre chiții cei mari*: nu pentru că decât capída şi menída[5] sânt mai mari, pentru aceasta mari s'au numit de Scriptură, ci pentru că, după mărimea trupului, deopo-

[1] Ádecă fiindcă sosise noaptea, vorbind sfântul în bisearică către norod.
[2] Ádecă mărgeanul.
[3] Ádecă scoică sau stridie de mare.
[4] Pínnele sânt un neam de scoice de mare, din care creaşte ca nişte păr de aur.
[5] Kapída iaste un peaşte de mare, mic şi cu capul mare. Aşijderea şi menída, iarăş peaşte de mare iaste, din cei mici.

trivă sânt cu munții cei preamari; carii chiți, de multe ori și năluciri de ostroave fac înaintea ochilor omenești, când vreodată ar fi înotat deasupra pre fața apei. Însă aceștea, atâta de mari fiind, nu pre lângă țărmurile mării, nici pre lângă maluri petrec, ci în noianul carele să numeaște Atlanticón lăcuesc. Acest fealiu sânt jivinile ceale ce spre îngrozirea și înspăimântarea noastră s'au zidit. Iar deaca vei auzi că pre ceale preamari corăbii, în vreamea când cu vânt bine norocit și cu pânzile întinse să poartă pre mare, peștișorul cel preamic, carele să numeaște eheniís[1], așa leasne o face de stă în loc, încât multă vreame nemișcată ține pre corabie, ca cum ar fi fost cu totul înrădăcinată în însuși noianul, oare nu și în micul acesta peștișoriu pre aceaiași dovadă a putearii Ziditoriului o priimeaști? Că nu numai xífiile, și priónii, și kínes, și fálenile, și zíghenile sânt groaznice și înfricoșate, ci și boldul trigónei céiĭ de mare, și mai vârtos când și moartă iaste ea, și epurile cel de mare, nu mai puțin groaznice și înfricoșate sânt, aducând asupră vătămarea și stricăciunea grabnică și nescăpată (de carea ádecă nu poate scăpa cineva). Așa voiaște Ziditoriul, prin toate să priveghiezi, ca prin nădeajdea cea cătră Dumnezeu să scapi de vătămările ceale dela dânsele. Dar însă înapoi întorcându-ne dela adâncuri, cătră uscat să alergăm. Că oarecum unele după altele apucându-ne minunile facerii, ca oareșcare valuri cu dease și unele preste altele năpădiri asupră, cu totul muiat în apă și înecat pre cuvântul nostru până aicea l-au adus. Măcar că m'aș fi minunat de nu, după ce va afla mintea noastră la uscat mai mari și mai slăvite lucruri, iarăși ca Ionă la mare va fugi. Și mi să pare că cuvântul acesta, după ce au căzut în milioane de minuni, ș'au uitat măsura, și aceiaș au pătimit cu cei ce înoată cu corăbiile în noian, carii cătră nici un semn înfipt și statornic semuindu-și mișcarea, nu știu de multe ori câtă parte de loc au trecut. Care lucru cu adevărat să pare că și noao ni s'au întâmplat; fiindcă alergând cuvântul prin zidire, nu am luat simțire a mulțimii celor zise. Dar însă deși iubitoare de ascultare iaste cinstita aceasta privealiște, și dulce iaste în auzurile robilor povestirea stăpâneștilor minuni, cu toate aceastea, aicea pre cuvânt puindu-l a sta ca în liman, să așteptăm zioa spre plătirea și împlinirea celor ce au rămas rămășiță. Deci sculându-ne toți, să mulțămim lui Dumnezeu pentru ceale ce s'au zis, și să cerem dela dânsul împlinirea celor ce au rămas. Și, o, să dea Dumnezeu să vă fie voao și întru împărtășirea hranei, în loc de vorbe și de poveaști ce să fac în vreamea measei, câte de dimineață și câte de seara v'au povestit și v'au tâlcuit voao cuvântul; și în gândirile ceale pentru aceastea, de somn apucați fiind, din veseliia cea de preste zi și dormind să vă îndulciți, ca să vă fie voao cu putință a zice: *Eu dorm, și inima mea priveghiază*[2], cugetând zioa și noaptea în leagea Domnului[3], căruia să cuvine slava și stăpânirea în veacii veacilor, Amin.

---

[1] Ἐχενηίς va să zică „țiitoriu și opritoriu de corabie”; din lucrarea ce face peștișorul acesta au dobândit și numele.
[2] Cântarea 5: 3.
[3] Ps. 1: 2.

VOROAVA a 8-a
PENTRU CEALE ZBURĂTOARE,
şi pentru ceale din apă

i au zis Dumnezeu: Să scoață pământul suflet viu după fealiu, de ceale cu patru picioare, şi de ceale ce să târăsc, şi hiară dupre fealiu, şi s'au făcut aşa. Au venit porunca dupre rânduială pe cale mergând şi sporind înainte, şi au dobândit şi pământul pre a sa podoabă. Acolò: *Să scoață apele jigănii târâtoare cu suflete vii*; aicea: *Să scoață pământul suflet viu*. Oare însuflețit iaste pământul? Şi au încăpeare şi loc deşărții de minte Manihei, carii pun şi zic că are pământul suflet? Nu pentru că au zis: *Să scoață*, pentru aceasta pre ceaia ce era ca cum lucru pus şi înființat într'însul l-au scos la iveală, ci cel ce au dat porunca i-au dăruit lui şi putearea scoaterii dintr'însul. Că nici când au auzit pământul: *Să răsară iarbă vearde, şi lemn roditoriu*, au avut ascunsă pre iarbă şi o au scos afară; nici pre finic, sau pre stejariu, sau pre chiparís, jos oareunde în pântecele său ascunse avându-le, le-au slobozit afară în față, ci Dumnezeescul cuvânt fire iaste a lucrurilor celor ce să fac. *Să răsară pământul*: nu ceaia ce are să arate şi să dea la iveală, ci ceaia ce nu are să agonisească, Dumnezeu dăruindu-i lui putearea lucrării. Aşa şi acum, *să scoață pământul suflet viu*, nu pre cel ce iaste întru dânsul, ci pre cel ce i să dă lui dela Dumnezeu prin poruncă. Apoi şi la cea împrotivă li să va întoarce lor cuvântul. Că deaca pământul au scos pre suflet afară din sineşi, pustiiu şi lipsit de suflet pre sineşi s'au lăsat. Ci a acelora urâta şi grețoasa socoteală din sineşi cunoscută iaste. Însă de ce apelor li s'au poruncit să scoață jigănii târâtoare cu suflete vii, iar pământului să scoață suflet viu? Deci socotim că firea celor înotătoare să pare că iaste împărtăşită de viață oarecum mai nesăvârşită, fiindcă petrec viețuind în grosimea apei. Că auzul la acealea iaste greu, şi văd tâmp, prin apă văzând, şi nici vreo țineare de minte iaste la acealea, nici vreo fantasíe, ádecă nălucire, nici vreo cunoştință a celui obicinuit. Pentru aceasta ca cum arată cuvântul Scripturii că în jivinile ceale ce viețuesc în ape viața cea trupească stăpâneaşte mişcările ceale sufleteşti, iar la ceale de pre uscat, fiindcă viiața lor iaste mai desăvârşit, sufletului lor i s'au dat toată domniia şi stăpânirea. Că la ceale preamulte jivini din ceale cu patru picioare şi simțirile le sânt mai mult străbătătoare spre a simți, şi priceaperile lucrurilor ceale ce să aflã înainte de față sânt iuți, şi ținearile de minte ale lucrurilor celor trecute prea cu deamăruntul neştearse. Pentru aceasta, precum să pare, la ceale din apă trupuri s'au zidit însuflețite (că jigănii târâtoare cu suflete vii din ape s'au adus întru a fi), iar la ceale de pre uscat, suflet carele să ocârmuiască pre trupuri s'au poruncit să se facă, fiindcă jivinile ceale ce viețuesc şi petrec pre pământ din putearea cea viețuitoare mai mult oareşce s'au împărtăşit. Că necuvântătoare sânt şi ceale de pre uscat, dar însă fieştecarea, prin glasul lor cel din fire, multe din patimile ceale ce au în suflet le însemnează. Că şi bucurie, şi întristare, şi cunoştința

celui obicinuit, şi lipsa hranei, şi despărțirea celor ce împreună să nasc, şi nenumărate patimi prin glasul lor arată. Iar ceale din apă nu numai fără de glas sânt, ci şi neîmblânzite şi neînduplecate spre a să învăța, şi spre toată împărtăşirea vieții cu oamenii neuneltite şi neîntrebuințate. *Au cunoscut boul pre cel ce-l are, şi măgariul iaslea domnului său*[1]; iar peaştele nu va cunoaşte pre cel ce-l hrăneaşte. Ştie glasul cel obicinuit măgariul, ştie calea pre carea de multe ori au umblat, şi încă mai vârtos uneori şi povățuitoriu (ádecă călăuz) să face omului când s'ar fi rătăcit din drum; iar auzul cel iute şi ascuțit al dobitocului acestuia să zice că nici îl are alt dobitoc din ceale de pre uscat. Dar ținearea minte de rău, şi mâniia cea grea şi îndelungată a cămilelor, care din jivinile ceale de mare ar fi putut a o urma? De mult cândva de să va bate de om cămila, lungă vreame păstrând în sineşi ascunsă mâniia cea grea, când ar fi aflat prilej, răsplăteaşte şi face izbândă pentru răul ce au pătimit. Auziți voi, cei grei la mânie, carii ținearea de minte a răului ca o faptă bună o aveți, auziți cu care din dobitoace asemenea sânteți, când mâhniciunea cea asupra aproapelui, ca o scânteae în cenuşă ascunsă, până întru atâta o păziți, până când veți apuca pricină, şi atuncea ca pre o văpae oarecarea pre iuțime şi pre înfierbântarea mâniei o aprindeți.

Să scoață pământul suflet viu. De ce pământul scoate suflet viu? Ca să te înveți deosebirea sufletului dobitocului şi sufletului omului. Puțin mai pre urmă vei cunoaşte cum s'au alcătuit şi s'au închipuit sufletul omului; iar acum auzi pentru sufletul celor necuvântătoare. Fiindcă, dupre ceaia ce s'au scris, *a tot dobitocului sufletul sângele lui iaste*[2]; iar sângele închiegându-să, fire are a să preface în carne; iar carnea stricându-să, în pământ să râsipeaşte. Pentru aceasta, cu urmare, sufletul dobitoacelor pământesc oarecarele iaste. *Să scoață dar pământul suflet viu*. Vezi urmarea a sufletului către sânge, a sângelui către carne, a cărnii către pământ. Şi iarăşi aminterlea înapoi făcând dezlegare, prin acealeaş întoarce-te şi mergi înapoi, dela pământ ádecă la carne, dela carne la sânge, dela sânge la suflet, şi vei afla că pământ iaste sufletul dobitoacelor. Să nu socoteşti că mai vechiu iaste sufletul dobitoacelor decât aducerea întru înființare a trupului lor, nici cum că rămâne pre urmă după râsipirea în pământ şi stricarea cărnii. Fugi de bârfealele posomorâților filosofi, carii nu să ruşinează puind şi hotărând că sufletele loruş şi ceale câineşti de un chip sânt întru sine, cei ce să zic pre sine că s'au făcut odată şi fămei, şi tufe, şi peşti de mare. Dar eu, de s'au făcut ei vreodată peşti nu aş fi putut să zic; iar cum că în câtă vreame scriia aceastea, decât peştii era mai necuvântători, prea cu tare şi statornică dovadă aş fi putut întări şi hotărî. *Să scoață pământul suflet viu*. Poate că mulți să minunează de ce, în vreamea când alerga cuvântul cu necurmată curgere, am tăcut vreame nu puțină. Dar cei mai iubitori de osteneală din ascultători nicidecum nu sânt neştiutori de pricina tăcearii meale. Căci cum? Carii prin aceaia,

---

[1] Is. 1: 3.
[2] Preoț. 17: 11.

ádecă că priviia unii către alții și îș făcea semn cu capul, m'au întors către sineși, și întru aducerea-aminte a celor lăsate m'au adus. Că un neam cu totul întreg al zidirii, și nu prea mic acesta, ne-au scăpat din minte, și puțin de nu s'au dus, cu totuluș tot necercat lăsându-l cuvântul. Că *să scoață apele jigănii târâtoare cu suflete vii dupre fealiu, și pasări zburătoare pre pământ prin tăriia Ceriului*. Am zis pentru ceale înotătoare, câte ne-au dat vreamea îndemână aseară; astăzi ne-am mutat către cercarea celor de pre uscat. Ne-au scăpat, în mijlocul spunerii pentru ceale din apă și pentru ceale de pre uscat, neamul cel zburătoriu. Deci nevoe urmează, dupre asemănarea călătorilor celor uitători, carii când cevași din ceale prea de nevoe și de trebuință ar fi lăsat unde poposise, măcar de ar fi mers înainte prea multă cale, iarăși pre aceaiaș înapoi să întorc acolò de unde purcesease, vreadnică pedeapsă pentru a sa lenevire suferind osteneala cea din călătoriia drumului; așa și noaoă, precum să pare, iarăși pre aceaiași cale ni să cuvine să călătorim înapoi. Că nici leasne de defăimare iaste acest neam al zidirii carele s'au lăsat, ci să veade că iaste a treia parte a zidirii céiĭ între jivinile ceale viețuitoare. Fiindcă trei neamuri sânt ale jivinilor celor viețuitoare: cel de pre uscat, cel zburătoriu, și cel din apă. *Să scoață,* zice, *apele jigănii târâtoare cu suflete vii dupre fealiu, și pasări zburătoare pre pământ prin tăriia Ceriului dupre fealiu*. Pentru ce din ape au dat Dumnezeu și celor zburătoare naşterea? Pentru căci ca o rudenie oarecarea de un neam iaste întru ceale ce zboară către ceale în apă înotătoare. Că precum peștii pre apă o tae, prin mișcarea ádecă a aripioarelor înainte mergând, iar prin mutarea coadei într'o parte și într'alta, pre ceale împrejur-învârtiri și pre ceale dreapte porniri și neabătute în laturi, loruși îndreptându-le ca cu o cârmă – așa și la ceale zburătoare iaste cu putință a vedea, că înoată ádecă prin aer cu aripile cu aseamenea chip precum peștii prin apă. Drept aceaia, de vreame ce și unora și altora una le iaste însușirea cea firească, aceaia ádecă a înota, pentru aceaia una li s'au dat dela Dumnezeu rudeniia cea de un neam din naşterea cea din ape; afară numai că nici una din ceale zburătoare nu iaste fără de picioare, precum sânt peștii, pentru căci tuturor celor zburătoare hrana din pământ le iaste, și toate de nevoe trebuință au de slujba picioarelor. Că celor răpitoare[1] ascuțiturile unghiilor li s'au dăruit spre vânare; iar celorlalte, și pentru căștigarea hranei, și pentru ceaialaltă petreacere a vieții, ca un lucru prea de nevoe trebuincios li s'au dăruit slujba picioarelor. Și puține din pasări sânt reale de picioare, nici a umbla, nici a vâna cu picioarele putință și lesnire având, precum și rândunealele sânt, care nici a umbla, nici a vâna nu pot, și acealea ce să numesc *drepanídes*[2], cărora hrana s'au aflat să le fie din ceale ce să poartă prin aer. Iar rândunealii zburarea cea pre jos aproape de pământ, în loc de slujba picioarelor îi iaste. Însă sânt deosebiri ale neamurilor nenumărate și între pasări, pre care de le va treace ci-

[1] Precum sânt șoimii, úleii, curúii, vúlturii, și altele.
[2] Ádecă lăstunii cei mari, carii au áripile ca în chipul secerii.

neva numărându-le prin cuvânt, dupre acelaş chip dupre carele şi de cercarea peştilor puţin din parte ne-am atins, va afla că unul iaste numele pasărilor celor zburătoare, dar nenumărate întru aceastea sânt deosebirile şi întru mărimile lor, şi întru închipuirile trupurilor, şi întru floarea penelor şi fulgilor; încă şi întru vieţile lor, şi întru lucrări, şi întru năravuri va afla că negrăită şi nepovestită le iaste schimbarea şi deosebirea cea a unora cătră altele. Încă oareşcarii s'au ispitit mai nainte ca şi faceri de numiri ale pasărilor celor zburătoare să uneltească, ca să se cunoască prin cea neobicinuită şi streină numire, ca prin nişte înfierări de fier ars, osebirea cea firească a fieştecăruia neam. Şi pre unele ádecă leau numit *shizóptera* (ádecă cu aripile spintecate), precum pre vulturi; iar pre altele *dermóptera* (ádecă cu aripile de piiale), precum sânt liliiacii; iar pre altele *ptilotà* (ádecă cu aripile fulgoase), precum sânt viespii[1]; iar pre altele, *koleóptera* (ádecă cu aripile ca tecile), precum sânt gândacii, cărăbuşii, şi câte în teci oareşcare şi înfăşurături născute fiind, după ce li să rumpe gogoaşa, slobode s'au făcut cătră zburare. Dar noaoă, ca să însemnăm osebirile ceale fireşti ale neamurilor celor zburătoare, destul ne iaste întrebuinţarea cea de obşte şi hotărârile ceale cu deosebire făcute de Sfânta Scriptură pentru ceale curate şi pentru ceale necurate.[2] Deci alt neam iaste al pasărilor zburătoare celor mâncătoare de cărnuri, şi altă alcătuire şi făptură a trupului, cuviincioasă chipului hranei lor, ádecă ascuţituri ale unghiilor, şi botul întors ca cârligul, şi aripile ascuţite şi iuţi întru zburare, ca şi cu lesnire să se prinză de dânsele vânatul, şi cu lesnire să se rumpă, şi hrană să se facă ceiia ce l'au prins. Alta iaste alcătuirea şi făptura trupului celor adunătoare de seminţe; alta a celor ce să hrănesc din toate ce li s'ar fi întâmplat înainte. Şi într'aceastea iarăş preafoarte multe deosebiri sânt. Că unele dintr'însele sânt vieţuind împreună-însoţite ca cireada, afară de ceale răpitoare. Că dintru aceastea nici una nu iaste împărtăşită vieţuirii céiĭ împreună, afară de însoţirea perechilor. Iar altele nenumărate au ales vieţuirea cea împreună adunată la un loc, precum porumbii, şi cocoarăle, şi graurii, şi ciocile. Iarăşi întru aceastea unele sânt nesupuse şi nestăpânite de vreuna dintre dânsele, şi ca cum de sineşi slobode purtându-se; iar altele, care priimesc a fi rânduite supt povăţuitoriu, precum sânt cocoarăle. Încă şi altă oareşcarea deosebire iaste întru aceastea, dupre carea unele nemutate sânt şi petrecătoare la unul şi acelaş loc, niciodată schimbându-ş sălaşul; iar altele fire au a să rădica şi a să duce preadeparte, şi când iarna să apropie, a să muta mai de multe ori la alte locuri. Încă ceale mai multe din pasări, deaca să hrănesc şi să cresc de om, îmblânzite şi dumestnice să fac, afară de ceale neputincioase, care pentru cea prea preste măsură teamere şi nebărbăţie, pre deasa supărare a mâinii omeneşti nu o sufere. Încă unele din pasări sânt şi iubitoare de a petreace şi a să sălăşlui pre lângă oameni, pre acealeaş împreună cu noi lăcuinţe priimindu-le; iar altele sânt lăcuitoare

---

[1] Căci ale vespelor, şi ale albinelor, şi ale celor ca aceastea áripile sânt ca o pelicioară cu mărunţei fulgi pre dânsele.
[2] Fac. 7: 2-3.

prin munți și iubitoare de pustie. Încă și preamare deosebire face între pasări și osebirea cea firească a glasului fieștecăriia dintr'însele. Că unele din pasări sânt mult-vorbitoare și limbute, iar altele tăcute și nevorbitoare. Și unele cântăreațe și mult-glăsuitoare, iar altele cu totul sânt fără de viers și lipsite de cântare. Și unele sânt următoare shimelor și îngânătoare, sau din fire având pre a urma shimele și a îngâna, sau că din iscusința și învățătura cea dela om au dobândit aceasta; iar altele totdeauna într'un chip neschimbat și neprefăcut slobozesc din sineși glasul. Mândră pasăre iaste cocoșul; iubitoare de frumuseațe și de podoabă iaste păunul; lacomi și pofticioși spre împreunare sânt porumbii, și găinile ceale de casă, în toată vreamea având pofta împreunării; amăgitoare și zavisnică iaste prepelița, cu vicleșug și răotate lucrând împreună cu vânătorii și ajutorindu-le spre prinderea altor pasări.

Nenumărate, precum am zis, sânt și ale faptelor și ale viețilior deosebirile. Și sânt unele din ceale necuvântătoare care și cu politicească viiață ádecă împreună viețuesc, fiindcă însușire a ocârmuirii céiĭ politicești iaste aceaia, ádecă a privi cătră un scópos și sfârșit de obște lucrarea fieștecăruia din cei ce lăcuesc în polítie, precum ar fi putut cineva vedea la albine. Că acelora de obște le iaste lăcuința, de obște și zburarea, și lucrarea tuturor una. Și lucrul cel preamare și prea de mirare iaste acesta, că supt povățuire de oarecarele împărat și voevod (ádecă matcă) să apucă de lucruri și de trebi, nepriimind a să duce la câmpuri și la livezile ceale cu flori mai întâiu de a vedea pre împăratul lor că au făcut înceapere zburării. Și le iaste lor împăratul nu hirotonisit de dânsele (că de multe ori nejudecata și nesocoteala norodului pre cel mai rău l-au rădicat la stăpânire), nici prin sorți căștigată pre stăpânire avându-o (căci căderile ceale după întâmplare ale sorților sânt fără de socoteală, lipsite de toată cuvântarea, la cel mai de pre urmă și mai nevreadnic decât toți de multe ori pre stăpânire aducându-o), nici din părintească moștenire și diadóhie în palaturile ceale împărătești și în scaun așăzându-să (că și aceștea nepedepsiți și neînvățați întru toată fapta bună, pentru traiul și creașterea lor cea întru desfătare și pentru lingușiturile ceale amăgitoare ale ciocoilor, mai de multe ori să fac), ci din fire având cinstea cea mai întâiu și stăpânirea asupra tuturor, și cu mărimea trupului, și cu chipul, și cu blândeața năravului deosebire având de toate cealealalte. Că are cu adevărat ac și împăratul, dar nu-l întrebuințază spre izbândire. Legi oarecare sânt aceastea ale firii, nescrise, ca ádecă cei ce sânt râdicați și suiți la ceale preamari stăpâniri, zăbavnici și nelucrători să fie spre pedeapsa și chinul celor supuși lor. Dar și albinelor, câte nu ar fi urmat pildei împăratului, degrab le urmează căință pentru nesocoteala lor. Că de lovitura acului mor. Auză Hristianii, cărora poruncă dată le iaste, *nimărui rău pentru rău să nu răsplătească, ci să biruiască cu binele pre rău*[1]. Urmează, o, omule, firii céiĭ osebite și năravului albinei, că ea nimărui vătămare făcând, nici rod strein stricând, zideaște și în-

[1] Rom. 12: 17 și 21.

fige fagurii. Că ceara, arătat că din flori o adună; iar miiarea, pre umezeala cea în chip de roaoă presărată pre flori sugându-o cu gura, pre aceasta în găurelile ceale adâncate ale fagurilor o pun. Drept aceaia şi umedă întru întâiaş dată iaste; apoi, prin treacere de vreame cocându-să, întru a sa tocmire şi dreagere şi dulceaţă să întoarce. Bine şi preaslăvite şi cuviincioase laude au dobândit aceasta, ádecă albina, dela Pilde, fiindcă înţeleaptă şi lucrătoare s'au numit, atâta ádecă cu iubire de osteneală pre a sa hrană adunându-o (*pre ale căriia osteneale*, zice, *împăraţii şi proştii spre sănătate le priimesc*[1]), şi atâta de cu înţelepciune prin iubire de meşteşugire lucrând pre căsuţile mierii (că întru supţire membrană[2] pre ceară întinzându-o, dease şi unele de altele prinse şi ţinute între sine zideaşte căsuţele ceale adâncate în care pune miiarea), încât legătura cea deasă a celor preamici căsuţe între sine, răzimare şi întărire să face la toată împreună-zidirea fagurilor. Că fieştecarea căsuţă de ceaialaltă să ţine, prin supţire îngrădire şi despărţindu-să dela aceaia, întru aceaiaş dată şi împreunându-să. Apoi ţăvişoarele aceastea zidite sânt unele preste altele cu doaoă şi cu trei rânduri de podeale. Că s'au păzit albina de a face numai o ţăvişoară găurită şi pătrunsă din marginea unui capăt până în ceaialaltă margine, ca nu, pentru greotatea, să cază umezeala şi să se vearse afară spre ceaialaltă parte. Învaţă-te cum pre aflările gheometriei ca nişte lucruri în treacăt le are preaînţeleapta albină. Că toate ţăvişoarele fagurilor sânt câte cu şase unghiuri, şi deopotrivă la măsură laturile, nu drept unele preste altele fiind puse ţăvişoarele, ca să nu să slăbească şi să pătimească fundurile, potrivite fiind cu ceale deşarte, ci unghiurile ţăvişoarelor celor mai de jos, care şi acealea iarăşi câte cu şase unghiuri sânt, temelie şi răzimare sânt a celor mai deasupra, ca cu întemeiare deasupra loruşi să rădice şi să ţie sus greotăţile, şi deosebi în fieştecarea căsuţă să se ţie umezeala.

Cum aş fi putut prin cuvânt să-ţ număr cu deamăruntul toate însuşirile şi obiceiurile fireşti ceale întru vieţuirile pasărilor? Cum ádecă cocoarăle, străjuirile ceale de noaptea pre rând schimbându-se, una după alta le priimesc. Şi unele dorm, iar altele împrejur umblând şi încungiurând, toată întemeiarea şi neteamerea le dau în somn. Apoi vreamea străjuirii plinindu-să, aceaia ádecă ce au păzit, strigând, mearge cătră somn; iar alta, priimind locul ceiia ce străjuise, plăteaşte despre partea sa şi dă împrumut întemeiarea carea o au dobândit dela ceaialaltă. Această bună rânduială a cocoarălor o vei vedea şi întru zburarea lor; că uneori una, şi alteori alta povăţuirea căii o priimeaşte, şi după ce rânduită oarecarea vreame au povăţuit înaintea celorlalte cu zburarea, învârtindu-să pre lângă cealealalte şi trăgându-să înapoi, céiĭ ce urmează pre urmă după sineşi îi dă şi-i încredinţează povăţuirea căii. Iar năravul berzelor nici departe iaste de priceaperea şi înţeleagerea cea cuvântătoare. Că precum întru o vreame toate vin la locurile ceale de aicea, aşa iarăşi întru o vreame, ca dintru un semn şi

[1] Pilde 6: 8.
[2] Ádecă peliţă supţire ca frunza sau ca hârtiia.

veaste dată de obşte, toate să râdică şi să duc. Iar cioarele ceale ce să află la noi le apără ca nişte ostaşi puşi de pază şi de străjuire împrejurul lor, şi le petrec, precum mie mi să pare, şi ajutoriu oarecarele în războiu dându-le împrotiva paserilor celor protivnice. Şi semn iaste că le petrec cioarăle şi dau războiu pentru dânsele împrotiva altor pasări protivnice lor, întâiu ádecă că nicidecum în vreamea aceaia nu să veade nici o cioară; apoi, că cu rane întorcându-se, arătate şi preavădite aduc seamnele apărării, şi a ajutoriului în războiu, şi nevoinței ce au făcut pentru berze. Cine la dânsele au hotărât şi au aşăzat legile iubirii de streini? Cine le-au dat groază că le va vinui şi le va da la osândă pentru că au lăsat oastea şi au fugit, încât până întru atât să sârguesc, de nu rămâne înapoi şi nu lipseaşte niciuna dela pómba şi petreacerea berzelor? Auză cei răi către streini, şi carii le încue uşile, şi nici supt acoperemântul casii lor în vreame de iarnă şi în vreame de noapte nu priimesc pre cei ce vin de aiurea. Iar grijirea şi căutarea berzelor, carea o fac către ceale ce au îmbătrânit dintr'însele[1], din destul era să facă pre copiii noştrii iubitori de părinți, de ar fi voit să ia aminte. Că cu adevărat nimenea nu ar fi fost atâta lipsit de priceapere, încât să nu judece lucru vreadnic de ruşine a fi lipsit şi rămas înapoi cu fapta bună de ceale preanecuvântătoare pasări. Acealea, după ce părintelui lor de bătrâneațe i-au curs peanele, stând împrejurul lui şi cuprinzându-l în mijloc, cu ale lor peane îl încălzesc, şi hranele cu multă îndestulare gătindu-i, pre cel dupre putință ajutoriu şi întru zburare îi dau, încet şi lin, şi despre o parte, şi despre alta cu aripa lor sus râdicându-l şi uşurare făcându-i. Şi acest lucru al berzelor până întru atâta iaste vestit şi cunoscut de toți, încât acum unii pre răsplătirea facerilor de bine o numesc *antipelárgosin*.[2] Nimenea să nu să plângă de sărăcie, nici să se deznădăjduiască de a sa viiață, cel ce nici o aveare în casa sa nu au lăsat; ci să privească către buna meşteşugire şi sârguința rândunealii. Că aceaia cuibul zidind, păiuşile cu gura le aduce; iar tina neputând a o rădica cu picioarele, pre marginile peanelor în apă muindu-le şi udându-le, apoi în cea preamăruntă şi preasupțire țărână tăvălindu-să, aşa trebuința tinii o izvodeaşte şi o află; şi câte puțin-puțin între sine păiuşele ca cu nişte cleiu cu tina împreună la un loc legându-le, zideaşte cuibul, şi într'însul puii îi hrăneaşte: pre ai cărora ochi deaca cineva îi va împunge, are oarecarea doftorie dela fire, prin carea către sănătate întoarce vederile puilor săi. Aceastea să te sfătuiască pre tine să nu te abați către facere de reale pentru sărăcie, nici, întru ceale preagreale şi preacumplite pătimiri şi nevoi toată nădeajdea lepădându-o, fără de treabă să zaci şi nelucrătoriu; ci către Dumnezeu să alergi, carele deaca rândunealii atâta de mari lucruri îi dăruiaşte, cu cât mai mari va da celor ce din toată inima îl chiiamă pre dânsul! Alkiónul iaste pasăre de mare. Aceasta are fire a scoate pui întru însăşi malurile mării

---

[1] Ádecă ceale ce sânt fii, către părinții lor.

[2] Barza ellineaşte să zice πελαργός; dela acest cuvânt s'au făcut ἀντιπελάργωσις, care însemnează „răsplătirea facerilor de bine”, pentru purtarea de grijă a berzelor ce au către născătorii lor când îmbătrânesc.

ceale din margenea apei, pre însuşi năsipul puind jos oaoăle, şi scoate pui mai pe la mijlocul ernii, când de multe şi silnice vânturi marea sălbătăcindu-să, cu groaznică pornire izbeaşte în pământ. Dar însă să potolesc toate vânturile şi să alinează valurile mării când alkiónul şade pre oaoă şi cloceaşte întru aceale şapte zile. Că numai întru atâtea zile scoate din gheoace pre pui. Şi fiindcă şi de hrană au trebuinţă, dăruitoriul de ceale mari Dumnezeu au mai dăruit jivinii aceştii preamici alte şapte zile pentru creaşterea puilor. Încât şi toţi corăbiiarii ştiu aceasta, şi zilele acealea le numesc *alkionídas*.[1] Aceastea ţi s'au pus înainte ca o leage prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu cea cătră ceale necuvântătoare, spre îndemnare, ca să ceri dela Dumnezeu ceale spre mântuire. Ce nu s'ar fi făcut din ceale de mirare pentru tine, carele te-ai făcut dupre chipul lui Dumnezeu, când pentru o pasăre atâta de mică marea cea mare şi înfricoşată să ţine, poruncindu-i-să ca în mijlocul ernii să fie alinată? Turtureaoa zic cercătorii firilor că, după ce s'ar fi despărţit vreodată de soţul său, nu mai priimeaşte împărtăşirea cea cu altul şi însoţirea, ci petreace neîmpreunată şi în văduvie, pentru pomenirea celui ce oarecând au fost înjugat cu dânsa de împărtăşirea cea cu altul lepădându-să. Auză fămeile cum cinstita şi cuvioasa viaţă a văduviei şi la ceale necuvântătoare mai cinstită şi mai priimită iaste decât necuviinţa măritişilor celor multe! Prea nedrept iaste la hrana şi creaşterea puilor săi vulturul. Că după ce scoate doi pui, pre unul dintr'înşii jos pre pământ îl leapădă, prin loviturile şi bătăile ce-i dă cu aripile sale din cuib afară împingându-l; iar pre celălalt numai la sineşi priimindu-l, ca pre al său îl are, pentru greotatea cea cu osteneală a dobândirii hranei céiĭ pentru pui lepădându-să de acela pre carele l-au născut. Însă, precum spun fisiológhii, nu-l lasă să piară pasărea aceaia ce să numeaşte fíni[2], ci luându-l asupră-şi, îl duce şi-l hrăneaşte împreună cu puii săi. Acest fealiu sânt părinţii carii, cu pricină că sânt săraci, îş leapădă pruncii, sau şi la împărţirea moştenirii prea nedrepţi sânt cătră fii. Că cu dreptul iaste, precum deopotrivă fieştecăruia i-au dat naşterea din ale loruşi coapse, şi i-au împărtăşit dintru a fi, aşa şi îndemânările şi lesnirile spre a trăi ei, deopotrivă şi cu cea întocma-cinste să le dea. Să nu urmezi cruzimei şi nemilostivirii pasărilor celor cu unghiile întoarse ca cârligul, care, după ce văd pre ai săi pui că încep deaciia înainte şi îndrăznesc a zbura, îi scot afară din cuib, bătându-i cu aripile şi împingându-i, şi nici o purtare de grijă pentru dânşii nu mai fac deaciia înainte. Vreadnică de laudă iaste iubirea de fii a cioarăi, carea şi după ce acum au zburat ei din cuib, mearge după dânşii, dându-le mâncare şi hrănindu-i multă

---

[1] Ádecă zilele alkionului.

[2] Această pasăre iaste una din şurligăile ceale mari, pre carea latinii o numesc *ossifrága*, ádecă „sfărâmătoare de oase". Că spun cum că hrana eiĭ iaste aceasta, ádecă de pre pământ râdică oase uscate sus la înălţime, şi potriveaşte unde să fie dedesupt pietre mari şi munţi, şi de acolò sloboade oasele, şi să sfarămă de pietre, şi apoi să pogoară de le mănâncă. Spun încă că această pasăre iaste mai mare şi decât vulturul, şi la văpseala peanelor roşie albicioasă.

vreame. Multe neamuri ale pasărilor nu au trebuință nicidecum, spre a naşte, de împreunarea bărbaților; ci întru cealelalte neamuri fără de rod sânt oaoăle ceale seci care să plodesc numai din vânt, iar ghípii, spun istorisitorii firilor că fără împreunare nasc mai de multe ori, şi mai vârtos prea îndelungată viiață având, cărora până la o sută de ani mai de multe ori li să întinde viiața. Aceasta, te poftesc, aibi-o însemnată din istoriia cea pentru pasări, ca deaca vreodată vei vedea că râd de taina noastră vreunii, cum că ádecă cu neputință iaste şi afară de fire fecioară a naşte, fecioriia eiĭ păzindu-să neîntinată, să-ț aduci aminte că cel ce bine au voit ca prin nebuniia propoveduirii să mântuiască pre cei ce cred, nenumărate din fire pricini şi trageri cătră credința lucrurilor celor preaslăvite şi de mirare mai nainte apucând, ca pre nişte temelii le-au pus. *Să scoață apele jigănii târâtoare cu suflete vii, şi pasări zburătoare pre pământ, pre tăriia Ceriului*. *Pre pământ* li s'au poruncit să zboare pentru că tuturor hrana de pre pământ le iaste; iar *pre tăriia ceriului*, precum mai nainte apucând am dovedit pricina, că *ceriu* aicea s'au numit aerul, pentru că să veade; iar *tărie*, pentru că aerul cel deasupra capului nostru iaste oarecum mai des, asemănându-să cu trupul ceriului, şi mai gros, şi mai strâns, pentru râdicările în sus şi tragerile aburilor dela locurile ceale de jos. Deci ai ceriul împodobit, pământul înfrumusețat, marea îndestulată şi preaîmbogățită cu ale sale naşteri, aerul plin de pasările ceale ce zboară printr'însul: toate aceastea, care prin porunca lui Dumnezeu din neființă s'au adus în ființă, şi pre acealea câte cuvântul le-au lăsat acum, de zăbovirea cea multă întru aceastea abătându-să şi ferindu-să, ca să nu să pară că preacovârşaşte măsura, tu deosebi în sineți socotindu-le, cel ce eşti iubitoriu de osteneală, şi înțelepciunea lui Dumnezeu întru toate învățându-te, să nu încetezi vreodinioară a te minuna, nici de a slăvi prin toată zidirea pre Făcătoriul. Ai la întunearec pre neamurile pasărilor celor ce trăesc şi viețuesc noaptea; la lumină, pre ceale ce umblă zioa. Că liliiacii, şi cucuveile, şi corbii cei de noaptea sânt din ceale ce noaptea să nasc şi să hrănesc. Încât ție vreodată, în vreamea când nu-ți vine somn, din destul îț iaste şi zăbovirea cea întru aceastea, şi cercarea osebirilor celor fireşti care sânt întru dânsele, spre slavosloviia Făcătoriului. Cum neadormită iaste privighietoarea când şade pe oaoă şi cloceaşte, de cântarea cea cu dulce viersuire preste toată noaptea neîncetând! Cum liliacul iaste şi jivină cu patru picioare, aceaiaşi şi zburătoare! Cum numai singur el din toate pasările are dinți, şi naşte dobitoc ca ceale cu patru picioare, dar pluteaşte pre aer, nu prin peane uşor făcându-să şi sus înălțându-să, ci prin peliță oarecarea de piiale! Cum încă şi aceasta are pre iubirea ádecă cea între sineşi, a unora cătră alții, în fire sădită, şi ca şirul unii de alții să țin liliiacii, şi unul de altul să atârnă! Care lucru între noi, oamenii, nu iaste cu lesnire să se facă. Căci viiața cea dejghinată şi osebită mai cinstită şi mai iubită iaste multora, decât cea întovărăşită şi unită. Cum cei ce să îndeletnicesc la înțelepciunea cea deşartă, aseamenea sânt ochilor cucuvéii. Căci vedearea aceiia noaptea iaste sănătoasă şi putearnică, iar după ce străluceaşte soarele să întunecă. Aşa şi a acestora minte,

preaiute cu adevărat iaste cătră vedearea deşărtăciunii, iar cătră înțăleagerea luminii céiĭ adevărate, întunecată. Iar zioa, prea foarte cu lesnire îț iaste ca de pretutindenea să aduni minunea Făcătoriului. Cum ádecă la lucruri te râdică şi te deşteaptă pasărea cea împreună-lăcuitoare[1], cu ascuțit glas strigând şi vestind de departe încă că să apropie soarele, cu călătorii împreună mânecând, iar pre lucrătorii de pământ scoțindu-i la lucrarea pământului! Cum fără dormitare iaste neamul gâştilor, şi cătră simțirea celor ce să tăinuesc preaiute! Care odată şi pre împărăteasca cetate o au mântuit de năpădirea vrăjmaşilor, fiindcă în vreamea când oarecarii vrăjmaşi pre supt pământ prin lagúmuri nearătate şi ascunse era să apuce marginea cetății Romei, iale au dat veaste. În care neam al pasărilor nu arată firea oareşcarea osebită minune? Cine iaste cel ce şorlíțelor mai nainte le vesteaşte moartea oamenilor, când oamenii unii împrotiva altora să oştesc? Că ai fi putut vedea că nenumărate cirezi de şorlíțe urmează taberilor, din gătirea armelor semuind lucrul la ce sfârşit va să iasă. Iar acest lucru nu departe iaste de socotealele ceale omeneşti. Cum îț voiŭ povesti înfricoşatele gătiri de războiu şi taberile lăcustelor care, ca dintru un semn şi înştiințare dată de obşte toate râdicându-se şi tăbărând preste toată lățimea de loc a laturii aceiia asupra căriia să pornesc, nicidecum nu să ating de roade mai întâiu de a li să da Dumnezeiasca poruncă? Cum pasărea aceaia ce să numeaşte selevkída urmează pre urma lor, vindecare a bătăii, preanesățioasă fiind ea şi nemărginită având putearea mâncării, fiindcă Iubitoriul de oameni Dumnezeu fără de sațiu au lucrat pre a eiĭ fire, pentru facerea de bine a milostivirii sale céiĭ cătră oameni? Care iaste chipul viersului celui dulce al greerului celui de câmp? Şi cum la miazăzì mai dulce viersuitori sânt decât într'altă vreame, prin tragerea aerului pre carea prin deşchiderea părții despre piept o fac, dându-să afară răsunarea viersului? Dar însă mi să pare mie că rămâiu înapoi cu cuvântul de minunea celor zburătoare, mai mult decât când m'aş fi ispitit cu picioarele a ajunge pre cea în zburare iuțime a lor. Când vei vedea din zburătoare pre acealea care să zic *éntoma*, precum pre albine, pre viespi, şi pre altele ca aceastea (că aşa le-au numit, ádecă *éntoma*, căci de jur împrejur curmături oarecare în sine arată[2]). Ține minte că aceastea răsuflare nu au, nici plămâni, ci cu totul prin toate părțile trupului să hrănesc cu aerul. Pentru care şi pier deaca s'ar fi muiat în untdelemn, căci pórurile (ádecă găurelele) li s'au închis de unsoare. Iar deaca îndată să va turna peste dânsele oțet, iarăşi înviiază, fiindcă li să deşchid pórurile prin care treace şi străbate aerul într'însele. Nici un lucru de prisosit preste trebuință, nici iarăşi lipsit cu ceva de ceale de nevoe Dumnezeul nostru nu au zidit. Iarăşi, din jivini, pre ceale iubitoare de apă pricepându-le şi luându-le aminte, altă alcătuire vei afla întru dânsele: picioare ádecă nu spintecate ca ceale ale cioarei, nici întoarse ca cârligul, ca ceale ale pasărilor celor mâncătoare de cărnuri, ci late şi pelițoa-

---

[1] Ádecă cocoşul.

[2] Ἔντομα iaste cuvânt ellinesc, şi însemnează „tăiate, despărțite, curmate”.

se, ca leasne să înoate pre apă, şi ca cu nişte vâsle oarecare cu pelițile picioarelor să împingă apa. Iar de vei lua aminte în ce chip lebăda, întru adânc slobozindu-şi grumazul şi pogorându-l, de jos din fund îş aduce eiişi hrana, atuncea vei afla înțelepciunea Ziditoriului, că pentru aceasta mai lung decât picioarele i-au adaos grumazul, ca pogorându-l jos în apă ca pre o sfoară de undiță, să-ş căştige hrana cea ascunsă în adânc.

Aşa prost şi fieştecum citindu-se graiurile Scripturii, sillave oarecare sânt mici: *Să scoață apele pasări zburătoare pre pământ întru tăriia Ceriului*. Dar cercându-să înțeleagerea cea în graiuri, atuncea să arată minunea cea mare a înțelepciunii Ziditoriului. Câte deosebiri ale celor zburătoare mai nainte au văzut? În ce chip pre dânsele dupre neam le-au deosebit unele de altele? Cum pre fieştecare neam cu deosebite şi neclintite osebiri fireşti l-au închipuit şi l-au însemnat? Mă lasă zioa povestindu-vă minunile ceale ce sânt în aer. Ne chiamă uscatul spre arătarea hiarălor şi a târâtoarelor şi a dobitoacelor celor dumeastnice, gata fiind ca şi însuşi el întocma să arate din sine, prin porunca lui Dumnezeu, aduse în ființă jivini vii, deopotrivă la cinste cu sádurile, şi cu neamul cel înotătoriu, şi cu toate pasările ceale zburătoare. *Să scoață pământul suflet viu de dobitoace şi de hiară şi de ceale ce să târăsc, dupre fealiu*. Ce ziceți, cei ce nu creadeți lui Pavel pentru schimbarea noastră la înviiare[1], când vedeți că multe din ceale ce sânt în aer îşi schimbă chipurile? În ce fealiu şi pentru viermile indienesc[2] cel purtătoriu de corn să povesteaşte, carele în omidă întâiaş dată prefăcându-să, apoi sporind înainte, cu treacere de vreame bondariu să face, şi nici întru această formă stă, ci cu molatice şi late frunzişoare să înaripează. Deci voi, o, fămei, când şădeți la furcă, torcând şi învălind pre fus lucrarea acestora, zic ádecă tortul pre care v'îl trimit Sírii[3], pentru lucrarea şi facerea îmbrăcămintelor celor moi, aducându-vă aminte de schimbarea şi prefacerea jivinii aceştiia, chiar luminat să luați înțeleagerea înviiarii şi să nu fiți necredincioase la schimbarea şi prefacerea pre carea Pavel tuturor o făgăduiaşte. Dar însă simț că cuvântul mieu iase afară preste măsură. Deci când caut la mulțimea celor grăite mă văz că am eşit afară de măsură; iar când privesc iarăşi la înțelepciunea cea în multe fealiuri şi în multe chipuri, carea în făpturi să veade, socotesc că nici am început povestirea. Încă şi a vă ținea mai mult nu iaste fără de folos. Că ce şi ar fi putut cinevaşi face până diseară? Nu vă silesc ospătătorii, nu vă aşteaptă ospeațele. Drept aceaia, de socotiți, să uneltim postul acest trupesc şi să-l cheltuim la veseliia sufletelor. Fiindcă de multe ori ai slujit trupului spre îndulcirea şi răsfățarea lui, astăzi aibi îngăduială şi îndeletniceaşte-te la slujba sufletului. *Desfătează-te întru Domnul, şi va da ție cearerile inimii tale*.[4]

---

[1] Pentru înviiarea morților şi schimbarea scrie Sfântul Apostol către 1 Cor. 15[: 35-50].
[2] Acesta iaste gândacul carele face mătase.
[3] Sirii sânt un norod Indienesc, carii lucrează mătase.
[4] Ps. 36: 4.

De eşti iubitoriu de bogăție, ai bogăție duhovnicească, *judecățile Domnului ceale adevărate, ceale îndreptate împreună, ceale dorite mai mult decât aurul şi decât piiatra scumpă multă*.[1] De eşti dat la desfătare şi la dezmerdări, şi iubitoriu de dulceți, ai cuvintele lui Dumnezeu ceale ce sânt *mai dulci decât miiarea şi fagurul*[2] la cel ce iaste întreg şi sănătos la simțirea cea duhovnicească. De vă voiŭ lăsa şi voiŭ slobozi adunarea, unii vor alerga la zárii: jurământuri acolò, şi priciri cumplite, şi chinuri de iubire de bani. Drac stă de față, prin oasele ceale cu împuntúrile ceale negre însemnate şi împestrite aprinzând turburarea; şi pre aceaiaşi bani şi către o parte, şi către alta mutându-i, acum pre acesta îl înalță cu biruința, şi aceluia întristare şi mâhnire îi pricinuiaşte, iar acum iarăşi pre acela trufaş îl arată, şi pre acesta ruşinat. Ce folos iaste a posti cu trupul, iar sufletul a fi plin de nenumărate reale? Cel ce nu să joacă în zárii, dar într'alt chip petreace fără de treabă, ce nu grăiaşte din ceale deşarte? Ce nu aude din ceale necuvioase? Că petreacerea fără de treabă, cea fără frica lui Dumnezeu, învățătoare a răotății iaste celor ce nu ştiu cumpăni vreamea. Poate dar că şi ceva de folos în ceale ce să zic de noi să va afla; iar de nu, dar măcar aceaia, ádecă a nu păcătui vi să pricinuiaşte din zăbava ce o faceți aicea. Pentru aceaia, cu cât mai mult vă voiŭ ținea aicea, cu atât mai mult vă voiŭ trage în laturi dela ceale reale. Destule sânt şi ceale zise unui binecunoscătoriu şi mulțămitoriu judecătoriu, deaca nu cineva către bogățiia zidirii va privi, ci către slăbiciunea puterii noastre şi către trebuința şi folosul cel prea din destul spre veseliia celor ce s'au adunat aicea. Pământul cu ale sale odrasle v'au priimit bucuros la ospăț, marea cu peştii, aerul cu ceale zburătoare. Gata iaste uscatul să arate întocma deopotrivă cu aceastea cinstite lucruri. Ci aceasta măsură să fie a ospătării céiĭ de dimineață, ca nu sațiul cel preamult mai tâmpi să vă facă către desfătarea şi îndulcirea celor de diseară. Iar cel ce toate le-au umplut de a sa zidire, şi în toate ne-au lăsat prealuminate pomenirile minunilor sale, să umple inimile voastre de toată veseliia cea duhovnicească, în Hristos Iisus Domnul nostru, căruia să cuvine slava şi stăpânirea în veacii veacilor, Amin.

[1] Ps. 18: 10-11.
[2] Ps. 18: 11.

VOROAVA a 9-a
PENTRU CEALE DE PRE USCAT

um vi s'au părut masa cuvintelor cea de astă dimineață? Că mie mi-au venit să aseamăn pre ceale ale meale cu priimirea cea din dragoste a unui sărac ospătătoriu, carele silindu-să cu iubire de cinste, și poftind a să arăta că iaste și el oarecarele din cei ce gătesc mease scumpe și preabogate, pentru lipsa celor mai de mult preț și mai scumpe bucate îngreoiază pre oaspeții cei adunați, pre gătirea cea sărăcească prea cu îndestulare aducându-o la masă; încât osârdiia lui cea cu iubire de cinste i să întoarce în ocară de neiscusință și neajungere de minte la lucrurile ceale de cuviință și de cinste. Acest fealiu iaste cu adevărat și lucrul nostru, de nu voi altceva îl ziceți. Însă orice fealiu ar fi fost ceale zise, nu vi să cade a le defăima. Că nici pre Elissei Prorocul ca pre un rău ospătătoriu nu-l defăima cei de atuncea, și mai vârtos că cu verdețuri sălbatice ospăta pre priiateni.[1] Știu legi ale alligoríei, măcar că nu dela sinemi le-am izvodit, ci în ceale ostenite de alții le-am aflat. Pre care alligoríi, cei ce nu priimesc ceale de obște înțăleageri ale celor în Sfânta Scriptură scrise, le izvodesc dela sine, și apa nu apă o zic, ci altă fire; și pre sad și pre peaște dupre cum li să pare le tâlcuesc, și pre nașterea celor târâtoare și a hiarălor cătră ale sale păreri și socoteale strâmbându-o și răzvrătindu-o o tâlmăcesc, precum judecătorii de visuri pre tâlmăcirile celor văzute în nălucirile ceale ce să întâmplă în somn dupre al său scópos le fac. Iar eu, când auz în Scriptură iarbă, iarbă înțeleg, și sad, și peaște, și hiară, și dobitoc: toate precum s'au zis, așa le priimesc cu înțeleagerea. *Că nu mă rușinez de Evanghelie.*[2] Nici fiindcă cei ce ceale pentru lume au scris, multe pentru formele pământului au vorovit, ori că sferă iaste, ori chilindru, ori că și cu discul aseamenea iaste pământul și deopotrivă despre toate părțile turnat, ori că în chipul lopeții céiĭ de vânturat iaste și în mijloc adâncat. (Că în toate părerile și socotealele aceastea au căzut cei ce au scris ceale pentru lume, unii pre ale altora fieștecarele stricându-le.) Nu pentru aceasta mă voiŭ aduce până întru atât, cât să mă plec a zice că mai necinstită iaste facerea lumii a noastră, a creștinilor, de vreame ce nimic pentru forme Moisì, sluga lui Dumnezeu, nu au vorbit, nici au zis că are măsura cea împrejur a pământului optsprezeace zeci de mii de stadii, și umbrirea cea dintr'însul, întru mișcarea soarelui cea pre supt pământ, până în câtă întindere de loc prin aer să întinde nu au măsurat, și cum aceasta, după ce să aduce asupra lunii, face pre lipsele eiĭ și întunecările. Fiindcă pre ceale ce nu ne sânt de nici o treabă, ca pre niște netrebnice și nefolositoare noaoă le-au tăcut. Oare pentru aceasta mai de necinste voiŭ socoti decât nebuna înțelepciune pre cuvintele Duhului? Sau mai vârtos voiŭ slăvi pre cel ce nu au lăsat mintea noastră a să îndeletnici la ceale deșarte, ci toate cu purtare de grijă au rânduit să se scrie spre zidirea și

---

[1] 4 Împ. 4: 39.
[2] Rom. 1: 16.

săvârşirea sufletelor noastre? Care lucru mi să pare că neînțelegând unii, prin oarecare abateri alăturea din înțeleagerea cea dreaptă şi [prin] tropologhíi, cinste oarecarea şi împodobire dintru a loruş minte izvodită s'au ispitit şi s'au apucat să adaogă, ca cum spre lauda celor scrise în Sfânta Scriptură. Ci această faptă iaste a unui om ce să face pre sineşi mai înțelept decât cuvintele Duhului, şi întru fățărie de tâlcuire pre furiş bagă înlăuntru pre ale sale înțeleageri. Pentru aceasta dar să se înțeleagă precum sânt scrise.

Să scoață pământul suflet viu de dobitoace şi de hiară, şi de ceale ce să târăsc. Înțeleage şi socoteaşte pre graiul lui Dumnezeu că prin zidire aleargă, carele şi atuncea au început, şi până acum lucrează, şi până în sfârşit va treace prin zidire până ce să va împlini lumea toată. Că precum sfera[1], când de cineva s'ar fi împins, apoi ar fi apucat pre oarecare deal povârnit la vale, şi din pricina făpturii sale céiĭ rătunde, şi din pricina stării locului celui povârnit la vale, să aduce în jos fără opreală, nestând nici oprindu-să mai întâiu de ce ar fi ajuns şi ar fi căzut pre oarecare loc întins şi neated, aşa şi firea celor ce sânt, după ce prin o poruncă a lui Dumnezeu s'au pornit, prin toată zidirea ceaia ce iaste întru naştere şi stricăciune cu neatedă şi deopotrivă mişcare treace şi străbate, pre urmările şi diadóhiile neamurilor unora după altele prin asemănare păzindu-le, până ce vor ajunge la însuşi sfârşitul lumii. Că pre cal al calului îl face diadóh, pre leu al leului, şi pre vultur al vulturului; şi pre fieştecarea jivină prin diadóhiile ceale pre rând următoare unele după altele păzindu-să, până la sfârşitul lumii o trimite. Nici o vreame nu face stricate sau stinse şi perite pre însuşirile ceale fireşti ale jivinelor; ci ca cum acum ar fi fost făcută firea, pururea proaspătă împreună cu vreamea aleargă. *Să scoață pământul suflet viu*. Această poruncă au rămas statornică înlăuntrul pământului, şi nu încetează el slujind Ziditoriului. Că unele din diadóhia şi tragerea din ceale ce sânt mai nainte de dânsele să aduc întru a fi; iar altele încă şi acum să arată că din însuşi pământul să rodesc spre viiață. Că nu numai pre grierii cei de câmp în vreame de ploi îi dă afară din sineşi, nici numai pre alte nenumărate neamuri din ceale zburătoare, care să poartă prin aer, din care ceale preamulte sânt nenumite, pentru mulțimea şi supțirătatea lor, ci încă şi şoareci şi broaşte din sineşi odrăsleaşte. Că împrejurul Thivaídei céiĭ din Eghípet, când ploao mult şi reapede în vreami de fierbințeală şi de arşiță, îndatăş laturea aceaia cu totul să umple de şoareci de câmp şi de țarină. Iar pre enhélii[2] îi vedem că nici să fac într'alt chip, fără numai din tină; pre a cărora diadóhie şi păzire a neamului nici ou (ádecă icră), nici alt chip oarecarele nu o dovedeaşte, ci din pământ le iaste lor naşterea. *Să scoață pământul suflet*. Dobitoacele sânt pământeşti, şi cătră pământ cu capul plecate; iar omul, sadul cel ceresc, pre cât cu forma alcătuirii şi plăzmuirii céiĭ trupeşti, cu atâta şi cu vredniciia sufletului să deosebeaşte. A celor cu patru pi-

[1] Ádecă lucru rătund ca ghemul.
[2] Enhélii sânt peştii cei în chip de şarpe.

cioare ce fealiu le iaste forma? Capul lor spre pământ iaste plecat, spre pântece priveaşte, şi pre pofta şi dulceaţa acestuia în tot chipul o vânează. Capul tău în sus cătră Ceriu râdicat iaste; ochii tăi pre ceale de sus privesc. Drept aceaia, deaca vreodinioară şi tu cu patimile trupului pre sineţi te vei necinsti, pântecelui rob făcându-te şi celor de supt pântece, atuncea *te-ai alăturat cu dobitoacele ceale fără de minte şi te-ai asemănat lor*.[1] Altă grijă îţi trebue cuviincioasă ţie, ádecă *a căuta ceale de sus, unde iaste Hristos*[2], mai presus de ceale pământeşti a fi cu mintea. Precum te-ai închipuit de Dumnezeu dupre formă, aşa pune-ţi şi viiaţa ta la rânduială: *Petreacerea aibi-o în ceriuri*.[3] Adevărată patrie a ta iaste Ierusalimul cel de sus; cetăţeani şi de o seminţie cu tine sânt *cei întâiu-născuţi, carii sânt scrişi în ceriuri*.[4]

Să scoaţă pământul suflet viu. Deci sufletul celor necuvântătoare nu înlăuntrul pământului păstrat şi tăinuit fiind s'au ivit afară, ci deodată împreună cu porunca s'au adus întru a fi din nefiinţă. Dar unul iaste sufletul celor necuvântătoare. Că ceaia ce-l haractiriseaşte, ádecă îl închipuiaşte pre dânsul, una iaste, ádecă necuvântarea. Iar prin osebirile fireşti ceale în multe fealiuri fieştecarea din jivini să deosebeaşte de ceaialaltă. Că boul iaste bine statornic şi vârtos; iar măgariul, trândav; iar calul, fierbinte spre pofta părţii fămeeşti; nedumestnicit iaste lupul, şi vicleană vulpea; fricos iaste cerbul, furnica iubitoare de osteneală; bine mulţămitoriu iaste câinele, şi cătră prieteşug ţiitoriu de minte. Că îndatăş ce s'au zidit de Dumnezeu fieştecarea din jivini, împreună cu sineşi din porunca lui Dumnezeu au tras şi au adus şi osebirea cea firească. S'au născut împreună cu leul iuţimea şi aprinderea spre mânie, traiul vieţii lui cel întru sângurătate, neîmpărtăşirea şi neînsoţirea cătră cel de un neam. Căci ca un tiran şi împărat al dobitoacelor celor necuvântătoare, pentru defăimarea şi trufiia lui cea din fire, mulţi a fi întocmai la cinste cu sine nu priimeaşte. Carele nici hrana cea de eri nu sufere a o vedea, nici la rămăşiţele vânatului său nu să întoarce, nici caută; în carele şi organele glasului atâta de mari firea le-au pus, încât, fiindcă multe din dobitoace îl covârşesc şi-l întrec cu iuţimea la fugă, de multe ori numai de singur răcnitul lui să prind. Reapede jivină iaste párdosul, şi iute spre repezire; trupul lui i s'au înjugat potrivit şi îndemănatec umezelii şi uşurătăţii, pentru că urmează pornirilor sufletului. Trândavă iaste firea ursului, cu chip al vieţii osebit petrecând, şi cu nărav ascuns şi viclean, şi adânc vârât, întru aseamenea trup iaste şi îmbrăcat, ádecă greu, închegat, nedesluşit, cuviincios cu adevărat unii hiară reci, ce lăcuiaşte în viezuniile pământului. De vom treace cu cuvântul, cercetând cu deamăruntul câtă purtare de grijă neînvăţată dela cineva şi firească iaste între necuvântătoarele aceastea pentru a lor viaţă, ori cătră păzirea noastră

---

[1] Ps. 48: 13.
[2] Col. 3: 1.
[3] Filip. 3: 20.
[4] Evr. 12: 22-23.

şi purtarea de grijă cea pentru mântuirea sufletelor ne vom îndemna şi ne vom sârgui, ori mai mult ne vom osândi, când ne vom afla că şi de urmarea celor necuvântătoare mult sântem depărtați şi înapoi rămaşi. Ursul, când cu prea adânci lovituri iaste rănit, pre sineşi să vindecă, cu tot fealiul de meşteşugiri astupând ranele cu acea iarbă ce să numeaşte lumânărea, carea are fire uscată. Ai fi putut vedea şi pre vulpe că să vindecă pre sineşi cu lacrăma molitvului. Iar broasca țestoasă, după ce să satură de cărnurile viperii, prin firea cimbrului, cea protivnică otrăvii aceiia, scapă de vătămarea veninatei jivini. Şi şarpele pre vătămarea ce o pătimeaşte la ochi o vindecă după ce să paşte cu *márathron* (ádecă cu molótru). Iar ceale mai nainte cunoştințe, ce au ceale necuvântătoare pentru schimbarea ceaia ce să face în aer, pre care priceapere cuvântătoare nu o covârşesc? Fiindcă oaia, când să apropie iarnă grea, cu mare lăcomie bagă în sineşi şi înghite hrana păşunii, ca cum s'ar fi gătit cu merinde cătră lipsa ce va să fie. Iar boii, multă vreame încuiați fiind în vreame de iarnă, când să apropie primăvara, prin simțirea cea firească pre schimbare aşteptându-o, din stánişte cătră uşi caută cu ochii, toți supt un semn şi ca cu o înştiințare de obşte dată schimbându-şi firea şi căutătura. Încă oarecarii din iubitorii de osteneală au pândit şi pre ariciul cel de pre uscat, că doaoă răsuflători au meşteşugit întru a sa vizunie. Şi când va să sufle vântul Crivățul, astupă pre cea de cătră miazănoapte, dincotro şi vântul acela iaste; iar când iarăşi să schimbă şi vine vântul Austrul (ádecă cel de cătră amiază-zì), la răsuflătoarea cea de cătră miazănoapte să mută. Ce prin aceasta noaoă, oamenilor, tăinuit ni să arată? Nu numai aceaia, că ádecă prin toate treace şi străbate purtarea de grijă a celui ce ne-au zidit, ci şi aceaia, că ádecă în ceale necuvântătoare iaste oareşcarea simțire a lucrului ce va să se facă mai pre urmă în vreamea cea viitoare; ca şi noi dintru aceasta să ne învățăm să nu fim cu deadinsul dați şi porniți cu dragostea cătră viața această de acum, ci pentru veacul ce va să fie să avem toată sârguința. Nu te vei sârgui cu iubire de osteneală pentru sineți, o, omule? Nu acum mai nainte, în veacul acest de acum, vei pune spre păstrare odihnele veacului ce va să fie, la pilda furnicii privind? Carea vara îş găteaşte eişi şi îş păstrează hrana cea de preste iarnă. Şi nu, căci încă nu sânt de față supărările şi măhniciunile ernii, prin lenevire cheltuiaşte şi piiarde vreamea, ci cu neînfrântă oareşcarea sârguință cătră lucrare pre sineşi să întinde, până ce hrana cea din destul o ar fi pus şi o ar fi aşezat în cămări. Şi nici aceasta cu lenevire, ci prin înțeleaptă oarecarea supțire socoteală şi izvodire meşteşugind, ca întru îndelungată vreame să se păzească hrana nestricată. Că tae şi spintecă cu ale sale unghii pre cea din mijloc parte a roadelor, ca nu încolțind, netreabnice să-i fie eiĭ spre hrană; şi le usucă pre aceastea, când le simte umezite, şi nu le scoate afară în fieştecarea vreame, ci când mai întâiu simte pre aer că să păzeaşte în stare limpede şi săninoasă. Că întru adevăr nu ai fi putut vedea ploae din nori jos curgând, în câtă vreame de furnici iaste scos afară grâul. Care cuvânt va ajunge? Care auz va încăpea? Carea vreame va fi din destul spre a spune şi a povesti toate minunile meşterului a toate Dumnezeu? Să zicem

şi noi împreună cu Prorocul: *Cât s'au mărit lucrurile tale, Doamne, toate întru înțelepciune le-ai făcut*![1] Deci nu ne iaste din destul spre darea de răspuns aceaia, ádecă că nu prin cărți ne-am învățat ceale de folos, fiindcă prin leagea firii, cea fără de nici o învățătură sămănată întru noi, am priimit dela Dumnezeu pre aleagerea lucrului celui de folos. Ştii ce bine vei face aproapelui tău? Aceaia ce ție voeşti să ți să facă dela altul. Ştii ce ar fi putut fi răul? Aceaia ce nu ai fi priimit să o pătimeşti tu dela altul. Nici un meşteşug învățătoriu pentru cum să se tae rădăcinele ceale de doftorie, nici cercarea cea prin multă vreame şi prin mult iscus a cunoştinței şi ştiinții erburilor n'au aflat, nici au pricinuit jivinilor celor necuvântătoare pre învățătura rădăcinilor şi buruenilor celor folositoare: ci fireaşte fieştecarea din jivini iaste aflătoare şi căştigătoare mântuirii sale, şi negrăită o are pre însoțirea şi fireasca pornire şi lipire cătră lucrul cel dupre a sa fire.

Dar sânt şi întru noi faptele bune dupre fire, cătră care plecarea şi rudeniia sufletului nu din învățătură a oamenilor, ci din însăşi firea iaste întru noi. Că precum nici un cuvânt de învățătură nu ne învață să urâm boala, ci din înşine din noi avem urâciunea şi defăimarea cea cătră ceale de întristare, aşa şi în suflet iaste sădită fără de nici o învățătură oareşcarea abaterea dela rău. Iar răul tot iaste boală sufletului, iar fapta bună ține cuvânt şi socoteală de sănătate. Că bine au hotărât oarecarii că sănătatea iaste buna statornicie a lucrurilor celor dupre fire. Care lucru şi deaca cineva şi pentru bunul aşăzământ al sufletului îl va zice, nu va greşi din ceaia ce să cuvine. Drept aceaia, fără de învățătură dela cineva, poftitoriu iaste sufletul de ceale ce sânt lui chiar cuviincioase şi dupre fire. Pentru aceasta lăudată iaste de toți înfrânarea poftelor, şi priimită dreptatea, şi minunată bărbățiia, şi priceaperea preadorită. Care fapte bune aceastea mult sânt mai alăturate şi potrivite sufletului, decât trupului sănătatea. Fiilor, iubiți pre părinții voştri; *părinți, nu întărâtați spre mânie pre fiii voştri*.[2] Au nu şi firea aceastea zice? Nici un lucru nou nu sfătuiaşte Pavel, ci legăturile firii le strânge mai tare. Deaca leoaica iubeaşte pre cei născuți dintr'însa, şi lupul pentru cățeluşii săi bate războiu, ce va zice omul deaca şi porunca nu o ascultă, şi firea o vatămă şi o strică, când ori copilul necinsteaşte pre bătrâneațele tatălui, ori tatăl cu nunta cea de-a dooa pre copiii cei dintâiu îi uită? Nespusă iaste în ceale necuvântătoare dragostea a fiilor şi a născătorilor între sineşi. Căci Dumnezeu, cel ce le-au zidit pre dânsele, prin prisosința organelor celor simțitoare au mângâiat lipsa cuvântării. Că de unde, între nenumărate oi mieluşelul din staule eşind şi săltând, ştie şi însăşi văpseala (ádecă floarea chipului) şi glasul maicii sale, şi cătră dânsa aleargă cu sârguință, şi caută izvoarăle sale de lapte? Şi deaca sărăceşti şi lipsite ar fi nemerit ugerile maicii sale, cu acealea să mulțămeaşte şi să îndestulează, alăturea pre lângă multe țâțe îngreuiate de lapte tre-

[1] Ps. 103: 24.
[2] Ef. 6: 4.

când. Şi maica, între mulţime de nenumăraţi mieluşei, cu deadinsul cunoaşte pre al său. Glasul iaste unul, văpseala chipului aceaiaşi, mirosul dela toate aseamenea, pre cât să arată la a noastră mirosire. Dar însă iaste întru dânsele oareşcarea simţire mai iute decât a noastră priceapere, dupre carea simţire fieştecăriia jivini îi iaste de faţă prea descurcat cunoştinţa lucrului celui al său. Încă nu sânt căţelului dinţii crescuţi, dar însă cu gura să apără de cel ce l-ar fi supărat; încă nu sânt viţelului coarnele crescute, şi ştie unde îi vor răsări lui armele. Aceastea dovadă au că firele tuturor neînvăţate sânt dela altcinevaş pentru a loruş folos, şi că nimic nu iaste fără de rânduială, nici nehotărât în ceale ce sânt, ádecă în făpturi, ci toate poartă şi arată urme şi semne ale înţelepciunii Ziditoriului, în sineşi arătând aceaia, că ádecă din nefiinţă în fiinţă s'au adus gătite de Dumnezeu spre a păzi pre a loruşi mântuire şi întregime. De cuvântare cu adevărat lipsit iaste câinele, dar însă întocma putearnică cu cuvântarea pre simţire o are. Că ceale ce deabiia le-au aflat înţelepţii lumii, cei ce cu multă îndeletnicire şedea, zic ádecă împletirile silloghísmurilor, întru aceastea să arată câinele că dela fire pedepsit şi învăţat iaste. Că urma piciorului hiarăi cercându-o câinele, când o ar fi aflat cum că în multe fealiuri şi în multe părţi să despică şi să împarte, pre abaterile şi şovăiturile din drum, care merg în toate părţile, cercetându-le şi urmându-le, numai cât nu sloboade glasul cel silloghisticesc prin acealea ce face. Că sau pre această cale (zice câinele) s'au abătut hiara, sau pre aceasta, sau pre această parte; dar însă nici pre aceasta, nici pre aceasta; rămâne dar că pre aceasta să fi apucat aceaia (ádecă hiara). Şi aşa, prin lepădarea şi surparea celor mincinoase, află pre cea adevărată. Ce mai mult fac ceia ce şăd cu chip posomorât şi cu trufaşă căutătură la însemnările chipurilor celor în multe fealiuri ale sillogismurilor, şi scriu jos prin ţărână forme gheometriceşti, din trei protásuri lepădând pre ceale doaoă şi în ceaia ce rămâne pre adevăr aflându-l? Iar ţinearea de minte pentru facerea de bine a acestui dobitoc, pre carele din cei nemulţămitori cătră făcătorii de bine nu-l ruşinează? Fiindcă mulţi din câini să pomenesc că au şi murit preste stăpânii lor cei ucişi de tâlhari în loc pustiiu. Încă unii din câini, până fierbinte era patima (ádecă până era proaspătă uciderea), şi povăţuitoriu s'au făcut celor ce căuta pre ucigaşi, şi supt judecată de osândă au făcut să fie aduşi şi traşi făcătorii de reale. Ce să zică cei ce pre Domnul, carele i-au făcut pre dânşii şi îi hrăneaşte, nu numai nu-l iubesc, ci şi priiateni au pre ceia ce grăesc împrotiva lui Dumnezeu nedreptate, şi dintru aceaiaşi masă cu dânşii să împărtăşesc, şi întru însăşi vreamea hranei pre hulele ceale împrotiva celui ce îi hrăneaşte le sufere?

Ci la privirea zidirii să ne întoarcem. Ceale mai cu lesnire prinse din dobitoace sânt mai mult născătoare. Pentru aceasta mult născători sânt epurii şi caprele ceale sălbatice. Şi oile ceale sălbatice sânt născătoare de geameni, ca să nu lipsească neamul, cheltuindu-să de hiarăle ceale mâncătoare de carne. Iar ceale stricătoare altora sânt puţin născătoare, din care pricină leoaica deabiia să face maică unui leu singur. Că după ce cu ascuţiturile unghiilor rumpe zgăul

maicii, aşa iase afară, precum spun; şi viperile, după ce mănâncă şi rod cu totul pre zgăuri, es afară, cuviincioase plăţi plătind maicii ceiia ce i-au născut.[1] Aşa nimic nu iaste fără de purtare de grijă în ceale ce sânt (ádecă în făpturi), nici de căutarea cea cuviincioasă lor lipsite. Că de vei lua aminte ca să pricepi însăşi mădulările dobitoacelor, vei afla că nici de prisosit ceva Ziditoriul au adaos, nici au scăzut ceva din ceale de trebuinţă şi de nevoe. Că dobitoacelor celor de cărnuri mâncătoare ascuţiţi dinţi le-au aşăzat, că de acest fealiu de dinţi era trebuinţă către chipul hranei; iar pre ceale ce pe jumătate întrarmate sânt cu dinţi, cu multe şi fealiu de fealiu de părţi ce sânt înlăuntrul trupului ca nişte cămări păstrătoare hranelor le-au alcătuit. Că pentru căci întâiaş dată nu din destul să sfărâmă în mărunte părţi hrana, le-au dat ca ceaia ce s'au înghiţit de dânsele iarăşi să o întoarcă înapoi la gură, ca sfărămându-să şi mărunt-mărunt măcinându-să prin rumegătură, să se alcătuiască şi priimită să se facă firii trupului dobitocului celui ce să hrăneaşte. Stomahuri, şi guşi, şi prapuri, şi maţe mari nu în zadar şi fără de nici o treabă sânt întru aceale dobitoace ce le au, ci fieştecare măruntaiu dintru acealea trebuinţă prea de nevoe împlineaşte. Lung iaste gâtul cămilii, ca să fie deopotrivă cu picioarele şi să ajungă cu gura iarba din carea îş ţine viiaţa. Scurt şi în umere vârât iaste gâtul ursului, încă şi al leului, şi al tigrului, şi al celoralalte câte sânt de acest neam. Căci nu din păşunea erbii le iaste hrana, nici nevoe le urmează a să pleca la pământ, fiindcă sânt mâncătoare de cărnuri, şi din vânatul şi prinderea dobitoacelor să îndestulează. Pentru care trebuinţă iaste *pronoméa*[2] adaosă la elefant? Pentru că mare iaste dobitocul acesta, şi pentru că decât toate ceale de pre uscat cel preamare s'au adus întru a fi, spre înspăimântarea celor ce-l întâlnesc, pentru aceasta să cădea a fi trupul lui mult cărnos şi împovărat cu multă grosime şi greotate. Acestuia de i s'ar fi adaos gâtul mare şi dupre potriva picioarelor lui, cu greu de uneltit şi neîndemănatec ar fi fost, fiindcă, pentru cea preamultă greotate, s'ar fi plecat atârnând deapururea în jos; iar acum capul prin puţine încheeturi de oase ale cerbícii să împreunează cu spinarea, dar însă are pre *pronoméa*[3] carea împlineaşte trebuinţa grumazului, prin carea (ádecă prin *pronoméa*) şi hrana o priimeaşte şi o aduce la gură, şi băutura o soarbe. Încă şi picioarele îi sânt fără de încheeturi, şi ca nişte stâlpi unite fiind cu trupul, pre greotatea cea mare a trupului pre dedesupt ca nişte propteale o razimă. Că deaca moloşite şi umezicioase i s'ar fi pus

---

[1] Că ádecă precum au făcut ea maicii sale, aşa i să face şi eiĭ dela ai săi fii.

[2] Istoria elefantului, ádecă a pílului, cunoscută iaste mai de toţi. Că iaste dobitoc preafoarte mare în Indiia, a căruia picioarele sânt oable de sus dela stinghii până la talpe, fără de încheeturi, ádecă fără de genunche şi fără glezne. Drept aceaia nici să culcă jos vreodată, ci răzimat de copaci şi de ziduri să odihneaşte. Acesta are în falca de sus, ca să zicem aşa, un moţ ca cel al curcanului, prea lung, zgârcios, şi încolăcindu-să ca trupul şarpelui, prin carele adună hrana de pre pământ şi o aduce la gură. Acel moţ să numeaşte în limba ellinească προνομαία şi προβοσκίς, ca cum ar fi putut zice cineva „parte a gurii înainte-păscătoare".

[3] Ádecă pre moţul nasului cel înainte-păscătoriu.

supt trup oasele picioarelor şi ciolanele, dease i s'ar fi întâmplat alunecările în laturi şi abaterile într'o parte şi într'alta ceale din încheeturile picioarelor, fiindcă nu ar fi fost putincioase a uşura în sus şi a sprijini greotatea trupului când el s'ar fi poticnit şi ar fi vrut a să scula. Iar acum scurtă gleznă iaste pusă supt piciorul elefantului, însă nici întru încujbătură, nici întru nodoros genunche nu iaste desluşită şi aleasă. Că alunecarea cea lesnicioasă, carea s'ar fi făcut din pricina încheeturii mădulărilor, nu ar fi suferit pre multa încărnoşare a dobitocului carea iaste multă vărsată împrejurul lui şi tremurătoare. Drept aceaia trebuință au fost de nasul acel lung, slobozit în jos şi pogorât până la picioare. Nu vezi că în războae ca nişte turnuri însuflețite merg înaintea taberii? Sau ca nişte dealuri mari de carne făcute, nesuferită având pornirea, tae prin mijloc şi printregul pre ceale des puse la regulă pólcuri ale protivnicilor? Cărora, de nu le-ar fi fost părțile ceale de jos bine potrivite cu măsura cea mare a trupului, nici întru o preapuțină vreame dobitocul acesta nu ar fi rămas viu. Iar acum scriu oarecarii în Istorii că şi trei sute de ani, şi mai mulți decât aceştea trăiaşte elefantul. Pentru aceasta încheiate şi nedesluşite prin încheeturi îi sânt ciolanele picioarelor lui. Iar pre hrană, precum am zis, *pronoméa* de jos dela pământ sus la gură o aduce, carea iaste ca în chip de şarpe şi mai umedă cu firea. Până întru atât iaste adevărat cuvântul acela, că ádecă nu iaste cu putință să se afle în făpturile ceale de Dumnezeu zidite nici un lucru care să prisosească, nici care să lipsească. Însă pre acest dobitoc, carele iaste atâta de groaznic cu mărimea trupului, preasupus noaoă l-au făcut Dumnezeu, încât şi învățându-să de oameni, priceape şi înțeleage, şi bătându-să, priimeaşte cu răbdare: luminat pre noi învățându-ne Dumnezeu că pre toate ni le-au supus, pentru căci sântem făcuți noi dupre chipul celuia ce ne-au zidit. Şi nu numai în ceale mari dobitoace iaste cu putință a vedea şi a cunoaşte pre cea neurmată înțelepciune a lui Dumnezeu, ci şi în ceale preamici nimic mai puțină şi mai mică iaste cu putință a aduna minunea cea pentru neurmata înțelepciune a lui. Că precum nu mai mult mă minunez de vârfurile ceale mari ale munților, care, pentru căci sânt aproape de nori, prin suflarea vânturilor cea deasă şi necontenită împrejurul lor păzesc întreg pre frigul cel de iarna; nu mai mult, zic, mă minunez de aceastea decât de văile ceale adânci, carea sânt scăpate nu numai de sălbătăciia vânturilor celor de pre la locuri înalte, ci şi călduros pre aer pururea îl țin în sineşi. Aşa şi în alcătuirile trupurilor dobitoacelor, nu mai mult mă minunez de elefant pentru a lui mărime, decât de şoarece, că înfricoşat iaste elefantului; sau de cel preasupțire ac al scorpiei, cum l-au găurit meşterul ca pre un fluer, ca printr'însul să se sloboază în cei răniți otrava. Şi nimenea pentru aceasta să nu bănuiască Făcătoriului căci veninate jivini şi stricătoare vieții noastre şi vrăjmaşe au adus asupră-ne. Că deaca aşa ar fi socotit cineva, ar fi putut bănui şi împuta şi înțelepțitoriului de copii căci îndreptează şi aduce la bună rânduială firea tinereaților cea uşoară şi nestatornică, şi cu bătăi şi bice neînfrânarea acelora o ceartă şi o înțelepțeaşte.

Dovadă a credinții sânt hiarăle. Nădăjduești în Domnul? *Preste aspidă și vasilisc vei încăleca, și vei călca preste leu și preste bălaur.*[1] Și ai stăpânirea cea prin credință, a călca deasupra șărpilor și scorpiilor. Au nu vezi că, în vreamea când Pavel aduna găteji uscate, apucându-să de dânsul vipera, nici o vătămare nu i-au pricinuit[2], pentru căci s'au aflat sfântul plin de credință? Iar de ești necredincios, teame-te nu mai mult de hiară decât de a ta necredință, prin carea te-ai făcut pre sineți leasne prins de toată stricăciunea. Dar însă simț și cunosc că de demult ca o datorie mi să ceare ceale pentru facerea omului, și mi să pare că numai cât nu auz pre ascultători strigând în inimile lor, că ádecă pentru ale noastre, în ce fealiu sânt cu firea, ne învățăm, iar pre noi înșine nu ne cunoaștem. Deci nevoe urmează ca pre toată întârziiarea și sfiiala ceaia ce ne ține și ne oprește departe împingându-o și lepădându-o, să vorbim și pentru aceasta. Căci cu adevărat să pare că decât toate prea greu lucru iaste a să cunoaște cineva pre sineși. Că nu numai ochiul pre ceale de afară văzându-le, spre sineș nu unelteaște vedearea, ci și însăș mintea noastră, iute greșala cea streină văzându-o, zăbavnică iaste cătră cunoștința greșalelor sale. Pentru aceasta și acum cuvântul nostru, deși iute au trecut prin ceale streine și le-au spus, însă trândăvos iaste și de zăbavă plin cătră cercetarea celor ce sânt ale sale. Măcar că celui ce cu bună priceapere și luare-aminte s'ar fi cercetat pre sineși, nu din Ceriu și din pământ mai vârtos îi iaste cu putință a cunoaște pre Dumnezeu, decât și din așăzarea alcătuirii noastre. Precum zice Prorocul: *Minunată s'au făcut cunoștința ta din mine.*[3] Ádecă, când pre sinemi m'am cunoscut bine, atuncea deplin m'am învățat cea prea covârșitoare înțelepciune a ta. Și: *Au zis Dumnezeu: Să facem om.* Unde iaste Iudeul carele, măcar că în ceale înapoi grăite (cuvinte ale Scripturii) lumina bogoslóviei străluciia ca prin niște ferestre, și a dooa Față să arăta cu adevărat tăinuit, dar chiar[4] încă nu era descoperită, însă el să lupta împrotiva adevărului, zicând că însuși Dumnezeu cu sine vorbiia? Că însuși el au zis (zice Iudeul), și însuși el au făcut. Au zis ádecă: *Să se facă lumină, și s'au făcut lumină.* Era cu adevărat și atuncea leasne cunoscută și arătată nesocoteala și necuviința cea în cuvintele ce să zicea de către dânșii. Căci care fierariu, sau teslariu, sau cizmariu singur între unealtele ceale de meșteșug șezând, când nimenea altul nu-i dă ajutoriu la lucru, însuși el luiși îș zice: „Să facem cuțitul, sau să încheiam plugul, sau să lucrăm cizma", iar nu cu tăceare pre cea cuviincioasă lucrare o plineaște? Că întru adevăr grea și cumplită bârfeală iaste a ședea cineva boiariu poruncitoriu și ispravnic luiși, cu chip de stăpânire și tare silindu-să el asupra sa. Ci însă cei ce pre însuși Domnul a-l năpăstui și a-l cleveti nu s'au sfiit, ce nu vor zice, dăprinsă la minciuni limba avându-o. Însă glasul acesta al Scripturii carele stă acum înainte-ne de față, áde-

[1] Ps. 90: 13.
[2] Fap. 28: 3-6.
[3] Ps. 138: 6.
[4] Chiar: (aici) clar, deslușit. (N. ed.)

că: *Şi au zis Dumnezeu: Să facem om*, cu totul astupă gura lor. Au doară şi acum, spune-mi, Jidove, singură una iaste Faţa? Că iată nu iaste scris ádecă: „Facă-să om”, ci: *Să facem om*. Până ce încă nu să iviia cel ce trebuia să se înveaţe, întru adânc să acoperise propoveduirea bogosloviei; iar când deaciia înainte să nădăjduiaşte şi să aşteaptă facerea omului, să dezgoleaşte credinţa şi mai luminată să arată şi să descopere dogma adevărului. *Să facem om*. Auzi, o luptătoriule de Hristos, că cu cel ce iaste părtaş cu dânsul la zidirea şi facerea făpturilor vorbeaşte, *prin carele şi veacurile le-au făcut, carele poartă toate cu cuvântul putearii sale*.[1] Dar însă nu cu liniştire priimeaşte Jidovul pre cuvântul blagocéstiei; ci precum din[tre] hiară, ceale prea urâtoare de oameni, după ce să prind şi să încue în mrejile şi laţurile ceale prinzătoare de hiară, să vârcolesc şi scrâşnesc în dinţi întru îngrăditurile şi ţarcurile acealea în care sânt prinse, pre amărăciunea şi neîmblânzirea firii lor arătându-o ádecă, dar pre a loruş nebunie neputând să o împlinească, aşa şi neamul cel vrăjmaş adevărului, Iudeii, strâmtorindu-se, zic că multe sânt feaţele acelora către carii cuvântul lui Dumnezeu s’au făcut. Că îngerilor celor ce stau lângă dânsul le zice: *Să facem om*. Iudaicească iaste această plăzmuire, şi din lesnirea şi uşurătatea minţii cea de acolò curge această aflătoare de basne cuvântare: ca pre unul[2] să nu-l priimească, nenumăraţi aduc şi bagă înlăuntru în pricina aceasta. Şi pre Fiiul lepădându-l, slugilor le acolisesc vredniciia sfatului celui împreună, şi pre cei deopotrivă şi împreună-robi cu noi, domni îi fac ai zidirii noastre. Săvârşindu-să omul[3], la vredniciia îngerilor să sue. Dar carea zidire poate a fi deopotrivă cu cel ce o au zidit? Dar să socoteşti încă şi ceale de aciia înainte, ádecă *dupre chipul nostru*. Ce zici împrotiva acestui cuvânt, au doară un chip iaste al lui Dumnezeu şi al îngerilor? Că negreşit, toată nevoia urmează acelaş chip a fi al Tatălui şi al Fiiului, cu Dumnezeiască cuviinţă ádecă chipul înţelegându-să, nu întru închipuire trupească, ci întru însuşirea Dumnezeirii. Auzi şi tu, cel din tăiarea cea noaoă[4], cel ce prin făţărnicie de creştinătate pre credinţa jidovească o întăreşti şi o cinsteşti, auzi zic: Către cine zice aceaia, ádecă *dupre chipul nostru*? Către cine altul, fără numai către *strălucirea slavii şi chipul Ipostasului său*[5], *carele iaste chip al lui Dumnezeu celui nevăzut*?[6] Deci către al său chip cel viu, cel ce au zis: *Eu şi Tatăl una sântem*[7], şi: *Cel ce m’au văzut pre mine, au văzut pre Tatăl*[8], către acesta zice: *Să facem om dupre chipul nostru*. Acolò unde iaste un

---

[1] Evr. 1: 2-3.
[2] Ádecă pre Fiiul şi Cuvântul lui Dumnezeu.
[3] Ádecă prin lucrarea poruncilor lui Dumnezeu desăvârşit făcându-să.
[4] Aicea sfântul întoarce cuvântul către Ariiani, carii sânt făcuţi proaspeţi Jidovi, după cei dintâi împrotivitori lui Hristos Jidovi.
[5] Evr. 1: 3.
[6] Col. 1: 15.
[7] Io. 10: 30.
[8] Io. 14: 9.

chip, cum poate a avea încăpeare şi loc neasemănarea?[1] *Şi au făcut Dumnezeu* (ádecă unul) *pre om*. Dar nu „au făcut ei” (ádecă dumnezei mulţi). S’au apărat Sfânta Scriptură aicea de înmulţirea feaţelor. Prin acealea[2] ádecă pre Iudeu învăţându-l, iar prin aceastea[3] pre rătăcirea cea ellinească încuindu-o afară şi lepădându-o, cu întemeiare au alergat cătră singurime, ca şi pre Fiiul să-l înţeleagi împreună cu Tatăl, şi de primejdiia mulţimii de dumnezei să fii scăpat. *În chipul lui Dumnezeu au făcut pre dânsul*.[4] Iarăşi pre faţa celui împreună-luptătoriu o au adus înlăuntru. Că nu au zis „în chipul său”, ci *în chipul lui Dumnezeu*. Dar în ce are omul pre cea *dupre chipul lui Dumnezeu*, şi cum să împărtăşaşte de cea *dupre asemănare*, în ceale de aicea înainte, Dumnezeu dând, să va grăi. Iar acum atât numai să să zică, că deaca iaste un chip, de unde ţe-au venit ţie în minte ca până întru atât să huleaşti, şi nesuferită păgânătate să faci, zicând că Fiiul nu iaste aseamenea cu Tatăl? O, ce nemulţămire! Pre asemănarea carea te-ai împărtăşit, pre aceasta nu o dai şi Făcătoriului de bine? Şi ţie ádecă socoteaşti că-ţ rămân neclintite ceale ce ţi s’au dat din dar, iar Fiiului nu-i dai voe şi slobozenie a avea pre asemănarea cea din fire cu cel ce l-au născut? Ci noaoă tăceare ne rânduiaşte şi ne porunceaşte deaciia seara, carea de demult au trimis pre soare cătră apusuri. Deci aicea şi noi pre cuvântul nostru să-l potolim, îndestulându-ne cu ceale zise. Că acum atât numai ne-am atins de cuvânt, cât să zădărâm râvna voastră; iar cercetarea cea mai desăvârşit pentru ceale ce ne sânt puse înainte, în ceale de aici înainte o vom aduce, cu ajutoriul Sfântului Duh. Duceţi-vă dar bucurându-vă, o, de Hristos iubitoare adunare, în loc de toată mâncarea cea de mult preţ şi de drésurile ceale de multe fealiuri, cu pomenirea celor zise pre cinstitele voa[s]tre mease împodobindu-le. Ruşinează-se cel ce dogmatiseaşte pre neasemănare, ruşineaze-să Jidovul, veselească-să cu dogmele adevărului blagocistívul, slăvească-să Domnul, căruia i să cuvine slava şi stăpânirea în veacii veacilor, Amin.

[1] Că Ariianii bârfiia că Fiiul lui Dumnezeu neaseamenea iaste dupre fiinţă cu Tatăl.
[2] Ádecă prin ceale mai sus grăite, ádecă prin: *Să facem om*.
[3] Ádecă prin: *Şi au făcut Dumnezeu pre om*.
[4] Fac. 5: 1.

AL ACESTUIAȘ PENTRU FACEREA OMULUI CUVÂNT 1

eache datorie viu să plătesc, pre a căriia plătire o am zăbovit nu din nemulțămirea voinții, ci din neputința trupului. Datorie prea de nevoe, și cuviincioasă ascultării voastre. Că cu nedreptate ar fi fost, după ce ne-am învățat noi ceale pentru hiară, și pentru înotătoare, și pentru dobitoace, și pentru zburătoare; pentru ceriu și pentru ceale de pre ceriu; pentru pământ și pentru sádurile ceale de pre pământ; (cu nedreptate, zic, ar fi fost) să nu ne luminăm din Scriptura cea de-Dumnezeu-însuflată și ceale pentru facerea noastră. Că precum ochii noștri, pre ceale de afară văzându-le, pre sineși nu să văd, de nu cumva să vor atinge de oarece lucru neated și tare, și de acolò înapoi înfrângându-să vedearea, ca dintr'o paliríe[1], ádecă înapoi-curgere, să-i facă pre dânșii să vază înapoi pre ale sale: așa și mintea noastră, pre altele văzându-le, într'alt chip pre sineși nu să veade, de nu să va îndeletnici în Scripturi. Că lumina cea de acolò, înapoi înfrângându-să, pricină să face de a să vedea fieștecarele din noi. Fiindcă nepricepători sântem de noi înșine, nevăzători de facerea noastră, ceaia ce sântem și ce sântem nu știm[2]. Prea cu lenevire ne aflăm pentru sinene, a celor prealesnicioase spre cunoștință, și a celor preamici ce sânt întru noi cunoștință neavând. Multe *pragmatíi* (ádecă multe cuvinte) sânt pentru trupul nostru cel omenesc, și nu puțini din cei mai nainte de noi toată sârguința sa o au cheltuit la aceasta. Și pre meșteșugul cel doftoresc de-l vei cerca, vei afla câte pentru trebuința acelora ce sânt întru noi ne povestească noaoă, câte cărări ascunse au aflat prin lucrările ceale anatomicești (ádecă ceale tăetoare de trupuri) pentru alcătuirea noastră cea din lăuntrul nostru, găurici într'ascuns, o întocmire și învoire a trupului, șențureale ale duhului, drumuri ale sângelui, tragere a răsuflării, lăcuință a veatrii fierbințealii pre inimă, mișcare întru îndelung-petrecătoare și neîncetată a duhului celui dinprejurul inimii. Multe și nenumărate de aceia s'au grăit, și nimenea din noi nu iaste iscusit, pentru căci nici o îndeletnicire nu dăm părții aceștiia a cercării, nici ne cunoaștem pre sine fieștecarele cine iaste. Lesnicioși sântem a cunoaște ceriul, mai vârtos decât pre înșine. Drept aceaia nu defăima minunea cea întru tine. Că mic ești, precum ți să pare, dar trecând asupră-ț cuvântul, mare te va afla. Pentru aceasta înțeleptul Davíd, știind cu deamăruntul a să cerca pre sineși, *minunată s'au făcut*, zice, *cunoștința ta din mine*.[3] Ádecă pre cunoștința cea pentru tine minunată o am aflat. De unde? Din mine. *Minunată s'au făcut cunoștința ta din mine*, și pre meșteșugul cel ce iaste în mine, cu câtă ádecă înțelepciune s'au alcătuit trupul

[1] Reflux (gr. παλίρροια). (N. ed.)

[2] Gr. ὅπερ ἐσμὲν καὶ τί ἐσμεν ἀγνοοῦμεν: „pentru ce sântem și ce anume sântem nu știm". (N. ed.)

[3] Ps. 138: 6.

mieu socotind, din cea mică cu adevărat, dar minunată alcătuirea aceasta am venit în gândirea marelui Făcătoriu.

Să facem om dupre chipul nostru, şi dupre asemănare. S'au arătat mai întâiu în treacăt, şi din destul s'au arătat, cine iaste cel ce zice şi cătră cine iaste cuvântul. Are Bisearica dovezile ceale pentru aceastea, iar mai vârtos are credință mai tare decât dovada. *Să facem om*. Înțeleage-te pre sineți, de aicea începând. Încă pentru alta din făpturi acest glas nu iaste scris. Lumină s'au făcut, şi numai proastă poruncă au fost. *Au zis Dumnezeu: Să se facă lumină*. Ceriu, şi fără de sfătuire s'au făcut ceriul. Luminători, şi nimic nu s'au sfătuit mai nainte pentru luminători. Marea şi noianuri nenumărate s'au făcut, şi prin poruncă din neființă s'au adus în ființă. Neamuri ale peştilor de multe fealiuri prin poruncă s'au făcut. Hiară şi dobitoace, înotătoare şi zburătoare: au zis, şi s'au făcut. Aicea încă nu iaste omul, şi sfat să face pentru om. Nu au zis ca pentru cealelalte toate: „Facă-să om". Înțeleage-ți cinstea ta, omule. Nu au aruncat zidirea ta la poruncă, ci loc de sfătuire întru Dumnezeu s'au întocmit pentru tine, cum ádecă jivina cea cinstită în viață să va aduce din neființă. Că *să facem*, zice. Înțeleptul să sfătuiaşte, meşterul în sineşi socoteaşte. Oare lipseaşte ceva meşteşugului lui, şi din îngrijire voiaşte ca să facă pre lucrul meşteşugului său deplin, şi desăvârşit, şi cu deamăruntul iscusit? Sau ca să-ț arate ție că desăvârşit eşti la Dumnezeu? Deci te-ai învățat că doaoă feațe sânt la Dumnezeu, cel ce cuvintează ádecă, şi [cel] cătră carele să face cuvântul. Pentru ce nu au zis „Să faci", ci *Să facem om*? Ca să înțelegi stăpânirea. Ca nu pre Tatăl să-l cunoşti, şi pre Fiiul să nu-l cunoşti. Ca să ştii că Tatăl au făcut prin Fiiul, şi Fiiul au zidit cu voia cea Părintească, şi să slăveşti pre Tatăl întru Fiiul, şi pre Fiiul întru Duhul Sfânt. Într'acest chip de obşte lucru te-ai făcut, ca şi de obşte închinătoriu a câtor treale Feațele să fii, nedespicând pre închinăciune, ci unind pre Dumnezeire. Vezi Istorie luminată cu adevărat la formă, dar cu înțeleagerea cuvântare de Dumnezeu şi arătare a feațelor curată şi limpede. *Şi au făcut Dumnezeu pre om: Să facem*. Şi nu au zis Scriptura: ἐποίησαν, ádecă „au făcut mulți", ci ἐποίησεν, ádecă „au făcut unul singur", ca să nu ei apucări de mulțime de dumnezeire. Că de s'ar fi dat în scris şi facerea cu număr înmulțitoriu, necruțători s'ar fi făcut oamenii, multe mulțimi de Dumnezei grămădindu-şi asupră̂şi. Însă acum: *Să facem*, ca să cunoşti Tată şi Fiiu şi Duh Sfânt.

Iar apoi: *Şi au făcut Dumnezeu pre om*, ca Dumnezeu unul să înțelegi pre ceale trei Feațe, nu pre Ipostasuri unite întru una făcându-le, ci pre ființa cea una şi putearea socotindu-o, ca mărire una să aibi, neîmpărțindu-te întru închinăciune, nici întru mulțime de Dumnezeire căzând. Că nu au zis „au făcut Dumnezeii pre om", ci: *Au făcut Dumnezeu*. Că deşi osebit iaste ipostasul Tatălui, şi osebit al Fiiului, şi osebit al Duhului Sfânt, dar nu şi trei Dumnezei sânt, căci una şi aceaiaşi iaste Dumnezeirea cea ființească carea să înțeleage în ceale trei feațe. Căci Dumnezeirea carea o văz în Tatăl, pre aceasta şi în Fiiul; şi pre

carea în Fiiul, pre aceasta şi în Duhul Sfânt. Căci şi unul iaste chipul[1] cel ce să veade întru aceştea, şi începătoriia aceaiaşi. Pentru aceasta şi dela noi închinăciunea şi slavoslovia una să aduce celor trei ca unui Dumnezeu. Deci înceaperea facerii noastre, cuvântare de Dumnezeu adevărată s'au înțeles.

Să facem om dupre chip şi dupre asemănare. Cum că ne-am făcut noi dupre chipul lui Dumnezeu, arătat iaste din Scriptură. Dar cum să cuvine a înțeleage aceaia, ádecă dupre chipul lui Dumnezeu? Nimic ceva trupesc şi pământesc nu să cuvine a gândi. Să ne curățim inima noastră cea groasă şi neînțeleptită, părearea cea mai nainte prinsă de ale sale osebite socoteale şi neiscusită, socotealele şi cugetările ceale învățate pentru Dumnezeu, în ce fealiu oarecarii zic că, deaca dupre chipul lui Dumnezeu ne-am făcut, cu adevărat Dumnezeu iaste la chip deopotrivă cu noi. Şi poate că şi ochi sânt la Dumnezeu, şi urechi, cap, mâini, şezut pre carele să razimă – că să zice Dumnezeu în Scriptură că şade – şi picioare îi sânt lui, prin care umblă. Deci într'acest fealiu iaste Dumnezeu? Izgoneaşte şi curăță din inima ta, o, omule, nişte năluciri ca aceastea necuviincioase. Scoate din tine o gândire ca aceastea, ce nu să potriveaşte mărimii lui Dumnezeu. Fără de chip iaste Dumnezeu, nealcătuit din părți, fără de mărime şi fără de sumă. Să nu năluceşti chip la Dumnezeu, să nu micşorezi Iudaiceaşte pre cel mare, să nu cuprinzi pre Dumnezeu cu trupeşti gândiri, să nu-l scrii împrejur cu a ta minte. Necuprins iaste cu mărimea. Să socoteşti cu mintea pre cel mare, şi celui mare adaoge-i mai mult decât aceaia ce s'au gândit, şi celui mai mult pre cel mai mult, şi pre cugetul tău încredințează-l că pre ceale nemărginite şi fără de hotar nu le va ajunge.

Deci să nu înțelegi închipuire oarecarea la Dumnezeu: Dumnezeu din puteare să înțeleage. Nici mărime să nu înțelegi. Că pretutindenea iaste, şi mai presus de toate prisoseaşte, nepipăit, nevăzut, neînțeles, nici cu închipuire cuprinzându-să, nici cu mărimea împrejur-scriindu-să, nici cu putearea măsurându-să, nici în vreame încuindu-să, nici de ceale trei margini hotărându-să. Că cu totul nimic nu iaste împrejurul lui Dumnezeu, în ce fealiu iaste împrejurul nostru, sau şi împrejurul acelora ce sânt numai gândite. Cum dar Scriptura au zis că *ne-am făcut noi dupre chipul lui Dumnezeu*?

Să cunoaştem ce lucru osebit al lui Dumnezeu avem, şi cum că aceaia, ádecă *dupre chip*, cu totul nu iaste cu putință să se ia şi să se înțeleagă în chipul cest trupesc. Că acesta iaste în trupul carele să veade; iar cel nevăzut, în lucru văzut nu să închipuiaşte. Şi nici cel stricăcios ar fi putut fi chip al celui nestricăcios. Că

[1] Iar chip aicea nu însemnează „față”, ci „ființă”. Ádecă una iaste ființa ceaia ce să veade şi să cunoaşte întru aceştea. Iar cum că chipul însemnează ființă, ascultă pre Pavel zicând: *Carele în chipul lui Dumnezeu fiind*, ádecă în ființa lui Dumnezeu. Că nu putem zice „față”. Că Dumnezeu iaste cu totul neformăluit şi neînchipuit. Pentru că iaste şi nematerialnic. Şi iarăşi: *chipul robului luând*, ádecă ființa. Că nu au luat Dumnezeu închipuire şi nălucire, precum bârfiia Mánent, ci însăş ființa cea omenească.

trupul creaşte, scade, îmbătrâneaşte, să schimbă dintru o feliurime într'alta. Altul iaste la tinereațe, şi altul la bătrâneațe; altul când iaste în bună sănătate, şi altul când iaste în pătimiri şi în boale; altul când să veseleaşte, şi altul când să află în mâhnire; altul când să află cu bună îndrăzneală şi nădeajde, şi altul când să află în frică şi în teamere; altul în lipsă, şi altul în sațiu; altul în pace, şi altul în vreame de războiu. Alta iaste fața celui ce priveghiază, şi alta a celui ce doarme. A aceluia ádecă înfloreaşte mai cătră rumeneală, fiindcă fierbințeala iase spre partea trupului cea de afară; iar a acestuia sărăceaşte şi să strânge înlăuntru, fiindcă fierbințeala să vâră întru adânc, pentru care şi gălbinicioase sânt trupurile celor ce dorm mult. Cum dar poate cel ce să schimbă a să asemăna cu cel neschimbat? Cel ce niciodată nu stă, nici rămâne întru aceiaş stare, cu cel ce pururea întru un chip neschimbat şi întru o deopotrivă stare şi neprefăcută să află? Trupul cest omenesc fuge de noi (ádecă treace şi curge), cum fug ceale curgătoare şi stricăcioase; mai întâiu de a să vedea, nesimțit s'au dus, altul dintru altul să arată. *Dupre chipul nostru*. Cum poate să păzească întreg pre chipul firii céiĭ nemişcate, chipul cel ce curge, ádecă să strică şi să schimbă dintru o feliurime întru alta? Pre al céiĭ fără de chip, cel închipuit? Unde dar să căutăm pre cea dupre chip? Întru acealea ce au zis Dumnezeu puțin mai pre urmă, aproape de cea zisă. De voiŭ zice al mieu ceva, să nu priimiți; iar de voiŭ zice [cuvânt] Stăpânesc, să priimiți. *Să facem om dupre chipul nostru, şi dupre asemănare, şi să stăpânească peştii.* Cu ce stăpâneaşti peştii, spune-mi, cu trupul sau cu socoteala[1]? În trup iaste stăpânirea, sau în suflet? Că trupul acest omenesc decât multe dobitoace necuvântătoare iaste mai neputincios şi nu să va asemăna vreodinioară la puteare trupul nostru cu al cămilei, sau cu al elefantului, sau cu al calului, sau cu al boului, sau cu al fieştecăriia din care ai fi zis prea mari hiară. Leasne prinsă (ádecă slabă şi fragetă) iaste carnea trupului acestui omenesc, lângă carnea de hiară alăturându-să. În ce dar iaste stăpânirea? În mulțimea socotealii. Pre cât iaste mai jos cu putearea trupului, pre atâta biruiaşte cu alcătuirea şi împodobirea socotealii. Că sufletul nostru şi mintea ceaia ce iaste într'însul pre toate aceastea cu lesnire au putut a le supune. De unde, ádecă din ce pricină, pre greotățile ceale mari le mută omul dela un loc la altul? Oare prin tăriia cea trupească, sau prin ascuțirea şi supțirătatea minții? Drept aceaia pre *stăpânire*, şi că *dupre chip şi dupre asemănarea lui Dumnezeu* sântem, ni să cuvine să o privim întru alcătuirea socotealii, nu întru închipuirea trupului. *Să facem om dupre chipul nostru*. Pre omul cel din lăuntru îl zice: *să facem om*. Dar însă, vei zice tu, pentru ce nu ne zice noaoă pentru socoteală? Pre om l-au zis *dupre chipul lui Dumnezeu*. Dar socoteala om iaste? Auzi pre Apostolul carele zice: *De s'ar şi strica omul nostru cel din afară, dar cel din lăuntru să înnoiaşte din zi în zi.*[2] Cum dar? Doi să cunosc pre acelaş om? Aşa, zice (ádecă Apostolul): unul, pre cel ce să veade; şi unul, pre cel ascuns supt cel ce să

[1] Gr. λογισμός, socoteală, gândire, rațiune. (N. ed.)
[2] 2 Cor. 4: 16.

veade, nevăzut, pre omul cel din lăuntru, carele şi mai cu deadinsul şi mai adevărat om iaste. Înlăuntru dar avem om, şi îndoiţi oareşcarii sântem; şi adevărată iaste aceaia ce să zice, că noi sântem înlăuntru. Că eu sânt dupre omul cel din lăuntru; iar ceale de afară nu sânt eu, ci sânt ale meale: iar eu sânt partea cea cuvântătoare a sufletului. Drept aceaia pre săvârşire o avem în partea cea cuvântătoare a sufletului. Trupul dar iaste între acealea care sânt ale meale. Deci trupul iaste organ al omului, organ al sufletului; iar om chiar iaste însuşi sufletul. *Să facem om dupre chipul nostru*: ádecă să-i dăm lui mulţime de cuvântare şi de socoteală, şi aşa *să stăpânească ei peştii*, şi hiarăle, şi toate. Şi nu au zis că „să facem om dupre chipul nostru, şi să se mânie ei, şi să poftească, şi să se mâhnească". Că nu s'au luat patimile în chipul lui Dumnezeu, ci socoteala cea cuvântătoare iaste stăpân preste patimi, socoteala ádecă ceaia ce stăpâneaşte asupra tuturor celor trupeşti şi iaste mai presus decât ceale ce să văd şi sânt mincinoase. Iar tu, te rog, minunează-te de purtarea de grijă şi proniia lui Dumnezeu cea din început pentru tine. Că îndată te-ai zidit, şi stăpân te-ai zidit, şi pururea-stătătoare şi nelipsită ai stăpânirea. Că om dela om stăpânire oarecarea luând, ca un muritoriu dela muritoriu, şi ca cel ce nu are dela cel ce nu are – că ce stăpânire are omul asupra sufletului? – cu cuviinţă preadegrab o piiarde. Iar tu dela însuşi Dumnezeu o ai luat, şi neştearsă o ai, nu în table de lemn scrisă, nici în leaspezi stricăcioase şi în mistuiri şi mâncări de molii, ci în însăşi firea tipărită dela acel dintâiu Dumnezeesc glas, ádecă dela acela ce zice: *Să stăpânească ei* (ádecă oamenii). Că de atuncea şi până la sfârşit toate împreună aceastea roabe sânt stăpânirii céiĭ omeneşti. Că *să stăpânească*, zice, *peştii, hiarăle pământului, pasările ceriului, dobitoace, jivinile ceale ce să târăsc pre pământ.*[1] Nu au zis: „Să facem om dupre chipul şi dupre asemănarea noastră, şi să mănânce ei pre tot pomul roditoriu carele are rod întru sineşi". Că mai pre urmă aceastea, după sădirea ádecă a raiului, ca tu să te înveţi întru a dooa rânduială şi mai jos a avea pre ceale de nevoe ale trupului, pre lângă ceale ale sufletului, care sânt mai întâiu.

Fiindcă şi mai întâiu împreună cu noi s'au hirotonisit putearea stăpânirii, apoi şi desfătarea Raiului cu îndestulare împreună i s'au dat. Pentru aceaia, dobitoc stăpânitoriu eşti, omule! Şi pentru ce robeaşti patimilor? Pentru ce pre dregătoriia ta o surpi jos, şi rob te faci păcatului? Pentru ce pre sineţi te faci supus diavolului? Stăpânitoriu zidirii te-ai hirotonisit, şi ai lepădat cinstea cea încuviinţată firii tale? Rânduit şi aşezat eşti în vreo stăpânire oarecarea lumească? Să ştii că mai mult îndatorit eşti cu aceaia, ca ádecă şi pre socoteala cea cuvântătoare aseamenea să o aibi împreună-stăpânitoare şi domnitoare asupra patimilor, ca să nu fii de râs şi de batjocură celor supuşi ţie, când te vor înţeleage că, în loc de stăpânitoriu şi covârşitoriu, tu eşti supus şi tras întocma ca şi un rob legat şi netreabnic. *Rob chemat eşti*?[2] Ce te mâhneaşte robiia trupului? Pentru ce nu cugeţi înalt, socotind la stăpânirea

[1] Fac. 1: 26.
[2] 1 Cor. 7: 21.

cea dată ție dela Dumnezeu, că ádecă socoteală cuvântătoare ai stăpână asupra patimilor? Când vei vedea pre stăpânul tău că iaste rob dezmierdării, iar pre sineți întreg la cuget şi cu deplină înfrânare, să cunoşti că tu eşti rob cu numele numai, iar acela numai cu numele are stăpânirea, iar cu lucrul întărită au tras asupră robiia. Că deaca pre acela patima curviei, carea l-au stăpânit făcându-l rob, îl trage, iar tu eşti mai presus de aceasta, pentru domniia socotealii céiĭ cuvântătoare, cum nu eşti tu cu adevărat stăpân, cel ce ai biruit dezmierdarea, iar acela mai vârtos rob, carele iaste supus patimii céiĭ călcate de tine? Deci unde iaste putearea stăpânirii, acolò iaste chipul lui Dumnezeu; iar unde iaste chipul lui Dumnezeu, acolò iaste omul cel plăzmuit (ádecă închipuit) de dânsul. *Să stăpânească peştii*. Mai întâiu ni s'au dat stăpânirea asupra celor sălăşluite departe de noi. Nu au zis: „Şi să stăpânească ei dobitoacele ceale ce împreună să hrănesc", ci *peştii*. Că în apă iaste petreacerea lor. Deci asupra peştilor i s'au dat stăpânirea mai întâiu, ca prin ceale mai depărtate şi în apă lăcuitoare, cu mult mai vârtos şi pre ceale mai de aproape mai pre urmă să le cuprinză, ádecă pre ceale de pre uscat şi împreună cu noi petrecătoare. Deci cum ne părem că *stăpânim preste peşti*, noi cei ce nu petreacem împreună cu dânşii? Deaca cumva te-ai cunoscut pre sineți, când vreodinioară te-ai arătat în vreun iazăr, şi ai văzut cum numai umbra ta pre toți peştişorii cei ce petrec într'însul i-au înspăimântat, îndatăş cu adevărat ai fi cunoscut stăpânirea ce o ai. Căci care stăpân al vreunii case, în vreamea când iaste turburată casa, de năprasnă stând de față, atâta linişte au făcut, şi toate le-au prefăcut în bună podoabă cu venirea de față a stăpânului, precât toată zidirea cea în apă lăcuitoare, după ce s'au arătat acolò un om, îş preface toată forma? Atuncea nu mai are încă petreacerea cea slobodă; nu mai îndrăzneaşte a înota pre spinarea mării sau a iazerului.

Delfinul, când undeva aproape ar fi văzut că iaste om, deşi el iaste cel mai împărățitoriu decât toți peştii, însă să sfiiaşte oarecum şi să ruşinează, şi nu să mai mişcă, nici dupre obiceaiul lui saltă. Delfinul, cel decât toate ceale înotătoare mai împărățitoriu, să sfiiaşte şi să cucerniceaşte. Aşa s'au dat omului stăpânirea cea asupra celor înotătoare. Iar când vei vedea socoteala ta, omule, că prin toate străbate, şi cu meşteşugurile preste toate stăpâneaşte, cum nu şi preste chiții cei mari stăpâneşti?

Am văzut izvodire de minte omenească, că fac şi alcătuesc oarecare undițe, şi într'aceastea puind amăgiri (ádecă mâncări prin care să amăgesc peştii), dupre măsura mărimii chiților celor ce vor să le înghiță, apoi în celalalt capăt al marginilor funiilor acelora de care sânt atârnate undițile, burduşe pline de vânt legând, le lasă de plutesc pre deasupra mării. Deci după ce să aduc şi cad sălbatecii chiți în amăgirile acealea, şi pre undițe înlăuntrul loruş le înghit, trag burduşele întru adânc. Iar firea burduşelor fiind că să trage în sus, iarăşi îi trage la fața cea deasupra apei. Şi fiind înfipți întru a sa hrană[1], în sus şi în jos să izbesc,

[1] Ádecă în undiță, pre carea, părându-i-să chitului că iaste adevărată hrană, au înghițit-o şi i s'au înfipt în mațe.

şi de dureare caută şi cearcă adâncurile, să mută şi schimbă noianuri din noianuri; şi pre multa osteneală înzădarnică avându-o, mai apoi de toate de cea mică undiță hiara cea mare şi neobosită să prinde, de osteneală surpându-să, de foame istovindu-să, şi moartă împreună cu burduşele târându-să, vânare să face vânătoriului: celui mic ádecă cea mare; celui neputincios, cea cu putearea nebiruită. Pentru ce? Pentru căci, prin mulțimea socotealii céiĭ cuvântătoare, puteare a stăpânirii luând omul dela Dumnezeu, ca pre nişte răi robi fugari cătră supunere aduce pre ceale prea nesupuse hiară, şi ceale ce nu iaste cu putință prin blândeațe să se aducă, pre aceastea cu sila le supune robiei. Aşa pretutindenea putearea stăpânirii iaste pusă în om dela Ziditoriul. Dintru această pricină xifíile[1], şi zíghenile[2], şi fálenile, şi priónii[3], şi vóes[4], şi toate aceale nume înfricoşate ale chiților, supuse omului s'au făcut.

Să stăpânească peştii mării, şi hiarăle pământului. Nu vezi pre leul cel greu, cel răcnitoriu, al căruia şi numele nesuferit iaste auzului, şi răcnitul cutremură pământul? Şi care [făptură] poate răbda atâta, cât pre pornirea lui să o sufere? Niciuna din ceale necuvântătoare şi preamari dobitoace nu să nădăjduiaşte că are atâta de multă puteare, cât să stea împrotiva leului când să porneaşte. Dar însă pre acela îl vezi întru o mică mreajă de-hiară-prinzătoare încuiat. Cine iaste cel ce l-au încuiat pre dânsul? Cine iaste cel ce au izvodit pre acea mică temniță acelui mare dobitoc? Cine iaste cel ce prin rărimea acelor crucişi îngrădiți pari de lemn, pre răsuflare slobodă i-au dat-o lui, şi pentru întărire au purtat grijă? Au nu omul jucărei îş face luişi pre ceale preacumplite hiară?

Au nu-ş face râs şi batjocură de pardáli, când întinde în sus hârtiia în chip de om închipuită? Şi acela, ádecă párdolul, pre hârtie o rumpe, iar omul jos şăzând, de nebuniia hiarăi îş râde? Au nu, pentru mulțimea socotealii, omul pre toate le stăpâneaşte şi le biruiaşte? Cum? Să-ți spuiu ție pentru ceale ce zboară, că nu să sue omul în aer cu trupul, că nu are aripi, dar zboară împreună cu ceale zburătoare prin putearea minții. Nimic nu ține pre gândul omului. Pre ceale ce sânt întru adânc le cearcă, pre ceale ce sânt pre pământ le vânează, pre ceale din aer apucă mai nainte, şi jos trăgându-le, pre pământ le aduce.

Văzut-ai vreodată pre marginea unii ramuri şezând vreo pasăre şi râzându-şi de oamenii cei ce să învârtesc jos pre pământ, pentru că să nădăjduiaşte în uşurătatea aripii? Dar însă iaste cu putință a vedea iarăş şi aicea pre un copil îndeletnicindu-să în loc de jucăreae, şi trestie în trestie vârând, şi la vârful trestiilor văsc atârnând, apoi pre ascuns prin ramuri şi prin frunze vârând trestiile, ca să nu să vază văscul, şi când pasărea are ochii rădicați în sus, prin mică atingere au prins pre cea în aer umblătoare: pre cea zburătoare, carea să poartă în ether

[1] Ádecă ca sabiile.
[2] Ádecă ca cumpăna.
[3] Ádecă ca hierăstrăile.
[4] Ádecă boii [de mare].

(ádecă în locul cel de sus în văzduh), legată de văsc o au adus. Că jos stă omul, jos şi mâinile lui şi picioarele, dar socoteala minţii lui să sue la înălţime împreună cu ceale zburătoare, şi prin meşteşug ajunge el pre ceale cereşti, şi prinde pre ceale zburătoare. Că mreji pun celor zburătoare, şi însăgetătorii nemeresc pre ceale ce zboară, şi prin amăgiri de bucate vânează pre ceale mai lacome.

Nu ai văzut vreodată şi vultur, când cu mare pornire şi răpeziciune au căzut asupra prăzii céiĭ vânate de dânsul, dar degrab s'au înfipt şi s'au prins în laţurile ceale de jos? Aşa cel înalt jos să aduce, de amăgirile ceale omeneşti trăgându-să. Că pre toate le-au supus supt mâna omului Dumnezeu, şi pre zidire o au umplut, şi pre om lipsit de stăpânire nu l-au făcut. Să nu zici: Ceale ce să poartă în aer cum mi să vin mie? Fiindcă şi acealea prin socoteala cea cuvântătoare supuse ţi să fac ţie.

Şi jivinile ceale ce să târăsc pre pământ. Vezi unde ai pre aceaia, ádecă că te-ai făcut dupre chipul lui Dumnezeu? Dupre începătorie ádecă, şi dupre partea cea de gând şi cuvântătoare a sufletului. *Şi au făcut Dumnezeu pre om*. Deci ce iaste omul? Din ceale ce am citit, şi din ceale ce am auzit îl vom hotărî[1]. Că nu mai iaste trebuinţă a ne împrumuta hotărâri streine[2], nici pre ceale din deşărtăciune a le aduce şi a le băga înlăuntru în socoteala adevărului. Omul iaste făptură a lui Dumnezeu cuvântătoare, dupre chipul celuia ce l-au zidit pre dânsul făcută. De lipseaşte ceva în cuvântul acesta (ádecă în hotărârea aceasta a omului), cei ce multă vreame au cheltuit şi s'au nevoit în dobândirea şi înţeleagerea înţelepciunii ceiia ce să strică, să cerceteaze şi să ia seama. Iar noi de ceale de aicea înainte să ne ţinem. Dupre chipul lui Dumnezeu s'au făcut omul.

Şi au blagoslovit Dumnezeu pre om, şi au zis: Creaşteţi şi vă înmulţiţi, şi umpleţi pământul.[3] Aceasta iaste blagosloveniia şi a peştilor: *Şi au zis Dumnezeu: Să scoaţă apele jigănii cu suflete vii, şi s'au făcut aşa*[4]; apoi: *Şi au zis Dumnezeu: Creaşteţi şi vă înmulţiţi, şi umpleaţi apele*.[5] Deci ce mai mult la om? De nevoe şi ceale de obşte aceastea ţi s'au dăruit ţie, şi ceale osebite te aşteaptă. Că creaşti ca şi cealelalte dobitoace: din micul cel ce eşti întâiu, prin adăogirile ceale câte puţin la săvârşire vii. Aşa şi caii, şi câinii, aşa şi vulturii, şi kíknii[6], şi toate câte ai fi zis, prin cea mică întâiu naştere, şi prin cea câte puţin adăogire săvârşirea creaşterii dobândindu-o, iarăşi prin scădeare să întorc la micşorare. Deci ceale ce au fost de obşte ale firii, şi noaoă ni le-au dăruit. *Creaşteţi*, ádecă hrăniţi-vă; mici născându-vă, mari faceţi-vă, şi hotar să fie al creaşterii. Căci nu pentru că în cea dintâiu vârstă de şapte ani ne hrănim, şi după împlinirea acelor şapte ani ne ia pre noi

[1] „A hotărî": (*aici*) a defini; „hotărâre": definiţie. (N. ed.)
[2] Ádecă dela filosofii cei din afară.
[3] Fac. 1: 28.
[4] Fac. 1: 20.
[5] Fac. 1: 22.
[6] Lebedele. (N. ed.)

mutarea şi schimbarea vârstei cătră a dooa şăptime a anilor, pentru aceasta deaciia datori sântem ca aseamenea în toată partea vieții noastre să ne schimbăm din vârstă în vârstă dupre şăptimi de ani.

Şăptimea cea dintâiu pre vârsta cea pruncească o cuprinde. Hotară ale vârstei céiĭ pruncești arată scoaterea dinților: unii cad, alții răsar. Al doilea început au luat creaşterea, cea până la sfârşitul şăptimei a dooa, în anul al patrusprezecilea dela naştere. A doao vârstă dar iaste a copiilor: că întâiu iaste prunc, apoi copil; apoi tinerel (ádecă copilandru, voinicel), dela anul al patrusprezecilea înainte. Aicea sânt hotarăle creaşterii a treia. Apoi bărbat. *Creaşteți* dar. Nu deaca te vei face de o sută de ani, dela cel dintâiu an până la cel de o sută creaştere priimeaşti, ci aceasta, ádecă *creaşteți*, un graiu cu înțelepciune grăit, cu mai nainte purtare de grijă să iconomiseaşte pentru noi. Creaşteți până la o vreame, şi la oareşcare hotar. În cea dintâiu alcătuire carea s'au sămănat ca o temelie în mitră (ádecă în locul cel zămislitoriu), atuncea împreună s'au pus de Dumnezeu şi socotealele creaşterii. Dar nu după aceaia mai nou şi mai proaspăt ni să adaoge darul vârstei, ci sămănăturile ceale în pântecele cel de maică împreună-puse au şi pre putințele ceale îndemănatice spre *creaştere*. Au căzut dinții: am cunoscut că au crescut atâta măsură. Pre copilaş, de trei ani fiind, l-au măsurat tatăl: ştie că la săvârşire va avea mărime şi stat îndoit decât acesta. Că pre cât să veade omul cu statul în anul al treilea dela naştere, de doao ori pre atâta va fi întru împlinirea creaşterii. Această măsură a firii omeneşti mearge până la o margene, până la un hotar. Dela şăptimea cea dintâiu treace la cea a doao. Acolò deaciia fierbințeala iaste mai multă, aşăzământul trupului mai rărit, umezeala lipseaşte, să întăresc mădulările, să apucă de lucruri mai mari, în ce fealiu sânt ceale ale copilandrilor carii încă nu au săvârşirea. Că carnea lor iaste încă de curând (ádecă proaspătă şi plăpândă), şi cătră osteneale tari şi vârtoase neîndemănatecă. Pre uşurătatea ádecă şi mişcarea cea cu lesnire au dobândit-o deaciia jivina. Iar apoi, întru a treia şăptime, şi pre săvârşirea creaşterii împreună o dobândeaşte; încă şi spre lungime râdicarea în sus a trupului nu să mai adaoge după a treia şeptime. Iar după ce să va răsufla firea de ostenealele creaşterii în sus, înceape de aciia înainte a treace pre creaştere la lățimi, şi ca cum a întemeia împrejur pre ceale înălțate, şi grosimi a pune împrejurul lor, şi aşa a întări şi a împuternici pre mădulările trupului, şi a le aşăza întru stare mai putearnică. Aceastea le face totdeauna firea nelipsit dupre a sa urmare, dar s'au făcut din început din poruncă stăpânească, şi după ce atuncea s'au grăit, prin toată zidirea de-a pururea mearge până la sfârşitul lumii. *Creaşteți şi vă înmulțiți*. *Creaşteți*, zice, ca nu nesăvârşită să rămâe făptura; *vă înmulțiți*, ca nu până la unul, ci la mulți să să întinză neamul omenesc. Pentru care au şi adaos: *şi umpleați pământul.* Însă umpleați-l nu cu lăcuința, că aşa ar fi fost cuvântul mincinos, fiindcă până acum vedem mult pământ nelăcuit; ci *umpleați:* puteare, zice, ca să stăpânim pământul ne-au dat noao. Că acel cuvânt, ádecă *umpleați pământul*, la lăcuință loc nu are. Fiindcă nici pământul cel ars de árşețele soarelui şi nelucrat, carele cade supt brâul ceriului cel aprins, nici cel cu totul înghețat şi

neumblat, carele cade supt poluri, oamenii nu-l lăcuesc, nici îl umplu. Sau, au şi pre acest pământ lăcuesc oamenii şi-l umplu? Ba nu. Ci domni ne-au făcut a-l umplea, şi-l umplem cu socoteala cea cuvântătoare. Fiindcă ştim noi câtă măsură iaste a pământului celui nelăcuit şi ars. Când ştim câtă iaste klíma[1] cea de către miazănoapte, carea, pentru cea preste măsură răceală, nelucrat[ă] iaste şi netreabnic[ă], oare nu am umplut pământul? Oare nu, după ce am ales partea cea de trebuință, pre câtă iaste netreabnică spre petreacerea vieții oamenilor o am lepădat? Deci acel cuvânt, *umpleați* ádecă *pământul*, să înțeleage că domni pre noi ne-au făcut. Nu fiindcă uneltirea a tot pământului nu o avem, pentru aceasta nu avem şi pre a-l stăpâni pre dânsul tot. Că nici tu, după ce ai cumpărat grâu, nu pentru aceasta nu eşti domnŭ a tot grâul, căci în grâu câtăvaşi parte o afli bună de mâncare, iar câtăvaşi o afli carea nu să poate mânca şi o arunci afară, şi pe pietricele ca pre nişte netreabnice le lepezi, şi orice alt iaste amestecat în grâu, lucru netreabnic spre mâncare; iar paile le sufli în vânt, şi neghina o alegi şi o dai afară, iar cât iaste curat, acesta îl priimeşti bine curățit spre ținearea vieții.

Aşadar şi pământul, unul ádecă s'au dăruit spre lăcuință îndemănatecă, iar altul ca un prea de nevoe spre lucrare a lui şi plugărie, altul s'au lăsat ca spre păşunea celor păscătoare şi celor cu patru picioare, şi altul pentru vreo altă trebuință din ceale ce-ți sânt trebuincioase ție în viață: şi rândueşti ceale ce voeşti şi precum voeşti pentru dânsul. Fiindcă Stăpânul te-au aşezat domn zidirii sale. Am dar voe şi slobozenie să rânduesc ceale ce voesc. Fiindcă m'am făcut domn din darul Stăpânului celui ce m'au zidit. *Şi umpleați pământul, şi stăpâniți peştii mării şi paserile ceriului, şi hiarăle pământului*. Deci aceasta iaste blagosloveniia lui, *umpleați pământul*, aceasta iaste punerea de leage, aceasta iaste vredniciia cea dată noaoă dela Dumnezeu. *Şi au făcut Dumnezeu pre om; dupre chipul lui Dumnezeu l-au făcut pre dânsul*. Oare nu ai însemnat că lipsită au fost darea de răspuns a cuvântului? *Să facem om dupre chipul nostru şi dupre asemănare.* Sfatul dooă avea, ádecă *dupre chip*, şi *dupre asemănare*; facerea numai una are, ádecă *dupre chip*. Nu cumva alt fealiu s'au sfătuit, şi alt fealiu ş'au schimbat sfatul? Nu cumva căință au urmat la zidire? Nu cumva poate vreo slăbiciune şi neputință a Ziditoriului, carele mari lucruri ádecă au voit şi au hotărât a face, dar mici au săvârşit? Sau nu cumva vreo limbuție zadarnică să se socotească în cuvintele ceale mai dintâiu, şi de prisosit să fie adăogirea celui al doilea, ca cum amândoao cuvințelele aceaiaşi înțeleagere ar avea, şi aceaiaşi fără schimbare ar însemna? Însă orice am fi prepus din aceastea toate şi am fi pricinuit, spre defăimarea Scripturii nu puțină va cădea aceasta. Că ori de ar fi zis cinevaş că aceaia, ádecă *dupre asemănare*, iaste de prisosit, ca cum de doao ori aceaiaşi să zică, în deşărt grăitoriu arată pre graiul Scripturii, şi hulă cumplită iaste aceasta împrotiva Scripturii, carea nu ştie să grăiască în deşărt vreodinioară. Deci de nevoe sânt amândoaoă, şi cu osebită a sa înțeleagere şi însem-

[1] Partea locului cea plecată către miază-noapte către crivăț.

nare, şi aceaia, ádecă *dupre chip*, şi aceaia, ádecă *dupre asemănare*. Cum dar nu şi după ce s'au făcut omul, aseamenea s'au zis aceaia, *dupre chip şi dupre asemănare l-au făcut pre dânsul Dumnezeu*, ci numai aceaia, ádecă *dupre chip*? Deaca căci n'au putut Făcătoriul, păgânesc iaste cuvântul şi necuviincios. Iar deacă căci s'au căit poruncitoriul, mai păgânească iaste această venire în minte şi gândire. Iar deacă şi căci pre sfatul cel mai dintâiu, fiindcă nu era prea bun şi drept, poate că mai pre urmă întru facere l-au îndreptat – şi această gândire aseamenea a nedumnezeirii iaste. Dar nici Ziditoriul slab şi neputincios iaste, nici bunul, cel ce ştie toate, s'au căit, şi în făgăduințe face întârziiare, nici înțeleptul îş schimbă sfatul, nici Scriptura grăiaşte un lucru ca acesta. Carea dar iaste socoteala că Dumnezeescul Moisì, întru facerea omului, au zis numai aceaia, ádecă *dupre chip*, şi au tăcut aceaia, ádecă *dupre asemănare*, măcar că, în sfatul cel mai dintâiu al lui Dumnezeu, amândoaoă aseamenea împreună s'au luat şi s'au zis de dânsul?

Leasne iaste dezlegarea la cel ce ia aminte şi voiaşte să priceapă. Că aceaia, ádecă *dupre chip*, din fire ni s'au dat noaoă, şi neschimbat dintru început şi până în sfârşit împreună cu noi însoțită iaste; iar aceaia, ádecă *dupre asemănare*, din voința cea de-sineşi-stăpânitoare şi dela înşine o îndreptăm şi o facem mai pre urmă. Deci în cel dintâiu sfat, zicând Dumnezeu: *Să facem om dupre chipul nostru*, au adaos şi aceaia, ádecă *dupre asemănare*, arătând că şi voință de-sineş-stăpânitoare va pune în noi, carea să poată să ne facă să ne asemănăm lui Dumnezeu. Şi cu adevărat şi acest fealiu ne-am făcut dupre mai-nainte-grăirea lui Dumnezeu. Că mulți sânt cei ce s'au asemănat lui, şi cu adevărat să vor şi asemăna, deşi nu toți spre aceaia ne silim; ci, din răotatea cea din voe, pre calea cea împrotivă mai vârtos umblăm. Iar întru facere[1], mai pre urmă, au zis numai aceaia, *dupre chip*, de vreame ce şi numai singură aceasta desăvârşit şi neschimbată o au zidit întru firea cea omenească; iar pre aceaia, ádecă *dupre asemănare*, fiindcă mai întâiu numai în putință[2] o au semănat întru om, dar încă nu să arătase şi întru săvârşire, ci avea trebuință încă spre săvârşirea faptei de cel ce au luat pre voința cea de-sineşi-stăpânitoare şi slobodă. Pentru aceaia cu cuviință o au tăcut. Deci deaca Dumnezeu nu ar fi apucat mai nainte în sfătuire şi ar fi zis aceaia, ádecă *dupre asemănare*, şi prin cel întâiu acela cuvânt nu ne-ar fi dăruit îndatăşi pre puteare[a] de a ne face aseamenea lui Dumnezeu, noi pre urmă, din singură a noastră puteare, nu am fi putut să priimim acest mare dar, şi pentru aceasta de nevoe atuncea s'au luat lângă aceaia, ádecă *dupre chip*, şi aceasta, ádecă *dupre asemănare*. Iar după ce am sosit acum şi la a ne zidi, şi pre „a fi” din neființă luam şi dobândeam, ceaia ce să da firii noastre dela Ziditoriul ca cum lucru împreună-înființat şi din datăşi deplin săvârşit, aceasta îndatăşi o avem, şi dintr'aceasta ne numiiam, *dupre chipul lui Dumnezeu* ádecă.

[1] Ádecă întru alcătuirea omului.
[2] Ádecă i-au dat îndemânare ca să poată, de va voì, a să face aseamenea lui Dumnezeu.

Iar aceaia ce nu îndată s'au săvârşit împreună cu noi, nici au urmat noaoă fireaşte din zidire, ci din voinţa cea de-sineşi-stăpânitoare şi slobodă, ce vrea să ni să facă mai pre urmă ca dintru lucrarea noastră, era mai pre urmă să se potrivească şi să se facă la noi, zic ádecă *asemănarea lui Dumnezeu*, aceasta nu încă nici eram, nici puteam să ne zicem. Că au lăsat aceasta nesăvârşită Ziditoriul întradins, ca de noi lucrarea binelui să se săvârşască, şi al nostru să se pară binele, ca şi plată cuviincioasă să luăm dintru aceasta; ca să nu fim ca nişte icoane neînsufleţite, care de zografi ádecă s'au săvârşit, dar în zadar stau, şi nimic dela sineşi către a sa frumuseaţe nu împlinesc, pre care cel ce le veade, şi cum că cu bună iscusinţă sânt zugrăvite le înţeleage, de zugraf cu adevărat, precum să cuvine, şi să minunează, şi îl laudă, iar văpsealele pentru iale, sau pre scândurile pre care sânt zugrăvite nici de o cinste nu le învredniceaşte. Deci ca să se facă minunea şi a mea, şi să împărţesc cu Dumnezeu lauda cea din buna zidire, mie mi-au lăsat pre aceaia, ádecă ca să mă fac dupre *asemănarea lui Dumnezeu*. Iaste dar în putinţă putearea cea cuvântătoare şi înţelegătoare carea iaste în mine, carea cu adevărat şi mă arată pre mine că m'am făcut *dupre chipul lui Dumnezeu*; iar cu lucru iaste aceaia, ádecă ca şi de fapta bună să mă ţiu şi să o îmbrăţoşăz, şi în faptă să isprăvesc binele, şi aşa să viu prin petreacerea şi vieţuirea cea preabună la *asemănarea lui Dumnezeu*. Drept aceaia, a fi *dupre chipul lui Dumnezeu* începătură iaste şi rădăcină a binelui, pre carea îndatăş, când mă zidiiam, împreună pusă ca temelie în firea mea o am luat; iar a fi *dupre asemănarea lui Dumnezeu*, mai pre urmă, din lucrurile meale şi din ostenealele ceale întru bunătăţi, şi din petreacerea cea îmbunătăţită în toată viiaţa mi să adaoge mie. Cu bună socoteală dar, nu deodată împreună cu a fi zidit au hotărât Ziditoriul ca şi *dupre asemănarea lui Dumnezeu* a fi îndatăşi să mi să facă mie. Că auzi şi ce zice în Evanghelie: *Fiţi desăvârşit, precum şi Tatăl vostru cel ceresc iaste desăvârşit*.[1] *Că soarele lui îl răsare preste cei răi şi preste cei buni, şi ploao preste cei drepţi şi preste cei nedrepţi*.[2]

Văzut-ai unde şi când ne dă noaoă Domnul pre cea *dupre asemănare*? *Că pre soarele lui îl răsare preste cei răi şi preste cei buni, şi ploao preste cei drepţi şi preste cei nedrepţi*. De te vei face urâtoriu de rău, nepomenitoriu de rău, neizbândind împrotiva vrăjmaşului, neţiind minte vrajba cea de eri; de te vei face iubitoriu de fraţi, împreună-pătimitoriu cu fratele şi milostiv, te-ai asemănat lui Dumnezeu. Deaca în ce fealiu iaste Dumnezeu către tine, păcătosul, carele te împrotiveşti lui în fieştecarea zi, acest fealiu te vei face către fratele cel ce au greşit împrotivă-ţi, cu dragostea cea desăvârşit şi cu milostivirea cea către aproapele te-ai asemănat lui Dumnezeu. Drept aceaia, pre cea *dupre chip* o ai dintru aceaia pentru că eşti cuvântătoriu; iar *dupre asemănare* te faci dintru a priimi în sineţi bunătate. Priimeaşte dar în sineţi îndurări de milostivire şi

[1] Mt. 5: 48.
[2] Mt. 5: 45.

bunătate[1], ca să te îmbraci în Hristos. Că prin acealea ce priimeşti în sine bunătate, prin aceastea te îmbraci în Hristos, şi prin însoțirea cea cu dânsul te însoțeşti lui Dumnezeu. Aşa istoriia alcătuirii omeneşti învățătură iaste a vieții noastre. *Să facem om dupre chipul nostru şi dupre asemănare*. Aibă omul întru însuşi zidirea pre aceaia ca să fie *dupre chip*; dar facă-să şi *dupre asemănare* prin a sa silință, fiindcă pre putearea acestui lucru au luat-o şi o are întru a sa fire. De te-ar fi făcut *dupre asemănarea lui Dumnezeu* din început, unde ar fi fost darul tău? De unde tu te-ai fi încununat? Că deaca Făcătoriul ar fi dat firii toate, cum ți s'ar fi deşchis ție împărățiia ceriurilor? Iar acum una ți s'au dat; iar alta nesăvârşită s'au lăsat, ca săvârşindu-te tu pre sineți, vreadnic să te faci de plata cea dela Dumnezeu. Cum dar ne facem *dupre asemănare*? Prin Evanghelie. Că ce iaste creştinătatea? Asemănare a lui Dumnezeu, dupre cât iaste cu putință firii omului. De ai priimit a fi creştin, sârguiaşte-te să te faci aseamenea cu Dumnezeu: îmbracă-te în Hristos. Dar cum te vei îmbrăca, cel ce nu te-ai pecetluit? Cum te vei îmbrăca, cel ce încă nu ai luat botezul? Că cel ce pre îmbrăcămintea nestricăciunii nu o au priimit, prea departe stă de asemănarea lui Dumnezeu. De ț'aş fi zis ție: Vino, fă-te aseamenea Împăratului, au nu m'ai fi socotit pre mine făcătoriu de bine, şi cu multă grăbnicie te-ai fi sârguit cătră chiemare? Iar fiindcă voesc să te fac aseamenea lui Dumnezeu, fugi de cuvântul cel ce te face pre tine Dumnezeu, astupându-ți urechile, ca nici să poți a auzi cuvintele ceale de mântuire?

Şi au făcut Dumnezeu pre om, dupre chipul lui Dumnezeu l-au făcut pre dânsul. Poate ar fi putut fămeaia aicea să zică: Ce priveaşte la mine cuvântul acesta? Bărbatul atuncea s'au făcut. Că nu au zis Scriptura (zice fămeaia) că au făcut Dumnezeu την ἄνθρωπον, ádecă pre om cu artícul fămeesc, ca să se înțeleagă partea fămeiască, sau prost, că au făcut ἄνθρωπον, ádecă om, fără de nici un articul, ca să se înțeleagă şi partea bărbătească, şi partea fămeiască; ci prin adăogirea artícu[lu]lui bărbătesc, τὸν ἄνθρωπον, au arătat pre neamul cel bărbătesc. Însă ca nu cinevaş fără de înțeleagere şi fără de învățătură să uneltească numirea omului numai la bărbat, pentru aceasta au adaos Scriptura, *parte bărbătească şi parte fămeiască i-au făcut pre dânşii*[2], ca să cunoşti că şi fămeaia are pre aceaia, ádecă că s'au făcut *dupre chipul lui Dumnezeu*, şi bărbatul. Că aseamenea s'au zidit firile amândurora, şi deopotrivă sânt faptele, deopotrivă plățile, deopotrivă iaste şi osânda acestora. Că să nu pricinuiască fămeaia că ea iaste partea cea mai slabă; că aceasta iaste în trup, iar sufletul întocma şi deopotrivă la bărbăție au luat pre a sa puteare dela Dumnezeu. Deci fiindcă bărbatul cu fămeaia întocma cinste au luat, ca să fie *dupre chipul lui Dumnezeu*, pentru aceasta întocma cinstită au şi fapta cea bună, şi arătarea faptelor celor bune. Şi nici o pricinuire şi cuvânt de răspuns nu rămâne fămeii ceiia ce pune poate

---

[1] Col. 3: 12.
[2] Fac. 1: 27.

înainte şi pricinuiaşte neputința trupului. Că deşi aşa de obşte moale s'au făcut cu firea, însă gata iaste spre milostivire, tare spre răbdare, îngăduitoare în priveghieri. Că mult covârşaşte şi pre firea cea bărbătească firea fămeii în statornicia şi răbdarea cea în lucrul cel bun; şi niciodată nu va putea bărbatul să fie deopotrivă cu fămeia, sau în nevoința postului şi a altei fapte bune, sau în mulțimea lacrămilor, sau în iubirea de osteneală cea întru rugăciune, sau în necruțarea facerilor de bine. Am văzut eu fămeae, că pre ascuns de bărbatul eiĭ au luat ceale de trebuința casei, furtişag vreadnic de laudă şi de mântuire pricinuitoriu, şi săracilor pre furiş le-au împărțit, şi bărbatului său, celui ce nu-i era voia şi nu ştiia, şi celor ai săi le-au făcut bine. Că pentru acela, şi pentru creaşterea casei, şi pentru îndelungă petreacerea şi nevătămarea fiilor lucra facerea de bine aceaia.

Are dar şi partea cea fămeiască, nu mai puțin decât cea bărbătească, şi pre ceaia ce iaste *dupre chip*, şi pre ceaia ce iaste *dupre asemănare*. Fiindcă nu în omul cel ce să veade din afară, ádecă în trup, ci în cel din lăuntru şi mai adevărat aceastea şi să privesc (ádecă să înțeleg), şi să află aşezate, şi pentru aceasta şi noi către amândoi (ádecă către bărbat şi către fămiae) ca către unul facem voroava. Însă aceasta ți să va adaoge cu adevărat prin bunătate, prin răbdarea şi suferirea răului ce-ți vine asupră, prin împărtăşirea către aproapele, prin împărțirea din ceale ce ai către cei lipsiți, prin iubirea a unuia către altul, prin dragostea cea frățească, prin urârea răului şi prin biruința patimilor păcatului. Că de aicea urmează şi stăpânirea asupra celor necuvântătoare.

Şi să stăpânească ei, zice, *hiarăle*. Dar poate vei zice, oare care hiară voiŭ stăpâni, şi unde-mi sânt de față aceastea? Dar oare nu ştii că milioane de hiară sânt împrejurul tău, şi mulțime multă ca aceasta porți în sineți, şi înlăuntrul tău petrec de-a pururea? Oare mică hiară iaste mâniia, când latră în inimă şi mai rău decât tot câinele să sălbătăceaşte? Iar vicleşugul, când iaste ascuns ca într'o vizunie în suflet, şi sfătuirile ceale pre ascuns şi realele împleteaşte şi le lucrează, oare nu iaste hiară mai sălbatecă decât vulpea şi mai cu greu îmblânzită decât ursoaica? Iar cel iute spre ocară, oare nu iaste chiar scorpie? Iar cel ce pre ascuns face izbândă, oare nu iaste mai cumplit decât vipera? Care hiară nu o hrănim noi într'ascuns înlăuntru şi întru înşine? Fiindcă şi cel ce iaste turbat spre fămei, cal iaste nebunindu-să. Că zice: *Cai nebuni spre fămei s'au făcut: fieştecarele asupra fămeaii vecinului său renchează.*[1] Că s'au mutat şi s'au schimbat pre sineşi în firea celor necuvântătoare, pentru patima lângă carea s'au lipit şi s'au împrietenit. Deci multe hiară sânt în noi, pre care sileaşte-te să le stăpâneaşti. Că deaca pre ceale de afară hiară le stăpâneaşti, iar pre ceale din lăuntru neîmpărățite, ádecă nesupuse le vei lăsa, socoteaşte ce te vei părea celor ce te vor vedea? Că pre leul carele iaste dobitoc necuvântătoriu îl birueşti, şi defaimi răcnetul lui, iar de mâniia cea dinprejurul inimii eşti biruit, şi scârşneşti în dinți, şi glas nedescurcat şi neînțeles de multe ori slobozi din nebuniia carea te ține, poate că încă şi mâinile ți

[1] Ier. 5: 8.

le întinzi spre izbânda celui ce stă de faţă. Oare nu decât tot cel stăpânit şi supus ţie, dar sănătos şi întreg la socoteală, mai ticălos eşti tu dintru această pricină, şi mai de râs, că te stăpâneaşte mai vârtos mâniia, după ce au izgonit afară socoteala cea cuvântătoare, şi, după ce au luat dela tine putearea cea stăpânitoare a sufletului, te duce oriunde s'ar fi întâmplat, întocma ca şi pre un legat, pre tine, pre carele Dumnezeu te-au pus stăpânitoriu preste toate?

Însă tu păzeaşte vredniciia cea dată: stăpânitoriu te-ai zidit, stăpânitoriu preste patimi. Stăpâneaşte preste hiară, stăpâneaşte preste ceale târâtoare, stăpâneaşte preste ceale zburătoare. Nu te înălţa cu socotealele, nu fii uşor cu mintea şi nestatornic. Că te-ai rânduit de Dumnezeu a stăpâni pre ceale zburătoare, nu a te asemăna celor zburătoare. Să nu te îngâmfezi dar, să nu te înalţi, să nu cugeţi mai înalt decât firea cea omenească şi pământească. Nu sufla înalt când te lauzi, nu te slăvi pre sineţi, nici mări pre ale tale, ca să nu fii socotit împreună cu ceale zburătoare, deopotrivă cu acealea înălţându-te, şi aicea şi colo cu zburarea învârtindu-te. Stăpâneaşte socotealele ceale ce sânt în tine, ca să te faci stăpânitoriu preste toate ceale ce sânt. Aşa stăpânirea ceaia ce ni s'au dat asupra dobitoacelor ne îndreptează pre noi spre a ne stăpâni pre noi înşine. Că cu necuviinţă iaste ca cel ce iaste supus stăpânirii în casa sa să stăpânească preste neamuri; şi cel ce înlăuntru iaste supus robiei de altă stăpânire, în obşte să fie mai mare stăpânitoriu şi poruncitoriu cetăţii. Că să cuvine după ce cinevaş mai întâiu au aşăzat şi au pus la bună rânduială pre ale sale, şi pre ceale din lăuntru cu bună rânduială le-au împodobit, apoi să ia stăpânirea şi purtarea de grijă a celor din afară şi streine. Fiindcă să va întoarce cuvântul dela cei stăpâniţi şi supuşi, că: *Doftore, vindecă-te pre sineţi*.[1] Să ne silim dar mai întâiu ca să ne vindecăm pre înşine. Că nimenea nu au fost mustrat vreodată pentru că nu au vânat leu: iar pentru că nu au stăpânit mâniia, batjocorit au fost de fieştecine. Fiindcă cel ce nu au putut să biruiască hiară sălbatice nu iaste vreadnic de prihănire; iar cel ce au slăbit de a-ş stăpâni patima carea îl supără, supt osândă iaste cu adevărat. Căci aceaia, ádecă a birui hiară, nimic nu foloseaşte celui ce s'au învrednicit stăpânirii céiĭ cuvântătoare; iar aceasta de nevoe iaste, şi de trebuinţă. Iar Domnul, cel ce au purtat grijă să se scrie aceastea, carele şi limba noastră cea mică şi neputincioasă o au gătit ca până întru atâta să vă vorbească, cel ce prin mintea noastră cea neputincioasă mari vistierii au sămănat în voi cu ceale scurte umbriri ale adevărului, să vă dea prin ceale mici pre ceale mari, prin ceale puţine seminţe, cunoştinţa cea desăvârşit; şi noaoă ádecă plată desăvârşit pentru voire, iar voaoă roadă deplin din îndulcirea şi desfătarea Dumnezeeştilor cuvinte. Că lui să cuvine slava şi stăpânirea în veacii veacilor, Amin.

---

[1] Lc. 4: 23.

PENTRU FACEREA OMULUI
CUVÂNT 2

nțeleptul Solomon, după ce *nu în cuvinte bine alcătuite spre a pleca, ale înțelepciunii omenești, ci în ceale învățate ale Duhului Sfânt*[1] s'au înțeleptit, în ceale ce acum mai nainte s'au citit de noi slăvind și cinstind pre om, striga zicând: *Mare lucru iaste omul, și cinstit bărbatul milostiv*.[2] Iar eu cu deșărtăciune și nebuneaște deosebi în sine socotind atât ceale ce aveam întru a mea minte, cât și ceale ce mă învățasăm pentru om de Scriptură, eu însumi stam la nedumerire, că: În ce chip mare lucru iaste omul, dobitocul cel stricăcios și muritoriu, cel supus la milioane de patimi, cel ce din naștere până la bătrâneațe scoate mulțimi nenumărate de milioane de reale, pentru carele s'au zis: *Doamne, ce iaste omul, că te-ai făcut cunoscut lui*?[3] Și cântărețul de Psalmi îl defaimă ca pre o jivină de nici o treabă, iar parimiia îl înalță și îl slăveaște pre om ca pre un mare oareșce lucru. Însă o acest fealiu de nedumerire mi-au dezlegat-o istoriia facerii omului după ce o am citit. Că auzirăm acum că *Dumnezeu au luat țărână din pământ, și au plăzmuit pre om*.[4] Deci am aflat eu din graiul acesta pre amândoao, ádecă cum că nimic iaste omul, și mare lucru iaste omul. De vei privi numai la fire, nimic iaste, și de nimic vreadnic; iar de vei privi la cinstea cu carea s'au cinstit, mare lucru iaste omul.

Carea iaste această cinste? Fă asemănare între facerea omului și între a celoralalte toate. *Au zis Dumnezeu: Să se facă lumină, și s'au făcut lumină*. *Să se facă tărie*, și ceriul cel mare sus deasupra noastră s'au întins, prin graiul lui Dumnezeu făcându-să. Stealele, și soarele, și luna, și cealealalte câte le vedem cu ochiul, și câte le înțeleagem cu mintea, prin graiu au dobândit pre a fi. Marea și pământul, și împodobirea cea întru dânsele, neamuri de dobitoace în tot fealiul, multele fealiurimi de sáduri, toate prin poruncă s'au făcut. Iar omul nu așa. Că nu au zis Dumnezeu: „Să se facă om", precum „Să se facă tărie"; ci mai mult oareșce vezi întru om: mai presus de lumină, mai presus de ceriu, mai presus de luminători, mai presus de toate iaste facerea omului. Că *au luat*, zice, *Dumnezeu țărână din pământ, și au plăzmuit pre om*. Cu însuși a sa mână priimeaște să plăzmuiască pre trupul nostru. Nu înger au slujit la plăzmuire; nu pământul din sineși ne-au aruncat afară ca pre greeri; nu au zis puterilor celor slujitoare să facă aceasta și aceaia, ci cu însuși a sa mână ne face, *țărână luând din pământ*. Când cătră ceaia ce s'au luat vei privi, cu cuviință vei zice: Ce iaste omul? Iar când pre cel ce l-au plăzmuit și pre lucrarea acestuia o vei socoti cu mintea, iarăși schimbându-te, vei hotărî din toată inima că mare lucru iaste

---

[1] 1 Cor. 2: 13.
[2] Pilde 20: 6.
[3] Ps. 143: 3.
[4] Fac. 2: 7.

omul. Aceaia ádecă vei zice pentru materiia dintru carea s'au făcut, fiindcă aceasta, după a sa fire, ca un nimic oareşce să socoteaşte; iar ceaialaltă vei hotărî pentru cinstea cu carea s'au cinstit, că mare lucru să judecă cu adevărat pentru cea *dupre chip şi dupre asemănare*.

Şi au luat Dumnezeu ţărână. Cum acolò, ádecă în ceale din napoi: *Şi au făcut Dumnezeu pre om dupre chipul său*; iar aicea iarăşi dintru întâiu să istoriseaşte facerea omului, ca cum încă nimic nu ne-am fi învăţat noi pentru facerea omului? Că zice: *Şi au luat Dumnezeu ţărână din pământ, şi au plăzmuit pre om*. Oareşcarii au zis că aceasta, ádecă *au plăzmuit*, s'au grăit pentru trup; iar aceaia, ádecă *au făcut*, s'au grăit pentru suflet. Şi poate că cuvântul acesta nu iaste afară de adevăr. Că unde s'au grăit: *şi au făcut Dumnezeu pre om*, zice: *dupre chipul lui Dumnezeu l-au făcut pre dânsul*. Iar unde povesteaşte pentru ipostasul şi plăzmuirea noastră cea trupească, pre acest graiu îl zice, ádecă *au plăzmuit*. Iar deosebire a facerii şi a plăzmuirii, şi cântăreţul de Psalmi ne-au învăţat, zicând: *Mâinile tale m'au făcut şi m'au plăzmuit*.[1] *Au făcut* ádecă pre omul cel din lăuntru, *au plăzmuit* pre cel din afară. Că şi să cuvine plăzmuirea la lut, iar facerea la cea *dupre chip*. Drept aceaia trupul s'au plăzmuit, iar sufletul s'au făcut. Deci sus pentru ipostasul sufletului, [iar] acum pentru plăzmuirea trupului ne vorbeaşte noaoă. Să aibi încă şi această socoteală. Şi carea iaste aceasta? Că ádecă unele să grăesc în Scriptură pre scurt, iar altele ni să dau şi ni să arată dupre chipul cu carele fieştecare lucru s'au făcut. Mai sus dar au zis că au făcut pre om, dar nu au zăbovit cu cuvântul istorisirii în chipul facerii, iar aicea istoriseaşte şi cu ce chip l-au făcut. Că de ar fi zis numai că l-au făcut, ar fi socotit cinevaşi că l-au făcut ca pre dobitoace, ca pre hiară, ca pre sáduri, ca pre iarbă. Deci ca să fugi de împărtăşirea cea către ceale mai sălbatece şi mai nesimţitoare, pre cea osebită către tine cu osârdie meşteşugire a lui Dumnezeu o au arătat cuvântul. *Au luat Dumnezeu ţărână din pământ*. Acolò au zis că l-au făcut, iar aicea cu ce chip l-au făcut. *Ţărână au luat din pământ, şi l-au plăzmuit* cu mâinile sale. Adu-ţi aminte cum te-ai plăzmuit. Prăvăliia firii socoteaşte-o. Mâna lui Dumnezeu iaste ceaia ce te-au lucrat. Deci ceaia ce s'au plăzmuit de Dumnezeu, prin răotate să nu să pângărească, prin păcat să nu să schimbe: să nu cazi cu sila din mâna lui Dumnezeu, ceaia ce te ţine şi te apără. Vas eşti de Dumnezeu plăzmuit, de Dumnezeu făcut: slăveaşte pre cel ce te-au făcut. Că nici pentru altcevaş te-ai făcut, fără numai ca să fii organ de bună treabă al slavei lui Dumnezeu. Că lumea aceasta toată pusă îţi iaste înainte ca o carte scrisă, carea îţ spune pre slava lui Dumnezeu, şi-ţ vesteaşte ţie, celui ce ai minte, prin sineşi pre mărirea lui Dumnezeu cea ascunsă şi nevăzută, ca să înţelegi adevărul lui Dumnezeu. Negreşit dar să ţii minte ceale zise.

Şi i-au blagoslovit pre dânşii Dumnezeu, şi au zis: Creaşteţi şi vă înmulţiţi, şi umpleţi pământul. Că îndoită iaste creaşterea, una ádecă a trupului, iar alta a

[1] Ps. 118: 73.

sufletului. Însă creaşterea sufletului iaste adăogirea ceaia ce prin învăţături să câştigă spre săvârşire; iar creaşterea trupului iaste ajungerea ceaia ce aşază pre om dela statul cel mic la măsura cea cuviincioasă. Deci aceaia, ádecă *creaşteţi*, asupra tuturor fiind zisă, dobitoacelor celor necuvântătoare spre săvârşirea trupului după împlinirea şi întregimea firii s'au zis; iar noaoă, celor cuvântători, aceaia, ádecă *creaşteţi*, s'au zis dupre omul cel din lăuntru, dupre sporirea înainte ceaia ce ne sue cătră Dumnezeu, în ce fealiu au fost Pavel, *cătră ceale din nainte întinzându-să, iar ceale din napoi uitându-le.*[1] Aceasta iaste creaşterea, ádecă priimirea în minte şi întru înţăleagere a privirilor blagocéstiei, întinderea înainte cătră cel mai mult, dorirea şi pofta cea de-a pururea a celor mai presus de noi; a lăsa de-a pururea înapoia noastră pre fapta bună ce s'au câştigat, iar pre acea parte a blagocéstiei, ádecă pre fapta bună carea ne lipseaşte, pre aceasta ca pre o scădeare precât iaste cu putinţă a o căuta: în ce fealiu au fost Isaac, pentru carele mărturiia aceaia iaste dată în scris, că *mergând înainte, să înălţa, până ce mare s'au făcut.*[2] Că nu să depărta dela sporirea înainte, nici după ce puţin au crescut, au rămas întru încetare, ci pâşiia înainte de-a pururea cu pâşiri mari, suindu-să la fapta bună. Au trecut prin înfrânarea cea deplin cu mare pas; au călcat deasupra dreptăţii; de acolò s'au suit la bărbăţie. Aşa trecând, la vârful înălţării binelui să sue înălţându-să dreptul. *Creaşteţi* dar cu creaşterea cea după Dumnezeu, cu săvârşirea cea după omul cel din lăuntru.

Vă înmulţiţi: a Bisearicii iaste blagosloveniia. Nu în unul, zice, şi în doi să se cuprinză cuvântarea de Dumnezeu, ci în tot pământul propoveduiască-să Evangheliia Mântuirii. *Înmulţiţi-vă*. Carii? Cei ce vă naşteţi dupre Evanghelie. *Umpleţi pământul*: trupul cel dat voaoă spre slujbă umpleţi-l de fapte bune. Ochiul fie plin de vedearea celor cuviincioase. Mâna fie plină de lucruri bune. Picioarele umble spre cercetarea celor bólnavi, mergătoare fiind cătră acealea ce să cuvin, toată starea mădulărilor noastre plină fie de lucrările poruncilor. Că aceasta iaste aceaia ce zice: *umpleţi pământul*. Că de obşte sânt cuvintele şi cătră ceale necuvântătoare; dar osebite să fac cătră om, când noi, pre ceaia ce iaste *dupre chip*, şi cu carea ne-am cinstit, neîncetat o vom unelti. Că acealea trupeaşte cresc, iar noi duhovniceaşte. Şi acealea cu mulţimea umplu pământul; iar noi umplem cu lucrurile ceale bune pământul cel înjugat împreună cu noi, ádecă plăzmuirea cea trupească. *Iată v'am dat voao*, zice, *tot pomul carele are rod întru sineşi, voao va fi spre mâncare.*[3] Nimic să nu treacă Bisearica necercetat.

[1] Filip. 3: 13.
[2] Fac. 26: 13.
[3] Fac. 1: 29. Theodorit: „Şi pentru ce au legiuit mâncarea de carne? Îndată după ce au zidit pre om, i-au dăruit lui roadele pământului, poruncindu-i să trăiască din seminţe şi din pomi. Iar după potop mai multă desfătare îi hărăzeaşte, poruncindu-i să junghe şi să mănânce şi pasări zburătoare, şi jigănii care înoată, şi dobitoace de pre uscat: cu o patimă gonind altă patimă, şi cu cea mai mică tămăduind cea mai mare. Căci văzând mai nainte Dumnezeu că pre aceastea le vor face dumnezei cei ce au căzut în cea mai dupre urmă dobitocie, slobo-

Toate după leage sânt. Nu au zis: „V'am dat voaoă pre dobitoace, pre jigăniile ceale târâtoare, pre pasările ceale zburătoare, pre jivinile ceale cu patru picioare". Că nu pentru aceastea s'au zidit ei, zice. Ci punerea de leage cea dintâiu împărtăşire a roadelor au slobozit, şi a hranii cei dintr'însele. În ce fealiu iaste şi taina ceaia ce să mai înțeleage întru ascuns. Că nu numai noao, ci şi tuturor dobitoacelor celor necuvântătoare aceaiaşi hrană din roadele pământului şi din semințe s'au rânduit atuncea. *Că iată*, zice, *v'am dat voaoă toată iarba ce face sămânță de semănat, carea iaste deasupra pământului; şi tot lemnul ce are în sineşi rod cu sămânță de sămănat, voaoă va fi spre mâncare, şi tuturor hiarălor pământului, şi tuturor pasărilor ceriului, şi tuturor jivinilor ce să târăsc pre pământ.*[1]

Însă, ar fi zis cinevaş, acum vedem pre ceale mai multe din hiară că nu să hrănesc cu roade. Că cu care roadă sufere párdosul să se hrănească? Şi carea roadă poate să hrănească pre leu? Dar să ştie acela că şi aceastea, legii firii supuse fiind, cu roade să hrăniia mai întâiu. Iar după ce omul s'au desfrănat, şi au eşit din hotarăle ceale date lui, după potop, văzând Domnul pre oameni necruțători, le-au slobozit împărtăşirea şi hrana cea din toate. *Pre toate aceastea le veți mânca, ca pre nişte burueni de iarbă.*[2] Prin această slobozire, şi cealealalte dobitoace îndatăş au luat slobozeniia mâncării de cărnuri.

Deci de atuncea leul s'au făcut mâncătoriu de cruzime. De atuncea şi ghípii aşteaptă mortăciunile. Că cu adevărat nici ghípii, îndată ce s'au născut dobitoacele, nu cerca împrejurul pământului unde s'ar fi aflat mortăciuni. Că încă nu murise ceva din ceale făcute de Dumnezeu, ca ghípii să se hrănească. Că nici firea omorâia, căci era în vârstă şi înflorită; nici vânătorii pierdea dintr'însele, căci încă nu era iscusința vânătoriei; nici hiară rumpea cu unghiile, căci nu era mâncătoare de cruzimi. Iar ghípilor obiceiu le iaste a să hrăni din trupuri moarte. Pentru aceasta încă nu era trupuri moarte, încă nu era împuțiciune, încă nu era acest fealiu de hrană a ghípilor, ci toate să hrăniia ca kíknii, şi toate să păşteа prin livezi. Şi în ce fealiu vedem pre câini că de multe ori pentru vindecarea pasc troscot – nu pentru că hrană potrivită iaste firii lor, ci pentru căci, prin învățătură oarecarea neînvățată a firii, cătră ceaia ce le iaste de folos vin ceale necuvântătoare – într'acest fealiu socoteaşte că şi atuncea au fost dobitoacele ceale ce acum sânt mâncătoare de cruzimi, ádecă iarbă loruş hrană îş afla, nenăpădind unele preste altele spre vătămare: ci în ce fealiu va să fie după aceaste de acum întoarcerea la starea cea dintâiu, într'acest fealiu au fost facerea cea dintâiu. Iar să întoarce omul la starea lui cea veache, de răotate lăsându-să, şi de

zeaşte mâncarea de carne ca să facă să înceteaze păgânătatea. Că al nebuniei céii mai dupre urmă iaste a să închina lucrului celui ce să mănâncă. Pentru aceasta pre unele din dobitoace le zice necurate, iar pre altele curate; ca de acealea scârbindu-să ca de nişte necurate, să nu le facă dumnezei, iar acestora, ca celor ce să mănâncă, să nu să închine".

[1] Fac. 1: 29-30.

[2] Fac. 9: 3.

osteneala cea supărăcioasă ce o are către această viață pământească și cu chinuri, și de grijile și îngrijirile ceale ce are către aceastea lumești lucruri care turbură sufletul. Deci pre aceastea toate lepădându-le omul, către viețuirea cea din Raiŭ aceaia să întoarce, carea era nerobită de patimile trupului, slobodă, petrecătoare împreună cu Dumnezeu, însoțită cu îngerii. Însă aceastea s'au zis de noi nu pentru că voim a opri de întrebuințarea bucatelor cea dată noaoă dela Dumnezeu, ci pentru ca să fericim vreamea cea dintâiu. Ce fealiu ádecă au fost viața cea de atuncea! Cât au fost slobodă de griji, și neavând trebuință de multe! Cât au fost de cu puțin îndestulată! Cât de preapuține și leasne câștigate au fost ceale ce folosiia oamenilor spre petreacerea vieții, și cum pricina păcatului împreună cu sineși ne-au adus noaoă și pre fealiurile de fealiuri de mâncări. Că după ce am căzut din desfătarea cea adevărată carea aveam în Raiŭ, mincinoase și stricate desfătări și hrane ne-am izvodit noaoă. Și de vreame ce nu mai vedem pomul vieții, nici întru frumuseațea aceluia ne desfătăm și ne lăudăm, ni s'au dat deaciia spre îndulcire bucătari și pitari, și fealiuri de fealiuri de aflări de dulcețuri și de mireazme, și unele ca aceastea care mângâe pre cădearea noastră cea de acolò.

Precum cei bólnavi, când sânt surpați de grea boală, neputând a să împărtăși de obicinuita lor îndulcire și hrană, iau dela doftori mirositoare oareșcare dări. Că de vreame ce din ceale mai tari a să hrăni nu le iaste cu putință, spre îndulcire și hrană potrivită și bine măsurată neputinții acestora le află mângâiare cei ce momesc și amăgesc simțirile lor. Dar cu toate aceastea și acum, vrând a ne purta dupre urmarea vieții céiĭ din raiŭ, fugind de această îndulcire a bucatelor, carea iaste mult materiialnicită, să ne râdicăm pre înșine pre cât iaste cu putință către viiața aceaia, roade și semințe și ceale ce sânt din vlăstări de copaci[1] spre petreacerea vieții uneltind. Iar ce iaste mai de prisosit și mai mult de aceastea, ca un lucru nu de nevoe, să-l lepădăm dela noi. Nu că sânt spurcate, că toate de Dumnezeu s'au făcut, ci căci sânt de vătămare, pentru îngroșarea cărnii trupului.

Și au încetat Dumnezeu de toate lucrurile sale în zioa a șaptea.[2] Deci zică arithmíticii, și cei ce să îndeletnicesc întru aceastea, și pun înainte ca pre un mare oareșce lucru pre acest fealiu de înțelepciune, unii ádecă că rudenie iaste și de un neam cu zidirea lumii numărul cel al șaselea, iar alții că mult născătoriu iaste, multe shime de numere din sineși născând, și că desăvârșit iaste cu părțile sale, și câte pentru al șaselea număr în vorbele ceale din școli arithmíticii povestesc: și de au în oareșcare chip îndeletnicire, zică-l că iaste de sineși osebit[3]. Să spue ei încă și pentru șăptime, că sterpiciune oarecarea iaste în numărul cel al șaptelea. Că nici naște dela sineși, nici dela altul să naște numărul celor șapte.

---

[1] Precum nuci, alune și altele.

[2] Fac. 2: 2.

[3] Traducere inexactă: „de va fi cumva răgaz, deosebi să se grăiască" (εἴ πως σχολὴ καθ' ἑυτὸν λεγέσθω). (N. ed.)

Şi ca să nu pogor cuvântul în multă materiialnicime, lăsând voroava cea către voi, către ceale mai adevărate şi mai de nevoe să mergem. Iar deaca cinevaşi şi într'aceastea are oarecare iscusință, să ştie că şi la noi să află comoara ştiinții aceştiia. Drept aceaia, deaca mare lucru iaste arithmítica, aicea sânt semințile arithmíticii. Însă noi nu ne ținem mari pentru aceastea, căci sânt din înțelepciunea lumii, sau pentru înțelepciunea cea din lume, carea mai vârtos ni s'au poruncit să le treacem cu vedearea ca pre nişte mici şi nefolositoare spre fapta bună, iar nu să ne trufim pentru dânsele. Că cei ce să îndeletnicesc întru aceastea, după ce au furat mici oareşcare de aicea, zic ádecă dintru ale noastre, şi le-au amestecat în scripturile lor, aşa apoi să țin mari şi să laudă întru dânsele. Ca să le arătăm dar că ceale ce sânt la dânşii preaiubite, pentru care prea să silesc, la noi sânt defăimate, cu tăcearea să treacem cuvântul cel pentru aceastea. Încă şi pentru căci nici leasne pricepută norodului celui de obşte şi prost iaste privirea acestor cuvinte meşteşugite şi amăgitoare. Şi au venit adunarea aceasta, nu ascultare de cuvinte nedumerite aşteptând, ci căutând dezlegările privirilor acelora ce sânt pentru a sa zidire.

S'au cinstit dar zioa a şaptea, ádecă sâmbăta, şi de aicea numărul cel al şaptelea iaste cinstit la Jidovi, în carele să face Înfigerea Corturilor, Trâmbițile, Zioa Curățirii.[1] Şi anul al şaptelea încă la aceia cinstit iaste, cel ce să zice al lăsării.[2] Că le era lor slobod şase ani să lucreaze pământul, iar întru al şaptelea an cu ceale ce din sineşi ar fi dat pământul să se îndestuleaze, când avea pământul făgăduinții.[3] Şase ani slujiia Evreul, şi întru al şaptelea an să lăsa din robie.[4] În anul al şaptezeacilea s'au dezlegat la dânşii robiia.[5] Deci voiŭ zice şi pre ale noastre: *De şapte ori*, zice, *va cădea dreptul, şi să va scula*.[6] Aşa ne alăturăm noi noaoă înşine pre şăptime. Al şaptelea dela Adam, Enoh, n'au văzut moarte[7]: taină iaste aceasta a Bisearicii. Al şaptelea dela Avraam, Moisì, leagea au luat: acest lucru iaste schimbare a vieții, stricare a fărădeleagii, întrare a dreptății, venire a lui Dumnezeu, bună rânduială a lumii, punere de leage a celor ce să cuvine a face. În neamul al şaptezecilea şi şapte dela Adam, Hristos s'au arătat.[8] Ştie taina şăptimii Petru: *De câte ori va greşi mie fratele mieu, şi voiŭ lăsa lui? Până de şapte ori?*[9] Puțin ştiia taina: încă nu să învățase cea desăvârşit, că era încă ucenic. Până de şapte ori? Au răspuns învățătoriul, şi nici el nu s'au depărtat de numărul al şaptelea, ci au zis nu precât ştiia ucenicul, ci precât covârşiia

[1] Preoț. 23: 24-36.
[2] A 2-a Lege 15: 1-3.
[3] Preoț. 25: 2-5.
[4] Eş. 21: 2.
[5] Ier. 25: 11-12; 29: 10.
[6] Pilde 24: 16.
[7] Fac. 5: 24.
[8] Lc. 3: 23-38.
[9] Mt. 18: 21-22.

Stăpânul cu atâta de mare mulțime. De câte ori va greşi, şi voiŭ lăsa? Pentru ce n'au zis: „Până de şase ori", sau „până de opt ori", ci „până de şapte ori"? Şi pentru ce Domnul nu au zis „până de o sută de ori câte o sută", ci pre numărul al şaptelea l-au înmulțit? Nici Petru alt număr au întrebat, nici Domnul au eşit din canonul cel de al şaptelea. Au luat aminte Petru că veachiu canon spre învățătură dat era, cum că şi şăptimea are oareşcare însemnare în sineşi a ertării păcatelor, şi a odihnii céiĭ desăvârşit, al căriia semn iaste sâmbăta, zioa a şaptea dela facere. Petru de şapte ori: Domnul, până de şaptezeci de ori câte şapte. Însă şi păcatele în vreamea cea veache după acest număr priimesc pedeapsa izbândii. *Nu aşa*, zice Dumnezeu; *tot cel ce va omorî pre Cain, de şapte ori să va pedepsi*.[1] Nici acolò opt, ci şapte. Şi Lámeh încă, pre sineşi osândindu-să, de numărul al şaptelea nu s'au depărtat. Că zice că *din Cain s'au izbândit de şapte ori; iar din Lámeh de şaptezeci de ori câte şapte*.[2] Pentru ce? Puțin îngăduiaşte, şi vei afla taina. Păcatul cel dintâiu de şapte ori să izbândeaşte; iar de şaptezeci de ori câte şapte a dooa ucidere a lui Lámeh. Căci din Cain s'au izbândit de şapte ori, iar din Lámeh de şaptezeci de ori câte şapte. Socotim dar că ertăciunea ceaia ce s'au cerut dela Petru aduce prin izbândă pre ertăciunea lui Cain; iar cea dela Domnul, de şaptezeci de ori câte şapte, iartă lui Lámeh de şaptezeci de ori câte şapte. Că pre cât iaste greşala, pre atâta iaste şi darul. Unde puțin iaste păcatul, puțină iaste şi ertarea. *Căci celuia ce i-au ertat puțin, puțin şi iubeaşte*.[3] *Unde s'au înmulțit păcatul, au prisosit darul.*[4]

Carea dar iaste taina? În zioa a şaptea să zice că să împlineaşte veacul acesta, şi după acesta va sosi zioa judecății, cea a opta, în carea păcătosul de şapte ori, şi cel prea preste măsură păcătos de şaptezeci de ori câte şapte va lua izbânda prin pedeapsă. Şi iarăşi împrotivă, dreptul de şapte ori să va cinstì; iar cel prea cu covârşire drept, de şaptezeci de ori câte şapte. Că iubirea de oameni a lui Dumnezeu acum prin gâcituri umbros ne arată noaoă ceale ce vor să fie; iar atuncea, la a dooa venire a lui, luminat şi descoperit va arăta adevărul. Că va arăta atuncea cine de care iaste vreadnic. Răsplătirea dar cea îndatorită noaoă, păcătoşilor, de şapte ori înmulțită ne-o va erta Domnul aicea, deaca prin pocăință şi prin mărturisire îl vom îmblânzi noi. Drept aceaia, ştiind acea înfricoşată zi în carea celor ce aicea păcătuesc li să păstrează măsurarea şi cumpănirea cea pre potrivă după vredniciia păcatelor, prin pocăință apucând mai nainte în viață să risipim păcatele, ca acolò să puteam scăpa de multa înmulțire a răsplătirii céiĭ pline de dureri şi de chinuri.

Deci această zi a şaptea să o socotim închipuitoare a zilii aceaiia a şaptea a sfârşitului veacului acestuia. Să zicem dar: *Şi au încetat Dumnezeu în zioa a*

[1] Fac. 4: 15.
[2] Fac. 4: 24.
[3] Lc. 7: 47.
[4] Rom. 5: 20.

şaptea de toate lucrurile sale. Şi într'aceaia încă aseamenea, nu vor mai fi lucruri ale lumii aceştiia, nu vor mai fi nunți, nici dări şi luări[1], nici negutătorii; iar lucrări de pământ, sau cevaşi din cealealalte nevoințe omeneşti nici iaste măcar să gândească cinevaş acolò, ci toată zidirea înspăimântată şi îngrozită stă, şi sudori neoprite din toți, şi toți înghețați de frică; şi însuşi cei ce să socotesc la noi drepți, temându-se carea hotărâre oare să va da pentru dânşii. Şi Avraam să va teame atuncea, nu ca cum osândă în gheena aşteptând, ci în carea rânduială a drepților să va rândui, oare în cea dintâiu, sau cea de-a doaoa, sau cea de-a treia? Domnul din ceriu vine. Putearile ceale cereşti să descopăr, fiindcă ceriurile să rump, toată zidirea în cutremur şi în sfiială; şi însuşi îngerii stau înainte poate îngroziți, nu căci să tem pentru ale sale păcate, ci căci arătarea Judecătoriului cea slăvită şi preamare cu putearea, în toate ceale zidite deopotrivă pune pre a sa frică. Nu auzi pre Isaiia grăind: *De vei deşchide ceriul, cutremur vor lua dela tine munții*[2]? Carele însemna prin aceastea cuvinte pentru zioa aceaia în carea marea înghiață, în carea zidirea va înceta, firea va rămânea moartă. Toată meşteşugirea cea prin cuvinte va rămânea nelucrătoare cătră venirea lui Dumnezeu cea din ceriuri. Atuncea să răpesc drepții, şi căruțe ale lor vor fi norii, şi mergători înainte vor fi îngerii; atuncea drepții ca nişte steale dela pământ sus cătră ceriu să iau, iar păcătoşii legați, cu a sa greotate a păcatelor împiedecați jos căzând, vor zăcea supărați şi îngreuiați de ştiință.

Deci pre acea zi a opta o închipuiaşte această a şaptea. *Şi au încetat Dumnezeu în zioa a şaptea de toate lucrurile sale*. Nu mai sânt încă ceale ale vieții aceştiia, nici ceale ce aicea urmează poftelor celor trupeşti. În zioa aceaia au adormit toate poftele ceale tinereşti, nu mai iaste încă turburare de nuntă, sau poftă de faceri de copii, nici o grijă de aur. Ş'au uitat iubitoriul de argint de pungă; lacomul şi răpitoriul de a mai răpi; cel bogat şi cu multe averi, de pământ; cel cu totul turbat spre slavă, de slavă. Toate ceale ale vieții au zburat din minte, slava cea deşartă şi vreadnică de scuipit s'au stins din cei înălțați şi trufaşi la minte pentru lucrurile aceastea care ori în ce fealiu de chip le au în lumea aceasta. Nu supără mâniia spre izbânda celui ce au pricinuit măhnire şi necaz. Toate acealea au lipsit atuncea din cuget, iar sufletul să află luând aminte numai la ceaia ce-l înfricoşază, şi la aşteptarea realelor celor ce sânt atârnate asupră. Pre carea frică a lui Dumnezeu, de ar fi putut cinevaş şi aicea a o sălăşlui întru al său suflet nelipsită, [atuncea] sau nimic, sau poate prea puțin va păcătui. *Şi au plăzmuit Dumnezeu pre om, țărână luând din pământ*. Nu să cade a socoti poftorire pre acest cuvânt ce iaste pentru alcătuirea omului, deşi oareşcărora să pare, ci mai vârtos să cuvine a-l socoti urmare necurmată şi netăiată din cea mai dintâiu apucare de vorbă pentru om, şi împlinire a povestirii împreunată oarecum cu începerea cea dintâiu. Că după ce au zis că au făcut

---

[1] Ádecă alejverişuri, vânzări şi cumpărări.
[2] Is. 64: 1.

Dumnezeu pre om, şi ceale de aciia înainte pentru acelaşi, şi după ce au arătat că întru facerea omului au săvârşit Dumnezeu toate lucrurile lumii, să ține iarăşi de aceaiaş povestire pentru om, cu împreunare necurmată dela ceale de sus, şi cu neîntrare a altor povestiri în mijloc, ca cum de-al doilea lucrând preste ceale zise, şi cu supțire chip cu amăruntul cuvântând pentru facerea acestuia. Că întâiu ádecă au zis aşa prost: *Au făcut Dumnezeu pre om*; iar acum adaoge şi cu ce chip l-au făcut, că ádecă *țărână luând din pământ*. Când dar auzi *țărână*, învață-te să fii smerit cu cugetul. Să nu socoteşti mari pentru sineți. Când năpădesc asupră-ți gânduri şi dau năvală, râdicându-ți inima, şi ca o băşică umflându-o spre mărire deşartă, sau numai din norocire, sau şi din oareşcare daruri fireşti şi isprăvi, să se aducă împrotiva ta îndatăş aducerea-aminte a plăzmuirii tale, şi să înțelegi cu ce chip te-ai zidit, şi cum țărână eşti totuluş tot, şi naştere din pământul cel ce să calcă de tine. Deci deacă petrecând pe dânsul săvârşăşti ceva, măcar mare, măcar mic, deaproape ai aducerea-aminte a smereniei tale. De te supără mâniia, poate pentru căci ocărât ai fost când cinevaş ț'au zis că eşti de neam prost, şi te zădăraşte ca împrotivă să-l ocărăşti, şi mai aspre decât ceale ce ai auzit să zici împrotiva celui ce te-au ocărât, pogoară căutătura ochilor tăi către pământ şi socoteaşte în mintea ta de unde ai eşit, şi s'au stins îndatăş mâniia. Fiindcă degrab au priceput mintea că cel ce te-au numit că eşti de neam prost, nu numai că nu te-au ocărât cu cuvântul acesta, ci mai vârtos te-au şi cinstit. Că om însuflețit iaste acel de neam prost, de ar fi şi rob; iar tu din pământul cel neînsuflețit şi nesimțitoriu chiar şi te-ai născut, şi eşti. Drept aceaia nu ocară iaste ceaia ce s'au zis împrotiva ta, ci mai vârtos cinste.[1]

Când iarăşi vreo poftă trupească va stăpâni mintea ta şi o va pleca spre a să supune şi a cugeta săvârşirea poftii, degrab întoarce-ți ochii către pământ, şi adu-ți aminte că precum dintru acesta ai eşit, aşa iarăşi întru acesta nu după multă vreame te vei răsipi; şi mădulările ceale ce acum să aprind de poftă, şi pofta cea dobitocească, şi gâdilirea trupului mâine nu vor fi, după ce mădulările vor amorți şi pofta va lipsi. Aşa căutătura în jos cea de-a pururea către maica noastră pământul, şi cunoştința, pricină să face de a ne depărta, şi a ne înfrâna, şi a ne slobozi de toate patimile ceale cumplite şi cu anevoe de vindecat care ne supără totdeauna. *Țărână*, au zis, *luând din pământ*. De ne-am fi plăzmuit din ceriu, ca cei ce nu putem de-a pururea a privi la dânsul, nu ne-am fi adus aminte adeaseori de firea noastră; iar acum prea cu lesnire de față ne iaste, şi nelipsită pomenirea şi a netrebniciei, şi a neputinții noastre, din ceale ce călcăm, din ceale ce atingem, din ceale ce vedem, din ceale ce ne hrănim, din ceale ce de-a pururea ne feştelim. Ce lucru e mai greţos şi mai de lepădat decât pământul şi

[1] Ádecă măcar rob de ar fi cel de neam prost, tot iaste mai cinstit decât pământul. Că pământul iaste neînsuflețit, iar acela iaste însuflețit. Pentru aceaia nu ocară, ci cinste îi face cuvântul.

lutul din carele tu te-ai închipuit? Ce mai mare pricină de a fi noi smeriți la minte, şi de a ne socoti pre înşine vreadnici de nimic?

Deci când vei vedea pre cinevaş că să ține mare pentru sineşi, cu haină înflorită îmbrăcat, strălucit la mână cu inel, peceate din pietrile ceale de mult preț purtând, slugi multe trăgând după dânsul, păr mare având, şi lăsat în jos pre umere, şi acesta gălbâiu fiind şi creț, şi prin meşteşug foarte bine dres, zgardă de aur purtând, pre scaun de aur şăzând, chip de mare cuviință în față şi în cuvintele sale arătând, înalt cugetând, trufindu-să pentru mulțimea celor ce-i merg înainte cu alaiu, celor ce urmează după dânsul, a ciocoilor, a slugilor, pre carii îi trage după dânsul, a linguşătorilor celor ce stăruesc aşteptând measele ceale cu multe cheltuiale gătite, trufindu-să pentru laudele, şi închinăciunile, şi heretisirile pre care toți i le aduc prin târg, unii sculându-să înainte, iar alții întâmpinându-l, iar alții făcându-i pómbă înainte, şi alții altcevaş spre cinstea şi slava aceluia arătând; când vei vedea pre boerii aceştea carii să petrec cu strigare de propovédnic (ceauş) înaintea lor, că cu glas înalt pre cutarele îl împing, iar pre cutarele îl bat, iar pre altul îl dau în jaf, iar pre acela îl dau morții, să nu socoteşti mari ceale ce să văd, să nu cazi slăbindu-te cu mintea, nici să te înspăimânteaze pre tine nălucirea. Adu-ți aminte că *au plăzmuit Dumnezeu pre om, țărână luând din pământ*. Şi deaca altcevaş iaste ceaia ce să veade împrejurul omului, teame-te şi te minunează de ceale ce să lucrează; iar de iaste *țărână din pământ* cel ce arată cu trufie pre aceastea, defăimează-l. *Şi au plăzmuit Dumnezeu pre om*. Glasul acestui cuvințel, ádecă *au plăzmuit*, îndatăşi arată oareşcarea meşteşugoasă lucrare a lui Dumnezeu la om. Dar oare aşa şi el pre a noastră *plăzmuire* o au meşteşugit precum cei ce plăzmuesc vasele ceale de lut, sau lucrează pre ceale de ghípsos, sau alcătuesc prin ciocan chipurile ceale de aramă, sau altcevaşi din ceale cu meşteşug făcute săvârşesc? Carii fac asemănarea numai până la spoiala cea în față, precum vedem de multe ori bărbat plăzmuit şi nărav arătând întru sineşi, sau de mânie şi de bărbăție, sau de frică şi de teamere; şi fămeae iarăş, sau pornită spre dragoste, sau ruşinoasă; sau altă oareşcarea patimă ce urmează firii eiĭ, plăzmuitoriul cunoscându-o, o au făcut. Însă plăzmuirea lui Dumnezeu nu iaste acest fealiu. Ci pre ceale din întâiu năravuri ale omului, lucrarea cea ziditoare a lui Dumnezeu întru adânc străbătând, pre fieştecare dintr'însele înlăuntru în om le-au organisit şi le-au lucrat, săvârşind întru o clipeală o amestecare şi împreunare întru una de multe şi deosebite patimi şi socoteale. O, de mi s'ar fi dat atâta îndeletnicire cu linişte, ca pre amăruntul şi cu cercare prea cu luare-aminte să-ți arăt alcătuirea omului! Că te-ai fi învățat dela sineț înțelepciunea şi purtarea de grijă a lui Dumnezeu cea pentru tine. Că cu adevărat, mică lume iaste omul, şi drept au socotit cei ce cu acest nume pre dânsul l-au cinstit. Căci câte şi dela câți dedemult scripturi prea cu meşteşug scrise s'au cheltuit pentru această plăzmuire minunată! Fisiologhiile filosofilor (ádecă cuvântările-de-fire ale iubitorilor de înțelepciune), tehnologhiile doftorilor (ádecă meşteşugirile-de-cuvânt şi cercările ceale cu deamărun-

tul ale firii), luările-aminte ale celor ce să iscusesc şi să învață acest meşteşug doftoresc, ceale pe[n]tru analoghiia (ádecă pentru potrivirea cea bine cumpănită) a mădulărilor, ceale pentru întocmirea lor între dânsele, ceale pentru îngroşarea trupului. Aceastea toate împreună întră în plăzmuirea omului. Şi de unde mie atâta cuvânt, ca să pot spune cu deamăruntul câte să cuprind întru un glas al acestui cuvințel, ádecă *au plăzmuit*? Însă ceale leasne de înțeles şi cunoscute, deşi eu nu le spuiu, tu le ştii. Că te-au plăzmuit Dumnezeu, precum vezi, drept cu statul, şi pre această plăzmuire ț'au dat-o mai deosebită de toate cealelalte dobitoace. Pentru ce? Pentru că era să-ț adaoge mai osebită şi pre lucrarea cea cuviincioasă şi de nevoe ție.

Că toate dobitoacele ceale necuvântătoare numai născătoare sânt, şi cătră ceaia ce au fire, cătră aceasta au şi făptura lor alcătuită, în ce fealiu iaste şi oaia. Că de vreame ce s'au născut ca să nască, jos plecat are şi capul, ca să privească la pântece şi la ceale de supt pântece. Că sfârşit al aşăzării céiĭ plăcute lor le iaste umplearea pântecelui şi îndulcirea dezmerdării. Iar omului, din însuşi plăzmuirea lui, capul cătră părțile ceale de sus i s'au aşăzat, ca să privească rudeniia cea de sus, şi mai înalt iaste decât toate cealelalte părți ale trupului. Nu te schimba dar pre sineți, o, omule, la ceale afară de fire; nici plecându-te să iai aminte la ceale pământeşti; ci de-a pururea să priveşti la ceale cereşti, şi ca într'o oglindă arătate să le cauți acolò unde şi petreacerea ta mai înainte s'au gătit. Aşa ți s'au plăzmuit trupul tău, şi plăzmuirea ta şcoală iaste, carea te învață sfârşitul şi scóposul cătră carele te-ai făcut. Căci nu ca să se târască pre pământ viața ta, ca a celor târâtoare, te-ai făcut drept cu statul, ci ca să priveşti ceriul, şi pre Dumnezeu cel ce iaste într'însul; nici ca să vânezi îndulcirea cea dobitocească, ci ca să săvârşeşti viețuirea cea cerească prin mintea cea dată ție dela Dumnezeu. Pentru aceasta *ochii înțeleptului sânt în capul lui*, zice înțeleptul Ecclisiast.[1] Dar pentru ce pricină nu la părțile ceale de jos ale trupului sânt ochii, ci în cap? Ca să ia aminte şi să privească ceale ce sânt întru înălțime. Iar cel ce nu priveaşte la ceale înalte, ci să pleacă la ceale pământeşti, ş'au pogorât ochii săi întru fire de jigănii târâtoare, fiindcă să târaşte ca acealea pre pământ.

Deci capul mai sus decât tot trupul fiind rădicat, pre umere stă; nu vârât întru aceaştea, ca să nu fie ascuns într'înşii, ci pre răzămare prea bine măsurată şi potrivită, şi ca pre o temelie oareşcarea, pre partea cea râdicată în sus a grumazului odihnindu-să. Şi întru acesta înfipte sânt doao aruncături ale ochilor ca nişte geamene raze. Că nu era destul unul, ci doi ochi s'au făcut, ajutători unul altuia, ca deacă din întâmplare s'ar fi făcut stricăciune a unuia, să aibă omul mângăiarea celuialalt nevătămat. Încă şi alt fealiu, deaca ar fi eşit putearea cea văzătoare numai din unul dintru aceştea, cu adevărat mai slabă ar fi fost; iar din doao izvoară la un loc împreunându-să curgerea vederii, mai putearnică să face. Căci eşind putearea cea văzătoare despre amândoo părțile nasului, întru aceaiaş dată

[1] Eccl. 2: 14.

şi să odihneaşte, şi purcegând înainte, să împreunează una cu alta, ca un râu ce să face din doao pârae ce es din amândoao vederile ochilor ca dintru un izvor, şi după puțin iarăşi să amestecă, când şi mai putearnică să face vedearea aceasta, ádecă mai lucrătoare. Şi dovadă acestui lucru sânt oamenii cei bătrâni, carii pre ceale prea aproape lucruri nu le văd, iar pre ceale ce sânt mai depărtate de ochi, mai lămurit le văd. Căci la început, când iasă despărțită putearea cea văzătoare, slabă iaste vedearea a fieştecăruia ochiu deosebită; iar după împreunarea şi unirea amândurora, ca într'un pohoiu oareşcarele înmulțindu-să, mai putearnică să face şi mai lucrătoare cătră priimirea şi înțeleagerea lucrurilor celor văzute. Iar străjuiri împrejurul ochiului nu puține sânt, cămaşă mai din lăuntru[1]. Şi nu iaste destul aceasta, că lucru[l] nu suferiia să fie făcută groasă, că aşa cu adevărat zăticnire ar fi fost lucrării céiĭ văzătoare; ci trebuia să fie supțire perdeaoa cea denainte, cât să se prevază printr'însa, şi uşoară. Deci o cămaşă iaste supțire, cât să preveade printr'însa, iar alta iaste rară; una ádecă cu chip ca de cristal, iar alta în chip de cornu. Ceaia ce acopere înainte mai din afară iaste mai tare, cea mai din lăuntru iaste mai rară, ca să nu oprească petreacerea luminii; cea a treia iarăşi iaste în chipul creştealului, ca amândoao ceale mai din afară întru dânsa să razeme pre arătarea lucrurilor şi luminarea.

Geana iaste pusă înainte spre apărarea ochiului. Că aceasta iaste acoperemânt înaintea ochiului, şi capac, şi ca o casă de sălăşluire. Că putea să apere şi să acopere înaintea ochiului şi mâna, dar până s'ar fi rădicat aceaia, de multe ori mai nainte ar fi apucat ochiul de s'ar fi vătămat şi s'ar fi întunecat: iar acum acolea aproape iaste străjuirea. Că îndatăş ce-ş simte vătămarea, îndatăş şi îşi aruncă înainte acoperemântul. Că pentru aceasta şi lumina ochiului neispitită iaste mai de multe ori de vătămările ceale ce vin asupră din afară, fiindcă şade supt geană ca supt o perdea, şi numai ea mai în scurt din toate mădulările ceale ce sânt întru noi să păzeaşte nepipăită. Sânt încă puse înainte la gene şi bolduri de peri. Pentru ce? Ca mai bine să se facă împreunarea şi lipirea acestora, cea de sus ádecă încheindu-să cu cea de jos prin nişte peri ca aceştea. Căci ca nişte legături sânt perii, împletecindu-se unii cu alții între sine. Apoi şi pre ceale mititeale gângănii de departe le opresc, şi pre ceale fulgoase lucruri nu le lasă să se apropie de lumina ochiului, carea iaste supusă leasne vătămării şi pătimirii, şi carea poate să se înnegrească de orice ar fi eşit înainte şi ar fi atins-o.

Iarăşi şi altă oareşcarea străjuire iaste pusă deasupra şi a unuia şi a altuia ochiu prin peri, carea împreună ádecă prin scrierea împrejur podoabă dăruiaşte, împreună încă şi întemeiare dă. Şi aceasta iaste sprânceana, deasupra ádecă înainte aruncată, ca să îndrepteaze înainte putearea cea văzătoare. Şi dovadă a acestui lucru iaste aceasta, că când voeşti ca de departe să priveşti cevaşi cu luare-aminte, încordându-ți mâna, o pui deasupra sprânceanilor. Că pentru ce o faci aceasta? Ca vedearea ceaia ce să deşartează spre partea cea de sus nu în

[1] Ádecă peliță îmbrăcătoare ochiului.

zadar să se râsipească, în lățimea aerului vărsându-să, ci şi din ținearea cea deasupra a mâinii, şi din punerea înainte cea deasupra a sprânceanilor îndreptându-să, mai cu deamăruntul să privească lucrul cel văzut. Pentru aceasta sprânceanile, împreună ádecă putearea cea văzătoare a ochilor îndreptându-o, şi împreună şi sudorile ceale ce curg de sus oprindu-le, şi nelăsându-le a să vărsa asupra organelor vederii, ádecă a ochilor, şi a face zăticnire vederilor, sânt ca oareşcarea îngrădire în mijloc, de ajuns spre oprirea vătămării céiĭ ce vine asupra ochilor din afară.

Care lucrătoriu de vie poate cu atâta întemeiare să-ş închiză împrejur viia sa, şi acest fealiu de îngrădire să pue împrejurul eiĭ, ca cu totul necălcat să fie locul acela, precum Dumnezeu au lucrat pre îngrădirea cea împrejurul ochilor, zic ádecă pre îngrădirea împrejur a sprânceanilor spre străjuirea ochilor, însemnându-ni-le noao în chipul lunii când iaste noao ca seacera, care dela o împreunare ce o au la nas, spre o parte şi spre alta a tâmplelor capului să întind, ca sudoarea la o parte şi la alta împrejur curgând, nici o supărare să nu pricinuiască ochilor omului când să osteneaşte la treaba ce îi zace înainte, nici mâinii acestuia râdicându-să adeaseori la ochi, şi umezealele ceale ce să pogoară în jos ştergându-le de pre frunte, ci şi iale să curgă sângure cătră laturile ceale ale capului despre o parte şi despre alta, mergând prin ale sale canaluri pre deasupra sprânceanilor, şi ochii fără de supărare să-ş săvârşască lucrarea sa. Deci deaca cu deamăruntul câte o parte pre rând şi pentru cealealalte mădulări ale trupului am fi voit a face socoteală, şi pre înțelepciunea lui Dumnezeu cea în fieştecarea parte am fi vrut luminat a o descoperi şi a o lăuda, cu adevărat nu ne va ajunge toată zioa. Însă voi şi numai dintru o părticică a trupului să înțeleageți cu totul pre nemărginita puteare a Dumnezeeştii pronii şi a purtării de grijă céiĭ cu mare meşteşug pentru om. Iar pre noi, fiindcă ne grăbim cătră oareşcarea cale de nevoe, cu rugăciuni ne petreaceți, ca după ce ne vom întoarce degrab, cu sănătate şi nevătămați, să plătim datoriia şi a celor rămase, prin darul Domnului celui ce pre toate le-au iconomisit pentru noi, carele ne-au zidit pre noi prin darul său. Că lui i să cuvine slava şi putearea în veacii veacilor, Amin.

AL ACESTUIAŞI CUVÂNT PENTRU RAIU

i au sădit Dumnezeu Raiŭ în Edem spre răsărituri, şi au pus acolò pre omul pre carele l-au plăzmuit.[1] Să înțelegem, o, ascultătorilor, sădire vreadnică lui Dumnezeu, şi Raiŭ cuviincios iubirii de podoabă a unui Ziditoriu ca acesta şi atâta de mare. În ceale mai înapoi s'au zis: *Să răsară pământul iarbă vearde, şi lemn roditoriu să facă rod, căruia să-i fie sămânța lui într'însul. Şi s'au făcut aşa.*[2] Iar aicea iarăşi zice: *Şi au sădit Dumnezeu Raiŭ în Edem*. Deaca din leamnele ceale de obşte ar fi fost plin Raiul, s'ar fi cuprins cu adevărat întru facerea cea dintâiu a sádurilor, şi nimic nu ar fi avut trebuință de sădirea cea mai aleasă şi mai deosebită a lui Dumnezeu copacii carii acum mai pre urmă s'au sădit în Raiŭ de însuşi Dumnezeu. Dar acum, cum că altele, mult mai deosebite şi cu chipul, şi cu gustul, de neamurile sádurilor celor ce din sineşi mai nainte dedease afară din pământ, sânt fealiurile copacilor ceale ce cu bună întocmire de însuşi Dumnezeu s'au făcut în Raiŭ acum mai pre urmă, şi de însuşi cuvântul Scripturii să arată.

Că zice: *Şi au făcut Dumnezeu să răsară încă din pământ tot lemnul frumos la vedeare şi bun la mâncare*.[3] Că precum pre om l-au învrednicit de plăzmuire mai aleasă decât cealealalte dobitoace, aşa şi pre petreacerea omului lucru al însuşi mâinii sale o au făcut, loc alegând prea îndemânatec, şi carele covârşiia toată zidirea, neîntunecat pentru înălțimea, minunat pentru frumuseața, întemeiat cu aşăzarea, strălucit pentru covârşirea cea preste toate, şi pentru că de toate răsăriturile stealelor cu totul să străluceaşte, pre buna tocmire cea din ceale patru vremi ale anului preadulce şi preabună avându-o, de văzduh prealimpede şi luminos fiind plin. Deci acolò au sădit Dumnezeu Raiul, unde nu era silă a vânturilor, nu nepotrivire ale celor patru vremi ale anului, nu grindină, nu trăsnete care aprind, nu volburi, nici trăsnete care lovesc, nici înghiețare de iarnă, nici umezeală de primăvară, nici înfocare de vară, nici uscăciune de toamnă, ci bine tocmită şi pacinică întocmire între sineşi a celor patru vremi ale anului. Fiindcă fieştecarea dintr'înseale împodobită era cu a sa frumuseațe, şi nu să viclenea ea de vecina.[4] Că nici vara făcea vătămare florilor celor de primăvară, alergând ea poate mai nainte de a sa vreame, nici iarăşi roadele ceale de vara şi ceale de toamna, de multe ori de nerânduiala văzduhului pălindu-să, cădea jos şi să prăpădiia. Pentru că toate ceale patru vremi ale anului cu bună rânduială dănțuia împrejurul locului aceluia, unele cu altele fiind împleticite şi legate lin şi fără de mâhnire, şi pre ceale ale eiĭ bunătăți fieştecarea ca nişte daruri aducându-le în vreamea sa, preabune şi nevătămate. Încă şi pământul acela era gras şi moale cu adevărat,

[1] Fac. 2: 8.
[2] Fac. 1: 11.
[3] Fac. 2: 9.
[4] Ádecă nu să vătăma aşăzământul unii vreami dela al altiia.

curgând miiare şi lapte, şi bine tocmit spre toată naşterea de roade, plin de ape prearoditoare; apele frumoase şi dulci, şi foarte supţiri şi limpezi, care multă veselie pricinuia cu vedearea, iar mai mult decât veseliia dăruia folosul.

Deci mai întâiu au făcut pre locul acela vreadnic de priimirea sádurilor lui Dumnezeu, apoi au sădit într'însul frumuseaţi de multe fealiuri ale copacilor, care dăruia prin sineşi vedeare preaveselitoare omului şi desfătare preadulce. Cum să pociŭ a-ţi aduce chiar de faţă frumuseaţile patriei din carea ai căzut, ca măcar târziu oarecând, durându-te inima după vrednicie pentru paguba acestora, să poţi a te slobozi pre sine din izgonire, şi către aceale adevărate bune, şi de veselie, şi neamestecate cu ceale reale şi de scârbă iarăşi a te întoarce?

Că şi aicea sânt preadulci la vedeare şi preafrumoase livezi verzi şi bine înflorite, însă decât aceastea năluceaşte cu gândul mai dulce vedeare: cum aicea trandafirul iaste împreună cu ghimpele, ascunsă având îngreţoşarea şi împreunată cu harul[1], şi în scurt mărturisindu-ne noaoă că toate ceale de veselie ale aceştii vieţi sânt amestecate cu ceale de întristare. Că întru adevăr nici una din bunătăţile ceale omeneşti nu iaste chiar curată şi neamestecată cu răul, ci îndată întristările înfipte sânt lângă toate veseliile ceale lumeşti: lângă nuntă, văduviile; lângă hrana fiilor, grija; lângă naşterea de buni fii, moartea; lângă slave, necinstile; lângă bunele norociri, pagubile; lângă desfătări, trândăviile; lângă sănătăţi, boalele; dulce şi veasel la floare iaste trandafirul, dar mie posomorâre îmi pricinuiaşte. Că de câte ori îi văz floarea îmi aduc aminte de păcatul mieu, pentru carele s'au osândit pământul să-mi răsară spini şi pălămizi. Şi aicea dulceaţa florilor celor de primăvară puţină vreame stă, că în vreamea când le dorim noi, ne lasă. Că n'am apucat a le culeage, şi în mâinile noastre s'au veştejit. Iar acolò floarea nu puţină vreame străluceaşte, apoi lipseaşte: ci îndelungată vreame şi vecuitoare are veseliia, şi nesfârşită îndulcirea. Buna mireazmă iaste fără de saţiu, frumoasa văpseală de-a pururea străluceaşte. Nu silele vânturilor o slăbesc, nu lunile ceale noao o veştejesc, nu îngheţurile o îngheaţă, nu arsura soarelui o usucă. Ci duh măsurat, carele dă supţire oareşcarea şi dulce suflare, şi uşor şi cu dulceaţă suflă asupra lor, neîmpilat de vreame şi neveştejit întru îndelung păzeaşte harul lor.

Iar frumuseaţile sádurilor, vreadnice [sânt] şi aceastea de facerea şi sădirea celui ce le-au sădit: câte sânt uscăcioase, şi câte sânt cu desişuri, ceale ce numai singură o ramură au, ceale cu multe ramuri, ceale cu ramurile preaînalte, ceale despre toate părţile înverzite, ceale ce leapădă frunzele, ceale ce pururea au frunze, ceale ce să golesc, ceale ce pururea stau înverzite, ceale roditoare, ceale neroditoare – unele ádecă slujind la trebuinţă, iar altele folosând spre îndulcire; toate deosebindu-să cu mărimea şi cu frumseaţa, umbroase fiind cu ramurile, despre toate părţile înverzite cu frunzele, încărcate cu rodurile, altora altă trebuinţă, împreună şi veselie, împlinesc cu îndestulare. Că a fieştecăriia din roadele aceastea multă îi iaste dulceaţa, şi mai multă iarăşi decât veseliia trebuinţa.

[1] În text: хазꙋл, probabil greşală de tipar (cf. gr. τῇ χάριτι, „cu harul/bucuria”). (N. ed.)

Care cuvânt va arăta mulțimea dulceții aceiia? De va asemăna cineva cu aceaste de aicea pre ceale de acolò, le va ocărî mai vârtos cu alăturarea, decât îți va arăta vreo luminare dintru acea asemănare. Fiindcă închipuirea şi asemănarea aceasta mult scăzută iaste cătră adevărul lucrului pre carele îl închipuiaşte. Toate sânt desăvârşit, toate coapte la vreame, nu câte puțin câte puțin crescute. Că nu din floare spre săvârşire cresc, ci singure cu a sa săvârşire sânt răsărite. Şi săvârşiri sânt ale firii, nu ale izvodirii céiĭ omeneşti.

Acolò şi neamuri de fealiuri de pasări, care prin floarea aripilor şi prin cea dulce viersuire a glasului, dulceață oareşcarea minunată adaog în ceale ce să văd. Încât să se ospeteaze omul prin toate simțirile, pre unele văzându-le, iar pre altele auzindu-le; altele pipăindu-le, pre altele mirosindu-le, din altele gustând. Era împreună cu pasările şi vederi de dobitoace de multe fealiuri, care toate era blânde, toate obicinuite între sineşi: iale şi auziia, şi grăia cu bună priceapere. Nu era atuncea şarpele înfiorătoriu, ci dulce şi blând, nefăcând valuri sălbatece şi netârându-să pre pământ cu îngrozire, ci înalt umblând pre picioare. Acest fealiu încă era, dulci şi blânde, şi cealealalte toate dobitoacele ceale necuvântătoare, câte acum cu totul sânt nedumestnicite şi neîmblânzite. Deci acolò au pus Dumnezeu pre omul pre carele l-au plăzmuit. Într'alt loc l-au plăzmuit, şi acolò l-au băgat. Că precum pre luminători întâiu ádecă i-au făcut Dumnezeu, apoi i-au pus întru tărie, aşa şi *pre om l-au plăzmuit țărână din pământ*, apoi l-au pus în Raiŭ. Şi însemnează că nu s'au zis în Scriptură „pre carele l-au făcut", ci *pre carele l-au plăzmuit*. Că „pre carele l-au făcut" iaste cea *după chip*, şi aceasta iaste fără trup, iar lucrul cel fără de trup nu să scrie şi nu să cuprinde împrejur în loc. Însă urmează de nevoe plăzmuirii facerea, ádecă trupului urmează sufletul. Că împreună trebue să fie cel alcătuit. Însă mai întâiu iaste locul trupului, iar sufletul dupre urmare să închide în loc, prin ținearea sau amestecarea cea cătră trup, dar nu dintru a sa fire, ádecă din ființa cea de gând. Oare team veselit cu povestirea celor de veselie ale Raiului, sau mai mult te-am întristat prin asemănarea şi alăturarea celor stricăcioasă? Că cu adevărat înalte lucruri şi care sânt mai presus de lume cugetând gândul tău, ca cel ce are cu adevărat petreacerea în ceriuri[1] şi priveaşte cătră vredniciia cea de sus, socotea ceale făgăduite şi lua aminte despre toate părțile, ca să auză ceva din bunătățile ceale ce ne sânt făgăduite, *pre care nici ochiul nu le-au văzut, nici ureache nu le-au auzit, nici la inimă de om nu s'au suit.*[2] Cine dar iaste carele să le povestească, deaca ochiul nu le-au văzut? Deaca ureache nu le-au auzit, cum a ta le va priimi? Deaca la inimă de om nu s'au suit, cum gândul nostru le va încăpea? Deci nici pre ceale trupeşti nu le scoatem afară, şi pre ceale duhovniceşti le căutăm. Că precum în leagea cea veache era cu adevărat şi lucrul cel simțit, dar şi închipuire făcea a celui înțăles, aşa şi Raiul îl înțălegem şi trupeaşte, dar îl

[1] Filip. 3: 20.
[2] 1 Cor. 2: 9.

tâlcuim şi duhovniceaşte. Deci *au sădit Dumnezeu Raiŭ în Edem spre răsărituri*. Numele sádurilor s'au tăcut, dar locul în carele au sădit s'au arătat. În Edem, zice, au sădit, ádecă în desfătare. Că „Edem" desfătare să numeaşte.

Deci oare desfătarea cea prin gură o numeaşte, carea să dă pântecelui, şi al căriia sfârşit îi iaste şăzutul? Şi oare au dat prin învățătură pre desfătarea cea peritoare? Şi acest lucru iaste darul cel dela Dumnezeu cătră om, umplerea pântecelui, şi dezmerdarea trupului, şi răvărsarea carea pricinuiaşte dulceață? Sau aceasta a o zice, nici lucru blagocestiv iaste. Că pricină a neînfrânării şi a ocării, şi a tuturor împreună celor oprite iaste acest lucru, ádecă a preaîngrăşa trupul, şi a cufunda sufletul, cel ce lăcuiaşte într'însul, în mulțimea bucatelor, şi a-l face leasne plecat cătră tot păcatul.

Deci altă desfătare să cuvine să înțeleagem, vreadnică lui Dumnezeu, ca şi sădirea să se socotească cuviincioasă lucrării lui Dumnezeu. Carea dar desfătare poate să fie potrivită sfinților? Ascultă pre cel ce zice: *Desfătează-te întru Domnul, şi-ț va da ție cearerile inimii tale*.[1]

Deci de vreame ce nemărginită iaste fealiurimea cea multă a faptei bune, şi frumuseațea neurmată, fiindcă are începutul dela înțelepciunea cea în multe fealiuri a lui Dumnezeu, pentru aceasta s'au scris că *au sădit Dumnezeu Raiŭ*, nu „spre răsărit", ci *spre răsărituri*. Că fieştecarele din sádurile ceale sădite de Domnul, întru a sa lumină a faptei bune împodobit fiind, străluciia. Acolò *pornirile râului celui ce veseleaşte cetatea lui Dumnezeu*[2]; iar într'alt loc (ádecă al Scripturii) *pârâu al desfătării*[3] să numeaşte, carele hrăneaşte şi creaşte frumuseațele acelor sáduri gândite. Carele şi în cuvintele Scripturii, care de aciia înainte urmează, să zice *râu carele iase din Edem ca să adape Raiul*[4]. Deci în ceale din napoi să zicea că, după ce au împlinit mai întâiu zidirea, apoi au adus întru dânsa spre începătorie şi stăpânire pre om; iar acum împrotivă, mai întâiu au plăzmuit pre om, apoi atuncea au sădit Raiul. Iar pricina iaste ca acolò ádecă, ca întru o casă plină, îndată să aducă înlăuntru pre stăpânul casii, şi nu după ce l-ar fi zidit sărac, mai pre urmă să-i dăruiască îndestularea. Iar aicea, fiindcă i-au dăruit săvârşirea cea din sporire, întru alt loc l-au zidit, şi mai pre urmă îl sălăşluiaşte în Raiŭ, ca după ce s'ar fi învățat deosebirea şi a vieții céiĭ de afară, şi a petreacerii céiĭ din Raiŭ, din asemănarea şi din însăşi cercarea şi a uniia şi a altiia să cunoască covârşirea frumuseații lui şi să se teamă de păgubirea căderii céiĭ dintr'însul.

Dar ca să înțelegi sădire vreadnică mâinii şi lucrării lui Dumnezeu, adu-ți aminte de ceale zise de Domnul cătră Ucenici în Evanghelie, că *voi sânteți vițele, şi Tatăl mieu lucrătoriul iaste*,[5] ádecă ca cei ce sânteți sădiți de dânsul.

---

[1] Ps. 36: 4.
[2] Ps. 45: 5.
[3] Ps. 35: 9.
[4] Fac. 2: 10.
[5] Io. 15: 5 şi 1.

Dintr'acea sădire sânt şi *cei sădiţi în casa Domnului*, precum iaste scris, *şi în curţile Dumnezeului nostru înfloresc.*[1] Şi iarăşi aceaiaşi şi la Prorocul: *Eu am sădit viia aducătoare de roadă, toată adevărată.*[2] Iar următoriul lui Hristos, Pavel, îndrăzneaşte şi zice: *Că împreună-lucrători ai lui Dumnezeu sântem, arătură a lui Dumnezeu sânteţi: eu am sădit, Apolós au adăpat, iar Dumnezeu au crescut.*[3] Încă şi dreptul cel dela Davíd s'au asemănat *pomului celui sădit lângă izvoarăle apelor, carele rodul său va da în vreamea sa, şi frunza lui nu va cădea.*[4] Şi iarăşi: *Dreptul ca finicul va înflori*[5]; şi: *Viia din Eghípet ai mutat, scos-ai afară neamuri, şi o ai sădit pre dânsa.*[6] Deci ispiteaşte-te ca prin nişte învăţături ca aceastea să vii întru înţeleagerea Raiului aceluia, şi să ajungi şi tu la zorile Dumnezeeştii lumini, unde răsare lumina cunoştinţii, unde Raiul desfătării s'au sădit. Şi măcar de vei şi înţeleage vreun loc trupesc, priimitoriu de sfinţi, în carele toţi cei ce au strălucit pre pământ în lucruri bune, petrec îndulcindu-să după vreadnică răsplătire din darul lui Dumnezeu şi din veseliia cea adevărată şi fericită, nu cazi nici aşa din semuirea cea cuviincioasă pentru Raiŭ.

Deci acolò sânt înrădăcinate şi cu tărie sprijinite putearile[7] ceale bune, slujitoare sfinţilor, cărora omul s'au dat fiind de curând născut şi având trebuinţă de multă nevoinţă şi iscusinţă spre săvârşire. În carele loc iaste adunarea sfinţilor, în carele sânt răsăriturile luminii, în carele iaste desfătarea sufletului: acolò au pus Dumnezeu pre om. De eşti dar trupesc, şi mare socoteşti îndulcirea din ceale simţite, ai închipuirea aceaia a Raiului celui trupesc şi săturarea cea preadulce: şi te sârguiaşte către aceastea, fiindcă acolò vei afla dare de desfătare neîncetată. Iar de eşti duhovnicesc, şi cugeţi mai înalte decât îndulcirile ceaste trupeşti, sue-te cu gândul către frumuseaţele îngerilor, învaţă-te cu deamăruntul roadele dreptăţii ceale ce sânt întru dânşii, vezi râul lui Dumnezeu cel plin de ape, *al căruia pornirile veselesc cetatea lui Dumnezeu*[8], al căriia meşterul şi Făcătoriul iaste Dumnezeu. Printr'acea cetate curge râul acesta al lui Dumnezeu carele să înceape din Edem, carele adapă Raiul. Toate aceastea prin înţeleagere socotindu-le, slăveaşte pre Dumnezeu, Ziditoriul acestora, carele pentru tine şi pentru a ta îndulcire au făcut ceale atâta de multe şi atâta de mari bunătăţi, şi de o slavă ca aceasta te-au învrednicit, numai deacă către dânsul pururea te vei întoarce cu gândul şi vei înţeleage dela cine şi pentru ce ne-am adus din nefiinţă în fiinţă. Că lui i să cuvine slava în veacii veacilor, Amin.

---

[1] Ps. 91: 14.
[2] Ier. 2: 21.
[3] 1 Cor. 3: 9 şi 6.
[4] Ps. 1: 3.
[5] Ps. 91: 13.
[6] Ps. 79: 9.
[7] Ádecă îngerii.
[8] Ps. 45: 5.

A ACESTUIAŞI VOROAVĂ
LA SFÂNTA NAŞTERE A LUI HRISTOS

Naşterea lui Hristos, cea chiar a lui şi întâi şi deosebită a Dumnezeirii sale, cu tăceare să se cinstească. Iar mai vârtos şi socotelilor noastre să le poruncim să nu cearce acealea, nici să le iscodească. Că unde nici vreame, nici veac au mijlocit, nici chip s'au aflat, nici privitoriu de faţă au fost, nici cel ce să povestească iaste, cum va năluci mintea? Şi cum va sluji înțelegerilor limba? Dar au fost Tată, şi s'au născut Fiiu. Să nu zici: Când? Ci treci întrebarea aceasta. Să nu cerci: Cum? Că cu neputinţă iaste a să da răspunsul acesta. Că aceaia, ádecă „când”, iaste parte a vremii; iar aceasta, ádecă „cum”, pricinuiaşte alunecare cătră chipuri de naştere trupeşti. Am a zice din Scriptură că iaste el ca *raza din slavă,* şi ca *chipul dela chipul cel dintâiu.*[1] Dar însă, fiindcă nu-ți opreaşte iscodirea gândurilor acest cuvânt al răspunsului, alerg la slava cea negrăită şi mărturisesc că iaste neînţeles de gânduri şi nespus de cuvinte omeneşti chipul naşterii céiĭ Dumnezeeşti. Să nu zici: „Deacă s'au născut, nu au fost”; nici hrăpi prin măestriia cuvintelor înțeleageri necuvioase, din pildele ceale de aicea stricând adevărul şi bogosloviia întinându-o. S'au născut, am zis, ca să arăt pre Începutul lui şi pre Pricinuitoriul, nu ca să vădesc pre cel Unul-născut a fi mai pre urmă cu vreamea. Însă mintea ta să nu umble în deşărt, trecând preste veacuri mai vechi decât Fiiul, care nici sânt, nici au fost. Căci cum pot fi făpturile mai vechi decât Făcătoriul lor? Ci nu ştiu cum am căzut cu întâmplare din urmarea cuvântului întru aceaia de care fugeam. Deci să lăsăm cuvintele ceale pentru naşterea cea veacĭnică aceaia şi negrăită, aceasta socotind, cum că mintea iaste mai jos decât lucrurile, şi cuvântul iarăşi mai jos decât ceale ce cu mintea să înţeleg.

Deci trebue a socoti câtă iaste căderea dela adevăr la cuvânt, de vreame ce mintea a ajunge la firea celor neînţelease nu poate, şi puteare de cuvânt a afla întocmai cu ceale ce de minte oarecum să pricep iaste cu neputinţă. Dumnezeu pre pământ, Dumnezeu între oameni, nu puind leage prin foc şi trâmbiţă şi munte fumegat, sau ceaţă şi negură şi vifor care spăimânta sufletele celor ce auziia, ci prin trup vorbind cu cei de un neam blând şi dulce. Dumnezeu în trup: nu cu zăstâmpuri lucrând ca întru Proroci, ci împreunată şi unită cu sine având pre omenire, şi prin trupul său cel de un neam cu noi la sine întorcând pre toată omenirea. Cum dar prin unul, zice, preste toţi au venit strălucirea? (Pentru că şi dintru început unul căzând, la toţi au trecut vătămarea.) În ce chip iaste Dumnezeirea în trup? Precum focul în her: nu cu mutare, ci cu împărtăşire. Că nu fuge focul la her, ci rămâind pre loc, îl împărtăşaşte pre el de putearea sa, carele nici să împuţinează cu acea împărtăşire, şi pre tot deplin pre cel ce să împărtăşaşte de sine îl umple. Aşadar şi Dumnezeu Cuvântul nici s'au mişcat dintru sine *şi*

[1] Evr. 1: 3.

s'au sălăşluit întru noi[1]; nici schimbare au suferit, *şi Cuvântul trup s'au făcut*[2]; nici ceriul pustiu şi lipsit era de cel ce îl ținea pre el, şi pământul în sânurile sale priimiia pre cel ceresc. Să nu socoteşti cădeare a Dumnezeirii, că nu să mută din loc în loc precum trupurile. Nici să năluceaşti că s'au schimbat Dumnezeirea, prefăcându-să în trup; că ce iaste fără de moarte, iaste neschimbat. Cum dar, zice, nu s'au umplut Dumnezeu Cuvântul de neputința trupească? Zicem: Precum nici focul nu să împărtăşaşte de însuşirile herului. Negru iaste herul şi reace. Dar însă înfocându-să, să îmbracă cu chipul focului, el strălucindu-să, nu înnegrind focul, şi el învăpăindu-să, nu răcind văpaia. Aşa şi trupul cel omenesc al Domnului, el s'au împărtăşit din Dumnezeire, nu au dat Dumnezeirii din neputința sa. Sau nici întocmai ca focul acest simțitoriu nu dai să lucreaze Dumnezeirea? Ci patimă năluceşti la cel fără de patimă, din neputința omenească, şi te miri şi întrebi, cum firea cea supusă stricăciunii, prin împărtăşirea ce au avut cu Dumnezeu au dobândit nestricăciunea? Şi mai vârtos văzând focul (că tot mă țiu de pildă) că de rugina herului nu să cheltuiaşte? Învață-te dar taina. Pentru aceasta Dumnezeu iaste în trup, ca să omoare pre moartea ceaia ce să încuibase într'însul. Că precum leacurile ceale tămăduitoare potrivindu-se la trup, biruiaşte pre ceale ce sânt pricinuitoare de stricăciune, şi precum întunerecul ce ar fi întru vreo casă să răsipeaşte prin aducerea înlăuntru a luminii, aşa moartea ceaia ce stăpânea în firea omenească, prin venirea Dumnezeirii au perit. Şi precum ghiața pre apă întru câtă vreame iaste noapte şi umbră, biruiaşte pre ceale apătoase, dar după ce încălzeaşte soarele, să topeaşte de rază, aşa *au împărățit moartea*[3] până la venirea lui Hristos. Iar după ce *s'au arătat darul lui Dumnezeu cel mântuitoriu*[4]*, şi au răsărit soarele dreptății*[5]*, s'au înghițit moartea întru biruință*,[6] nesuferind venirea vieții céiĭ adevărate. O, adânc de bunătate şi de iubire de oameni a lui Dumnezeu! Pentru mulțimea iubirii de oameni, de robie ne scuturăm. Şi cuvântul îl cer oamenii, pentru ce Dumnezeu iaste între oameni, fiind cu cuviință a să închina bunătății.

Ce să-ți facem ție, o, omule? Petrecând Dumnezeu întru înălțime, nu l-ai căutat pre el; pogorându-să la tine şi vorbind prin trup, nu-l priimeşti. Dar cauți pricina pentru ce să te uneşti cu Dumnezeu? Învață-te. Că pentru aceasta Dumnezeu iaste în trup, de vreame ce trebuia trupul acesta, cel ce s'au blestemat, să se sfințească, cel ce au slăbit, să se întărească, cel ce s'au înstreinat dela Dumnezeu, acesta să se unească cu el, cel ce au căzut din Raiŭ, acesta să se sue la ceriuri. Şi carea iaste prăvăliia iconomiei aceştiia? Trupul Sfintei Fecioare. Dar

[1] Io. 1: 14.
[2] Ibid.
[3] Rom. 5: 14.
[4] Tit 2: 11.
[5] Mal. 4: 2.
[6] 1 Cor. 15: 54.

începuturile naşterii care sânt? Duhul Sfânt şi putearea celui preaînalt umbrind.[1] Iar mai vârtos pre însăşi graiurile Evangheliei ascultă-le: *Că logodită fiind muma lui, Maria, cu Iosif, mai nainte de a să aduna ei, s'au aflat având în pântece din Duhul Sfânt*.[2] Şi Fecioară, şi logodită cu bărbat, s'au socotit cuviincioasă spre slujba iconomiei aceştiia, ca şi fecioriia să se cinstească, şi nunta să nu să defaime. Că fecioriia ádecă, ca ceaia ce iaste lesnicioasă şi îndemânatică spre sfinţenie, s'au ales; iar prin logodire s'au cuprins începăturile nunţii. Împreună încă, ca şi martor casnic al curăţiii Mariei să fie Iosif, şi să nu fie ea supusă clevetitorilor, ca cum ş'au spurcat fecioriia, au avut logodnic păzitoriu al vieţii. Am şi alt oarecarele cuvânt a zice, nimic mai necinstit şi mai prost decât ceale ce s'au zis, cum că vreamea ceaia ce spre înomenirea Domnului era cuviincioasă, carea dedemult să hotărâse şi să orânduise mai nainte de întemeiarea lumii, atuncea sosise, întru carea trebuia Duhul Sfânt şi putearea celui preaînalt să alcătuiască trupul acela cel purtătoriu de Dumnezeu. Şi fiindcă neamul oamenilor cel din vreamea eiĭ nu avea [o alta] întocmai cinstită cu curăţeniia eiĭ, ca să priimească lucrarea Duhului, şi apucase [ea] de să prinsease prin logodire, s'au ales fericita Fecioară, nimic stricându-să fecioriia din logodire. S'au zis încă de oarecarele din cei vechi şi alt cuvânt, cum că, ca să se tăinuiască de stăpânitoriul veacului acestuia fecioriia Mariei, s'au aflat logodirea lui Iosif. Că chipul logodirii s'au aflat la Fecioara ca o pricină de nedomirire vicleanului, carele dedemult pândiia pre fecioare, de când au auzit pre Prorocul zicând: *Iată Fecioara în pântece va lua, şi va naşte Fiiu*.[3] Deci s'au amăgit prin logodire vrăjmaşul fecioriei. Că ştiia că arătarea Domnului prin trup va să fie surpare a stăpânirii sale.

Mai nainte de a să aduna ei, s'au aflat având în pântece din Duhul Sfânt. Amândoao au aflat Iosif, şi îngrecarea, şi pricina, că din Duhul Sfânt. Pentru aceaia, temându-să a să numi bărbat uniia ca aceştiia mueri, *au vrut pre ascuns să o lasă pre dânsa*[4], neîndrăznind să vădească ceale ale eiĭ. Dar, fiindcă era drept, au dobândit descoperirea tainelor. Că aceastea gândind el, îngerul Domnului în vis s'au arătat lui, grăind: *Nu te teame a lua pre Mariia muiarea ta*. Nici aceaia să socoteşti, că cu cugetări necuviincioase vei întuneca păcatul. Că drept te-ai numit, iar a bărbatului celui drept nu iaste a acoperi cu tăcearea fărădelegile. *Nu te teame a lua pre Mariia muiarea ta*. Au arătat că nu să mâniia, nici să îngreţoşa, ci să temea de dânsa, ca de ceaia ce era plină de Duhul Sfânt. *Că ce s'au născut într'însa din Duhul Sfânt iaste*. Şi de aicea iaste arătat că nu s'au făcut la Domnul după firea cea de obşte alcătuirea trupului. Că îndată desăvârşit cu trupul au fost ce să purta în pântece, nu cu formăluirile ceale

[1] Luc. 1: 35.
[2] Mt. 1: 18.
[3] Is. 7: 13.
[4] Mt. 1: 19.

câte puțin s'au închipuit, precum arată graiurile, că nu s'au zis „ce s'au îngrecat", ci, *ce s'au născut*. Deci din sfințenie închegându-să trupul, vreadnic au fost de a să uni cu Dumnezeirea celui Unuia-născut. *Şi va naşte Fiiu, şi vei numi numele lui Iisus*. Am luat seama că, la cei ce întradins să pun numirile, au acealea arătare ale firii céiĭ de supt dânsele, precum la Avraam, şi la Isaac, şi la Israil. Că numirea fieştecăruia dintru aceştea nu însemna mai mult pre chipul trupului, decât pre osebirea faptii bune céiĭ ce o isprăviia ei. Pentru aceasta şi acum Iisus să numeaşte, ádecă „mântuire a norodului". Încă acum şi taina ceaia ce mai nainte de veaci s'au orânduit, şi dedemult prin Proroci s'au propoveduit, au avut sfârşit: *Iată Fecioara în pântece va lua, şi va naşte Fiiu, şi vor numi numele lui Emmanuil, ce să tâlcuiaşte „cu noi Dumnezeu"*. Dedemult şi numirea aceaia însemna pre toată taina, că Dumnezeu între oameni va petreace. De vreame ce numirea aceasta, Emmanuil, să tâlcuiaşte, zice, „cu noi Dumnezeu". Şi nimenea să nu să răzvrătească de viclenirile Iudeilor, carii zic că nu s'au zis de Prorocul „Fecioară", ci „tinereà". *Că iată*, zice, *tinereao în pântece va lua*.[1] Că întâiu, iaste lucru decât toate mai fără de socoteală, ceaia ce s'au dat dela Domnul în loc de semn, aceasta a o socoti a fi de obşte, şi de toată firea mărturisită. Că ce zice Prorocul? *Şi au adaos Domnul a grăi cătră Ahaz, zicând: Ceare ție semn dela Domnul Dumnezeul tău întru adânc sau întru înălțime. Şi au zis Ahaz: Nu voiŭ ceare, nici voiŭ ispiti pre Domnul.*[2] Apoi după puține zice: *Pentru aceasta însuşi Domnul va da voao semn: Iată Fecioara în pântece va lua*.[3] Că de vreame ce nu au cerut Ahaz semnul cel întru adânc sau întru înălțime, ca să cunoşti cum că *cel ce s'au pogorât în laturile ceale mai de jos ale pământului, acesta iaste şi cel ce s'au suit mai presus de toate ceriurile*[4], însuş Domnul au dat semn. Iar semn oarecarele preaslăvit şi de minune, şi foarte mult de firea cea de obşte schimbat: aceaiaş muiare şi Fecioară, şi Maică, şi întru sfințeniia fecioriei petrecând, şi blagosloveniia naşterii de fii moştenind. Iar deacă oarecarii din cei ce au tâlmăcit limba evreiască, în loc de „fecioară" au pus „tinereà", nimic nu vatămă cuvântul. Că am aflat întru obiceiul Scripturii cum că de multe ori în loc de fecioară să ia tinereao, precum la a Doao Leage zice: *Iar de va afla cineva pre fata cea fecioară, carea nu iaste logodită, şi silindu-o va dormi cu ea, şi să va afla, omul cel ce au dormit cu ea, va da tatălui tinerealii cincizeci de didrahme*.[5]

Şi sculându-să au luat pre muiarea sa[6]. Şi cu plecarea cea cătră dânsa, şi cu dragostea, şi cu toată purtarea de grijă cea cuviincioasă celor împreună-lăcuitori, muiare a sa socotindu-o, de lucrurile ceale ale nunții să depărta. *Că nu o au*

---

[1] Is. 7: 13.
[2] Is. 7: 10-11.
[3] Is. 7: 13.
[4] Ef. 4: 9-10.
[5] A 2-a Leage 22: 28-29.
[6] Mt. 1: 24.

cunoscut pre ea, zice, *până ce au născut pre fiiul său cel întâiu-născut*.[1] Iar aceasta acum prepus dă, cum că, după ce au slujit curat naşterii Domnului ceiia ce s'au săvârşit prin Duhul Sfânt, de lucrurile ceale legiuite ale nunții nu s'au lepădat Maria. Dar noi, [chiar dacă nimic din ale bunei cinstiri nu se vatămă prin cuvântul acesta (căci până la cea dupre iconomie slujire, de trebuință era fecioria: însă pentru ceea ce se întâmplă dupre aceasta, cuvântul tainei nu mai poartă grijă), însă][2], ca să nu priimească auzul iubitorilor de Hristos cum că au încetat cândva Născătoarea de Dumnezeu de a fi fecioară, acealea mărturii socotim a fi de ajuns. Şi cătră ceaia ce zice, că *nu o au cunoscut pre ea până ce au născut pre Fiiul său*, răspundem că acel cuvințel, „până”, în multe locuri să pare că arată oarecarea hotărâre a vremii, dar după adevăr însemnează nehotărâre. Precum iaste ceaia ce s'au zis de Domnul: *Şi iată eu cu voi sânt în toate zilele până la sfârşitul veacului*.[3] Că nu cu adevărat după veacul acesta nu vrea să fie împreună cu sfinții Domnul: ci făgăduința vremii céiĭ de față însemnează pre veacĭnicime, nu iaste tăiare a vremii céiĭ viitoare. Întru acestaş chip zicem că şi aicea s'au luat acel cuvințel, „până”. Iar fiindcă s'au zis *pre cel întâiu-născut*, nu are negreşit cel întâiu-născut asemănarea cătră cei ce pre urmă să nasc, ci cel ce întâi deschide mitra să numeaşte întâi-născut. Arată încă şi istoria Zahariei cum că pururea-fecioară au fost Maria. Că cuvânt oarecarele iaste, şi acesta din predanie au ajuns până la noi, cum că Zaharia, puind pre Mariám în locul fecioarelor după naşterea Domnului, s'au omorât de Iudei *între Bisearică şi între Oltariu*[4], vinuindu-să de norod că cu aceasta întăreaşte semnul acela cel preaslăvit şi mult vestit, Fecioară a naşte şi feciorìia a nu strica. *Iar deaca s'au născut Iisus*, zice, *în Vithleaémul Iudeii, în zilele lui Irod împăratului, iată maghii dela răsărit au venit în Ierusalim, zicând: Unde iaste Împăratul Iudeilor, cel ce s'au născut?*[5] Neam persicesc sânt maghii, carii la vrăji şi la fermecătorii şi la patimi oarecare fireşti ale lucrurilor să zăbovesc, şi la pândirea celor de pre sus să îndeletnicesc. De această vrăjitorie părtaş să pare că au fost şi Valaam, cel ce s'au chiemat de Valac, ca prin oarecare obiceiuri să blesteame pre Israil, carele şi întru a patra pildă a sa aceastea grăiaşte pentru Domnul: *Omul văzând, zice, auzind cuvintele lui Dumnezeu, ştiind ştiința celui înalt, şi vedearea lui Dumnezeu văzând în somn cu ochii săi deşchişi: Arăta-voiŭ lui, ci nu acum; fericescu-l, şi nu să apropie. Răsări-va o stea din Iacov, şi să va scula un om din Israil*.[6] Pentru aceasta, căutând ei locul Iudeii după aducerea-aminte de prorociia cea dedemult, au venit să se înştiințeaze unde iaste cel ce s'au născut,

---

[1] Mt. 1: 25.
[2] Fragmentul din paranteză dreaptă lipseşte în textul chirilic, lacuna fiind marcată prin puncte de suspensie. Am tradus textul care lipsea după PG 31, col. 1468 B. (N. ed.)
[3] Mt. 28: 20.
[4] Mt. 23: 35.
[5] Mt. 2: 1,2.
[6] Num. 24: 15-17.

Împăratul Iudeilor. Încă poate şi putearea cea protivnică, pentru arătarea Domnului mai slabă deaciia făcându-să, au simţit ei pre lucrarea lor că să strică, şi mare puteare mărturisiia celui ce s'au născut. Pentru aceasta, aflând pre Prunc, *i s'au închinat lui* cu daruri.[1] Maghii, neamul cel înstreinat dela Dumnezeu, şi strein de aşăzământuri, ei întâi s'au învrednicit de închinăciune, pentru că mărturiile ceale dela vrăjmaşi sânt mai vreadnice de credinţă. Că de s'ar fi închinat Iudeii întâi, s'ar fi socotit că îş slăvesc neamul lor. Iar acum cei ce nu au nici o apropiiare de rudenie ca lui Dumnezeu să închină, ca cei ai lui să se osândească, că pre acesta au răstignit, căruia cei de alt neam i s'au închinat. Ci, fiindcă lua aminte la mişcările celor cereşti, nu în zadar priviia ei acea preaslăvită vedeare de pre ceriu, stea noao şi neobicinuită, carea au răsărit la naşterea Domnului.

Şi nimenea să nu tragă pre alcătuirea astrológhiei la răsăritul stealii aceaştiia. Că cei ce aduc steaoa naşterii din stealele ceale ce sânt dedemult, socotesc cum că închipuirea lor întru un fealiu sau întru altul iaste pricină a întâmplărilor celor din viaţa aceasta fiaştecăruia. Iar aicea, nici una din stelile ceale ce sânt nu au însemnat pre naşterea cea împărătească, nici ea era din ceale obicinuite. Că ceale ce dintru început s'au întemeiat împreună cu zidirea, sau nemişcate sânt de-a pururea, sau neîncetată au mişcarea. Iar aceasta ce s'au arătat, să veade că pre amândoao le are, şi să mişcă, şi stă, şi, între ceale ce sânt dedemult, ceale întărite niciodată nu să mişcă. Iar planítele niciodată nu stau. Iar aceasta amândoao avându-le întru sine, şi mişcare şi stare, arătată iaste că nici la unile nu să potriveaşte. Că au mers dela răsărit până la Vithleem. *Şi au stătut deasupra unde era Pruncul*.[2] Pentru aceasta, purcegând maghii dela răsărituri, şi urmând povăţuirii stelii, viind în Ierusalim,[3] toată cetatea cu venirea lor o au turburat, şi împăratului Iudeilor frică i-au pus.[4] Deci aflând pre cel ce îl căuta, cu daruri l-au cinstit, cu aur, şi cu tămâe, şi cu smirnă.[5] Poate şi aicea urmând prorociei lui Valaám, carele pentru Hristos unile ca aceastea au zis: *Culcându-să, s'au odihnit ca un leu şi ca un puiŭ de leu. Cine îl va scula pre el? Cei ce te vor blagoslovi pre tine, să vor blagoslovi, şi cei ce te vor blestema, să vor blestema*.[6] Deci, fiindcă prin leu arată cuvântul Scripturii vreadniciia cea împărătească, iar prin culcare patima, iar prin putearea blagosloveniei, Dumnezeirea, maghii, urmând prorociei, i-au adus ca unui împărat aurul, iar ca celui ce vrea să moară, smirna, iar ca lui Dumnezeu, tămâia. Încă nici aceaia, celor ce cu iscodire vestesc ceale ale naşterii, nu le iaste cu putinţă a zice, cum că steaoa aceaia era aseamenea cu comíţii, carii însemnând diadohíi de împăraţi să par că stau pre ceriu. Că nemişcaţi cu totul şi aceştea sânt, fiindcă într'un loc hotărât împrejur

[1] Mt. 2: 11.
[2] Mt. 2: 9.
[3] Mt. 2: 1.
[4] Mt. 2: 3.
[5] Mt. 2: 11.
[6] Num. 24: 9.

să face aprinderea. Căci comíții şi grindişoarele şi găvăunile[1] sânt forme deosebite, şi numiri potrivite formelor, dar pricina şi facerea tuturor iaste aceaiaş. Căci când să înmulțeaşte şi undeaşte aerul cel de prinprejurul pământului, şi să răvarsă în locul cel al etherului, şi ce iaste gros şi turbure din aburul cel de aicea ca pre o materie îl dă focului, face vedeare arătată de stea. Iar steaoa ceaia ce s'au arătat la răsărit, şi au pornit pre maghi spre căutarea celui ce s'au născut, iarăşi s'au făcut nevăzută, până când, nepricepându-se ei, la Iudea a doa oară li s'au arătat, ca să cunoască a căruia era, şi cui slujaşte, şi pentru cine s'au făcut. Că viind, *au stătut deasupra unde era Pruncul*.[2] Drept aceaia şi văzându-o maghii, *s'au bucurat cu bucurie mare*.[3] Deci să priimim şi noi această mare bucurie în inimile noastre. Că pre această bucurie o vestesc păstorilor îngerii. Să ne închinăm împreună cu maghii, să slăvim împreună cu păstorii, să dănțuim împreună cu îngerii, *că s'au născut noao astăzi Mântuitoriu, carele iaste Hristos Domnul*.[4] *Dumnezeu iaste Domnul, şi s'au arătat noao*[5], nu în chipul lui Dumnezeu, ca să nu sperie pre cel slab, ci în chipul robului, ca să slobozească pre cel robit. Cine iaste atâta de trândav cu sufletul, cine iaste atâta de nemulțămitoriu, cât să nu să bucure, şi să se veselească, şi să sălteaze pentru aceaste de față? De obşte iaste praznicul a toată zidirea. Acesta dăruiaşte lumii ceale mai presus de lume. Pre Arhangheli îi trimite cătră Zaharia şi cătră Maria. Şi ceate de îngeri face, carii zic: *Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu, şi pre pământ pace, întru oameni bunăvoire*.[6] Steale aleargă din ceriu, maghi să pornesc din neamuri, pământul priimeaşte în peşteră, nimenea nu iaste carele să nu aducă ceva, nimenea nu iaste nemulțămitoriu. Să grăim şi noi vreun glas de veselie, să punem nume praznicului nostru Theofania (ádecă arătare a lui Dumnezeu). Să prăznuim ceale de mântuire ale lumii, zioa cea de naştere a omenirii. Astăzi s'au dezlegat osânda lui Adam. Nu să va mai zice: *pământ eşti, şi în pământ vei merge*[7], ci „cu cel ceresc unit fiind, la ceriu te vei înălța". Nu să va mai auzi: *în scârbe vei naşte fii*.[8] Că fericită iaste ceaia ce au purtat în pântece pre Emmanuil, şi țițele care l-au hrănit.[9] Pentru aceasta *prunc s'au născut noao, şi Fiiu s'au dat noao, a căruia stăpânirea preste umărul lui*.[10] Îm' înfloreaşte inima, şi ca un izvor izvoraşte mintea mea, dar limba iaste scurtă şi cuvântul întunecos, spre a vesti atâta mărime de bucurie. Îmi socoteaşte, dupre cum să cuvine lui

[1] „Grindişoarele şi găvăunile" sânt meteoriți, numiți astfel din pricina formei lor. (N. ed.)
[2] Mt. 2: 9.
[3] Mt. 2: 10.
[4] Lc. 2: 11.
[5] Ps. 117: 27.
[6] Lc. 2: 14.
[7] Fac. 3: 19.
[8] Fac. 3: 16.
[9] Lc. 11: 27.
[10] Is. 9: 6.

Dumnezeu, pre înomenirea Domnului. Preacurată îmi socoteaşte şi neîntinată pre Dumnezeire. Şi în fire materialnică de va lăcui, ce iaste cu patimă îndreptează, nu ea să umple de patimă. Nu vezi pre soarele acesta, că şi prin noroiu petreace, şi nimic nu să mânjaşte? Şi preste ceale spurcate străluceaşte, şi de putoare nu să împărtăşaşte? Ci împrotivă, mai vârtos la acealea întru care va zăbovi multă vreame, putrejunile le usucă. Deci ce te temi pentru firea cea fără de patimă şi nestricăcioasă, să nu tragă vreo întinăciune dela noi? Pentru aceasta s'au născut, ca tu prin cel de un neam să te curăţeşti. Pentru aceasta creaşte, ca tu prin obicinuinţă să te împriiateneşti. O, adânc de bunătate şi de iubire de oameni a lui Dumnezeu! Pentru mulţimea darurilor, nu credem Făcătoriului-de-bine! Pentru iubirea de oameni cea mare a Stăpânului, nu voim să fim robi ai lui! O, necuviincioasă şi rea această nemulţămire! Maghii să închină, şi hristianii întreabă cum iaste Dumnezeu în trup, şi în ce fealiu de trup? Şi de iaste om desăvârşit, sau nu iaste desăvârşit cel ce s'au luat? Să se tacă ceale de prisosit în Bisearica lui Dumnezeu! Să se cugeate ceale crezute, să nu să iscodească ceale tăcute! Cu aceia te uneaşte pre sineţi, carii cu bucurie din ceriuri au priimit pre Domnul. Socoteaşte pre păstorii ce să înţelepţiia, pre preoţii ce prorociia, pre muerile ce să veseliia, când Mariia dela Gavriil lua vestire a să bucura, când Elisavet în pântece avea pre Ioann carele înlăuntru sălta. Anna binevestiia, Simeon în braţe priimiia, întru mic prunc marelui Dumnezeu închinându-se ei: nu pre cel ce să vedea defăimându-l, ci pre mărimea Dumnezeirii lui slavoslovindu-o. Căci ca lumina prin sticle, aşa prin trupul omenesc să arăta Dumnezeiasca puteare, strălucind celor ce avea ochii inimii curaţi. Cu carii împreună şi noi, o, de ne-am afla *cu faţă descoperită, slava Domnului ca prin oglindă privind, ca şi noi să ne prefacem din slavă în slavă*[1], cu darul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, căruia să cuvine slava şi stăpânirea în veacii veacilor, Amin.

[1] 2 Cor. 3: 18.

A ACESTUIAŞI VOROAVĂ LA CEI PATRUZECI DE MUCENICI

e pomenirea mucenicilor, care saţiu s'ar fi făcut iubitorilor de mucenici? Că cinstea cea cătră ceale împreună-bune slugi, arătare are a dragostii céiĭ cătră cel de obşte stăpân. Căci arătat iaste că cel ce laudă pre bărbaţii cei viteaji, în ceale aseamenea vremi nu va rămânea de a le urma lor. Fericeaşte cu dragoste pre cel ce au mărturisit, ca să te faci mucenic cu voinţa, şi fără de goană, fără de foc, fără de bătăi să te învredniceşti de acealeaşi plăţi cu aceaia. Dar noao, nu unul ne zace înainte a lăuda, nici doi numai, nici până la zece să sue numărul celor ce să fericesc, ci patruzeci de bărbaţi sânt, carii un suflet având în deosebite trupuri, întru o unire şi întru un gând al credinţii, una şi răbdarea cătră ceale cumplite şi starea împrotivă pentru dreapta credinţă au arătat, toţi aseamenea unii cu alţii, întocma la gând, întocma la nevoinţă. Pentru aceaia şi de ceale deopotrivă cinstite cununi ale slavei s'au învrednicit. Deci care cuvânt va ajunge la vredniciia acestora? Nici patruzeci de limbi nu ar fi fost din destul ca să laude fapta bună a bărbaţilor acestora. Că măcar şi unul ar fi fost cel spre laudă, din destul era să biruiască putearea cuvintelor noastre: cu cât mai vârtos atâta mulţime, ceată ostăşască, adunare cu anevoe de înfrânt, deopotrivă şi întru războae nebiruită, şi întru laudă neapropiiată.

Veniţi dar, în mijloc aducându-i pre ei prin pomenire, de obşte pre folosul dela dânşii celor de faţă să-l facem, arătând tuturor ca întru o icoană vitejiile bărbaţilor acestora. Fiindcă şi pre isprăvile ceale viteje ale războaelor, şi scriitorii de cuvinte de multe ori, şi zografii le însemnează: aceia cu cuvântul împodobindu-le, iar aceştea pre scânduri scriindu-le, şi pre mulţi spre bărbăţie au râdicat şi unii şi alţii. Că ceale ce cuvântul povestirii prin auz le vesteaşte, aceastea meşteşugul zogrăviei, tăcând, prin închipuire le arată. Aşadar şi noi vom aduce aminte celor ce sânt de faţă de fapta bună a bărbaţilor acestora, şi ca cum înaintea ochilor aducând faptele lor, vom porni spre urmare pre cei mai viteaji şi mai aproape de dânşii cu voinţa. Că aceasta iaste lauda mucenicilor: îndemnarea celor adunaţi spre fapta bună. Că nici priimesc să slujească legilor laudelor cuvintele ceale pentru sfinţi. Că cei ce laudă, din lucrurile lumii iau pricinile laudelor; iar cărora lumea s'au răstignit, cum poate ceva dintru dânsa să le dea pricină spre slavă? Nu era una patria sfinţilor, ci unii din alte locuri să trăgea, iar alţii din altele. Ce dar? Fără de cetate să-i zicem pre ei, sau cetăţeni ai lumii? Că precum întru adunările refenélelor, ceale ce să pun dela fieştecarele, de obşte să fac ale celor ce au dat, aşa la fericiţii aceştea patriia fieştecăruia de obşte iaste a tuturor, şi toţi sânt din toate locurile, dând între dânşii unii altora pre patriile sale. Iar mai vârtos, ce trebue să căutăm ceale ce zic jos, fiind cu putinţă să socotim cetatea lor cea de acum carea iaste? Deci cetatea mucenicilor iaste

cetatea lui Dumnezeu, *ai căriia meşter şi ziditoriu iaste Dumnezeu*[1], Ierusalimul cel de sus, cel slobod, maica lui Pavel şi a celor aseamenea lui. Iar neamul, cel omenesc ádecă, unul al unuia, iar altul al altuia; iar cel duhovnicesc unul iaste al tuturor. Că părinte de obşte al lor iaste Dumnezeu; şi fraţi sânt toţi, nu din unul şi una născuţi, ci din facerea de fii cea după dar a Duhului, întru unirea cea prin dragoste între sine uniţi; ceată gata, adăogire mare a celor ce din veac slăvesc pre Domnul; nu câte unul adunaţi, ci deodată mutaţi. Dar carele iaste chipul mutării? Aceştea, cu mărimea trupului şi cu floarea şi putearea vârstii decât toţi cei din vreamea lor deosăbindu-se, s'au rânduit să fie în numărul ostaşilor; şi pentru iscusinţa cea întru războae şi bărbăţiia sufletului avea atuncea cínstele ceale întâi dela împăraţi, numiţi la toţi fiind pentru fapta bună.

Dar după ce s'au vestit propoveduirea cea nedumnezeiască aceaia şi păgânească, ca să nu mărturisească pre Hristos, sau primejdii să aşteapte, şi să da groază de tot feliul de muncă, şi multă mâniia şi sălbatică dela judecătorii nedreptăţii asupra celor dreptcredincioşi să pornea, şi măestrii şi vicleşuguri asupra lor să izvodea, şi multe chipuri de cazne să meşteşugea, şi cei spre bătăi era netrecuţi, focul gata, sabiia să ascuţiia, crucea să înfigea, groapa, roata, toiagile; şi unii fugea, iar alţii să supunea, iar alţii să clătea; iar oarecarii, mai nainte de pătimire, numai de îngrozire s'au spăimântat; şi alţii iarăşi, viind aproape de munci, s'au întunecat; iar alţii, întrând în lupte, apoi a răbda până la sfârşitul durerilor neputând, pe la jumătatea nevoinţii slăbindu-se, precum cei ce pre mare să învăluesc de furtuni, şi ceale ce au avut mai nainte povoare ale răbdării le-au înecat – atuncea dar aceşti nebiruiţi şi viteaji ostaşi ai lui Hristos viind în mijloc, şi arătându-le boerul scrisorile împăratului şi cerându-le supunerea, ei cu glas slobod, cu îndrăzneală şi cu bărbăţie, de nimic dintru aceale care să vedea înfricoşindu-se, nici de aceale cu care să îngroziia înspăimântându-se, de faţă viind, hristiani pre sine s'au propoveduit. O, fericite limbi, care aţi slobozit acel sfinţit glas! Pre carele aerul priimindu-l, s'au sfinţit, iar îngerii auzindu-l, cu mâinile de bucurie au plesnit, iar diavolul cu demonii s'au rănit, iar Domnul în ceriuri l-au scris.

Deci au zis fieştecarele, în mijloc viind: Hristian sânt. Şi precum cei din privelişti, carii merg pentru luptă, întru aceaiaşi dată îşi spun numele lor, şi la locul cel de luptă să duc, aşa şi aceaştea atuncea, lepădând numirile cu care s'au chiemat ei dela naştere, dela Mântuitoriul cel de obşte fiaştecarele pre sine să numiia. Şi aceasta o făcea toţi, cu cel mai de nainte unindu-să pre sine cel mai de pre urmă, întrucât s'au făcut tuturor numele unul. Că nu să mai numiia cutare sau cutare, ci hristiani toţi. Deci ce au făcut cel ce stăpâniia atuncea? (Că era măestru şi meşteşugareţ, unile cu măguliri a le purta, iar altele cu îngroziri a le întoarce.) Întâiu pre ei îi înşăla cu măguliri, ispitindu-să să le slăbească tăriia bunei credinţe, „nu vă daţi spre pierzare”, zicând, „tinereaţile voastre, nici cu

[1] Evr. 11: 10.

moarte fără de vreame schimbaţi pre această dulce viaţă. Căci cu necuviinţă iaste cei obicinuiţi a face vitejii în războae, să moară cu moartea făcătorilor de reale". Lângă aceastea bani unii le făgăduia, alţii le da cinste dela împăratul şi împărţiri de boerii, şi cu nenumărate meşteşugiri îi amăgea. Iar după ce nu s'au slăbit ei cu ispitirea aceasta, la celalalt chip de meşteşugire s'au mutat, cu bătăi pre ei şi cu morţi şi cu pătimire de nesuferite munci îi îngroziia. Şi acela ádecă aceastea. Dar ale Mucenicilor care era? Ce ne amăgeşti, zice, pre noi, o, luptătoriule de Dumnezeu, ca să ne depărtăm dela Dumnezeul cel viu şi să slujim dracilor celor pierzători, puindu-ne tu înainte bunătăţile tale? Ce atâta dai, precât te sârgueşti a lua? Urăsc darul carele iaste pricinuitoriu de pagubă; nu priimesc cinstea carea iaste maică a necinstii. Bani dai carii aicea rămân, slavă carea ca floarea să veşteajeaşte. Cunoscut mă faci împăratului? Dar de împăratul cel adevărat mă înstreinezi. Pentru ce, scumpindu-te, puţine din ceale din lumea aceasta ne pui înainte? Toată lumea de noi s'au defăimat; nu sânt vreadnice ceale ce să văd de nădeajdea ceaia ce noi o poftim. Vezi ceriul acesta, cât iaste de frumos a-l vedea şi cât iaste de mare? Şi pământul, cât iaste de lat? Şi minunile ceale de pre dânsul? Nimic dintru aceastea nu să potriveaşte cu fericirea drepţilor. Că aceastea trec, iar ale noastre rămân. Un dariu poftesc, cununa dreptăţii; o slavă caut, cea întru împărăţiia ceriurilor. Iubitoriu de cinste sânt, de cea de sus; de muncă mă tem, de cea din gheena. Focul acela îmi iaste mie înfricoşat, iar acesta, cu carele mă îngroziţi voi, împreună-slugă iaste: ştie a să cucernici de defăimătorii idolilor. Săgeţi de ale pruncilor socotesc ranele voastre.[1] Că trup baţi, carele mai mult de va ţinea, mai luminat să va încununa; iar deaca mai degrab va slăbi, să duce, izbăvindu-să de acest feliu de silnici judecători, carii, luând slujirea trupurilor, vă mai siliţi să stăpâniţi şi sufletele; şi carii, deacă nu mai mult şi decât Dumnezeul nostru vă veţi cinstì, ca cum cu ocările ceale mai de pre urmă de noi v'aţi fi ocărât vă mânieţi, şi cu aceaste înfricoşate munci ne îngroziţi, vină noao aducându-ne asupră pre buna credinţă. Dar însă nu fricoşi, nici iubitori de viaţă, nici leasne spăimântaţi ne veţi întâmpina, pentru dragostea cea către Dumnezeu. Noi aceştea şi pre roate a ne da, şi cu măestrii trupurile a ni să sfărăma, şi cu foc a ne arde, şi tot feliul de munci a priimi gata sântem.

După ce au auzit aceastea mândrul acela şi varvarul, nesuferind îndrăzneala bărbaţilor, fierbând de mânie, gândiia ce meşteşug ar afla, ca îndelungată împreună şi amară să le facă lor moartea. Deci au aflat o aflare, şi socotiţi cât de cumplită. Că văzând firea locului că era friguroasă, şi vreamea anului că era de iarnă, pândind noaptea, întru carea răotatea mai mult să adaoge, şi mai vârtos când atuncea şi crivăţul sufla, au poruncit toţi goli afară, în mijlocul iazerului înghieţând să moară. Şi toţi ştiţi, cei ce aţi cercat iarna, cât de nesuferit iaste chipul muncii. Că nici iaste cu putinţă altora a-l arăta, fără numai celor ce au

[1] Ps. 63: 8.

mai nainte din însuşi lucru pildele celor ce să grăesc. Că trupul, aflându-să în ger, întâi tot să face vânăt, fiindcă să închiagă sângele; apoi tremură şi să clăteaşte, fiindcă dinții clănțăesc, şi vinele să zgârcesc, şi tot trupul împreună fără de voe să strânge; iar oarecarea usturime iute şi dureare negrăită străbătând până la măduhă, prea nesuferită face pătimirea la cei ce înghiață. Apoi îi cad vârfurile, ca de foc arzându-se marginile lui; că gonindu-să fierbințeala dela marginile trupului, şi alergând la adâncime, pre acealea de unde s'au depărtat le lasă moarte, iar pre acealea unde s'au împins le dă durerilor, câte puțin moartea prin înghiețare viind. Deci atuncea a petreace noaptea afară s'au osândit, când iazerul ádecă, împrejurul căruia era cetatea lăcuită întru carea aceastea pătimiia sfinții, era ca un câmp de alergare de cai, prefăcându-l întru acest fealiu ghiața; şi făcându-să el de ger ca un pământ uscat, da lăcuitorilor celor de prinprejur a umbla pe deasupra lui fără de grijă. Iar râurile ceale ce curgea neîncetat, legându-se de ghiață, stătuse de repejunile lor, şi firea apei cea moale să prefăcuse întru învârtoşarea pietrelor. Iar suflările ceale iuți ale crivățului pre tot ce era însuflețit silea spre moarte.

Atuncea dar, auzind ei porunca (şi socoteaşte aicea nebiruirea bărbaților), cu bucurie lepădând fieştecarele şi haina cea mai de pre urmă, cătră moartea cea prin frig să vâra, ca întru o hrăpire de jafuri îndemnându-se unii pre alții. Că au doară de haină ne dezbrăcăm?, zice; ci *pre omul cel vechiu îl lepădăm, pre cel ce să strică după poftele înşălăciunii*.[1] Mulțămim, Doamne, că împreună cu haina aceasta lepădăm păcatul. De vreame ce pentru şarpe ne-am îmbrăcat[2], pentru Hristos să ne dezbrăcăm. Să nu ne ținem de haine, pentru Raiul carele am pierdut. Ce să răsplătim Domnului?[3] S'au dezbrăcat şi Domnul nostru[4]: ce mare lucru a pătimi sluga ceale ale stăpânului? Iar mai vârtos şi pre însuşi Domnul noi sântem cei ce l-am dezbrăcat. Că a ostaşilor au fost îndrăzneala aceaia, aceia l-au dezbrăcat şi au împărțit hainele.[5] Deci prihănirea noastră nestinsă noi singuri să o şteargem. Iute iaste iarna, dar dulce iaste Raiul; cu dureare iaste ghiața, dar dulce iaste desfătarea. Puțin să răbdăm, şi sânul patriarhului ne va încălzi; pentru o noapte, un veac întreg să luăm. Arză-să piciorul, ca să dănțuiască de-a pururea împreună cu îngerii. Cază mâna, ca să aibă îndrăzneală cătră Stăpânul să să rădice. Câți din ostaşii noştri la oaste au căzut, la împărat stricăcios păzind credința? Dar noi, pentru credința cea întru Împăratul cel adevărat, să nu dăm viața aceasta? Câți au suferit moartea făcătorilor de reale, prinzându-se pentru nedreptăți? Dar noi, pentru dreptate, să nu suferim moartea? Să nu ne abatem, o, împreună-ostaşi, să nu dăm loc diavolului; trupuri sânt: să nu ne fie milă! Fiindcă trebue negreşit a muri, să murim ca să viem; facă-să jărtva

---

[1] Ef. 4: 22.
[2] Fac. 3: 21.
[3] Ps. 115: 3.
[4] Mt. 27: 28.
[5] Mc. 15: 24.

noastră înaintea ta, Doamne, şi să ne priimim ca o jărtvă vie, bineplăcută ţie[1], jărtvindu-ne prin acest ger. Bun iaste prinosul, noao iaste arderea de tot, nu prin foc, ci prin ger jărtvindu-să. Aceaste cuvinte îndemnătoare dând ei unii altora, şi unul pre altul învitându-se, ca o streajă mai nainte oarecarea în războiu plinind, noaptea aceaia au petrecut, suferind cu bărbăţie ceale de faţă, bucurându-se de ceale nădăjduite, râzând de împrotivă-luptătoriul. Iar rugăciunea una era a tuturor. Patruzeci am întrat în privelişte, câte patruzeci să ne încununăm, Stăpâne. Să nu lipsească din număr nici unul. Cinstit iaste numărul acesta, pre carele l-au cinstit cu postul celor patruzeci de zile, prin carele punerea de leage au întrat în lume; patruzeci de zile cu post căutând Ilie pre Domnul, au dobândit vedearea [lui]. Şi rugăciunea acelora ádecă întru acest fealiu era, dar unul din număr, şchiopătând cătră munca cea cumplită, părăsindu-ş rândul, s'au dus, plângere nemângâiată sfinţilor lăsând. Însă nu au lăsat Domnul să se facă nesăvârşite rugăciunile lor. Că cel ce i să încredinţase straja mucenicilor, de aproape dela o bae încălzindu-să, lua aminte ce va fi, gata fiind ca să priimească pre ostaşii cei ce ar fi alergat. Că iarăşi şi aceasta s'au aflat a fi aproape, bae carea făgăduia grabnic ajutoriul celor ce să vor schimba. Dar însă ceaia ce de cei protivnici cu vicleşug s'au socotit, a afla acest fealiu de loc al pătimirii, întru carele mângâiarea cea gătită vrea să slăbească starea-împrotivă a celor ce să nevoia, aceasta mai luminată arăta răbdarea muncilor. Că nu cel lipsit de ceale de nevoe iaste răbdătoriu, ci cel ce întru îndestularea desfătării rabdă ceale reale.

Iar când aceia să nevoia, iar acesta pândiia ce va să fie, au văzut vedeare streină, puteri oarecare din ceriuri pogorându-se, şi ca dela împăratul daruri mari împărţind ostaşilor; care celoralalţi tuturor împărţiia darurile, iar pre unul numai l-au lăsat nedăruit, nevreadnic judecându-l de cinstele cereşti. Carele îndată cătră osteneale slăbind, la cei protivnici au alergat. Vedeare vreadnică de jale drepţilor: ostaşul fugar, biruitoriul rob, oaia lui Hristos hrăpită de lupi. Şi ce iaste mai vreadnic de milă, că şi de viaţa cea cerească s'au scăpat, şi nici pre aceasta nu au dobândit. Că îndată trupul lui, apropiindu-să de fierbinţeală, s'au topit. Şi iubitoriul de viaţă ádecă au căzut, făcând fărădeleage îndeşert.[2] Iar muncitoriul acela ostaş, îndată ce l-au văzut pre el abătându-să, şi cătră bae alergând, s'au aşăzat pre sine în locul celui ce ş'au lăsat rândul; şi aruncând hainele, s'au amestecat cu cei goli, strigând acelaş glas cu sfinţii: Hristian sânt. Şi cu schimbarea cea de năprasnă spăimântând pre cei ce era de faţă, şi numărul au împlinit, şi scârba cea pentru cel ce s'au slăbit, cu adăogirea sa o au mângâiat, urmând celor din oaste, carii acelui ce cade la şiragul cel dintâiu îndată împlinesc rândul, ca nu prin cel ce au lipsit să li să tae lor şirul. Întru acest feliu şi acesta au făcut: au văzut minunile ceale cereşti, au cunoscut adevărul, au alergat la Stăpânul, s'au numărat cu mucenicii. Ceale ale ucenicilor au înnoit; s'au

---

[1] Rom. 12: 1.
[2] Ps. 24: 3.

dus Iuda, şi în locul lui au întrat Matthia. Următoriu s'au făcut lui Pavel, cel ce eri era gonaciu, astăzi bine-vestitoriu. De sus au avut şi el chiemarea, nu dela oameni, nici prin oameni au crezut întru numele Domnului nostru Iisus Hristos: s'au botezat întru el nu de altul, ci de credința sa; nu cu apă, ci cu sângele său.

Şi aşa începându-să zioa, încă suflând ei, s'au dat focului, şi rămăşițele focului s'au aruncat în râu. Drept aceaia prin toată zidirea au trecut nevoința fericiților. Pre pământ s'au nevoit, în aer au răbdat, focului s'au dat, apa pre ei i-au priimit. Al acelora iaste glasul: *Trecut-am prin foc şi prin apă, şi ne-ai scos pre noi întru odihnă.*[1] Aceştea sânt cei ce au cuprins laturea noastră ca nişte turnuri oarecare dease, întărire dându-ne despre năvălirea protivnicilor. Nu întru un loc pre eiş închizându-se, ci în multe locuri ducându-se, şi multe patrii împodobind. Şi lucru care iaste mai de mirare, nu câte unul împărțindu-se, la cei ce îi priimesc merg, ci amestecați unii cu alții împreunat dănțuesc. O, minune! Nici lipsesc la număr, nici adăogire priimesc. De îi vei despărți pre ei la fieştecarele, numărul său nu-l trec; de îi vei aduna întru una, patruzeci şi aşa rămân, după firea focului. Că acela şi cătră cel ce aprinde să mută, şi tot iaste la cel ce îl are. Şi aceşti patruzeci, şi toți sânt împreună, şi toți sânt la fieştecarele. Facerea de bine cea îndestulată, darul cel necheltuit, ajutoriul cel gata al Hristianilor, Bisearica Mucenicilor, oastea purtătorilor de biruință, ceata celor ce slavoslovesc pre Domnul. Câte ai fi făcut, ca să afli vreunul carele să se roage Domnului pentru tine? Patruzeci sânt, carii împreună-unită rugăciune înalță. Unde sânt doi sau trei adunați întru numele Domnului, acolò iaste în mijlocul lor.[2] Dar unde sânt patruzeci, cine să îndoiaşte de a fi Dumnezeu de față? Cel ce să necăjaşte, la cei patruzeci scapă; cel ce să veseleaşte, la dânşii aleargă: acela, ca să afle dezlegare de ceale greale, iar acesta, ca să i să păzească lui ceale mai bune. Aicea muiare binecredincioasă pentru copii rugându-să să cunoaşte; bărbatului, de iaste în călătorie, întoarcere îi ceare; de iaste bólnav, izbăvire. Cu mucenicii să se facă cererile voastre; tinerii, vârsnicilor să le urmeaze; părinții, a acestor feliu de fii părinți a fi să se roage; maicile, povestire de bună maică să se înveațe. Maica unuia din fericiții aceia, văzând pre ceialalți săvârşiți acum de ger, iar pre fiiul său încă suflând, pentru puterea trupului şi răbdarea cătră ceale cumplite, lăsându-l pre el ostaşii muncitori, ca pre cel ce putea oareşce să-ş ia seama, ea cu mâinile sale râdicându-l, l-au pus în car, întru carele ceialalți fiind împreună să ducea la foc. Maică cu adevărat de mucenic. Că nu au slobozit lacrămă cu nebărbăție, nici au grăit ceva prost şi nevreadnic vreamii. Ci mergi, zice, o, fiiule, pre cărarea cea bună cu cei de o vârstă, cu cei împreună-lăcuitori; să nu rămâi de ceată, să nu te arăți pre urmă după ceialalți înaintea stăpânului. Cu adevărat din bună rădăcină bună odraslă au arătat viteaza maică, că cu dogmele bunei credințe l-au hrănit mai vârtos decât cu lapte. Şi acela ádecă aşa

---

[1] Ps. 65: 12.
[2] Mt. 18: 20.

hrănindu-să, aşa s'au petrecut de maică binecredincioasă, iar diavolul s'au dus ruşinat. Că pre toată zidirea pornindu-o asupra lor, toate le-au aflat biruite de fapta bună a bărbaților acestora: noaptea cea cu vânturi mari, locul cel ernatec, vreamea anului, goliciunea trupurilor. O, ceată sfântă! O, adunare sfințită! O, şir nerumpt! O, păzitori de obşte ai neamului omenesc! Părtaşi buni ai grijilor, ajutători ai rugăciunii, rugători preaputernici, steale ale lumii, flori ale Bisearicilor – iar eu zic înțelegătoare şi simțitoare. Pre voi nu pământul v'au acoperit, ci ceriul v'au priimit. Deşchisu-s'au voao uşile Raiului, vreadnică privire oştii îngerilor, vreadnică patriarhilor, prorocilor, drepților. Bărbați carii întru însăş floarea tinereților n'au băgat seamă de viața aceasta, mai mult decât pre părinți, mai mult decât pre fii pre Domnul iubindu-l. Având însăş vârsta aceaia întru carea putea să trăiască, au trecut cu vedearea pre viața această vremealnică, ca să proslăvească pre Dumnezeu întru mădulările lor, privealişte făcându-se lumii, şi îngerilor, şi oamenilor. Pre cei căzuți i-au rădicat, pre cei cu îndoială i-au adeverit, celor binecredincioşi dorința le-au îndoit; o biruință toți pentru bunacredință rădicând, cu una şi aceaiaş cunună a dreptății s'au şi împodobit, în Hristos Iisus Domnul nostru, căruia slava şi stăpânirea în veacii veacilor, Amin.

A ACESTUIAŞI VOROAVĂ LA CUVÂNTUL EVANGHELIEI CEL DELA LUCA: Strica-voiŭ jitniţile meale, şi mai mari le voiŭ zidi.[1] ŞI PENTRU LĂCOMIE

ndoit iaste chipul ispitelor. Că sau necazurile cearcă inimile, ca aurul în cuptoriu, prin răbdare vădindu-şi lămurirea lor, sau de multe ori şi însăş îndestulările vieţii în loc de ispitire să fac celor mulţi. Că deopotrivă iaste greu şi întru greotăţile lucrurilor a păzi sufletul înalt şi nebiruit, şi întru îndestulări şi străluciri a nu să înălţa spre ocară. Şi pildă a chipului celui dintâi al ispitelor iaste marele Iov, nevoitoriul cel nebiruit, carele pre toată punerea diavolului, ca pre o pornire de pârâu, cu inimă neclătită şi cu gânduri neschimbate priimindu-o, pre atâta mai presus de ispite s'au arătat, precât mai mari şi mai cu anevoe de scăpat să părea că i s'au pus lui dela vrăjmaşul luptele. Iar ale ispitelor îndestulării vieţii pilde sânt şi altele multe, dar şi bogatul cel ce s'au cetit acum de noi. Carele pre altă bogăţie o avea, şi pre alta o nădăjduia. Fiindcă milostivul Dumnezeu dintru început pre el pentru nemulţămirea năravurilor nu-l osândiia, ci pururea preste bogăţiia ceaia ce mai de nainte era, altă bogăţie adăogiia, doară cândva saţiu făcându-i lui, va trage sufletul lui spre a fi mai slobod şi mai blând. Că *unui om*, zice, *bogat i-au rodit ţarina, şi cugeta întru sine*: *Ce voiŭ face? Strica-voiŭ jitniţile meale, şi mai mari le voiŭ zidi.*[2] Deci pentru ce au rodit ţarina unui om carele dintru acea îndestulare nici un bine nu era să facă? Ca mai mult să se arate îndelunga-răbdare a lui Dumnezeu, că şi până la unii ca aceştea să întinde bunătatea lui. *Că ploao preste cei drepţi şi preste cei nedrepţi, şi îş răsare soarele său preste cei răi şi preste cei buni.*[3] Iar bunătatea aceasta a lui Dumnezeu mai mare adună munca celor ce viclenesc. Au adus ploile preste pământul cel lucrat de mâinile ceale lacome. Au dat soarele ca să încălzească sămănăturile şi să înmulţească rodurile prin îndestularea. Şi ceale dela Dumnezeu ádecă sânt ca de acest feliu: îndemânare a pământului, aşăzări cu bună linişte a văzduhurilor, îndestulări ale sămănăturilor, ajutorinţe ale boilor, cealealalte, cu care lucrarea de pământ obicinuiaşte a spori spre îndestulare. Dar ceale dela omul acesta ca ce feliu? Amărăciunea năravului, urăciunea de oameni, scumpeatea spre dare. Aceastea arăta [bogatul] cătră Făcătoriul-de-bine: nu ş'au adus aminte de firea cea de obşte, nu au socotit că trebuiaşte ca ceaia ce prisoseaşte să o împarţă lipsiţilor, nu au avut vreo purtare de grijă de porunca ce zice: *Nu te lepăda de a face bine celui lipsit*[4], şi: *Milosteniia şi credinţa să nu-ţi lipsească*[5], şi: *Frânge celui flă-*

---

[1] Lc. 12: 18.
[2] Lc. 12: 16-18.
[3] Mt. 5: 45.
[4] Pilde 3: 27.
[5] Pilde 3: 3.

mând pâinea ta[1]. Şi toţi prorocii, şi toţi dáscalii strigând, nu să asculta, ci jitiniţile să spărgea, de mulţimea rodurilor celor puse într'însele strâmtorându-se, iar inima cea scumpă nu să umplea. Că pururea pre ceale noao preste ceale veachi adăogându-le, şi cu adăogirile ceale din fiaştecarele an îndestularea crescându-o, la această nedomirire din carea nu poate eşi au căzut: că a să da în laturi şi a lipsi ceale vechi, pentru lăcomiia, nu lasă, şi a priimi pre ceale noao, pentru mulţimea, nu poate. Pentru aceasta fără de ispravă îi sânt lui sfaturile, şi cu nepriceapere grijile. Ce voiŭ face? Cine nu va milui pre cel ce iaste aşa împresurat? Ticălos pentru îndestularea, vreadnic de milă pentru bunătăţile ceale ce sânt de faţă, mai vreadnic pentru ceale ce să nădăjduesc. Că au doară venituri îi aduce lui pământul? Ci suspinuri îi răsare lui. Au doară îndestulare de roduri îi adună? Ci griji, şi mâhniri, şi nedomirire cumplită. Aseamenea ca cei săraci să tânguiaşte. Au nu acestaş glas sloboade şi cel ce pentru sărăcie să strimtorează? Ce voiŭ face? De unde hrane? De unde haine? Aceastea şi bogatul grăiaşte, să întristează cu inima, de grijă rozându-să. Că ceaia ce veseleaşte pre ceaialalţi, aceasta topeaşte pre lacomul. Că nu să bucură când îi sânt lui toate pline ceale din lăuntru, ci îi răneaşte lui sufletul bogăţiia când curge împrejur şi să răvarsă din jitniţe, ca nu cumva şi către cei de afară ivindu-să, să se facă pricină de vreun bine celor lipsiţi.

Şi mie mi să pare că patima sufletului lui să asemănează cu a celor lacomi cu pântecele, carii aleg mai bine a crăpa de multa îmbuibare, decât a da din rămăşiţe celor lipsiţi. Înţăleage, o, omule, pre Dătătoriul, adu-ţi aminte de sine cine eşti, ce iconomiseşti, dela cine ai luat, pentru care pricină te-ai ales mai mult decât cei mulţi? Al lui Dumnezeu celui bun te-ai făcut slujitoriu, iconom al celor împreună cu tine robi. Nu socoti că toate s'au gătit pentru pântecele tău; ca pentru ceale streine te sfătuiaşte pentru ceale ce ai în mâini. Puţină vreame te vesealesc, apoi curgând să vor stinge. Dar socoteala pentru dânsele ţi să va ceare cu deamăruntul. Iar tu pre toate cu uşi împreună şi cu zăvoară închizându-le le ţii. Şi legându-le cu peceţi, privighiezi preste griji, şi te sfătuiaşti singur, sfeatnic nebun pre sine avându-te. Ce voiŭ face? Gata era a zice că: Voiŭ umplea sufletele celor flămânzi, voiŭ deşchide jitniţile, şi pre toţi cei lipsiţi voiŭ chiema. Voiŭ urma lui Iosíf cu propoveduirea iubirii de oameni. Voiŭ grăi glas cu mărime de suflet: Câţi sânteţi lipsiţi de pâine, veniţi către mine, şi de darul cel dat dela Dumnezeu, cât iaste de ajuns fiaştecăruia, ca din nişte izvoară de obşte vă împărtăşiţi. Dar nu eşti tu întru acest fealiu. De unde? Carele zavistueşti oamenilor pentru dobândire, şi vicleană adunare de sfat în sufletu-ţi alcătuind, grijeşti nu cum să dai fiaştecăruia ceale de trebuinţă, ci cum pre toate priimindu-le, pre toţi de folosul cel dintr'însele să-i lipseşti. Au stătut de faţă cei ce cer sufletul, şi acela pentru bucate vorbeaşte cu sufletul. Întru această noapte să

[1] Is. 58: 7.

lua, şi întru mulți ani desfătarea nălucea. S'au slobozit toate să sfătuiască, şi arătată să-ş facă socoteala sa, ca vreadnică voinții sale să priimească hotărârea.

Care [lucru] te păzeaşte să nu pătimeşti tu! Că pentru aceasta s'au scris, ca să fugim de asemănare. Urmează pământului, o, omule, rodeaşte ca acela, nu te arăta mai rău decât acel neînsuflețit. Şi acela rodurile nu spre desfătarea sa, ci spre slujba ta le-au hrănit; iar tu pre rodul facerii de bine carele vei arăta, la sine pre acesta îl aduni. Pentru că darurile lucrurilor celor bune la cei ce le-au dat să întorc. Ai dat celui flămând, şi a ta să face ceaia ce s'au dat, întorcându-să cu adăogire. Că precum grâul carele cade în pământ dobândă să face celui ce îl aruncă, aşa pâinea ceaia ce să pune înainte celui flămând, cu multă roadă mai pre urmă aduce folosul. Să-ți fie dar ție sfârşitul plugăriei început sămănăturii céiĭ cereşti. Că *sămănați-vă voao*, zice, *spre dreptate*.[1] Deci pentru ce te necăjeşti? Pentru ce te trudeşti pre sine, nevoindu-te să închizi bogățiia cu lut şi cu cărămizi? *Mai ales iaste numele bun, decât bogăție multă*.[2] Iar de te minunezi de bani pentru cinstea ceaia ce să pricinuiaşte dintr'înşii, socoteaşte cât iaste mai de folos spre slavă a te numi părinte de nenumărați fii, decât a avea nenumărați statíri în pungă. Şi banii ádecă îi vei lăsa aicea, şi nevrând; iar slava cea pentru lucrurile ceale bune o vei duce către Stăpânul, când norod întreg, înaintea Judecătoriului celui de obşte încunjurându-te, hrănitoriu şi făcătoriu de bine şi cu toate numirile iubirii de oameni te vor numi. Nu vezi pre cei ce şăd în privelişti, carii luptătorilor, şi măscăricilor, şi unor oameni ce să trântesc cu hiarăle, la carii s'ar fi şi îngrețoşat cineva să caute, pentru puțină cinste şi gómot dela norod şi lovire în palme îş dau bogățiia lor, şi tu eşti scump la cheltuiale, vrând să te înalți la atâta slavă? Dumnezeu va fi carele te va priimi; îngerii carii te vor lăuda; oamenii cei dela zidirea lumii carii te vor ferici; slava cea veacĭnică, cununa dreptății, împărățiia ceriurilor vor fi ție darurile pentru iconomiia acestor stricăcioase. Din care de nici una nu grijeşti, pentru osârdiia cea către ceale de aicea trecând cu vedearea pre ceale ce să nădăjduesc. Vino dar, în multe chipuri iconomiseaşte-ți bogățiia, slobod şi strălucit făcându-te către cheltuialele săracilor. Zică-să şi pentru tine: *Risipit-au, dat-au săracilor, dreptatea lui rămâne în veac*.[3] Nu fii greu la preț, însărcinând nevoile. Nu aştepta scumpeatea grâului ca să deşchizi hambarurile. *Că cel ce vinde grâul scump, îl bleastămă norodul*.[4] Nu îngădui foametea pentru aur, nu lipsă de obşte pentru îndestularea ta. Nu te face cârciumar al ticăloşiilor omeneşti. Nu face urgiia lui Dumnezeu vreame de adunare de bani. Nu scărpina ranele celor ce rău pătimesc, cu toiagile. Tu la aur cauți, iar spre fratele nu te uiți. Şi scrisoarea banului o cu-

---

[1] Os. 10: 12.
[2] Pilde 22: 1.
[3] Ps. 111: 9.
[4] Pilde 11: 26.

noşti, şi pre cel adevărat de cel mincinos îl alegi, iar pre fratele în vreamea nevoii cu totul nu-l ştii.

Şi floarea aurului pre tine foarte te veseleaşte, iar cât urmează după tine suspinul celui lipsit nu socoteşti. Cum îți voiŭ aduce ție pătimirile săracului înaintea ochilor? Acela, socotind împrejur ceale din lăuntru, veade că aur la dânsul nici iaste, nici va fi vreodată; iar vase şi îmbrăcăminte, întru acest feliu precum pot fi averile săracilor, toate vreadnice de puțini bănişori. Ce dar? La copii deaciia îş întoarce ochii, ca pre ei aducându-i în târg, de aicea să-ş afle mângâiare a morții. Socoteaşte tu aicea luptă a nevoii foametii şi a dragostii părinteşti. Foametea îl îngrozeaşte cu moarte ticăloasă, iar firea îl trage înapoi, plecându-l să moară împreună cu copiii. Şi de multe ori pornindu-să, şi de multe ori oprindu-să, mai pre urmă s'au biruit, de lipsa cea de nevoe şi netrecută silit fiind. Şi ca ce feliu de sfaturi face în minte tatăl? Pre carele întâi voiŭ vinde? Şi pre carele cu drag va vedea vânzătoriul de grâu? La cel mai mare să viu? Ci mă cucernicesc de el, că iaste cel întâi. Dar la cel mai mic? Ci îm iaste milă de vârsta lui, carea încă nu simte ticăloşiile. Acesta foarte arătat seamănă părinților. Acela iaste îndemânatic spre învățătura cărții. Vai de nepriceapere! Ce să mă fac? La carele dintru aceştea să greşesc? Ce feliu de suflet de hiară să iau? Cum voiŭ uita firea? Deacă pre toți îi voiŭ ținea, pre toți îi voiŭ vedea prăpădindu-se de patima foametii. Deacă pre unul voiŭ vinde, cu care ochi la ceialalți ce au rămas voiŭ căuta, cu prepus deaciia făcându-mă lor spre necredință? Cum voiŭ lăcui în casă, eu singur pricinuindu-mi mie lipsa copiilor? Cum voiŭ veni la masă, carea dintru acest feliu de pricină are îndestularea? Şi tatăl ádecă cu multe lacrămi vine să vânză pre preaiubitul său fiiu, iar pre tine nu te înduplecă pătimirea, nu iai socoteală a firii. Ci foametea strâmtorează pre ticălosul, iar tu urneşti şi te prefaci, mai lungă făcându-i lui pătimirea. Şi acela inima sa îş o pune înainte preț pentru hrane, iar ție nu numai nu-ți amorțeaşte mâna priimind prețuri dintru acest feliu de ticăloşii, ci şi te priceşti pentru preț, şi te sileşti cum vei lua mai mult şi vei da mai puțin, despre toate părțile îngreoind ticălosului pătimirea. Nu lacrămă vreadnică de milă, nu suspin îți moae inima ta, ci neînduplecat eşti şi nemilostiv. Pre toate aur le vezi, aur le năluceşti. Aceasta îți iaste ție şi când dormi vis, şi când eşti deştept socoteală. Că precum cei eşiți din minte de nebunie, nu pre însăş lucrurile le văd, ci ceale din patimă nălucesc, aşa sufletul tău, de iubirea de bani cuprins fiind, toate aur, toate argint le veade. Mai cu drag vei vedea aurul decât soarele. Pofteşti ca toate întru firea aurului să se prefacă, încă şi te îndeletniceşti cu mintea spre aflare precât iaste cu putință.

Căci carea meşteşugire pentru aur nu faci? Grâul aur ție ți să face, vinul în aur să închiagă, lâna în aur să preface. Toată neguțătoriia, toată îndeletnicirea minții aur ție îți aduce. Însuşi aurul pre sine să naşte, înmulțindu-să cu împrumutările. Şi sațiu nu iaste, şi sfârşit al poftii nu să află. Că copiilor celor lacomi cu pântecele le dăm de multe ori, fără de cruțare, foarte a să umplea de ceale poftite, ca cu sațiul cel preste măsură să le pricinuim întoarcere şi urăciune. Iar

lacomul de a avea mai mult nu aşa, ci pre cât de mai multe să umple, pre atâta mai multe pofteaşte. *Bogăție de ar curge, nu vă lipiți inima.*[1] Iar tu opreşti pre cel ce curge, şi îi îngrădeşti curgerile. Apoi oprindu-să şi băltindu-să, ce îți face ție? Rumpe opriturile, precum şi acum cu sila încuindu-să şi poezându-să, strică jitnițile bogatului, surpă hambarurile lui, ca un vrăjmaş întrând înlăuntru. Dar mai mari le va zidi? Nearătat iaste de nu le va lăsa stricate celui după dânsul. Că mai iute poate să se ducă el de aicea răpindu-să, decât acealea dupre socoteala lui cea lacomă să se râdice. Ci bogatul acela ádecă are sfârşitul sfaturilor lui celor reale potrivit; iar voi, de vă plecați mie, toate uşile jitniților deşchizându-le, îndestulate sloboziți bogăției curgerile: ca unui râu mare ce curge preste pământ mult-roditoriu prin nenumărate şanțuri, aşa voi bogăției dându-i a să împărți prin multe fealiuri de cărări în casele săracilor. Puțurile de vor umbla, şi apa dintr'însele de să va scoate, mai cu bune curgeri să fac; iar de vor sta şi să vor părăsi, să clocesc. Aşa şi bogățiia ceaia ce şade şi stă la un loc iaste nefolositoare, iar ceaia ce să mişcă şi să mută dela unii la alții iaste de obşte folositoare şi roditoare. O, câtă iaste lauda dela cei ce dobândesc facerile de bine, pre carea tu să nu o defaimi! Câtă iarăşi plata dela dreptul Judecătoriu, căriia tu să nu fii necredincios! Pretutindenea să te întâmpine pre tine pilda bogatului celui prihănit, carele pre bunătățile ceale ce era acum de față păzindu-le, şi pentru ceale ce să nădăjduia grijindu-să, şi nearătat având de va trăi până mâine, pre păcatul de mâine astăzi mai nainte îl păcătuia. Încă nu venise rugătoriul, şi apucând mai nainte arăta sălbătăciia. Nu adunase rodurile, şi a lăcomiei acum avea osânda. Pământul cu rodurile sale să arăta cu bună priimire, deasă arătând holda în brazde, şi mulți ivind strugurii pre vițe, şi încărcat de rod dând pre maslin, şi toată desfătarea cea din rodurile pomilor făgăduindu-să. Iar el cu nepriimire să arăta, şi cu nerodire. Încă nu avea, şi de acum zavistuia celor lipsiți. Măcar că câte primejdii să întâmplă mai nainte de culeagerea rodurilor? Că şi grindina de multe ori le-au sfărămat, şi arşița le-au hrăpit din mijlocul mâinilor, şi ploae curgând din nori afară de vreame, le-au stricat pre roduri. Deci pentru ce nu te rogi Domnului ca să săvârşască darul? Ci, apucând mai nainte, nevreadnic pre sine te faci de priimirea celor ce s'au arătat.

Şi tu ádecă întru ascuns grăeşti cu sine, iar graiurile tale în ceriu să cearcă. Pentru aceasta de acolò îți vin ție răspunsurile. Dar care sânt şi ceale ce zice? *Suflete, ai multe bunătăți strânse: mănâncă, bea, veseleaşte-te în toate zilele.*[2] O, nesocoteală! Dar de ai fi avut suflet porcesc, ce alt, fără numai aceasta i-ai fi binevestit lui? Aşa de dobitocesc eşti, aşa de nepriceput de bunătățile sufletului, cât cu bucatele trupului îl ospeteazi pre el? Şi câte priimeaşte şezutul, aceastea le trimiți sufletului? De are faptă bună, de iaste plin de lucruri bune, de iaste împrietenit cu Dumnezeu, are multe bunătăți, şi veselească-să veseliia cea bună

[1] Ps. 61: 11.
[2] Lc. 12: 19.

a sufletului. Dar de vreame ce ceale pământeaşti cugeți, şi dumnezeu ai pre pântece, şi cu totul eşti trupesc, robit fiind patimilor, ascultă-ți numirea cea cuviincioasă ție, pre carea nimenea din oameni nu ț'au pus-o ție, ci însuşi Domnul: *Nebune, întru această noapte sufletul tău vor să-l ceară dela tine. Dar ceale ce ai gătit cui vor fi*?[1] Mai mare iaste râsul nebuniei decât munca cea veacĭnică. Că cel ce după puțin va să se răpească, ce fealiu de sfaturi face? *Strica-voiŭ jitnițile meale, şi mai mari le voiŭ zidi*. Bine faci, aş fi zis eu către el. Că vreadnice de stricat sânt cămările nedreptății. Surpă cu mâinile tale ceale ce rău ai zidit. Râsipeaşte hambarurile de grâu, dela care nimenea cândva s'au dus dobândind mângâiare, prăpădeaşte toată casa cea păzitoare de lăcomie, descopere învălişul, dă jos zidurile, arată soarelui grâul cel ce mucezeaşte, scoate din temniță bogățiia cea legată, arată la iveală lăcaşurile ceale întunecoase ale lui mamonà. *Strica-voiŭ jitnițile meale, şi mai mari le voiŭ zidi*. Dar deaca şi pre aceastea le vei umplea, oare ce vei mai socoti? Sau iarăşi a le strica şi iarăşi a le zidi? Şi ce iaste mai nebunesc lucru decât aceasta, a osteni fără de sfârşit, a zidi cu osârdie, şi cu osârdie a strica? Ai jitnițe, de vei voì, pre casele săracilor. Adună-ți ție comoară în ceriu.[2] Ceale ce acolò să aşază, nu moliile le mănâncă, nu putrejunea le strică, nu tâlharii le fură. Ci atuncea voiŭ da celor lipsiți, când voiŭ umplea jitnițile ceale de a doao. Îndelungați ț'ai înfipt ție anii vieții. Socoteaşte să nu te apuce mai nainte vreamea ceaia ce după soroc să grăbeaşte. Că făgăduința nu iaste dovedire a bunătății, ci a vicleşugului. Că te făgădueşti nu ca să dai pre urmă, ci ca să muți vreamea cea de față. Că acum ce iaste ce te popreaşte spre dare? Au nu au venit cel lipsit? Au nu sânt jitnițile pline? Au nu iaste plata gata? Au nu iaste porunca luminată? Cel flămând să topeaşte, cel gol înghiiață, acela dela carele i să ceare datoriia să zugrumă; şi tu milosteniia o urneşti pre mâine? Ascultă pre Solomón: *Să nu zici: Du-te şi să te întorci, şi mâine îți voiŭ da, putând tu a face bine, că nu ştii ce va naşte zioa cea viitoare*.[3] Ce fealiu de porunci treci cu vedearea, apucând mai nainte şi astupându-ți urechile cu iubirea de argint? Câtă mulțămită ți să cuveniia ție să aibi către Făcătoriul-de-bine, şi să fii bucuros şi veasel pentru cinstea aceasta, că nu tu superi uşile altora, ci alții vin la ale tale? Iar acum eşti trist şi cu anevoe de întâlnit, fugind de întâmpinări, ca nu cumva să fii silit să scoți ceva cât de puțin din mâini. Un cuvânt ştii: Nu am, nici voiŭ da, că sânt sărac. Sărac eşti cu adevărat, şi lipsit de tot binele. Sărac de dragoste, sărac de iubirea de oameni, sărac de credința cea către Dumnezeu, sărac de nădeajdea cea veacĭnică. Împărțitori grâului fă pre frați. Ceaia ce mâine va să putrezească, astăzi dă-o celui lipsit. Chip al lăcomiei cel preacumplit iaste a nu da celor lipsiți nici ceale ce să strică.

---

[1] Lc. 12: 20.
[2] Mt. 6: 20.
[3] Pilde 3: 28 şi 27: 1.

Pre cine, zice, nedreptățesc, țiindu-mi ale meale? Care, spune-mi, sânt ale tale? De unde le-ai luat şi le-ai adus în viața aceasta? Precum deacă cinevaş în privealişte apucând loc de priveală, ar fi oprit pre cei ce ar fi întrat pre urmă, a sa numai socotind ceaia ce s'au pus să fie de obşte la toți cu întrebuințarea, întru acest fealiu sânt şi bogații. Că pre ceale de obşte mai nainte apucându-le, ale sale le fac pentru această mai nainte apucare. Că de ar fi luat fiiaştecarele ceaia ce iaste de ajuns spre mângâiarea trebuinții sale, nimenea nu ar fi fost bogat, nimenea nu ar fi fost lipsit. Au nu ai căzut gol din pântece? Au nu vei să te întoci iarăş gol în pământ? Dar aceaste bunătăți care sânt acum la tine, de unde sânt? De zici că singure de sine, eşti fără de Dumnezeu, necunoscând pre Ziditoriul, nici mulțămind celui ce le-au dat. Iar de mărturiseşti că sânt dela Dumnezeu, spune-ne noao cuvântul pentru care le-ai luat. Au doară nedrept iaste Dumnezeu, cel ce nepotrivit ne împărțeaşte noao ceale ale vieții? Pentru ce tu eşti bogat, iar acela sărac? Au nu cu adevărat ca şi tu să priimeşti plata bunătății şi a iconomiei céiĭ credincioase, şi acela să se cinstească cu darurile ceale mari ale răbdării? Iar tu pre toate cuprinzându-le în sânurile ceale nesățioase ale lăcomiei, şi pre atâțea lipsindu-i de aceastea, socoteşti că pre nimenea nu nedreptățeşti? Cine iaste lacomul? Cel ce nu stă întru ceale ce îi sânt de ajuns. Cine iaste jăfuitoriul? Cel ce ia pre ale fiiaştecăruia. Dar tu au nu eşti lacom? Dar tu au nu eşti jefuitoriu, pre ceale ce ai priimit spre iconomie, pre acealea numai ale tale făcându-le? Sau oare cel ce dezbracă şi lasă gol pre cel îmbrăcat fur să va numi, iar cel ce pre cel gol nu-l îmbracă, putând a face aceasta, de altă numire iaste vreadnic? A celui flămând iaste pâinea carea tu o ții. A celui gol iaste haina carea tu o păstrezi în lăzi. A celui desculț iaste încălțămintea carea putrezeaşte la tine. A celui ce are trebuință iaste argintul carele îl ai îngropat. Pentru aceaia pre atâța nedreptățeşti, la câți puteai a da.

Bune sânt, zice, cuvintele, dar mai bun iaste aurul. Precum cei ce vorbesc cu cei învierşunați pentru înfrânarea poftelor. Că aceia, când să prihăneaşte curva, din pomenirea eiĭ să aprind spre pofte. Cum îți voiŭ aduce înaintea ochilor pătimirile săracului, ca să cunoşti ca dela ce feliu de suspinuri îți aduni ție comoară? O, de cât preț vreadnic ți să va arăta ție în zioa judecății graiul acela: *Veniți, blagosloviții părintelui mieu, moşteniți împărățiia carea iaste gătită voao dela întemeiarea lumii. Că am flămânzit, şi mi-ați dat de am mâncat. Am însetat, şi mi-ați dat de am băut. Gol am fost, şi m'ați îmbrăcat.*[1] Cât iarăş cutremur, şi sudoare, şi întunecare te va cuprinde când vei auzi osânda: *Duceți-vă dela mine, blestemaților, întru întunearecul cel mai din afară, carele iaste gătit diavolului şi îngerilor lui. Că am flămânzit, şi nu mi-ați dat să mănânc. Am însetat, şi nu mi-ați dat să beau. Gol am fost, şi nu m'ați îmbrăcat.*[2] Că nici acolò nu răpitoriul să vinuiaşte, ci cel ce nu au împărtăşit ceale bune să osân-

[1] Mt. 25: 34-36.
[2] Mt. 25: 41-43.

deaşte. Şi eu am zis ceale ce am socotit că sânt de folos. Iar ție, de vei asculta, arătate îți sânt bunătățile ceale făgăduite; iar de nu vei asculta, scrisă îți iaste îngrozirea. De a căriia ispitire fac rugăciuni ca să scapi, luând socoteală mai bună, ca preț de izbăvire să ți să facă ție bogățiia ta[1], şi să mergi la ceale gătite cereşti bunătăți, cu darul celui ce ne-au chiemat pre noi pre toți la împărățiia sa, căruia slava şi stăpânirea în veacii veacilor, Amin.

[1] Pilde 13: 8.

A ACESTUIAŞI VOROAVĂ
la o parte a Psalmului al patrusprezeacelea.
ŞI ÎMPROTIVA CELOR CE IAU DOBÂNDĂ

ri, când vorbiiam cătră voi pentru Psalmul al patrusprezeacelea, nu ne-au slobozit vreamea să ajungem la sfârşitul cuvântului. Iar acum am venit datornici cunoscători de bine şi mulțămitori, ca să vă plătim datoriile ceale ce au mai rămas. Şi iaste ceaia ce au mai rămas mică ádecă la auz, cât aşa să pare (şi poate pre mulți din voi i-au şi trecut, şi nu s'au băgat în seamă), cât nici a să socoti că au rămas ceva din Psalm. Dar însă noi, cunoscând că acel mic cuvânt are mare puteare la lucrurile vieții aceştiia, nu am socotit cu cuviință să lăsăm folosul cercării. Deci scriind prorocul cu cuvântul pre bărbatul cel desăvârşit, carele va să sue la viața cea neclătită, între vitejiile lui au numărat aceaia că *argintul lui nu l-au dat cu camătă*.[1] În multe locuri ale Scripturii iaste prihănit păcatul acesta. Că şi Iezekiil între ceale preamari răotăți pune a lua cineva *dobândă şi înmulțire*.[2] Şi leagea arătat opreaşte: *Să nu iai camătă dela fratele tău şi dela vecinul tău*.[3] Şi iarăşi zice: *Vicleşug preste vicleşug, şi camătă preste camătă*.[4] Încă şi pentru cetatea cea îndestulată întru mulțimea răotăților, ce zice Psalmul? *Nu au lipsit din ulițile eiĭ camăta şi vicleşugul*.[5] Şi acum haractír şi semn al omului celui desăvârşit însăşi aceasta au luat prorocul, zicând: *Argintul lui nu l-au dat cu camătă*. Că cu adevărat mulțime şi covârşire de cruzime şi de nemilostivire are lucrul acesta, ca cel ce iaste lipsit de ceale de nevoe să ceară împrumutare spre mângâiarea vieții, iar acela să nu să îndestuleaze cu capetele[6], ci să afle din ticăloşiile săracului venituri luişi şi să adune bogății. Şi Domnul ádecă arătat ne-au poruncit noao, zicând: *Şi pre cel ce voiaşte să se împrumuteaze dela tine nu îl întoarce*[7]; iar iubitoriul de argint, văzând pre om din pricina nevoii tăvălindu-să înaintea lui la picioare, şi rugându-să, şi ce nu făcând smerit, ce nu zicând, nu miluiaşte pre cel ce pătimeaşte rău preste cuviință, nu socoteaşte firea, nu să pleacă rugăciunilor, ci neînduplecat şi nemuiat stă, nu să supune cearerilor, nu să înfrânge de lacrămi, stă întru tăgăduire, să jură şi să blestemă pre sine că cu adevărat iaste lipsit de bani, şi caută şi el, doară va găsi pre cineva ca să-l împrumuteaze, şi încredințează minciuna cu jurământuri, rea neguțătorie a cruzimii şi nemilostivirii având pre jurământul cel mincinos. Iar deacă cel ce ceare împrumutarea va pomeni de dobânzi, şi va numi zăloagele, atuncea, lăsând în jos sprânceana, zâmbeaşte a râde, şi îşi aduce aminte de priiateşugul cel părintesc, şi îl numeaş-

---

[1] Ps. 14: 5.
[2] Iez. 22: 12.
[3] A 2-a Leage 23: 20.
[4] Ier. 9: 6.
[5] Ps. 54: 12.
[6] Capitalul. (N. ed.)
[7] Mt. 5: 42.

te priiaten şi iubit. Şi vom vedea, zice, poate să se afle la noi ceva argint. Că iaste un amanet al oarecăruia priiaten, carele ni l-au încredinţat noao spre dobândă, ca să dobândească cu el. Ci acela au rânduit dobânzile greale pentru el, iar noi negreşit vom lăsa mai jos ceva, şi îl vom da cu dobânzi mai uşoare. Aceastea prefăcându-să, şi cu aceaste cuvinte măgulind şi amăgind pre ticălosul, îl mai leagă şi cu zápise, şi lângă sărăciia ceaia ce îl chinuia, îi hrăpeaşte şi slobozeaniia omului şi să duce. Că cel ce să supune pre sine datoriu la dobânzi pre care nu le poate plăti, robie de a lui voe au priimit în toată viaţa. Bani, spune-mi, şi venituri cauţi dela cel lipsit? Şi de putea el să te arate pre tine mai bogat, ce căuta la uşile tale? Au venit să dobândească ajutoriu, şi au aflat vrăjmaş; leacuri căuta, şi au nemerit otravă. Fiind trebuinţă să-i mângâi sărăciia omului, iar tu îi înmulţeşti nevoia, căutând să dobândeşti dela cel lipsit. Precum deacă un doftor, întrând la bólnavi, în loc de a le întoarce lor sănătatea, el le-ar fi hrăpit şi cea mică puteare ce le-ar fi mai rămas, aşa şi tu pre nevoile celor ticăloşi pricină de venituri le faci. Şi precum plugarii poftesc ploi spre înmulţirea sămănăturilor, aşa şi tu nevoi şi lipse ale oamenilor cauţi, ca să ţi să facă ţie banii pricinuitori de dobândă şi de câştig. Şi nu ştii că din dobânzi mai multă adăogire faci la păcate, decât afli creaştere la bogăţie. Şi cel ce caută să ia împrumut stă la mijloc cuprins de nepriceapere. Căci când caută la sărăcie, să deznădăjduiaşte de a plăti, iar când caută la nevoia cea de faţă, îndrăzneaşte de ia împrumut. Apoi acela s'au biruit, supuindu-să nevoii, iar acesta să duce, legându-l pre el cu zapise şi cu chezaşi.

Iar deaca au luat banii, în zioa cea dintâi iaste luminat şi veasel, bucurându-să de floare streină şi vestindu-să cu prefacerea vieţii. Şi masa iaste îndestulată, îmbrăcămintea mai scumpă, slugile schimbate mai spre strălucire cu portul, linguşitori oaspeţi, carii sânt trântori ai caselor, nenumăraţi. Iar după ce să duc banii, şi vreamea trecând, aduce împreună cu sine dobânzile, nu nopţile îi aduc lui odihnă, nu zioa îi iaste luminată, nu soarele veasel, ci să scârbeaşte de viaţă, uraşte zilele că ajung la soroc, să teame de luni ca de nişte născătoare de dobânzi; de doarme, veade în somn vis rău, pre împrumutătoriul stându-i la cap; de iaste deştept, gândirea lui şi grija îi iaste dobânda. *Împrumutătoriul*, zice, *şi datornicul unul cu altul s'au întâlnit, iar Domnul pre amândoi îi va cerceta*.[1] Unul ca câinele aleargă la vânat, iar altul ca de o vânare gata să teame de întâlnire. Că îi râdică lui îndrăzneala de a vorbi sărăciia. Amândurora socoteala le iaste pe deageate. Că unul să bucură pentru creaşterea dobânzilor, iar altul suspină pentru adăogirea ticăloşiilor. *Bea apă din vaseale tale*[2], ádecă averile tale le socoteaşte, nu mearge la izvoară streine, ci din livezile şi curgerile tale adună-ţi ţie mângâiarile vieţii. Ai arămuri, haină, dobitoc, vase de multe fealiuri? Pre aceastea le vinde. Pre toate priimeaşte a le da, afară de slobozenie.

---

[1] Pilde 29: 13.
[2] Pilde 5: 15.

Dar îmi iaste ruşine, zice, aceastea a le scoate spre vânzare la arătare. Ce dar, când puțin mai pre urmă altul pre iale le va scoate, şi le va pune la mezat pre ale tale, şi înaintea ochilor tăi le va vinde pe nimic? Să nu mergi la uşi streine. *Că fântână strâmtă iaste cu adevărat cea streină.*[1] Mai bine iaste ca cu aflările şi chipurile ceale câte puțin să-ți mângâi trebuința, decât deodată înălțându-te cu ceale streine, mai pre urmă de toate împreună bunătățile tale să te goleşti. Deci de ai de unde să plăteşti, pentru ce nu îți împlineşti trebuința dintru aceale ajutóruri? Iar de eşti lipsit şi nu poți a plăti, rău cu rău vindeci. Nu priimi să te încunjure datornic, nu suferi să te caute şi să te úlme ca pre un alt vânat. Început al minciunii iaste luarea împrumut, şi pricină a nemulțămirii, a necunoştinții facerii de bine, a jurământului mincinos. Altele sânt cuvintele când ia împrumut, şi altele când i să ceare. O, de nu te-aş fi mai întâlnit atuncea, aş fi aflat ajutóruri spre izbăvirea de nevoe! Au nu fără de voia mea mi-ai pus în mână banii? Rău au fost aurul tău, şi tăiat banul. Deci ori priiaten de iaste cel ce dă împrumut, nu te păgubi de prieteşugul lui, ori vrăjmaş, nu te face supus protivnicului. Puțin fălindu-te cu ceale streine, mai pre urmă te vei lipsi şi de ceale părinteşti. Sărac eşti acum, dar slobod; iar de te vei îndatori, nici te vei îmbogăți, şi de slobozenie te vei lipsi. Rob al împrumutătoriului iaste cel ce s'au împrumutat, şi rob tocmit cu sâmbrie, purtând slujba netrecută. Câinii luând, să îmblânzesc; iar împrumutătoriul luând, să mai zădăraşte. Că nu încetează de a lătra, ci mai mult ceare. De te vei jura, nu creade. Cearcă ceale ce ai în casă, iscodeaşte alişverişurile tale. De vei eşi din casă, te trage la dânsul şi te târaşte. De te vei ascunde pre tine înlăuntru, stă dinnaintea casii şi bate la uşă. Înaintea soției tale te ruşinează, înaintea priiatenilor te ocăraşte, în târguri te zugrumă, rea întâlnire a sărbătorii. Viața ție ți-o face ticăloasă şi nesuferită. Ci mare, zice, iaste nevoia, şi nici un chip de agoniseală de bani nu iaste altul. Care dar iaste folos dintru a urni zioa de astăzi? *Că iarăş va veni la tine lipsa ca un bun alergătoriu, şi aceaiaş nevoe cu adăogire va sosi.*[2] Că împrumutarea nu izbăvire de tot, ci puțină urnire a nedomiririi dă. Astăzi să pătimim greotățile lipsii, şi să nu le păstrăm pe mâine. De nu te vei împrumuta, aseamenea vei fi sărac şi astăzi, şi pre urmă; iar de te vei împrumuta, mai rău te vei ticăloşi, fiindcă camăta creaşte sărăciia. Şi acum nimenea nu te prihăneaşte pre tine pentru că eşti sărac. Că răul iaste fără de voe. Iar de te vei face supus dobânzilor, nu iaste carele nu va ocărî nesocoteala ta.

Deci lângă răotățile ceale fără de voe să nu mai tragem asupră-ne şi răotate de voe din nebuniia noastră. Că a unii minți copilăreşti iaste a nu să întocmi şi a să pune la aşăzare pre sine din lucrurile ceale de față, ci încredințându-să la nădejdi nearătate, a îndrăzni la vătămare arătată şi văzută. Acum socoteaşte de unde vei să plăteaşti. Oare din ceale ce vei să iai? Dar acealea nu sânt de ajuns

[1] Pilde 23: 26.
[2] Pilde 24: 34.

ca să împlinească şi trebuința şi plata. Iar de vei socoti din dobânzile, de unde să vor înmulți banii atâta de mult, cât deosebi să împlinească trebuința ta, şi deosebi să plătească capetele, şi afară de aceastea să nască şi dobânzi? Dar nu vei plăti împrumutarea din ceale ce iai. Dar oare din altele? Deci aceale nădeajdi să aşteptăm, şi să nu venim ca peştii la râmă. Că precum aceia împreună cu hrana înghit undița, aşa şi noi pentru bani ne împungem în dobânzi. Nici o ruşine nu pricinuiaşte sărăciia. Pentru ce dar ne adăogăm noao ocările ceale ce să pricinuesc din datorie? Nimenea pre rane cu rană nu le tămăduiaşte, nici cu răul să vindecă răul, nici cu dobânzile să îndreptează sărăciia. Bogat eşti? Nu te împrumuta. Sărac eşti? Nu te împrumuta. Că de eşti îndestulat, nu ai trebuință de împrumutare; iar de nu ai nimic, nu vei plăti ce ai luat împrumut. Nu îți da viața ta la căința cea de pre urmă, ca nu cumva să fericeşti zilile ceale mai nainte de dobânzi. Cu una aceasta ne deosebim cei săraci de cei bogați, ádecă cu negrijirea. Şi râdem noi, dormind, de aceia ce priveghiază, şi noi fără de grijă petrecând; şi slobozi fiind, de aceia ce să nevoesc pururea şi să grijăsc. Iar cel îndatorat şi sărac iaste, şi cu multe griji încunjurat. Fără de somn iaste noaptea, fără de somn iaste zioa; în toată vreamea pironit în socoteală: acum ádecă avearea sa prețuind, iar acum casele ceale scumpe, țarinile bogaților, hainile acelora cu carii să întâlneaşte, vasele acelora ce îl ospetează. De ar fi fost, zice, aceastea ale meale, le-aş fi vândut drept atâta şi atâta, şi m'aş fi izbăvit de dobândă. Aceastea şi noaptea în inima lui şed, şi zioa cugetile îi cuprind. De va bate cineva în uşă, cel îndatorit să vâră supat. Iute au întrat cineva? Aceluia i-au sărit inima. Latră câinile? Iar acela să umple de sudoare, şi îl cuprinde fiori, şi caută pe unde să fugă. Când vine sorocul, să îngrijaşte ce să mință, care pricină să plăzmuiască ca să amăgească pre împrumutătoriul. Nu te socoti pre tine numai când priimeşti, ci şi când ți să ceare. Pentru ce te înjugi cu o hiară mult născătoare? Pentru epuri spun că împreună şi nasc, şi hrănesc, şi în pântece zămislesc. Aşa şi banii cămătarnicilor împreună să dau împrumut, şi nasc, şi odrăslesc. Că încă nu i-ai priimit în mână, şi a lunii céiĭ de față ți s'au cerut dobânda. Şi banii aceia iarăşi făcându-să împrumutare, alt rău au hrănit, şi acela altul, şi aşa răul fără de sfârşit. Pentru aceaia şi de numirea aceasta s'au învreadnicit chipul acesta al lăcomiei. Că precum socotesc, *tókos*, ádecă naştere (că aşa să numeaşte ellineaşte camăta, *tókos*, care cuvânt, tâlmăcindu-să romêneaşte, însemnează naştere), s'au numit ea pentru multa naştere a răotății. Că de unde de aiurea? Sau poate naştere să zice pentru chinurile şi scârbeale care are fire a pricinui în sufletele celor ce să împrumutează. Că precum vine chinurile la ceaia ce naşte, aşa sorocul la cela ce iaste datoriu. Camătă preste camătă adăogându-să, din răi născători, rău puiu iaste. Aceastea să se zică pui de năpârcă, ádecă naşterile dobânzilor. Pentru năpârci spun că, mâncând pânteceale maicii lor, aşa es; şi dobânzile, mâncând caseale datornicilor, aşa să nasc. Semințile în treacere de vreame rânduită răsar, şi jivinele în vreame rânduită îş iau săvârşirea lor şi să nasc; iar dobânda astăzi să naşte, şi astăzi înceape ea a naşte.

Jivineale ceale ce degrab fată, degrab încetează de fătat; iar banii degrab luând început de a să înmulți, fără de sfârşit priimeaşte adăogirea spre mai mult. Toate ceale ce cresc, când vor ajunge la mărimea sa, stă de a mai creaşte; iar argintul lacomilor împreună cu vreamea pururea creaşte. Jivinile, după ce dau puilor naşterea, iale încetează de zămislire şi purtarea în pântece; iar arginții împrumutătorilor, şi cei ce să fac pre urmă nasc, şi capetele ceale vechi întineresc. O, să nu vii tu întru ispitirea şi primejdiia aceştii ciudate hiară!

Slobod vezi soarele. Pentru ce tu singur îți zavistueşti slobozeniia vieții? Nici unul din luptătorii cu pumnii nu fuge aşa de lovirile celui împrotivă-luptătoriu, precum cel ce au luat împrumut de întâlnirile celui ce i-au dat împrumut, ascunzându-şi capul după stâlpi şi după ziduri. Cum dar mă voiŭ hrăni, zice? Ai mâini, ai meşteşug: tocmeaşte-te cu simbrie, slujaşte. Multe sânt chipurile vieții, multe sânt pricinile. Dar nu poți? Ceare dela cei ce au. Dar iaste ruşine a ceare? Mai ruşine cu adevărat iaste a te împrumuta şi a-l lipsi pre acela de ceale ce te-ai împrumutat. Nu puind negreşit legi zic aceastea, ci arătând că toate îți sânt mai suferite ție decât a te împrumuta. Furnica nici cerând, nici împrumutându-să, poate a să hrăni; şi albina rămăşițile hranii eiĭ le dăruiaşte împăraților, la care nici mâini, nici meşteşuguri firea nu i-au dat. Iar tu, omul, jivina cea isteață şi cu bună întocmeală, un meşteşug din toate nu vei afla spre petreacerea vieții? Măcar că vedem că nu cei lipsiți de ceale de nevoe vin la împrumutare (că nici au pre cei ce să-i crează). Ci să împrumutează oameni carii să dau pre sine la chieltuiale slobode şi desfătări nefolositoare, cei ce slujesc ádecă poftelor muereşti. Mie, zice, îmi trebuiaşte haină scumpă şi scule de aur, copiilor podoabă frumoasă de haine, şi slugelor îmbrăcăminte cu flori şi cu fealiuri de văpseale împestrițită, şi la masă îndestulare. Cel ce slujaşte muerii cu aceastea vine la zaraf, şi mai nainte de a întrebuința pre ceale ce au luat, schimbă stăpânul unul dela altul, şi împreunând pururea pre împrumutători pre unii cu alții, cu necurmarea răului acopere lipsa. Şi precum cei idropicoşi să par că sânt graşi, aşa şi acesta să năluceaşte că iaste bogat, fiindcă pururea ia, şi pururea dă, şi cu ceale de-a doao vindecând pre ceale dintâi, îş pricinuiaşte lui din necurmarea răului crédet de a lua. Apoi, precum la venin, cei ce pururea varsă ceaia ce iaste împrotivă, de va lua mai nainte de a să curăți de tot a doao hrană, iarăşi varsă cu dureare şi cu icnituri – aşa şi aceştea, dobânzi din dobânzi mutând, şi mai nainte de a curăți pre ceale dintâi, a doao datorie adăogând, puțină vreame întru ceale streine slăvindu-să, mai pre urmă şi de ceale ale lor plâng. O, pre câți au stins bunătățile ceale streine! Câți în somn îmbogățindu-se, în mari ticăloşii şi pagube au căzut! Dar mulți, zice, s'au îmbogățit şi din luaturile împrumut. Dar mai mulți, socotesc, au venit la lațuri. Şi tu pre cei ce s'au îmbogățit îi vezi, iar pre cei ce s'au spânzurat nu îi numeri. Carii nesuferind ruşinea cea din cearerile datoriilor, au ales mai mult moartea cea cu spânzurare, decât a trăi cu ocară. Am văzut eu vedeare jalnică, copii slobozi şi blagoródnici trăgându-se la târg pentru datorii părinteşti. Nu ai să le laşi bani copiilor? Nu le lua şi

blagoródiia. Una aceasta păzeaşte-le lor, slobozeniia, amanetul acela carele l-ai luat dela părinţi. Nimenea vreodată nu să pâraşte pentru sărăciia tatălui său: iar datoriia părintească duce în temniţă. Nu lăsa zapis ca un blestem părintesc, pogorându-să la feciori şi la nepoţi.

Auziţi, bogaţilor, ca ce fealiu sfătuim pre săraci pentru cruzimea şi nemilostivirea voastră, ádecă ca să sufere mai vârtos întru nevoi, decât să priimească ticăloşiile ceale din dobânzi. Iar de v'aţi fi plecat şi aţi fi ascultat pre Domnul, ce trebuinţă era de cuvintele aceastea? Şi carea iaste sfătuirea Stăpânului? *Daţi împrumut dela carii nu nădăjduiţi a lua*.[1] Şi ce fealiu de împrumutare, zice, iaste aceasta, cu carea nu iaste înjugată nădăjde de dare înapoi? Înţeleage putearea cuvântului, şi te vei minuna de iubirea de oameni a Puitoriului de leage. Când vei vrea să dai săracului pentru Domnul, aceaiaş şi daru iaste, şi împrumutare: daru ádecă pentru nenădăjduirea luării, iar împrumutare pentru dăruirea cea mare a Stăpânului, celui ce răsplăteaşte pentru el, carele mici luând prin săracul, mari va să răsplătească pentru iale. *Că cel ce miluiaşte pre sărac, dă împrumut lui Dumnezeu*.[2] Au nu voeşti să aibi pre Stăpânul a toate datoriu ţie spre răsplătire? Sau de ţi să va făgădui ţie vreunul din bogaţii cetăţii că va plăti pentru alţii, priimeşti chezeşluirea lui? Iar pre Dumnezeu răsplătitoriu pentru săraci nu priimeşti? Dă argintul cel ce zace în zadar, neîngrăoindu-l pre el cu adăogiri, şi amândurora va fi bine. Că şi ţie ţi să va păzi cu întărire, şi aceluia i să va face folosul cel din uneltire. Iar de cauţi şi adăogire, îndestulează-te cu ceale dela Domnul: el pentru săraci va răsplăti înmulţirea. Dela cel cu adevărat iubitoriu de oameni aşteaptă ceale iubitoare de oameni. Că ceale ce iai tu, aceastea întrec pre toată covârşirea şi mulţimea urăciunii de oameni. Din nevoi dobândeşti. Din lacrămi aduni bani. Pre cel gol îl zugrumi. Pre cel ce moare de foame îl baţi. Milă nicăirea. Gândire că cel ce pătimeaşte iaste de un neam, nici una. Şi pre căştigurile ceale dintru aceastea iubitoare de oameni le numeşti? *Vai celor ce zic amarul dulce*[3], şi celor ce numesc pre urâciunea de oameni iubire de oameni. Nici gâciturile lui Sampson nu era întru acest fealiu, care le punea înaintea celor împreună-ospătători: *Din cel ce mănâncă au eşit mâncare, şi din cel tare au eşit dulceaţă*[4]: şi din urâtoriul de oameni de oameni au eşit iubire de oameni. *Nu culeg din spini struguri, nici din ciulini smochine*[5], nici din camete iubire de oameni. *Că tot pomul putred roade reale face*.[6] Unii sânt sutăşuitori (carii iau ádecă la sută unul pe lună) şi zeciuitori, numiri şi de auzit înfricoşate; cerători lunatici, carii ca dracii cei ce fac epilipsiile să pun asupra săracilor pe la periodurile luminii. Rea dare la amândoi, şi la cel ce dă, şi la cel ce ia, că aduce

---

[1] Lc. 6: 34.
[2] Pilde 19: 17.
[3] Is. 5: 20.
[4] Jud. 14: 14.
[5] Mt. 7: 16.
[6] Mt. 7: 17.

vătămarea unuia la bani, iar altuia la suflet. Plugarul, după ce ia spicul, nu mai caută iarăş supt rădăcină sămânța. Iar tu şi rodurile le ai, şi de ceale vechi nu te depărtezi. Fără de pământ sădeşti, fără de sămânță seaceri, cui aduni iaste neştiut. Cel ce lăcrămează pentru dobânzi iaste arătat; iar cel ce va să dobândească venitul şi folosul cel dintru aceastea iaste întru îndoială. Că iaste neştiut de nu vei lăsa altora harul bogăției, păstrându-ți ție ca o comoară răul cel din nedreptate. Deci nici *pre cel ce voiaşte să se împrumuteaze dela tine nu-l întoarce*[1], şi *argintul tău cu camătă nu-l da*[2], ca din leagea veache şi cea noao învățându-te ceale de folos, cu bună nădeajde să te duci cătră Domnul, ca acolò să iai cametele şi dobânzile lucrurilor celor bune în Hristos Iisus, Domnul nostru, căruia slava şi stăpânirea în veacii veacilor, Amin.

[1] Mt. 5: 42.
[2] Ps. 14: 5.

A ACESTUIAŞI VOROAVĂ CĂTRĂ CEI BOGAŢI

'au zis de noi şi mai nainte pentru tânărul acesta[1], şi îş aduce aminte negreşit iubitoriul de osteneală ascultătoriu, de ceale ce s'au cercat atuncea. Întâiu, că nu iaste unul şi acelaş cu legiuitoriul cel dela Luca.[2] Că acela era ispititoriu, făcând întrebările cu făţărnicie, iar acesta întreabă cu socoteală sănătoasă cu adevărat, dar nu priimeaşte cu supunere. Că nu s'ar fi dus mâhnit pentru acest fealiu de răspunsuri ale Domnului, deaca l-ar fi întrebat cu defăimare. Pentru aceasta ni să arăta noao năravul lui oarecum amestecat. Pentru că îl arăta cuvântul că iaste despre o parte vreadnic de laudă, iar despre altă parte preaticălos şi cu totul deznădăjduit. Că să cunoască el pre învăţătoriul cel adevărat, şi lăsând pre trufiia fariseilor, şi mândriia legiuitorilor, şi îngâmfarea cărturarilor, să dea această numire numai învăţătoriului celui adevărat şi bun, aceasta era care i să lăuda. Încă şi a să arăta că să îngrijaşte cum va moşteni viaţa de veaci, vreadnic de laudă lucru iaste şi acesta. Iar aceaia împrotivă vădeaşte pre toată voinţa lui, că nu privea la binele cel adevărat, ci căuta la ceaia ce place celor mulţi, ádecă că învăţindu-să dela învăţătoriul cel adevărat învăţături mântuitoare, nu le-au scris în inima sa, nici au pus în lucru pre ceale învăţate, ci s'au dus mâhnit, fiind întunecat de patima iubirii de bogăţie. Iar aceasta îl vădeaşte că iaste nestatornic la năravuri şi neunit cu sine. Învăţătoriu îl numeşti, şi ceale ale ucenicilor nu faci? Bun îl mărturiseşti, şi ceale ce dă le leapezi? Măcar că cel bun, de bune dătătoriu iaste cu adevărat. Şi întrebi pentru viaţa de veaci, dar te vădeşti că eşti cu totul pironit la desfătarea vieţii aceştiia. Şi ce cuvânt aspru, sau greu, s'au nesuferit ţ'au pus înainte ţie învăţătoriul? *Vinde-ţi averile tale, şi le dă săracilor*.[3] De ţ'ar fi pus înainte ostenealele lucrătorilor de pământ, sau primejdiile care să întâmplă din neguţătorie, sau alte ostenicioase câte urmează la cei ce adună bani, trebuia să te fi mâhnit, căzându-ţi cu greu acea poruncă. Iar deacă prin o cale atâta de lesnicioasă, carea nu are nici o osteneală, nici o sudoare, să făgăduiaşte să te arate moştenitoriu vieţii céiĭ veacĭnice, nu te bucuri pentru lesnirea mântuirii, ci te duci pătimind cu sufletul şi plângând, şi îţi faci ţie netrebnice toate acealea pentru care te-ai ostenit? Că deacă nu ai ucis, precum tu zici, nici ai curvit, nici ai furat, nici ai mărturisit asupra cuiva mărturie mincinoasă, nefolositoare îţi faci ţie osârdiia cea către aceastea, deacă nu vei adaoge ceaia ce lipseaşte, prin care una aceasta numai vei putea să întri întru împărăţiia lui Dumnezeu. Şi de ţi s'ar fi făgăduit vreun doftor să-ţi îndrepteaze niscareva vătămături şi ciontiri de mădulări, care ţi s'au întâmplat din fire sau din vreo boală, nu te-ai fi întristat auzind. Iar când marele doftor al sufletelor voiaşte să te facă desăvârşit pre tine, cel lipsit întru ceale prea de nevoe, nu priimeşti darul, ci te tângueşti şi te întristezi. Că de porunca aceaia arătat eşti că eşti departe, şi cu minciună ai mărturisit că o ai, ádecă cum

---

[1] Mt. 19: 16-24.
[2] Lc. 10: 25.
[3] Mt. 19: 21.

că ai iubit pre aproapele ca însuți pre sine. Că iată ceaia ce s'au poruncit de Domnul te vădeaşte pre tine că eşti lipsit de dragostea cea adevărată. Că de era adevărat ceaia ce întăriiai, cum că ai păzit ádecă din tinereațe porunca dragostii, şi atâta ai dat fiiaştecăruia cât şi ție însuți, de unde ai această mulțime de bani? Că grija şi mângâiarea celor lipsiți iaste lucru cheltuitoriu de bogăție. Fiindcă câte puține fiiaştecarele priimeaşte spre trebuința cea de nevoe, şi toți împreună împart ceale ce sânt ale bogatului şi le cheltuesc pentru sine. Pentru aceasta, cel ce iubeaşte pre aproapele ca însuş pre sine nimic mai mult decât aproapele nu va avea. Dar tu te vezi că ai avuții multe. De unde sânt aceastea? Arătat că pre a ta desfătare o ai ales mai mult decât mângâiarea celor mulți. Deci pre cât te înmulțeşti cu bogățiia, pre atât eşti lipsit cu dragostea. Pentru că demult ai fi cugetat înstreinarea banilor, de ai fi iubit pre aproapele tău. Iar acum s'au lipit de tine banii mai mult decât mădulările trupului şi te mâhneaşte pre tine despărțirea lor ca şi tăiarea mădulărilor. Că de ai fi îmbrăcat pre cel gol, de ai fi dat celui flămând pâinea ta, de s'ar fi deschis la toți streinii uşa ta, de te-ai fi făcut tată sârmanilor, de ai fi fost milostiv spre toți cei neputincioşi, pentru care bani acum te-ai fi mâhnit? Şi cum ai fi suferit cu greu a te lepăda de banii cei rămaşi, deacă mai nainte ai fi cugetat a-i împărți pre ei săracilor? Apoi, la zbor nimenea nu să mâhneaşte vânzând ceale ce are şi cumpărând ceale ce nu are, ci precât va cumpăra pre ceale scumpe mai cu puțin preț, pre atâta să bucură că i s'au făcut lui schimbul luminat. Iar tu te mâhneşti împărțind aur, şi argint, şi moşii, ádecă dând piiatre şi țărână ca să dobândeşti viața cea fericită.

Dar la ce vei întrebuința bogățiia? Oare cu haină scumpă te vei îmbrăca pre sine? Ci o cămaşă de doi coți destul îți iaste, şi o împrejurare de o haină va împlini toată trebuința îmbrăcămintelor. Dar la hrană vei întrebuința bogățiia? O pâine iaste din destul a umplea pântecele. Ce dar te mâhneşti? Oare ca cum ai fi lipsit de vreo slavă carea să pricinuiaşte din bogăție? Ci de nu o vei căuta jos pre slavă, vei afla pre cea adevărată aceaia şi strălucită, carea mearge mai nainte de tine întru împărățiia ceriurilor. Dar însăşi aceasta, a avea ádecă bogăție, iubit lucru iaste, măcar de şi nici un folos dintr'însa nu să va face. Ci cum că osârdiia lucrurilor celor netrebnice iaste deşartă şi nefolositoare, tuturor iaste cunoscut. Însă de mirare poate ți să va părea ce voiŭ să zic, dar decât tot lucru' iaste mai adevărată. Când să risipeaşte bogățiia, dupre chipul carele sfătuiaşte Domnul, obicinuiaşte să stea, iar când să ține, să treacă la alții. De o vei păzi, nu o vei avea; de o vei risipi, nu o vei piiarde. Că *au râsipit, au dat săracilor, dreptatea lui rămâne în veac*.[1] Dar nu pentru haine, nici pentru hrane iaste poftită celor mulți bogățiia, ci oarecarea meşteşugire s'au aflat de diavolul, carea pune înainte celor bogați nenumărate pricini de cheltuială, ca la ceale de prisosit şi netrebnice ca cum ar fi iale de nevoe să se silească, şi nimic lor să nu le fie de ajuns cătră aflarea cheltuialilor. Că împărțesc ei bogățiia în trebuința cea

[1] Ps. 111: 9.

de față şi în ceaia ce va să fie; şi pre una o păstrează pentru dânşii, iar pre alta pentru fiii lor. Apoi o şi despărțesc pre aceaiaşi în feliuri de feliuri de pricini de cheltuială. Că în ce fealiu sânt rânduialele lor, ascultă: Să fie, zice, bogățiia aceasta întru întrebuințare, iar aceaia întru păstrare; şi ceaia ce slujaşte la trebuințe să treacă hotarul celor de nevoe. Aceasta să se afle la cheltuialele ceale mari ale casii, aceaia să slujască la fala cea de afară. Una să-i dea lui cheltuiala cea multă când călătoreaşte, iar alta să-i facă viața strălucită şi slăvită când şade acasă. Pentru aceasta îm vine a mă minuna de aflarea celor de prisosit. Căruțe sânt nenumărate, unele care cară vaseale, iar altele care poartă pre ei, cu alamă şi cu argint acoperite. Cai preamulți, şi aceştea trăgându-se din soiu bun de părinți, ca oamenii: unii îi poartă pre ei prin cetate când să desfătează, cu alții umblă la vânătoare, alții sânt învățați la călătorie. Frâele, şi chingile, şi présenii, toate de argint, toate poleite cu aur, ráfturile de alurghídă, care împodobesc pre cai ca pre nişte gineri. Catâri mulțime, deosebiți cu floarea părului; vizitii ai acestora carii să schimbă unii după alții, alții alergând înainte, alții mergând pre urmă; de cealelalte slugi număr mult, care să fie de ajuns la toată îmbelşugarea lor: vătaşi, chelari, plugari, oameni iscusiți de tot fealiul de meşteşug, de cel de nevoe, şi de cel aflat spre desfătare şi dezmierdare, bucătari, jimblari, păharnici carii să dreagă la masă, vânători, plăzmuitori, zogravi, făcători de tot fealiul de dezmierdare. Cirezi de cămile, unele care poartă povările, iar altele care pasc, herghelii de cai, cirezi de boi, turme de oi, turme de porci, păstorii acestora, pământ carele să fie de ajuns la toate aceastea spre hrană, şi încă să le mai crească şi bogățiia cu veniturile; băi în cetate, băi pre la moşii, case strălucite cu tot fealiul de marmuri, una de piatră dela Frighíia, alta de lespede dela Lakoníka sau dela Thessaloníc, şi dintru aceastea unile care să încălzească iarna, iar altele care să răcorească vara; pardoseala împodobită cu flori de psifíde, aur carele să poleiască tavanul; şi câtă parte de ziduri nu iaste înfrumusețată cu lespezi, să împodobeaşte cu flori zugrăvite.

Iar după ce, în nenumărate pricini smulgându-să bogățiia, încă va mai prisosi, să îngroapă în pământ şi să păstrează în locuri ascunse. Că neştiut iaste ce va urma pre urmă, nu cumva niscareva trebuințe nenădăjduite ne vor împresura pre noi. Neştiut iaste, cu adevărat, de vei veni în trebuința aurului celui îngropat. Dar vătămarea cruzimii năravurilor nu iaste neştiută. Când nu ai putut să cheltuieşti bogățiia cu aflările minții ceale nenumărate, atuncea o ai ascuns pre ea în pământ. Nebunie cumplită ca, până era aurul între metaluri, să-l cauți în pământ; iar după ce s'au făcut arătat, iarăşi în pământ să-l prăpădeşti pre el! Apoi, socotesc, ți să întâmplează ție, când îngropi bogățiia, să-ți îngropi împreună şi inima. *Că unde iaste*, zice, *comoara ta, acolò iaste şi inima*.[1] Pentru aceasta îi mâhnesc poruncile, că neviețuită îşi socotesc viața lor, de nu să vor îndeletnici în cheltuiale nefolositoare. Şi mie mi să pare că patima tânărului şi a celor aseamenea lui iaste

[1] Mt. 6: 21.

întru acest fealiu, precum ádecă cinevaşi, pentru pofta vreunii cetăți, după ce au săvârşit cu osârdie călătoriia până la dânsa, apoi acolò undeva la caseale de oaspeți ceale din nainte zidurilor ar fi conăcit, pentru pregetarea de puțină mişcare, şi osteneala ce o au suferit-o până acolò netrebnicindu-o, şi de vedearea lucrurilor celor frumoase din cetate pre sine lipsindu-să. Întru acest fealiu sânt cei ce pre cealelalte priimesc a le face, dar către lepădarea avuțiilor să împrotivesc. Ştiu pre mulți că postesc, să roagă, suspină, toată evlaviia cea fără de cheltuială o arată, dar un ban nu dau celor ce sânt în nevoi. Ce folos le iaste lor de ceaialaltă faptă bună? Că nu îi priimeaşte pre ei împărăţiia ceriurilor. *Pentru că mai leasne iaste cămila prin urechile acului a treace, decât bogatul întru împărăţiia lui Dumnezeu a întra*.[1] Ci hotărârea iaste atâta de luminată, şi cel ce au zis, nemincinos; iar cei ce să pleacă sânt rari. Şi cum vom trăi, zice, deacă vom da toate ceale ce avem? Şi ce va fi forma vieții, când toți vom vinde, şi toți vor da toate ceale ce au? Nu mă întreba de înțeleagerea poruncilor stăpâneşti. Ştie legiuitoriul să facă ca să se alăture şi să se potrivească la leage şi ceaia ce iaste cu neputință. Dar inima ta să cearcă ca în cumpănă, la care din doao, oare la viața cea adevărată să pleacă, sau la desfătarea cea de aicea. Că cei ce au socoteale înțelepte trebue să socotească pre întrebuințarea bogăției că iaste spre iconomie, iar nu spre desfătare, şi când să lipsesc de ea să cuvine să se bucure ca cum s'ar despărți de ceale streine, iar nu să se scârbească ca cum ar scăpăta din ceale ale lor. Pentru ce dar te mâhneşti? Pentru ce te tângueşti cu sufletul, auzind *Vinde-ți averile tale*? Că de mergea după tine în viața cea viitoare, nici aşa nu era iale poftite, fiindcă să întunecă de ceale cinstite de acolò. Iar de vreame ce nevoe iaste să rămâe iale aicea, pentru ce să nu le vindem şi să dobândim folosul cel dintr'însele? Şi tu, dând aur şi luând cal, nu te scârbeşti; iar dând stricăcioase şi dobândind împărăţiia ceriurilor, lăcrămezi şi te lepezi de cel ce ceare, şi opreşti darea, nenumărate pricini de cheltuiale aflând.

Ce vei răspunde judecătoriului? Cel ce îmbraci zidurile, pre om nu-l îmbraci? Cel ce împodobeşti caii, pre fratele carele iaste îmbrăcat cu haine sparte îl treci cu vedearea? Cel ce ții grâul de putrezeaşte, pre cei flămânzi nu îi hrăneşti? Cel ce îngropi aurul, pre cel zugrumat de nevoi îl defăimezi? Iar de are şi muiare iubitoare de bogăție, îndoită iaste boala. Că şi desfătările le aprinde, şi pofta dezmierdărilor o creaşte, şi bolduri la poftele ceale iscoditoare sloboade, piiatre oarecare aflând, mărgăritaruri ádecă şi smaragduri şi iachínthi, şi aurul unul ciocănindu-l, iar altul țesându-l, şi cu tot fealiul de necuviințe boala crescându-o. Că nu iaste în treacăt osârdiia cea către aceastea, ci şi nopțile şi zilele au grijile ceale pentru dânseale. Şi nenumărați linguşitori, alergând în poftele lor, adună pre boiangii, pre argintari, pre făcătorii de mirodenii, pre țesători, pre cusătorii de flori. Nici o vreame nu îi dă bărbatului să răsufle de poruncile ceale dease ale eiĭ. Nici o bogăție nu iaste de ajuns să împlinească poftele muereşti,

[1] Lc. 18: 25.

măcar din râuri de ar curge. Când să întrebuințează de dânseale mirul cel varvaricesc, ca untul-de-lemn din târg; iar florile ceale de mare, conhílii, pína, mai mult decât lâna oilor. Iar aurul, carele leagă şi întăreaşte piiatrele ceale scumpe, unul să face lor podoabă înainte pre frunte, iar altul împrejur la gât, şi altul la brâe, şi altul le leagă mâinile şi picioarele. Că să bucură ceale iubitoare de aur să fie legate cu cătuşi, numai aur să fie cel ce le leagă pre iale. Când dar să va griji de suflet cel ce robeaşte poftelor muereşti? Că precum viscolile şi furtuneale îneacă pre corăbiile ceale putrede, aşa aşăzările ceale reale ale muerilor pre sufletele ceale slabe ale bărbaților. Deci la atâtea reale întrebuințări trăgându-să bogățiia de bărbat şi de muiare, carii să pricesc între dânşii a birui unul pre altul cu aflările celor deşarte, cu cuviință nici o vreame nu are a să ivi către cei de afară. Ci de auzi: „Vinde-ți averile tale şi le dă săracilor, ca să aibi merinde spre desfătarea cea veacĭnică”, te duci mâhnit; iar de auzi: „Dă bani muerilor celor desfrânate, dă săpătorilor de piiatre, teslarilor, aşăzătorilor de psifíde, zografilor”, te bucuri, ca cum ai fi dobândit ceva mai cinstit decât banii. Nu vezi zidurile aceastea care s’au dărămat de vreame, ale cărora rămăşițile, ca nişte stânci ce stau afară în mare, aşa în toată cetatea sânt eşite în sus? Câți săraci era în cetate când să râdica aceastea, carii pentru osârdiia cea către aceastea să trecea cu vedearea de cei bogați de atuncea? Unde dar iaste facerea lucrurilor cea strălucită? Şi unde iaste cel râvnit pentru lucrarea cea mare a acestora? Nu s’au stricat aceastea şi s’au prăpădit ca jucăreile ceale ce să fac de copii în nisip, iar acela şade în iad, căindu-să de osârdiia cea către ceale deşarte? Sufletul să ți-l aibi mare; iar zidurile, şi mari şi mici, aceaiaşi trebuință împlinesc. Când voiŭ întra în casa vreunui bărbat necunoscătoriu de bine şi preabogat, şi o voiŭ vedea pre ea zugrăvită cu tot fealiul de flori, cunosc că acesta nimic decât ceale ce să văd nu are mai cinstit, ci ceale neînsuflețite le împodobeaşte, iar sufletul neîmpodobit îl are. Carea trebuință mai multă dau, spune-mi, paturile ceale de argint şi measele ceale de argint, canapealele ceale de fildeş şi scaunile ceale de fildeş, cât pentru aceastea să nu treacă bogățiia la săraci, măcar de şi nenumărați stăruesc la uşă, tot glasul cel vreadnic de milă slobozindu-l? Iar tu tăgădueşti darea, zicând că iaste cu neputință a ajuta celor ce cer. Şi cu gura te juri, iar de mână te vădeşti. Că mâna ta tăcând, îți propoveduiaşte cuvintele ceale mincinoase, strălucindu-să ea de piiatra cea din inel. Pre câți poate să izbăvească de datorii un inel al tău? Câte case scăpătate poate să râdice? O ladă a ta cu haine poate să îmbrace norod întreg ce tremură de frig, dar suferi de goneşti nemiluit pre cel sărac, netemându-te de dreapta răsplătire a judecătoriului. Nu ai miluit, nu te vei milui; nu ai deşchis casa, te vei izgoni dela împărăție; nu ai dat pâinea, nu vei lua viața cea veacĭnică.

Dar sărac te zici pre sine? La aceasta şi eu mă plec. Că sărac iaste cel lipsit de multe. Iar lipsiți de multe pre voi vă face nesațiul poftii. Lângă zeace talanți alți zeace te sileşti a adaoge; şi după ce să vor face doaozeci, alți atâta mai cauți, şi pururea ceaia ce ți să adaoge nu îți opreaşte pornirea, ci îți aprinde pof-

ta. Că precum celor ce să îmbată, pricină de băut să face adăogirea vinului, aşa şi cei de nou bogaţi, după ce dobândesc multe, mai multe poftesc, cu ceaia ce pururea să adaoge hrănind boala, şi li să întoarce lor sârguinţa împrotivă. Că nu îi veseleaşte pre ei ceale de faţă, atâtea fiind, pre cât îi mâhneaşte ceale ce le lipsesc, care socotesc ei că le lipsesc. Pentru aceasta sufletul lor pururea să topeaşte de griji, nevoindu-se ei la mai mult. Că fiind trebuinţă să se veselească ei şi să mulţămească căci sânt decât atâţea mai bogaţi, ei să necăjesc şi să chinuesc căci sânt mai jos decât unul sau doi din cei preabogaţi. Când vor ajunge pre acest bogat, îndată să silesc să se facă deopotrivă cu cel mai bogat; şi de vor ajunge şi pre acela, mută sârguinţa la celalalt. Precum cei ce să sue pre scări, pururea la treapta cea mai sus râdicând piciorul, nu stau mai nainte până ce ajung la vârf, aşa şi aceştea nu încetează de pornirea cea după puteare, până când înălţându-se, din înaltă cădeare să vor sfărâma pre sine. Pre pasărea selevkída, Ziditoriul a toate spre facerea de bine a oamenilor o au făcut fără de saţiu; iar tu spre vătămarea a multora pre sufletul tău l-ai făcut fără de saţiu. Câte veade ochiul, atâtea pofteaşte lacomul de aveare. *Nu să va sătura ochiul de a vedea*[1]*,* şi nu să va sătura iubitoriul de argint de a lua. Iadul nu au zis: De ajuns iaste[2], nici lacomul de aveare au zis cândva: De ajuns iaste. Când vei întrebuinţa pre ceale ce ai de faţă? Când te vei desfăta de iale, pururea fiind cuprins de ostenealile dobândirii? *Vai celor ce lipesc casă lângă casă, şi împreună ţarină lângă ţarină, ca să ia ceva dela vecinul.*[3] Dar tu ce faci? Nu pricinueşti nenumărate, ca să iai ceale ale aproapelui? Îmi aduce întunecare, zice, casa vecinului, face turburări; sau pre cea rătăcită prinde; sau orice alt de a pricinui, de a supăra, şi a goni, şi a trage pururea şi a rumpe nu încetează mai întâi, până nu aduce asupra lor nevoe de a să muta. Ce au omorât pre Navuthan Israilteanul? Au nu pofta lui Ahaav, celui ce poftiia viia lui? Rău vecin în cetate, rău [şi] la ţarini iaste lacomul de aveare. Marea ştie hotarăle sale; noaptea nu treace preste hotarăle ceale vechi; iar lacomul de aveare nu să cucerniceaşte de vreame, nu cunoaşte hotar, nu sloboade rândului diadóhilor, ci iaste aseamenea cu sila focului: toate le cuprinde, toate le soarbe. Şi precum râurile, din mic început întâiu pornindu-se, apoi cu adăogirile ceale câte puţin nesuferită luând creşterea şi mărimea, cu curgerea cea reapede tot ce să întâmplă înainte trag cu sine, aşa şi cei ce ajung la mare puteare, din cei ce au apucat de i-au stăpânit luând puteare de a nedreptăţi mai mult, cu cei mai nainte nedreptăţiţi robesc pre cei rămaşi şi li să face lor creştere a putearii mulţimea răotăţii. Că cei ce mai nainte au pătimit rău, cu sila ajutându-le lor, împreună cu ei fac răotăţi şi nedreptăţi asupra altora. Căci care vecin, care lăcuitor aproape, care dintru aceia cu carii au daravérea nu să ia după dânşii? Nimic nu rabdă sila bogăţiei; toate să supun puterii eiĭ, toate să spăimântează de stăpânirea eiĭ. Fiindcă fiiaştecarele din cei nedrep-

[1] Eccl. 1: 8.
[2] Pilde 30: 16.
[3] Is. 5: 9.

tățiți mai multă grijă are să nu mai pătimească vreun rău, decât să-i răsplătească pentru ceale de mai nainte. Duce părechile de boi, ară, samănă, seaceră ceale ce nu să [cu]vin lui. De vei grăi împrotivă, bătăi; de te vei plânge, învinovățiri de ocară, te osândeşti, vei lăcui în temniță, năpăstuitorii gata, carii să te aducă în primejdiia vieții. Vei pofti şi altceva să mai dai ca să scapi de supărări. Voiam să răsufli puțin de lucrurile nedreptății şi să dai linişte gândurilor tale, ca să socoteşti la care sfârşit iaste rânduită osârdiia unor lucruri ca aceastea ce să fac. Ai atâtea şi atâta pogoane de pământ carele să ară; altele atâtea de pământ sădit, munți, câmpi, văi, râuri, livezi. Ce dar după aceastea? Au nu toți trei coți te aşteaptă pre tine? Au nu o greutate de puține piiatre va fi de ajuns spre păzire ticălosului trup? Pentru cine te osteneşti? Pentru cine te faci călcătoriu de leage? Pentru ce aduni cu mâinile nerodire? O, de ar fi nerodire, şi nu materie focului celui veacĭnic! Nu te trezeşti cândva din bețiia aceasta? Nu te însănătoşezi cu gândurile? Nu vii întru sine? Nu iai înaintea ochilor judecata lui Hristos? Ce vei răspunde când te vor încunjura cei nedreptățiți şi vor striga asupra ta înaintea dreptului Judecătoriu? Ce vei face? Care părtinitori vei tocmi? Care martori vei aduce? Cum vei îndupleca pre judecătoriul cel neamăgit? Nu iaste rítor acolò; nu iaste înduplecare de cuvinte carea să poată să fure adevărul judecătoriului; nu urmează pre urmă ciocoii, nu banii, nu îngâmfarea dregătoriei; lipsit de priiateni, lipsit de ajutători, fără de părtinitori, fără de cuvânt de îndreptare, ruşinat vei rămânea, trist, posomorât, singur, fără de îndrăzneală. Că unde vei întoarce ochiul, curate vei vedea chipurile răotăților: despre o parte lacrămile sirimanului, despre altă parte suspinul văduvii, despre ceaialaltă parte pre săracii cei ce li s'au dat brânci de tine, pre slugile care le băteai, pre vecinii care îi supărai. Toate să vor scula asupra ta. Ceată rea a faptelor tale celor reale te va încunjura pre tine. Că precum umbra după trup, aşa păcatele umblă după suflete, închipuindu-le arătat faptele. Pentru aceasta nu iaste tăgăduire acolò, ci să astupă gura şi cea fără de ruşine. Că însăşi lucrurile mărturisesc, nu glas slobozind, ci întru acest fealiu arătându-se, precum de noi s'au lucrat. Cum voiŭ putea să-ți aduc înaintea ochilor pre ceale înfricoşate acealea? Deacă vei asculta, deacă te vei pleca, adu-ți aminte de zioa aceaia întru carea să descopere mâniia lui Dumnezeu din ceriu.[1] Adu-ți aminte de venirea lui Hristos cea cu slavă[2], când să vor scula cei ce au făcut ceale bune întru înviiarea vieții, iar cei ce au făcut ceale reale, întru înviiarea osândirii.[3] Atuncea ruşine veacĭnică celor păcătoşi, şi *iuțime a focului carea va să mănânce pre cei protivnici*.[4] Acealea să te mâhnească pre tine, şi să nu te mâhnească porunca. Cum te voiŭ îndupleca? Ce voiŭ grăi? Împărățiia nu pofteşti, de gheéna nu te temi. De unde să va afla

[1] Rom. 1: 18.
[2] Mt. 25: 31.
[3] Io. 5: 29.
[4] Evr. 10: 27.

vindecare sufletului tău? Că deacă ceale înfricoşate nu te îngrozesc, ceale veselitoare nu te îndeamnă, cu inimă de piiatră vorbim.

Caută, o, omule, la firea bogăției! Ce atâta te minunezi de aur? Piiatră iaste aurul, piiatră argintul, piiatră mărgăritariul, piatră fiiaştecarea din piiatre, hrisólithul, şi virílliul, şi ahátis, şi iáchinthul, şi amíthisul, şi iáspis. Aceastea sânt florile bogăției. Din care unele le pui bine şi le ascunzi, şi pre ceale strălucitoare piiatre întru întunearec le acoperi, iar pre altele din ceale scumpe le porți, fudulindu-te pentru strălucirea lor. Spune, ce folos îți iaste ție de a învârti mâna strălucindu-să de piiatre? Nu te ruşinezi poftind pietriceale, ca muiarile când sânt îngrecate? Pentru că aceale [muieri] piiatriceale rod, şi tu lacom eşti către florile piiatrelor, căutând sardónihi, şi iaspídi, şi amithísuri. Carele împodobitoriu au putut să adaoge la viața sa o zi? Pre care au cruțat moartea pentru bogăție? Dela care s'au depărtat boala pentru bani? Până când aur, sugrumarea sufletelor, undița morții, râma păcatului? Până când bogăție, pricinuitoarea războiului, pentru carea să fac armele, pentru carea să ascuțesc sabiile? Pentru aceasta rudele nu cunosc firea, frații caută cu chip omorâtoriu unii asupra altora. Pentru bogăție pustietățile hrănesc pre ucigaşi, marea pre înecători, cetățile pre năpăstuitori. Cine iaste tatăl minciunii[1]? Cine iaste făcătoriul plastografiei? Cine iaste cel ce au născut jurământul mincinos? Au nu bogățiia? Au nu osârdiia cea către dânsa? Ce pătimiți, o oamenilor? Cine v'au întors voao pre ceale ale voastre întru vrăjmăşie asupra voastră? Ajutoriu al vieții, nu aducători de reale s'au dat banii. Răscumpărare a sufletului[2], nu pricinuire de pierzare. Ci de nevoe, zice, iaste bogățiia pentru copii. Frumoasă iaste această pricină de lăcomie de aveare. Că pre copii îi puneți înainte, iar pre inimă o încredințați. Nu pune pricină pre cel ce nu iaste pricină. Are al său stăpân, are al său iconom. Dela care au priimit viața, dela acesta aşteaptă şi mijloacele vieții. Au nu celor însurați s'au scris Evangheliile? *De voeşti să fii desăvârşit, vinde-ți averile tale şi le dă săracilor*.[3] Când cereai dela Domnul copii buni, când te rugai să te faci tată de fii, oare ai adaos aceasta: Dă-mi copii, ca să nu ascult poruncile tale? Dă-mi copii, ca să nu ajung la împărățiia ceriurilor? Cine încă va fi şi chezaş pentru voința cea slobodă a copilului, că cum să cuvine va întrebuința ceale date? Că multora s'au făcut bogățiia slujitoare a desfrânării. Au nu auzi pre Ecclisiastul zicând: *Am văzut boală cumplită, bogăție păzindu-să spre răul celui ce o are*?[4] Şi iarăş: *Că o las eu pre ea omului carele s'au născut după mine; şi cine ştie, oare înțelept va fi sau nebun?*[5] Vezi dar ca nu cu nenumărate osteneale adunând bogățiia, materie a păcatelor să o faci altora, apoi să te afli îndoit muncindu-te, şi pe[n]tru ceale ce tu ai nedreptățit, şi pe[n]tru ceale ce altuia pricinuitoriu te-ai

[1] Io. 8: 44.
[2] Pilde 13: 8.
[3] Mt. 19: 21.
[4] Eccl. 5: 12.
[5] Eccl. 2: 18-19.

făcut. Au nu decât tot copilul, mai iubit îți iaste ție sufletul? Au nu mai mult decât toate spre dragoste să apropie de tine? Pre el întâi îl protimisească la moștenire. Bogate dă-i lui pricinile vieții, și apoi vei împărți copiilor avuțiia. Că copiii de multe ori, nepriimind dela părinți nimic, ș'au făcut lor case; iar sufletul dela tine de să va părăsi, de cine să va milui?

S'au grăit către aceia carii au copii ceale ce s'au grăit. Cei fără de copii, carea pricină binecuvântată a scumpetii pun înainte? Nu vânz averile, nici le dau săracilor, pentru trebuințele ceale de nevoe ale vieții. Nu iaste dar Domnul învățătoriul tău, nici Evangheliia pune la rânduială viața ta, ci însuți tu îți pui leage ție. Și vezi în ce fealiu de primejdie cazi când așa socotești. Că deacă Domnul ca ceale de nevoe ni le poruncească noao, iar tu ca ceale cu neputință le leapezi, nimic alt nu zici, fără numai că ești tu mai înțelept decât puitoriul de leage. Ci, zici, după ce mă voiŭ desfăta de iale în toată viața mea, după sfârșitul vieții voiŭ face diadohi ai averilor meale pre săraci, cu cărți și cu diéți arătându-i pre ei stăpâni preste ceale ale meale. Când nu vei mai fi întrе oameni, atuncea vei să te faci iubitoriu de oameni; când te voiŭ vedea mort, atuncea să te numesc iubitoriu de frați. Multă mulțămire ți să cuvine ție pentru dăruirea aceasta, că în mormânt zăcând, și în pământ râsipindu-te, slobod te-ai făcut cu cheltuialele și darnic fără cruțare. Pe[n]tru care vremi, spune-mi, vei ceare plățile, pentru acealea întru care ai trăit, sau pentru acealea ce vor urma după moarte? Ci în vreamea aceaia întru carea trăiai, fiindcă petreceai întru dezmierdările vieții și erai stricat de desfătare, nici a căuta la săraci nu sufereai; iar după ce ai murit, carea faptă? Și carea plată pentru lucrare să cuvine? Arată lucrurile și ceare răsplătirile. Nimenea după ce s'au răsipit zboriul nu neguțătorească, nici după lupte de va veni nu să încununează, nici după războae nu să îmbărbătează. Nu dar nici după viața aceasta nu iaste cu putință a lucra ceale ale bunei credințe. Că cu cerneală și cu slove te făgăduești facerile de bine. Deci cine îți va vesti ție vreamea eșirii? Cine va fi chezaș pentru chipul sfârșitului? Câți s'au hrăpit de silnice întâmplări, neîngăduindu-se de patimă nici glas a lăsa? Pre câți fierbințeala boalii i-au făcut eșiți din minte? Pentru ce dar aștepți vreamea întru carea de multe ori nici vei fi stăpân al gândurilor tale? Noaptea adâncă, și boala grea, și cel ce să ajute nicăirea; și cel ce pândească clironomiia gata, toate iconomisindu-le spre folosul său, și sfaturile tale făcându-le nelucrătoare. Apoi, căutând împrejur într'o parte și într'alta și văzând pustiirea cea dinprejurul tău, atuncea vei înțeleage nesocoteala, atuncea vei suspina de nebunie, că întru acest fealiu de vreame păstrai porunca, când limba s'au slăbănogit, iar mâna tremură clătindu-să de zgârcituri, cât nici cu glasul, nici cu slovele să însemnezi scóposul. Măcar că și toate curat de s'ar fi scris, și tot glasul limpede de s'ar fi grăit, o slovă puindu-să în mijloc de ajuns ar fi fost tot scóposul să-l schimbe; o peceate prefăcându-să, doi sau trei martori nedrepți toată clironomiia la alții o ar fi mutat.

Pentru ce dar te amăgești pre sine, acum rău ocârmuind bogățiia spre desfătarea trupului și făgăduindu-te în cea dupre urmă vreame acealea preste care nu vei mai

fi stăpân? Precum au arătat cuvântul, rău iaste sfatul: Când trăesc, să mă desfătez de dezmierdări, iar după ce voiŭ muri, voiŭ face ceale orânduite. Îți va zice şi ție Avraam: *Ai luat ceale bune ale tale în viața ta.*[1] Nu te priimeaşte pre tine calea cea strâmtă şi îngustă, de nu vei lepăda grosimea bogăției. Purtându-o pre ea ai eşit, că nu o ai lepădat, precum ți s'au poruncit. Când trăiai, te protimiseai pre tine mai mult decât porunca; iar după moarte şi după râsipire, atuncea ai protimisit porunca mai mult decât pre vrăjmaşi. Căci ca să nu ia, zice, cutare om, să ia Domnul. Şi aceasta ce o vom zice, izbândire împrotiva vrăjmaşilor sau dragoste a aproapelui? Citeşte-ți diéțile tale: Voiam să mai trăesc şi să mă mai desfătez de ceale ale meale. Mulțămire morții, nu ție. De ai fi fost fără de moarte, nu ț'ai fi adus aminte de porunci. *Nu vă amăgiți: Dumnezeu nu să batjocoreaşte.*[2] Ce iaste mort, pre jărtveanic nu să aduce: vie adu jărtvea. Cel ce aduce din prisosință iaste nepriimit. Iar tu ceale ce au prisosit după toată viața, aceastea le aduci Făcătoriului de bine. Deacă nu îndrăzneşti din rămăşíțurile mesii să ospetezi pre cei slăviți, cum îndrăzneşti din rămăşíțuri să îmblânzeşti pre Dumnezeu? Vedeți sfârşitul iubirii de argint, bogaților, şi încetați de a vă afla cu împătimire cătră bani. Pre cât eşti iubitoriu de bogăție, pre atâta mai mult nimic din averile tale să nu laşi: toate le fă ale tale, toate le du; nu lăsa celor streini bogățiia. Poate încă nici te vor înfăşura slugile cu podoaba cea după urmă, ci vor face după datorie îngroparea, sârguindu-să deaciia să placă clironomilor. Sau poate şi vor filosofi împrotiva ta atuncea. Cu necuviință iaste, şi fără de socoteală de ceale cuviincioase, a împodobi pre mort, şi cu multe cheltuiale a-l duce la groapă pre cel ce nu mai simțeaşte. Şi nu iaste mai bine a să împodobi cei vii cu haina cea scumpă şi slăvită, decât a putrezi împreună cu mortul îmbrăcămintele ceale de mult preț? Şi ce folos iaste de mormânt însemnat, şi de îngropare cu multă cheltuială, şi de cheltuială zadarnică? Mai cu cuviință iaste ca cei vii a le întrebuința aceastea la ceale de nevoe ale vieții. Unele ca aceastea vor zice, şi ție răsplătindu-ți pentru asprimea şi greotatea ta, şi diadohilor dăruind ale tale. Apucând dar mai nainte, îngroapă-te pre sine. Frumoasă îngropare iaste buna credință. Cu toate îmbrăcându-te te du de aicea! Podoabă a ta fă pre bogăție! Ia-o pre ea cu tine! Pleacă-te lui Hristos, sfetnicului celui bun carele te-au iubit pre tine[3]; carele au sărăcit pentru noi, ca noi să ne îmbogățim cu sărăciia aceluia[4]; carele s'au dat pre sine răscumpărare pentru noi.[5] Sau ca celui înțelept, ce priceape ceaia ce ne iaste noao de folos, să ne plecăm, sau ca pre cel ce ne iubeaşte pre noi să-l suferim, sau ca unui făcătoriu de bine al nostru să-i răsplătim. Însă negreşit să facem ceale poruncite noao, ca să ne facem moştenitori vieții céiĭ veacĭnice, carea iaste întru însuş Hristos, căruia slava şi stăpânirea în veacii veacilor, Amin.

---

[1] Lc. 16: 25.
[2] Gal. 6: 7.
[3] Rom. 8: 37.
[4] 2 Cor. 8: 9.
[5] 1 Tim. 2: 6.

A ACESTUIAŞ VOROAVĂ
Asupra celor ce să îmbată

ă îndeamnă cătră cuvânt vederile ceale de-asară, dar îmi opreaşte iarăşi pornirea, şi îm tâmpeaşte osârdiia nerodirea ostenelilor celor de mai nainte. Că şi plugarul, de nu vor răsări seminţile lui ceale dintâi, mai pregetătoriu iaste a semăna iarăşi a doa oară întru acealeaşi holde. Că deacă dintru atâtea sfătuiri, cu care şi în vreamea cea mai de nainte îndemnându-vă pre voi nu am lipsit, şi pre urmă, întru aceastea şapte săptămâni ale postului, noaptea şi zioa mărturisindu-vă voao Evangheliia darului lui Dumnezeu nu am încetat, nici un folos nu s'au făcut, cu care nădejdi vom vorbi astăzi? O, câte nopţi în zadar aţi privighiiat! Câte zile în zadar v'aţi adunat! Şi de ar fi fost şi în zadar! Că cel ce au ajuns întru sporirea faptelor bune, apoi s'au întors cătră obiceiul cel dintâi, nu numai s'au lipsit de plata cea pentru ceale ce s'au ostenit, ci şi de mai grea osândă vinovat să face. Că gustând cuvântul cel bun al lui Dumnezeu, şi învrednicindu-să de ştiinţa tainelor, toate le-au lepădat, amăgindu-să de puţină dulceaţă.[1] *Că cel mai mic, de iertare şi de milă iaste vreadnic; iar cei tari tare să vor certa*.[2] O seară şi o bântuială a vrăjmaşului toată osteneala aceaia o au râsipit şi o au pierdut. Deci ce osârdie va fi mie spre cuvântul cel de acum? Pentru aceaia şi aş fi tăcut, bine să ştiţi, de nu m'aş fi temut de pilda Ieremiei, carele, fiindcă nu voia să grăiască cătră norod nesupus, au pătimit ceale ce singur au povestit, cum că s'au făcut foc întru ceale din lăuntru ale lui, şi se slăbănogea despre toate părţile şi nu putea suferi.[3] Mueri desfrănate, uitând frica lui Dumnezeu, defăimând focul cel veacĭnic, întru acest fealiu de zi când iale să cuveniia, pentru pomenirea Învierii, să şază prin case şi să cugeate zioa aceaia întru carea să vor deşchide ceriurile, şi să va arăta noao Judecătoriul din ceriuri, şi trâmbiţile lui Dumnezeu, şi înviiarea morţilor, şi judecata cea dreaptă, şi răsplătirea fiiaştecăruia după lucrul lui, în loc de a avea aceastea în cugetele lor, şi a-ş curăţi inimile sale de gânduri reale, şi a ştearge cu lacrămi greşalele ceale mai de nainte, şi a să găti spre întâmpinarea lui Hristos în zioa cea mare a arătării lui, iale, lepădând jugul de a fi roabe ale lui Hristos, aruncând din capete acoperemânturile bunii cuviinţe, defăimând pre Dumnezeu, defăimând pre îngerii lui, neruşinându-se înaintea a toată faţa bărbătească, părul săltându-l, hainile târându-şi, şi cu picioarele împreună jucând, cu ochiu curvesc, cu râs desfrănat, cătră joc turbate, pre toată înverşunarea celor tineri la dânseale chemându-o, la bisearicile mucenicilor ceale din naintea cetăţii hore adunându-se, prăvălie a ocării lor pre locurile ceale sfinţite le-au făcut, şi au spurcat văzduhul cu cântecile ceale curveşti, au spurcat pământul cu picioarele ceale necurate, pre carele când juca îl bătea, privelişte împrejurul lor mulţime de tineri aducând, neruşinate cu

---

[1] Evr. 6: 5.
[2] Înţelep. 6: 6.
[3] Ier. 20: 9.

adevărat, şi nebune cu totul, nici o covârşire a turbării lăsând. Aceastea cum le voiŭ tăcea? Şi cum dupre vreadnicie le voiŭ tângui? Vinul ne-au făcut noao pierzarea sufletelor acestora. Vinul ce s'au dat dela Dumnezeu celor înfrânaţi spre mângâiarea slăbiciunii, iar acum s'au făcut celor învierşunaţi organ al desfrănării.

Beţiia, dracul cel de voe, carele din dezmierdare să bagă în suflete; beţiia, muma răotăţii şi vrăjmaşa faptei bune, pre cel viteaz îl face fricos, pre cel înfrânat desfrănat, dreptate nu ştie, priceperea râdică. Că precum apa iaste protivnică focului, aşa vinul cel preste măsură stinge socoteala. Pentru aceaia pregetam să zic ceva împrotiva beţiei, nu ca pentru vreo răotate mică sau vreadnică de a să treace cu vedearea, ci pentru că nici un folos nu dă cuvântul. Că deacă, cel ce să îmbată, nebuneaşte şi să întunecă, în zadar grăiaşte cel ce mustră pre cel ce nu aude. Deci cu cine să vorbim? De vreame ce cel ce are trebuinţă de sfătuire nu aude ceale ce să grăesc, iar cel întreg la minte şi treaz nu are trebuinţă de ajutoriul cuvântului, fiind curat de patimă. Deci ce voiŭ face la aceastea, deacă şi cuvântul iaste nefolositoriu, şi tăcearea nu fără de primejdie? Să trecem cu vedearea purtarea de grijă? Dar iaste primejduincioasă defăimarea. Să grăesc ceva împrotiva celor ce să îmbată? Dar la urechi moarte glăsuim. Deci nu cumva, precum la boalele ceale de ciumă doftorii trupurilor pre cei sănătoşi cu ajutorinţeale ceale mai nainte păzitoare îi îngrădesc, iar de cei stăpâniţi de patimă nu să apucă, aşa şi noao pe jumătate va fi cuvântul folositoriu, păzire arătând celor nepătimaşi, nu izbăvire şi vindecare celor de patimă biruiţi.

Cu ce te deosăbeşti de dobitoacele ceale necuvântătoare, o, omule? Nu cu darul cuvântului, pre carele luându-l dela Ziditoriul tău, stăpânitoriu şi domn teai făcut preste toată zidirea? Deci cel ce să lipseaşte pre sine de înţeleagere şi de priceapere prin beţie, *s'au alăturat cu dobitoacele ceale fără de minte şi s'au asemănat lor.*[1] Iar mai vârtos şi decât dobitoacele mai necuvântători voiŭ zice eu pre cei ce petrec întru beţie. De vreame ce toate jivinile ceale cu patru picioare şi hiarăle, rânduite au pre pornirile ceale spre împreunare; iar cei ce la suflet sânt cuprinşi de beţie, şi trupul şi l-au umplut de fierbinţeala cea afară de fire, în toată vreamea şi în tot ceasul cătră dezmierdările şi împreunările ceale necurate şi scârnave să împing. Şi nu numai aceasta le pricinuiaşte lor pre dobitocie, ci şi eşirea cea din cuviinţă a simţirilor mai rău decât tot dobitocul face pre cel ce să îmbată. Căci carea jivină aşa îşi strică vedearea şi auzul, precum cel ce să îmbată? Au nu sânt ei carii nu-ş cunosc pre ai lor, şi aleargă de multe ori la streini ca la priiateni? Au nu sar de multe ori preste umbre, ca preste nişte şanţuri şi râpi? Şi urechile lor de sunete şi de urlete ca de ale unii mări ce să turbură de valuri sânt pline. Iar pământul li să pare că iaste râdicat drept în sus, şi munţii umblă împrejur. Aceştea uneori râd neîncetat, iar alteori să tânguesc şi plâng nemângâiat. Şi acum sânt îndrăzneţi şi nesperioşi, iar acum fricoşi

---

[1] Ps. 48: 13.

şi temători. Acestora somnurile le sânt greale şi cu anevoe de suflat şi înecăcioase, şi cu adevărat vecine morţii. Iar petrecerile lor deştepţi sânt mai nesimţitoare decât somnurile. Că vis le iaste lor viaţa. Carii nici haină având, nici ce să mănânce mâine, împărăţesc în vreamea beţiei, şi stăpânesc preste oşti, şi zidesc cetăţi, şi împart bani. De acest feliu de năluciri şi de atâta amăgire fierbând vinul le umple inimile lor. Iar alţii în patimile ceale împrotivă să aduc: sânt deznădăjduicioşi, şi trişti, şi posomorâţi, şi lăcrămoşi, şi fricoşi, şi sperioşi. Acestaşi vin, în deosebite aşăzări ale trupurilor, deosebite patimi în suflete lucrează. Că la cei ce, răvărsare a sângelui făcând, în faţă va înflori, veseli şi dulci şi bucuroşi pre ei îi arată. Iar a cărora aşăzarea trupului de greotate o va îndesi, strângând şi îmbulzind sângele, la starea cea împrotivă pre aceştea îi aduce. Şi ce trebue a spune mulţimea patimilor celorlalte? Greotăţile năravului? Aţâţarea cea lesnicioasă şi cârtirea? Schimbarea cea grabnică a sufletului? Strigarea? Turburarea? Plecarea către toată amăgirea? Nepăzirea şi neţinearea către mânii?

Iar neînfrânarea către dezmierdări, ca dintr'un izvor cu adevărat din vin iase, şi să împreună cu vinul cel neamestecat boala învierşunării, pre toată turbarea dobitoacelor către partea femeiască mai de jos arătându-o a fi decât ocara şi nestâmpărarea celor beţi, de vreame ce dobitoacele ceale necuvântătoare ştiu hotarăle firii, iar cei beţi în partea bărbătească caută pre cea femeiască şi la cea femeiască pre cea bărbătească. Ci pre toate răotăţile ceale din beţie cu cuvântul a le spune nu iaste cu lesnire. Că vătămările ceale din ciumă cu vreame să fac la oameni, câte puţin puindu-ş aerul stricăciunea sa în trupuri, iar ceale din vin îndată năpădesc. Că aşa pierzându-ş ei sufletul, cât de toată întinăciunea sânt picaţi şi mânjiţi, încă şi pre însăş aşăzarea trupului îş o strică. Că nu numai pentru mulţimea dezmierdărilor, de care ca de o streache să zădărăsc spre învierşunări, să topesc şi să slăbănogesc, ci şi pentru însăş grosimea şi greotatea, plin de umezeală şi puturos şi de vârtutea cea vieţuitoare lipsit au trupul. Acestora ochii le sânt vineţi şi faţa galbenă, duhul împiedecat, limba slăbănogită şi strigarea fără de nici o însemnare; picioarele să clătesc ca ale copiilor, şi scurgerile prisosinţelor singure de sine ca dintru neînsufleţite curgând. Vreadnici de jale pentru desfătarea aceasta, mai vreadnici de jale decât cei ce să înviforează în noian, pre carii unile după altele valurile priimindu-i şi afundându-i, nu-i lasă să se râdice în sus din furtună. Aşa cu adevărat şi sufletele acestora sânt înecate şi afundate în vin. Pentru aceaia, precum corăbiile ceale ce să înviforează, când sânt prea pline, de nevoe prin scoaterea afară a sarcinii să uşurează, aşa şi acestora de nevoe le sânt lepădările afară ale celor ce îi îngreoiază. Că vărsând şi borând, abiia să uşurează de greotate. Pre atâta mai vreadnici de jale [sânt] decât cei ce cu greu înnoată, pre cât aceia vânturile şi marea şi nevoile ceale de afară le vinuesc: iar aceştea de voe trag asupră-şi pre viforul cel din beţie. Cel ce să îndrăceaşte iaste vreadnic de jale; iar cel ce să îmbată, aceasteaş pătimind, nici de a să jăli nu iaste vreadnic, fiindcă cu drac de voe să luptă. Aceştea şi doftorii de beţie alcătuesc, nu meşteşugind a nu pătimi ceva rău din vin, ci a nu

lipsi de a să îmbăta. Că puţână le iaste lor zioa, şi mică noaptea şi cea de iarna, cât cătră vreamea băuturii. Şi sfârşit nu iaste al răotăţii. Că el singur pre sine vinul să creaşte spre mai mult. Că nu mângâe trebuinţa, ci de altă băutură trebuinţă netrecută pricinuiaşte, aprinzând pre cei ce să îmbată şi pururea spre poftă de mai mult îndemnându-i. Şi fără de saţiu socotind ei să aibă pre pofta băuturii, împrotivă de ceaia ce voesc pătimesc. Că cu obiceiul cel neîncetat al desfătării îş veştejesc simţirile. Că precum strălucirea cea multă întunecă vederile, şi precum cei ce să lovesc de sunete mari, de lovirea cea preste măsură întru a nu auzi nicidecum vin, aşa şi aceştea, de iubirea cea mare de dulceaţă, nu ştiu şi îş pierd dulceaţa. Că fără de gust le iaste lor vinul şi apătos, măcar şi neamestecat de ar fi; şi priimirea celui proaspăt încropită, măcar cel preaproaspăt de ar fi. Fiindcă măcar însăş zăpada, a stinge flacăra cea aprinsă înlăuntru într'înşii din mulţimea vinului, nu poate. *Cui iaste vai? Cui iaste turburare? Cui sânt judecăţi? Cui necazuri şi sfezi? Cui zdrobiri în zadar? Cui sânt ochii vineţi? Au nu celor ce să zăbovesc la vin, şi păzesc unde să fac ospeaţe?*[1] „Vai" iaste graiu de jale, şi vreadnici de jale sânt cei ce să îmbată. Că *beţivii împărăţiia lui Dumnezeu nu o vor moşteni*.[2] Iar turburare iaste pentru turburarea cea din vin, ce li să face în gânduri. Şi necazuri, pentru odrăslirile ceale amară din dulceaţa băuturii. Că acestora li să leagă picioarele, li să leagă mâinile din revmaticalele ce li să pricinuesc din beţie. Măcar că şi mai nainte de patimile aceastea, în însăş vreamea băuturii, li să întâmplă lor patimile celor eşiţi di[n] minte. Căci când péliţile crierilor să umplu de funingine, pre care aburii vinului o râdică în sus, să bântuiaşte capul de dureri nesuferite, şi neputând sta drept pre umeri, când întru o parte când întru alta să pleacă, alunecând deasupra oaselor spinării. Iar sfadă zice pre vorba cea preste măsură la ospeaţe şi cu prigonire. Încă şi zdrobiri înzadar să fac celor beţi, fiindcă nu pot să să rădice drept de beţie. Pentru că să povârnesc în tot feliul de căderi, pentru aceaia nevoe le urmează să aibă ei pe trup zdrobiri înzadar.

Dar cine va spune aceastea celor biruiţi de vin? Că pătimesc greotate la cap din beţie, dormitează, cască, li să împăejenesc ochii, le vine greaţă, pentru aceasta nu aud pre dascali, carii despre multe părţi strigă cătră dânşii: *Nu vă îmbătaţi de vin, întru carele iaste curviia*.[3] Şi iarăş: *Nestâmpărat lucru iaste vinul, şi de ocară beţiia*[4]: pre care aceastea neascultându-le, îndată culeg roadele beţiei. Că li să umflă grosimea trupului, ochii le sânt umezi, gura uscată şi arsă. Că precum şanţurile, până curg într'înseale păraele, să par că sânt pline, iar după ce treace înecarea apei rămân uscate, aşa şi la cei beţivi gura, când bălteaşte vinul, iaste plină oarecum şi jilavă, iar după ce treace puţin, să arată us-

[1] Pilde 23: 28-29.
[2] 1 Cor. 6: 10.
[3] Ef. 5: 18.
[4] Pilde 20: 1.

cată şi zvântată. Încă vătămându-să pururea şi înecându-să de mulţimea vinului, îş piiarde şi umezeala cea de viaţă pricinuitoare. Căci care alcătuire de om iaste atâta de tare, cât să se împrotivească răotăţilor celor din beţie? Căci carele meşteşug iaste, ca trupul cel ce pururea să înfierbintează şi pururea să udă cu vinul să nu să facă slăbănog şi netreabnic şi prăpădit? De aicea să întâmplă tremurăturile şi boalele. Că tăindu-li-să şi scuturându-li-să lor duhul de mulţimea vinului cea preste măsură, şi vinele slăbănogindu-să, urmează cutremurul la toată mărimea trupului. Pentru ce tragi asupră-ţi blestemul lui Cain, tremurând şi învârtindu-te în toată viaţa? Că neavând trupul pre întărirea cea din fire, de nevoe să clăteaşte şi tremură.

Până când vin? Până când beţie? Te primejdueşti deaciia noroiu a fi în loc de om. Aşa cu totul te-ai amestecat cu vinul, şi ai putrezit împreună cu el, din beţiia cea din toate zilele puţind a vin, şi acesta stricat, ca vásile ceale nevreadnice de nici o treabă. Pre aceştea îi tânguiaşte Isaiia: *Vai celor ce să scoală dimineaţa, şi umblă după síchera, petrecând până seara*, *că vinul îi va arde pre ei. Că cu alăută şi cu fluere beau vinul, iar spre lucrurile Domnului nu caută, şi lucrurile mâinilor lui nu le socotesc.*[1] Síchera obicinuesc Evreii a numi pre toată băutura ce poate să pricinuiască beţie. Deci cei ce, începându-să zioa, socotesc unde să fac băuturi, şi caută cârciumi şi rachierii, şi să iau unii cu alţii la băut, şi toată purtarea de grijă a sufletului la grija acestora o cheltuesc, aceştea să jălesc de Prorocul, ca cei ce nu îş lasă lor nici o vreame spre cunoştinţa minunilor lui Dumnezeu. Că nu au vreame ochii lor să se râdice spre ceriu, şi să privească frumuseţile ceale de pre el, şi să socotească toată podoaba zidirilor, ca din buna rânduială a acestora să înţeleagă pre Ziditoriul; ci îndată când să înceape zioa îş împodobesc locurile lor ceale de ospăţuri cu fealiuri de aşternuturi şi cu perdeale cu flori, şi osârdie şi purtare de grijă arată spre gătirea păharelor, vase de răcit vinul şi clondire şi năstrape ca la un zefét oarecarele şi praznic aşăzând, ca deosebirea feliurimii vaselor să le fure lor saţiul, şi schimbarea păharelor şi mutarea lor din destulă zăbavă la băut să le pricinuiască. Încă să adaog oarecarii mai mari preste ospeaţe, şi mai mari preste păharnici, şi mai mari purtători de grijă. Şi orânduială întru neorânduială, şi punere la cale în lucru fără de cale să află de ei, ca precum la stăpânirile ceale de afară din purtătorii de satâruri creaşte cinstea, aşa şi la beţie, ca la o împărătească oarecarea puindu-i ei împrejur slujitori, cu sârguinţa cea mare să-i acopere ocara eiĭ. După aceastea cununi, şi flori, şi miruri, şi mireazme, şi nenumărate oarecare veselii de afară mai multă zăbava le gătesc acestor peritori. Apoi înainte mergând băutura, răsar întreceri pentru mai mult, priciri şi nevoinţe, silindu-se să întreacă unii pre alţii cu beţiia. Şi puitoriu de nevoinţă le iaste lor diavolul, şi celénchiu pentru biruinţă păcatul. Că cel ce toarnă mai mult pre vinul cel neamestecat, acesta poartă seamnele ceale de biruinţă asupra celoralalţi. Cu adevărat, *slava întru ru-*

---

[1] Is. 5: 12-13.

şinea lor.[1] Că să prigonesc între sine, şi îş izbândesc singuri. Care cuvânt poate să ajungă la ruşinarea celor ce să fac? Toate sânt pline de nesocoteală, toate de turburare. Cei ce să biruesc, beți; cei ce biruesc, beți; slujitorii râd, mâna de osteneală au slăbit, gura nu priimeaşte, pântecele crapă şi răul nu slăbeaşte, ticălosul trup de vârtutea cea firească slăbănogindu-să, să topeaşte despre toate părțile, nesuferind sila cea din mulțimea băuturii céiĭ preste măsură.

Privire ochilor hristianilor vreadnică de jale, bărbat înflorind cu vârsta, tare la trup, vestit întru orânduelile ostăşeşti, să să ducă acasă ținut de mâinile altora, neputând să se râdice în sus, nici să umble pre picioarele sale. Bărbat carele trebuia să fie înfricoşat vrăjmaşilor, iaste pricină de râs copiilor celor din târg, fără de her biruit, fără de vrăjmaşi omorât. Bărbat purtătoriu de arme, întru însuşi floarea vârstii fiind, ş'au cheltuit putearea şi s'au veştejit de vin, gata fiind a pătimi dela vrăjmaşi câte voesc ei. Bețiia, pierzare a socotelilor, stricare a vârtutii, bătrâneațe fără de vreame, moarte întru puțină vreame. Că ce alt sânt cei beți, fără numai *idolii neamurilor*? *Ochi au, şi nu văd; urechi au, şi nu aud*.[2] Mâinile au slăbănogit, picioarele au amorțit. Cine iaste cel ce au meşteşugit aceastea? Cine iaste pricinuitoriul răotăților acestora? Cine iaste cel ce ne-au amestecat noao otrava nebuniei? O, omule, oştire ai făcut ospățul: scoți pre tineri de mâini ducându-se, ca pre nişte răniți dela războiu. Le-ai omorât floarea tinereților cu vinul. Îl chiemi ca pre un priiaten la cină, şi îl scoți mort, cu vin stingându-i viața lui. Şi când să socotesc că sânt sătuli de vin, atuncea fac început de a bea, şi beau asemenea ca dobitoacele, ca dintru o fântână îndată făcută, carea sloboade curgerile întocmai la număr cu cei ce şăd. Că mergând înainte acum băutul, întră un tânăr la dânşii, voinic cu umerii, carele încă nu iaste beat, aducând un teas foarte mare cu vin reace. Acesta împingând în laturi pre păharnicul lor, stând în mijloc, prin țeave întoarse împărțeaşte celor ce beau împreună bețiia întocmai. Noao iaste măsura aceasta a băuturii céiĭ preste măsură, ca în parte deopotrivă unii cu alții să se desfrâneaze, şi să nu poată vreunul să întreacă pre celalalt întru băut. Că împărțind ei țevile, şi fiiaştecarele pre cea întoarsă către dânsul priimind, ca dintru o copae beau fără a răsufla[3], ca boii, atâta silindu-să ei să tragă pre gât, pre cât le sloboade de sus vasul cel de răcit vin prin țevile ceale de argint. Pleacă-te către ticălosul tău pântece, socoteaşte mărimea vasului celui ce priimeaşte, că are găvăunătură de un pumn. Nu căuta la vasul cel cu vin, când să-l deşărți, ci la pânteacele tău, că de mult s'au umplut. Pentru aceasta: *Vai celor ce să scoală dimineața, şi u[m]blă după sícheră, cei ce petrec până seara şi cheltuesc toată zioa în beție, cât nici o vreame nu îş dau lor ca să caute la lucrurile Domnului şi să socotească lucrurile mâinilor*

[1] Filip. 3: 19.
[2] Ps. 113: 12-13.
[3] În text: fără a **nu** răsufla. (N. ed.)

lui. Că vinul îi va arde pre ei.[1] Pentru că fierbinţeala ceaia ce din vin să pricinuiaşte în trup să face aprindere a săgeţilor celor înfocate ale vrăjmaşului. Că pre socoteală şi pre minte le cufundă vinul, dar pre patimi şi pre dezmierdări, ca pre un roiu de albine le scoală asupră. Căci care căruţă cu cârlani cu atâta neorânduială să poartă, fără de vizitiu? Şi care corabie neocârmuită, purtându-să de valuri cum s'ar întâmpla, nu iaste mai cu întărire decât cel beat?

Prin acest fealiu de răotăţi, bărbaţi împreună şi mueri hore de obşte adunându-se, dracului iubirii de vin sufletele dându-şi, unii pre alţii cu săgeţile patimilor să răniia. Râsuri despre amândoao părţile, cântece de ruşine, chipuri curveşti, care zădăriia spre învierşunare. Râzi, spune-mi, şi te bucuri bucurie desfrânată, fiind trebuinţă de a lăcrăma şi a suspina pentru ceale de mai nainte ce s'au făcut? Grăeşti cântece de ale curvii, lepădând psalmii şi laudile care te-ai învăţat? Mişci picioarele, şi sari nebuneaşte, şi joci jocuri care nu ţi să cuveniia, fiind trebuinţă de a-ţi pleca genuchile spre închinăciune? Pre care să tânguesc? Pre featele ceale neispitite de nuntă, sau pre ceale supuse jugului nunţii? Că acealea s'au întors, neavând fecioriia, iar aceastea curăţeniia nu o au adus-o înapoi bărbaţilor. Că măcar de şi unele au scăpat de păcat cu trupul, dar fără de îndoială în suflete au priimit stricăciunea. Aceastea şi pentru bărbaţi sânt zise de mine. Au văzut rău, s'au privit rău. *Că cel ce caută la muiare spre a o pofti pre ea, iată au preacurvit*.[2] Deacă întâmpinările ceale din întâmplare aduc atâta primejdie celor ce caută cu iscodire, câtă vor aduce întâlnirile ceale întradins, ca să vază mueri care să se poarte de beţie cu necuviinţă şi cu înfrângerile sale să îndeamne spre învierşunare, şi cântece dezmierdătoare să cânte, care să poată, şi numai auzindu-se, să pricinuiască celor desfrănaţi toată streachiia dezmierdării? Ce vor zice sau ce vor răspunde cei ce dintru acest feliu de vederi mulţime nenumărată de răotăţi ş'au adunat? Au nu ca cum pentru aceasta au căutat, ca să-şi zădărască poftile? Pentru aceaia vinovaţi sânt, după hotărârea Domnului cea netrecută, judecăţii preacurviei. Cum vă va priimi pre voi praznicul a cincizeci de zile, după ce s'au ocărât Paştile întru acest feliu? Praznicul a cincizeci de zile are venirea Sfântului Duh cea arătată, şi tuturor cunoscută; iar tu, apucând mai nainte, pre sine te-ai lucrat sălaş al duhului celui protivnic şi te-ai făcut lăcaş al idolilor, în loc de a te face lăcaş al lui Dumnezeu prin sălăşluirea Sfântului Duh.[3] Ai tras asupră-ţi blestemul prorocului carele zice despre faţa lui Dumnezeu: *Şi voiŭ întoarce sărbătorile lor întru plângere*.[4] Cum veţi stăpâni slugile, când voi slujiţi poftelor celor nebune şi vătămătoare ca nişte robi? Cum veţi sfătui pre copii, când voi vieţuiţi viaţă nesfătuită şi fără de rânduială? Ce dar? Întru aceastea să vă las pre voi? Ci mă tem ca nu cumva cel nesupus să se

---

[1] Is. 5: 12-13.
[2] Mt. 5: 28.
[3] 1 Cor. 6: 19.
[4] Amos 8: 10.

facă mai nebun, iar cel ce s'au umilit, *pentru mai multa mâhnire să se înghiță*.[1] *Că tămăduirea*, zice, *face să înceteaze păcate mari*.[2] Postul să vindece pre beție; psalmul, pre cântarea cea de ruşine. Lacrăma să se facă tămăduire a râsului. În locul jocului să se pleace genunchile; în locul plesnetului mâinelor să se bată pieptul; în locul podoabii hainii să se arate smereniia; preste toate, milosteniia să te răscumpere pre tine dela păcat.[3] Că *răscumpărarea omului iaste bogățiia lui*.[4] Pre mulți din cei necăjiți fă-i părtaşi rugăciunii, *doară să va erta ție cugetul răotății*.[5] Când au şăzut norodul de au mâncat şi au băut, şi s'au sculat de au jucat[6] (iar jocul lor era închinarea de idoli), atuncea leviții, asupra fraților lor întrarmându-se, întru preoție ş'au sfințit mâinile lor.[7] Deci şi voao, celor ce vă temeți de Domnul, câți acum v'ați posomorât pentru necinstea faptelor celor prihănite, aceaia poruncim: De îi veți vedea că se pocăesc pentru necuviința celor ce s'au lucrat, milostivi-ți-vă spre ei ca spre nişte mădulări ale voastre bólnave. Iar de îi veți vedea că obrăznicesc şi defaimă mâhnirea voastră cea pentru dânşii, *eşiți din mijlocul lor, şi vă osăbiți, şi de necurat să nu vă atingeți*[8]; ca aşa aceia ruşinându-se, să-ş vie întru cunoştința răotății lor, iar voi să priimiți plata râvnii lui Fineés[9] prin dreapta judecată a lui Dumnezeu şi Mântuitoriului nostru Iisus Hristos, căruia slava şi stăpânirea în veacii veacilor, Amin.

[1] 2 Cor. 2: 7.
[2] Eccl. 10: 4.
[3] Dan. 4: 24.
[4] Pilde 13: 8.
[5] Fap. 8: 22.
[6] Eş. 32: 6.
[7] Eş. 32: 27-29.
[8] Is. 52: 11; 2 Cor. 6: 17.
[9] Num. 25: 11.

A ACESTUIAŞ VOROAVĂ 1-a
pentru post

râmbitaţi, zice, *în lună noao cu trâmbiţă, în zioa cea bine însemnată a sărbătorii voastre.*[1] Aceasta, poruncă iaste prorocească; dar noao decât toată trâmbiţa mai cu mare glas, şi decât tot organul musicesc mai cu bună însemnare ne însemnează citirile pre praznicul cel ce mearge mai nainte de zilele aceastea. Că am cunoscut darul postului dela Isaiia, carele pre chipul postului cel iudaicesc l-au lepădat, iar pre postul cel adevărat noao ni l-au arătat: *Nu spre judecăţi şi spre sfăzi postiţi, ci dezleagă toată legătura nedreptăţii.*[2] Şi Domnul: *Nu fiţi trişti, ci spală-ţi faţa ta, şi unge-ţi capul tău.*[3] Deci să ne punem la rânduială dupre cum ne-am învăţat, neposomorându-ne pentru zilele ce să apropie, ci luminat cătră dânsele, precum să cuvine sfinţilor, gătindu-ne. Nimenea mâhnindu-să nu să încununează, nimenea întristându-să nu biruiaşte. Să nu te mâhneşti tămăduindu-te. Necuviincios lucru iaste a nu te bucura de sănătatea sufletului, ci a te măhni de schimbarea bucatelor, şi mai mult har să te arăţi că dai dulceţii pântecelui decât grijirii sufletului. Că saţiul până la pântece aduce dulceaţa, iar postul până la suflet petrece folosul. Bucură-te că ţi s'au dat dela doftor doftorie ucigătoare de păcat. Că precum limbricii carii să prăsesc în pântecele copiilor, cu oarecare doftorîi preaiuţi să prăpădesc, aşa pre păcatul cel ce lăcuiaşte întru adânc, postul, întrând în suflet, îl ucide – postul zic cel cu adevărat vreadnic de numirea aceasta.

Unge-ţi capul tău şi spală-ţi faţa ta. La taine te chiamă cuvântul. Cel uns s'au uns, cel spălat s'au spălat. La mădulările ceale din lăuntru ia punerea de leage. Spală-ţi sufletul tău de păcate, unge-ţi capul tău cu ungere sfântă, ca părtaş să te faci lui Hristos, şi aşa te apropie de post. Să nu-ţi smoleşti faţa ta ca făţarnicii. Să smoliaşte faţa când aşezarea cea din lăuntru cu schimonosirea cea din afară făţarnică să întunecă, ca supt o perdea supt minciună acoperindu-să. Făţarnic şi prefăcut iaste cel ce în clup poartă mască streină: rob fiind, de multe ori poartă masca stăpânului, şi om de rând, pre cea a împăratului. Aşa şi în viaţa aceasta ca într'o casă de comédie în viaţa lor cei mai mulţi petrec, altele în inimă purtând, şi altele în faţă oamenilor arătând. Deci nu-ţi smoli faţa ta, în ce fealiu eşti, într'acest fealiu te arată. Nu te schimonosi pre sineţi spre posomorâre, vânând slava cea dintru a te părea că eşti înfrânat. Că nici din facerea de bine, ceaia ce ca cu trâmbiţa să vesteaşte, nu iaste folos, nici din postirea ceaia ce să face arătată nici un căştig. Că ceale ce să fac spre laudă nu-şi întind rodul cătră veacul ce va să fie, ci spre lauda oamenilor să întoarce. Deci aleargă vesel

---

[1] Ps. 80: 4.
[2] Is. 58: 4 şi 6.
[3] Mt. 6: 16-17.

la darul postului. Dar dintru început iaste postul, care nu să învecheaşte, nici îmbătrâneaşte, ci să înnoiaşte de-a pururea şi bine înfloreaşte.

Au mă socoteşti că începututl lui dela leage îl puiŭ eu? Şi decât leagea mai întâiu iaste postul. Deaca puțin vei aştepta, vei afla adevărul cuvântului mieu. Nu socoti zioa curățirii, cea rânduită lui Israil în luna a şaptea, în zioa a zeacea a lunii,[1] că aceasta iaste începutul postului. Vino de călătoreaşte prin Istorie, şi cearcă începutul lui. Că nu iaste noao aflarea: al părinților iaste odorul. Tot lucrul care întrece cu vechimea iaste vrednic de cinstit şi de cucernicit. Cucerniceaşte-te de cărunteațele postului: de o vârstă iaste cu omenirea. Postul în Raiŭ s'au legiuit. Cea dintâi poruncă aceia au luat Adam: *Din pomul de a cunoaşte binele şi răul să nu mâncați*.[2] Iar acest cuvânt, *să nu mâncați*, a postului şi a înfrânării iaste punere de leage. De ar fi postit Eva de pomul acela, nu am fi avut acum trebuință de postul acesta. *Că nu au trebuință cei sănătoşi de doftor, ci cei bólnavi*.[3] Ne-am bolnăvit prin păcat, să ne tămăduim prin pocăință. Iar pocăința fără de post deşartă iaste. *Blestemat pământul, spini şi ciulini va răsări ție*.[4] A fi mâhnit ți s'au poruncit, nu a te desfăta. Prin postire dă răspuns de îndreptare lui Dumnezeu. Dar şi petreacerea cea din Raiŭ, a postului închipuire iaste. Nu numai căci cu îngerii împreună-petrecătoriu fiind omul, prin îndestularea cea cu puține pre asemănarea cea cu dânşii o isprăviia, ci căci şi câte mai pre urmă cugetul oamenilor le-au aflat, încă de cei ce petrecea în Raiŭ nu să aflase. Încă nu era băuturi de vin, încă nu era junghieri de dobitoace, nici altele câte pre mintea omenească o turbură.

Fiindcă nu am postit, am căzut din Raiŭ. Să postim dar, ca la el să ne întoarcem. Au nu vezi pre Lazăr cum prin post au întrat în Raiŭ? Să nu urmezi neascultării Evei, să nu priimeşti iarăşi sfeatnic pre şarpe, carele pentru cruțarea trupului pre mâncare o pune înainte. Nu pricinui boală a trupului şi slăbiciune. Că nu-mi spui mie pricinuirile, ci celui ce le ştie. A posti nu poți, spune-mi? Dar a te sătura în toată viața şi a-ți sfărăma trupul cu greotatea bucatelor poți? Şi cu toate aceastea bólnavilor nu multă feliurime de bucate, ci nemâncare şi lipsă ştiu că doftorii le poruncesc. Deci cum cel ce pre aceastea le poți, pre acealea pricinueşti că nu le poți? Ce iaste mai uşor pântecelui, cu puțină hrană să petreacă noaptea, sau cu mulțimea bucatelor fiind îngreoiat să zacă? Iar mai vârtos nici să zacă, ci des să se întoarcă şi pre o parte şi pre alta, crăpând şi strâmtorându-să; fără numai de vei zice că şi cârmacii pre corabiia cea îngreuiată cu povări mai lesne o mântuesc, decât pre cea sprintenă şi uşoară. Că pre cea îndesată cu mulțime de povară, o mică râdicare de val o cufundă, iar ceaia ce cu măsură iaste încărcată, leasne treace preste furtună, nimic împiedecându-o

[1] Preoț. 23: 27; 25: 9.
[2] Fac. 2: 17.
[3] Mt. 9: 12.
[4] Fac. 3: 17-18.

a pluti mai pe deasupra. Deci şi trupurile oamenilor cu saţiul cel des îngreuindu-se, cu lesnire să supun boalelor. Iar ceale ce uneltesc hrană sprintenă şi uşoară, şi de răul cel aşteptat din boală ca de o râdicare de furtună au scăpat, şi pre supărarea cea de faţă ca pre o năvălire de vifor o au împins. Negreşit, dupre socoteala ta, mai ostenicios lucru va fi a şădea decât a alerga, şi a te lupta decât a te stâmpăra, deaca zici că şi desfătarea decât mâncarea cea puţină mai potrivită iaste celor bólnavi. Că putearea ceaia ce iconomiseaşte pre jivină, pre hrana cea de ajuns şi puţină cu lesnire o mistuiaşte şi o potriviaşte la trupul ce să hrăneaşte; iar bucate scumpe şi de multe fealiuri priimind, apoi a sta împrotivă până în sfârşit neputând, pre feliurile ceale multe de boale le-au făcut.

Ci cătră istorie călătorească cuvântul, începutul postului povestindu-l, şi cum toţi sfinţii, ca pre o moştenire părintească unul dela altul priimind, aşa l-au păzit, tatăl dându-l fiiului. De unde şi până la noi cu urmarea diadóhiei s'au păzit lucrul acesta. N'au fost în Raiŭ vin, nu junghiiari de dobitoace, nu mâncări de cărnuri. După potop vinul, după potop: *Mâncaţi toate ca nişte verdeţuri de iarbă.*[1] Când s'au deznădăjduit săvârşirea, atuncea s'au slobozit desfătarea. Şi dovada a neştiinţii vinului iaste Noe, carele nu ştiia uneltirea vinului. Că încă în viiaţă nu să ivisă, nici să deprinsease întru obicinuinţa oamenilor. Că nici pre altul văzând, nici el pătimit fiind, în vătămarea cea dela dânsul au căzut fără păzire. Că *au sădit Noe vie, şi au băut din rod, şi s'au îmbătat*[2], nu pentru că era beţiv, ci pentru că nu avea ştiinţă de măsurile băuturii. Aşa de mai noao decât Raiul iaste aflarea băuturii de vin; şi aşa de mai veache iaste cinstea postului. Dar şi pre Moisì prin post l-am cunoscut că s'au apropiiat de munte.[3] Că nu ar fi îndrăznit asupra vârfului celui ce fumega, nici s'ar fi bizuit să între în negură[4], de nu cu postul s'ar fi întrarmat. Prin post porunca cea scrisă în table cu deagetul lui Dumnezeu o au priimit. Şi sus în munte postul era pricinuitoriu punerii de leage, iar jos lăcomiia pântecelui spre închinarea de idoli i-au turbat. *Că au şăzut norodul să mănânce şi să bea, şi s'au sculat să joace.*[5] Pre stăruirea cea de patruzeci de zile a slugii lui Dumnezeu celui ce postea şi să ruga, netreabnică o au arătat o îmbătare de vin. Că tablele ceale scrise cu deagetul lui Dumnezeu, pre care postul le-au luat, pre acestea beţiia le-au sfărămat. Fiindcă nu au judecat Prorocul cu cuviinţă a să pune leage dela Dumnezeu unui norod beat. Într'o cirtă de vreame, pentru lăcomiia pântecelui, norodul acela carele au cunoscut pre Dumnezeu prin minunile ceale prea mari, întru îndrăcirea de idoli a Eghipteanilor s'au prăvălit. Alăturea pune-le pre amândoaă: cum postul apropie de Dumnezeu, şi cum desfătarea pre mântuire o depărtează. Pogoară-te, pre cale călătorind, spre ceale mai de jos.

---

[1] Fac. 9: 3.
[2] Fac. 9: 20-21.
[3] Eş. 24: 18.
[4] Eş. 19: 18.
[5] Eş. 32: 6.

Ce pre Isav l-au pângărit şi rob al fratelui său l-au făcut? Au nu o mâncare, pentru carea ş'au vândut cinstea naşterii céiĭ dintâi? Dar pre Samuil, au nu rugăciunea cea cu postul l-au dăruit maicii sale? Ce pre marele viteaz, pre Sampson, nebiruit l-au lucrat? Au nu postul, împreună cu care în pântecele maicii sale s'au zămislit? Postul pre el l-au născut, postul pre el l-au aplecat, postul pre el l-au adus în vârstă de bărbat, postul pre care îngerul l-au poruncit maicei sale: *Câte es din vie să nu mănânce, şi vin şi băutură bețivă să nu bea.*[1] Postul pre Proroci îi naşte, pre cei putearnici îi întăreaşte. Postul pre puitorii de leage îi înțelepțeaşte, sufletului bun păzitoriu, cu trupul neprimejduicios petrecătoriu; armă a viteajilor, nevoitorilor deprindere, acesta ispitele le goneaşte, acesta îndeamnă cătră buna credință, al trezvirii împreună-lăcuitoriu, curățeniei ziditoriu, în războae vitejii face, în vreame de pace líneşte învață, pre naziréu[2] îl sfințeaşte, pre preot îl săvârşaşte. Că nu iaste cu putință fără de post la sfânta lucrare să îndrăznească, nu numai la slujba cea de acum tainică şi adevărată, ci şi la cea închipuitoare carea dupre leage să aducea. Acesta văzătoriu vederii céiĭ mari au făcut pre Ilie. Că patruzeci de zile cu post sufletul curățindu-şi, aşa în peştera cea din Horiv s'au învrednicit a vedea pre Domnul, pre cât iaste cu putință omului a vedea.[3] Postind au întors văduvii pre copil, tare arătându-să asupra morții prin post.[4] Din gură postitoare glas eşind, au încuiat norodului celui ce făcea fărădeleage ceriul trei ani şi şase luni. Căci, ca să moae inima cea neînmuiată a celor vârtoşi la cerbice, au ales ca şi pre sineşi cu reaoa pătimire să se osândească. Pentru aceasta, *Viu iaste Domnul*, au zis, *de va fi ploae pre pământ, fără numai prin gura mea.*[5] Şi au adus preste tot norodul post prin foamete, ca răotatea cea din desfătare şi din viiața cea slobodă să o îndrepteaze. Dar lui Elisseiu ce fealiu i-au fost viiața? Cum ádecă la Sumaniteanca găzduirea o au căştigat?[6] Şi cum el pre Proroci îi ospăta? Au nu cu verdețuri sălbatece şi cu puțină făină iubirea de streini o împlinea? Când şi buruiana ce să numeaşte tolípi[7], împreună luându-să, era să se primejduiască cei ce vrea să o mănânce, de nu prin rugăciunea postitoriului s'ar fi tâmpit otrava.[8] Şi în scurt, ai fi putut afla că postul pre toți sfinții cătră petreacerea cea dupre Dumnezeu i-au povățuit. Iaste o fire de trup, pre carea o numesc amíandon[9], nemistuită de foc, carea în văpae stând, să pare că s'au făcut cărbune, iar scoțându-să din foc, ca cum cu

---

[1] Jud. 13: 14.
[2] Nazireu: bărbat afierosit lui Dumnezeu în Legea Veche. Rânduiala nazireatului se află în Num. 6: 1-21. (N. ed.)
[3] 3 Împ. 19: 8-13.
[4] 3 Împ. 17: 21-23.
[5] 3 Împ. 17: 1.
[6] 4 Împ. 4: 8.
[7] Plantă cățărătoare din familia cucurbitaceelor, un fel de tărtăcuță. (N. ed.)
[8] 4 Împ. 4: 39-44.
[9] Amiant, o varietate de azbest. (N. ed.)

nişte apă s'ar fi spălat, mai curată să face. Acest fealiu era trupurile celor trei coconi în ţara Vavilonească, din post avea pre amíandon.[1] Că în văpaia cea mare a cuptoriului, ca cum ar fi fost de aur cu firea, aşa mai presus de vătămarea cea din foc să arăta, mai vârtos şi decât aurul mai putearnici s'au arătat. Că nu i-au mistuit pre ei focul, ci îi păzea întregi. Măcar că nimic pre văpaia aceaia atuncea nu o ar fi suferit, pre carea catranul şi smoala şi viţa o hrăniia, cât până la patruzeci şi noaă de coţi s'au vărsat ea, şi ceale dinprejurul eiĭ păscându-le, pre mulţi din Haldei i-au mistuit. Deci acea ardere de foc, cu postul întrând, o au călcat coconii, aer supţire şi răcoros întru un foc aşa de cumplit răsuflând ei. Că nici asupra părului lor n'au îndrăznit focul, fiindcă de post era hrănit şi crescut.[2]

Şi Daniil, *bărbatul doririlor*[3], carele trei săptămâni pâine n'au mâncat, şi apă n'au băut[4], şi pre lei a posti i-au învăţat, după ce s'au pogorât în groapa lor.[5] Căci ca cum din piiatră, sau din aramă, sau din altă oarecarea materie mai tare ar fi fost închiegat trupul lui, aşa a-şi înfige dinţii nu putea leii; aşa ca o călitură de hier pre trupul bărbatului postul ascuţindu-l, neîmpilat îl făcea înaintea leilor. Că nu-ş deşchidea gura asupra sfântului. Postul au stins putearea focului, au astupat gurile leilor. Postul pre rugăciune la ceriu o trimite, ca o aripă făcându-să eiĭ către călătoriia cea de sus. Postul iaste creaşterea caselor, maica sănătăţii, dascălul tinereaţelor, podoaba bătrânilor, bun tovarăş cu călătorii, fără de primejdie lăcuitoriu cu casnicii. Bărbatul nu prepune bântuire de nuntă, văzându-şi fămeaia trăind cu posturi. Fămeaia nu să topeaşte de teamere de bărbat, văzându-şi bărbatul priimind postul. Cine casa sa o au scăzut cu postul? Numără astăzi ceale din lăuntru, şi numără şi după acestea: nimic, pentru post, n'au lipsit din ceale din casa ta. Nici o jivină nu să vaetă de moarte, nicăirea sânge, nicăirea hotărâre dela pântecele cel neertătoriu nu să scoate asupra vitelor. Au încetat cuţitul bucătarilor, masa să îndestulează cu ceale ce răsar singure. Sâmbăta s'au dat Iudeilor *ca să se odihnească*, zice, *dobitocul tău şi sluga ta*.[6] Facă-să postul odihnă de ostenealele ceale dease slugilor celor ce preste tot anul îţi slujesc. Odihneaşte-ţi bucătariul; dă slobozenie puitoriului de masă; opreaşte mâna păharnicului; contenească cândva şi cel ce izvodeaşte fealiurile de plăcinte; să se astâmpere vreodată şi casa din nenumăratele turburări, şi de fum şi de sfară, şi de cei ce aleargă în sus şi în jos, şi ca cum unui stăpân netrecut slujesc pântecelui. Negreşit câteodată şi birarii dau voe celor supuşi să fie slobozi puţin; dea oarecarea încetare şi pântecele gurii, împace-să cu noi împăcări de cinci zile cel ce de-a pururea ceare şi niciodată nu încetează, cel ce ia as-

---

[1] Dan. 1: 8-16.
[2] Dan. 3: 19-27.
[3] Dan. 9: 23; 10: 11.
[4] Dan. 10: 2-3.
[5] Dan. 6: 16-22.
[6] Eş. 20: 10.

tăzi şi mâine uită. Când să umple, pentru înfrânare filosofeaşte; când să răsuflă, uită dogmele.

Postul nu ştie firea împrumutului, nu pute a dobânzi masa postitoriului, nu sugrumă pre copilul cel sirman al postitoriului dobânzi părinteşti, ca nişte şerpi împrejur împletecindu-se. Încă şi în alt chip postul iaste pricină de veselie. Că precum seatea face pre ceaia ce să bea să fie dulce, şi foamea, viind mai nainte, găteaşte dulce pre masă, aşa şi postul face veaselă pre împărtăşirea bucatelor. Că în mijloc pre sineşi puindu-să, şi desimea desfătării curmându-o, dorită pre împărtăşire o va face să ţi să arate, ca un oaspeţ venit de afară. Drept aceaia, de voeşti să-ţi găteşti ţie masa poftită, priimeaşte schimbarea cea din post. Dar tu, fiindcă foarte te ţii de desfătare, ai greşit tâmpindu-ţi ţie desfătarea, şi din iubirea de dezmierdări pierzându-ţi dulceaţa. Că nimic nu iaste aşa de poftit, cât, cu deasa desfătare, să nu să facă leasne defăimat. Că a cărora iaste rară căştigarea, a acestora iubită iaste desfătarea. Aşa şi cel ce ne-au zidit pre noi, prin schimbarea cea în viaţa aceasta au meşteşugit a ne rămânea noao harul celor date. Au nu vezi că şi soarele mai vesel iaste după noapte? Şi priveghiiarea mai dulce după somn? Şi sănătatea mai dorită după cercarea celor protivnice? Deci şi masa mai cu haz iaste după post: asemenea bogaţilor şi celor ce au mease bune, aseamenea şi celor supţiri la hrană şi cum să întâmplă.

Teame-te de pilda bogatului: pre acela l-au dat focului desfătarea cea din toată viaţa. Că nu pentru nedreptate, ci pentru viaţa cea desfătată vinuit fiind, să prăjiia în văpaia cuptoriului. Deci ca să stingem focul acela, de apă iaste trebuinţă. Şi nu numai cătră ceale ce vor să fie iaste folositoriu postul, ci şi însuşi trupului îi iaste de folos. Că sănătăţile ceale preamari au întoarceri şi căderi, fiindcă oboseaşte firea şi nu poate purta greotatea sănătăţii. Vezi, nu cumva scuipând acum apa, mai pre urmă o picătură de apă să pofteşti, ca şi bogatul acela. Nimenea nu s'au îmbătat de apă. Pre nimenea capul nu l-au durut cândva, de apă îngreoindu-să. Nimenea n'au avut trebuinţă de picioare streine, trăind cu băutură de apă. Nimărui nu i s'au legat picioarele, nimărui mâinile nu s'au făcut netreabnice, cu apă fiind adăpate. Că greşala mistuirii, carea celor ce să desfătează negreşit le urmează, aceasta iaste carea lucrează boalele ceale mari în trupuri. Acelui ce posteaşte peliţa feţii iaste cucernică, neînflorind spre rumeneală fără de ruşine, ci cu gălbiniciune înfrânată fiind împodobită, ochiul blând, umbletul strâns, faţa chibzuitoare, cu râs desfrânat neocărându-să, cuvântul măsurat, inima curată. Adu-ţi aminte de sfinţii cei din veac, *cărora nu era lumea vreadnică, carii au umblat în cojoace, în piei de capre, lipsiţi, necăjiţi, chinuiţi*[1]: a acelora petreacere urmează, deaca cauţi partea lor. Ce au odihnit pre Lazar în sânurile lui Avraam? Au nu postul? Iar viaţa lui Ioann un post au fost toată. Carele nu avea pat, nu masă, nu pământ de arat, nu boi de plug, nu grâu, nu pitariu, nu altceva de ale vieţii aceştiia. Pentru aceasta *mai mare între cei*

[1] Evr. 11: 37-38.

născuți din mueri nu s'au sculat decât Ioann Botezătoriul.[1] Pre Pavel, împreună cu celealalte, şi postul, pre care între laudele ceale pentru necazuri l-au numărat, până la al treilea ceriu l-au suit.[2] Şi capul preste ceale zise iaste Domnul nostru: cu postul pre trupul pre care pentru noi l-au luat îngrădindu-l, aşa întru dânsul năpădirile diiavolului le-au priimit[3], pre noi învățându-ne ca prin posturi să ne îndemnăm şi să ne deprindem la luptele ceale din ispite, şi protivnicului prin lipsa hranii ca o pricină dându-i. Că neapropiiat îi era lui, pentru înălțimea Dumnezeirii, deaca nu prin lipsa hranii s'ar fi vârât supt omenire. După ce s'au întors însă la ceriuri au gustat hrană, ca să încredințeaze firea trupului celui înviiat. Iar tu de a te îngreşea şi a te îngroşea nu mai încetezi? Şi când îț topeşti mintea cu nemâncarea, de învățăturile ceale mântuitoare şi făcătoare de viață nici o grijă nu faci? Au nu ştii că, precum la oştire ajutoriul unuia biruire face celuialalt, aşa cel ce adaoge la trup, pre duh îl biruiaşte, şi cel ce la duh s'au mutat robeaşte trupul? Că aceastea sânt protivnice între dânsele. Drept aceaia, de vei să faci tare pre minte, împilează trupul cu postul. Că aceasta iaste ceaia ce zice Apostolul: *Că pre cât omul cel din afară să strică, pre atâta cel din lăuntru să înnoiaşte*[4]; şi: *Când sânt slab, atuncea sânt tare.*[5] Nu vei defăima bucatele care să strică? Nu vei pofti masa cea dintru împărățiia ceriurilor, pre carea negreşit postul cel de aicea mai nainte ți-o va găti? Nu ştii că, pentru treacerea peste măsura sațiului, gras faci viermele cel muncitoriu? Că cine cu hrană îndestulată şi cu desfătare necontenită au priimit vreo împărtăşire de vreun daru duhovnicesc? Moisì, luând a doao punere de leage, de al doilea post au avut trebuință.[6] Cu Ninevitenii, de nu ar fi postit împreună şi dobitoacele, nu ar fi scăpat de îngrozirea prăpădeniei.[7] Cărora le-au căzut oasele în pustie?[8] Au nu ale celor ce căuta mâncare de carne?[9] Aceia, până când să îndestula cu manna şi cu apa cea din piiatră, pre Eghipteni biruia, prin mare călătorea, *nu era între semințiile lor bólnav.*[10] Iar după ce ş'au adus aminte de căldările ceale cu cărnuri[11], şi s'au întors cu poftele în Eghípet, nu au văzut pământul făgăduinții. Nu te temi de pildă? Nu te cutremuri de mâncarea cea multă, ca nu cumva să te încue afară de bunătățile ceale nădăjduite? Dar nici înțeleptul Daniil nu ar fi văzut videniile acealea, de nu prin post mai limpede ş'ar fi făcut sufletul. Că din hrana cea grasă ca nişte aburi întunecați râdicându-se, în chipul

---

[1] Mt. 11: 11.
[2] 2 Cor. 11: 27 şi 12: 2.
[3] Mt. 4: 1-11.
[4] 2 Cor. 4: 16.
[5] 2 Cor 12: 10.
[6] Eş. 34: 28.
[7] Ionà 3: 6-10.
[8] Evr. 3: 17.
[9] Num. 11: 31-34.
[10] Ps. 104: 37.
[11] Eş. 16: 3.

unui nor des, strălucirile ceale ce să fac dela Sfântul Duh preste minte le curmează. Iar de iaste şi vreo hrană a îngerilor, pâine iaste, precum zice Prorocul: *Pâine îngerească au mâncat omul*[1], nu carne, nici vin, nici câte sânt iubite robilor pântecelui. Postul armă iaste împrotiva oştii dracilor. *Că neamul acesta nu iase, fără numai cu rugăciunea şi cu postul.*[2] Şi bunătățile ceale ce să pricinuesc din post atâtea sânt. Iar sațiul iaste început al ocărilor. Că îndată împreună cu desfătarea, şi cu bețiia, şi cu toate fealiurile de îndulciri, să aduce tot fealiul de învierşunare dobitocească. De unde oamenii să fac cai turbați spre partea fămeiască, pentru streachiia ceaia ce să face din desfătare în suflet. De cei ce să îmbată să fac schimbările firii, în bărbat ádecă pre muiare, şi în muiare pre bărbat căutând. Iar postul şi la lucrurile nunții măsuri cunoaşte, şi la ceale slobode de leage, treacerea peste măsură înfrânându-o, potrivită îndeletnicire face, *ca să petreacă ei întru rugăciune.*[3]

Însă nu numai îndepărtarea de bucate pre bunătatea cea din post să o hotărăşti. Că post adevărat iaste înstreinarea de răotăți. *Dezleagă toată legătura nedreptății*[4]: lasă aproapelui măhniciunea ce ai, lasă-i datoriile. *Să nu postiți spre judecăți şi spre sfăzi*[5]. Carne nu mănânci, dar mănânci pre fratele. De vin te depărtezi, dar ocărilе nu le stăpâneşti. Seara o aştepți spre mâncare, dar cheltueşti zioa la divanuri. *Vai celor ce să îmbată nu de vin*![6] Mâniia beție iaste a sufletului, fără de minte făcându-l, ca vinul. Măhnirea beție iaste şi ea, de tot cufundând pre minte. Frica, altă beție, când să face pentru acealea care nu să cade. Că *dela frica*, zice, *vrăjmaşului scoate sufletul mieu.*[7] Şi în scurt, fieştecarea din patimi pricină de eşirea din minți fiind, beție pe dreptate să va numi. Ia-mi-ți seama la cel ce să mânie, cum să îmbată de patimă. Nu iaste el stăpân luiş, nu să ştie pre sineşi, nu cunoaşte pre cei de față, ca într'o bătălie de noaptea de toți să apucă, de toți să poticneaşte, ce-i vine la gură grăiaşte, neoprit iaste, ocăraşte, bate, îngrozeaşte, să jură, strigă, crapă. Fugi de această beție, nici pre cea de vin să nu o priimeşti. Să nu apuci mai nainte cu băutura de vin pre băutura de apă, să nu te înveațe bețiia spre post. Nu iaste prin beție întrare spre post. Că nici prin lăcomiia de averi nu iaste spre dreptate, nici prin învierşunare spre înfrânare, nici, ca în scurt să zic, prin răotate spre fapta bună. Altă uşă iaste spre post. Bețiia la învierşunare aduce; la post aduce hrana cea puțină. Cel ce să luptă, mai nainte să deprinde; cel ce posteaşte, mai nainte să înfrânează. Nu ca cum ai izbândi zilelor, nici ca cum ai amăgi pre puitoriul de leage mai nainte de ceale cinci zile să leapezi bețiia, că apoi fără de folos te osteneşti,

---

[1] Ps. 77: 25.
[2] Mc. 9: 29.
[3] 1 Cor. 7: 5.
[4] Is. 18: 6.
[5] Is. 18: 4.
[6] Is. 28: 1.
[7] Ps. 63: 2.

deaca trupul îl sfarămi, iar lipsa hranii nu o mângâi. Necredincioasă iaste cămara, în chiupu găurit torni apa. Că vinul curge, pre a sa cale alergând, iar păcatul rămâne înlăuntru. Sluga fuge de stăpânul său deaca bate, dar tu rămâi lângă vin, carele în toate zilele te bate la cap? Măsură preabună a băuturii vinului iaste trebuința trupului. Iar deaca afară din hotară vei eşi, mâine vei veni cu capul durându-te, căscând, amețind, a vin putred puțind, toate ți să vor părea că să învârtesc cu tine, toate să cleatină. Că bețiia aduce adevărat somn, pre fratele morții, dar aduce şi priveghiere aseamenea visurilor.

Oare ştii cine iaste pre carele vei să-l priimeşti? Cel ce ni s'au făgăduit noao că *Eu şi Tatăl vom veni, şi lăcaş la dânsul vom face*.[1] Pentru ce dar apuci înainte cu bețiia şi închizi Stăpânului întrarea? Pentru ce îndemni pre vrăjmaşul să apuce mai nainte îngrădirile tale? Bețiia pre Domnul nu-l priimeaşte; bețiia pre Sfântul Duh îl goneaşte. Că fumul goneaşte albinile, iar darurile ceale duhovniceşti le goneaşte bețiia. Postul iaste bună rânduială a cetății, bună aşezare a târgului, pace a caselor, pază a averilor. Vei să-i vezi cinstea lui? Aseamănă-mi mie seara cea de astăzi cu cea de mâine, şi vei vedea cetatea din turburare şi furtună în alinare adâncă schimbată. Însă mă rog ca şi zioa cea de astăzi cu cea de mâine să fie aseamenea la cucernicie, şi cea de mâine nimic să nu fie mai de jos cu luminarea decât cea de astăzi. Iar Domnul, cel ce ne-au adus întru încungiurarea anului, să ne dea noaă ca unor nevoitori să arătăm tăriia şi putearea răbdării în nevoințile aceastea, şi să ajungem şi la zioa cea domnească a cununilor, acum ádecă a aducerii-aminte de Patima cea mântuitoare, iar în veacul cel ce va să fie, a răsplătirii pentru ceale lucrate de noi în viiață, cu dreaptă judecata lui Hristos, că lui să cuvine slava în veaci, Amin.

[1] Io. 14: 23.

A ACESTUIAŞ VOROAVĂ a 2-a pentru post

ndemnaţi, zice, *preoţi, pre norod, grăiţi în urechile Ierusalimului.*[1] De ajuns iaste firea cuvântului, celor silitori să le mai întinză pornirile, iar celor leaneşi şi trândavi să le deşteapte osârdiia. Drept aceaia voevozii, la rând puind oastea, cuvinte îndemnătoare fac mai nainte de luptă, şi atâta puteare are sfătuirea, cât multora de multe ori şi nebăgare în seamă de moarte le pricinuiaşte. Iar cei mai mari preste cei ce să deprind, şi iscusitorii lor, pre cei ce să luptă ducându-i la luptele ceale de stadii, multe că li să cuvine a să osteni pentru cununi le poruncesc, cât mulţi s'au şi plecat, pentru iubirea cinstei céiĭ din biruinţă, de ş'au trecut cu vedearea trupurile. Şi mie dar, celui ce rânduesc pre ostaşii lui Hristos la războiul cel împrotiva vrăjmaşilor celor nevăzuţi, şi pre nevoitorii bunei credinţe către cununile dreptăţii prin înfrânare îi gătesc, de nevoe îmi iaste cuvântul îndemnării. Deci ce zic, o, fraţilor? Că cei ce să învaţă regulile ceale de războiu, şi cei ce să ostenesc la locurile ceale de luptă, cu urmare le iaste ca cu îndestularea hranii să se facă pre sineşi trúpeşi, ca cu mai bună tărie să se apuce de osteneale. Iar cărora *nu le iaste lupta împrotiva sângelui şi a trupului, ci împrotiva începătoriilor, împrotiva stăpâniilor, împrotiva stăpânitorilor întunearecului acestuia, împrotiva duhurilor răotăţii*[2], acestora prin înfrânare şi prin post iaste de nevoe ca să se deprinză la luptă. Că untul-de-lemn îngraşă pre luptătoriul, iar postul pre nevoitoriul bunei credinţe îl întăreaşte. Drept aceaia pre cât scazi din trup, pre atâta vei face pre suflet să strălucească cu sănătatea cea duhovnicească. Că nu cu tăriile trupeşti, ci cu răbdarea sufletului şi cu suferirea cea întru necazuri să face biruinţa cea împrotiva vrăjmaşilor celor nevăzuţi.

Deci dar în toată vreamea iaste postul folositoriu celor ce-l aleg pre dânsul. (Că nici supărarea dracilor îndrăzneaşte asupra celui ce posteaşte, şi îngerii, păzitorii vieţii noastre, mai cu dragoste petrec lângă cei curăţiţi la suflet prin post.) Dar cu mult mai mult acum, când în toată lumea să vesteaşte propoveduirea; şi nici vreun ostrov, nici uscat, nici cetate, nici neam, nici margene de pământ nu iaste, care n'au auzit propoveduirea. Ci şi oştile, şi călătorii, şi corăbierii, şi neguţătorii, toţi asemenea şi aud porunca, şi cu bucurie o priimesc. Drept aceaia nimenea să nu să scoaţă pre sine din catastiful postitorilor, în care toate neamurile, şi toată vârsta, şi toate osebirile dregătoriilor să numără. Îngerii sânt cei ce scriu în fieştecarea Bisearică pre cei ce postesc. Vezi nu cumva, pentru puţină dulceaţă a bucatelor, să te păgubeşti de scrierea îngerului şi să te faci vinovat voevodului pentru lepădarea scrierii. Mai mică iaste primejdiia a să vădi cineva că au lepădat pavăza în războiu, decât a să arăta că au lepădat pos-

---

[1] Is. 40: 1-2.

[2] Ef. 6: 12.

tul, arma cea mare. Bogat eşti? Să nu ocărăşti postul, judecând că iaste cu necuviinţă a-l lua la masă împreună cu tine. Nici din casa ta să nu-l trimiţi necinstit, biruit fiind de dulceaţă, ca nu cumva să te spue puitoriului de leage al posturilor, şi mult mai multă să-ţi aducă asupra ta postire din osândă, ori din vreo boală a trupului, ori din altă întâmplare mâhnicioasă. Săracul să nu facă glumă cu postul, fiindcă de mult îl are împreună-şezătoriu şi în casă, şi la masă. Iar fămeilor, precum a răsufla, aşa şi a posti le iaste potrivit şi dupre fire. Copiii, ca sádurile ceale bine înverzite, cu apa postului să se adape. Celor bătrâni uşoară le face pre osteneală deprinderea cea de demult cu dânsul. Că ostenealele ceale din îndelungat obiceiu deprinse, mai fără mâhniciune cad la cei deprinşi. Călătorilor sprinten tovarăş le iaste postul. Că precum desfătarea îi sileaşte a să împovăra, purtând cu sineşi acealea cu care să desfătează, aşa uşori şi sprinteni îi face pre dânşii postul. Apoi, când să scrie ostăşire depărtată, atuncea ostaşii să hrănesc cu ceale de nevoe, nu cu ceale de desfătare. Iar noao, celor ce eşim la războiul cel împrotiva vrăjmaşilor celor nevăzuţi, şi, după biruinţa acestora, la patriia cea de sus ne grăbim, au nu cu mult mai vârtos ni să va potrivi, ca unora ce petrecem ca într'o oaste, cu însăşi ceale de nevoe să ne îndestulăm?

Pătimeaşte ca un bun ostaş, şi te luptă dupre leage, ca să te încununezi,[1] aceaia ştiind, că *tot cel ce să nevoiaşte, de toate să înfrânează*.[2] Iar ceaia ce miau venit acum să zic, vreadnică iaste a nu o treace cu vedearea. Că ostaşilor lumii dupre măsura ostenealelor li să creaşte leafa; iar ostaşilor celor duhovniceşti, cel ce are mai puţină hrană, acela are mai mare dregătorie. Că precum coiful nostru iaste schimbat cu firea, asemănându-să cătră cel stricăcios, că al aceluia materie îi iaste arama, iar acesta iaste alcătuit din nădeajdea mântuirii[3]; şi pavăza la aceia din lemn şi din piiale li să face, iar noao ne iaste punerea înainte a credinţii[4]; şi cu platoşă noi cu a credinţii ne îngrădim[5], iar aceia cămaşă oarecarea de zale poartă; şi sabie noaă a Duhului ne iaste spre izbândă[6], iar ei pre cea de hier o pun înainte – aşa iaste arătat că hranele nu acealeaş amândurora pre tărie o fac, ci pre noi dogmele bunei credinţe ne întăresc, iar acelora îmbuibarea pântecelui le iaste de nevoe. Deci fiindcă, încungiurând anul, ne-au adus noaoă pre mult doritele aceastea zile ca pre nişte doici vechi, cu dragoste toţi să le priimim, prin care ne-au aplecat pre noi Bisearica cătră buna credinţă. Vrând dar a posti, să nu te posomorăşti ca Iudeii, ci evangheliceaşte te străluceaşte, nejălind pentru lipsa foamei, ci veselindu-te cu sufletul de desfătările ceale duhovniceşti. Că ştii că *trupul pofteaşte împrotiva duhului, iar duhul îm-*

---

[1] 2 Tim. 2: 3 şi 5.
[2] 1 Cor. 9: 25.
[3] 1 Thes. 5: 8.
[4] Ef. 6: 16.
[5] Ef. 6: 14.
[6] Ef. 6: 17.

protiva trupului.[1] Deci, fiindcă aceastea sânt protivnice una altiia, să scădem îngrăşarea trupului şi să creaştem vârtutea sufletului, ca prin post luând biruințele asupra patimilor, cu cununile înfrânării să ne încununăm.

Găteaşte-te dar acum pre sineți vreadnic de preacucernicul post, nu cumva prin bețiia cea de astăzi să strici înfrânarea cea de mâine. Rău iaste gândul, vicleană iaste socoteala: „Fiindcă post de cinci zile s'au propoveduit noaă, astăzi să ne cufundăm în beție!". Nimenea, fămeae cinstită vrând să-ş ia dupre leagele nunții, țiitori şi curve apucând înainte bagă în casă. Că nu sufere cea dupre leage ca să lăcuiască împreună cu ceale stricate. Deci şi tu, fiindcă să aşteaptă postul, să nu bagi mai nainte înlăuntru bețiia, pre curva cea de obşte, pre maica neruşinării, pre iubitoarea de râs, pre turbata, pre cea lesnicioasă spre tot fealiul de necuviință. Că nu va întra postul şi rugăciunea în sufletul cel întinat de beție. Pre cel ce posteaşte, înlăuntrul sfințitelor ogrăzi îl priimeaşte Domnul; iar pre cel ce să îmbată, ca pre un pângărit şi nesfințit, nu-l priimeaşte. Că de vei veni mâine puțind a vin, şi acesta putred, cum îți voiŭ socoti bețiia întru post? Că nu că nu bei vinul proaspăt, ci că nu eşti curat de vin, aceasta socoteaşte. Unde te voiŭ pune? Între cei bețí, ori între cei postitori? Bețiia cea trecută la sine te trage; lipsa cea de față post îț mărturiseaşte. Pricină de prigonire eşti beției ca un rob, şi nu te va lăsa, pe dreptate, fiindcă dă arătate dovezile robiei, pre mirosul vinului care au rămas ca întru un vas. Îndată zioa cea dintâiu a postului netrebnică ți să va face, fiindcă zac în tine rămăşițile beției. Iar al cărora începutul iaste netrebnic, şi tot lucrul acela întreg iaste cu adevărat vreadnic de lepădat. *Bețivii împărăția lui Dumnezeu nu o vor moşteni*.[2] Deaca beat vii spre post, ce folos îți iaste? Că deaca te încue bețiia afară de împărăție, apoi unde-ț va fi de trebuință postul? Au nu vezi că şi învățătorii de mânji cei preaiscusiți, pre caii cei de luptă, când lupta să aşteaptă, prin nemâncare mai nainte îi gătesc, iar tu întradins te îmbuibezi cu sațiul? Până într'atâta cu lăcomiia pântecelui şi pre dobitoace le întreci! Pântecele îngreuindu-să, nu numai spre umblet, dar nici spre somn nu iaste îndămânatec. Căci înghiesuindu-să cu mulțimea celor puse într'însul, nici a să stâmpăra nu iaste slobod, ci iaste silit multe învârtiri să facă pre amândooă părțile.

Postul păzeaşte pre prunci, înțelepțeaşte pre cel tânăr, cucernic face pre bătrân, căci mai vreadnice de cucernicie sânt cărunteațile când cu postul sânt împodobite. Fămeilor iaste podoabă preapotrivită, celor ce sânt în floarea vârstei frâu, căsătoriei păzitoriu, feciorei hrănitoriu. Acest fealiu sânt grijile postului ceale din fieştecare casă. Dar de obşte cum îi iaste petreacerea în viața noastră? Deodată pre toată cetatea şi pre tot norodul le schimbă spre bună rânduială, adorme strigarea, izgoneaşte sfada, ocara o potoleaşte. A căruia dascal venire potoleaşte gâlceava copiilor aşa degrab, precum postu[l] arătându-să, turburarea

[1] Gal. 5: 17.
[2] 1 Cor. 6: 10.

cetății o domoleaşte? Cine au eşit măscăriciu în vreamea postului? Care horă curvească s'au făcut din pricina postului? Râsurile ceale moloşite, şi cântecile ceale curveşti, şi jocurile ceale turbate de năprasnă es din cetate, fiind gonite de post ca de un judecătoriu aspru. Iar de l-ar fi luat toți sfeatnic pentru ceale ce să cuvin a face, nimic n'ar fi împiedecat să fie pace adâncă în toată lumea, fiindcă nici neamurile nu s'ar fi sculat unele asupra altora, nici oştile nu s'ar fi lovit unele cu altele. Nu s'ar fi lucrat arme de ar fi stăpânit postul, nici divanuri nu s'ar fi adunat, nici vreunii ar fi lăcuit în temniță, nici, în scurt, pustiile n'ar fi avut tâlhari, nici cetățile năpăstuitori, nici marea înecători. Deaca toți ar fi fost ucenici ai postului nu s'ar fi auzit nicidecum, dupre cuvântul lui Iov, *glas de strângătoriu de bir*[1]; nici ar fi fost viiața noastră aşa de mult suspinătoare şi plină de mâhniciune, deaca postul viiața noastră o ar fi ocârmuit. Că arătat iaste că ar fi învățat pre toți nu numai înfrânare de bucate, ci fugire şi înstreinare desăvârşit şi de iubire de argint, şi de lăcomie, şi de toată răotatea. Care toate aceastea de s'ar fi scos afară, nimic nu ne-ar fi oprit cu pace adâncă şi cu neturburare a sufletelor să ne petreacem viiața.

Iar acum cei ce depărtează postul, şi desfătarea ca pre o fericire a vieții o vânează, şi acea mulțime multă a realelor o au adus asupră, şi trupurile sale şi le strică. Ia-mi seama la osebirea feațelor celor ce şi astăzi îndeseară ți să vor arăta, şi celor ce mâine. Astăzi să vor arăta pline, rumene, cu sudoare supțire jilave, ochii umezi, obraznici, fiindcă din ceața cea din lăuntru sânt lipsiți de supțirătatea simțirii. Iar mâine să vor arăta trase, cucearnice, fiindcă iarăşi ş'au luat floarea cea din fire, pline de chipzuială şi de toată simțirea cea cu deamăruntul, fiindcă nici o pricină din lăuntru nu întunecă lucrările ceale fireşti. Postul iaste asemănarea îngerilor, împreună-lăcuitoriul drepților, înțelepțitoriul vieții. Acesta puitoriu de leage au făcut pre Moisì. Al postului rod iaste Samuil. Postind Anna s'au rugat lui Dumnezeu: *Adonai, Doamne, Eloì Savvaoth, deaca căutând vei căuta preste roaba ta, şi îmi vei da sămânță bărbătească, îl voĭ da pre el înaintea ta dar, vin şi sicheră nu va bea până la zioa morții sale.*[2] Acesta pre marele Sampsón l-au aplecat, şi până când era împreună cu bărbatul [acesta], câte o mie cădea vrăjmaşii,[3] şi porțile cetăților să smulgea[4], şi leii vârtutea mâinilor lui nu o suferea[5]. Iar când bețiia şi curviia l-au cuprins, biruit s'au făcut de vrăjmaşi, şi de ochi lipsindu-să, batjocură era pus înaintea copiilor celor de altă seminție.[6] Postind Ilie, au încuiat ceriul trei ani şi luni şase.[7] Căci, fiindcă au văzut că multă ocară să năştea din sațiu, de nevoe au adus peste dânşii postul

[1] Iov. 3: 18.
[2] 1 Împ. 1: 11.
[3] Jud. 15: 16.
[4] Jud. 16: 3.
[5] Jud. 14: 5-6.
[6] Jud. 16: 4-26
[7] 3 Împ. 17: 1.

cel fără de voe din foamete, prin care au oprit păcatul lor care atuncea fără măsură să vărsase, ca cu oarecare ardere sau tăiare cu postul creaşterea cea spre mai mult a răului curmându-o.

Priimiți-l pre dânsul, săracilor, pre cel de o casă şi de o masă cu voi. Robii, pre odihna cea de ostenealele ceale dease ale slujbei. Bogații, pre cel ce vă vindecă pre voi de vătămarea cea din sațiu şi, prin schimbare, mai cu gust vă face bucatele ceale defăimate din pricina obiceiului. Bólnavii, pre maica sănătății. Sănătoşii, pre păzitoriul sănătății voastre. Întreabă pre doftori, şi îți vor vesti ție că decât toate mai supusă la primejdie iaste sănătatea cea mare. Pentru care doftorii cei preaiscusiți prin post scad ce iaste de prisos, ca nu prin greotatea îngreoării trupului să se frângă putearea. Că întradins prin nemâncare surpând treacerea cea preste măsură, lărgime oarecarea, şi altă hrănire, şi început de a doao creaştere gătesc puterii céiĭ hrănitoare. Aşa la toată starea oamenilor şi la toată aşezarea trupului folosul cel din post întâmpină, şi tuturor asemenea să potriveşte, caselor, târgurilor, nopților, zilelor, cetăților, pustietăților. Deci pre cel ce prin atâtea pre binele cel dela dânsul ni-l dăruiaşte noao, voioşi să-l priimim, dupre cuvântul Domnului[1], neposomorându-ne ca fățarnicii, ci blândeațea sufletului fără de prefacere arătându-o. Şi nu de atâta nevoință socotesc că am trebuință ca să vă îndemn spre post, de câtă nevoință am trebuință ca să nu cază cineva astăzi în răotățile beției. Că postul şi pentru obiceiu, şi pentru sfiiala şi cucerniciia cea a unora cătră alții, cei mai mulți îl priimesc. Dar mă tem de beție, pre carea ca o moştenire părintească cei iubitori de vin o păzesc. Că precum cei ce pleacă în călătorii depărtate, aşa oarecarii din cei fără de minte astăzi pentru ceale cinci zile ale postului cumpără vin. Cine iaste atâta fără de minte, cât mai nainte de a înceape a bea, să-şi iasă din minte ca cei ce să îmbată? Au nu ştii că pântecele amanet nu păzeaşte? Pântecele iaste împăcătoriu necredincios, cămară fără streajă. Căci multe puindu-se într'însa, paguba o ține la dânsa, dar pre ceale puse nu le păstrează. Vezi ca nu mâine după beție viind, să ți să zică şi ție ceale ce acum s'au citit. *Nu postul acesta l-am ales, zice Domnul.*[2] Ce ameasteci ceale neamestecate? Ce împărtăşire are postul cu bețiia? Ce împreunare are iubirea de vin cu înfrânarea? Ce însoțire iaste Bisearicii lui Dumnezeu cu idolii?[3] Că Bisearică a lui Dumnezeu sânt aceia în carii Duhul lui Dumnezeu lăcuiaşte[4], iar bisearică a idolilor sânt aceia carii prin beție priimesc necurățiia învierşunării. Zioa cea de astăzi iaste pridvoriul postului. Deci cel ce s'au întinat în pridvoriu nu iaste vreadnic să între în ceale sfinte. Nici un rob, vrând să îmblânzească pre stăpânul său, nu pune pre vrăjmaşul stăpânului mijlocitoriu şi împăcătoriu. Bețiia iaste vrajbă cătră Dumnezeu, iar postul început

[1] Mt. 6: 16-18.
[2] Is. 58: 5.
[3] 2 Cor. 6: 16.
[4] 1 Cor. 3: 16.

al pocăinții. Deci de voeşti prin mărturisire a te întoarce cătră Dumnezeu, fugi de beție, ca să nu-ți facă mai cumplită pre înstreinare. Însă nu ajunge singură de sineşi depărtarea de bucate spre postul cel lăudat, ci să postim post priimit, bineplăcut lui Dumnezeu. Post adevărat iaste înstreinarea dela răotate, înfrânarea limbii, oprirea mâniei, depărtarea de pofte, de grăirea de rău, de minciună, de jurământul strâmb: lipsirea acestora iaste post adevărat. Deci întru aceastea iaste postul cel bun.

Ci să ne desfătăm în Domnul prin citirea cuvintelor Duhului, şi prin priimirea mântuitoarelor porunci celor legiuite, şi prin toate dogmele ceale îndreptătoare de sufletele noastre. Dar de postul cel dintru ascuns să ne ferim, pentru carele şi Prorocul să roagă să nu fie, zicând: *Nu va omorî cu foametea Domnul sufletele drepților*[1], şi: *N'am văzut pre dreptul părăsit, nici sămânța lui cerând pâini.*[2] Că nu au zis pentru pâini simțite, cel ce ştiia pre feciorii Patriarhului nostru Iacóv că pentru pâini s'au pogorât în Eghípet, ci pentru hrana cea duhovnicească zice, prin carea omul nostru cel din lăuntru să face desăvârşit. Să dea Dumnezeu să nu vie şi preste noi postul cel îngrozit Iudeilor. *Că iată zile vin, zice Domnul, şi voiŭ aduce preste pământul acesta foamete, nu foamete de pâine, nici seate de apă, ci foamete de a auzi cuvântul Domnului*[3]; pre carea pentru aceasta o au adus asupră dreptul Judecătoriu, fiindcă vedea că mintea lor murea de foame pe[n]tru nemâncarea dogmelor adevărului, iar omul cel din afară prea să îngrăşa şi să îngroşa. Deci în toate zilele ceale de aicea înainte vă va ospăta pre voi Duhul cel Sfânt, cu veselii de dimineața şi de seara. Nimenea de bunăvoe să nu să lipsească de ospătarea cea duhovnicească. Toți să ne împărtăşim de păharul cel treaz, pre carele înțelepciunea umplându-l, ni l-au pus noao înainte deopotrivă, ca pre cât iaste încăpătoriu fieştecarele să scoață. Că *au umplut păharul său, şi au junghiiat jertvele sale*,[4] ádecă pre *hrana celor desăvârşit, carii pentru deprindere îş au simțirile iscusite spre aleagerea binelui şi a răului.*[5] De care cu îndestulare săturându-ne, să ne aflăm vreadnici şi de veseliia cea din cămara mirelui, întru Hristos Iisus Domnul nostru, căruia slava şi stăpânirea în veaci, Amin.

[1] Pilde 10: 3.
[2] Ps. 36: 25.
[3] Amos 8: 11.
[4] Pilde 9: 2.
[5] Evr. 5: 14.

A ACESTUIAŞ VOROAVĂ a 3-a
pentru post

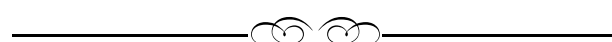
reamea postului şi a curăţeniei au sosit, nu numai a depărtării de bucate, ci şi a izbăvirii de păcate. Deci izbăvindu-ne pre noi de tot păcatul, cu osârdie să postim, ştiind că postul au întors hotărâre a lui Dumnezeu. Deci leage bisearicească vesteaşte mai nainte pre post, puind înainte propoveduitoriu cu mare glas pre ceata cea Prorocească şi Apostolească. Şi chiamă aceasta nu numai pre bărbaţi şi pre bătrâni, ci şi pre mueri şi pre copii. Că a unora înnoiaşte tinereaţele, iar a altora schimbă firea în faptă bună bărbătească. Că în Hristos Iisus *nu iaste parte bărbătească şi muiarească*.[1] Iar daruri de biruinţă pune înainte celor ce să nevoesc, împărăţie a ceriurilor, şi cunună pururea înverzită, şi viaţă veacĭnică, de vom posti cu sfinţenie, dupre fericitul Proroc Ioil, carele zice: *Sfinţiţi post, propoveduiţi vindecare, adunaţi pruncii carii sug ţiţă. Preoţilor, plângeţi înaintea Oltariului*; *chiemaţi bătrâni; să iasă mireasa din cămara sa şi mirele din aşternutul său*.[2] Că sfânt iaste chipul postului, lui Dumnezeu celui sfânt de sfinţi cu sfinţenie aducându-să. Deci pre toţi propoveduitoriul ne chiamă la luptă. Iar deosăbirea iaste multă le cei ce să nevoesc, şi a vieţii, şi a vârstii. Însă *lupta nu ne iaste împrotiva sângelui şi a trupului, ci împrotiva începătoriilor şi a domniilor şi a duhurilor răotăţii*.[3] Că vrăjmaşi împrotivă luptători văzuţi având cinevaş, de va fi puternic, să va lupta împrotivă; iar de va fi neputincios, ascunzându-să va scăpa. Iar vrăjmaşi nevăzuţi având cineva, ce va face, de nu va chema pre Dumnezeu ajutătoriu? Că de va dormi, aceia priveghiiază; iar de să va ascunde, aceia din lăuntru dau războiu. Cumplit iaste vrăjmaşul. Multe meşteşugiri îţi aduce dupre luptă: sau a iubirii de bani, sau a desfrănării, sau a beţiei şi a desfătării şi a slavii deşarte. Stă asupră-ţi şi când dormi: că nici de leagile somnului nu să cucerniceaşte. Deci ce vei face având cu aceşti mulţi vrăjmaşi? Oare să sapi groapă? Dar şi preste aceasta va sări. Oare să pui înainte şanţ? Dar şi preste acesta va treace. Cum dar trebue a ne lupta? Şi cum a opri atâta vrăjmăşie? Că nici iaste cu putinţă a vedea pre cei ce dau războiu. Ci s'au aflat mare ajutoriu, postul şi rugăciunea. Că cu acest chip să biruesc viclenii draci, cei mai răi decât vrăjmaşii cei văzuţi, precum învaţă Domnul pre ucenici pentru cel lunatec, zicând: *Acest neam cu nimic nu iase, fără numai cu rugăciune şi cu post*.[4] Mare dar bunătate iaste la oameni postul, carele au întors hotărâre a lui Dumnezeu. S'au propoveduit în Ninevì prăpădire după trei zile, şi au biruit pre prăpădire întoarcerea cea cătră Dumnezeu. Că îngrozirea prăpădirii, pentru întoarcerea, au rămas[5]. Păcătoşi cu bună-cunoştinţă şi mulţămitori sânt Niniveteanii. Că auzind

---

[1] Gal. 3: 28.
[2] Ioil 2: 15-17.
[3] Ef. 6: 12.
[4] Mt. 17: 21.
[5] În textul grecesc (PG 31, col. 1509A), ἀνείθη, „s'a dezlegat". (N. ed.)

pre Ionà propoveduind prăpădirea, cu chipul postului au făcut de au stătut îngrozirea, şi cu doftoriia mărturisirii şi a rugăciunii au tras mântuirea.

Prin post Moisì au pogorât leagea din ceriu. Prin post au îmblânzit pre Dumnezeu pentru cei ce au făcut viţelul. Prin post Ilie s'au luat până la ceriu, purtând armă a înfrânării pre post, post de bucate şi depărtare de păcate. Că de posteaşte gura, iar mâinile hrăpesc lucrurile ceale streine, auzi: *Nu acest post am ales, zice Domnul*.[1] De te depărtezi de bucate, şi năpăstueşti pre fratele tău, auzi: *Nu ceaia ce întră în gură spurcă pre om, ci ceale ce es*.[2] Deci curate să fie şi pântecele de bucate, şi mintea de păcate. Unite să fie ceale din lăuntru cu ceale de afară. Nici trupul să se îngreoiaze cu mâncările, nici sufletul să se spurce cu răotăţile, ca Dumnezeul tuturor să ne facă pre noi vreadnici împărăţiei ceriurilor, întru Hristos Iisus Domnul nostru, căruia slava şi stăpânirea în veacii veacilor, Amin.

[1] Is. 58: 5.
[2] Mt. 15: 11.

A CELUI ÎNTRU SFINȚI PĂRINTELUI NOSTRU

VASILIE

ARHIEPISCOPUL KESARIEI CAPPADOKIEI

Aşăzământuri călugăreşti cătră cei ce să nevoesc în viiața de obşte şi deosebi

CUVÂNT ÎNAINTE

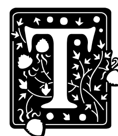
upă ce ai ales filosofia cea dupre Hristos, şi de poftele şi dulcețile şi grijile vieții mai presus țe-ai râdicat mintea, şi cugetul te-ai silit în tot chipul a-l despărți şi a-l osebi de patimile ceale trupeşti, de multe ori multe cuvinte ai făcut cătră noi, întrebând în ce chip ar fi cu cuviință să săvârşăşti lucrul luptei, şi nicăirea să nu te prinzi de poftele ceale trupeşti care prin trup trec la suflet, şi ce întâiu mai vârtos ți să cade să păzeşti, şi ce după cel dintâiu, ádecă al doilea, şi care din bunătăți ți să cade să le răvneşti, încât cu păzirea să scapi de lucrarea celor necuviincioase, iar cu râvna să isprăveşti fapta bunătăților. Apoi încă te rugai ca şi în scris să ți să facă descoperirea sfatului nostru pentru aceasta. Drept aceia şi noi ne-am îndemnat să nu treacem cu vedearea râvna ta cea bună, ci, după chipul cel după putință, şi să o sprijinim, şi să o întărim prin sfătuirile ceale dela noi: nu că dăm îndestulat cuvânt la pricina aceasta, ci că cuvântul care-l avem nu-l ascundem ca supt nişte țărână supt tăceare, şi cu acest chip să scăpăm de osânda cea îngrozită asupra celuia ce au ascuns talantul în pământ. Pricinuire cu adevărat de poftele ceale lumeşti şi de dulceți şi de griji, mai de multe ori le iaste oamenilor nunta. Că nici decât pofta fămeaii către bărbați, sau a bărbatului către fămei, nu va putea cineva afla că iaste pusă în firea trupului nici mai tare, nici mai silnică. Şi prea cu cuviință. Fiindcă are fire să se facă pentru odrăslirea fiilor. Carea nuntă prea de nevoe având lucrarea, vrea şi pornirea mai puternică să o aducă asupră-le. Nici griji că cad peste oameni mai greale nu va putea afla cineva, decât acealea care deodată zboară peste dânşii pentru căsătoriia nunții, precum Pavel zice: *Cel ce s'au însurat grijaşte de ale lumii*[1], fiind însărcinat cu grijile. Că cel singur, pre sineşi şi nevoile trupului său le va suferi, sau poate şi le va defăima, putând a să pleca pre sineşi la aceasta cu lesnire; iar cel ce poartă grijă de fămeae şi de copii nu mai iaste stăpân socotealii sale, ci nevoe are să-i facă eiĭ ceale după plăceare, şi îndeletnicindu-să în purtarea de grijă cea pentru copii, de mult adânc de griji să se umple, pre care a le arăta, mai de lungă vreame ar fi trebuință decât aceasta de față.

---

[1] 1 Cor. 7: 33.

Deci cel ce pofteaşte să fie slobod de legăturile lumii, de nuntă ca de nişte obezi au fugit, iar de aceasta fugind, viaţa sa o au afierosit lui Dumnezeu, şi curăţeniia au mărturisit să o păzească, încât nici slobozenie să nu aibă el a să mai întoarce spre nuntă, ci să se ţie în tot chipul de luptele ceale pentru curăţenie, cu firea luptându-să, şi cu pornirile eiĭ ceale mai silnice. Că îndrăgitoriu unul ca acesta făcându-să lui Dumnezeu, şi din nepătimirea aceluia măcar cât de puţin poftind să să împărtăşască, şi din duhovniceasca sfinţenie, şi liniştire, şi neturburare, şi blândeaţe, şi din veseliia şi bucuriia carea să naşte dintr'acestea dorind să guste, de toată patima cea materiialnică şi trupească, carea turbură pre suflet, departe s'au sârguit a-şi duce cugetele; şi cu curat şi neumbrit ochiu al sufletului priveaşte ceale Dumnezeeşti, fără de saţiu de lumina cea de acolò umplându-să. Şi după ce ş'au iscusit sufletul într'acest fel de deprindere şi aşăzare, să împrieteniaşte cu Dumnezeu, după asemănarea cea după putinţă, şi îndrăgit şi preadorit să face lui, ádecă lui Dumnezeu. Fiindcă mare cu adevărat luptă şi cu anevoe de săvârşit au pătimit, şi din frământătura materiei au putut cu gândire curată şi despărţită de amestecarea patimilor cestor trupeşti să se împreune cu Dumnezeu. Drept aceaia cu cuviinţă şi cu urmare iaste ca cel ce într'acest fealiu de deprindere s'au suit prin cea mai sus zisă nevoinţă să nu să mai tragă iarăşi prin zădărârile trupului în jos spre împărtăşirea patimilor lui, ádecă a trupului; nici aburii cei ce să sue de acolò priimindu-i, ca de o ceaţă oarecarea prea adâncă să i să înnegrească ochiul sufletului, şi să cază din Dumnezeiasca şi duhovniceasca vedeare, de fumul patimilor usturându-l ochiul minţii.

CAP. 1
Cum că să cade rugăciunea a o pune mai nainte de toate

Toată fapta, iubitule, şi tot cuvântul Mântuitoriului nostru Iisus Hristos, îndreptariu iaste al bunei credinţe şi al faptei bune. Că pentru aceasta s'au şi întrupat, ca întru o icoană zugrăvindu-ne noaoă buna credinţă şi fapta bună, ca după putinţă fieştecarele şi fieştecarea privind, să râvnim chipului celui dintâiu. Că pentru aceasta poartă trupul nostru, ca şi noi petreacerii lui pre cât iaste cu putinţă să urmăm. Tu dar, când vei auzi cuvânt sau faptă a lui, nu fieştecum prost şi cum s'ar fi întâmplat să auzi, ci întră înlăuntru întru adâncul privirilor, fă-te părtaş celor ce s'au dat prin învăţătură cu taină. Că Martha priimeaşte pre Domnul, iar Mariia şade lângă picioarele lui.[1] Şi întru amândoaoă surorile bună osârdie. Fă însă deosăbire între lucruri. Că Martha slujiia, gătind ciale spre priimirea trebuinţei lui céiĭ trupeşti; iar Mariia, şezând lângă picioarele lui, asculta cuvintele lui. Una dar odihniia pre cel ce să vedea, iar ceaialaltă slujiia celui nevăzut. Că era cu adevărat şi om şi Dumnezeu cel de faţă, acelaş stăpân osârdiia a amândurora muerilor o au priimit. Dar Mar-

[1] Lc. 10: 38-39.

tha, de osteneală strâmtorându-să, să ruga Domnului să se facă mijlocitoriu, ca să ia lângă sine şi pre soru-sa ajutătoare slujbei. *Zi-i*, zice, *eiĭ ca, sculându-să, să slujască împreună cu mine*. Iar Domnul cătră dânsa: *Martho, Martho, te grijeşti şi spre multe te sileşti, ci un lucru trebuiaşte. Că Mariia partea cea bună ş'au ales, carea nu să va lua dela dânsa.*[1] Că nici pentru aceasta am venit, ca pre aşternuturi moi să şădem, şi pântecele să-l hrănim, ci am venit ca pre voi să vă hrănim cu cuvântul adevărului şi cu vedearea tainilor. Pre una dar n'au oprit-o dela ceale ce făcea, iar pre ceaialaltă o au lăudat pentru acealea la care lua aminte. Deci vezi-mi pre ceale doaoă părți prin ceale doaoă mueri aducându-se înlăuntru. Pre una mai mică, fiindcă au ales slujba cea mai trupească, dar însă şi pre aceasta prea de trebuință; iar pre ceaialaltă mai mare şi mai duhovnicească, fiindcă s'au suit la privirea tainilor. Aceastea tu, ascultătoriule, duhovniceaşte le ia, şi ceaia ce voeşti aleage. De vei să slujeşti, slujaşte în numele lui Hristos. Că el zicea: *În cât ați făcut unuia dintru aceşti frați ai miei preamici, mie mi-ați făcut*.[2] Că ori de priimeşti streini, ori de odihneşti săraci, ori de te pleci cu milostivire cătră cei ce să află în dureri, ori de dai mână de ajutoriu celor ce sânt în nevoi şi în primejdie, ori de slujeşti la bólnavi, toate asupra sa Hristos le priimeaşte. Iar de vei să râvneşti Mariei, carea au lăsat slujba trupului şi s'au suit la privirea duhovniceştilor vederi, curat să săvârşeşti lucrul. Părăseaşte trupul, lasă lucrarea de pământ şi facerea de bucate şi gătirea, şi şezi lângă picioarele Domnului şi ascultă cuvintele lui, ca să te faci părtaş tainelor Dumnezeirii. Că privirea învățăturilor lui Iisus au întrecut slujba trupului.

Deci ai luat, iubitule, pildele şi dovada. Râvneaşte ceale ce vei: sau slujitoriu fii săracilor, sau îndrăgitoriu dogmelor lui Hristos. Iar de poți pre amândoao să le râvneşti, despre amândoao vei lua roada mântuirii. Întâiu însă iaste cuvântul cel duhovnicesc, iar cealelalte toate a doaoa sânt. *Că Maria*, zice, *partea cea bună ş'au ales*. De vei dar şi tu să fii tăinuitoriu al lui Hristos, şi de şezi lângă picioarele lui, şi de priimeşti Evanghelia lui, vei părăsi toată viiața, şi fără de grijă vei petreace, şi îț vei uita şi însuți trupul tău, şi aşa vei putea să vorbeşti cu privirile lui, ca să râvneşti Mariei şi să căştigi slava cea preaînaltă. Iar rugându-te, vezi să nu ceri altele în loc de altele, şi să mânii pre Domnul, nu bani, nu slavă omenească, nu stăpânire, nu altceva din ceale ce trec: ci ceare împărățiia lui Dumnezeu, şi toate ceale spre trebuința trupului el ți le va da ție, precum zice însuşi Domnul: *Căutați împărățiia lui Dumnezeu, şi dreptatea lui, şi aceastea toate să vor adaoge voaoă*.[3] Iar ale rugăciunii, iubitule, doaoă sânt chipurile: unul al slavosloviei cu smereniia minții, iar al doilea al cearerii, mai jos decât celalalt. Rugându-te dar, nu veni îndată spre cearere. Iar de nu, îți pârăşti voirea ta, că de trebuință fiind silit te rogi lui Dumnezeu. Începând dar rugăciu-

---

[1] Lc. 10: 40-42.
[2] Mt. 25: 40.
[3] Mt. 6: 33.

nea, părăseaşte-te pre sineţi, fămeaia, copiii; lasă pământul, treci preste ceriu, părăseaşte toată zidirea, şi văzută, şi nevăzută, şi începe dela slavosloviia celui ce au făcut toate. Şi când îl vei slavoslovi pre el, nu te rătăci cu mintea încoace şi încolò, nici ellineaşte basne nu grăi, ci din Sfintele Scripturi aleage, zicând: Bine te cuvintez pre tine, Doamne, cel îndelung răbdătoriu şi suferitoriu de răotăţi, cel ce în fieştecarea zi îndelung mă rabzi pre mine, cel ce greşesc, şi ne-ai dat noaoă tuturor stăpânire de pocăinţă. Că pentru aceasta taci şi ne suferi pre noi, Doamne, ca să te slavoslovim pre tine, cel ce iconomiseşti mântuirea neamului nostru, uneori prin frici, alteori prin sfătuiri, alteori prin proroci, iar mai pre urmă prin venirea Hristosului tău ne-ai cercetat pre noi. *Că tu ne-ai zidit pre noi, şi nu noi, tu eşti Dumnezeul nostru*.[1]

Iar când vei slavoslovi din Scripturi precum poţi, şi vei trimite laudă cătră Dumnezeu, atuncea înceape cu smereniia minţii şi zi: „Eu, Doamne, nu sânt vreadnic înaintea ta să grăesc. Căci foarte păcătos sânt”. Şi măcar de şi nu ştii ceva întru sineţi rău, aşa ţi să cade să zici. Că nimenea nu iaste fără de păcat, fără numai singur Dumnezeu. Că multe păcătuind, ceale mai multe nici le priceapem. Pentru aceasta zice Apostolul: *Nimic nu ştiu întru sinemi, dar nu întru aceasta m'am îndreptat*[2]: ádecă multe păcătuesc, şi nu pricep. Drept aceaia şi Prorocul zice: *Greşalele cine le va priceape*?[3] Deci dar nu minţi de te vei numi pre sineţi păcătos. Că de vei priceape, şi cu însăşi aceasta păcătueşti, cu a zice că „nu sânt păcătos”; ci mai vârtos zi că mai mult decât toţi păcătoşii sânt eu, carele calc Dumnezeiasca poruncă carea zice: *Când toate le veţi îndrepta, ziceţi că netreabnici robi sântem. Că ceale ce am fost datori să facem am făcut*.[4] Aşa ţi să cade a socoti de-a pururea, că ádecă netreabnic sânt. Şi iarăşi: *Cu smerenie unul pre altul socotind a fi mai de cinste decât pre sine*.[5] Roagă-te dar lui Dumnezeu cu frică şi cu minte smerită. Şi când întinzi cuvânt de smerită cugetare, şi zici: „Mulţămescu-ţi Doamne, că îndelung ai răbdat pentru păcatele meale, şi până acum nepedepsit m'ai lăsat. Că eu cu adevărat vreadnic fuseasem demult să pătimesc nenumărate reale şi să fiu lepădat dela faţa ta, dar iubirea ta de oameni cea suferitoare de reale au răbdat îndelung asupră-mi. Mulţămescu-ţi, deşi nu sânt îndestulat spre mulţămirea suferirii tale de reale”. Şi când ceale doao părţi ale slavosloviei şi ale smereniei minţii le vei împlini, atunci deaciia ceare ceaia ce ţi să cuvine să cei, nu bogăţie, precum mai sus am zis, nici slavă pământească, nici sănătate a trupului. Că el te-au zidit pre tine şi să grijaşte de mântuirea ta, şi ştie cum fieştecăruia îi iaste de folos ori să fie sănătos, ori să fie bólnav: ci ceare, precum ţi s'au poruncit, împărăţiia lui Dumnezeu. Că pentru trebuinţa trupului tău, precum mai sus am zis, el să îngrijaşte. Că

[1] Ps. 99: 3.
[2] 1 Cor. 4: 4.
[3] Ps. 18: 13.
[4] Lc. 17: 10.
[5] Filip. 2: 3.

de preamare cuviință iaste împăratul nostru, şi să mânie deaca cineva mic lucru îi va ceare, deaca cineva din noi pentru ceale ce nimic nu i să potriveaşte ceare dela dânsul. Să nu aduci dar asupră-ți mânie în vreamea rugăciunii tale, ci ceare-ți lucruri vreadnice împăratului Dumnezeu. Cerând însă ceale vreadnice lui Dumnezeu, să nu te depărtezi până ce vei lua. Că aceasta însemnând zice Domnul în Evanghelie: *Cine din voi are priiaten, şi va mearge către dânsul la miezul nopții, şi-i va zice lui: Priiatene, dă-mi împrumut trei pâini, că mi-au venit un priiaten din cale şi nu am ce să-i puiŭ lui înainte; şi acela din lăuntru va răspunde: Nu-mi face mie osteneală. Că iată uşa s'au încuiat, şi copiii miei sânt cu mine în pat, nu pociŭ să mă scol să-ți dau ție. Zic voao, deşi nu-i va da lui, sculându-să pentru căci iaste lui priiaten, dar pentru obrăzniciia lui sculându-să, îi va da lui câte îi trebue.*[1]

Pildă ne dă noaoă Domnul ca să ne înveațe pre noi să fim în credință tari şi obraznici. Că pildă ia dela om cătră om, ca să te înveți a nu te slăbi vreodată, ca deaca vei ceare şi nu vei lua, să nu te depărtezi până ce vei lua. Însă, precum am zis mai sus, de ceri ceale ce Dumnezeu voiaşte. Şi să nu zici că „păcătos sânt, şi nu sânt auzit". Căci ca să nu te deznădăjdueşti, pentru aceasta zice: *deşi pentru căci îi iaste lui priiaten nu-i va da lui, dar însă pentru obrăzniciia lui îi va da lui câte îi trebue*. Deci măcar o lună de va treace, măcar un an, măcar vreame de trei sau de patru ani, măcar mai mulți ani până ce vei lua, să nu te depărtezi, ci cu credință ceare, totdeauna binele lucrând. Că de multe ori vreunul din noi la tinereațe s'au ținut de curăție, apoi au întrat înlăuntru dulceața, s'au mişcat poftele ceale după fire, au slăbit rugăciunea, s'au pus peste tinereațe vin, s'au prăpădit curățeaniia şi s'au făcut omul altul în loc de altul. Aşa prefacerile să fac, fiindcă nu stăm împrotiva patimilor cu socoteală vitează. Trebue dar cineva datoriile ceale despre partea sa să le aducă toate, dar să strige cătră Dumnezeu ca să-i ajute lui. Că deaca cineva pentru moliciune să va da poftelor, şi să va vinde pre sine vrăjmaşilor, acestuia Dumnezeu nu-i ajută, nici îl ascultă. Că mai nainte apucând, prin păcat s'au înstreinat pre sineşi dela Dumnezeu. Că cel ce voiaşte să fie ajutat de Dumnezeu nu lasă să nu-ş facă datoriia, iar cel ce nu lasă a-ş face datoriia nu iaste lăsat niciodată de Dumnezeescul ajutoriu. Trebue dar în nimic să nu fie osândit de a sa ştiință, şi aşa să chiiame Dumnezeescul ajutoriu. Să chiiame însă nu cu lenevire, nu cu mintea răspândită încoace şi încolò. Că unul ca acesta nu numai nu va lua cearerea, ci şi mai mult va întărâta pre stăpânul. Că deaca înaintea unui boiariu stând cineva şi vorbind, cu multă frică stă, nerăspândit având şi ochiul cel din afară şi cel din lăuntru al sufletului, ca nu cumva să se primejduiască, cu cât mai mult înaintea lui Dumnezeu trebue a sta cu frică şi cu cutremur, toată mintea avându-o întinsă cătră el singur, şi altundeva nicăirea. Că el nu numai pre omul cel din afară îl veade, ca oamenii, ci şi pre cel din lăuntru îl priveaşte. Deci deaca aşa vei sta, precum să cade,

[1] Lc. 11: 5-8.

înaintea lui Dumnezeu, şi ceale dela sineţi toate le vei împlini, să nu te depărtezi până ce vei lua cearerea ta. Iar de eşti osândit de ştiinţa ta ca un nebăgătoriu de seamă, şi deaca cu răspândire stai la rugăciune, putând fără răspândire să stai, să nu îndrăzneşti a sta înaintea lui Dumnezeu, ca să nu să facă rugăciunea ta spre păcat. Iar deaca slăbindu-te de păcat, fără de răspândire nu poţi să te rogi, pre cât poţi sileaşte-te pre sineţi şi îngăduiaşte stând înaintea lui Dumnezeu, mintea cătră dânsul avându-o şi adunându-o la sineţi, şi Dumnezeu ertare face, că nu din nebăgare de seamă, ci din slăbiciune nu poţi sta precum să cade înaintea lui Dumnezeu. Deaca aşa te sileşti pre sineţi la tot lucrul bun, să nu te depărtezi până ce vei lua cearerea ta, ci cu îndelungă răbdare bate în uşa lui, cerând cearerea ta. *Că tot cel ce ceare, ia*, zice, *şi cel ce caută află, şi celui ce bate i să va deşchide.*[1] Că cel alt vei să dobândeşti, decât numai mântuirea cea dupre Dumnezeu?

Vei să te înveţi, iubitule, cum au răbdat îndelung sfinţii, şi nu să deznădăjduia? Pre Avraam Dumnezeu când era mai tânăr l-au chiemat, şi din pământul Assirianilor l-au mutat la Palestina, zicând lui: *Ţie îţ voiŭ da pământul acesta, şi seminţiei tale după tine, şi ca stealele ceriului, aşa va fi sămânţa ta, carea nu să va număra.*[2] Şi au trecut mult număr de ani, şi s'au omorât firea lui, şi sfârşitul era înaintea uşilor, şi nu au zis că: „Doamne, de-a pururea îmi făgăduești mie copii, şi mai nainte îmi spui că voiŭ fi tată al tuturor neamurilor. Moarte îmi sânt mişcările firii meale, pentru bătrâneaţe, şi Sarra, muiarea mea, nu mai sufere ceva muieresc, pentru bătrâneaţe. Apoi mincinoasă iaste făgăduinţa. Că doi bătrâni ce feal de nădeajde să mai avem?” Nu au zis aceastea, nu au gândit, ci rămânea neclătit cu credinţa; şi cu vârsta îmbătrânea, iar nădeajdea întinerea; şi trupul spre slăbiciune venea, şi deznădăjduire pricinuia, iar credinţa întărea şi sufletul şi trupul. Dumnezeu, zice, iaste cel ce s'au făgăduit, stăpânul firii, şi într'alt chip să se facă nu să poate. El iaste carele şi ceale cu neputinţă putincioase le face. Căci toate le face şi le preface precum voiaşte.[3] Urmează credinţii lui Avraam. Când dar au slăbit firea, şi moarte s'au făcut mişcările, atuncea au înviat făgăduinţa lui Dumnezeu. Priimeaşte pildele. Dar noi un an ne rugăm, şi ne depărtăm; doi ani postim, şi încetăm. Deci să nu slăbim despre făgăduinţa lui Dumnezeu. Că cel ce s'au făgăduit aceluia să înmulţească sămânţa lui, şi noaoă ni s'au făgăduit, când vom ceare, să ne dea cearerea noastră. Că zice: *Veniţi cătră mine toţi cei osteniţi şi însărcinaţi, şi eu vă voiŭ odihni pre voi.*[4] Că departe fiind tu de dânsul când te şi osteneai, şi erai însărcinat cu sarcina cea preagrea a păcatului, făcându-i-să milă de tine, te-au chiemat, ca să te uşureaze de sarcină şi odihnă deaciia înainte să-ţi dăruiască. Şi tu nu-l crezi? Dar însă, măcar de şi

---

[1] Mt. 7: 8.
[2] Fac. 12: 1-2; 13: 16-17.
[3] Amos 5: 8.
[4] Mt. 11: 28.

vom voì să tăcem, sântem mustrați de ştiința noastră. Că nu că nu-l credem ca cum că nu poate să ne odihnească, ci ne sfiim să râdicăm jugul lui peste noi, cel bun şi uşor, şi prin uşa cea strimtă să întrăm întru împărățiia ceriurilor. Că aleagem mai mult să purtăm sarcina păcatelor, şi prin patimile ceale dezmierdătoare pre calea cea largă să călătorim, şi prin uşa cea lată să întrăm întru pierzare. Dar de multe ori, zice, am cerut, şi nu am luat. Negreşit căci rău ai cerut, sau fără credință, sau cu răspândirea minții, sau ceale ce nu-ți era de folos; iar de şi ceale ce-ți era de folos de multe ori ai cerut, dar nu ai stăruit. Că scris iaste că *întru răbdarea voastră agonesiți sufletele voastre.*[1] Şi: *Cel ce va răbda până în sfârşit, acesta să va mântui.*[2]

Ştie Dumnezeu inima celor ce să roagă. Ce dar, zice, are Dumnezeu trebuință de cearerea noastră? Nu ştie de ce avem trebuință? Ce trebuință dar iaste de cearere? Ştie cu adevărat Dumnezeu de ce avem trebuință, şi toate ceale trupeşti bogat ni le dă noao spre desfătare, şi bun fiind, *ploaoă preste cei drepți şi preste cei nedrepți, şi soarele său îl răsare preste cei buni şi preste cei răi*[3], şi mai nainte de a ceare noi. Dar credința, şi isprăvile faptei céiĭ bune, şi împărățiia ceriurilor de nu le vei ceare cu osteneală şi stăruire multă, nu le ei. Că trebue mai întâiu să doreşti, şi după ce vei dori, să ceri întru adevăr cu credință şi cu răbdare, datoriile ceale din partea ta toate împlinindu-le, în nimic judecat fiind de ştiința ta că sau cu lenevire, sau cu nebăgare de seamă ceri, şi atuncea să ei, când voiaşte Domnul. Că mai bine decât tine ştie ceale ce-ți sânt de folos. Şi poate pentru aceasta întârziiază să-ți dea, cu înțelepciune iconomisind stăruirea ta lângă dânsul, şi ca să cunoşti ce iaste darul lui Dumnezeu şi să păzeşti ceaia ce ți s'au dat cu frică. Că tot lucrul pre carele cu multă osteneală îl căştigă cineva, să sileşte să-l păzească, ca nu pierzându-l pre dânsul, să piarză şi multa sa osteneală, şi darul lui Dumnezeu lepădându-l, nevrednic să se facă de viața cea veacĭnică. Că ce au folosit pre Solomon că au luat degrab darul înțelepciunii, şi l-au pierdut?

Deci nu te împuțina cu sufletul, de nu vei lua degrab cearerea. Că de ar fi ştiut bunul stăpân că, degrab luând darul, nu-l vei piiarde, gata ar fi fost şi mai nainte de a-l ceare tu să ți-l dea. Iar acum, purtând grija de tine face aceasta. Că deaca cel ce au luat talantul şi l-au păzit întreg, numai pentru că nu l-au neguțătorit s'au osândit, cu cât mai vârtos să va osândi cel ce l-au pierdut? Aceastea dar ştiind, ori mai degrab, ori mai cu zăbavă de vom lua, să rămânem mulțămind Domnului. Că toate câte la face Stăpânul, pentru a noastră mântuire le iconomiseaşte. Numai noi să nu ne împuținăm cu sufletul şi să nu încetăm din cearere. Că pentru aceasta au spus Domnul pilda pentru văduva carea prin stăruirea eiĭ au plecat pre judecătoriul cel fără de leage, ca şi noi prin stăruire să

[1] Lc. 21: 19.
[2] Mt. 10: 22.
[3] Mt. 5: 45.

luăm cearerile noastre. Că de aicea şi credinţa noastră şi dragostea cea către Dumnezeu să arată, când şi neluând degrab, rămânem mulţămindu-i. Deci să mulţămim lui de-a pururea, ca să ne învrednicim să dobândim veacĭnicile lui bunătăţi. Că lui i să cade slava în veacii veacilor, Amin.

CAP 2

Pentru stăpânirea gândurilor, şi cum că nu rău iaste trupul, precum unii au socotit

ai întâiu dar trebue să stăpânim în tot chipul gândul, trează puind cercetarea minţii peste dânsul, ca să nu lase pre suflet prin pornirile ceale fără socoteală să se pleace cu lesnire spre tragerile ceale într'o parte şi într'alta ale trupului. Că vedearea trupului iaste ochiul, iar vedearea sufletului iaste mintea cea de o fire cu el. Dar nu ca un lucru într'altul, ci acelaş lucru iaste şi sufletul şi mintea, puteare oarecarea firească fiind a părţii céiĭ cuvântătoare a sufletului, şi nu din afară adusă înlăuntru într'însul. Căci când sufletul, mişcând partea cea înţelegătoare a sa, carea fireaşte iaste sămănată într'însul de Sfânta Troiţă carea l-au făcut pre dânsul, să sfătuiaşte ceale cu cale şi cuviincioase, atuncea scapă de supărările trupului; şi văzând mai nainte pornirile lui ceale fără rânduială, şi oprindu-le, în liniştirea cea cuviincioasă lui petreace, şi prin îndeletnicire fără de sunet la privirile ceale după fire vine, cu aceasta (ádecă cu partea cea înţelegătoare) la Sfânta şi închinata Troiţă, după cât iaste cu putinţă, întins privind, şi socotind neapropiiarea Dumnezeeştii slave, pentru covârşirea strălucirii, limpezirea fericirii, nemărginirea înţelepciunii, înfigerea neturburării şi neînvăluirea, firea cea nepătimaşă şi nemişcată. Că celui ce nimic nu poate să i să întâmple nenădăjduit, fiindcă are ca într'o comoară cunoştinţa şi a celor ce sânt, şi a celor ce vor să fie a tuturor, şi iaste apucat de toate, şi le are pre toate supt mână, şi nimic nu poate măcar cât de puţin să-i stea împrotivă sau să-i caute asupră, acestuia cu urmare iaste să aibă liniştire şi neturburare de-a pururea. Fiindcă întâmplările ceale fără de veaste ale lucrurilor celor nenădăjduite au fire a pricinui turburări în minţile oamenilor. Drept aceaia, pre cel ce nu-l supără nici o răotate, ci tot binele şi toată fapta cea bună îi urmează, acesta poate să se veselească dupre cuviinţă cu veselie neclintită şi fără de sfârşit. Că următoare iaste binelui şi faptei céiĭ bune veseliia, precum Prorocul zice: *Veseli-se-va Domnul de lucrurile sale*.[1]

Deci sufletul cel ce-ş păzeaşte partea sa cea înţelegătoare cu trezvire şi cu lucrările ceale cuviincioase, acesta şi la privirile ceale mai sus zise va ajunge, şi năravul său spre îndreptare, şi dreptate, şi podoabă, şi pace îl va deprinde. Iar când va înceta de a socoti şi a privi curat spre privirile ceale cuviincioase, atuncea patimile trupului sculându-se ca nişte câinişori fără rânduială şi semeţi, carii ş'au pierdut pre mai marele lor, mult latră asupra sufletului şi în multe chipuri

---

[1] Ps. 103: 31.

să apucă să-l rumpă, fieştecare din patimi împărțind spre sineşi putearea lui cea viețuitoare. Că eu îndoită socotesc că iaste putearea sufletului, cu toate că unul şi acelaşi iaste: una viețuitoare a trupului, iar ceaialaltă privitoare a celor ce sânt, pre carea cu adevărat şi cuvântătoare o numim. Dar însă pre putearea cea viețuitoare, fiindcă iaste amestecat sufletul cu trupul, fireaşte, pentru amestecarea aceasta, şi nu din voire o dă. Că precum soarele, după ce străluceaşte, nu iaste cu putință să nu lumineaze pre acel lucru preste care au adus razele, aşa sufletul cu neputință iaste să nu facă viu pre trupul acela în carele să va afla. Iar putearea cea privitoare în voe are mişcarea. Deci deaca totdeauna îş găteaşte pre partea sa cea văzătoare şi cuvântătoare ca să privegheaze, precum Prorocul zice: *Nici va dormita cel ce te păzeaşte*[1], îndoit potoleaşte patimile trupului. Şi cu privirea la ceale mai bune şi bine potrivite, la care să îndeletniceaşte, şi cu neturburarea trupului luându-le seama, le înțelepțeaşte şi le potoleaşte. Iar deaca, îndrăgind nelucrarea, pre privire nemişcată o va avea, cu prilej aflând patimile trupului pre partea cea viețuitoare şi împărțindu-o, fiindcă nimenea nu iaste mai mare şi nu o opreaşte, la ale sale porniri şi lucrări pre suflet l-au tras. Încât patimile trupului sânt adevărat silnice când nu lucrează socoteala carea iaste întru noi; dar sânt supuse şi plecate când socoteala le pune la rânduială şi le chiverniseaşte. Drept aceaia nu iaste vreadnic de defăimare trupul celor ce vor să judece drept pentru dânsul. Că să cade cu descoperirea sfătuirii să surpăm şi socotealele ceale reale ale celor ce rău socotesc pentru trup. Că precum, iubitule, bun lucru iaste calul, şi cu cât va fi la fire mai iute şi mai fierbinte, cu atâta iaste mai bun, dar are trebuință de cel ce să-l poarte în frâu şi să-l chivernisească, fiindcă iaste lipsit de socoteală. Iar după ce-l încalecă călărețul cel ce-i poartă frâul, el să va ispiti să-şi arate firea.

Deci deaca călărețul va iconomisi pornirile dobitocului după cum să cade, şi luişi spre folos l-au purtat, şi scóposul ce l-au avut l-au căştigat, şi el însuşi s'au păzit nevătămat, şi dobitocul s'au arătat preabun la purtat. Iar când călărețul rău va purta pre mânz, şi mânzul de multe ori s'au abătut din drumul cel mare, şi în drum rău au căzut. Şi căzând, uneori şi pre însuşi călărețul l-au trântit, şi primejdie amândurora să face nebăgarea de seamă a călărețului. Aşa şi la suflet şi la trup să socoteşti. Că trupul, pornirile ceale fireşti le-au luat nu necuviincioase, ci spre oareşce negreşit bune şi de folos. Dar de socoteală iaste lipsit trupul, ca să se cinstească cu darurile socotealii sufletul. Că deaca sufletul va iconomisi pornirile trupului după cum să cade, şi pre dânsul l-au mântuit, şi el afară de primejdii iaste. Iar de să va lenevi de stăpânire, şi de somnul trândăvirii stăpânindu-să, va lăsa purtarea în frâu a trupului, [atunci] şi trupul, ca un lipsit de socoteale, din cărarea cea dreaptă să abate şi pre suflet în greşale deopotrivă l-au încurcat, nu din a sa răotate, ci pentru nebăgarea de seamă a sufletului. Că de ar fi fost patimile trupului într'acest fealiu ca să nu să poată domoli de suflet,

[1] Ps. 120: 3.

trupul ar fi avut pricinile cu bună cuvântare; iar deaca multora s'au făcut supuse, carii s'au silit să le biruiască, fără de vină iaste trupul celor ce să apucă să-l vinuiască ca pre un începătoriu al răotății; iar de defăimare iaste vreadnic, pentru nebăgarea de seamă, cel ce au slăbit stăpânirea trupului (ádecă sufletul), carele nici el nu are fireaşte răul în sine, ci pentru lipsirea binelui în rău vine. Că răotatea nimic alt nu iaste, decât numai lipsire a faptei bune.

CAP 3

Că nu să cade întâlnirile muerilor să se facă fără de pază

entru stăpânirea gândurilor, şi pentru înfrânarea patimilor trupului, şi pentru răsfățarea şi alinarea omului celui din lăuntru, şi pentru privirea şi silința celor ce i să cuvin, din destul, pre cât au fost cu putință, am zis mai sus. Trebue însă nu numai gândurile a le stăpâni, ci şi de vorba lor pre cât iaste cu putință a ne depărta, mai ales câte apropiindu-se de noi, şi întru aducerea-aminte a patimilor aducându-ne, ne turbură şi ne ameastecă gândul şi războae şi lupte pricinuesc sufletului. Că războiul carele fără de voe cade peste noi, nevrând trebue să-l priimim. Iar de voe a ni-l face noaoă înşine, prea fără de socoteală iaste. Că în cel dintâiu, şi de să va birui cineva, poate ertare va dobândi (măcar că ferească Dumnezeu pre nevoitorii cei după Hristos!); iar într'acesta a să prinde cineva, lângă aceaia că iaste de râs, s'au lipsit şi de ertare. Trebue dar şi de vorbele şi întâlnirile muerilor pre cât iaste cu putință să fugim, de nu vreo nevoe oarecarea netrecută ne-ar fi silit spre întâlnire. Încă şi vreo nevoe de ne va ajunge, ca de foc trebue să ne ferim, şi preaiuți şi grabnice despărțirile să le facem. Că ia seama ce zice pentru aceasta înțelepciunea: *Va lega cineva foc în sân, şi hainile lui nu le va arde? Sau va călca cineva pre cărbuni de foc, şi picioarele lui nu le va arde?*[1]

Iar de zice cineva că dintru a să întâlni cu muiarile şi dintru a petreace împreună mai multă vreame nu să vatămă, acesta sau nu s'au împărtăşit de firea bărbătească, şi iaste un lucru prea de mirare, în mijlocul amândurora firilor stând (precum spun că sânt famenii cei din naştere, de vom zice că şi aceia au nepătimire şi nepornire cătră muiare: *că pofta famenului iaste stricând fecioriia featii*, zice înțeleptul[2]); sau, de şi s'au împărtăşit, înecat fiind de patimi, nu simte, aseamenea fiind cu cei beți, sau şi cu cei eşiți din minte, carii ceale mai cumplite pătimind, socotesc că sânt afară de pătimire. Cu toate aceastea, să zicem ceaia ce nu e de zis, ádecă că iaste cineva de nu să îmboldeaşte de patimă bărbătească; dar, deşi el nu pătimeaşte, însă nu va putea şi pre alții a-i pleca cu lesnire că nu pătimeaşte. Iar nefiind nici o ispravă la mijloc, a sminti pre cei mai mulți mi să pare că nu iaste fără de primejdie celui ce face aceasta. Apoi încă şi alta iaste cu putință să vază cineva, că măcar de şi bărbatul nu priimeaşte vă-

---

[1] Pilde 6: 27-28.

[2] Sirah 20: 3.

tămare în gânduri, dar nu şi pentru muiare să va prigoni cu noi că şi ea afară de patimile trupului iaste, ci de multe ori aceaia, neputincioasă fiind la cuget, şi patima reapede avându-o, au pătimit oarece spre cel ce fără de păzire au făcut întâlnirile. Şi el adevărat nu s'au rănit, dar au rănit de multe ori precum nu ştie. Şi ca cum cu prefacere de dragoste duhovnicească, muiarea des viind la călugăr, înceape prin ochi a să umplea de păcat, şi prin căutături neînfrânate cu chipul aproapelui a să paşte, şi pre fecioara cea din lăuntru, pre carea mai ales mirele o iubeaşte, cu gânduri necurate o strică. Deci dar ca nimic din ceale zise să nu să întâmple, trebue a ne păzi, de iaste cu putinţă, şi cu totul desăvârşit; iar de nu, dar măcar de ceale dease şi lungi vorbe şi întâlniri ale muiarilor. Nu că urâm neamul, să nu fie! Nici că ne lepădăm de rudeniia lor. Ci mai ales şi povăţuim, şi folosim după putinţă pe toată muiarea cu adevărat, carea iaste împărtăşită firii omeneşti, dar mai ales pe ceale ce au priimit luptele ceale pentru curăţeanie, ca pre unile ce să nevoesc aseamenea ca noi; iar de întâlnire ne ferim, ca nu a patimii de carea ne-am lepădat şi pre carea o am oprit să se facă aducere-aminte.

CAP 4

Cum că să cade cu putearea trupului a măsura înfrânarea; şi cum că bun lucru şi legiuit iaste lucrarea trupului

u urmare însă iaste şi pântecele a-l stăpâni. Că împilarea pântecelui iaste muncirea patimilor; iar muncirea patimilor iaste neturburarea şi alinarea sufletului; iar alinarea sufletului iaste izvor preafoarte roditoriu de fapte bune. Iar înfrânare a pântecelui preabună iaste aceaia carea să măsoară de fieştecarele după putearea trupului. Că unora şi pătimirea cea lungă fără de mâhnire s'au arătat, şi odihnă mai mult decât osteneală s'au părut, pentru tăriia şi neslăbirea alcătuirii şi putearii trupului. Însă ceaia ce acestora au fost de suferit, altora pricină de primejdii s'au făcut. Că a trupurilor de trupuri atâta osebire va afla cineva, câtă osebire poate afla a arămii şi a herului de gătejile ceale uscate. Drept aceaia înfrânare trebue a aleage după măsura putearii ce iaste în cineva. Că fapte bune care să isprăvesc numai cu sufletul toate tuturor aseamenea să vor rândui, precum blândeaţile, milostivirea, smereaniia minţii, bunătatea, iubirea de fraţi, nevicleşugul, iubirea de adevăr, îndurarea, dumesniciia, iubirea de oameni. Că pre aceastea le zicem că sânt fapte bune alease ale sufletului, fiindcă spre căştigarea lor şi isprăvirea, nici o ajutorinţă nu aduce trupul sufletului, fără numai că s'au făcut lui ca un loc de sfat pentru socoteala acestora. Iar înfrânare fieştecăruia să va hotărî după putearea trupului, încât nici mai puţin decât îi iaste putearea să se ostenească, nici la ceale mai presus de puteare să se întinză. Că şi aceasta mi să pare că trebue să socotim, ca nu cu treacerea preste măsură a înfrânării stricând putearea trupului, deşert şi nelucrătoriu să-l facem spre faptele ceale bune. Că Dumnezeu, făcând pre om, n'au voit cu adevărat să fie el deşert şi nemişcătoriu, ci să fie lucrătoriu de ceale

cuviincioase, fiindcă în Raiŭ au poruncit lui Adam *să-l lucreaze şi să-l păzeas-că*[1] (că deşi oarecarea privire şi înțeleagere înaltă să află la graiul ace[s]ta, dar însă şi însăşi chiiar însemnarea lui vreadnică iaste de urmare şi de sârguință); iar după cădearea de acolò au hotărât ca întru sudoarea feații să mănânce pâi-nea.[2] Iar ceale zise către Adam, cum că tuturor celor născuți dintr'însul s'au zis, arătat iaste de aicea. Că moartea o au hotărât adevărat Dumnezeu asupra acelu-ia, zicând: *Pământ eşti, şi în pământ vei merge*.[3] Dar toți cei ce s'au făcut din-tr'însul s'au făcut părtaşi aseamenea ca dânsul patimii. Trebue dar nimic să nu izvodim afară de fire şi de hotarăle făcătoriului de bine al firii, ci rămâind în-tr'aceastea să avem trupul lucrătoriu, nicăiri cu eşirile din măsură slăbănogin-du-l. Că aceasta mi să pare că iaste al iconomiei céiĭ preabune, ádecă a urma hotărârilor celor aşăzate.

Afară de aceasta, şi din mai multe mărturii ale Dumnezeeştii Scripturi putem să întărim cuvântul. Că Dumnezeiasca Scriptură porunceaşte să lucrăm şi să ne mişcăm cu trupul, şi mai mult să sprijinim slăbiciunea altora, decât să avem trebuință de ajutoriul cel dela alții. Iar să veştejim trupul şi să-l slăbănogim prin topirile ceale peste măsură, nicidecum. Şi pentru aceasta martor preavreadnic de credință îți voiŭ da pre Sfântul Pavel, carele în unile locuri zice: *Auzim că oarecarii între voi umblă fără de rânduială, nimic lucrând*[4]: şi şădearea fără de lucru au hotărât-o că iaste nerânduială. Că zice, *nu am umblat fără de rânduială între voi, nici în dar pâine n'am mâncat dela cineva, ci întru osteneală şi ne-voință zioa şi noaptea lucrând.*[5] Şi ce e mai mult decât aceasta, *trebuinților meale şi celor ce sânt cu mine au slujit mâinile aceastea*.[6] Şi într'alt loc iarăşi, *ca lucrând*, zice, *pâinea sa să mănânce*.[7] Şi iarăşi într'alt loc: *Să vă liniştiți, şi să faceți ale voastre, şi să lucrați cu mâinile voastre*.[8] De toată trufiia să cade să fie scăpat călugărul, pre calea cea de mijloc cu adevărat şi împărătească mer-gând, spre vreo parte nicidecum să nu să abată, nici odihna iubindu-o, nici cu covârşirea înfrânării de nici o treabă făcându-ş trupul. Că de ar fi fost bine să fie cineva slăbănog cu trupul şi să zacă mort cu suflare, acest fealiu negreşit ne-ar fi făcut pre noi din început Dumnezeu. Iar fiindcă nu ne-au făcut aşa, negreşit ceaia ce au cunoscut că iaste bine, aceasta au şi făcut. Iar deaca ceaia ce au fost bine, aceasta ne-au făcut pre noi, apoi greşesc cei ce lucrul cel bine făcut, dupre cât iaste cu putință nu-l păzesc.

---

[1] Fac. 2: 15.
[2] Fac. 3: 19.
[3] Fac. 3: 19.
[4] 2 Thes. 3: 11.
[5] 2 Thes. 3: 7-8.
[6] Fap. 20: 34.
[7] 2 Thes. 3: 12.
[8] 1 Thes. 4: 11.

Una dar să ia seama nevoitoriul bunei credințe, de nu cumva răotate prin nebăgare de seamă s'au încuibat în suflet; de nu cumva trezvirea şi întinderea minții cea cu deadinsul cătră Dumnezeu au slăbit; de nu cumva sfințeniia Duhului şi luminarea ceaia ce s'au făcut de acolò în suflet s'au întunecat. Că deaca bunătățile ceale zise stau în floarea lor, nicidecum nu vor avea vreame patimile trupului să se scoale asupră. Fiindcă sufletul să îndeletniceaşte la ceale de sus şi nu dă trupului vreame ca să se scoale patimile. Că deaca, când gândim noi la ceva de multe ori în viiață cu socoteală întinsă, şi vedearea şi auzul nelucrătoare au rămas, şi tot sufletul de gândirea aceaia să ține, lăsând simțirile pustii, cu cât mai mult, deaca Dumnezeiasca dragoste ar fi înflorit în sufletul nostru, nici cât de puțină vreame nu vom avea de a gândi la patimi. Iar deaca cumva aceastea şi puțin să vor râdica asupră, degrab să vor alina de mărimea minții sufletului. Că ce e mai bine, spune-mi, să fim aseamenea ca pomii cei bine roditori, carii şi singuri sânt bogați, şi pre alții cu rodurile ceale frumoase îi veselesc, sau să fim ca erburile ceale ce să veştejesc de árşița soarelui şi de neploare, şi să fim, precum zice Prorocul, *ca o sfeclişoară pe jumătate coaptă*[1], carea nici la trebuințele sale nu poate sluji (şi mai ales că avem dela fire deplină putearea căutării noastre); şi pe jumătate, ádecă numai cu sufletul, iar nu şi cu trupul să lucrăm filosofiia? Că de am fi fost afară de trup, de nevoe ar fi fost numai cu sufletul să lucrăm cu silință ceale bune. Dar, fiindcă îndoit iaste omul, îndoită trebue să fie şi lucrarea cea cu silință a faptei céiĭ bune, că prin ostenealele trupului şi prin nevoințele sufletului să isprăveaşte. Iar osteneale ale trupului nu iaste şedearea fără de lucru, ci însuş lucru.

Trebue încă şi aceasta a lua seama, ca nu, cu pricinuirea trebuinții trupului, spre slujirea dulceților să ne alunecăm. Că de ar fi fost cu putință în lipsă de-a pururea petrecând să facem lucrurile ceale cuviincioase trupului, aceasta ar fi fost preabun lucru. Dar, fiindcă foarte a puține trupuri iaste cu acest fealiu de chip al vieții să nu cază, trebue şi a posti cu măsură, şi ajutoriul cel prea de nevoe a-l da trupului, însă, într'acest fealiu, nu dulceața povățuind înaintea bucatelor, ci socoteala să hotărască cu deadinsul trebuința, ca un doftor iscusit, carele fără împătimire vindecă neputința cu doftoriile ceale cuviincioase. Că acest fealiu de aşăzare de să va face în suflet, nimic cel ce să împărtăşaşte de hrană, decât cel ce nu să împărtăşaşte nu să va arăta al doilea în filosofie, ádecă în nevoință, ci pentru scópos pre cea de-a pururea nu numai postirea, ci şi nemâncarea o au isprăvit, iar pentru purtarea de grijă a trupului are lauda iconomiei céiĭ preabune. Că nu are obiceiu căutarea trupului cea cu măsură şi înfrânarea să aprinză poftele şi neîmpilate să facă patimile. Că acest obiceiu iaste al lăcomiei şi al desfătării. Şi aceastea s'au zis, cât să poate, ca din legile firii şi din mărturiile Dumnezeeştii Scripturi să întemeem pricina ce ne iaste acum pusă înainte spre luare de seamă. Dar, fiindcă să cade nu numai cu sfătuirile cuvintelor să

[1] Is. 51: 20.

întărim ceale zise, ci şi cu pilde din lucru să încredinţăm sfătuirea, acum la însăşi viiaţa Mântuitoriului mă voiŭ duce, pre carea cu trupul petrecând, înaintea tuturor celor ce vor să vieţuiască cu bună credinţă chip de faptă bună şi pildă o au pus, ca ceialalţi, privind la acelea pilde, pre chipul cel aseamenea să-l tipărească în vieţile lor, nicăiri nerăzvrătind chipul cel dintâiu prin schimbarea urmării. Căci cum că pre viiaţa sa Mântuitoriul o au pus icoană a petreacerii céiĭ preabune înaintea tuturor celor ce vor să se pleace lui, auzi-l pre dânsul arătat învăţând aceasta. *Că de slujaşte*, zice, *cineva mie, mie să-mi urmeaze*[1]: nu urmarea cea cu trupul arătând (că ar fi fost tuturor cu neputinţă aceasta, fiindcă Domnul acum să ştie că iaste în ceriuri cu trupul), ci urmarea cea cu deamăruntul a vieţii, după cât să poate.

Cum dar Mântuitoriul nostru au vieţuit? Şi cum au petrecut? Păcat adevărat n'au făcut.[2] Că cum dreptatea s'ar fi biruit de păcat? Şi cum minciuna ar fi stăpânit pre adevăr? Şi cum putearea s'ar fi înfrânt de slăbiciune? Sau cum lucrul carele nu iaste, pre cel ce iaste l-ar fi biruit? Că Dumnezeu pururea iaste, şi al estimei hotar nu are, şi sfârşit nu priimeaşte. Iar păcatul niciodată cu adevărat nu iaste, nici întru al său ipostas să înţeleage, ci în cei ce-l fac pre dânsul mai mult, decât în cei ce pătimesc rău, pentru lipsirea binelui avându-ş fiinţa, întunearec gândit să închipuiaşte prin strâmbătăţi, iar de lumina dreptăţii să răsipeaşte. (Că *lumina întru întunearec luminează*.[3]) Şi atâta stă, cât stau fărădelegile. Că după ce încetează faptele ceale reale, şi fiinţa păcatului împreună piiare. Că *căuta-săva*, zice, *păcatul lui, şi nu să va afla*[4], măcar de şi pedeapsa cea pentru păcate iaste păstrată celor ce păcătuesc, şi netrecută munca cea pentru strâmbătăţi.[5] *Păcat dar n'au făcut, nici s'au aflat vicleşug în gura lui*.[6] Iar ale îndelungii răbdări, şi ale suferirii de reale, şi ale bunătăţii, şi ale blândeaţii, şi ale iubirii de oameni, şi ale milostivirii, şi ale smereniei minţii, şi ale priceaperii, şi în scurt, a toată fapta bună multe pilde au dat, care în Evanghelii curat s'au grăit. A îndelungii răbdări şi a suferirii de reale au dat pildă cu aceaia că suferiia bântuialele Jidovilor, care de-a pururea acoperiia răotăţile ceale dintâiu cu întreacerile ceale de-al doilea; şi că îi mustra pre ei încet, numai cât să-i oprească dela rău; iar a răsplăti şi a-i pedepsi nici cât de puţin, ci să silea cu facerile de bine să biruiască pre cruzimea lor, şi cu dările bunătăţilor pre mărimea răotăţii. Şi cea mai de pre urmă, cruce au priimit pentru cei ce l-au răstignit. Iar ale blândeaţii şi ale milostivirii pilde au dat cu aceaia că pre toţi îi priimiia cu bunătatea cea cuviincioasă lui, şi îndrăzneală de vorbă da nu numai oamenilor celor îmbunătăţiţi, ci încă şi celor ce iubesc şi sânt obicinuiţi a face ceale prea de ruşine. Că aşa curvele şi vameşii să apropiia, nu ca

---

[1] Io. 12: 26.
[2] 1 Pt. 2: 22.
[3] Io. 1: 5.
[4] Ps. 9: 36.
[5] Evr. 10: 26-27.
[6] Is. 53: 9.

boala învierşunării sau a iubirii de argint să o crească, ci ca boala sufletului să o curăţească. Şi nu să ascundea pentru ştiinţa răotăţii mai mult, decât îndrăzniia pentru nădeajdea vindecării. Că afla ei şi cercarea cu lucru[l] mai înaltă decât nădeajdea. Dar ale iubirii de oameni şi ale milosârdiei lui care sânt pildele? Aceealea că uneori în pustie, celor ce era slăbiţi de foame masă îndelungată de-a gata le punea,[1] îndoit ospătându-i: şi cu trebuinţa cea îndestulată, şi cu aflarea cea minunată. Iar alteori că pentru cei ce zăcea să milostiviia, că era supăraţi şi lepădaţi ca nişte oi ce nu au păstoriu, şi tămăduia neputinţe trupeşti, şi îndrepta vătămări de mădulări şi betejiri.[2] Încă izbăviia şi boale sufleteşti, şi legături nedezlegate de păcate, şi încurcături de silnice tocmeale, pre care către tatăl păcatului, ádecă către diavolul, le-am făcut. Iar ale smereaniei minţii cât sânt de mari pildele? Că nu numai au priimit a să îmbrăca cu trup, ci şi al unor părinţi, cât după chipul cel de faţă smeriţi, fiiu despre o parte s'au făcut, iar despre alta s'au socotit: s'au făcut ádecă al maicii, şi s'au socotit al celui ce s'au zis tată.[3] Iar a priceaperii aceaia iaste pildă, că acum mustra pre sadduchei, carii să ispitiia să-şi râză de înviiare prin plăzmuirea celor şapte fraţi carii au murit însuraţi cu una şi aceaiaş muiare[4]; acum iarăşi pre ucenicii fariseilor împreună cu irodiianii îi ruşina, când întrebarea cea despre amândoaoă părţile prăpăstuitoare puindu-o înainte, de să cuvine ádecă să dea dajdie Chésarului sau nu, răspuns priimiia bine potrivit, carele putea despre amândoaoă părţile să prinză nebuniia lor, fiindcă poruncea nu să dea, ci înapoi să dea. *Că daţi*, zice, *înapoi ceale ale Chésariului, Chésariului*. Fiindcă banul al Chésariului era, al căruia chip şi scrisoare o avea deasupra.[5]

Şi ceale mai mari fapte bune ale sufletului aceastea sânt, şi cu nemărginit număr mai multe decât aceastea. Iar ale trupului cât sânt de mari, şi câte? Pentru care mai ales să aduce înainte şi pilda. În vârsta cea dintâiu părinţilor supuindu-să [Mântuitoriul],[6] toată osteneala trupească cu blândeaţe şi cu supunere împreună o purta. Că bărbaţi fiind drepţi cu adevărat şi binecredincioşi, dar săraci şi nu îndestulaţi de ceale de nevoe ale vieţii (şi martor iaste ieaslea carea au slujit Naşterii céiĭ cinstite), cu cuviinţă petrecea cu osteneale ale trupului neîncetate, agonisindu-şi loruşi trebuinţa cea de nevoe cu acest chip. Iar Iisus acestora supuindu-să, precum zice Scriptura, negreşit şi cu a purta împreună osteneale arăta supunerea. Iar mergând înainte, şi stăpâneştile şi Dumnezeeştile faceri de bine descoperindu-le, şi ucenici deaciia alegând, şi împărăţiia ceriurilor socotind a o propovedui, nu întru un unghiu zăcând, şi fiind slăbănog cu trupul, de slujba cea dela alţii avea trebuinţă, ci acum călătorind şi umblând pă jos de-a pururea, ucenicilor într'aceaiaşi dată slujind, precum el au zis: *Iar eu sânt în mijlocul vostru ca cel ce slujaş-*

---

[1] Mt. 15: 32-38.
[2] Mt. 9: 35-36.
[3] Mt. 13: 55.
[4] Mt. 22: 23-32.
[5] Mt. 22: 17- 22.
[6] Lc. 2: 51.

te[1], şi: *Precum Fiiul Omului n'au venit ca să-i slujască lui, ci ca să slujască*[2]; acum iarăşi spălând picioarele ucenicilor[3]; şi iarăşi întru învăţătură zăbovindu-să multă vreame, şi loc din loc schimbând fără de preget, pentru mântuirea noastră le făcea. Iar pre dobitoc numai o dată să veade că s'au suit[4], şi pre acesta puţină vreame, nu ca să odihnească trupul, ci ca cu lucrurile să pecetluiască prorociia. Dar oare Apostolii ce? Au nu Stăpânului au urmat? Au nu întru osteneale petrecea de-a pururea? Ia seama la Pavel că lucra neîncetat, călătorea întins, mergea pre mare, să primejduia, să învifora, să gonea, să bătea, să împroşca cu pietrii, la toate ispitile era de ajuns, pentru osârdiia sufletului şi pentru tăriia trupului. Iar deaca pentru eşirea din măsuri strica putearea trupului, nu s'ar fi încununat pentru aceastea. Bine dar iaste ca cineva vieţii Stăpânului, şi ucenicilor lui, şi Apostolilor, şi prin faptele bune ceale sufleteşti, şi prin nevoinţile ceale trupeşti urmând, să-şi dea trupul lucrătoriu, ca să slujască faptelor celor preabune. Că al sufletului lucru iaste ca să aleagă din bunătăţi câte şi cu împreună-lucrarea trupului să săvârşesc; iar al trupului, să lucreaze acealea pre care sufletul le-au ales. Iar de va slăbi trupul spre lucrare, pre jumătate săvârşită iaste isprava, fiindcă în voe să ascunde ca o odraslă ce să veştejaşte în sânurile pământului şi nu creaşte spre trebuinţa acestora pentru carii au şi răsărit.

Dar, zice, şi Domnul nemâncare îndelungată au suferit. Şi Moisì încă nimic mai puţin, şi Ilie Prorocul. Dar şi aceasta ia seama, că Domnul nostru numai o dată au făcut aceasta; încă şi Moisì şi Ilie aseamenea. Iar în ceaialaltă vreame toată, cu rânduiala cea cuviincioasă chivernisindu-ş ei trupul, şi lucrătoriu pre acesta făcându-l, şi cu osteneale şi nevoinţe petrecând de-a pururea, aşa faptele ceale bune ale sufletului prin împreună-lucrarea trupului le-au strălucit, pre viiaţa cea lucrătoare peceate şi săvârşire a petreacerii céiĭ duhovniceşti făcându-o. Aceasta Moisì, aceasta şi Ilie. Aceasta încă şi însuşi Ioann, după ce cu iconomie negrăită petreacerea cea de mulţi ani o au făcut în pustie; iar după împlinirea iconomiei, la locul cel împodobit au venit, şi propoveduia şi boteza, care sânt lucruri ale faptii, şi din îndrăzneala cea către Irod ş'au săvârşit nevoinţa. Aceasta şi tot numărul sfinţilor, şi Iisus însuşi au făcut, întru lucrare petrecând. Încât despre toate părţile iaste arătat, şi din legile firii, şi din învăţătura Dumnezeeştilor Scripturi, şi din ceale lucrate de toţi sfinţii, şi din petreacerea Mântuitoriului nostru, şi din canonul vieţii binecredincioşilor, că e bine şi de folos să se întărească cineva, mai mult decât să se slăbănogească cu trupul, şi să-l arate pre acesta lucrătoriu faptelor celor bune, decât să-l facă de bună voe nelucrătoriu.

---

[1] Lc. 22: 27.
[2] Mt. 20: 28.
[3] Io. 13: 5.
[4] Mt. 21: 7.

CAP 5
Cum că să cuvine călugărul să facă lucrurile ceale cuviincioase

nsă să cuvine călugărul să lucreaze lucrurile ceale cuviincioase, câte de toată precupiia, şi de grijile ceale mai lungi, şi de câştigul cel de ruşine sânt slobode; câte supt acoperemântul casii noastre rămâind noi, mai de multe ori pot să se săvârşască, ca şi lucrul să se împlinească, şi liniştea să se păzească. Iar de va urma ceva pentru trebuința cea de nevoe, şi afară supt văzduh a săvârşi lucrul, nici aceasta nu va opri pre filosofie. Că filosoful cel cu luare aminte, pre trup avându-l loc de nevoință şi lăcaş al sufletului temeinic, măcar în târg de să va întâmpla să fie, măcar în zbor, măcar în munte, măcar în țarină, măcar între mulțime multă, în mănăstirea cea firească lăcuiaşte, înlăuntru adunându-şi mintea şi filosofind ceale cuviincioase lui. Că cu putință iaste şi în casă şezând cineva, afară să să rătăcească cu gândurile; şi în târg fiind, dar trezvindu-să, ca în pustie să fie, şi cătră sineşi şi cătră Dumnezeu numai întorcându-să, şi nepriimind prin simțiri turburările care cad asupra sufletului din lucrurile ceaste simțite.

CAP 6
Cum că nu să cuvine cu toți oamenii împreună să petreacă fără de pază călugărul

ar nici tuturor oamenilor a să încredința pre sineşi, nici a să dezgoli, nici a să descoperi fără de păzire nu să cuvine. Că mulți pânditori are cel ce petreace după Dumnezeu, şi pre însuşi cei prea de aproape ai săi de multe ori iscoditori vieții sale îi are. Trebue dar nu fără de cercare a face întâlnirile ceale cătră cei de afară. Că deacă Mântuitoriul, precum zice Evangheliia, nu să încredea pre sineşi tuturor – *că însuşi*, zice, *Iisus nu să încredea pre sineş lor*[1] – deaca acela, cel curat, cel fără prihană, cel nevinovat în ceva, cel drept, cel ce iaste tot faptă bună nu să încredea, cum noi, cei păcătoşi, cei leasne alunecăcioşi, cei ce nu călătorim bine de-a pururea după scópos – una, pentru slăbiciunea cea firească, iar alta, pentru cel ce cu vicleşug şi fără slăbire să luptă cu noi – cum noi, zic, dându-ne pre sine la oameni iscoditori, nu vom trage preste noi reale clevetiri şi nu vom înfige în sine smintealele? Că de multe ori cei răi şi pre ceale ce să fac bine să ispitesc să le clevetească şi nu sufăr a lăsa neprihănite nici ceale preamici greşale.

Trebue dar cu păzire a face vorbele ceale cu cei de afară. Că li să întâmplă lor şi altă oarecarea patimă din neştiința socotealelor spre cei ce s'au depărtat de lume. Că socotesc ei că nu socoteala s'au schimbat acelor ce ş'au schimbat petreacerea, ci cum că firea lor cea omenească li s'au prefăcut. Şi nu judecă pre călugări că întru acealeaşi patimi să învârtesc ei, dar cu putearea sufletului şi cu

---

[1] Io. 2: 24.

înstreinarea cea despre dulceți le stăpânesc pre dânsele, ci socotesc că cu totul au lipsit patimile dela firea trupului lor. Drept aceaia, și măcar cât de puțin de va greși din bine cel duhovnicesc, îndatăși toți, și cei ce mai nainte îi era prea-fierbinți lăudători și cinstitori, amari clevetitori i să fac, și să vădesc pre sineși că nici mai nainte nu făcea laudele adevărate. Că precum un luptaciu de va aluneca, îndată luptătoriul cel împrotivă i să scoală asupră-i, lovindu-l și mai surpându-l pre dânsul, așa și aceia, când vor vedea pre cel ce viețuiaște întru nevoința faptei bune că puțin ceva au greșit din bine, năvălesc asupră-i, cu ocări și cu clevetiri lovindu-l ca cu niște săgeți, nesocotind în sine că ei în fieștecarea zi de nenumărate săgeți ale patimilor să rănesc. Iar nevoitorii faptei céiĭ bune, măcar că de ceale aseamenea patimi sânt împresurați, dar sau puțin oarece, sau nimic de multe ori de aceastea nu să supără, și mai ales că pre luptătoriul împrotivă mai cu mare repezire decât aceia îl priimesc. Fiindcă călugării au mărturisit că să vor lupta cu protivnicul, și mare lucru socoteaște vicleanul că iaste de va birui pre călugări; precum iarăși, de va fi biruit de călugări, rană cumplită îi aduce. Fiindcă cu totul desăvârșit și cu toate părțile faptei bune s'au biruit. Iar războiul cel către cei ce s'au dat pre sineși lumii iaste nebăgat în seamă: una, că cei mai mulți dintr'înșii singuri de sine aleargă spre a lor biruire și vătămare, amăgindu-se spre păcat de dezmierdările și poftele ceale de multe feliuri, și fără de osteneală dându-i lui biruința cea asupra lor; iar alta, că și cei ce să par că puțin să împrotivesc păcatului, prin grijile ceale de multe fealiuri cu lesnire să trag înapoi dela nevoință, și întorcând dosul, și neslăbit lovindu-se, multe și de rușine rane ale biruirii și vătămării poartă asupra lor.

Iar deaca cumva oarecarii au și silit năpădirea grijilor celor lumești, și au putut să privească împrotiva războiului vicleanului, dar însă nu acest fealiu de lupte au suferit, ci cu multă și nemărginită măsură decât ceale călugărești mai jos. Că cel lumesc să sileaște să stăpânească ceale ce sânt ale sale dreapte, și cu sfadă să nevoiaște în prigonirile ceale pentru lucrurile aceaste de acum; iar călugărul și pre ceale dreapte ale sale le lasă celor ce să prigonesc, plinind porunca carea zice că: *Dela cel ce ia ale tale, nu le ceare*.[1] Cel lumesc, de s'ar fi bătut, împrotivă bate, și de i s'ar fi făcut strâmbătate, împrotivă face strâmbătate, și cu acest chip socoteaște că iaste întocma. Iar călugărul rabdă până întru atâta, până ce să satură cel ce-i face strâmbătate, sau și cel ce-l bate. Și călugărul pre toate dulcețile trupului să sileaște să le stăpânească, iar cel lumesc în sațiul dulceților petreace. Cum dar și nevoitoriu să va putea socoti cel lumesc, asemănându-să cu călugărul? Și ia seama și la alta, care obicinuesc a pătimi cei ce sânt dați la viiața aceasta când cercetează ceale pentru călugări. Căci când călugărul, din îndelungata nemâncare, va socoti că e bine să sprijinească trupul cu hrană, ca pre un fără de trup și nemateriialnic îl vor, sau să nu să împărtășască de hrană, sau de prea puțină.

---

[1] Lc. 6: 30.

Şi de vor vedea pre călugăr că nu cu totul fără de milă să află către trup, ci măcar în parte oarecarea îş mângâe lipsa, îl ocărăsc şi-l clevetesc, şi mâncăcioşi şi lacomi îi numesc, pre ocara şi batjocura cea împrotiva unuia asupra tuturor întinzându-o: nesocotind că ei de doaoă ori, iar unii dintr'înşii şi de trei ori pe zi mâncând bucatele ceale mai grase şi mai unsuroase, şi de mare greotate de cărnuri umplându-se, şi mulțime de vin fără de măsură turnând într'înşii, aşa cască gura spre mease ca nişte căinişori, carii după multă nemâncare s'au slobozit din legături. Iar cei cu adevărat nevoitori, şi hrană uscată întrebuințează, şi puțină au cu slăbiciune hrănirea, şi pre toată zioa o dată; carii au hotărât cu rânduială să viețuiască, şi aceasta cu măsură şi cu priceapere mănâncă, cu cuviință în vreamea mâncării trebuința o dau trupului cu bună îndrăzneală a ştiinței. Pentru aceasta să cade să nu să judece slobozeniia noastră de altă ştiință. Că deaca noi prin dar ne împărtăşim, ce ne hulim pentru ceale ce noi mulțămim?[1] Nemâncarea şi hrana cea proastă cu atâta veselie priimindu-o, cu câtă veselie nici aceia nu priimesc gătirea cea preastrălucită şi de tot fealiul a measii céiĭ cu multe bucate. Iar de iaste vreunul din oamenii cei ce s'au zis, cunoscut pentru priceaperea şi evlaviia lui, şi să cucerniceaşte de viiața noastră, cu acesta a ne împărtăşi de masă cu luare aminte, de va fi trebuință de aceasta, nu iaste fără de socoteală.

CAP 7
Cum că nu să cade dease şi fără de cercare să facem eşirile afară

ar să cade nici cu pricinuire de cercetare şi de întâlnire a fraților să nu facem multe şi dease eşirile afară. Că iaste şi aceasta o aflare diavolească, fiindcă să ispiteaşte vrăjmaşul ca prin acest fealiu de meşteşugire să slăbănogească statorniciia şi rânduiala vieții noastre, şi în iubire de dulceți şi în nestatornicii de multe fealiuri de gânduri să ne arunce. Ci cu linişte îndeletnicindu-ne cu noi înşine, să luăm seama şi să îndreptăm greşalele sufletului. Că cel ce de curând cu voința au lăsat lumea, pentru plecarea cea cătră ceale bune lăudat iaste, dar încă nu are săvârşirea faptelor celor bune; de multe ori încă nici au socotit chipul isprăvirii lor, ci are trebuință ca la linişte cercetându-să pre sineşi, să privească pornirile şi mişcările sufletului ceale fără de rânduială, şi împrotiva acestora vitejaşte să se nevoiască, şi cu gândurile ceale mai bune şi mai înalte să îndrepteaze nerânduialele. Că rânduiala sufletului iaste semnul faptei bune. Drept aceaia cel ce totdeauna iaste întru eşirea afară în mutări din loc în loc, şi gândirea şi luarea aminte a sufletului pururea o vântură şi o răvarsă, şi spre dulcețile trupului a căuta câte puțin să obicinuiaşte, cum va putea să se vază pre sineşi, sau să cunoască ceale ce nu

[1] 1 Cor. 10: 29-30.

sânt bune, sau spre starea ceaia ce să cade să le mute, când el sufletul încă îş zădăraşte spre prietenii pătimaşe?

Trebue dar în linişte să rămâe mai de multe ori, şi să rabde fieştecarele în lăcaşul său, ca să-l aibă pre acesta mărturie a statorniciei năravurilor. Dar însă nu de tot să fie încuiat, ci eşirile afară ceale de nevoe cu bună îndrăzneală să le facă, în care nimic ştiința nu-l mustră, şi pre cei ce sânt mai buni şi mai folositori frați pentru iscusința cea adevărată a petreacerii să-i cerceteaze, pilde de fapte bune din întâlnirea cea de folos luând, măsurate, precum am zis, şi nevinovate eşirile afară făcându-le. Că de multe ori şi trândăviia carea să face în suflet, eşirea afară răsipindu-o, iarăşi ca cum a să întări şi a răsufla puțin dându-i, îl face cu osârdie să se apropie de luptele ceale pentru buna credință. Iar deaca cineva, pentru că nu iase afară din căşcioara sa, înalt va cugeta, să ştie că să îngâmfează pentru lucru deşert. Că nici a nu eşi afară, singură aceasta nu iaste lucru bun, sau a eşi la vreame, ádecă cu pricină, ştie a face bun sau rău pre om: ci judecata cea temeinică spre bine şi neclintită, sau împrotivă, leasne schimbarea face bun sau rău. Iar deaca cineva, după ce au întemeiat cu tărie în suflet binele, şi prin nevoința cea de multă vreame au luat ştiința ocârmuirii patimilor, şi au domolit desfrănările ceale trupeşti, şi au înfrânat nerânduialele ceale sufleteşti, şi bizuindu-să frâului socotealii, va vrea să facă eşirile afară mai dease, spre zidirea şi cercetarea fraților, pre unul ca acesta îl va şi îndemna mai mult cuvântul spre eşirea afară, ca făcliia puindu-să în sfeaşnic, tuturor lumina povățuirii celor bune să o dea. Numai de să va bizui că şi cu cuvântul, şi cu lucrul şcoală de fapte bune va putea să se dea pre sineşi celor ce îl întâlnesc, şi aşa să va întări pre sineşi, precum Apostolul au zis: *Nu cumva altora propoveduind, însumi netrebnic să mă fac*.[1]

CAP 8
Cum că nu să cade să dăm călugărilor celor nestatornici îndrăzneală şi slobozenie de vorbă, ci şi de aceştea să ne ferim

rebue însă să ne ferim şi de cei nestatornici, şi carii uneori către unii, şi alteori cătră alții din frați să duc, şi cu umblări neîncetate şi nestâmpărate totdeauna colindă monastirile, şi cu pricinuire ca cum de dragoste duhovnicească îşi împlinesc voile trupului, neavând în suflete nici un lucru statornic, nici întărit, nici cu bună rânduială, nici cu priceapere împodobit, ci tot ce iaste iscoditoriu şi cu rău nărav, plin de răspândire a minții şi de nesocoteală, de vicleşug şi de fățărnicie, de cuvântare mincinoasă şi de linguşire amăgitoare. Aceştea la limbă sânt nepedepsiți, iar la pântece neînfrânați, iar la suflet totdeauna zburători şi vânturători, gânduri având asemenea cu zburarea liliiacelor, care gânduri nicăirea nu privesc drept, ci zboară şovăit şi leasne învârtit, alta la începutul pornirilor celor dintâiu arătând, şi la

[1] 1 Cor. 9: 27.

alta prin prefacerea cea lesnicioasă a socotealii afară de toată nădeajdea ajungând, mult târându-se şi nimica sporind înainte.

Aseamenea încă sânt şi cu dobitoacele ceale ce aleargă împrejurul morilor, care mult umblând, într'acelaş loc pururea să află, şi trupul adevărat să osteneaşte, iar peste locul cel scurt nicidecum nu treace. Aşa şi aceaia totdeauna în patimile trupului ca într'o tină tăvălindu-se, nimic nu sporesc înainte spre înălțimea cea duhovnicească, ci aleargă un rotocol fără de capăt, de-a pururea învârtindu-să împreună cu poftele şi dulcețile trupului, şi dela acealeaşi la acealeaşi iarăşi mergând, şi din robiia cea rea neslobozindu-se, pentru răotatea voinții. Aceştea chipul oii puindu-l înainte amăgire celor ce-i văd, înlăuntru ascund vulpea cea lacomă şi cu rău nărav şi plină de vicleşug. Pre mulți încă să silesc şi a-i răsturna în răotatea cea deopotrivă, câți de ocârmuirea socotealii fiind lipsiți, cu lesnire să alătură şi la cel ce bine, şi la cel ce rău îi povățuiaşte, aceasta socotindu-o ei că iaste bună, pre carea cineva ar fi învățat-o sau drept, sau cu închipuire de drept. Şi pre aceştea dar să silesc să-i tragă în prăpastiia lor, pre răzvrătirea acelora socotindu-o a fi cuvânt de îndreptare al lor, şi pre însoțirea răotății micşorare a greşalelor. De aceştea dar în tot chipul trebue să ne ferim, ca nici pre alții să nu-i vateme prin smreduírea ciumii céiĭ sufleteşti, şi ei despre toate părțile împiedecați fiind, măcar târziu oarecând să se întoarcă spre bine, pre ruşine luându-o dascăl, şi pre întoarcerea despre dânşii a celor îmbunătățiți sfătuire, ca să fugă de răotate. Că aceasta şi Pavel au învățat, zicând pentru cei ce nu lucrează nimic, ci umblă iscodind, *pre acesta*, zice, *însemnați-l, şi nu vă amestecați cu dânsul, ca să se ruşineaze*.[1]

CAP 9

Cum că nu să cade călugărul nicidecum să poftească cliros (ádecă rânduială bisericească) sau stăpânire preste frați

Iar cliros sau stăpânire preste frați a pofti călugărul nicidecum nu să cuvine. Că diavolească iaste boala aceasta şi vină a iubirii de stăpânire, care iaste semn al răotății céiĭ dintâi ai diavolului. Că şi el de această patimă s'au prăpăstuit în cădearea mândriei. Şi cel ce iaste de patima aceasta stăpânit, deopotrivă ca şi acela boleaşte. Apoi încă şi zavistuitori, şi sfăditori, şi pârâtori, şi fără de ruşine, şi clevetitori, şi măgulitori, şi izvoditori de reale, şi afară de cuviință smeriți, şi la petreceri proaste supuşi, şi trufaşi, şi de multă turburare plini, această patimă pre cei ce s'au robit îi face. Că unul ca acesta zavistuiaşte pre cei vreadnici, şi-i cleveteaşte pre aceştea, le va ruga încă de multe ori şi moarte, ca, pentru lipsa celor îndemănateci spre lucrul acesta, peste dânsul să vie aleagerea şi hotărârea. Şi să va liguşi pre lângă cei ce pot a-i da soarta, şi pentru aceasta va fi supus la proaste şi de rob petreaceri. Şi să va semeți asupra celor mai de jos, de îi vor sta împrotivă. Vicleşuguri

[1] 2 Thes. 3: 11 şi 14.

dar va face, turburări, şi păreri nenumărate va avea, şi liniştea sufletului o va risipi, şi Dumnezeul păcii va fi gonit dela el, neavând unde să se odihnească. Cunoscând dar paguba, să fugim de această poftă necuvioasă. Iar deaca cumva Dumnezeu va aleage pre cineva spre unele ca aceastea, ştie meşterul cel bun cu ce chip va şi da pre cel vreadnic, noi nicidecum neştiindu-ne pre sine că am umblat după acest fealiu de lucru sau câtuş de cât că am avut în suflet pofta aceasta. Căci boală preacumplită iaste a sufletului şi aceasta, şi cădeare din bunătăţi.

CAP 10
Cum că nu să cade să răvnim bunătăţile privind spre slava deşartă

e slava deşartă să cuvine foarte să fugim, carea nu ne depărtează de osteneale mai nainte de a ne osteni – că ar fi fost răotatea mai mică – ci, după osteneale, de cununi ne jăfuiaşte: vrăjmaşa cea cu anevoe de prins a mântuirii noastre, carea îş întăreaşte pândirile ceale asupra noastră lângă boltele ceale cereşti şi să sileaşte să surpe bunătăţile ceale ce ş'au întins ramurile până la ceriuri. Căci, când va vedea pre neguţătoriul bunei credinţe că cu multe fealiuri de poväri ale faptelor bune ş'au umplut corabiia minţii, atuncea furtuna sa pornindu-o, să nevoiaşte să răstoarne şi să îneace corabiia. Că mintea înotătoriului împărăţiei céiĭ de sus, spre ceale de jos şi spre slavele ceale omeneşti plecându-o să privească, toată bogăţiia sufletului de năprasnă o au suflat, şi temeliile faptelor bune târându-le la pământ, osteneale întinse până la ceriu au surpat, fiindcă au făcut să se ceară plata cea pentru osteneale dela oameni. Carii trebuia numai la Dumnezeu să căutăm, şi lui să-i păstrăm isprăvile noastre, şi numai dela el să luăm ceale după vrednicie. Iar noi, fiindcă decât a ne sârgui la bunătăţi pentru Dumnezeu, am ales mai mult a le lucra pentru slava oamenilor, dela aceia cerând plata cea deşartă a laudei, pentru aceaia cu cuviinţă şi cu dreptate cădem din Dumnezeeştile răsplătiri. Fiindcă nu pentru Dumnezeu ne ostenim, ci oamenilor ne-am făcut argaţi, dela carii paguba plăţilor în loc de plăţi luându-o, ce vom mai ceare şi dela Dumnezeu, căruia nimic nu am voit să-i lucrăm? Şi cum că aceasta iaste adevărată, ascultă sfinţita Evanghelie zicând pentru cei ce lucrează bunătăţile pentru oameni: *Amin zic voaoă că-şi iau plata sa*.[1]

Să fugim dar de slava deşartă, de jăfuitoriul cel dulce al duhovniceştii bogăţii, de protivnicul cel plăcut al sufletelor noastre, de moliia faptelor bune carea cu drag jăfuiaşte bunătăţile noastre, carea cu miiare au uns otrava înşălării sale şi minţilor oamenilor le dă păharul cel de peire, ca, precum socotesc, fără de saţiu să se îmbuibeaze de patima aceasta. Pentru că dulce lucru iaste celor nepedepsiţi slava cea omenească. Şi într'alt chip, încă şi din judecata cea dreaptă face pre cei ce s'au prins de această patimă leasne să greşască. Că cel ce pof-

[1] Mt. 6: 5.

teaşte această slavă, judecățile sale le strică, şi aceasta o socoteaşte că e cinstită, carea să va lăuda de cei ce s'ar întâmpla. Pentru aceasta, deaca niscareva răi sau lipsiți de socoteală să vor minuna de ceale reale, aceasta va face cu adevărat cel ce iaste lăudat, care au gândit că judecătorii isprăvilor lui au socotit că iaste bună. Încât iaste mărirea deşartă nu numai surpătoare faptelor celor bune, ci şi povățuitoare a celor reale. Pentru aceaia dar trebue la dreapta socoteală şi la Dumnezeu, îndreptătoriul dreaptei socoteale privind, pre acea cale să călătorim pre carea Dumnezeu ne va arăta, şi măcar de şi laudă oarecarii o cale ca aceasta, să nu socotim mare lucru lauda acelora, cătră lăudătoriul cel de sus privind; ci numai să ne bucurăm împreună cu ei pentru dreapta judecată a celor bune. Şi de o defaimă alții, nicidecum să nu ne dăm înapoi, ci să-i ticăloşim pre aceia carii sânt lipsiți de dreapta judecată şi pătimesc întunearecul minții cel preacumplit.

CAP 11
Pentru cuviincioasa vreame a cuvintelor (ádecă pentru când să cade a grăi)

ceastea dar sânt isprăvile ceale mai mari, care nu precât iaste mărimea bunătății şi cinstii lor s'au zis, ci precât iaste măsura puterii noastre. Iar faptele ceale bune care urmează pre rând, câte pre năravul cel arătat îl împodobesc, cu lesnire socotesc că iaste tuturor să le cunoască, precum vreamea cea cuviincioasă de cuvinte şi grăirea cea spre folos. Iar spre folos va fi sau să vorbim la vreame pentru fapta bună, sau după trebuința cea de față şi de nevoe să facem cuvintele, sau, mai în scurt, şi spre zidirea celor ce aud. Iar cealelalte cuvinte ca pre ceale ce sânt de prisosit şi nefolositoare să le lăsăm.

CAP 12
Cum că nu să cade călugărul să privească spre glume

e toată gluma să cuvine a ne depărta. Că de multe ori să întâmplă ca cei ce să îndeletnicesc întru unele ca aceastea de greşesc din dreapta socoteală. Fiindcă sufletul să răvarsă spre a porni râsuri, şi gândirea şi luarea aminte a minții o strică. De multe ori încă, răul înainte mergând, şi în cuvinte de ruşine şi în necuviința cea mai de pre urmă au sfârşit. Fiindcă nu să potriveaşte întru aceaiaş dată trezvirea sufletului şi răvărsarea glumii. Iar deaca carecumva va fi şi trebuință ca puțin să slăbească posomorârea, şi prin cuvinte să se arate veasel la față, fie cuvântul nostru plin de har duhovnicesc şi dres cu sarea cea evanghelicească, ca să aducă buna mireazmă a iconomiei céiĭ înțeleapte din lăuntru, şi îndoit să veselească pre ascultători, şi cu răsuflarea, şi cu harul priceaperii.

CAP 13
Pentru blândeaţe, şi cu ce chip să întăreaşte dragostea

ă cuvine călugărul să fie prea plin de blândeaţe. Fiindcă din duhul blândeaţii ori s'au împărtăşit, ori pofteaşte a să împărtăşi, şi să cuvine ospătătoriul acestuia să fie aseamenea cu cel ce să ospetează. Iar deaca carecumva va fi trebuinţă şi de asprime asupra celui ce să leneveaşte, carele ádecă iaste supt noi rânduit, fie cu socoteală amestecată asprimea. Că sabii întrebuinţază şi omorâtorii de oameni, întrebuinţează încă şi dóftorii. Dar aceia, fiindcă cu mânie şi cu cruzime poartă în mâini sabiia, ceale mai mari reale decât toate le fac, pre cei de un neam omorându-i; iar aceştea, fiindcă cu socoteală vin la lucrarea cea cu sabiia, preamult dintru aceasta folosesc. Că pre cei ce să primejduesc îi izbăvesc. Aşa şi cel ce cu socoteală au hotărât a să aspri, prea mult au folosit pre acesta asupra căruia au făcut asprimea, lenevirea sau răotatea îndreptându-o. Iar cel ce iaste stăpânit de patima mâniei nimic sănătos nu săvârşaşte. Iar cum că şi celor ce să grijesc de blândeaţe li să cuvine asprimea cea la vreame cuviincioasă, arătat iaste de aicea. Că Moisì, fiind mărturisit că iaste mai blând decât toţi oamenii[1], când au chiemat vreamea s'au asprit, şi la atâta pornire au venit, încât cu omorârea celor de o seminţie au hotărât asprimea, odată ádecă când făcea viţelul[2], iar altădată când s'au pângărit cu Veelfegór.[3] Drept aceaia iaste cu putinţă şi blând să fie, şi cu socoteală să se aprinză, şi bunătatea blândeaţii să nu o strice. Iar a rămânea nemişcat, sau când iaste trebuinţă a nu să aspri, aceasta va fi a trândăvirii firii, nu a blândeaţii. Iar blândeaţii are fire oarecum a-i urma şi suferirea de reale. Că blândeaţea iaste maică a suferirii de reale. Şi cu nimic mai puţin întru cei cu adevărat blânzi, iar nu cu greotate răniţi la nărav, şi bunătatea iaste amestecată. Că bunătatea iaste materie a blândeaţii. Iar aceastea împreună fiind amestecate şi împreunate, pre cea mai bună decât toate faptele bune, ádecă pre dragoste, o săvârşesc.

CAP. 14
Pentru priceapere

ai nainte însă decât toate ceale ce să fac să cuvine să povăţuiască priceaperea. Că, fără de priceapere, tot orice să pare a fi bun spre răotate să întoarce, pentru nepotrivirea vreamii şi necumpănirea. Iar deaca socoteala şi priceaperea hotăraşte celor bune vreamea şi cumpănirea, un minunat folos să face din întrebuinţarea acestora şi celor ce dau, şi celor ce iau.

---

[1] Num. 12: 3.
[2] Eş. 32: 27.
[3] Num. 25: 5.

CAP 15
Pentru credință și nădeajde

Iar mai nainte de toate acealea la care ne ispitim să povățuiască credința cea cătră Dumnezeu, şi împreună să urmeaze nădeajdea cea bună, ca cu credința putearea sufletului să o sprijinim, iar cu nădeajdea cea bună cătră ceale bune să ne facem osârduitori. Că nici ispitirea oamenilor la ceale bune fără de ajutoriul cel de sus nu să va săvârşi, nici darul cel de sus preste cel ce nu să sileaşte nu va veni; ci amândoă trebuie să fie amestecate, şi silința cea omenească, şi ajutoriul cel ce să pogoară de sus, prin credință, spre săvârşirea faptei bune.

CAP 16
Pentru smerita cugetare

Insă pentru toate ceale ce să isprăvesc de noi, sufletul pricinile isprăvii cătră Stăpânul Dumnezeu să le aducă, nimica nici cât de puțin socotind că isprăveaşte din putearea sa. Că o acest fealiu de aşăzare are fire a face în noi pre smerita cugetare. Iar smerita cugetare iaste păzitoare de comoara faptelor bune. Aceastea să-ți fie ție dela noi, precum ar fi putut cineva zice, semințe ale cuvintelor celor pentru fapta bună. Iar tu, luând aceastea de aicea, multă fă-ne noaoă roada şi împlineaşte cuvântul Înțelepciunii carele porunceaşte: Să dăm celor înțelepți pricini, ca mai înțelepți să se facă.[1]

CAP 17
În câte chipuri gândurile ceale reale să alcătuesc în suflet

Fiindcă mai nainte am cercetat pentru gânduri, dar nu am despărțit în câte chipuri gândurile ceale reale răsar preste cugetele ceale dreapte, acum şi aceasta să adăogăm am socotit cu cuviință, ca să fie preadesăvârşit cercetarea părții. Doaoă dar chipuri sânt cu care gândurile ceale necuviincioase supără pre cugetele ceale dreapte: sau că sufletul, pentru a sa nebăgare de seamă, să rătăceaşte la ceale necuviincioase şi din năluciri în năluciri lipsite de socoteală cade; sau că cu vicleşug diavolul să ispiteaşte a arăta minții necuviințe ale lucrurilor şi a o duce departe dela privirea şi luarea aminte a celor vreadnice de laudă. Deci când sufletul va slăbi gândirea şi luarea aminte a minții, şi pomenirile, oricare i-ar fi eşit înainte, şi ale oricărora lucruri ce s'ar fi întâmplat, le va aduce în minte, atuncea socoteala fără de iscusință şi fără de ştiință la lucrurile ceale pomenite mergând, şi multă vreame întru aceastea zăbovind, schimbă din rătăciri rătăciri îndelungate, şi în pângăriciuni de multe ori şi în necuviințe ale gândurilor sfârşaşte mai pre urmă. Ci pre o acest fealiu de nebăgare de seamă a sufletului şi răvărsare trebue cu stăpânire a minții

---

[1] Pilde 9: 9.

mai deasă şi mai grijălivă a o îndrepta şi a o întoarce, şi în luarea aminte a celor bune a-l face să se îndeletnicească de-a pururea în vreamea ce stă de faţă.

Iar când diavolul să apucă să bântuiască, şi cu multă repezire, ca pre nişte săgeţi înfocate, pre gândurile sale să sileaşte să le sloboază în suflet când el să linişteaşte şi iaste fără turburare, şi pre dânsul fără de veaste să-l aprinză, şi pomenirile celor ce odată s'au aruncat într'însul să le facă întârziitoare şi cu anevoe de dezlegat, atuncea cu trezvire şi cu luare aminte mai cu tărie să cade să ne dăm în laturi de la acest fealiu de pândiri, precum un luptătoriu carele prin păzire prea cu luare aminte şi prin grăbniciia trupului scapă de apucările luptătorilor împrotivă. Şi, în scurt, la rugăciune şi la chiemarea ajutoriului celui de sus să dăm surparea războiului şi întoarcerea înapoi a însăgetărilor. Că aceasta ne-au învăţat pre noi Pavel zicând: *Preste toate luând pavăza credinţii, cu carea veţi putea stinge toate săgeţile vicleanului ceale aprinse.*[1] Deci măcar în însăşi vreamea rugăciunilor de va pune în minte nălucirile ceale reale, să nu să depărteaze sufletul de a să ruga, nici să socotească că ale lui lucrări sânt sămănăturile ceale reale ale vrăjmaşului şi nălucirile izvoditoriului celui măestru; ci, socotind că prin obrăzniciia aflătoriului răotăţii să face nălucirea gândurilor celor necuvioase, mai mult întinză cădearea la pământ, şi roage-să lui Dumnezeu să i să risipească zidul cel rău al pomenirii gândurilor celor necuvioase, ca fără zăticnire, prin pornirea minţii, fără de vreame şi cu multă repejune să treacă către Dumnezeu, nicăirea de năpădirile aducerilor aminte celor reale oprindu-să. Iar de va ţinea mai mult o acest fealiu de supărare a gândurilor, pentru obrăzniciia luptătoriului împrotivă, nici aşa nu să cade a obosi, nici pe jumătate făcute a lăsa luptele; ci până întru atâta a răbda, până când Dumnezeu, văzând starea noastră împrotivă, va străluci darul Duhului, carele pre vrăjmaş îl va izgoni, iar mintea noastră o va curăţi, şi de Dumnezeiască lumină o va umplea, şi cu linişte fără de valuri va da să slujască cugetul lui Dumnezeu cu veselie.

CAP 18
Către cei ce sânt puşi la rânduială în viiaţă de obşte

eci pentru fieştecarele călugăr, şi carele au îmbrăţişat viiaţa cea singuratică, în ceale mai denainte pre cât au fost cu putinţă am arătat, în ce chip ádecă şi sufletul deprinzindu-l la bine, şi trupul după cuviinţă iconomisindu-l, va putea să ne închipuiască noaoă pre filosoful cel adevărat. Dar, fiindcă cei mai mulţi călugări împreună adunaţi petrec, unii altora ascuţindu-şi minţile spre fapta bună, şi prin alăturarea isprăvilor îndemnându-se pre sineşi spre sporirea înainte a binelui, cu dreptul am socotit că iaste şi acestora îndemnarea cea prin cuvinte să o aducem. Trebue însă, după ce ei mai întâiu vor cunoaşte de cât bine şi de cât de mare părtaşi să fac, aşa îndemnarea

[1] Ef. 6: 16.

cea pentru aceasta să o priimească, ca[1] osârdie şi silință vreadnică de bunătatea isprăvii să arate. Mai întâiu dar la binele cel după fire să întorc, împărtăşirea şi împreună viețuirea îmbrățişindu-o. Că împărtăşire a vieții preadesăvârşit eu numesc pre aceaia în carea avearea cea osebită s'au scos afară, şi împotrivirea socotealii s'au izgonit, şi toată turburarea şi sfada şi gâlcevile cu totul au lipsit, şi toate sânt de obşte: sufletele, socotealele, trupurile şi [ceale] cu câte trupurile să hrănesc şi să slujesc; de obşte Dumnezeu, de obşte neguțetoriia bunei credințe, de obşte mântuirea, de obşte luptele, de obşte ostenealele, de obşte cununile; unul cei mulți, şi cel unul nu singur, ci în cei mulți.

Ce lucru iaste întocma cu această petreacere? Şi ce e mai fericit? Ce decât împreunarea şi unirea aceasta mai adevărat? Ce decât amestecarea aceasta a năravurilor şi a sufletelor mai dulce şi mai cu har? Oameni din osebite neamuri şi părți pornindu-se, întru atâta supțirătate a unirii s'au potrivit, încât un suflet să se vază în multe trupuri, şi trupurile ceale multe să se arate organe ale unii socoteale; cel slab la trup, pre mulți are carii împreună cu el bolesc din dragoste; cel ce iaste bólnav şi cade cu sufletul, pre mulți are carii îl tămăduesc şi împreună îl scoală pre dânsul. Unii altora întocma robi, unii altora stăpâni, şi în slobozeniia cea cu anevoe de luptat unii altora deopotrivă arată robiia cea mai cu deadinsul, pre carea robie nu vreo nevoe a vreunii întâmplări cu de-a sila o au adus, carea dă multă mâhnire celor ce s'au robit, ci aleagerea cea de bunăvoe a socotealii cu veselie o au zidit, fiindcă dragostea supune pre cei slobozi unii altora şi cu aleagerea voinții păzeaşte slobozeniia. Acest fealiu au vrut Dumnezeu dintru început să fim noi, şi pentru aceastea ne-au zidit. Aceştea vin iarăşi la binele cel dintâiu, acoperind păcatul lui Adam, părintelui celui dintâiu. Că despărțire şi depărtare şi războiu nu ar fi fost între oameni, de nu ar fi despărțit păcatul pre fire. Aceştea sânt următori adevărați ai Mântuitoriului şi ai petrecerii lui céiĭ cu trupul. Că precum acela, după ce au adunat împreună ceată de ucenici, pre toate de obşte şi pre sineşi de obşte s'au dat Apostolilor, aşa şi aceştea celui mai mare supuindu-se, mai ales cei ce păzesc bine canonul vieții, petreacerii Apostolilor şi a Domnului sânt următori cu deadinsul. Aceştea vieții îngerilor au râvnit, fiindcă soțietatea cea de obşte ca aceia cu deadinsul o au păzit. Nu iaste între îngeri ceartă, nici sfadă, nici prigonire, ci fieştecarele pre ale tuturor le are, şi toți întregi la sineşi păstrează bunătățile. Că nu e materie cuprinsă în scris bogățiia îngerilor, carea are trebuință de tăiare când va vrea să se împarță la mai mulți, ci nemateriialnică iaste avearea şi a minții bogățiia.

Şi pentru aceasta la fieştecarele întregi rămâind bunătățile, pre toți deopotrivă bogați îi fac, fără de prigonire şi fără de bătălie dându-le lor pre a sa avea-re. Că privire a binelui celui preaînalt şi înțeleagere prea arătată a faptelor bune iaste comoara îngerilor, la care a privi tuturor le iaste slobod, fiindcă fieştecarele ia întreagă cunoştința lor şi avearea. Acest fealiu sânt cei cu adevărat călu-

[1] În textul chirilic: *cu*. (N. ed.)

gări, carii nu de ceale pământeşti să țin, ci pentru ceale cereşti să prigonesc, şi, cu împărțiri neîmpărțite, acealeaşi toți la sine fieştecarele întregi ca întru o comoară le păstrează. Că avearea faptei bune şi bogățiia isprăvilor iaste şi lăcomie lăudată, şi răpire fără de lacrămi, şi nesațiu încununat, şi cel ce nu face silă iaste vinovat. Toți răpesc, şi nici unuia nu i să face strâmbătate, şi pentru aceaia pacea e mai mare preste această bogăție. Aceştea bunătățile împărăției céiĭ făgăduite mai nainte le răpesc, fiindcă soțietatea şi petreacerea lor cea îmbunătățită o pun de față, asemănarea cu deadinsul a petreacerii şi aşăzării céiĭ de acolò. Aceştea neagoniseala desăvârşit o au isprăvit, nimic al său, ci toate între dânşii de obşte avându-le. De cât de mari bunătăți pricinuitoare s'au făcut noaoă înomenirea Mântuitoriului, vederat aceştea vieții oamenilor au arătat, fiindcă firea oamenilor cea ruptă şi în milioane de părți sfâşiiată, cât despre partea lor, iarăşi o au adunat şi cătră sineşi, şi cătră Dumnezeu. Că aceasta iaste capul rânduialii céiĭ dupre trup a Mântuitoriului, ca [pre] firea omenească şi cătră ea singură, şi cătră sineşi să o adune, şi tăiarea cea rea în multe bucăți scoțându-o afară, pre unirea cea dintâiu să o aducă iarăşi la starea eiĭ, ca un doftor preabun, carele un trup despărțit în multe părți cu doftorii mântuitoare iarăşi îl leagă de iznoavă.

Şi aceastea le-am povestit nu ca să mă arăt că sânt cevaşi, şi cu cuvintele măresc isprăvile celor din viiața de obşte (că nu iaste atâta putearea cuvintelor meale cât pre ceale mari să le împodobească, ci împrotivă mai mult, cât să le şi întunece cu slăbiciunea povestirii), ci ca, pre cât iaste cu putință, să povestesc şi să arăt înălțimea şi mărimea isprăvii aceştiia. Că ce ar putea fi prin asemănare deopotrivă cu binele acesta? Că unde iaste un părinte, urmând Părintelui celui de sus, iar fii mulți, carii să silesc să biruiască unii pre alții cu dragostea cea cătră cel mai mare, fii zic, carii şi între sineşi sânt uniți la un gând, şi pre părintele său îl ospetează cu faptele lor ceale îmbunătățite, nu la fire scriind ei pricina împreunării, ci pre socoteala cea mai tare decât firea făcându-o începătoare şi păzitoare a unirii, şi de legătura Duhului Sfânt întărindu-să – care icoană din ceale de pre pământ vor putea avea spre arătarea bunătății isprăvii aceştiia? Dar din ceale de pre pământ nici una, ci rămâne numai cea de sus. Nepătimaş iaste Părintele cel de sus: fără de patimă şi acesta, cu cuvântul pre toți trăgându-i cătră sine. Nestricați sânt fiii Părintelui celui de sus: nestricăciunea şi pre aceştea i-au făcut fii. Dragostea leagă împreună ceale de sus: dragostea şi pre aceştea i-au împreunat unii cu alții. Cu adevărat oboseaşte cătră o acest fealiu de tabără şi însuşi diavolul, nefiind îndestulat cătră atâțea nevoitori, carii cu atâta sprintinire şi unire să oştesc împrotiva lui, şi atâta cu dragostea sânt strânşi unii cu alții şi îngrădiți cu Duhul, încât nici cât de puțină încăpeare săgeților lui nu-i dau. Ia-mi seama la pătimirea cea unită a celor şapte Maccavei, şi vei afla la aceştea mai fierbinte unirea. Pentru aceştea Davíd prorocul în Cântări au strigat, zicând: *Iată ce iaste bun, sau ce iaste frumos, fără numai a lăcui frații împreună?*[1] Prin

[1] Ps. 132: 1.

bun lămurirea vieții arătând, iar prin *frumos* frumuseațea și veseliia cea din unirea minții și a petreacerii. Cei ce viețuesc această viiață cu deadinsul, mi să pare că au răvnit fapta bună cea preaînaltă.

CAP 19
Cum că să cuvine călugărul cu socoteală întărită a să apropiia de nevoință, și pentru ascultare

eci, celor străbătători la vedearea minții, în povestirea cea mai denainte a osebirilor petreacerii céiĭ călugărești pre canonul petreacerii le-au hotărât cuvântul. Dar, fiindcă să cuvine, pentru cei mai proști frați, și mai descoperit să arătăm canonul petreacerii pentru fieștecarele, spre aceasta cu adevărat și ne vom întoarce. Trebue dar mai nainte de toate, cel ce s'au apropiiat de o acest fealiu de petreacere să aibă mintea întărită și întemeiată și neclătită, și judecată nepipăită de duhurile răotății și neschimbată, și prin încredințarea sufletului să arate stare împrotivă de mucenici până la moarte, de poruncile lui Dumnezeu nedezlipit țiindu-să și ascultarea către cei mai mari arătându-o. Că aceasta iaste chipul petreacerii călugărești. Că precum Dumnezeu, Tată al tuturor și fiind, și priimind a să numi, prea cu deamăruntul ceare supunere dela slugile sale, așa și cel între oameni tată duhovnicesc, cu legile lui Dumnezeu potrivind ale sale așezământuri, fără de grăire împrotivă ceare ascultarea. Că deaca cel ce să dă pre sineș la un meșteșug din ceale groase, ádecă dintr'aceastea ce ne sânt noaoă de trebuință spre viiața această de acum, în tot chipul să supune meșterului și în nimic nu să împrotiveaște poruncilor lui, nici în cât de puțină vreame nu să despărțeaște de dânsul, ci în toată vreamea înaintea ochilor dascalului iaste, [și] mâncare și băutură și altă rânduială de viiață rabdă pre aceaia pre carea acela i-ar fi hotărât – cu mult mai mult cei ce vin la învățătura bunei credințe și a cuvioșiei, după ce odată s'au încredințat pre sineși că vor putea să ia dela povățuitoriul lor o acest fealiu de știință, toată supunerea și ascultarea cea cu deamăruntul în toate acestora le vor aduce, și nu vor ceare cuvântul pentru ceale poruncite, ci lucrul cel poruncit îl vor săvârși. Fără numai atâta cât, când nu știu ceva din ceale ce sânt de folos spre mântuire, cinstit și cu cuviincioasă cucernicie să întreabe și să se învețe. Iar toată silința omului să-i fie ca nu înălțimea sufletului prin scularea asupră a dezmierdărilor să se smerească. Căci cum va mai putea încă sufletul cel ce s'au pironit jos, la dezmierdările trupului, să caute cu ochiu slobod la lumina cea de un neam și gândită? Pentru care trebue mai nainte de toate la înfrânare să ne deprindem, carea iaste păzitoare tare a curățeniei și nu lasă pre mintea cea stăpânitoare încoace și încolò să se răspândească. Că precum apa cea acoperită împrejur cu olane, de sila ce o înghesuiaște dreaptă în sus mearge, neavând unde să se răvearse, așa și mintea cea omenească, ca un olan acoperit, înfrânarea strângându-o despre toate părțile, să va rădica oarecum de firea mișcării spre pofta celor mai înalte, nevând unde să curgă. Că nici iaste cu putință să stea vreodată min-

tea ceaia ce au luat firea dela Făcătoriul să fie pururea mişcată. Şi când să opreaşte a să mişca la ceale deşarte, negreşit cu neputinţă iaste să nu meargă drept la adevăr. Iar înfrânare socotim că să hotăraşte nu numai depărtarea bucatelor (că aceasta mulţi şi din filosofii Ellinilor o au isprăvit), ci mai nainte de toate răspândirea ochilor. Că ce folos iaste deaca, depărtându-te de bucate, neînfrânarea preacurviei o mănânci cu ochii, sau cu urechile de voe auzi glasuri deşarte şi diavoleşti? Nici un folos nu iaste de a te depărta de bucate, iar de mândrie, şi de înalta cugetare, şi de slava deşartă, şi de toată patima a nu te depărta. Sau ce folos iaste să te înfrânezi de bucate, iar de gânduri reale şi deşarte să nu te depărtezi? Pentru care şi Apostolul zicea: *Mă tem nu cumva să se strice înţeleagerile voastre.*[1] Drept aceaia înfrânaţi să ne facem despre aceastea toate, nu cumva cu cuviinţă va veni şi peste noi împutarea Domnului, ca cum ţânţariul îl strecurăm şi cămila o înghiţim.[2]

CAP 20

Cum că nu să cuvine a căuta şi a vâna vorbele ceale cu rudeniile din lume, sau de ale acelora a grijì

ar de rudenii şi de priiateni şi de părinţi atâta trebue să fim despărţiţi cu dragostea, precât vedem pre cei morţi că sânt despărţiţi de cei vii. Că cel ce întru adevăr s'au dezbrăcat spre luptele faptei bune, şi de lumea toată împreună cu toate ceale din lume s'au lepădat, şi s'au răstignit pre sineşi (ca să zic lucrul cel deplin) lumii, au murit lumii şi tuturor celor din lume, măcar părinţi de vor fi, măcar fraţi, măcar a treia, sau a patra, sau cea mai de jos spiţă a rudeniei de sânt. Deci de să vor muta părinţii din viiaţa lumească, şi la petreacerea copilului vor veni, cu adevărat sânt rudenii, având nu rânduiala părinţilor, ci a fraţilor. Că părinte iaste prea adevărat, întâiu, Părintele tuturor, iar al doilea după acela, cel ce iaste povăţuitoriu duhovniceştii petreaceri. Iar de vor rămânea rudeniile iubind viiaţa cea dintâiu, parte sânt a lumii de carea noi ne-am despărţit, şi nimic nu să rudesc cu noi, carii am lepădat pre omul cel dupre trup şi ne-am dezbrăcat de rudeniia cea cu dânşii. Iar cel ce îndrăgeaşte cu deadinsul iubirea celor din lume şi cu dânşii totdeauna pofteaşte să vorbească, obiceiurile lor le-au băgat în suflet prin deasa vorbă, şi iarăşi de socoteala cea lumească umplându-şi mintea, din împrotivirea cea bună au căzut, şi de socoteala cea duhovnicească s'au despărţit, şi borâtura cea dintâi au amestecat-o cu sufletul, şi de vrăjmaşul s'au rănit, carele prin rudeniia cea trupească au turburat petreacerea cea duhovnicească.

Rudeniilor dar să le rugăm dela Dumnezeu ceale preabune, dreptate zic, şi bună credinţă, şi pre aceastea pre care noi cinstite le socotim. Că aceastea noao ni să cuvine să le rugăm, şi lor le iaste de folos să le căştige dela noi. Iar noi de

[1] 2 Cor. 11: 3.
[2] Mt. 23: 24.

grija şi osârdiia cea pentru aceia să ne slobozim cugetele. Că diavolul, văzându-ne pre noi că ne-am dezbrăcat de toată grija vieții şi alergăm sprintini spre ceriu, băgând în noi gândirea cea pentru rudenii, şi de ale acelora făcându-ne a ne grijì, face pre cuget a să griji şi de grijile vieții, ádecă carea iaste avearea celor ai noştrii, şi de iaste de ajuns sau de lipsă, şi care sânt căştigurile care li s'au făcut lor din dări şi luări, şi cât le cresc bogățiia; şi care pagube le vin din întâmplările vieții, şi cât scad iale avearea carea o au; şi ne face să ne bucurăm de agonisealele lor şi să ne întristăm de pagubile lor, şi să ne facem vrăjmaşi cu vrăjmaşii lor (şi mai ales după ce ni s'au poruncit pre nimenea să nu avem vrăjmaş), şi împreună să ne bucurăm cu priiatenii lor, carii nu sânt vreadnici de multe ori de duhovniceasca împrietenire; încă să ne bucurăm şi de căştigurile lor ceale nedreapte şi care n'au nici un cuvânt; şi toate obiceaiurile ceale reale ale pricinilor vieții, de care noi dezbrăcându-ne, duhovniceştile înțeleageri le-am sălăşluit în noi, iarăşi le bagă preste cugetele noastre. Şi socoteala cea materiialnică şi lumească băgându-o iarăşi în suflet, pre călugărul cel din lăuntru îl strică şi-l face numai un chip cioplit de călugăr să poarte, nicicum însuflețit cu faptele ceale bune; de multe ori încă, pentru dragostea cea mare către rudenii, au îndrăznit călugărul şi furtişag de ceale sfinte să facă, ca neavearea rudeniilor să o vindece. Că ceale ce să pun spre păstrare pentru sfinții carii s'au afierosit pre sineşi lui Dumnezeu, lucruri sfinte şi cu adevărat afierosiri Dumnezeeşti şi să cunosc, şi să înțeleg. Deci cel ce pişcă ceva dintr'aceastea unul iaste din cei ce îndrăznesc să facă furtişag de ceale sfinte.

Cunoscând dar vătămarea cea nesuferită a dragostii céiĭ cătră ai săi, să fugim de grija cea pentru dânşii ca de una ce iaste armă diavolească. Că însuşi Domnul o acest fealiu de dragoste şi de iubire o au oprit într'acest chip, că unuia din ucenici nu i-au dat voe nici însăşi aceasta numai, ca să-şi ia zioa bună dela ai săi. Iar altuia nici preste trupul tatălui său, carele murise, să nu tragă pământ. Că celuia ce vrea să-ş ia zioa bună dela ai săi îi zice: *Nimenea, puind mâna sa pre plug, şi căutând înapoi, nu iaste îndreptat întru împărățiia ceriurilor*.[1] Iar celui ce să ruga să îngroape pre tatăl său îi zice: *Vino după mine, şi lasă pre morți să-şi îngroape morții săi*.[2] Măcar că amândurora să părea că fac rugăciunile prea cu socoteală şi drepte. Dar Mântuitoriul nu s'au plecat, nici au lăsat cât de puțin să se despărțească de dânsul ucenicii împărăției ceriurilor, ca nu decât cugetarea cea înaltă şi cerească mai smerit ceva sau să facă, sau să socotească, pentru plecarea cea către dragostele ceale pământeşti şi trupeşti. Fiindcă nu iaste slobod cel ce cugetă ceale cereşti să aibă vreo grijă de aceaste de pre pământ, ca unii ce acum s'au mutat şi mai presus de lume cu mintea s'au făcut. Iar de va zice cineva: Cum dar leagea porunceaşte a purta grijă de ai săi, zicând: *Şi pre cei ce*

---

[1] Lc. 9: 62.
[2] Lc. 9: 60.

sânt din sămânța ta nu-i vei treace cu vedearea[1]? Aseamenea încă şi Apostolul: *Iar deaca cineva de ai săi, şi mai ales de cei de casă nu poartă grija, de credință s'au lepădat şi iaste decât necredinciosul mai rău.*[2] Scurt răspunsul vom da, cum că Dumnezeescul Apostol cătră cei din lume, cătră cei ce au bogățiia cea materiialnică şi pot a mângâia neavearea rudeniilor au zis aceasta. Aseamenea încă şi leagea aceastea zice. Şi ca mai în scurt să zic, către cei vii le zic, nu cătră cei morți. Că aceştea fără de dare de seamă sânt de toată datoriia ca de acest fealiu.

Iar tu ai murit adevărat şi te-ai răstignit lumii toată. Că lepădându-te de bogățiia cea materiialnică, neagoniseala o ai iubit. Iar pre sineți afierosindu-te lui Dumnezeu, odor te-ai făcut al lui Dumnezeu. Ca cel ce ai murit, slobod eşti de tot ajutoriul cel către rudenii. Ca un neagonisitoriu, nimic nu ai ce să dai. Încă şi însuşi trupul aducându-l roadă şi dar lui Dumnezeu, şi nici preste dânsul deaciia nemaiavând stăpânire, ca cel ce iaste dar Dumnezeesc, nu-ți iaste slobod să-l aibi spre întrebuințarea oamenilor, ci să petreci împreună numai cu singuri cei de un obiceiu, fiindcă şi ei pre toate le-au dăruit lui Dumnezeu. Deci de unde ți să vor potrivi ție graiurile ceale pomenite ale Sfintei Scripturi? Sau cum nu vei greşi, lepădându-te de mărturisirile tale care le-ai făcut ca să te nevoeşti?

CAP 21

Cum că nu să cuvine a să tăia din frățimea cea duhovnicească

rebue însă şi la aceasta să fie încredințat arătat, că cel ce odată au venit la legătura şi împreunarea frățimii céiĭ duhovniceşti nu va mai putea a să tăia şi a să despărți de aceştea cu carii s'au împreunat. Că deaca oamenii de multe ori spre soțietatea vieții aceştii materiialnice adunându-se, nu vor putea să se desparță afară de tocmealele lor, sau cel ce face aceasta vinovat va fi certărilor celor hotărâte, cu mult mai mult cel ce au venit la întocmirea viețuirii împreună céiĭ duhovniceşti, carea are nedezlegată şi veacĭnică împreunarea, nu va putea a să despărți şi a să tăia de aceştea cu carii s'au împreunat; sau, aceasta făcând, supt preagreale certări de sus pogorâte să pune pre sineşi. Că deaca muiarea carea au venit spre soțietatea bărbatului şi are trupească împreunare cu dânsul, de să va prinde că l-au vrăjmăşuit, cu moarte se osândeaşte, cu cât mai mult cel ce s'au împreunat cu soțietate duhovnicească, martor şi mijlocitoriu fiind însuşi Duhul Sfânt, vinovat să face pentru despărțire?

Deci precum mădulările trupului, împreunate fiind cu legătura firii, nu vor putea să se rumpă din trup; sau, de să va rumpe, mort să va face mădulariul cel ce s'au rupt: aşa şi călugărul cel ce să împreunează cu frățimea, şi de legătură mai tare decât firea, ádecă de încheiarea întru o împreunare a duhului să ține, nu

---

[1] Is. 58: 7.
[2] 1 Tim. 5: 8.

va avea stăpânire a să tăia de aceştea cu carii s'au împreunat. Sau, aceasta făcând, mort iaste cu sufletul şi lipsit de darul Duhului, fiindcă s'au lepădat de tocmeala carea s'au făcut înaintea lui. Iar de va zice cineva că unii din fraţi sânt răi (că nu va vinui pre toţi, că n'au făcut soţietatea pentru răotate, ca toţi întocma să fie răi), deci de va zice că sânt răi unii din fraţi, şi fără de pază strică binele, şi nu bagă în seamă de petreacerea cea cucernică, şi luarea-aminte cea cu deadinsul, cea cuviincioasă călugărilor o trec cu vedearea, şi pentru aceasta trebue să se despărţească de unii ca aceştea, nu destulă îndreptare a despărţirii au aflat aceasta. Că nici Petru, sau Andreiu, sau Ioann, pentru răotatea Iudei nu s'au rupt din ceaialaltă ceată a Apostolilor, nici altul oarecarele din Apostoli pre aceasta nu o au făcut pricină de despărţire, nici s'au împiedecat ceva de răotatea aceluia spre a să supune lui Hristos, ci învăţăturilor Domnului supuindu-se, bunii credinţe şi faptelor bune urma, iar nu spre răotatea aceluia să întorcea. Aşa cel ce zice că „pentru cei răi sânt silit să mă desparţ de duhovniceasca împreunare" n'au aflat pricinuiri binecuvântate ale nestatorniciei sale, ci iaste el pământ pietros, carele nu poate să hrănească cuvântul adevărului, pentru nestatorniciia socotelii sale; ci pentru asupreala unii mici supărări, sau pentru neînf[r]ânarea patimilor nu rabdă petreacerea cea înfrânată, ci îndată i să usucă odrasla învăţăturii, cea de curând răsărită, de arşiţa patimilor, izvodind pentru a sa încredinţare pricinuiri deşarte şi neîndestulate spre îndreptare înaintea scaunului lui Hristos şi pre sineşi cu lesnire amăgindu-să. Că nimic nu iaste mai lesne decât a să amăgi cineva pre sineşi, fiindcă fieştecarele să face luişi judecătoriu după plăceare, ceale dulci judecându-le că sânt de folos.

Fie dar unul ca acesta osândit înaintea judecăţii adevărului, ca unul ce să face pricină de sminteale multora, ádecă prin pilda cea rea zădăraşte de-a pururea spre urmare necuviinţelor celor deopotrivă, şi al lui „vaiu" moştean să face. *Şi mai de folos îi iaste lui ca să se spânzure o piiatră de moară de grumazul lui şi să se îneace întru adâncul mării*.[1] Căci când sufletul să va obicinui cu depărtarea, de multă neînfrânare să umple, de lăcomie şi de îmbuibarea pântecelui, de minciună şi de tot năravul cel rău, şi mai apoi în fundul răotăţii să răstoarnă, de realele ceale mai de pre urmă pătrunzându-să. Deci cel ce să face povăţuitoriu la unele ca aceastea să ia seama la pierzarea a câte suflete vinovat să face, carele nu poate să fie de ajuns să dea seama nici pentru sufletul său. Că pentru ce unul ca acesta nu urmează mai vârtos marelui Petru, şi nu să face celorlalţi pildă de credinţă tare şi de început pentru ceale bune, ca, strălucind lumina isprăvilor lui, şi cei ce petrec întru întunerecul răotăţii să se povăţuiască spre lucrul cel bun? Apoi încă Noe cel drept[2] nu au zis către Dumnezeu că „trebue să es din lume, fiindcă toţi sânt răi", ci au răbdat cu bărbăţie şi vitejaşte, şi printre adâncul răotăţii buna credinţă neînvăluită o au păzit, şi către Stăpânul nicide-

[1] Mt. 18: 6.
[2] Fac. 6: 9.

cum împrotivire nu au făcut, ci cu suferire şi răbdare printre valurile păgânătăţii au mântuit corabiia bunii credinţe. Şi Lot, în Sodoma[1], printre atâta păgânătate şi fărădeleage şi necuviinţă petrecând, fapta bună nestricată o au păzit, nicăirea robită de reale bântuiali; ci printre ucigaşi de streini şi carii grăia cu ocară multă şi desfrânare împrotiva legilor firii, pre sfinţenie neîntinată şi el o au păzit, şi celorlalţi, precât au fost cu putinţă, o au povestit, cu faptele mai nainte de cuvinte învăţând binele. Iar tu pricinueşti nebăgările de seamă ale fraţilor, care sau sânt, sau tu le scorneşti, puind în mintea ducerea şi depărtarea, şi meşteşugind lepădarea Sfântului Duh, şi faci pre clevetirea fraţilor perdea şi acoperemânt al răotăţii tale şi al lenevirii ostenealilor celor pentru fapta bună.

Drept aceaia înţelepţindu-să unul ca acesta prin pilde, mulţămească-să cu legătura Duhului pre carea luişi în vreamea înfăşărilor celor dintâiu ale naşterii céiĭ cereşti ş'au potrivit-o. Că nici de să va întâmpla la mână să pătimească vreunul din deagete ceva din ceale de mâhnire, atuncea şi celalalt va voì să se tae, ci va fugi întâiu de durearea tăerii, apoi încă şi tare va rămânea pe loc, ca şi trebuinţa celui ce să primejduiaşte să o plinească în locul aceluia la trup, şi mâna să nu să lipsească cu totul de ramurile ceale fireşti şi să se jăfuiască de podoaba sa cea potrivită şi firească. Mută dar spre călugăr pilda, şi ia seama câtă dureare şi nepodoabă face sufletelor celor simţitoare prin acea tăiare, şi cum pre sineşi mort şi de viaţă neîmpărtăşit să arată! Iar cum că povăţuitoriul nu va aleage a îndemna spre răotate pre cel ce îi iaste lui ucenic, ca vieţuirea cea rea a dascălului pricină de despărţire şi de depărtare să se facă ucenicului, aşa, de voiţi, să socotim. Ce e părintele? Şi ce e dascălul? Învăţători de copii amândoi. Că unul fiiului, iar celalalt ucenicului să sileaşte a le ruga dela Dumnezeu şi a le voì ceale mai bune. Că firea părinţilor iaste a să ruga ca fiii lor cât de buni şi înţelepţi să se facă, şi cucernici, şi smeriţi; ca fiii să fie lăudaţi, iar părinţii mai slăviţi să se facă dintru a să aduce la dânşii bunătăţile fiiului. Dar sârguinţă iaste şi învăţătorilor de copii, ca cei ce să deprind de dânşii preaputearnici şi preameaşteri să se facă, ca cu putearea şi cu iscusinţa vestită făcând lupta, străluciţi biruitori să se arate ai luptătorilor împrotivă. Şi lupta acestora cea după leage, arătată laudă a povăţuitorilor să se facă. Încă şi tot cel ce au ales să înveaţe pre alţii are fire să voiască ca ucenicii învăţăturilor lui să vie la cea desăvârşit înţeleagere. Fiind dar că firea părinţilor această rânduială are, cum nu să va ruga şi învăţătoriul cuvioşiei, ca cel ce să învaţă de dânsul să se arate prea fără de răotate şi preaînfrânat în duhovniceasca înţelepciune? Şi mai vârtos ştiind curat că, de să va face acest fealiu ucenicul lui, el şi înaintea oamenilor slăvit va fi, şi dela Hristos luminate cununi va priimi, fiindcă pre slugile lui, iar mai bine să zic pre fraţii lui (fiindcă şi aceasta Hristos o au priimit), prin a sa silinţă i-au făcut vrednici de împrietenirea cu dânsul.

[1] Fac. cap. 19.

Încă şi alta să socotim. Că de să va face ucenicul rău pentru a lui povăţuire, ruşine nemângăiată va avea povăţuitoriul înaintea adunării céiĭ a toată lumea în vreamea judecăţii, şi înaintea ceatii céiĭ a toatei mulţimii celor cereşti, şi nu să va ruşina numai, ci să va şi munci. De unde dar îi va veni povăţuitoriului să nu voiască să se facă ucenicul lui cucernic şi bun? Şi într'alt chip încă iaste nefolositoare dascălului răotatea ucenicului. Căci, fiindcă au ales amândoi a vieţui împreună unul cu altul, de orice răotate să va împărtăşi ucenicul, din roadele aceştiia întâiu dă dascălului. Precum, din ceale ce să târăsc, ceale otrăvitoare mai întâiu în cei ce le încălzesc slobod otrava. Încât iaste despre toate părţile arătat, şi din firea lucrurilor, şi din folosul povăţuitoriului, că să va ruga şi în tot chipul să va sili ca ucenicul lui să se facă blând şi cucernic. Că de ar fi fost îndemnătoriu al răotăţii şi al vicleşugului, negreşit la acest sfârşit s'ar fi silit să aducă pre cei ce să iscusesc de dânsul. Iar deaca iaste învăţătoriu al faptei bune şi al dreptăţii, nu ar fi voit, socotesc, să iasă sfârşitul protivnic sârguinţilor sale pentru ucenicul său. Toată pricinuirea dar binecuvântată s'au rădicat dela cel ce voiaşte a să despărţi de duhovniceasca adunare. Şi pricină de o acest fealiu de socoteală i s'au arătat că iaste neînfrânarea patimilor, şi lenevirea cea către osteneale, şi putrejunea şi nestatorniciia judecăţii. Că nu au auzit acesta dela prorocul Davíd că: *Fericiţi cei ce păzesc judecată*[1] – cei ce păzesc, nu cei ce strică. Aceştea sânt cei asemănaţi cu nebunii[2] carii pre nisip, ádecă pre nestatorniciia socotealii au pus temeliia duhovniceştii zidiri, pre carea puţine picături de ispite şi mic pârâuţu al năpădirilor vicleanului pre dedesupt trăgându-o, temeliia au surpat-o şi au râsipit-o.

CAP 22
Pentru ascultare mai deplin

eci în ce chip să cuvine cel ce odată s'au unit cu duhovniceasca adunare să păzească unirea nedezlegată, după cât iaste cu putinţă am arătat mai nainte. Iar acum iarăşi cuvântul cel pentru ascultare să-l lămurim. Şi, fiindcă mai nainte prin scurte cuvinte l-am povestit, acum mai desăvârşit să-l descoperim şi să arătăm câtă supunere ceare cuvântul cel cu deamăruntul dela călugări către cel mai mare. Că din însăşi Sfânta Scriptură mă voiŭ ispiti să descopăr măsura eiĭ. Pavel apostolul, către Romani scriind, porunceaşte ca *tuturor stăpânirilor celor mai înalte să se supue*[3], stăpânirilor celor lumeşti, nu celor duhovniceşti. Şi aceasta, din ceale ce să aduc pre urmă au arătat, zicând pentru dajdii şi dijmă, şi hotăraşte că cel ce să împrotiveaşte măcar cât de puţin stăpânirii, lui Dumnezeu să împrotiveaşte.[4] Deaca dar stăpânitorilor lumii aceştiia, carii au luat stăpânirea după leage omenească, atâta

---

[1] Ps. 105: 3.
[2] Mt. 7: 26.
[3] Rom. 13: 1.
[4] Rom. 13: 7 şi 2.

supunere dela cei binecredincioşi Dumnezeiasca leage le-au dat, şi mai vârtos că atuncea în păgânătate trăia aceia, câtă supunere iaste datoriu călugărul a-duce celui ce s'au pus dela Dumnezeu stăpânitoriu şi dela legile lui au luat stă-pânirea? Şi cum nu să va împrotivi aşezământului lui Dumnezeu cel ce să îm-protiveaşte povăţuitoriului? Şi mai ales că şi arătat Apostolul porunceaşte în toate să ne supunem povăţuitorilor celor duhovniceşti. Că zice: *Ascultaţi pre învăţătorii voştrii şi vă supuneţi lor. Că aceia priveghiiază pentru sufletele voastre, ca cei ce vor să dea seamă, ca cu bucurie aceasta să facă, iar nu sus-pinând. Că nu iaste voaoă de folos aceasta.*[1] Deci deaca a nu ne pleca desăvâr-şit nu ne iaste de folos, să cuvine a vâna noi ceaia ce iaste mai de folos. Că a nu fi de folos, precum socotesc, aduce însemnare de mare pagubă şi căinţă şi în-dreptare.

Să cuvine dar să răvnim mai vârtos supunerii sfinţilor carea către Dumnezeu o au arătat, de voim ca pildă din destul la pricina aceasta să avem şi bine să lucrăm ascultarea. Şi nimenea să nu mă socotească pre mine că, vrând să întă-resc supunerea cea către povăţuitori, prea preste măsură aduc pildele, şi cu as-cultarea cea către Dumnezeu îndrăznesc cu obrăznicie să aseamăn supunerea cea către oameni. Că nu dela sinemi pornit fiind, ci din însăşi Dumnezeeştile Scripturi această asemănare o am făcut. Că ia seama ce zice Domnul în Evan-ghelie, legiuind ascultarea cea către robii săi: *Cel ce vă priimeaşte pre voi, pre mine mă priimeaşte.*[2] Şi iarăşi într'alt loc: *Cel ce vă ascultă pre voi, pre mine mă ascultă, şi cel ce să leapădă de voi, de mine să leapădă.*[3] Iar cum că ceaia ce Apostolilor au zis, pentru toţi cei ce după dânşii era să fie povăţuitori o au legiuit, din multe şi fără de îndoială mărturii ale Dumnezeeştii Scripturi şi din seamne prealuminate să poate să arătăm, că şi noi Dumnezeeştilor legiuiri ur-mând am făcut cuvintele, zicând că ni să cuvine noaoă a pune înainte pildă a ascultării céiĭ către cei mai mari pre supunerea sfinţilor cea către Dumnezeu. Cum dar sfinţii au arătat Stăpânului supunerea? Vezi-mi pre Avraam, căruia i să porunceaşte să lase casa, moşiia, avearea, agonisealele, rudeniile, priiatenii, şi preste aceastea să vâneaze ceale împrotiva acestora, ţara cea streină, necunoş-tinţa cu nimenea, rătăcirea, sărăciia, fricile, primejdiile, şi câte greotăţi urmează celor ce sânt în streinătate. Şi fără zăbavă ascultă, şi lasă îndestularea cea de acasă şi odihna, şi aleage în locul eiĭ chinuirea şi rătăcirea cea în ţară streină.

Vezi călugăr prea adevărat şi trecătoriu cu vedearea de toată îndestularea cea lumească pentru Dumnezeu? Dar să adăogăm ceale de-acì înainte. Vine la Pa-lestina, la locul cel de Dumnezeu arătat spre nemernicie, şi fiindcă foamete au cuprins ţara aceaia, la Eghípet să mută, şi acolò, după ce i s'au luat muiarea, ni-mic nu să împuţinează la suflet, nici iconomiilor lui Dumnezeu nu împutează

[1] Evr. 13: 17.
[2] Mt. 10: 40.
[3] Lc. 10: 16.

că, în locul supunerii, acest fealiu de răsplătiri priimeaşte, ci cu blândeaţe şi aceasta o au răbdat, carea iaste o nedreptate mai rea decât toate nedreptăţile, şi carea i s'au făcut nu o dată, ci şi al doilea, de împăratul Gherarilor. Că după ce au judecat şi au hotărât odată să asculte pre Dumnezeu, nu lua seama ce iconomiseaşte Dumnezeu pentru dânsul, ci cum va aduce el ascultarea preadesăvârşit şi neprihănită. Pentru aceasta şi mai pre urmă ia adevărat fiiu pre Isaac, plată şi dar pentru rugăciunea şi credinţa cea îndelungată. Dar când îl vedea pre dânsul că păşaşte înainte spre floarea vârstii şi nădejdi bune dă părinţilor de diadóhie şi de rămânearea mai pre urmă a neamului, atuncea, după atâtea nădejdi, i să poruncеaşte de Dumnezeu să-l sue pre dânsul întru un munte înalt şi să-l jărtvească celui ce i l-au dat. Şi priimind acest aspru glas şi înfricoşată slujbă, şi pre cea mai tare decât firea nu poruncă numai, ci şi auzire, cum cu blândeaţe au suferit, cum nu ş'au eşit din minte, cum nu au căzut cu sufletul, ci ca cum ar fi vrut să jărtvească un miel, aşa cu socoteală liniştită şi neturburată jugul ascultării puindu-şi-l asupră, mergea împreună cu copilul să împlinească ceaia ce i să poruncise, nimic nici întru aceasta iscodind judecata lui Dumnezeu, nici împutând, ci la ceaia ce era a sa luând seama, cum ádecă în nimica să nu slăbească ascultarea, aşa cu adevărat şi cunună strălucită au luat, puindu-să în lume stâlp al credinţii şi al ascultării. Era cu putinţă încă supunerea şi a celorlalţi sfinţi carii au strălucit în Istoriia cea veache să o povestim, spre învăţătura ascultării céiĭ fără de îndoială a călugărilor. Dar, ca să nu facem lung cuvântul, pre fieştecarele din cei ce vor să se înveaţe, la ascultarea Sfintelor Scripturi trimiţându-l, noi spre ucenicii Mântuitoriului cuvântul îl vom întoarce, arătând cum asculta şi cum să supunea. Le zicea lor Iisus încă la început, când era de curând ucenici, şi nădăjduia că numaidecât va împărăţi Stăpânul, şi socotiia că şi ei nimic nu să vor trudi, nici să vor primejdui, nici să vor osteni, ci împreună vor împărăţi cu Hristos, şi de slava şi slujba şi cinstea cea împărătească împreună vor fi părtaşi. Şi aceasta o arată adevărat Petru, stând împrotivă lui Iisus când pentru a sa patimă făcea cuvintele. Că zice: *Luându-l pre dânsul Petru, au început a-i sta lui împrotivă, zicând: Milostiv fii ţie, Doamne, nu va fi ţie aceasta*,[1] şi arătând cu aceasta că nici cât de puţin ceva greu nu aştepta. Dar arată şi fiii lui Zevedei, fiindcă au adus la Domnul pre maica lor să-l roage pentru dânşii ca să se cinstească cu şădearea cea de-a dreapta şi cea de-a stânga. Că de nu ar fi socotit cum că acum îndată va să împărăţească el, nu ar fi îndrăznit să ceară acest lucru, negândind ei de şădearea Mântuitoriului cea de-a dreapta Tatălui în ceriuri.

Ce dar le zicea lor când aştepta aceastea şi nădăjduia? *Iată eu vă trimiţ pre voi ca oile în mijlocul lupilor*.[2] Şi, după ce au auzit un lucru atâta de protivnic nădeajdii sale, nu au zis că: Pentru alte nădejdi am venit la tine, şi ceale împrotiva celor nădăjduite ne porunceşti noaoă? Răsfăţare am aşteptat, şi la primejdii

---

[1] Mt. 16: 22.
[2] Mt. 10: 16.

ne trimiți? Cínsti am nădăjduit, şi necínsti arunci în mijloc? Împărăție am aşteptat, şi a ne goni şi a fi tuturor robi porunceaşti? Nici una dintru aceastea nu au zis, măcar că şi altele au auzit decât ceale zise, mai multe şi mai greale, precum aceaia: *Vă vor da pre voi în necazuri, şi vă vor omorî pre voi, şi veți fi urâți de toate neamurile pentru numele mieu.*[1] *Şi înaintea domnilor şi a împăraților veți fi aduşi pentru mine.*[2] Aceastea dar toate după ce fără de nădeajde le-au auzit, plecându-şi grumazul minții s'au supus supt jug, şi gata spre primejdii, spre nevoi, spre batjocuri, spre împroşcări cu pietrii, spre bătăi cu toiage, spre necinstiri, spre cruci, spre fealiuri de fealiuri de morți au purces, şi cu atâta osârdie aceastea le-au răbdat, încât să bucura ei şi prăznuia luminat când s'ar fi învreadnicit să se împărtăşască cu Patimile lui Hristos. Că zice: *Să bucura că s'au învreadnicit pentru numele lui să se necinstească.*[3] Această supunere să ceare dela cel după Dumnezeu călugăr să aducă celui mare. Că Hristos ucenici au ales, dând chip oamenilor această viiață, precum am zis mai sus, să râvnească. Că povățuitoriul nimic alt nu iaste, decât cel ce ține fața Mântuitoriului, şi s'au făcut mijlocitoriu între Dumnezeu şi între oameni, şi cu sfințeanie lucrează lui Dumnezeu mântuirea celor ce i să supun lui. Şi aceasta dela însuşi Hristos ne învățăm, fiindcă pre Petru l-au pus păstoriu după sineşi al Bisearicii sale. Că zice: *Petre, iubeaşti-mă mai mult decât aceaştea? Păstoreaşte oile meale.*[4] Şi tuturor încă păstorilor şi dascalilor celor de aciia înainte întocma stăpânire le-au dat. Şi semn al lucrului acestuia iaste că toți leagă aseamenea şi dezleagă ca acela. Precum dar oile să supun păstoriului, într'acolò abătându-se, încotro păstorul le mână, aşa să cuvine călugării cei după Dumnezeu să se supue povățuitorilor, neiscodind poruncile când sânt curate de păcat, ci ceale poruncite cu toată osârdiia şi silința împlinind. Că precum teslariul sau zidariul pre fieştecare din unealtele meşteşugului o unelteaşte după a sa voe, şi nu va putea zice unealta că nu va împlini trebuința spre carea meşterul o poartă, ci să supune mâinii celui ce o poartă, aşa să cuvine călugărul să fie de trebuință spre împlinirea zidirii céiĭ duhovniceşti, ca o unealtă meşterului. În toate să se supue, care va judeca povățuitoriul că iaste bine să slujască el, ca nu cumva să vatăme săvârşirea lucrului celui duhovnicesc, neaducând împreună cu ceialalți pre a sa trebuință. Şi precum unealta nu eişi îşi aleage ceaia ce va fi trebuință de a lucra spre împlinirea meşteşugului, aşa şi călugărul să cuvine nu luişi a-şi aleage lucrurile, ci a lăsa la priceaperea şi rânduiala meşterului închipuirea cea pentru sineşi. Că ştie, cel ce cu priceapere povățuiaşte, să cerceteaze cu deamăruntul pre ale fieştecăruia şi năravurile, şi patimile, şi pornirile ceale sufleteşti, şi dupre aceastea şi rânduiala cea dela sineşi pentru fieştecarele să o potrivească. Pentru aceasta să cuvine nicidecum a nu să împrotivi aşezământurilor lui, ci a fi

---

[1] Mt. 24: 9.
[2] Mt. 10: 18.
[3] Fap. 5: 41.
[4] Io. 21: 15.

încredințat că a să cunoaşte pre sineşi şi a să vindeca iaste mai greu decât toate. Căci iaste lipită de firea oamenilor iubirea de sineşi, şi fură judecata adevărului dela fieştecarele prin împătimirea cea către sine. Iar a să cunoaşte de altul şi a să vindeca iaste leasne. Fiindcă patima iubirii de sineşi la cei ce judecă pre alții nu face supărare chipzuirii céiĭ adevărate. Că această unire în adunarea călugărească fiind aşăzată, cu lesnire şi pacea între dânşii va petreace, şi mântuirea cu dragoste şi cu învoire a tuturor să va isprăvi.

CAP 23
Cum că şi ceale proaste lucruri să cuvine călugărul să le priimească cu multă osârdie

ă cade însă călugărul şi ceale mai proaste lucruri cu multă silință şi osârdie să le priimească a le face, ştiind că tot lucrul care să face pentru Dumnezeu nu iaste mic, ci mare şi duhovnicesc, şi de ceriuri vreadnic, şi ne trage noaoă plățile ceale de acolò. Deci măcar după dobitoacele ceale ce poartă povară pentru trebuințele ceale de obşte de va fi trebuință a mearge, nu să cuvine a să împrotivi, puind în minte pre Apostoli, cum cu osârdie au ascultat pre Domnul când le-au poruncit să aducă mânzul, şi socotind că şi aceia pentru carii noi priimim purtarea de grijă a dobitoacelor frați ai Mântuitoriului sânt, şi dragostea şi silința cea către aceştea să aduce către Domnul, carele au zis: *În cât ați făcut unuia dintru aceşti frați ai miei mai mici, mie ați făcut.*[1] Iar deaca pre ceale ale celor preamici le face ale sale, cu mult mai mult pre ale celor aleşi le va face ale sale, numai să nu socotească slujba pricină de nebăgare de seamă, ci cu toată trezvirea pre sineşi să se păzească, ca şi luişi, şi celor ce-l întâlnesc să se facă folos. Iar deaca ceva din lucrurile ceale mai proaste va fi trebuință să lucreaze, trebue a şti că şi Mântuitoriul au slujit ucenicilor, şi ceale proaste din lucruri nu au socotit cu nevrednicie a le face, şi mare lucru iaste omului să se facă lui Dumnezeu următoriu, fiindcă prin aceaste smerite să sue la înălțimea urmării aceiia. Şi cine va putea şi zice deaciia smerite pre acelea de a cărora lucrare s'au atins Dumnezeu.

CAP 24
Cum că nu să cuvine călugărul a căuta cínsti şi dregătorii

ar cínsti nici într'un chip nu să cade călugărul să caute. Că deaca aicea caută răsplătirile ostenealelor şi ale isprăvilor, ticălos iaste pentru răsplătire, fiindcă pentru ceale vremealnice să păgubeaşte de ceale veacĭnice. Iar de au ales aicea să se lupte, iar în ceriu să ia cununile, are datorie nu numai a nu căuta cínsti, ci şi când să dau a să lepăda de iale şi a le împinge dela sineşi, ca nu cinstea cea de aicea scădeare slavei céiĭ de acolò să se facă. Că această viiață de acum toată iaste a lucrurilor şi a luptelor, iar cea viitoare iaste a cununelor şi a răsplătirilor, precum marele Pavel, vrând

---

[1] Mt. 25: 40.

să săvârşască viaţa această de aicea, şi la ceale de acolò să se mute, zice: *Lupta cea bună m'am luptat, călătoriia am săvârşit, credinţa am păzit; deaciia gătită îmi iaste mie cununa dreptăţii, pre carea îmi va da mie Domnul*, nu aicea, ci *în zioa aceaia, dreptul judecătoriu.*[1] Şi iarăşi Mântuitoriul zice: *În lumea aceasta scârbe veţi avea.*[2] Şi iarăşi acelaş Apostol: *Prin multe necazuri ni să cade noaoă să întrăm întru împărăţiia ceriurilor.*[3] De voeşti dar să împărăţeşti în veacul cel viitoriu, aicea nu căuta nici odihnă, nici cinste, ci măcar de şi te necăjeşti acum pentru cuvântul ádecă al adevărului, să ştii că vei împărăţi mai pre urmă. Că pentru necazul acest de aicea, ce să face pentru bine, această plată s'au hotărât. Iar de nu pătimeşti necaz, să nu aştepţi cununile ceale de acolò, fiindcă aicea n'ai făcut luptele şi ostenealele ceale hotărâte pentru cununi.

Cínsti dar nicidecum să nu caute călugărul, nici a să face mai mare peste ceialalţi. *Că tot cel ce să înalţă pre sineşi să va smeri, iar cel ce să smereaşte pre sineşi să va înălţa.*[4] De să va înălţa pre sineşi călugărul, greu şi putearnic are pre cel ce-l smereaşte, şi carele poate până la iad a-l pogorî. Iar de să va smeri pre sineşi, luminat şi preamult să va înălţa. Fiindcă Dumnezeu dupre putearea sa înalţă pre cel ce să smereaşte. Aşteaptă dar pre cel ce bine înalţă, o, călugăre, şi nicidecum nu te împuţina cu sufletul spre aceaste de acum. Că eşti ostenitoriu şi lucrătoriu al lui Hristos, tocmit toată zioa să te osteneşti şi să rabzi toată arşiţa zilii. Pentru ce, până încă nu ai împlinit măsura zilii, vânezi odihna? Aşteaptă seara, carea iaste hotarul vieţii aceştii de aicea, ca, viind stăpânul casii, să-ţi numere plăţile. Că după ce s'au făcut seară au zis Domnul viei ispravnicului său: *Chiamă pre lucrători şi le dă lor plata*[5], nu la amiază-zì, nici la începutul năimirii. Aşteaptă dar hotarul vieţii, şi atuncea vei lua plăţile după vrednicie. Iar acum priimeaşte locul cel de pre urmă, ca atuncea să iai pre cel dintâi.

CAP 25
Pentru netrufiia şi prostimea bucatelor

Iar deosăbire de bucate nicidecum nu să cade călugărul să caute, nici prin prefacere ca cum de înfrânare, schimbare de mâncări. Că aceasta iaste surpare a rânduialii céiĭ bune a obştii şi pricină de sminteale, şi de „vai!" moştenitoriu să face cel ce în adunare călugărească aceast fealiu de pricină de turburare dă. Ci măcar această merindă păstrămăluită[6], care sfinţii părinţi au judecat să se pue în bucate preamică în loc de

[1] 2 Tim. 4: 7-8.
[2] Io. 16: 33.
[3] Fap. 14: 22.
[4] Lc. 14: 11.
[5] Mt. 20: 8.
[6] Şi iaste această bucăţică păstrămăluită şi uscată ca pastrama, sau batojită ádecă sau ca batogul, după cum unii socotesc, seu; iar după cum alţii, slănină de porc uscată, pre carea chinoviile ceale din Pont, după parádosis al Sfinţilor Părinţi, în loc de altă îndulcire o punea în

altă îndulcire, unită cu ceaialaltă mâncare de apă sau de verdeţuri de va fi, să nu să leapede de ea, cu pricinuire ca cum de evlavie din voia sa şi plină de mărirea deşartă, ca de carne, şi să caute ceale mai cinstite şi mai bune mâncări, ci cu zeama bucăţelii céiĭ preamici pâinea fără de luare de seamă muindu-o, să o mănânce cu toată mulţămirea. Că acea preamică bucăţică, întru atâta mulţime de apă sau de mâncare de să va întâmpla de legumi puindu-să, nu iaste prihănire de desfătare, ci înfrânare cu adevărat a călugărilor preasupţire şi aspră. Trebue dar unora ca acestora a nu le lua seama nevoitoriul cuvioşiei. Că nu ne depărtăm de unele ca aceastea după obiceiul Jidovilor, ci de îmbuibarea desfătării fugind.

CAP 26

Cum că pre cel ce priveaşte spre săvârşire nimic nu va putea eşirea afară să-l vateme

ar de va zice călugărul că să vatămă de eşirile afară sau de călătoriile ceale ce să fac pentru trebuinţe de nevoe ale obştii, şi pentru aceasta să va lăsa de eşirea afară, unul ca acesta încă nu au înţeles supţirătatea ascultării, nici au priceput că [prin] această ispravă de acest fealiu de moloşituri nu să săvârşaşte. Vază dar pildele sfinţilor, cum ascultarea o au săvârşit, la nici una din poruncile ceale atâta de cu anevoe săvârşite nici cât de puţin grăind împrotivă sau puindu-se împrotivă, şi înveaţe-se ascultarea cea desăvârşit. Iar deaca cineva şi cu adevărat să va vătăma, roage-să frăţimei ca să se roage lui Dumnezeu pentru dânsul. Dar şi el ceară dela Dumnezeu cu nădeajde neîndoită, ca să se facă vas lucrătoriu şi de bună treabă în toate, şi în isprăvile ceale duhovniceşti, şi în slujbele ceale trupeşti, spre lucrurile ceale bune. Şi negreşit, cel ce priimeaşte osârdiile celor ce caută binele va da putearea. Fiindcă el au îndemnat spre cearere, şi au zis: *Cereţi, şi să va da voao; căutaţi, şi veţi afla; bateţi, şi să va deşchide voaoă. Că tot cel ce ceare ia, şi cel ce caută află, şi celuia ce bate i să va deşchide.*[1] Şi iarăşi într'alt loc: *Iar de iaste vreunul din voi lipsit de înţelepciune, să ceară dela Dumnezeu, carele dă tuturor din destul şi nu înfruntează, şi i să va da lui. Să ceară însă cu credinţă, nimic îndoindu-să.*[2] Şi pentru toate mai în scurt, pentru care mintea va şchiopăta întru ascultarea cea desăvârşit sau satana va împiedeca, tâmpind şi zăticnind

---

bucate. Iar din călugări, cei iubitori de slavă şi iubitori de dulceţuri, ca cum de carne ca Jidovii ferindu-să de aceasta, căuta ceale mai cinstite şi mai bune îndulciri şi mâncări, precum peaşte şi unt şi altele. Însă această bucăţică, puindu-să întru o mulţime de zeamă sau de legumi, face doao bunătăţi: una, că dela călugării cei disidémoni şi carii să feresc de carne nu pentru înfrânare, ci ca Jidovii de carnea de porc, le râdică disidemonía şi socoteala cea greşită; iar alta, că dela cei mândri şi carii să fălesc pentru nemâncarea cărnii, le surpă mândriia cea deşartă.

[1] Mt. 7: 7-8.

[2] Iac. 1: 5-6.

osârdiia, acest ajutoriu întrebuințându-l, să ne rugăm lui Dumnezeu şi să cearem să ni să dea lesnire a isprăvilor, şi să se pironească cărnurile noastre cu frica lui Dumnezeu, şi nerăspândită să ni să facă noaoă mintea, nicidecum biruindu-să de poftele şi dulcețile ceale trupeşti. Că în vreamea răspândirii minții poftele ceale lumeşti răsărind în suflet, fealiuri de fealiuri de turburări lucrează în gânduri şi pregetători ne fac spre lucrurile ceale bune.

Să nu ne lepădăm dar de a aduce fieştecarele ajutoriul său la trebuințile ceale de obşte şi de nevoe ale trupului, ci să ne rugăm lui Dumnezeu să luăm dela dânsul putearea ajutoriului. Că de să vor lepăda toți după urmarea celor dintâi, cine va împlini trebuințele? Şi mai vârtos că şi din pildă iaste cu putință să ne învățăm noi aceasta. Că ostaşul cel rânduit acum în vreo ceată nu să ispiteaşte pre cei din ceată să-i întoarcă spre a sa deprindere, ci el spre deprinderea şi obiceaiul ceatii să preface. Trebue dar şi cel rânduit în adunarea cea duhovnicească, nu pre aceaia să voiască a-i trage spre al său nărav, ci pre al său nărav a-l asemăna cu obiceaiurile şi deprinderile celor ce sânt în adunare.

CAP 27
Cum că nu să cade călugărul să aibă îndeletniciri osebite ale sale

ar stăpânire preste sine nici un minut de vreame nu poate să aibă călugărul, ca să zăbovească în trebile sale. Că nici unealta fără meaşter nu va putea să se mişce, nici vreun mădulariu nu va putea măcar în cât de puțină vreame să se desparță de tot trupul cel întreg sau să se mişce fără de voia meşterului celui din lăuntru şi mai mare peste tot trupul. Nici călugărul fără de voia celui mai mare nu are loc să facă sau să lucreaze ceva. Iar de va zice că pentru slăbiciunea trupului nu poate să facă poruncile, atuncea cercarea slăbiciunii sale o va lăsa la judecata celui mai mare. Afară de aceasta, şi cuvântul Scripturii de îl va socoti, să va îndemna pre sineşi spre împlinirea celor ce i să poruncesc, auzind Scriptura zicând: *Încă nu ați stătut până la sânge, împrotiva păcatului luptându-vă.*[1] Şi iarăşi într'alt loc: *Pentru aceasta mâinile ceale slăbite şi genuchile ceale slăbănoage vi le îndreptați*[2].

CAP 28
Cum că să cuvine cel mai mare cu părintească dragoste să iconomisească ceale ale ascultătorilor

ar şi însuşi cel mai mare, ca un părinte pentru fiii cei adevărați purtând grijă, va cerceta trebuința fieştecăruia frate şi va aduce, după cât iaste cu putință, vindecarea şi purtarea de grijă cea cuviincioasă, şi [pre] mădulariul carele întru adevăr iaste slab, ori sufleteaşte, ori trupeaşte, cu dragoste şi cu voire de bine cuviincioasă părintelui îl va purta.

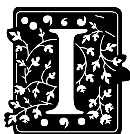
---

[1] Evr. 12: 4.
[2] Evr. 12: 12.

CAP 29
Cum că nu să cade să se facă în adunarea cea călugărească tovărăşii de doi sau de trei fraţi

nsă dragostea cea între sineşi să cade să o aibă fraţii unii cătră alţii, dar să nu facă oarecare tovărăşii, doi sau trei adunându-se la un loc. Că nu iaste dragoste aceasta, ci împerechere, şi despărţire, şi vinuire a răotăţii celor ce s'au adunat. Că de ar fi iubit unii ca aceştea buna rânduială a obştii, de obşte ar fi avut cătră toţi şi deopotrivă dragostea. Iar deaca tăindu-se de ceialalţi şi deosebindu-se pre sineşi, adunare în adunare să fac, rea iaste adunarea unii prietenii de acest fealiu, şi un lucru schimbat, afară de cel de obşte, pre unii ca aceştea îi adună, carele iaste scornire afară de cea obicinuită bună rânduială. Trebue dar nici acest fealiu de tovărăşii a nu le lăsa să fie în adunări, nici pentru paza dragostii să vie în soţietatea vreunui frate carele va să viclenească şi să strice legile bunei rânduiali a obştii, ci până rămân toţi în bine, să fie a fieştecăruia soţietate şi unire cu toţi. Iar deaca cineva, vrând a să împrotivi aşezării céiĭ obicinuite, pre fratele împreună îl trage după sineşi, acesta întâiu de [cătré] cel sănătos, ca un bólnav la socoteale, pre taină să se sfătuiască. Iar de nu va voì deosebi a să tămădui, să se ia împreună cu acela şi alţi fraţi, cei mai pricepuţi spre tămăduirea lui, după cum zice Sfânta Evanghelie: *Iar de nu te va asculta pre tine, ia împreună cu sineţi încă unul sau doi.*[1] Iar de nu să va pleca nici acestora, celui mai mare boala sufletului lui să se facă cunoscută. Iar deaca nici pre cel mai mare nu-l va suferi, ca un păgân şi vameş să fie socotit şi, ca o oae stăpânită de stricăciune, din turmă să se oprească, ca nu şi pre ceialalţi să-i umple de boală. Iar de nu va fi nimenea carele să se vateme de pilda cea rea, atuncea numai va avea loc, şi după ceale zise, îndelunga răbdare cea pentru dânsul cu nădeajde de îndreptare. Iar îndelungă răbdare zic cea pentru ca să nu-l tae din turmă, nu pentru ca să nu-l sfătuiască şi să-l cearte cu certările ceale după leage.

CAP 30
Cum că nu să cade călugărul să caute aleagere de îmbrăcăminte sau de încălţăminte

ar din îmbrăcăminte sau din încălţăminte nu ceale alease să le căutăm, ci să aleagem ceale mai proaste, ca şi întru aceasta să arătăm smerita cugetare, iar să nu tragem asupră-ne păreare de împodobitori, şi de iubitori de sine, şi de neiubitori de fraţi. Că cel ce pofteaşte cinstea cea dintâiu, de dragoste şi de smerită cugetare iaste departe.

---

[1] Mt. 18: 16.

CAP 31

Că să cuvine cel mai mare după măsura putearii trupului să hotărască poruncile. Şi pentru cei ce-ş ascund putearea sa.

el mai mare însă să cuvine să ia seama, ca nu mai mari decât putearea trupului făcând poruncile, spre răspundere împrotivă să zădărască pre cel ce nu poate. Ci ca un părinte tuturor aseamenea de binevoitoriu şi adevărat, pre putearile trupului fieştecăruia să le ia seama, şi aşa să împărțească şi să dea poruncile. Osândă însă prea mare vor avea cei ce tăgăduesc putearea trupului lor cea dată dela Dumnezeu, şi să poartă fără de ruşine împrotiva celor mai mari, şi la ce li să porunceaşte nu să supun. Că deaca celui mai mare primejdie mare şi nesuferită îi aduce aceaia, ádecă de va ascunde talantul cuvântului şi de nu va vesti mai nainte fieştecăruia sabiia ce vine pentru păcat, cu mult mai vârtos va aduce primejdie celui ce ia dela Dumnezeu puteare a trupului spre folosul obştiei, şi pre aceasta o face nelucrătoare şi o ascunde.

CAP 32

Cum că nu să cuvine a să măhni frații când cei mai slabi să învrednicesc de crutare şi milostivire

rații însă să nu să mâhnească şi să le pară rău când cel mai mare va da celor mai slabi slujbele ceale potrivite lor şi-i va învrednici pre dânşii de milostivire, aşa cerând trebuința. Ci celor mai tari, ca de nişte mădulări mai slabe să le fie milă de cei ce au trebuință de milostivire, şi cu aceasta să plinească dragostea cea duhovnicească. Că nici piciorul în trup nu să va scula asupra mâinii, sau şi pre dânsa o va sili la a sa slujbă; nici mâna toată nu va pune greotatea lucrării sale pre deagetul cel mai mic, ci fieştecarele din mădulări, putearea carea au luat-o dela fire, aceasta o lucrează, purtând pre ceale mai slabe. Această rânduială, de să va păzi în adunarea cea duhovnicească, să va arăta că cu adevărat sântem *trup a[l] lui Hristos şi mădulări din parte*[1], legătura împreunării şi unirea cea fără împerechere a unora către alții totdeauna păzindu-o.

CAP 33

Cum că nu să cade cei mai mari să dea îndrăzneală călugărilor celor ce fug din adunarea lor, sau pre aceştea la soțietatea vieții să-i priimească

rebue însă şi cei mai mari preste adunările ceale duhovniceşti, fiindcă-i deprind la dragostea cea între dânşii a unora către alții, şi au făcut a sa purtarea de grijă a lor ce trebue să aibă între dânşii unii pentru alții, să nu surpe osârdiile lor cu a unora pre a altora, nici să priimească pre frații cei ce să duc şi cei ce vin aşa prost şi fără de cercare. Că aceasta iaste o tur-

[1] 1 Cor. 12: 27.

bureală desăvârşit şi răsipire, şi a lucrului celui duhovnicesc stricare. Că cei mai pricepuţi din fraţi, de frica lui Dumnezeu fiind ţinuţi, cu întărire petrec în lucrul cel bun, iar cei mai leneşi şi mai trândavi, şi de sfiiala cea cătră oameni, şi de nevoia ce le atârnă asupră dela oameni să povăţuesc spre bine şi să îndreptează. Deaca dar cel mai leneş va vedea că iaste slobod lui neoprit să fugă de osteneaelele ceale din adunarea carea odată au ales-o, şi să se mute la altă şădeare, şi să vieţuiască fără de pază şi desfrânat, leasne să va rumpe din frăţime, şi pierzării lui vinovat va fi cel ce leasne îl priimeaşte. Şi răul acesta pâşând înainte, de multe ori şi pre cei ce bine călătoresc îi abate din calea cea dreaptă şi cu rânduială, şi pierzarea tuturor preste cel ce dă pricinile alunecărilor să va grămădi. Deci ca nu aceasta să se facă, pre fraţii ce au fugit sau să-i sfătuim şi să-i întoarcem de unde au eşit, sau, de nu ni să pleacă noaoă, să ne ferim şi să ne întoarcem despre dânşii, şi de întâlnirea lor să ne lepădăm, şi fraţilor tuturor aceasta să le poruncim: ca sau măcar însuşi aceia, înţelepţindu-se prin acest fealiu de întoarcere a noastră despre dânşii, să vie iarăşi la staulul lor şi supt povăţuirea celui ales lor păstoriu să se păstorească; sau, deaca aceia vor rămânea întru lepădarea de duhovniceasca soţietate, ceialalţi, măcar după ce vor vedea cum s'au făcut de urâţi, să se înţelepţească prin pilda aceasta şi să fugă de urmare, ca să scape de ruşine.

Iar cum că aceastea nu sânt vorbe ale meale, ci arătate cuvinte ale Duhului, însuşi graiurile lui Pavel le voiŭ pune de faţă, prin care pre cei ce vieţuesc desfrânat i-au pedepsit, dinpreună cu alţii şi pre beţivi şi pre ocărâtori supt certări puindu-i. Că *deaca vreun frate iaste curvariu*, zice, *sau ocărâtoriu, sau beţiv, cu unul ca acesta nici să mâncaţi împreună.*[1] Şi iarăşi într'alt loc, pentru ceia ce nimic nu lucrează, ci umblă iscodind, zicea: *Pre acesta însămnaţi-l, şi nu vă amestecaţi cu dânsul.*[2] Iar cum că cel ce zmulge tocmealele ce le-au făcut înaintea Duhului îndrăzneaşte ceale mai reale decât ocărâtorii, şi decât beţivii, şi decât cei ce petrec în şădearea fără de lucru, fieştecăruia iaste arătat. Drept aceaia cu urmare porunceaşte cuvântul, pre cei ce strică buna rânduială cea duhovnicească să-i dăm în laturi şi să-i oprim de vorba celor ce păzesc pre acea bună rânduială. Iar atuncea numai să cuvine a rămânea despărţirea fratelui fără de certare, când cu judecata celui mai mare pentru vreo iconomie oarecarea să face.

CAP 34

Cum că nu să cade călugărul cel ce petreace în adunare să aibă ceva deosebi din ceale materiialnice

nsă trebue călugărul cel ce au ales soţietatea cea mai sus zisă, de toată agoniseala cea osebită a celor materiialnice să fie slobod. Că de nu face aceasta, întâiu soţietatea cea adevărată o au stricat cu agoniseala cea osebită, apoi încă şi seamne mari de necredinţă au arătat asupra

---

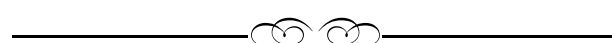
[1] 1 Cor. 5: 11.
[2] 2 Thes. 3: 14.

sa, ca unul ce nu creade lui Dumnezeu că pre cei adunaţi în numele lui îi va hrăni, şi n'au auzit dela prorocul Davíd zicând: *Mai tânăr am fost, şi am îmbătrânit, şi nu am văzut pre dreptul părăsit, nici sământa lui cerând pâini*[1] – pâini, sau ceale înţelegătoare ale priceaperii, sau ceale simţite, cu care trupul să hrăneaşte. Că deaca unde sânt doi sau trei adunaţi pentru numele lui Hristos, în mijlocul lor iaste,[2] cu mult mai mult unde iaste mult mai multă adunare, şi mai de mulţi oameni. Deci sau nimic nu va lipsi din ceale de nevoe, fiind Hristos de faţă cu noi (că nici Israilteanilor în pustie nu li s'au făcut lipsă de ceale de trebuinţă), sau de va şi lipsi, spre cercarea noastră, mai bine să avem lipsă şi să fim cu Hristos, decât, fără de soţietatea lui, cu toate ceale din viiaţă să fim bogaţi. Şi o acest fealiu de agoniseală nu numai până aicea pune să stea vătămarea, ci mai departe o duce. Că cel ce s'au silit a avea ceva osebit, nimic alt decât numai despărţire şi depărtare cugetă. Că cel ce nu priveaşte spre aceasta, ce va mai şi agonisi, ştiind că, cu darul lui Hristos, robii lui întru îndestularea tuturor celor de nevoe petrec de-a pururea? Arătat dar iaste unul ca acesta că tăiare şi omorâre a sufletului său cugetă, şi pentru puţini bănişori îşi vinde mântuirea sa, şi (daţi-mi voe să îndrăznesc puţin), al doilea Iudă să face, dela furtişag începând. Că furtişag iaste agoniseala cea osebită şi prăpăstueşte în vânzare. Că vinde şi el pre cuvântul adevărului, precum acela pre Domnul. Căci, când canonul vieţii opreaşte ca nici să ne despărţim de adunarea cu carea ne-am împreunat, nici osebită oarecare agoniseală să agonisim, nici câtuşi de cât să facem ceva pre furiş, care să fie pildă rea celor ce petrec împreună, spre vătămarea fraţilor; apoi, trecând cineva cu vedearea frica lui Dumnezeu şi legile Sfântului Duh, întâiu ascundere (că ascundere iaste agoniseala cea osebită, cu orice fealiu de chip şi ori de unde), apoi încă şi depărtare şi despărţire va pune în minte – cum nu au vândut pre cuvântul adevărului şi al doilea Iudă s'au făcut, după cât i să poate lui, vânzând adevărul? Trebue dar cu tot chipul să fugim de a agonisi ceva deosebi afară de ceale ce să căştigă de obşte pentru toţi, şi să nu păzim mintea cu aceasta numai neîntinată, ci şi pre omul cel din lăuntru să-l curăţim de toate întinăciunile, despre o parte de gândurile ceale necurate şi reale care turbură lăcaşul cel din lăuntru al Duhului, iar despre altă parte de vicleşug, şi de făţărnicie, şi de zavistie, şi de sfadă, care zmulg dragostea din rădăcină şi pre Dumnezeu din sufletul unora ca acestora îl gonesc. Că deaca Dumnezeu dragoste iaste, cel ce nu are dragoste iaste lipsit de Dumnezeescul daru.

Ci cu toată smerita cugetare, şi cu sfinţenie, şi cu gătirea cea spre faptele ceale bune pre al său suflet fieştecarele păzindu-şi, la ceale de aicea să-şi încue mintea, socotind ca nu în vreamea această de acum să greşască din vreuna din voile lui Dumnezeu şi înceaperea petreacerii călugăreşti să o rumpă. Că o acest fealiu de aşăzare a sufletului de toată răspândirea minţii ne va izbăvi pre noi, şi

[1] Ps. 36: 25.
[2] Mt. 18: 20.

cu cucernicie şi cu socoteală întemeiată ne va face să urmăm tuturor bunătăților; aceasta mai întâiu de toate întărind în suflet: că Dumnezeu iaste bun şi pricinuitoriu de toate bunătățile, iar de vreun rău nici într'un chip, de nici unul, măcar de vom gusta noi, spre trebuința îndreptării, mai iute[1] vindecarea. Că doftor fiind Dumnezeu al sufletelor omeneşti, dupre măsura firii boalelor amestecă de ajuns putearea doftoriilor, curățind răotate prea adâncă când va fi trebuință de aceasta. Aceasta dar ştiind arătat, să mulțămim pururea măcar de şi mai usturăcioasă vom simți tămăduirea, curățindu-ne de nebăgările de seamă. Iar aceasta, a suferi şi cercare prin ispite, iaste lucru a foarte puțini oameni, şi carii sânt aseamenea ca Avraam. Şi aceastea sânt câte darul lui Dumnezeu smereniei minții noastre au dat spre îndemnarea voastră, celor ce ați iubit viața cea de obşte; decât carea, precum cuvântul au arătat şi cunoştința minții noastre au priceput, nici mai strălucită, nici mai frumoasă, nici mai înaltă petreacere nu va putea să se afle între oameni. Dar, fiindcă şi celor ce țin viața cea singuratică îndemnarea cea după putință le-am adus-o, dar unul şi acelaş iaste scóposul amândurora, ca să placă ádecă lui Hristos, şi de un neam şi aseamenea sânt învățăturile ceale pentru aceştea, pentru aceaia să citim şi cuvântul acelora, că poate şi de acolò să va da cuvântului acestuia ceva de folos care va putea să strălucească mai mult şi să împodobească petreacerea vieții de obşte.

[1] Gr. δριμυτέρας, mai usturătoare (= iute). (N. ed.)

A ACESTUIAŞ EPISTOLIE
cătră Hílon, ucenicul său

ricinuitoriu de lucru mântuitoriu mă voiŭ face ție, o, adevărate frate, deaca cu dulceață vei priimi sfat dela noi pentru ceale ce ți să cuvin să faci, mai ales pentru acealea care însuți ne-ai rugat să te sfătuim. Că a începe viiața cea singuratică mulți poate au îndrăznit, iar dupre cum să cuvine a o săvârşi puțini poate s'au ostenit. Şi cu adevărat nu învoire numai iaste sfârşitul, ci în sfârşit iaste câştigul pentru osteneale. Drept aceaia nici un folos nu iaste celor ce nu să silesc spre sfârşitul scóposului, ci numai până la început pun să stea viiața călugărilor. Încă şi vrednică de râs lasă pre a sa voire, fiindcă să vinuesc de cei de afară că sânt fără de bărbăție şi fără de socoteală. Că zice şi Domnul pentru unii ca aceştea: *Cine, vrând să zidească casă, au nu întâiu şăzând îşi socoteaşte cheltuiala, de are ceale spre săvârşire, ca nu cumva puind el temelie, şi neputând săvârşi, vor începe a-l batjocori cei ce trec pre aproape zicând că: Omul acesta temelie au pus, şi nu au putut săvârşi.*[1] Începutul dar să aibă sporirea înainte cu osârdie pentru ispravă. Că preaviteazul nevoitoriu Pavel, vrând să nu fim noi fără grijă, pentru bunătățile ce s'au făcut de noi mai nainte în viiața noastră, ci în toate zilile să sporim spre ceale de nainte, zice: *Ceale dinapoi uitându-le, iar la ceale din nainte întinzându-mă, la semn alerg spre răsplătirea chemării céiĭ de sus*.[2] Că acest fealiu iaste toată viiața oamenilor, neîndestulându-să cu ceale trecute, ci hrănindu-să nu cu ceale trecute mai mult, ci cu ceale viitoare. Că ce foloseaşte pre om sațiul pântecelui cel de eri, deaca astăzi foamea cea firească nu află pre a sa mângâiare a mâncării? Aşadar nici sufletului nu iaste nici un folos de isprava cea de eri, deaca iaste lipsită de lucrarea dreptății cea de astăzi. Că ce fealiu te voiŭ afla, zice, acest fealiu te voiŭ judeca.

Deşartă dar iaste osteneala dreptului, nevinuit încă şi obiceiul păcătosului, deaca să face pre urmă schimbare, acela ádecă prefăcându-să dela bine la rău, iar acesta dela rău la bine. Aceastea şi pre Iezekiil iaste cu putință să-l auzim că dogmatiseaşte ca despre fața Domnului. Că zice: *Deaca abătându-să dreptul va greşi, nu voiŭ pomeni dreptățile care le-au făcut înainte, ci în păcatul său va muri*.[3] Încă aceaiaşi zice şi pentru păcătos: *Deaca întorcându-să va face dreptate, cu viiață va fi viu întru dânsa*.[4] Că unde sânt atâtea osteneale ale lui Moisì slugii, după ce grăirea împrotivă cea într'o clipeală au şters întrarea lui în pământul făgăduinții?[5] Unde încă iaste şi petreacerea lui Ghiezì cu Elisei, după ce

---

[1] Lc. 14: 28-30.
[2] Filip. 3: 13-14.
[3] Iez. 18: 24.
[4] Iez. 18: 27-28.
[5] Num. 20: 10-13.

au tras asupră-şi lepră pentru iubirea de bani?[1] Ce folos încă şi lui Solomon de atâta mulţime de înţelepciune şi de acest fealiu de gândire către Dumnezeu de mai nainte[2], deaca mai pre urmă, pentru turbarea spre muiari, în slujire de idoli au căzut?[3] Dar nici pre fericitul Davíd răspândirea nu l-au lăsat nevinuit, pentru greşala cea spre muiarea lui Urie.[4] Destul încă iaste şi cădearea Iudei cea dela bine la rău, spre întărirea celui ce vieţuiaşte după Dumnezeu: carele, după ce atâţia ani au fost ucenic lui Hristos, mai pre urmă, pentru puţină luare pre învăţătoriul vânzându-l, luişi spânzurare ş'au agonisit.[5] Deci aceasta fie-ţi ţie cunoscut, frate, că nu cel ce bine înceape, acesta iaste desăvârşit, ci cel ce bine adună în comoara sufletului, acesta iaste lămurit şi ales înaintea lui Dumnezeu. *Să nu dai dar somn ochilor*, frate, *nici dormitare geanilor tale*, *ca să te mântueşti ca o căprioară din laţuri, şi ca o pasăre din cursă*.[6] Că vezi că prin mijlocul curselor treci, şi pre deasupra de zid înalt umblii, de unde nu fără de primejdie iaste cădearea celuia ce va cădea. Nu dar îndată să te întinzi pre sineţi la înălţimea nevoinţii; mai vârtos nici să te bizueşti ţie însuţi, ca nu, din neiscusinţă, să cazi din înălţimea nevoinţii. Că mai bună iaste sporirea înainte cea câte puţin. Deci câte puţin fură (ádecă stârpiaşte) dulceţile vieţii, ştergând dela sineţi tot obiceaiul tău, nu cumva deodată toate dulceţile împreună zădărându-le, mulţime de ispite să aduci asupră-ţi. Ci când vei birui de tot dulceaţa unii patimi, atuncea împrotiva ceialalte dulceţi să te întrarmezi, şi aşa toate dulceţile la bună veame le vei birui. Că al dulceţii numele unul iaste, dar lucrurile osebite şi de multe fealiuri. Deci, frate, fii mai întâiu răbdătoriu împrotiva a toată ispita. Că prin ispite de multe fealiuri să lămureaşte credinciosul, ádecă prin pagube lumeşti, prin prihăniri, prin minciuni grăite asupră, prin nesupuneri, prin clevetiri, prin goane. Întru aceastea şi în unele ca aceastea să lămureaşte credinciosul. Apoi încă şi liniştit fii, nu obraznic în cuvânt, nu sfadnic, nu gâlcevitoriu, nu măreţ în deşărt, nu tâlcuitoriu, ci iubitoriu de a creade; nu mult în cuvânt, ci gata fii de-a pururea, nu spre a învăţa pre alţii, ci spre a te învăţa tu dela alţii. Nu iscodi vieţi mirăneşti, de unde nici un folos nu ţi să va pricinui ţie. Că zice: *Ca să nu grăiască gura mea lucruri omeneşti.*[7] Că cel ce cu dulceaţă grăiaşte ceale ale păcătoşilor, cu lesnire deşteaptă asupra sa dezmierdările. Ci mai vârtos iscodeaşte viiaţa drepţilor, că aşa îţi vei afla ţie folos. Nu fii iubitoriu de arătare, încungiurând prin sate sau prin case, ci fugi de aceastea ca de nişte curse ale sufletelor. Iar deaca cineva, pentru multă evlavie, te îndeamnă la casa sa pentru multe pricini, înveaţe-să unul ca acesta să urmeaze credinţii sutaşului, carele, când Iisus

[1] 4 Împ. 5: 27.
[2] 3 Împ. 4: 29-30.
[3] 3 Împ. 11: 1-7.
[4] 2 Împ. 11: 2-4.
[5] Mt. 27: 3-5.
[6] Pilde 6: 4-5.
[7] Ps. 16: 4.

să silea să meargă la dânsul pentru vindecare, s'au lepădat zicând: *Doamne, nu sânt vreadnic ca să între supt acoperemântul mieu, ci numai zi cu cuvântul, şi să va vindeca sluga mea.*[1] Iar Iisus zicându-i lui: *Mergi, precum ai crezut fie ție, s'au vindecat sluga lui din ceasul acela.*[2] Aceasta dar fie-ți cunoscut, frate, că nu meargerea de față a lui Hristos, ci credința celuia ce cerea au izbăvit pre cel ce pătimiia. Aşa şi acum, tu rugându-te în locul carele eşti, şi bólnavul crezând că cu rugăciunile tale va fi ajutat, i să vor întâmpla lui toate dupre cum pofteaşte.

Iar mai mult decât pre Domnul, pre ai tăi să nu-i iubeşti. *Că cel ce iubeaşte*, zice, *pre tată sau pre mumă sau pre frați mai mult decât pre mine, nu iaste mie vreadnic.*[3] Şi ce voiaşte porunca Domnului? *Cel ce nu râdică*, zice, *crucea sa, şi vine după mine, nu poate fi ucenic al mieu.*[4] De ai murit împreună cu Hristos despre rudeniile tale ceale după trup, ce vei iarăşi să petreci cu dânşii? Iar deaca ceale ce le-ai stricat pentru Hristos, aceastea iarăşi le zideşti pentru rudeniile tale, călcătoriu pre sineți te faci.[5] Deci pentru datoriia rudeniilor tale să nu te depărtezi de locul tău. Că depărtându-te de locul tău, poate te vei depărta de obiceiul tău. Nu te bucura de adunări de noroade, nici fii iubitoriu de sate şi de locuri, nici iubitoriu de cetăți, ci iubitoriu de pustii, în sineți rămâind de-a pururea, fără de răspândirea minții, rugăciunea şi cântarea de psalmi lucru socotindu-o. Nici de citirile cărților să nu te leneveşti, mai vârtos de Aşăzământul cel Nou. Fiindcă din Aşăzământul cel Vechiu de multe ori vătămare să face. Şi nu că s'au scris vătămătoriu, ci căci mintea celor ce să vatămă iaste slabă. Că toată pâinea iaste hrănitoare, dar celor slabi le iaste de vătămare. Aşadar *toată Scriptura iaste de Dumnezeu însuflată, şi de folos*[6], şi *nimic spurcat prin sine nu iaste, fără numai celuia ce socoteaşte că iaste ceva spurcat, aceluia iaste spurcat.*[7] Ci *toate le ispiteaşte, ce iaste bun ține. De tot fealiul de lucru rău te fereaşte.*[8] Că *toate îmi sânt slobode, dar nu toate îmi sânt de folos.*[9] Fii dar celor ce te întâlnesc întru toate fără poticnire, vesel, iubitoriu de frați, dulce, smerit la minte, necăzând din scóposul iubirii de streini pentru bucatele ceale scumpe, ci îndestulându-te cu ceale de față; decât trebuința cea din toate zilele a vieții călugăreşti nimic mai mult dela cineva să nu iai, şi mai vârtos fugi de aur ca de un vrăjmaş al sufletului, şi tată al păcatului, şi slujitoriu al diavolului, nu cumva, cu pricinuire de slujba cea către săraci, pre sineți vinovat să te faci

[1] Mt. 8: 8.
[2] Mt. 8: 13.
[3] Mt. 10: 37.
[4] Lc. 14: 27.
[5] Gal. 2: 18.
[6] 2 Tim. 3: 16.
[7] Rom. 14: 14.
[8] 1 Thes. 5: 21-22.
[9] 1 Cor. 6: 12.

pentru iubirea de bani. Iar deaca cineva pentru săraci îți va aduce bani, şi vei şti pre careva că sânt lipsiți, pre însuşi acela ai căruia sânt banii sfătuiaşte-l să-i ducă la frații cei lipsiți, ca nu cumva să întine pre ştiința ta priimirea banilor.

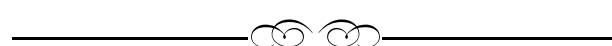
De dulceți fugi. Înfrânarea vânează-o şi trupul deprinde-l la osteneale, iar sufletul obicinuiaşte-l la ispite. Desfacerea sufletului de trup socotindu-o că iaste scăpare de tot răul, aşteaptă desfătarea bunătăților celor veacĭnice, de carea toți sfinții părtaşi s'au făcut. Iar neîncetat cumpănind, pune împrotiva gândului celui diavolesc pre cugetul cel temătoriu de Dumnezeu, ca la o cumpănă la plecarea talerului lăsând acestuia să tragă mai mult. Şi mai vârtos când, sculându-să asupră gândul cel rău, zice: Ce folos îți iaste de petreacerea în locul acesta? Ce dobândă ai din depărtarea viețuirii cu oamenii? Sau nu ai cunoscut pre Episcopii Bisearicilor lui Dumnezeu, cei rânduiți de Dumnezeu, că trăesc împreună cu bărbații după obiceiu, şi nelipsit săvârşesc sărbătorile ceale duhovniceşti, în care mai vârtos celor ce merg li să face folos? Că acolò sânt descoperiri de vorbe întunecate ale pildelor, dezlegări de apostoleşti învățături, tâlcuire de înțeleagerile Evangheliilor, ascultare a Bogosloviei, întâlniri de frați duhovniceşti, carii dau celor ce-i întâlnesc mare folos din vedearea feații. Iar tu de atâtea bunătăți făcându-te pre sineți strein, şezi aicea sălbătăcit poate cu hiarăle. Că vezi aicea singurătate multă, pustiire de oameni nu puțină, lipsă de învățătură, înstreinare de frați, şi că duhul către porunca lui Dumnezeu nu lucrare multă are. Când dar prin acest fealiu şi atâtea de mari pricinuiri binecuvântate sculându-să asupră gândul cel rău, va ca să te rumpă pre tine, pune-i lui împrotivă prin cugetul cel cinstitoriu de Dumnezeu cercarea lucrului, zicând: Fiindcă tu îmi spui că sânt bune ceale din lume, pentru aceasta eu m'am mutat aicea. Fiindcă m'am judecat pre sinem că sânt nevreadnic de bunătățile lumii. Că sânt amestecate ceale reale cu ceale bune ale lumii, şi mai mult covârşesc ceale reale. Că mergând eu oarecând la sărbătorile ceale duhovniceşti, de-abiia o dată am întâlnit un frate carele după păreare să temea de Domnul, dar era stăpânit de diavolul, şi am auzit dela dânsul cuvinte frumoase şi basne prefăcute, spre înşălarea celor ce-l întâlnea. Dar după dânsul mulți am întâlnit, furi, răpitori, tirani; am văzut chipul cel schimonosit al celor beți, sângiurile celor necăjiți. Am văzut încă şi frumseațile muiarilor, care îmi chinuia curățeniia. Şi de lucrul curviei am scăpat, iar fecioriia mea mi-o am întinat cu cugetul inimii. Şi multe cuvinte de suflet folositoare am auzit, însă la nici unul din dascali nu am găsit faptă bună, vreadnică cuvintelor. După aceasta iarăşi am auzit milioane de cântece, îmbrăcate cu viersuri dezmierdătoare. Iarăşi am auzit vioară dulce răsunând, sunetul celor ce sărea, glasul măscăricilor, nebunie multă şi glumă, strigare de mult norod. Am văzut lacrămile celor jăfuiți, durerile celor ce să târăsc legați de tirănie, vaetul celor ce să căznea. Şi am văzut, şi iată nu era sărbătoare duhovnicească, ci mare de vânturi clătindu-să şi turburându-să, carea să silea pre toți împreună să-i acopere cu valurile eiĭ. Spune-mi, o, gând rău şi dracule al vremelnicii dulceți céi pătimaşă şi al măririi deşarte, ce folos îmi iaste din

vedearea şi auzirea acestora, când nu pociŭ nici unuia din cei ce li să face strâmbătate să-i ajut, nici mi să dă voe pre cei slabi să-i apăr, sau pre cei ce greşesc să-i îndreptez, ci poate şi pre sinemi lângă ceaialalți să mă prăpădesc? Că precum puțină apă curată, de multă furtună de vânt şi de praf să prăpădeaşte, aşa bunătățile ceale ce le socotim că le facem în viiața aceasta, de mulțimea realelor să acopăr. Că cântecele, ca nişte bolduri fiind celor din lume, prin veselie şi bucurie în inimile lor să înfig ca să întunece curățeaniia cântărilor de psalmi. Iar vaetele şi țipetele oamenilor celor ce li să face strâmbătate, dela cei de un neam să aduc asupră, ca să se arate răbdarea săracilor.

Ce folos dar îmi va fi mie, decât numai cu adevărat vătămarea sufletului? Pentru aceasta dar eu mă mut la munți ca o pasăre.[1] Căci ca o pasere m'am izbăvit din cursa vânătorilor.[2] Că într'această pustie petrec eu, o, gând rău, în carea Domnul petrecea.[3] Aicea au fost copaciul lui Mamvri.[4] Aicea scara cea către ceriu aducătoare şi taberile îngerilor care s'au arătat lui Iacov.[5] Aicea iaste pustiia în carea norodul, curățindu-să, i s'au pus leage, şi aşa în pământul făgăduinții întrând au văzut pre Dumnezeu.[6] Aicea iaste muntele Carmílului în carele Ilie sălăşluindu-să au plăcut lui Dumnezeu.[7] Aicea iaste câmpul în carele, dându-să în laturi Esdra, toate cărțile ceale de Dumnezeu însuflate din porunca lui Dumnezeu le-au izbucnit. Aicea iaste pustiia în carea fericitul Ioann, mâncând acride, au propoveduit oamenilor pocăința.[8] Aicea iaste Muntele Maslinilor în carele Hristos suindu-să să ruga,[9] pre noi învățându-ne să ne rugăm. Aicea iaste Hristos, priiatenul pustiei. Că zice: *Unde sânt doi sau trei adunați în numele mieu, acolò sânt în mijlocul lor*.[10] Aicea iaste calea cea strâmtă şi îngustă carea duce în viiață.[11] Aicea sânt Învățătorii şi Prorocii carii în pustii să rătăcea, şi în munți, şi în peşteri, şi în crăpăturile pământului.[12] Aici sânt Apostolii şi Evangheliştii, şi viiața călugărilor cea lipsită de polítii[13]. Aceastea dar de bunăvoe le-am priimit, ca să iau ceale ce s'au făgăduit Mucenicilor lui Hristos şi tuturor celorlalți sfinți, ca fără de minciună să zic: *Pentru cuvintele buzelor tale eu am păzit căi silnice*.[14] Că am cunoscut pre iubitoriul de Dumnezeu

[1] Ps. 10: 1.
[2] Ps. 123: 7.
[3] Mt. 4: 1.
[4] Fac. 12: 6.
[5] Fac. 28: 12.
[6] Eş. 19: 10-21.
[7] 3 Împ. 18: 42.
[8] Mc. 1: 6-7.
[9] Lc. 22: 41.
[10] Mt. 18: 20.
[11] Mt. 7: 14.
[12] Evr. 11: 38.
[13] „Cea de cetățeni ai pustiei" (ἐρημοπολίτης). (N. ed.)
[14] Ps. 16: 4.

Avraam că s'au supus glasului lui Dumnezeu şi în pustie s'au mutat; iar pre Isaac, că i s'au făcut silnicie; şi pre Iacov patriarhul, că s'au înstreinat; pre Iosif, păzitoriul de curăție, că s'au vândut; pre cei trei Coconi, aflători ai înfrânării, că s'au luptat cu focul; pre Daniil, că de doao ori s'au aruncat în groapa leilor; pre îndrăznețul la vorbă Ieremiia, că s'au osândit în groapa noroiului; pre Isaiia, văzătoriul de ceale ascunse, că s'au herestruit; pre Israil, că s'au luat în robie; pre Ioann, mustrătoriul preacurviei, că i s'au tăiat capul; pre mucenicii lui Hristos, că s'au omorât. Şi pentru ce lungesc cuvântul, când şi însuşi Mântuitoriul s'au răstignit pentru noi, ca cu moartea sa pre noi să ne facă vii şi pre toți pre noi către răbdare să ne îndeamne şi să ne tragă? Către Acesta mă grăbesc eu, şi către Tatăl, şi către Sfântul Duh. Curat să mă aflu mă nevoesc, nevreadnic pre sinemi judecându-mă de bunătățile lumii. Dar însă nici eu pentru lume, ci lumea pentru mine. Aceastea dar socotindu-le în sineți şi săvârşindu-le cu silință, precum ți s'au zis, luptă-te pentru adevăr până la moarte. Că Hristos *ascultătoriu s'au făcut până la moarte*.[1] Dar şi Apostolul zice: *Vedeți ca să nu fie cândva în vreunul din voi inimă vicleană, ca să se depărteaze dela Dumnezeul cel viu*, *ci unul pre altul mângâiați şi unul pre altul zidiți*, *până ce să zice astăzi*.[2] Că cuvântul acesta, *astăzi*, însemnează pre toată vreamea vieții noastre. Aşa dar petrecând, frate, şi pre sineți te vei mântui, şi pre noi ne vei veseli, şi pre Dumnezeu îl vei slăvi în veacii veacilor, Amin.

[1] Filip. 2: 8.
[2] Evr. 3: 12-13; 1 Thes. 5: 11.

A ACESTUIAŞ VOROAVĂ

Cum că nu iaste Dumnezeu pricinuitoriu realelor

ulte sânt chipurile învăţăturii care, prin cântătoriul de Psalmi Davíd, dela Duhul carele lucra întru el s'au arătat noao. Căci uneori povestindu-ne noao Prorocul patimile sale, şi cum au suferit cu bărbăţie ceale ce i să întâmpla, prin pilda sa curată învăţătură a răbdării ne lasă noao, precum când zice: *Doamne, căci s'au înmulţit cei ce mă necăjesc?*[1] Iar alteori pre bunătatea lui Dumnezeu şi grăbniciia sprijinirii lui, pre carea o dă celor ce cu adevărat îl caută pre el, o adeverează, zicând: *Când am chiemat eu, auzitu-m'ai, Dumnezeul dreptăţii meale*[2]; graiuri grăind întocmai puternice cu Prorocul ce zice: *Încă grăind tu, va zice: Iată aicea sânt*.[3] Ádecă nu am apucat să-l chem, şi au apucat mai nainte pre sfârşitul chemării auzul lui Dumnezeu. Iarăş cearери şi rugăciuni aducând lui Dumnezeu, ne învaţă pre noi în ce chip trebuiaşte să îmblânzească pre Dumnezeu cei ce sânt întru păcate: *Doamne, nu cu mâniia ta să mă mustri pre mine, nici cu iuţimea ta să mă cerţi*.[4] Iar în Psalmul al doisprezecilea întindere şi îndelungare oarecarea de ispită au arătat, zicând: *Până când, Doamne, mă vei uita până în sfârşit?*[5] Şi în tot Psalmul ne-au învăţat pre noi să nu slăbim întru necazuri, ci să aşteptăm bunătatea lui Dumnezeu şi să cunoaştem că cu oarecarea iconomie ne sloboade pre noi întru necazuri, după potriva credinţii fiiaştecăruia aducând asupră măsura ispitelor. Iar după ce s'au zis acel cuvânt, ádecă: *Până când, Doamne, mă vei uita până în sfârşit?*, şi: *Până când întorci faţa ta de către mine?*[6], îndată să mută la răotatea celor fără de Dumnezeu, carii, când li să întâmplă împrotivă puţin ceva din ceale ale vieţii aceştiia, nesuferind pricinile ceale mai greale ale lucrurilor, îndată să îndoesc cu gândurile de iaste Dumnezeu carele să poarte grija de ceale de aicea, de veade fieştecare deosebi, de dă fiiaştecăruia ceale după vreadnicie. Apoi, deacă mai mult să vor vedea pre sine că zăbovesc întru ceale împotrivă şi neplăcute, întăresc întru dânşii dogma cea rea şi hotărăsc întru inimile lor că nu iaste Dumnezeu: *Zis-au cel nebun întru inima sa: Nu iaste Dumnezeu*.[7] Şi aceasta puind în mintea sa, cu toată slobozeniia treace prin toate păcatele. Că deaca nu iaste cel ce ia aminte, deaca nu iaste cel ce răsplăteaşte fiiaştecăruia după vredniciia lucrurilor celor lucrate în viiaţa aceasta, ce opreaşte de a necăji pre cel sărac, a omorî pre cei sirmani, a ucide pre văduvă şi pre nemernic, a îndrăzni la toată fapta necuvioasă, a să spurca cu patimi necurate şi pângărite, şi

---

[1] Ps. 3: 2.
[2] Ps. 4: 2.
[3] Is. 58: 9.
[4] Ps. 6: 2; 37: 2.
[5] Ps. 12: 2.
[6] Ibid.
[7] Ps. 13: 1.

cu toate poftele dobitoceşti? Pentru aceasta, ca pre ceaia ce urmează la socoteala aceaia că: *Nu iaste Dumnezeu*, o au adaos: *stricatu-s'au şi urâţi s'au făcut întru meşteşuguri*. Că cu neputinţă iaste a să abate din calea cea dreaptă de nu vor boli cu uitarea de Dumnezeu în sufletele lor.

De unde neamurile *s'au dat întru minte nepricepută şi fac ceale ce nu să cade?*[1] Au nu pentru că au zis: *Nu iaste Dumnezeu*? De unde *au căzut ei în patimile ceale de ocară, şi muiarile lor ş'au schimbat rânduiala cea firească întru ceaia ce iaste împrotiva firii, iar bărbaţii cu bărbaţi ruşinea lucrează*? Au nu pentru că *au mutat slava lui Dumnezeu celui nestricăcios întru asemănarea pasărilor, şi a celor cu patru picioare, şi a celor ce să târăsc*?[2] Deci nebun iaste cu adevărat, lipsit de minte şi de înţeleagere, cel ce zice că nu iaste Dumnezeu. Aseamenea încă cu acesta, şi nimic mai jos cu nebuniia, iaste şi cel ce zice că Dumnezeu iaste pricinuitoriu realelor. Că deopotrivă socotesc că iaste păcatul lor, pentru că amândoi întocmai tăgăduesc pre cel bun: unul zicând că nu iaste nicidecum, iar altul hotărând că nu iaste El bun. Că de iaste pricinuitoriu celor reale, nu iaste bun cu adevărat. Pentru aceaia despre amândoao părţile să tăgăduiaşte Dumnezeu. De unde dar sânt, zice, boalele? De unde morţile ceale fără de vreame? De unde prăpădeniile cetăţilor, înecările de corăbii, războaele, ciumele? Şi reale, zice, sânt aceastea, şi toate făpturi ale lui Dumnezeu. Pentru aceasta, pre carele altul putem a-l vinui pentru ceale ce să fac, şi nu pre Dumnezeu? Deci, fiindcă am căzut întru întrebarea cea mult vestită, la un început mărturisit să suim cuvântul, şi mai cu iscodire cercând pricina aceasta, să ne ispitim să facem tâlcuirea cea pentru dânsa luminată şi desluşită.

Deci una aceasta trebue să luăm mai întâi în mintea noastră, că făptură fiind noi a bunului Dumnezeu, şi de dânsul păzindu-ne, carele iconomiseaşte pentru noi şi mici şi mari, nu putem pătimi ceva de nu va voì Dumnezeu, nici din ceale ce pătimim iaste ceva de vătămare, sau întru acest fealiu, cât să fie cu putinţă măcar cu mintea a socoti ceva mai bun. Că dela Dumnezeu sânt morţile, dar nu iaste lucru rău cu adevărat moartea, afară numai de va zice cineva pre a păcătosului. Pentru că început al muncilor celor din iad iaste izbăvirea lui de ceale de aicea. Şi iarăşi, realele ceale din iadŭ nu au pre Dumnezeu pricinuitoriu, ci pre noi înşine. Că început şi rădăcină a păcatului iaste putearea ceaia ce iaste la voia şi stăpânirea noastră şi stăpânirea de sine. Că noi, cărora ne era cu putinţă ca, depărtându-ne dela rău, să nu avem nici un necaz, înşine prin dezmierdare amăgindu-ne la păcat, care cuvânt cu bună pricinuire vom putea zice că nu noi ne-am făcut pricinuitori noao de ceale de dureare? Deci răul unul iaste socotindu-să către simţirea noastră, iar altul socotindu-să către firea sa. Răul dar cel din fire să spânzură dela noi, nedreptatea, învierşunarea, nebuniia, frica, zavistiile, uciderile, otrăvirile, viclenirile, şi câte cu aceastea aseamenea patimi, în-

---

[1] Rom. 1: 28.
[2] Rom. 1: 23-27.

tinând pre sufletul cel făcut dupre chipul Ziditoriului, au fire de întunecă frumuseața lui. Iarăşi rău zicem pre cel ce noao ne pricinuiaşte osteneală şi simțirii usturime, boala trupului, şi ranele trupului, şi lipsa celor de nevoe, şi necinstile, şi pagubile de bani, şi morțile priiatenilor şi ale rudeniilor. Din care aceastea fieştecare să aduce asupra noastră spre folos de stăpânul cel înțelept şi bun. Că bogățiia o rădică dela cei ce o întrebuințează rău, ca să strice organul lor cu care făcea nedreptatea. Iar boală aduce asupra acelora cărora mai de folos le iaste a le fi legate în butuc mădulările, decât a avea neoprite pornirile spre a păcătui. Iar morți să aduc asupră, împlinindu-să hotarăle vieții, pre care dintru început le-au înfipt la fiiaştecarele dreapta judecată a lui Dumnezeu, carele de departe veade mai nainte ceaia ce iaste de folos fiiaştecăruia din noi. Iar foametea şi seceta şi neploarea sânt oarecare bătăi şi rane de obşte ale cetăților şi ale neamurilor, care pedepsesc treacerea preste măsură a răului. Deci precum făcătoriu de bine iaste doftorul, măcar dureri, măcar usturimi de ar pricinui trupului (că cu boala să luptă, nu cu bólnavul), aşa bun iaste Dumnezeu, cel ce iconomiseaşte mântuirea la toți prin pedepsile ceale din parte. Iar tu pre doftorul nimic nu îl prihăneşti, carele unele le tae, altele le arde, iar altele cu totul le leapădă dela trup; ci şi bani îi dai, şi mântuitoriu îl numeşti, căci întru o parte mică au făcut de au stătut boala mai nainte de a să da patima în tot trupul. Iar când vei vedea vreo cetate că s'au cutremurat preste lăcuitori sau vreo corabie că s'au primejduit în mare cu însuşi oamenii, nu pregeți a porni limbă hulitoare împrotiva doftorului şi mântuitoriului celui adevărat. Măcar că trebuia să socoteşti cum că când oamenii pătimesc patimi măsurate şi care pot să se vindece, atuncea să iau folosurile ceale din căutare; iar când să va arăta patima mai presus de vindecare, atuncea iaste de nevoe înstreinarea mădulariului celui stricat, ca nu prin necurmarea lățindu-să boala, să ajungă şi la părțile ceale primejduicioase de viiață. Deci precum al tăerii sau al arderii nu iaste doftoriul pricinuitoriul, ci boala, aşa şi prăpădirile cetăților, având începutul dela trecerea preste măsură a celor ce păcătuesc, pre Dumnezeu de toată prihana şi vinuirea îl slobozesc.

Iar deacă nu iaste, zice, Dumnezeu pricinuitoriu al realelor, cum s'au grăit acel cuvânt: *Eu sânt cel ce am zidit lumina şi am făcut întunerecul, cel ce fac pace şi zidesc reale.*[1] Şi iarăşi: *S'au pogorât*, zice, *reale dela Domnul preste porțile Ierusalimului.*[2] Şi: *Nu iaste răotate în cetate pre carea nu o au făcut Domnul.*[3] Şi în cântarea cea mare a lui Moisi: *Vedeați, vedeți că eu sânt, şi nu iaste Dumnezeu afară de mine. Eu voiŭ ucide şi voiŭ face viu; bate-voiŭ, şi eu voiŭ vindeca.*[4] Dar nimic dintru aceastea la cel ce priceape mintea Scripturii nu aduce prihană asupra lui Dumnezeu, ca celui ce ar fi al realelor pricinuitoriu şi

---

[1] Is. 45: 7.
[2] Mih. 1: 12.
[3] Amos 3: 6.
[4] A 2-a Leage 32: 39.

făcătoriu. Că cel ce au zis că: *Eu sânt cel ce am zidit lumina şi am făcut întunerecul*, s'au arătat pre sine prin aceastea ziditoriu al făpturii, nu făcătoriu al vreunui rău. Deci ca să nu socoteşti că altul iaste pricinuitoriu al luminii şi altul al întunerecului, s'au zis pre sine făcătoriu şi meşter al celor ce să par protivnice în zidire, ca să nu cauți alt ziditoriu al focului, şi altul al apei, şi altul al aerului, şi altul al pământului, fiindcă să par oarecum că să împrotivesc între dânseale cu împrotivirea feliurimilor. Care aceasta pătimind oarecarii, s'au surpat în mulțimea dumnezeirii. Iar *face pace şi zideaşte reale*. Mai vârtos cu adevărat face pace întru tine, când prin buna învățătură împacă mintea ta şi alinează patimile care să scoală împrotiva sufletului tău. Iar *zideaşte reale*: ádecă le mută pre iale şi la bună aşăzare le aduce, ca lepădând a fi reale, să ia firea binelui. *Inimă curată zideaşte întru mine, Dumnezeule*[1]: nu acum zideaşte-o, ci pre cea învechită de răotate înnoiaşte-o. Şi: *Ca pre amândoi să-i zidească întru un om nou*.[2] Acest cuvânt, *să-i zidească*, însemnează nu ca să-i aducă dintru neființă întru ființă, ci ca să-i prefacă spre bine pre cei ce sânt întru ființă. Şi: *Oricarele s'au făcut întru Hristos făptură noao*.[3] Şi iarăşi Moisì: *Au nu însuşi acesta părintele tău te-au agonisit pre tine, şi te-au făcut şi te-au zidit*?[4] Că aicea zidirea după făptură puindu-să, luminat ne învață pre noi că numele zidirii de mai multe ori iaste pus spre mutare la bună aşăzare. Şi aşa *Făcând pace*, aşa face pacea, dintru a zidi reale, ádecă a le muta şi a le aduce la bună aşăzare. Apoi, măcar pace de vei înțeleage lineştea cea după războae, şi rău vei zice pre necazurile şi nevoile ce urmează celor supuşi la războae – ádecă trimiteri în oaste la locuri depărtate, osteneale, privighieri, frici, sudori, rane, tăeri, luări de cetăți, robii, jafuri, vedearile ceale jalnice ale celor prinşi şi, în scurt, câte de întristare urmează războaelor – zicem că să fac aceastea cu dreaptă judecată a lui Dumnezeu, carele aduce pedepsile asupra celor vreadnici de muncă prin războae. Sau tu voiai să nu să fi ars Sodoma după atâtea fapte necuvioase? Sau să nu să fi prăpădit Ierusalimul, nici să să fi pustiit Bisearica după turbarea cea înfricoşată a Iudeilor asupra Domnului? Iar a să face aceastea cum ar fi fost cu dreptate în alt chip, şi nu prin mâinile Romanilor, în care au dat pre Domnul nostru Iudeii, vrăjmaşii vieții lor? Pentru aceasta şi cu dreptate uneori să aduc asupra celor vreadnici realele ceale din războiu. Şi acel cuvânt: *Eu voiŭ ucide şi voiŭ face viu*, priimeşte-l, de voeşti, după înțeleagerea cea de față şi lesnicioasă. Că zideaşte frica pre cei mai proşti. *Bate-voiŭ, şi eu voiŭ vindeca*. Şi acesta iaste de folos, de să va înțeleage după slovă cum iaste. Fiindcă bătaia pricinuiaşte pre frică, iar vindecarea îndeamnă la dragoste. Dar însă iaste cu putință ție şi mai înalt a înțeleage pentru ceale ce s'au zis. *Eu voiŭ ucide* păcatului *şi voiŭ face viu* dreptății. *Că pre cât omul nostru cel de afară să strică, pre atâta cel*

[1] Ps. 50: 12.
[2] Ef. 2: 15.
[3] 2 Cor. 5: 17.
[4] A 2-a Leage 32: 6.

din lăuntru să înnoiaşte.[1] Deci nu pre altul ucide şi pre altul face viu; ci pre acelaşi, prin ceale ce îl ucide, îl face viu, şi prin ceale ce îl bate, îl vindecă, dupre pilda ce zice: *Că tu îl vei bate pre el cu vargă, iar sufletul lui dela moarte îl vei mântui.*[2] Deci să bate trupul ca să se vindece sufletul; şi să ucide păcatul ca să viiaze dreptatea. Iar acela: *S'au pogorât reale dela Domnul preste porțile Ierusalimului*, singur să tâlcuiaşte. Care reale? Sunetul armelor şi al călăreților. Iar când auzi: *Nu iaste răotate în cetate pre carea nu o au făcut Domnul*, înțeleage numele răotății. Că cuvântul înse[m]nează pre pătimirea şi necazul ce să aduce asupra păcătoşilor spre îndreptarea greşalelor. *Că te-am necăjit*, zice, *şi te-am flămânzit*[3], ca să-ți fac ție bine, făcând a înceta nedreptatea mai nainte de a să răvărsa preste măsură, ca pre o repejune de apă ce să opreaşte cu vreo ezetură tare şi îngrădire.

Pentru aceastea sânt boalele cetăților şi ale neamurilor, uscăciunile văzduhurilor şi nerodirile pământului, şi nevoile ceale aspre ce să întâmplă în viiață fieştecăruia, care tae creaşterea răotății. Pentru aceaia unele ca aceastea răotăți dela Dumnezeu să fac, şi râdică facerea realelor celor adevărate, care sânt păcatele. Că şi pătimirile şi nevoile trupului, şi necazurile ceale de afară s'au aflat spre oprirea păcatului. Deci râdică Dumnezeu răul, iar nu iaste dela Dumnezeu răul. Pentru că şi doftorul râdică boala, iar nu boală bagă în trup. Iar prăpădirile cetăților, cutremurile şi potoapele, şi pierzările oştirilor, şi înecările de corăbii, şi toate stricăciunile ceale de mulți oameni, care să fac sau din pământ, sau din mare, sau din aer, sau din foc, sau din oricarea pricină, să fac spre înțelepțirea celor ce au rămas, fiindcă Dumnezeu înțelepțeaşte pre răotatea cea de obşte a tot norodul cu bătăi de obşte ale norodului. Deci răul cel adevărat, ádecă păcatul, carele iaste mai vârtos vreadnic de a să numi rău, să spânzură din voința noastră, fiindcă în putearea noastră iaste sau să ne depărtăm dela răotate, sau să fim răi. Iar din cealelalte, unile să pun înainte ca nişte nevoințe şi lupte spre arătarea bărbăției, precum lui Iov moartea copiilor, stingerea a toată bogățiia întru o clipă a vremii, rana cea prin bubă[4]; iar altele, ca o vindecare a păcatelor, precum lui Davíd ruşinea casii[5], carele să pedepsea pentru pofta cea fărădeleage. Şi iarăş am cunoscut alt chip oarecarele de reale înfricoşate, carele să aduce asupră dela dreapta judecată a lui Dumnezeu, ca să facă mai înțelepți şi înfrânați pre cei ce să alunecă leasne la păcat, precum pre Dathán şi pre Avirón i-au înghițit pământul, gropi şi crăpături supt dânşii deşchizându-se.[6] Că aicea nu ei s'au făcut mai buni ceva cu acest chip al muncii (căci cum s'ar fi făcut mai buni cei ce s'au pogorât în iad?), ci pre ceialalți mai înțelepți şi înfrânați cu pilda

[1] 2 Cor. 4: 16.
[2] Pilde 23: 13.
[3] A 2-a Leage 8: 3.
[4] Iov 1: 13-19; 2: 7-8.
[5] 2 Împ. 16: 21.
[6] Num. 16: 31-32.

aceasta i-au făcut. Aşa şi Faraò s'au înecat în mare cu toată oastea.[1] Aşa s'au zdrobit cei ce lăcuia mai nainte în Palestina. Pentru aceaia, de şi zice cândva Apostolul *vase ale mâniei gătite spre peire*[2], să nu socotim că iaste vreo facere rea a lui Faraò (că aşa mai cu dreptate la cel ce l-au făcut să va muta vina), ci când auzi *vase*, să înțelegi că fieştecarele din noi s'au făcut spre oareşce lucru de folos. Şi precum în casa cea mare un vas iaste de aur, altul de argint, altul de lut, iar altul de lemn (voința cea slobodă a fieştecăruia dând asemănările ceale către aceastea materii, şi vas de aur iaste cel curat cu năravul şi fără de vicleşug; iar de argint, cel mai jos decât acela cu cuviința şi vredniciia; iar de lut, cel ce cugetă ceale pământeşti şi iaste lesnicios spre zdrobire; şi de lemn, cel ce să întină leasne cu păcatul şi să face materie focului celui veacĭnic), aşa şi vas al urgiei iaste cel ce încape în sine ca întru un vas toată lucrarea diavolului şi, pentru putoarea ceaia ce din stricăciune să face întru el, nu să mai poate a să aduce spre întrebuințare, ci iaste vreadnic numai de pierzare şi de periciune. Pentru aceaia, de vreame ce trebuia Faraò să se zdrobească, iconomul cel înțelept şi priceput al sufletelor au iconomisit să se facă el arătat şi tuturor vestit, ca măcar altora să se facă folositoriu prin pătimire, de vreame ce el, pentru răotatea cea mare, era nevindecat. Iar l-au împietrit pre el, întinzându-i răotatea lui cu îndelunga răbdare şi cu urnirea muncii, ca după ce va creaşte vicleşugul lui până la hotarul cel mai după urmă, să se arate la dânsul dreptatea judecății céiĭ Dumnezeeşti. Pentru aceasta dela mici rane începând, şi pururea adăogând şi îndelungând bătăile, nu i-au muiat nesupunerea lui, ci l-au aflat pre el că şi îngăduința lui Dumnezeu o defăimează, şi în nevoile ceale ce i să aduc asupră din obiceiu s'au deprins. Şi nici aşa nu l-au dat pre el morții, până ce el singur s'au înecat, cu mândriia inimii sale îndrăznind să meargă pre calea drepților şi socotind că precum norodului lui Dumnezeu, aşa şi lui umblată îi va fi Marea Roşie. Deci de vreame ce aceastea te-ai învățat dela Dumnezeu, şi ai la sine despărțite chipurile răului, şi ştii care iaste cel cu adevărat rău, că iaste păcatul, al căruia sfârşitul iaste piiarzarea, şi care iaste cel ce să pare a fi rău, pentru usturimea simțirii, dar are puteare de bun, precum necazurile şi pătimirile care să aduc asupră spre oprirea păcatului, ale cărora roadele sânt mântuirea cea veacĭnică a sufletelor, pentru aceasta încetează de a nu te împăca cu Dumnezeeştile iconomii. Şi, în scurt, nici pre Dumnezeu să nu-l socoteşti pricinuitoriu estimii răului, nici deosăbit ipostas al răului să nu năluceşti că iaste. Că nu are răotatea ipostas, ca vreun lucru viu, nici putem a arăta ființă a eiĭ cu ipostas. Că răul iaste lipsă a bunului. Ochiul s'au zidit, iar orbirea s'au adaos pre urmă, cu pierderea ochilor. Drept aceaia, de nu ar fi fost ochiul de fire stricăcioasă, nu ar fi avut întrare orbirea. Aşa şi răul nu are a sa stare, ci să adaoge pre urmă la betejiturile sufletului. Că nici nenăscut iaste el, precum zic păgânii, carii fac întocmai cinstită cu

[1] Eş. 14: 28.
[2] Rom. 9: 22.

firea cea bună pre cea rea, deaca amândoao sânt fără de început şi mai presus de naştere. Nici iarăş născut, că deaca toate sânt dela Dumnezeu, cum răul iaste din cel bun? Că nici cel grozav nu iaste din cel frumos, nici răotatea din fapta bună. Citeaşte facerea lumii, şi vei afla acolò că *toate bune, şi bune foarte*.[1] Deci nu s'au zidit răul împreună cu ceale bune. Dar nici zidirea ceaia ce cu mintea să înțeleage, când s'au făcut de Ziditoriul nu s'au adus întru ființă amestecată cu răotatea. Că deacă ceale trupeşti nu au avut întru dânseale pre răul ca să se zidească împreună cu iale, cum ceale ce de minte să înțeleg, fiind atâta de osebite cu curățeniia şi cu sfințeniia, ar fi avut de obşte starea cu răul? Dar iaste răul, şi lucrarea lui îl arată mult vărsat în toată viața. De unde dar are el ființa, deacă nici fără de început iaste, zice, nici făcut şi zidit?

Să se întreabe împotrivă cei ce caută unile ca aceastea: De unde sânt boalele? De unde sânt betejiturile trupului? Că nici nenăscută iaste boala, nici iarăş zidire a lui Dumnezeu. Ci s'au zidit cu adevărat dobitoacele cu facerea cea cuviincioasă lor după fire, şi s'au adus în viață întregi cu mădulările, dar s'au bolnăvit, abătându-să din aşăzarea cea firească. Că să lipsesc de sănătate sau pentru dieta cea rea, sau pentru orice alte pricini făcătoare de boale. Deci trup au zidit Dumnezeu, nu boală. Şi suflet au făcut Dumnezeu, iar nu păcat. Dar s'au stricat sufletul, abătându-să din aşăzarea cea firească. Şi ce era bunul care îl avea el mai nainte? Stăruirea la Dumnezeu şi unirea cea prin dragoste, din carea căzând el, de boalele ceale de multe fealiuri şi de multe chipuri s'au stricat. Şi pentru ce s'au făcut el priimitoriu de rău? Pentru pornirea cea de sine stăpânitoare, carea mai vârtos iaste cuviincioasă firii céiĭ cuvântătoare. Că slobod fiind el de toată sila, şi luând dela Ziditoriul viață slobodă şi întru a sa voință, pentru că s'au făcut după chipul lui Dumnezeu, înțeleage cu adevărat bunul, şi ştie desfătarea lui, şi are stăpânire şi puteare, de va rămânea întru privirea bunului şi desfătarea celor gândite şi care cu mintea să înțeleg, să-ş păzească viața cea după fire a sa; dar are puteare şi a să abate cândva dela cel bun. Iar aceasta i să întâmplă lui când, după ce va lua sațiu de fericita veselie, şi ca de o dormitare oarecarea să va îngreuia şi va aluneca din ceale de sus, să va amesteca cu trupul pentru urâtele desfătări ale dezmierdărilor.

Au fost oarecând Adam sus, nu cu locul, ci cu mintea, când odată, însuflețindu-să şi căutând în sus spre ceriu, s'au veselit pentru ceale ce să vedea, iubind foarte pre făcătoriul de bine carele i-au dăruit desfătarea vieții veacĭnice, şi l-au odihnit în desfătările Raiului, şi i-au dat începătorie aseamenea ca îngerilor, şi l-au făcut împreună petrecătoriu cu Arhanghelii şi ascultătoriu de glas Dumnezeesc. Şi preste toate aceastea apărat era de Dumnezeu şi să desfăta de bunătățile lui. Dar degrab de toate săturându-să, şi pentru sațiul oarecum ocărând, au cinstit mai mult ce să arăta ochilor trupeşti că iaste de veselie, decât frumuseața cea gândită şi de minte înțeleasă, şi au socotit mai cinstit pre sațiul pântecelui

[1] Fac. 1: 31.

decât desfătările ceale duhovniceşti. Pentru aceasta îndată s'au izgonit afară din Raiŭ, s'au lipsit de fericita aceaia petreacere, făcându-să rău nu de nevoe, ci din socoteala cea rea. Pentru aceasta au şi păcătuit, pentru voința cea rea, şi au murit pentru păcat. *Pentru că plata păcatului iaste moartea.*[1] Că precât să depărta de viață, pre atâta să apropiia de moarte. Că viață iaste Dumnezeu, iar lipsirea de viiață iaste moarte. Drept aceaia Adam el luişi prin a să depărta dela Dumnezeu ş'au făcut moartea, dupre cum iaste scris: *Că iată cei ce să depărtează pre sine dela tine vor peri.*[2] Şi aşa nu Dumnezeu au zidit moartea, ci noi asupra noastră din socoteala cea rea o am tras. Dar însă nici au oprit râsipirea, ádecă moartea, pentru pricinile care s'au zis mai sus, ca să nu ne păzească întru noi boala fără de moarte. Precum când cineva un vas de lut stricat nu va priimi să-l bage în foc până ce va vindeca stricăciunea ce are întru el prin cea de iznoavă plăzmuire. Dar pentru ce nu avem, zice, din facere nepăcătuirea, ca nici de vom voì noi să nu putem să păcătuim? Pentru că şi tu, pre casnici, nu când îi ai legați îi socoteşti voitori de bine şi cu dragoste cătră tine, ci când îi vei vedea că de voe împlinesc cătră tine datoriile sale. Deci şi lui Dumnezeu nu ceaia ce să face din silă îi iaste cu plăceare, ci ceaia ce să isprăveaşte din fapta bună. Iar fapta bună să face din voință, iar nu din silă; iar voința să spânzură de ceale ce sânt în putearea noastră, iar în putearea noastră iaste stăpânirea de sine. Deci cel ce prihăneaşte pre Făcătoriul că nu ne-au făcut pre noi din fire fără de păcat, ádecă întru acest fealiu ca să nu putem să păcătuim, nimic alt nu face, fără numai aleage şi cinsteaşte mai mult pre firea cea necuvântătoare decât cea cuvântătoare, şi pre cea nemişcată şi fără de pornire, decât cea împodobită cu voință şi cu lucrare. Aceastea măcar că cu eşire afară din pricină, dar de nevoe s'au grăit, ca nu în adânc de gânduri căzând, lângă lipsirea de ceale poftite şi dorite, să suferi încă lipsire şi de Dumnezeu. Deci să încetăm de a îndrepta pre cel înțelept. Să încetăm de a căuta ceva mai bun decât acealea care să fac de dânsul. Că deşi cuvintele celor ce să fac deosebi, cu a lui iconomie şi purtare de grijă, de noi sânt neştiute, dar o dogmă aceaia să fie în sufletele noastre, ádecă că nici un rău nu să face dela cel bun.

Împreună cu întrebarea aceasta, dupre urmarea socotelii, vine şi cea pentru diavolul. De unde iaste diavolul, deacă nu sânt dela Dumnezeu ceale reale? Ce dar zicem? Că acelaş cuvânt carele s'au dat pentru răotatea oamenilor ne va fi noao de ajuns şi pentru întrebarea aceasta. Că de unde iaste viclean omul? Din voința lui cea slobodă. De unde iaste rău diavolul? Dintru aceastaşi pricină. Fiindcă slobodă avea şi el viața, şi la dânsul era stăpânirea, sau să petreacă lângă Dumnezeu, sau să se înstreineaze dela cel bun. Gavriil iaste înger, şi stă lângă Dumnezeu de-a pururea[3]; satana era înger, şi au căzut din rânduiala sa cu

[1] Rom. 6: 23.
[2] Ps. 72: 27.
[3] Lc. 1: 19.

totul. Şi pre acela voinţa cea slobodă l-au păzit întru ceale de sus, şi pre acesta stăpânirea de sine a socotelii sale l-au surpat jos. Că putea şi acela să se scoale asupră, şi acesta să nu cază. Dar pre acela l-au păzit nesaţiul dragostii lui Dumnezeu, iar pre acesta l-au arătat lepădat depărtarea dela Dumnezeu. Acesta iaste răul, înstreinarea dela Dumnezeu. O mică întoarcere a ochiului ne face pre noi sau cu soarele să fim, sau cu umbra trupului nostru. Şi acolò de te vei uita în sus, gata iaste a te lumina, iar de vei căuta la umbră, de nevoe îţi urmează întunecarea. Întru acest chip rău iaste diavolul, din voinţă având răotatea, nu firea lui să împrotiveaşte celui bun. De unde dar îi iaste lui războiul cel împrotiva noastră? Pentru că vas fiind el a toată răotatea, au priimit şi boala zavistiei, şi ne zavistuia pre noi pentru cinste. Că nu suferiia viaţa noastră cea fără de măhniciune în Raiŭ, ci cu vicleşuguri şi cu meşteşugiri înşălând pre om, şi pre pofta sa carea avea, a să face aseamenea cu Dumnezeu, pre aceasta întrebuinţându-o spre amăgire, au arătat pomul şi s'au făgăduit că prin mâncarea lui aseamenea cu Dumnezeu îl va face. *Că de veţi mânca*, zice, *veţi fi ca nişte dumnezei, cunoscând binele şi răul*.[1] Nu s'au zidit dar vrăjmaş noao, ci din zavistie au venit întru vrăjmăşie asupra noastră. Căci văzându-să pre sine că s'au lepădat din îngeri, nu au suferit să vază pre cel pământesc înălţându-să prin sporirea cea întru fapta bună la vreadniciia îngerilor.

Deci, fiindcă s'au făcut vrăjmaş, ne-au păzit Dumnezeu noao vrăjmăşiia şi împrotivirea cea asupra lui, prin ceale ce vorbiia cu hiara ceaia ce i-au slujit lui la el aducând îngrozirea. *Că vrăjmăşie voiŭ pune între tine şi între sămânţa eiĭ*.[2] Că cu adevărat vătămătoare sânt împăcările ceale spre răotate. Pentru că leagea aceasta a prieteşugului are fire a să face între cei uniţi prin oarecarea asemănare. Pentru aceaia drept s'au zis acel cuvânt: *Strică pre obiceaiurile ceale bune vorbele ceale reale*.[3] Că precum în locurile ceale bolnăvicioase, aerul cel ce să trage cu răsuflarea pune în lăcuitorii carii petrec acolò boală tăinuită, aşa obiceiul cel către ceale reale mari răotăţi lasă în suflete, măcar de şi vătămarea nu îndată să cunoaşte. Pentru aceasta neîmpăcată iaste vrajba către şarpe. Iar deaca organul iaste vreadnic de atâta urăciune, câtă vrajbă trebue să avem noi către cel ce au lucrat prin el? Dar pentru ce şi au fost, zice, pomul în Raiŭ, prin carele era să sporească bântuiala diavolului cea asupra noastră? Că de nu ar fi avut măestriia înşălăciunii, cum ne-ar fi tras pre noi prin neascultare la moarte? Pentru că trebuia să fie poruncă carea să cearce ascultarea noastră. Pentru aceasta era pom roditoriu de roade frumoase, ca prin depărtarea dela cel dulce arătând noi bunătatea înfrânării, să ne învreadnicim dupre dreptate de cununile răbdării. Şi au urmat după mâncare nu numai călcarea poruncii, ci şi cunoştinţa goliciunii. *Că au mâncat*, zice, *şi s'au deşchis ochii lor, şi au cunoscut că sânt*

---

[1] Fac. 3: 5.
[2] Fac. 3: 15.
[3] 1 Cor. 15: 33.

goli.[1] Şi trebuia înainte de călcarea poruncii să nu cunoască ei goliciunea, ca nu cumva mintea omului să se fi smult spre împlinirea trebuinții ce îi lipsea, aflând cu mintea luiş îmbrăcăminte şi mângăiare a goliciunii, şi în scurt, cu grija trupului trăgându-să dela privirea cătră Dumnezeu. Şi pentru ce nu îndată împreună cu el s'au făcut şi hainele? Pentru că nici fireşti trebuia să fie iale, nici din meşteşug. Că ceale fireşti sânt numai ale celor necuvântătoare, precum peneale, şi perii, şi grosimile pieilor, care pot şi iarna să ție, şi arşița să o poarte. Cu care nimic una de alta nu să deosăbeaşte, fiind firea deopotrivă la toate. Iar la om trebuia, dupre măsura dragostii céiĭ cătră Dumnezeu, schimbate să fie răsplătirile bunătăților. Iar lucrările ceale din meşteşug ar fi fost pricinuitoare de îndeletnicire, care lucru era foarte de ferit, ca unul ce era de vătămare omului. Pentru aceaia şi Domnul, la viața cea din Raiŭ întorcându-ne pre noi, scoate afară grija sufletelor, zicând: *Nu vă grijiți cu sufletul vostru ce veți mânca; nici cu trupul vostru, cu ce vă veți îmbrăca*.[2] Deci nici din fire i să cuveniia lui să aibă acoperemânturile, nici din meşteşug; ci altele era gătite ca să înflorească ádecă preste om, de ar fi arătat fapta bună, ceale din darul lui Dumnezeu, şi care vrea să-l strălucească cu oarecare veşminte luminoase precum sânt ceale ale îngerilor, mai presus de frumuseațea florilor, mai presus de luminarea şi strălucirea stealelor. Pentru aceasta dar nu îndată i-au fost date lui hainele, pentru că i să păstra iale omului daruri pentru fapta bună, la care a ajunge nu s'au îngăduit pentru ispita diavolului. Deci luptătoriu împrotiva noastră stă diavolul, fiindcă, pentru cădearea noastră ce ni s'au făcut din ispită dedemult, ne-au iconomisit noao Domnul lupta cea împrotiva lui, ca prin ascultare să ne plăzmuiască de iznoavă şi să ne încununăm împrotiva vrăjmaşului. Căci bine era de nu s'ar fi făcut diavol, ci ar fi rămas în rânduiala întru carea dintru început s'au rânduit dela începătoriul rânduialelor. Dar de vreame ce s'au făcut împrotivitoriu, vrăjmaş cu adevărat lui Dumnezeu, vrăjmaş şi oamenilor celor făcuți dupre chipul lui Dumnezeu (că pentru aceasta iaste urâtoriu de oameni, pentru că iaste şi luptătoriu de Dumnezeu, şi ne uraşte pre noi ca pre nişte averi ale Stăpânului, ne uraşte şi ca pre nişte asemănări ale lui Dumnezeu), pentru aceasta, cel ce cu înțelepciune şi cu purtare de grijă iconomiseaşte ceale omeneşti, pre răotatea lui o au întrebuințat spre deprinderea şi iscusința sufletelor noastre, ca un doftor carele spre facerea doftoriilor celor mântuitoare întrebuințează veninul viperii. Cine dar au fost diavolul? Şi carea era rânduiala lui? Şi carea îi era dregătoriia? Şi de unde s'au numit satana? Deci satana s'au numit pentru că să împrotiveaşte celui bun. Că aşa însemnează cuvântul evreesc, precum la Împărății ne-am învățat. *Că au rădicat*, zice, *Domnul satan, ádecă împrotivnic lui Solomon, pre Áder, împăratul Sírilor*.[3] Iar diavol, fiindcă acestaşi să face şi împreună-lucrătoriu păcatului nostru, şi pârâtoriu, bucurându-să de pierzarea noastră şi vădin-

[1] Fac. 3: 6-7.
[2] Mt. 6: 25.
[3] 3 Împ. 11: 14.

du-ne pre noi pentru ceale ce am făcut. Iar firea lui iaste fără de trup, dupre Apostolul carele au zis: *Nu ne iaste noao lupta împrotiva sângelui şi a trupului, ci împrotiva duhurilor răotăţii*.[1] Iar dregătoria îi iaste de începătorie şi stăpânire. Că *împrotiva începătoriilor*, zice, *şi a domniilor, şi a stăpânitorilor întunerecului veacului acestuia*. Iar loc al începătoriei şi stăpânirii iaste cel din văzduh. Precum zice acestaş: *Dupre domnul stăpâniei văzduhului, a duhului celui ce acum lucrează întru fiii neascultării*.[2] Pentru aceasta şi stăpânitoriu al lumii să zice, pentru că împrejurul lumii îi iaste stăpânirea lui. Şi aşa zice Domnul: *Acum judecată iaste lumii aceştiia; acum stăpânitoriul lumii aceştiia să va goni afară*. Şi iarăş: *Vine stăpânitoriul lumii aceştiia, şi întru mine nu află nimic*.[3]

Şi fiindcă s'au zis pentru oştirea diavolului că iaste *duhuri ale răotăţii întru ceale cereşti*,[4] trebue a şti că *ceriu* după obiceiu numeaşte Scriptura pre văzduh. Precum iaste cuvântul acela: *pasările ceriului*[5]; şi: *să sue până la ceriuri*[6], ádecă să înalţă mult în văzduh. Pentru aceasta şi Domnul *au văzut pre satana ca un fulger căzând din ceriu*[7], ádecă căzând din stăpânirea sa şi jos viind, ca să se calce de cei ce nădăjduesc întru Hristos. Că au dat puteare ucenicilor săi ca să calce *preste şărpi şi preste scorpii şi preste toată putearea vrăjmaşului*.[8] Deci de vreame ce s'au gonit afară tirăniia lui cea rea, şi s'au curăţit locul cel dinprejurul pământului prin patima cea mântuitoare a celui ce au împăcat ceale de pre pământ şi ceale din ceriuri,[9] ni să propovedueşte noao deaciia împărăţiia ceriurilor. Şi Ioann zice: *S'au apropiiat împărăţiia ceriurilor*.[10] Iar Domnul pretutindenea propoveduiaşte Evangheliia împărăţiei.[11] Şi încă mai nainte îngerii strigă: *Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu, şi pre pământ pace*.[12] Şi cei ce să bucura de întrarea în Ierusalim a Domnului nostru şi striga: *Pace în ceriuri şi slavă întru cei de sus*.[13] Şi în scurt, nenumărate sânt cuvintele laudelor celor pentru biruinţă, care arată pre cea desăvârşit surpare a vrăjmaşului, de vreame ce nici o luptă, nici nevoinţă întru ceale de sus nu ne-au rămas noao, nici iaste carele să ni să împrotivească şi să ne abată dela viaţa cea fericită, ci fără de mâhnire avem noi de acum înainte diadóhia, şi ne desfătăm de pomul vieţii de-a pururea, din carele a ne împărtăşi dintru început pentru vrăjmăşuirea şarpelui

---

[1] Ef. 6: 12.
[2] Ef. 2: 2.
[3] Io. 12: 31 şi 14: 30.
[4] Ef. 6: 12.
[5] Mt. 6: 26.
[6] Ps. 106: 26.
[7] Lc. 10: 18.
[8] Lc. 10: 19.
[9] Col. 1: 20.
[10] Mt. 3: 2.
[11] Mt. 4: 23.
[12] Lc. 2: 14
[13] Lc. 19: 38.

ne-am oprit. Că au pus Dumnezeu pre sabiia cea de foc să păzească calea pomului vieții[1], pre carea trecându-o fără de oprire, o, de am fi întrat înlăuntru desfătării bunătăților, întru Hristos Iisus Domnul nostru, căruia slava şi stăpânirea în veaci, Amin.

[1] Fac. 3: 24.

A ACESTUIAŞ VOROAVĂ
Pentru zavistie

un iaste Dumnezeu, şi de bune dătătoriu celor vreadnici. Rău iaste diavolul, şi de tot fealiul de răotate ziditoriu. Şi precum urmează ca la cel bun să lipsească zavistiia, aşa urmează ca la diavolul să fie zavistiia. Să ne păzim dar, fraţilor, de patima zavistiei, ca să nu ne facem părtaşi lucrurilor protivnicului şi să ne aflăm osândiţi întru aceaiaşi osândă. Că deaca cel ce să mândreaşte cade în osânda diavolului, cum zavisnicul va scăpa de munca cea gătită diavolului? Că nici o patimă mai pierzătoare decât zavistiia nu răsare în sufletele oamenilor. Carea prea puţin mâhnind pre cei de afară, cea întâiu răotate şi mai aproape iaste la cel ce o are. Că precum rugina pre fier, aşa zavistiia pre sufletul cel ce o are îl mănâncă. Iar mai vârtos, precum spun că viperile, mâncând pântecele cel ce le poartă, aşa să nasc, aşa şi zavistiia are fire a mânca pre sufletul cel ce o naşte. Pentru că zavistiia iaste măhnire pentru binele aproapelui. Pentru aceaia niciodată scârbele, nici întristările nu lipsesc dela zavisnicul. Au rodit ţarina aproapelui? Iaste îndestulată casa lui cu toate ceale ale vieţii aceştiia? Bucurii dela bărbatul acela nu lipsesc? Toate aceastea sânt hrană a boalii şi adăogire a durerii la cel zavisnic. Pentru aceaia cu nimic nu să deosăbeaşte de omul gol carele de toţi să răneaşte. Iaste cinevaş viteaz? Iaste sănătos? Aceastea răneaşte pre zavisnicul. Altul iaste mai frumos la faţă? Altă rană iaste zavisnicului. Cutare întreace pre mulţi cu darurile sufletului? Pentru înţelepciune şi pentru putearea cuvintelor iaste văzut şi răvnit? Altul iaste bogat şi darnic luminat la dările şi milostenia cea către săraci, şi mult să laudă de cei ce dobândesc facerile de bine? Aceastea toate sânt bătăi şi rane care îi pătrunde inima prin mijloc. Şi lucru ce iaste mai rău al boalii aceştiia, că nici a o spune nu poate. Ci caută în jos şi iaste posomorât, şi să turbură şi cârteaşte, şi să prăpădeaşte de răul acesta. Şi întrebându-se de patimă, să ruşinează să arate necazul, că sânt ádecă zavisnic şi amărât, şi mă sfarămă bunătăţile priiatenului, şi mă tânguesc pentru veseliia fratelui, şi nu sufer vedearea bunătăţilor celor streine, ci nevoe a mea socotesc pre îndestularea aproapelui. Că aceastea ar fi zis, de ar fi voit să grăiască ceale adevărate. Din care nimic a spune voind, ţine întru adânc boala carea îi roade şi îi mănâncă ceale din lăuntru ale lui.

Deci nici doftor al boalii nu ia, nici pre o doftorie vindecătoare a patimii nu poate afla, măcar că sânt pline scripturile de lucrurile aceastea, ci o uşurare a răului aşteaptă, de va vedea ádecă cândva căzut pre vreunul din cei zavistuiţi. Acesta iaste hotarul urăciunii, a vedea pre cel zavistuit din fericit ticălos, a să face cel răvnit vreadnic de milă. Atuncea să împacă cu el şi-i iaste priiaten, când îl va vedea lăcrămând, când îl va simţi plângând. Şi când să bucură cel zavistuit, nu să veseleaşte împreună cu el; iar când să tânguiaşte, lăcrămează împreună. Şi de prefacerea vieţii, din ce fealiu de stare la ce fealiu au căzut, îi

iaste jale, nu din iubirea de oameni şi dintru a fi milostiv mărind cu cuvântul pre ceale de mai nainte, ci ca mai grea să-i facă lui nevoia. Pre copil după moarte îl laudă, şi cu nenumărate vorbe bune îl încununează: Cât de frumos la vedeare! Cât de iubitoriu de învățătură! Cât de bine potrivit la toate! Căruia, de trăia, nu i-ar fi dăruit limbă lăudătoare; dar de va vedea pre mulți că să unesc la laudă, schimbându-să iarăş, zavistuiaşte celui mort. De bogăție să minunează după cădeare; frumuseața trupului sau vârtutea şi sănătatea o laudă şi o înalță după boale. Şi, în scurt, al celor ce să află de față iaste vrăjmaş, iar al celor pierdute priiaten.

Ce dar poate fi mai pierzătoriu decât boala aceasta? Stricare a vieții, vătămare a firii, vrăjmăşie a celor date noao dela Dumnezeu, împrotivire cătră Dumnezeu. Ce au turburat pre demonul cel începătoriu de răotate la războiul cel asupra oamenilor? Au nu zavistiia? Prin carea şi luptătoriu de Dumnezeu s'au vădit arătat. Că avea păreare de rău asupra lui Dumnezeu pentru dăruirea cea mare cătră om şi izbândea asupra omului fiindcă nu putea asupra lui Dumnezeu. Însăşi aceastea să arată că făcea şi Cain, cel întâi ucenic al diavolului, fiindcă şi zavistiia şi uciderea dela el le-au învățat, fărădelegile ceale aseamenea şi surori, pre care şi Pavel le-au împreunat zicând: *Plini de zavistie, de ucidere*.[1] Deci ce iaste ceaia ce au făcut? Au văzut cinstea cea dela Dumnezeu, şi s'au aprins spre răvnire, şi au omorât pre cel cinstit ca să atingă pre cel ce l-au cinstit. Că neputând a să lupta cu Dumnezeu, au căzut întru uciderea de frate. Să fugim, fraților, de o boală carea iaste dascal al luptării de Dumnezeu, maică a uciderii de om, turburare a firii, necunoştință a prieteniei, nevoe prea fără de socoteală. Pentru ce te mâhneşti, omule, nepătimind nici un rău? Pentru ce lupți pre cel ce iaste în oarecare bunătăți, carele nimic dintru ale tale nu au împuținat? Iar deacă şi dobândind faceri de bine îți pare rău, au nu îl zavistueşti arătat pentru folosul tău care dobândeşti? În ce fealiu au fost Saul, carele pre facerile de bine ceale preste măsură pricină a războiului celui împrotiva lui Davíd le-au făcut. Că întâi, cu acea preaîntocmită şi Dumnezeiască cântare izbăvindu-să de nebunie, să ispitea cu sulița să pătrunză pre făcătoriul de bine; apoi, împreună cu însuşi oastea mântuindu-să de vrăjmaşi, şi de ruşinea cea pentru Goliath scăpând, dar, fiindcă ceale ce juca în laudile ceale de biruință au dat la Davíd înzecită partea pricinii lucrurilor celor ce s'au întâmplat, cântând iale: *Bătut-au Davíd cu zecile de mii, şi Saul cu miile lui*[2], pentru un glas acesta şi [pentru] mărturiia carea era din însuşi adevărul, întâi s'au apucat să se facă singur ucigaş şi să-l omoare cu vicleşug; apoi, făcându-l să fugă, nici aşa nu au încetat de vrăjmăşie, ci mai pre urmă oştindu-să asupra lui cu trei mii de bărbați aleşi, cerca pustiile.[3] Iar de s'ar fi întrebat de pricina războiului, ar fi zis negreşit pre fa-

---

[1] Rom. 1: 29.
[2] 1 Împ. 18: 7.
[3] 1 Împ. 24: 3.

cerile de bine ale bărbatului. Carele întru însăş vreamea gonirii prinzându-să dormind, şi gata zăcând înaintea vrăjmaşului spre junghiiare, şi iarăş izbăvindu-să de dreptul carele s'au ferit a pune mâinile asupra lui, nici de această facere de bine nu s'au muiat[1]; ci iarăşi au adunat oaste, şi iarăşi îl goniia, până când şi a doao oară prinzându-să iarăşi de el în peşteră, pre fapta bună a aceluia mai strălucită o au arătat, iar pre răotatea sa mai vădită o au făcut. Prea neîmblânzit chip de vrajbă iaste zavistiia, că pre ceaialalţi vrăjmaşi mai blânzi îi fac facerile de bine, iar pre zavisnicul şi carele are reale năravuri facerea de bine mai mult îl zădăraşte. Şi precât mai mari va dobândi, pre atâta mai mult să necăjaşte şi să mâhneaşte şi-i pare rău. Că mai mult îi pare rău pentru putearea făcătoriului de bine, decât mulţămeaşte pentru ceale ce i s'au făcut lui. Pre carea hiară nu o biruesc cu cumpliciunea năravurilor? Pre carea din ceale nedumesnice nu o întrec cu sălbătăciia? Câinii hrănindu-se să îmblânzesc, leii să fac dumesneci cu căutarea; iar zavisnicii, cu căutările şi cu purtările cătră ei ceale cuviincioase, mai mult să sălbătăcesc.

Ce au făcut rob pre viteazul Iosif? Au nu zavistiia fraţilor? [2] Unde să cade şi a să minuna cineva de nesocoteala boalii. Că temându-se ei de împlinirea visurilor, rob au făcut pre fratele lor, ca cum nu s'ar fi putut să fie robul închinat de dânşii cândva. Dar de sânt adevărate visurile, carea meşteşugire iaste a nu să împlini negreşit ceale mai nainte spuse? Iar de sânt mincinoase vederile visurilor, pentru ce zavistuiţi celui ce să amăgeaşte? Iar acum de iconomiia lui Dumnezeu li să răstoarnă sfatul lor. Că prin ceale ce socotiia să împiedece spunerea mai nainte, printr'acealea s'au arătat că făcea cale împlinirii. Că de nu s'ar fi vândut, nu ar fi venit în Eghípet, nu ar fi căzut, pentru curăţenie, în vicleşugurile muerii céiĭ desfrănate, nu s'ar fi pus în temniţă, nu s'ar fi făcut priiaten slugilor lui Faraò, nici ar fi tâlcuit visurile, de unde au luat prinţipatul Eghípetului, şi pentru lipsa grâului au fost închinat de fraţii lui carii au venit la dânsul. Mutăte cu cuvântul la zavistiia cea preamare, şi carea au fost pentru lucruri preamari, ceaia ce s'au făcut de nebuniia Iudeilor asupra Mântuitoriului. Pentru ce să zavistuia? Pentru minuni. Care era facerile de minuni acealea? Mântuirea săracilor. Să hrăniia flămânzii, şi cel ce îi hrăniia era luptat. Să scula morţii, şi cel ce îi înviia să zavistuia. Dracii să goniia, şi cel ce le porunciia să vrăjmăşuia. Leproşii să curăţiia, şi şchiopii umbla, surzii auziia, şi orbii vedea, şi făcătoriul de bine să izgoniia. Şi mai apoi de toate, morţii au dat ei pre cel ce au dăruit viaţa, şi bătea pre izbăvitoriul oamenilor, şi osândea pre judecătoriul lumii. Aşa prin toate au petrecut răotăţile zavistiei. Şi cu o armă aceasta, dela întemeiarea lumii începând, până la sfârşitul veacului, pre toţi îi răneaşte şi îi surpă stricătoriul vieţii noastre diavolul, carele să bucură de piiarzarea noastră, carele au căzut prin zavistie, şi pre noi împreună cu el prin aceaiaş patimă ne surpă.

---

[1] 1 Împ. 26: 7.
[2] Fac. 37: 28.

Înțelept dar au fost cel ce cu bărbatul zavisnic nici a cina împreună nu sloboade[1], dela petrecerea împreună la cină pentru toată soțietatea vieții vorbind. Că precum noi purtăm grijă ca pre materiia ceaia ce leasne să aprinde prea departe de foc să o punem, aşa trebue ca, precât iaste cu putință, de vorba zavisnicilor prieteşugurile să le depărtăm, afară de săgețile zavistiei făcându-ne pre noi. Că nici iaste cu putință în alt chip să se împleticească cineva în zavistie, de nu să va apropiia de ea prin împrietenire, de vreame ce, dupre cuvântul lui Solomon, *bărbatului râvnirea îi iaste dela priiatenul său.*[2] Că aşa iaste. Nu zavistuiaşte pre Eghiptean Skithul, ci fieştecarele pre cel ce iaste de un neam. Şi întru cei ce sânt de un neam, nu pre cei necunoscuți zavistuiaşte, ci pre cei prea obicinuiți şi deaproape. Şi din cei obicinuiți şi deaproape, pre cei ce sânt vecini şi de un meşteşug, şi pre cei ce în alt chip sânt legați cu cunoştința că sânt ai lor. Şi între aceştea iarăşi, pre cei de o vârstă şi rudenii şi frați. Şi în scurt, precum tăciunile iaste boală deosăbită a grâului, aşa zavistiia iaste boală a priiteşugului. Aceaia însă va putea cineva să laude la răul acesta, că precât să va porni ea mai iute, pre atâta iaste mai cumplită la cel ce o are. Că precum săgețile ceale ce vin cu iuțime, de vor lovi la vreun loc tare şi protivnic, să întorc la cel ce le-au slobozit, aşa şi pornirile zavistiii, nimic mâhnind pre cel zavistuit, să fac rane ale zavisnicului. Că cine mâhnindu-să au împuținat bunătățile aproapelui? Dar pre sine s'au stins, topindu-să de mâhniciuni. Iar acum să prepun cei ce bolesc cu zavistiia că sânt mai pierzători şi mai stricători şi decât însăşi jivinele ceale otrăvitoare. Pentru că acealea slobod otrava prin muşcare, şi partea cea muşcată să mănâncă câte puțin de putrejune. Iar pre zavisnici îi socotesc unii că aruncă vătămarea numai prin ochi. Şi pentru aceasta trupurile ceale cu bună aşăzare a sănătății, şi care din putearea vârstii întru cea desăvârşit frumuseațe au înflorit, să topesc zavistuindu-se de dânşii, şi cu totul deodată să râdică grosimea, ca cum ar curge o curgere stricătoare şi pierzătoare din ochii cei zavisnici, şi strică şi prăpădeaşte. Ci eu pre cuvântul acesta îl leapăd ca o vorbă a norodului şi vârâtă de mătuşi în adunarea muiarilor. Iar aceaia zic, că urâtorii de bine draci, când vor afla voințe potrivite lor, întru tot chipul pre iale le întrebuințează la a lor voe: cât şi pre ochii zavisnicilor îi întrebuințează la slujba voii lor. Apoi nu te cutremuri făcându-te pre tine slujitoriu al dracului celui pierzătoriu, ci priimeşti rău, prin carele vei să te faci vrăjmaş al celor ce nu ț'au făcut nici o nedreptate, vrăjmaş al lui Dumnezeu celui bun şi fără de zavistie?

Să fugim de rău nesuferit. Învățătură iaste a şarpelui, aflare a dracilor, sămânță a vrăjmaşului, arvună a muncii, zăticnire a bunii credințe, cale cătră gheenna, lipsire de împărăție. Arătați încă oarecum şi din însăş fața sânt cei ce zavistuesc. Acestora ochii sânt uscați şi nestrălucitori, fața posomorâtă, sprânceana lăsată în jos, sufletul turburat de patimă, neavând judecata adevărului la

---

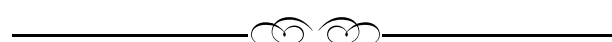
[1] Pilde 23: 6.
[2] Eccl. 4: 4.

lucruri. Nu iaste la aceia lucrare lăudată de faptă bună, nu puteare de cuvânt împodobită cu cucernicie şi cu daruri, nu altceva nimic din ceale râvnite şi slăvite. Că precum şorlíţile să duc la trupurile ceale împuţite, sburând preste multe livezi şi preste multe locuri veselitoare şi bune mirosuri, şi muştele trec preste partea cea sănătoasă şi merg la rană, aşa zavisnicii la strălucirile vieţii şi la isprăvile ceale mari nici caută, ci preste ceale putreade să pun. Şi de să va întâmpla ceva să greşască, precum sânt multe din lucrurile ceale omeneşti, aceaia o vădesc şi dintru aceastea voesc să fie cunoscuţi bărbaţii, precum zografii cei răi, dela nasul cel întors sau dela vreun semn de bubă sau ciuntire, carea sau din fire, sau din patimă s'au întâmplat, însemnează feaţele celor ce să zugrăvesc de ei. Şi sânt iscusiţi a defăima lucrul cel lăudat cu întoarcerile ceale spre rău şi a prihăni fapta bună din cea de aproape şi vecină răotate. Că pre cel viteaz îl zic îndrăzneţ; iar pre cel înfrănătoriu patimilor, nesimţitoriu; pre cel drept, crud; pre cel înţelept, amăgitoriu şi viclean; şi pre cel cu mare cuviinţă şi carele voiaşte lucruri mari îl prihănesc ca cum ar fi mândru; pre cel slobod şi darnic, ca cum ar fi cheltuitoriu şi desfrânat; iarăş pre cel iconomicos, scump. Şi în scurt, toate chipurile faptii bune nu sânt la dânşii lipsite de nume mutat dela răotatea cea împrotivnică. Ce dar, întru prihănirea răului acestuia să încetăm cuvântul? Ci acest lucru iaste ca o jumătate de doftorie. Că a arăta bólnavului mărimea boalii, ca să-i pricinueşti lui vreadnică pre purtarea de grijă a răului, nu iaste lucru nefolositoriu. Iar până aicea a-l lăsa, nepovăţuindu-l la sănătate, nimic alt nu iaste fără numai a lăsa pre cel bólnav dat la boală şi deznădăjduit. Ce dar? Cum s'ar fi putut să nu pătimim dintru început boala, sau, după ce neam supus, cum să scăpăm? Întâi ádecă, deacă nimic mare, nici minunat din lucrurile omeneşti nu vom socoti, nu bogăţiia ceaia ce iaste între oameni, nu slava ceaia ce să veştejaşte şi să desfloreaşte, nu buna aşăzare a trupului. Că nu hotărâm că iaste bunul întru lucrurile ceale trecătoare, ci ne-am chiemat spre împărtăşirea bunătăţilor celor veacĭnice şi adevărate. Pentru aceaia cel bogat încă nu iaste râvnit şi fericit pentru bogăţie; nu stăpânitoriul, pentru mărimea dregătoriei; nu cel puternic, pentru vârtutea trupului; nu cel înţelept, pentru bogăţiia cuvântului. Că organe sânt aceastea ale faptii bune la cei ce bine le întrebuinţează, iar nu iale întru sine arată fericirea. Deci cel ce rău pre aceastea le întrebuinţează iaste vreadnic de jale, precum cel ce cu sabiia carea o au luat spre izbândirea vrăjmaşilor, cu aceasta de voe pre sine să răneaşte; iar deacă bine şi dupre dreapta socoteală pre aceastea de aicea le unelteaşte, şi iaste iconom al celor date dela Dumnezeu, iar nu spre desfătarea sa le păstrează în comoară, dreptate are a să lăuda şi a fi iubit, pentru iubirea de fraţi şi pentru năravul cel împărtăşitoriu. Iarăş iaste cineva mai bun şi întreace pre alţii cu înţelepciunea, şi s'au cinstit cu cuvântul lui Dumnezeu, cu putearea ádecă de a grăi pentru Dumnezeu, şi iaste tâlcuitoriu al sfintelor cuvinte: să nu zavistueşti unuia ca acestuia, nici să voeşti să tacă cândva tâlcuitoriul sfintelor cuvinte deacă darului Duhului [îi] urmează dela ascultători vreo laudă şi vreo grăire de bine. Că al tău iaste

bunul acesta, şi ţie ţi s'au trimis darul învăţăturii prin fratele acela deacă vei voì să priimeşti. Apoi izvor curgătoriu nimenea nu îl astupă; şi când soarele străluceaşte nimenea nu îşi acopere ochii, nici zavistuiaşte acelora, ci îş roagă luişi desfătarea lor; iar când curge cuvânt duhovnicesc în Bisearică şi inimă dreptcredincioasă izvoraşte din darurile Duhului, nu pui urechile să auzi cu dragoste? Nu priimeşti folosul cu mulţămire? Dar te răneaşte pre tine lauda ascultătorilor, şi ai fi voit să nu fie nici cel ce să se folosească, nici cel ce să laude. Care cuvânt de îndreptare vor avea aceastea înaintea judecătoriului inimilor noastre? Deci din fire că iaste bun trebue să socotim bunătatea sufletului; iar pre cel ce înfloreaşte cu bogăţiia, şi cugetă înalt pentru stăpânire şi pentru sănătatea trupului, şi bine întrebuinţează ceale ce are, să-l iubim şi să-l cinstim ca pre cel ce are de obşte pre organele vieţii, de le va metahirisì pre aceastea dupre socoteala cea dreaptă, ca cu darea banilor să fie darnic fără de zavistie şi cu îndestulare cătră cei ce au trebuinţă, iar cu trupul să aducă slujbă celor bólnavi, iar pre cealaltă toată avearea să o socotească nu mai mult a sa decât şi a fieştecăruia din cei ce au trebuinţă. Iar pre cel ce nu aşa să află cătră aceastea, ticălos să-l socotim, mai vârtos decât vreadnic de zavistie, de vreame ce are mai mari pricinile de a fi rău. Că aceasta iaste a să prăpădi cu mai mare gătire şi osteneală. Că de iaste bogăţiia ajutoriu spre nedreptate, ticălos iaste bogatul; iar de iaste slujire spre fapta bună, nu are loc zavistiia, fiindcă folosul cel dintr'înseale iaste pus înainte de obşte la toţi: afară numai deacă cineva, pentru mulţimea răotăţii, şi pre sine să va zavistui pentru ceale bune. Şi în scurt, de te vei înălţa cu mintea mai presus de lucrurile ceale omeneşti, şi vei căuta cătră cel cu adevărat bun şi vreadnic de laudă, nicidecum nu vei judeca ceva din ceale stricăcioase şi pământeşti că iaste vreadnic de răvnire şi fericire. Şi aşa de te vei afla, şi nu te vei spăimănta de ceale lumeşti ca de nişte lucruri mari, cu neputinţă iaste să-ţi vie cândva zavistiia. Iar deacă cu adevărat pofteşti slavă şi voeşti să te arăţi mai presus de cei mulţi, şi pentru aceasta nu suferi să fii al doilea – că iaste şi aceasta o pricină de a zavistui – tu dar osârdiia ta ca pre un pârâu mută-o la câştigarea faptei bune. Şi să nu voeşti ca negreşit în tot chipul să te îmbogăţeşti, nici să fii lăudat din lucrurile lumii. Că nu sânt în stăpânirea ta aceastea, ci fii drept, şi înfrânat despre patimi, şi înţelept, şi bărbat, şi răbdătoriu întru pătimirile ceale pentru buna credinţă. Că aşa şi pre tine te vei mântui, şi pentru mai mari bunătăţi mai mare vei avea strălucirea. Că fapta bună iaste în stăpânirea noastră şi să poate a să căştiga de iubitoriul de osteneală. Iar adunarea banilor, şi frumuseaţa trupului, şi mărimea drăgătoriilor nu iaste în stăpânirea noastră. Deci de vreame ce fapta bună iaste şi mai mare bunătate, şi veacĭnică, şi cu adevărat de toţi mai mult să cinsteaşte, pre aceasta trebue să o vânăm noi, carea a să face în sufletul cel ce nu iaste curat şi de cealelalte patimi, iar mai mult decât toate de zavistie, iaste cu neputinţă.

Au nu vezi cât de mare răotate iaste făţărniciia? Şi aceasta iaste roadă a zavistiei. Că năravul cel îndoit, din zavistie mai vârtos să face la oameni. Când

urâciunea țiindu-o ei în adânc, arată fața cea pre deasupra sulimenită cu dragoste, după asemănarea pietrelor celor ascunse în mare, care cu puțină apă fiind acoperite, răotate nevăzută mai nainte să fac la cei fără de păzire. Deci de vreame ce ne curge noao de acolò ca dintru un izvor moarte, lipsire de bunătăți, înstreinare dela Dumnezeu, turburare a legilor şi răsturnare împreună a tuturor bunurilor celor din viața aceasta, să ne supunem Apostolului, şi *să nu ne facem măreți în deşărt, unul pre altul întărâtând, unul altuia pizmuind*[1]; ci mai vârtos *buni, milostivi, ertând unul altuia, precum şi Dumnezeu ne-au ertat noao*, *întru Hristos Iisus,*[2] Domnul nostru, cu carele împreună să cuvine slava Tatălui şi Sfântului Duh în veacii veacilor. Amin.

[1] Gal. 5: 26.
[2] Ef. 4: 32.

A ACESTUIAŞ VOROAVĂ PENTRU MULŢĂMIRE

ţi auzit cuvintele Apostolului prin care, vorbind cătră Thessalonikeani, pune leage la toată viaţa. Că învăţătura era cătră cei ce mergea la el în fieştecarea vreame, iar folosul cel dintr'însa treace la toată viaţa oamenilor. *Pururea vă bucuraţi*, zice, *neîncetat vă rugaţi, întru toate mulţămiţi.*[1] Deci ce iaste aceasta, a ne bucura, şi ce iaste folosul cel dintru aceasta, şi cum iaste cu putinţă a face rugăciunea cea neîncetată şi a da lui Dumnezeu mulţămita cea pentru toate, precât va fi cu putinţă puţin mai pre urmă vom povesti. Iar pentru ceale ce acum ne întâmpină pre noi dela cei împrotivnici, carii prihănesc că iaste cu neputinţă a să face această leage, pentru aceastea a grăi mai nainte iaste de nevoe. Căci carea faptă bună iaste, zice, a petreace zioa şi noaptea întru răvărsarea sufletului vesel şi bucuros? Şi cum iaste cu putinţă a să isprăvi aceasta când ne încunjură pre noi nenumărate necazuri fără de voe, care pricinuesc sufletului de nevoe posomorârea, din pricina cărora a să bucura şi a să veseli mult mai cu neputinţă iaste decât cel ce să prăjaşte a nu simţi usturime, şi cel ce să împunge, dureare? Sau poate cineva şi din cei ce stau împrejurul nostru aicea, cu boala aceasta a gândurilor bolind, va pricinui pricinuiri întru păcate, carele pentru lenevirea cătră păzirea poruncilor să ispiteaşte să întoarcă prihănirile asupra puitoriului de leage, ca cum rânduiaşte lucruri cu neputinţă. Şi zice: Cum iaste cu putinţă mie totdeauna să mă bucur, când pricinile bucuriei nu sânt în stăpânirea mea. Că de afară sânt pricinile ceale făcătoare de bucurie, şi nu stau în stăpânirea noastră, precum venirea priiatenului, vorba îndelungată la multă vreame a părinţilor, aflările banilor, cínstile dela oameni, întoarcerea în sănătate din boală cumplită, ceaialaltă fericire a vieţii, casa cea îndestulată de toate, masa cea plină, cei cuviincioşi părtaşi ai veseliei, auzirile şi privirile ceale ce aduc răsfăţare, sănătatea rudeniilor şi a priiatenilor, şi cealelalte care pot a le face lor viaţa fericită. Că pricinuitoare de mâhnire sânt nu numai nevoile ceale ce ni să întâmplă noao, ci şi ceale ce întristează pre priiateni şi pre rudenii. Pentru aceaia, din toate aceastea nevoe iaste a să aduna bucuriia şi veseliia sufletului. Şi lângă aceastea, când să va întâmpla a vedea căderi ale vrăjmaşilor, răniri ale pizmaşilor, răsplătiri ale făcătorilor de bine şi, în scurt, deacă nimic din ceale greale nici fiind de faţă, nici aşteptându-să, va turbura câtuş de cât viaţa noastră, atuncea iaste cu putinţă a să face bucurie în suflet. Cum dar ni s'au dat noao poruncă carea nu să isprăveaşte din voe, ci iaste urmare carea urmează din altele ce povăţuesc mai nainte? Cum încă şi neîncetat mă voiŭ ruga, când trebuinţele trupului de nevoe trag şi întorc la sine gândirea sufletului, nefiind cu putinţă întru aceaiaş dată la doao griji să se împărţească mintea?

---

[1] 1 Thes. 5: 16-18.

Ci şi întru toate a mulțămi mi s'au poruncit. Mulțămi-voiŭ când mă struncinez, când sânt căznit, când sânt întins pre roată, când mi să scot ochii? Mulțămi-voiŭ când sânt lovit cu rană necinstită dela cel ce mă uraşte, când înghieț de ger, când mor de foame, când sânt legat pre lemn, când rămâiu deodată fără copii, sau şi de însuşi muiarea mă lipsesc, când scapăt din bogăție fără de veaste din înecările corăbiilor, când caz în hoți pre mare, în tâlhari pre uscat, când am bube şi rane, când mă năpăstuesc, când mă rătăcesc, când lăcuesc în temniță? Aceastea şi încă mai multe decât aceastea, prihănind pre puitoriul de leage, izvodesc ei, socotind să-ş gătească loruş îndreptare pentru păcate pre clevetirea cea pentru ceale rânduite noao, ca cum ar fi cu neputință a să face. Ce dar zicem? Că cătră altele priveaşte Apostolul, ispitindu-să să ne rădice de jos la înălțime sufletele noastre şi să le mute la petreacerea cea cerească, iar aceia, neajungând la mintea cea mare a puitoriului de leage, ci împrejurul pământului şi a trupurilor ca viermii în noroiu tăvălindu-se, în pătimirile trupului caută a să putea isprăvi poruncile ceale apostoleşti. Dar acela îndeamnă a să bucura totdeauna nu pre cel ce s'ar fi întâmplat, ci pre cel ce iaste precum era el, carele nu mai viețuia în trup, ci avea viețuind întru sine pre Hristos,[1] fiindcă unirea cea cu vârful bunătăților nicidecum nu priimeaşte a pătimi împreună dela supărările trupului. Ci măcar de s'ar şi tăia trupul, despărțirea împreunării rămâne în partea ceaia ce pătimeaşte a trupului iar împărtăşirea durerii nu poate să străbată la partea cea înțelegătoare a sufletului. Că de am fi omorât mădulările ceale de pre pământ,[2] dupre sfătuirile Apostolului, şi omorârea lui Iisus în trup o am fi purtat,[3] de nevoe rana cea dela trupul cel omorât, cătră sufletul cel slobod de împreunarea lui nu va treace. Iar necínstele, şi pagubile, şi morțile celor legați cu dragoste cătră noi nu să vor sui în minte, nici [se] va surpa înălțimea sufletului spre a pătimi împreună aicea. Că deacă cei ce cad în greotăți socotesc acealeaş care şi cel îmbunătățit, nu vor pricinui mâhniri altuia, fiindcă nici ei nu sufere cu mâhnire ceale ce să întâmplă; iar de trăesc după trup, nici aşa nu vor pricinui mâhnire, ci să vor judeca că sânt ticăloşi, nu mai mult pentru că au căzut în nevoi, decât pentru că nu voesc şi nu priimesc de voe ceale ce să cuvin. Şi în scurt, sufletul cel ce odată s'au legat cu dorința Ziditoriului şi s'au obicinuit a să străluci cu frumuseațile ceale de acolò, pre bucuria şi veselia sa de cădearea cea de multe fealiuri în pătimiri trupeşti nu o schimbă, ci pre ceale ce sânt celoralalți pricinuitoare de mâhnire le va face adogire de veselie. Precum era Apostolul, carele binevoia întru neputințe, în nevoi, în goane, laude ale sale făcând lipsile[4]; în foame şi în seate, în frig şi în golătate, în goane şi în strâmptorări, pentru care alții să necăjăsc şi să deznădăjduesc de viață, pentru

[1] Gal. 2: 20.
[2] Col. 3: 5.
[3] 2 Cor. 4: 10.
[4] 2 Cor. 12: 10.

aceastea el să bucura.[1] Deci cei ce nu înțeleg socoteala Apostolului şi nu pricep că la viața cea evanghelicească ne îndeamnă pre noi, îndrăznesc a prihăni pre Pavel ca cum ne-ar rândui noao ceale cu neputință de a să face. Dar însă să se înveațe aceştea câte pricini de a ne bucura cu drept cuvânt prin darul cel mare al lui Dumnezeu ne sânt puse noao înainte. Că ne-am adus ádecă întru ființă, nefiind mai nainte; ne-am făcut după chipul Ziditoriului; minte şi cuvânt ce împlineaşte firea noastră avem, prin carele am cunoscut pre Dumnezeu. Şi frumuseațile zidirii cu bună socoteală înțelegându-le, printr'însele, ca prin oarecare slove, pre înțelepciunea şi purtarea de grijă cea mare a lui Dumnezeu către toate o cetim. Puteare de a deosăbi binele din rău avem; aleagere a lucrului celui de folos şi întoarcere dela cel de vătămare din însăş firea ne-am învățat. După ce ne-am înstreinat dela Dumnezeu prin păcat, iarăş ne-am chemat către apropiiare, izbăvindu-ne din robiia cea necinstită cu sângele celui Unuia-născut. Nădeajdile învierii [ne sânt puse înainte], desfătările bunătăților celor îngereşti, împărățiia ceriurilor, bunătățile ceale făgăduite, şi care covârşesc putearea şi a minții, şi a cuvântului.

Cum nu să cuvine a socoti că aceastea sânt de ajuns pricini de bucurie neîncetată şi de veselie totdeauna, ci a găndi că cel ce robeaşte pântecelui, şi să veseleaşte în cântece, şi să tăvăleaşte pre aşternut moale şi horăiaşte, acesta petreace viață vreadnică de bucurie? Dar eu zic că acestora li să cuvine a să plânge de cei ce au minte. Şi împrotivă, a ferici pre cei ce petrec viața aceasta cu nădeajdea veacului celui ce va să fie şi schimbă pre ceale de aicea cu ceale veacĭnice. Măcar în văpae de vor petreace cei uniți cu Dumnezeu, precum cei trei coconi în văpaia cea vavilonească, măcar cu lei de vor fi închişi, măcar de chit de vor fi înghițiți, şi de noi să cuvine a să ferici, şi ei în bucurie a petreace, nu mâhnindu-se pentru ceale de aicea, ci bucurându-se pentru nădeajdea celor ce ni să păstrează noao mai pre urmă. Căci socotesc că luptătoriul cel bun, după ce odată au hotărât a să nevoi pentru buna credință, trebue să sufere cu bărbăție ranele protivnicilor, pentru nădeajdea slavii céiĭ dela cununi. Că şi în nevoințele ceale de luptă, cei ce s'au obicinuit cu ostenealele luptelor nu să sfiesc de durearea lovirii, ci aspru să pornesc asupra celor împrotivă luptători, pentru pofta laudii, trecând cu vedearea ostenealele ceale ce să fac atuncea la puțină vreame. Aşa celui osârduitoriu spre fapte bune, măcar de i să va întâmpla ceva din ceale mai aspre, nu i să va pricinui întunecare bucuriii. Pentru că *necazul răbdare lucrează, iar răbdarea curățire, iar curățirea nădeajde: iar nădeajdea nu ruşinează*.[2] Pentru aceaia şi aiurea ni s'au poruncit de el întru necazuri să răbdăm şi întru nădeajde să ne bucurăm.[3] Deci credința iaste carea face pre bucurie ca să lăcuiască în sufletul celui osârduitoriu către faptele bune. Dar acestaş Apos-

---

[1] 2 Cor. 11: 27.
[2] Rom. 5: 3-5.
[3] Rom. 12: 12.

tol ne porunceaşte că să cuvine şi a plânge împreună cu cei ce plâng.[1] Şi cătră Galateani scriind, plângea pentru vrăjmaşii crucii lui Hristos.[2] Şi ce trebue a zice pre Ieremia carele plângea[3], şi pre Iezekiil carele din porunca lui Dumnezeu plângeri ale stăpânitorilor scriia[4], încă şi pre mulți din sfinți carii să tânguia? *Vai mie, maică, pentru ce m'ai născut*?[5] Şi: *Vai mie, că au perit cel temătoriu de pre pământ, şi cel ce face bune între oameni nu iaste*.[6] Şi: *Vai mie, că m'am făcut ca cel ce adună pae la secere*.[7] Şi în scurt, cearcă cuvintele drepților, şi de vei vedea pre vreunul că sloboade glas mai de întristare, te vei încredința că toți suspină pentru lumea aceasta şi pentru ticăloasa această viață carea petrec într'însa. *Vai mie, că nemerniciia mea s'au îndelungat*.[8] Că dorință avea să se sloboază şi să fie cu Hristos.[9] Deci ca de o zăticnitoare de bucurie să supără de îndelungarea nemerniciei aceştiia. Davíd încă şi în vierşuri ne-au lăsat noao plângere a priiatenului său Ionáthan, cu carele împreună au plâns şi pre vrăjmaşul său: *Rău îm pare de tine, fratele mieu Ionathan*[10], şi *Featele lui Israil, plângeți pentru Saul*.[11] Că pre acesta îl plânge ca pre cel ce au murit întru păcat, iar pre Ionáthan, ca pre cel ce au fost tovaroş lui până la sfârşitul vieții. Că ce trebue să grăesc cealelalte? Dar au lăcrămat şi Domnul pentru Lazăr[12], au lăcrămat şi pentru Ierusalim.[13] Încă şi fericeaşte pre cei ce plâng.[14]

Şi cum sânt aceastea, zic ei, unite cu acel cuvânt: *Totdeauna bucurați-vă*[15]? Că nu dintru acealeaş începuturi să fac lacrăma şi bucuriia. Că lacrăma are fire a să naşte când să strâmtorează duhul cel dinprejurul inimii, ca de o lovitură, de întâmplarea vreunui lucru fără de veste care să rănească sufletul şi să-l strângă. Iar bucuriia iaste o săltare oarecum a sufletului carele să veseleaşte pentru lucrurile ceale ce să întâmplă după voia lui. Pentru aceaia şi întâmplările ceale ce urmează la trup să deosebesc. Că la cei mâhniți şi trişti fața trupului iaste gălbue şi vânătă şi reace; iar la cei veseli aşăzarea trupului înfloreaşte şi iaste rumenă, mai sărind sufletul şi împingându-să de veselie cătră partea cea de afară. Dar la aceastea zicem că şi plângerile şi lacrămile sfinților pentru dra-

---

[1] Rom. 12: 15.
[2] Filip. 3: 18.
[3] Plânger. lui Ier. 1: 1.
[4] Iez. 2: 10.
[5] Ier. 15: 10.
[6] Mih. 7: 2.
[7] Mih. 7: 1.
[8] Ps. 119: 5.
[9] Filip. 1: 23.
[10] 2 Împ. 1: 26.
[11] 2 Împ. 1: 24.
[12] Io. 11: 35.
[13] Lc. 19: 41.
[14] Mt. 5: 4 şi Lc. 6: 21.
[15] Filip. 4: 4.

gostea cea către Dumnezeu să făcea. Că pururea privind ei la cel iubit, şi pre veseliia cea de acolò loruş crescându-o, iconomisea ceale pentru cei împreună cu dânşii robi, plângând pentru cei ce păcătuia, şi îi îndrepta pre ei prin lacrămi. Şi precum cei ce stau pre ţărmuri, pătimind cu cei ce să îneacă în mare, nu-ş părăsesc întărirea şi neprimejduirea lor întru grija ce fac pentru cei ce să primejduesc, aşa nici cei ce să întristează pentru păcatele vecinilor nu îş pierd veseliia sa. Ci împrotivă, şi mai mare o fac pre ea, învreadnicindu-se de bucuriia Domnului pentru lacrămile ceale pentru fratele. Pentru aceasta, fericiţi cei ce plâng, că ei să vor mângâia[1] şi ei vor râde[2]. Iar râs zice nu pre sunetul ce să face prin fălci întru fierberea sângelui, ci pre blândeaţa cea neamestecată şi curată de tot lucru de întristare. Iar a plânge împreună cu cei ce plâng[3] sloboade Apostolul fiindcă lacrăma aceasta să face ca o sămânţă şi împrumutare a bucuriei céiĭ veacĭnice. Suie-te cu mintea şi vezi aşăzarea cea îngerească, de li să cuvine lor altă aşăzare, afară de a să bucura şi a să veseli căci s'au învreadnicit a sta înaintea lui Dumnezeu şi a să desfăta de frumuseaţa cea negrăită a slavii Ziditoriului nostru. Deci la acea viaţă îndemnându-ne pre noi Apostolul, ne-au rânduit noao să ne bucurăm totdeauna.

Iar către aceaia că au lăcrămat Domnul pentru Lázar şi pentru cetate, aceasta avem a zice, că şi au mâncat, şi au băut, neavând el trebuinţă de aceastea, ci ţie măsuri şi hotaruri ale pătimirilor celor de nevoe ale sufletului lăsându-ţi. Aşa dar şi au lăcrămat, ca să îndrepteaze împuţinarea sufletului şi văetarea cea mare a celor plecaţi spre tânguire şi iubitori de plâns. Că precum orice alt, aşa şi lacrămile au trebuinţă de măsura şi buna rânduială cea din socoteală, pentru carii ádecă trebue să se facă, şi cât, şi când, şi cum. Căci cum că nu era din supărare de patimă lacrăma Domnului, ci spre învăţătura noastră, de acolò iaste arătat: *Lázar, priiatenul nostru au adormit, ci merg să-l deştept pre el.*[4] Carele din noi plânge de priiaten ce au adormit, pre carele puţin mai pre urmă nădăjduiaşte să-l deşteapte? *Lazăre, vino afară.*[5] Şi cel mort să întorcea la viaţă, şi cel legat umbla. Minune în minune: picioarele era legate cu făşi, şi nu să oprea spre mişcare. Că mai mare era ceaia ce întărea decât ceaia ce oprea. Cum dar cela ce vrea să lucreaze unele ca aceastea socotea a fi vreadnic de lacrămi lucrul acela ce s'au întâmplat? Fără numai iaste arătat că, despre toate părţile sprijinind neputinţa noastră, cu măsuri oarecare şi cu hotară au cuprins patimile ceale netrecute şi de nevoe? Pre nemilostivire ádecă, ca pre ceaia ce iaste a hiarălor, depărtându-o; iar pre iubirea de mâhnire şi pre multa plângere ca pre ceaia ce nu iaste a celor viteaji lepădându-o. Pentru aceaia, lăcrămând pentru priiatenul, şi el au arătat că s'au împărtăşit de firea omenească, şi pre noi ne-au slobozit de

[1] Mt. 5: 4.
[2] Lc. 6: 21.
[3] Rom. 12: 15.
[4] Io. 11: 11.
[5] Io. 11: 43.

trecerile preste măsură spre amândoao părțile, fiindcă nu ne lasă nici a ne moloşi cătră patimi, nici a fi iarăş nesimțitori de ceale de întristare. Deci precum au priimit Domnul foamea, hrana cea tare mistuindu-să, şi au luat seatea, umezeala cea din trup cheltuindu-să, şi s'au ostenit, muşchii şi névrile din călătorie prea mult întinzându-se, nu Dumnezeirea de osteneală biruindu-să, ci trupul pre urmările ceale ce din fire urmează priimindu-le, aşa şi lacrăma au priimit-o, lăsând să să facă la trup urmarea cea firească carea să întâmplă când părțile ceale găvăunoase ale creerilor, umplându-se de aburii cei din mâhnire, leapădă afară grăotatea umezelii ca prin oarecare țevi prin pórurile ochilor. Pentru aceaia sunete oarecare, şi amețeli, şi întunecări să fac din auzirile ceale fără de veaste ale vreunor lucruri mâhnicioase, clătindu-să capul de aburii pre carii strângerea cea întru adânc a fierbințelii îi trimite în sus. Apoi, dupre a mea socoteală, precum norul să râsipeaşte în picături, aşa grosimea aburilor în lacrămă. De unde şi răcoreală oarecarea să întâmplă celor mâhniți la plâns, fiindcă nesimțit li să deşartă lor prin plângere îngreoiarea. Şi întăreaşte adevărul cuvântului cercarea celor ce să fac. Căci pre mulți am cunoscut că, în nevoi nesuferite răbdând, cu sila au izvorât lacrăma. Apoi pre unii că au căzut în patimi nesuferite, în apoplixíi sau în slăbănogiri, iar pre alții că desăvârşit au murit, ca o proptea slabă rumpându-să putearea lor de greotatea mâhnirii. Că ceaia ce iaste cu putință a vedea la văpae, că să îneacă ea de fumul său când nu iase el afară, ci să învârteaşte împrejurul eiĭ, aceasta zic că să face şi la putearea ceaia ce iconomiseaşte pre jivină: cum că să veştejaşte ádecă ea de ceale de dureare şi să stinge când nu să face nici o răsuflare afară.

Deci să nu pue înainte spre ajutoriul patimii sale iubitorii de mâhnire pre lacrăma Domnului. Că precum mâncarea aceaia carea au mâncat Domnul nu iaste noao pricină de desfătare, ci împrotivă rânduială şi hotar preaînalt al înfrânării şi al îndestulării, aşa şi lacrăma nu iaste punere de leage de a plânge, ci măsură aşăzată prea cu bun chip şi cuviincioasă, şi dreptariu chipzuit, dupre carele trebue ca cu cinste şi cu bun chip rămâind noi în hotarăle firii, să suferim ceale de întristare. Că nici muerilor, nici bărbaților nu iaste slobodă iubirea de plâns şi lacrăma cea multă, ci cât să se mâhnească pentru ceale de întristare şi să sloboază puțină lacrămă, şi aceasta lin, nu cu hohote, nici cu vaete, nici haina rumpând sau pulbere presărând asupră, nici altceva ca de acest fealiu fără de rânduială făcând din ceale ce să lucrează de cei fără de ştiință cătră ceale cereşti. Că trebue cel curățit cu Dumnezeiasca învățătură să se îngrădească ca cu un zid tare cu dreapta socoteală, şi cu bărbăție şi cu tărie să întâmpine bântuialele unor patimi ca aceastea, şi nu ca întru un loc jos în moliciunea şi slăbirea sufletului să priimească pre mulțimea patimilor ce curge asupră. Că al unui suflet slab şi carele nu are nici o tărie din nădeajdea cea cătră Dumnezeu iaste lucru a să înfrânge tare şi a să supune la ceale de întristare. Că precum viermii să nasc mai vârtos în leamnele ceale mai slabe, aşa întristările răsar în năravurile ceale mai molatice ale oamenilor. Că au doară era Iov cu inima de diamant?

Au doară era ceale din lăuntru ale lui făcute din piatră? I-au murit zeace copii întru o clipă de vreame, zdrobindu-să cu o rană în casa cea de veselie, în vreamea desfătării, clătind asupra lor casa diavolul. Au văzut masă amestecată cu sânge. Au văzut copii carii s'au născut în deosăbită vreame, dar deodată împreună au luat sfârşitul vieții. Nu s'au văetat, nu ş'au smult părul, nu au slobozit vreun glas fără de vitejie, ci au grăit pre acea pururea pomenită mulțămire şi carea de toți să laudă: *Domnul au dat, Domnul au luat; cum au plăcut Domnului, aşa s'au şi făcut; fie numele Domnului binecuvântat*.[1] Au doară omul acela era fără de milostivire? Şi cum? Carele pentru sine zice: *Eu am plâns preste tot năpăstuitul*.[2] Dar oare nu minte aceastea zicând? Ci îl mărturiseaşte pre el adevărul, că lângă cealelalte fapte bune era şi adevărat: *că era*, zice, *omul acela fără de prihană, drept, cinstitoriu de Dumnezeu, adevărat*.[3] Iar tu cu oarecare cântece de jale alcătuite spre întristare te tânguești, şi cu vierşuri de plângere ați topi sufletul tău te ispiteşti. Şi precum al celor ce să îndeletnicesc la tragodíi lucru le iaste plăsmuirea şi gătirea cu care întră la theatruri, aşa socoteşti că şi celui ce plânge cuviincioasă formă îi iaste haina neagră, şi părul soios, şi întunerecul în casă, şi necurățeniia, şi praful, şi cântecul posomorât, care să păzească în suflet rana mâhnirii totdeauna proaspătă. Lasă-le aceastea să le facă cei ce nu au nădeajde[4]; iar tu te-ai învățat pentru cei ce-au adormit întru Hristos că *să samănă întru stricăciune, să va scula întru nestricăciune; să samănă întru slăbiciune, să va scula întru puteare; să samănă trup sufletesc, să va scula trup duhovnicesc*.[5] Pentru ce dar plângi pre cel ce au eşit să-ş schimbe îmbrăcămintea? Nici pre sineți nu te tânguì, ca cum te-ai lipsit de vreun ajutoriu al vieții. *Că mai bine iaste*, zice, *a nădăjdui spre Domnul, decât a nădăjdui spre om*.[6] Nici pre acela îl jăli ca cum ar fi pătimit ceva rău. Că puțin mai pre urmă îl va deştepta pre el trâmbița cea din ceriuri, şi îl vei vedea stând înaintea divanului lui Hristos. Lasă dar aceastea cuvinte de oameni proşti şi neînvățați, ádecă: „Vai de mine ce reale neaşteptate!", şi: „Cine gândiia să se întâmple aceastea?", şi: „Când am socotit să ascunz supt pământ pre preaiubitul mieu cap?" Că pre aceastea şi pre altul de îl vom auzi grăindu-le, să cuvine să ne ruşinăm noi, cei ce ne-am învățat patimile firii ceale de nevoe şi netrecute, şi din aducerea aminte a lucrurilor celor trecute, şi din cercarea lucrurilor celor de față.

Deci nici morțile ceale fără de vreame, nici alte oarecare nevoi care să întâmplă fără de veaste nu ne vor speriia pre noi cândva, de ne vom povățui de învățătura bunei credințe. Precum ádecă: Un fecior am avut copilandru, carele el unul era diadohul bunătăților meale, mângâiarea bătrâneațelor, lauda neamu-

[1] Iov 1: 21.
[2] Iov 30: 25.
[3] Iov 1: 1.
[4] 1 Thes. 4: 13.
[5] 1 Cor. 15: 42-44.
[6] Ps. 117 : 9.

lui, floarea celor de o vârstă cu el, sprijineala casii; întru acest fealiu de vârstă era, carea era cea preadulce şi cu nostimadă; acesta s'au răpit şi s'au dus; şi s'au făcut pământ şi țărână, cel ce puțin mai nainte grăia dulce auzire şi era mai dulce vedeare înaintea ochilor părintelui lui ce l-am născut. Ce dar voiŭ face? Oare să-mi rump haina, şi să priimesc să mă tăvălesc pă jos, şi să mă vaet, şi să țip, şi să mă arăt pre mine la cei ce sânt de față ca un copil care strigă de bătăi şi tremură? Sau la ceale ce de nevoe să fac luând aminte, ádecă că leagea morții iaste netrecută, şi treace deopotrivă prin toată vârsta, şi toate pre rând ceale alcătuite le râsipeaşte, să nu mă turbur de ceaia ce s'au întâmplat, nici să mă răstorn cu mintea, ca un speriiat de vreo rană nenădăjduită, carele mai nainte m'am învățat şi ştiu că, muritoriu fiind, muritoriu copil am avut? Şi cum că nimic din ceale omeneşti nu iaste statornic, nici are fire a rămânea până în sfârşit la cei ce le au? Ci şi cetăți mari şi care atât pentru strălucirea zidirilor, cât şi pentru putearea lăcuitorilor era slăvite, şi pentru ceaialaltă îndestulare a locului şi a târgului vestite, acum numai în dărăpănituri poartă seamnele strălucirii céiĭ vechi. Şi corabi[i] care[1] de multe ori din mare s'au izbăvit, şi de nenumărate ori degrab au înotat, şi nenumărată povară celor ce să neguțătoriia au adus, de o lovire de vânt s'au prăpădit. Şi oşti care de multe ori în războae au biruit pre protivnici, răsturnându-li-să lor fericirea, s'au făcut jalnică vedeare şi povestire. Încă şi noroade întregi şi ostroave care au ajuns la mare puteare şi au râdicat seamne de biruință multe pre uscat, multe şi pre mare, şi au adunat din jafuri multă bogăție, sau de vreame s'au mistuit, sau roabe s'au făcut, schimbându-ş slobozeniia pe robie. Şi în scurt, orice vei zice din realele ceale preamari şi nesuferite, apucând mai nainte viața aceasta are pildele. Deci precum greotățile le cunoaştem şi le socotim după plecările cumpenii, şi deosăbirea aurului cu piiatra frecând o cercăm, aşa, de ne vom aduce aminte de măsurile ceale puse noao dela Domnul, niciodată nu vom cădea din hotarăle înfrânării şi întregii înțelepciuni. Deci când ți să va întâmpla ceva din ceale împrotivă şi nesocotite, mai vârtos cu gătirea minții să nu te turburi, apoi şi cu nădeajdea celor ce vor să fie să faci mai uşoare pre ceale ce sânt acum de față. Că precum cei bólnavi la ochi, depărtând vederile dela ceale preastrălucitoare, le odihneaşte pre flori şi pre erburi verzi, aşa trebue şi sufletul să nu caute neîncetat la pricina cea pricinuitoare de întristare, nici să se lipească de ceale de mâhnire care sânt acum de față, ci să întoarcă ochiul lui la privirea bunătăților celor adevărate. Că aşa să va isprăvi la tine cuvântul ce zice a te bucura pururea, deacă ádecă viața ta pururea va căuta la Dumnezeu iar nădeajdea răsplătirii va uşura ceale de întristare ale vieții. Te-ai necinstit? Dar caută la slava ceaia ce prin răbdare să păstrează în ceriuri. Te-ai păgubit? Dar priveaşte la bogățiia cea cerească şi la vistiiariia ceaia ce ț'ai agonisit-o ție prin lucrurile ceale bune. Te-ai înstreinat din patrie? Dar ai patrie pre Ierusalimul cel de sus. Te-ai lipsit de copil? Dar ai îngeri, cu

[1] În text: *carea*. (N. ed.)

carii vei dănțui împrejurul scaunului lui Dumnezeu şi te vei veseli veselie veacĭnică. Aşa de vei pune împrotiva scârbelor şi a nevoilor celor de acum pre bunătățile ceale ce vor să fie, îți vei păzi ție pre nemâhnirea şi neturburarea sufletului la care ne îndeamnă pre noi punerea de leage a Apostolului. Să nu pricinuiască în sufletul tău bucurii nemăsurate lucrurile omeneşti ceale strălucite şi veselitoare, nici ceale de întristare să smerească înălțimea şi fala lui cu mâhnirile şi cu sfiialele. Că de nu vei fi aşa mai nainte învățat şi deprins la lucrurile ceale ce să întâmplă în viața aceasta, niciodată nu vei viețui viață fără de valuri şi neturburată. Iar aceasta să va isprăvi de tine cu lesnire, de vei avea pre poruncă împreună lăcuitoare carea te sfătuiaşte a te bucura pururea, de vei lepăda ádecă ceale supărătoare ale trupului şi vei aduna veseliile sufletului, şi de vei treace preste simțirea celor ce sânt acum de față şi vei întinde mintea la nădeajdea celor veacĭnice. A cărora şi numai nălucirea şi gândirea iaste de ajuns să umple sufletul de veselie şi să facă să lăcuiască în inimile noastre bucuriia cea îngerească, întru Hristos Iisus Domnul nostru, căruia slava şi stăpânirea în veaci. Amin.

A ACELUIAŞ VOROAVĂ LA MUCENIȚA IULITTA
şi la ceale ce lipsesc din vorba ce s'au zis mai nainte pentru mulțămire

ricina adunării iaste propoveduirea ceaia ce s'au făcut pentru fericita Muceniță. Că v'am vestit voao zioa aceasta, ca pre ceaia ce are pomenirea nevoinții céiĭ mari şi preaviteaze, şi carea pricinuiaşte toată înspăimântarea şi la cei ce au fost de față atuncea la privire, şi la cei ce mai pre urmă aud povestirea celor ce au pătimit. Pre carea aceasta nevoință în trup femeesc o au suferit Iulitta cea preafericită din mueri, de să cuvine a o numi muiare pre ceaia ce cu mărimea sufletului au întrecut neputința firii muereşti. De carea socotesc că mai mult s'au rănit vrăjmaşul nostru cel de obşte, nesuferind a fi biruit de mueri. Carele măcar că să lăuda ceale mari acealea, şi cu mândrie zicea că va clăti toată lumea, şi ca un cuib o va lua, şi ca nişte oao părăsite o va râdica, şi cetăți va pustii,[1] dar s'au arătat biruit de fapta bună muerească, pre carea ispitindu-să în vreamea ispitii a o arăta că nu ar putea din slăbiciunea firii să păzească până în sfârşit buna credință către Dumnezeu, o au aflat prin cercarea cu lucru cum că au fost mai vitează decât firea şi cum că atâta ş'au râs de ceale înfricoşate ale lui, precât el socotea că o va îngrozi pre ea cu ceale cumplite acealea. Că având ea judecată cu oarecarele din cei puternici ai cetății, om lacom şi sâlnic, ce îş adunase luiş bogăție din hrăpire şi jăfuire, carele, după ce tăiase mulțime de pământ şi trăsease la sine dela muiare şi țarini, şi sate, şi dobitoace, şi robi, şi toate ceale ce să afla spre viețuire, au mers la divan, răzămându-să în năpăstuitori şi în martori mincinoşi şi în luarea de mită a judecătorilor. Şi după ce au socotit zioa cea rânduită, şi prístavul chema, şi părtinitorii era gata, când au început ea să arate silniciia omului, şi vrea să povestească chipul averii acelora dintru început şi lungimea vremii carea întăriia stăpânirea, apoi să se jăluiască de sila şi lăcomiia omului, viind el în mijloc au zis că nu trebue să se facă judecata. Că nici iaste cu cuviință a să împărtăşi de drepturile ceale de obşte cei ce nu slujesc dumnezeilor împăraților şi nu să leapădă de credința cea întru Hristos. Şi să părea el că ceale cu dreptate grăiaşte dregătoriului şi ceale de nevoe pune înainte. Şi îndată s'au adus tămâie şi foc, şi s'au zis celor ce să judeca că, de să vor lepăda de Hristos, să dobândească pravilile şi folosul cel dintr'înseale, iar de să vor ținea de credința cea întru Hristos să nu aibă parte nici la divanuri, nici la pravile, nici la ceaialaltă petreacere, ca unii ce sânt necinstiți după pravila stăpânitorilor celor de atuncea.

Ce dar după aceastea? Oare s'au amăgit de bogăție? Sau pentru prigonirea cea către cel ce o nedreptățea au trecut cu vedearea folosul? Sau de primejdiia ceaia ce îi zăcea asupră dela judecători s'au speriiat? Nicidecum. Ci ducă-să,

[1] Is. 10: 13-14.

zice, viața. Prăpădească-să banii. Nici trupul mieu mai bine să nu-mi rămâe, decât a slobozi vreun glas păgânesc împrotiva lui Dumnezeu celuia ce m'au zidit. Şi precât vedea mai mult pre dregătoriul că să sălbătăcea de cuvintele aceastea şi să aprindea la cea mai dupre urmă mânie asupra eiĭ, pre atâta mai mult mulțămiia lui Dumnezeu că, prigonindu-să pentru bani stricăcioşi, s'au arătat că îşi întăreaşte eiĭ dobândirea bunătăților celor cereşti; şi cum că să lipseaşte de pământ, ca să dobândească Raiul; şi cu necinste să osândeaşte, ca să se învreadnicească de cununile slavii; şi trupul i să bate, şi de viața cea vremealnică să lipseaşte, ca să ia nădeajdile ceale fericite, aflându-să cu toți sfinții întru bucuriia împărățiii. Şi după ce, de multe ori întrebată fiind, de multe ori acelaş glas lăsa, roabă a lui Hristos pre sine numindu-să, şi blestema pre cei ce o îndemna la lepădarea de Hristos, atuncea judecătoriul nedreptății nu numai o au lipsit de averile acealea care cu nedreptate şi afară de pravile i să luase, ci şi de însăş viața o au păgubit, precum socotiia, dându-o focului. Iar ea cătră nici una din ceale de veselie ale vieții aceştiia nu alerga aşa cu osârdie precum au venit la văpaia aceaia, şi cu fața, şi cu chipul, şi cu ceale ce grăia, şi cu veseliia ceaia ce înflorea pe afară arătând bucuriia sufletului, îndemnând pre muerile ceale ce sta de față să nu slăbească cătră ostenealele ceale pentru buna credință, nici să pricinuiască slăbiciunea firii, dintru aceaiaş, zicând, sântem frământătură cu bărbații; dupre chipul lui Dumnezeu ne-am făcut precum şi aceştea; priimitoare de fapta bună s'au făcut dela Ziditoriul partea muiarească întocmai cu cea bărbătească. Şi ce? Au nu sântem asemenea de un neam cu bărbații întru toate? Că nu numai carne s'au luat spre facerea muerii, ci şi os din oase. Pentru aceaia tăriia şi putearea şi răbdarea deopotrivă cu bărbații să cuvine să se aducă şi dela noi stăpânului. Aceastea grăind, au sărit în foc. Iar el, cuprinzând trupul sfintei ca o cămară luminoasă, pre suflet l-au trimis în laturea cea cerească şi în lăcuința cea cuviincioasă lui, iar pre cinstitul trup l-au păzit întreg rudeniilor şi celor deaproape. Carele aflându-să pus în tinda céiĭ mai frumoase bisearici a cetății, sfințeaşte cu adevărat locul, sfințeaşte şi pre cei ce merg la locul acela. Că pământul blagoslovindu-să cu venirea fericitii, au slobozit din sânurile sale apă preabună, cât mucenița în loc de maică făcându-să, ca cu oarecarele lapte de obşte hrăneaşte pre cei din cetate. Aceasta şi celor sănătoşi iaste păzitoare, şi celor ce să desfătează cu înfrânare dătătoare de dulceață, şi celor bólnavi mângăiare. Fiindcă pre darul lui Eliseiu ce s'au dat celor din Ierihon,[1] pre acesta ni-l dă noao mucenița, pre sărătura firii de obşte a apelor celor dinprejurul locului mutându-o, prin blagoslovenie, în simțire dulce şi moale şi tuturor priimită. Bărbaților, să nu priimiți să vă arătați cătră buna credință mai de jos decât muerile. Muerilor, să nu rămânéți înapoi de această pildă, ci fără de pricinuire ținéți-vă de buna credință, fiindcă ați luat cu lucru cercare că neajungerea firii cătră nimic din ceale bune nu vă opreaşte pre voi.

---

[1] 4 Împ. 2: 21-22.

Multe pentru mucenița m'am pornit să grăesc, dar cuvântul cel ce s'au început eri de noi, fiindcă au rămas nesăvârşit, nu ne sloboade a ne zăbovi mai mult întru aceastea. Şi mie din fire cu greu îmi cade tot ce nu iaste desăvârşit. Că fără de nostimadă iaste vedearea şi icoana carea are asemănarea pe jumătate, şi nefolositoare osteneala călătoriei când călătorul nu ajunge la sfârşitul ce îi iaste pus de față, nici la stările ceale rânduite. Şi vânatul cel mic întocmai iaste cu nimic. Şi cei ce aleargă în privelişti, de multe ori numai cu un pas rămâind înapoi, s'au scăpat de daruri. Deci şi noi, pomenind eri de cuvintele Apostolului şi nădăjduind că cu puținteale graiuri am descoperit înțeleagerea lor, ne-am aflat că am lăsat mult mai multe decât ceale ce s'au zis. Pentru aceasta socotim că iaste de nevoe voao împlinirea celor ce lipsesc. Deci să zicea de Apostolul: *Pururea vă bucurați, neîncetat vă rugați, întru toate mulțămiți.*[1] Şi pentru aceaia că trebue ádecă pururea a ne bucura, măcar de şi nu de ajuns la această pricină, dar însă de noi din destul s'au grăit în zioa de eri; iar de să cuvine şi neîncetat să ne rugăm, şi iaste cu putință a să face această poruncă, şi voi, cei ce cereți, sânteți gata, şi eu după puteare voiŭ plini ajutoriul şi părtinirea legiuirii aceştiia. Rugăciunea iaste cearere a celor bune carea să face către Dumnezeu dela cei binecredincioşi. Iar cearerea nu o hotărâm negreşit în cuvinte. Că nici socotim cum că Dumnezeu are trebuință de pomenirea cea prin cuvinte, ci cum că ştie, şi necerând noi, ceale ce sânt de folos. Ce iaste dar ceaia ce zicem? Cum că trebue să nu împlinim noi rugăciunea în slovniri, ci în voință mai vârtos a sufletului şi în lucrările faptei bune, care să se întinză în toată viața, să se împlinească putearea rugăciunii. *Că ori de mâncați*, zice, *ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre slava lui Dumnezeu să le faceți.*[2] Când şăzi la masă, roagă-te; când mănânci pâine, împlineaşte mulțămirea către cel ce ț'au dat-o; când sprijineşti cu vin neputința trupului, adu-ți aminte de cel ce îți dă darul spre veseliia inimii şi mângâiarea boalelor. Au trecut trebuința bucatelor? Dar pomenirea Făcătoriului de bine să nu treacă. Când te îmbraci cu cămaşa, mulțămeaşte celui ce o au dat; când pui pre tine haina, creaşte-ți dragostea către Dumnezeu, carele ne-au dăruit noao acoperemânturi cuviincioase şi iarna, şi vara, care şi viața noastră o păzesc, şi grozăviia şi ocara o acopere. S'au plinit zioa, mulțămeaşte celui ce soarele ni l-au dăruit spre slujba lucrurilor celor de zioa, iar foc au dat ca să lumineaze pre noapte şi să slujască la cealelalte trebuințe ale vieții. Noaptea alte pricini de rugăciune să pricinuiască. Când cauți la ceriu şi priveşti la frumuseațele stealelor, roagă-te stăpânului celor ce să văd şi închină-te lui Dumnezeu, preabunului meşter a toate zidirile, carele cu înțelepciune au făcut toate. Când vezi toată firea dobitoacelor cuprinsă de somn, iarăş închină-te celui ce ne-au slobozit pre noi şi fără de voe, prin somn, de neîncetarea ostenelelor, şi prin puțină odihnă iarăş ne-au întors la tăriia puterii.

[1] 1 Thes. 5: 16-18.
[2] 1 Cor. 10: 31.

Deci noaptea să nu-ți fie ție toată ca o soartă deosăbită a somnului, nici să priimeşti ca prin nesimțirea somnului să-ț faci netreabnică viața jumătate, ci să-ți împărțeşti vreamea nopții în somn şi în rugăciune. Încă şi însuş somnul să fie cugetare a bunei credințe. Că obicinuesc oarecum nălucirile ceale din somn de mai multe ori să fie răsunături oarecare şi rămăşițuri ale grijilor celor de zioa. Că în ce fealiu vor fi faptele şi osârdiile vieții noastre, întru acest fealiu nevoe iaste să fie şi visurile. Aşa neîncetat te vei ruga, nu în cuvinte plinind rugăciunea, ci în toată petreacerea vieții unindu-te pre sineți cu Dumnezeu, cât să-ți fie viața ta rugăciune necurmată şi neîncetată. Dar şi *întru toate*, zice, *mulțămiți*. Şi cum iaste cu putință, zic ei, a să face aceasta, ca un suflet mâhnit de nevoi, şi carele oarecum să împunge de simțirea celor de dureare, să nu să pleace spre plângeri şi spre lacrămi, ci pentru ceale ce trebue cu adevărat să se roage să nu i să întâmple, pentru aceastea ca pentru nişte lucruri bune să mulțămească? Că deacă voiŭ pătimi aceastea cu care mă va blestema vrăjmaşul mieu, cum voiŭ putea să mulțămesc pentru dânseale? S'au hrăpit copilul fără de vreame, şi chinuri mai cumplite decât ceale dintâi rănesc pre maică-sa carea să chinuiaşte pentru iubitul său. Cum, lăsând ea plânsurile, va lua glasuri de mulțămire? Cum? Deacă va socoti că copilului celui născut dintr'însa mai aproape tată îi iaste Dumnezeu, şi mai înțelept apărătoriu şi iconom al vieții. Pentru ce dar nu lăsăm la înțeleptul stăpân să-ş iconomisească averile sale după socoteala sa, ci ne scârbim ca cum ne-am lipsi de ceale ale noastre, şi de cei ce au murit ca cum s'ar fi nedreptățit ne iaste milă? Iar tu aceaia să socoteşti, că nu au murit copilul, ci s'au dat înapoi. Nici au murit priiatenul, ci s'au dus în călătorie şi au apucat mai nainte puțin oareşce din calea aceaia pre carea şi noi de nevoe trebue să meargem. Să fie porunca lui Dumnezeu împreună cu tine lăcuitoare, dându-ți neîncetat ca o lumină şi strălucire spre deosăbirea şi judecata lucrurilor carea, de va apuca mai nainte de departe isprăvniciia sufletului tău şi va găti mai nainte socotelile ceale adevărate pentru fiiaştecarele lucru, nu te va lăsa pre tine să te schimbi de nimic din ceale ce să întâmplă, ci va face ca să suferi tare şi neclătit ca o stâncă aproape de mare pre năvălirile vânturilor celor sâlnice şi ale valurilor. Pentru ce nu te-ai obicinuit să cugeți muritoare pentru cel muritoriu, ci ai priimit moartea copilului fără de aşteptare? Când ți s'au vestit ție întâi naşterea copilului, de te-ar fi întrebat cineva ce fealiu iaste cel ce s'au născut, oare altceva ai fi zis, sau că om iaste cel ce s'au născut? Iar de iaste om, arătat că iaste şi muritoriu. Ce lucru dar de mirare iaste deacă au murit cel muritoriu? Au nu vezi soarele că răsare şi apune? Au nu vezi luna că creaşte, apoi dă înapoi şi să sfârşaşte? Au nu vezi pământul că înverzeaşte, apoi să usucă? Care lucru din ceale ce sânt împrejurul nostru iaste stătătoriu? Care are firea nemişcată şi neschimbată? Caută la ceriu, şi vezi pământul. Nici aceastea nu sânt veacĭnice. Că *ceriul şi pământul va treace*, zice, *stealele din ceriu vor*

cădea, *soarele să va întuneca, luna nu îş va da lumina sa*.[1] Ce lucru dar de mirare iaste deacă şi noi, parte fiind a lumii, ne împărtăşim din ceale ale lumii? La aceastea căutând când vine şi preste tine vreo parte din lucrurile ceale de obşte, sufere tăcând, nu fără de pătimire, nici fără de simțire (că ce plată iaste a nedurerii?), ci cu dureare cu adevărat şi cu nenumărate usturimi. Dar sufere ca un viteaz nevoitoriu, arătând putearea şi vitejiia nu numai întru a bate pre împrotivnici, ci şi întru a suferi tare ranele ceale dela dânşii, şi ca un cârmaciu înțelept şi neturburat, din multa iscusință cătră înotarea pre mare, păzindu-ți sufletul drept şi neafundat, şi mai presus de tot viforul. Lipsirea de copilul cel drăgăstos, sau de muiarea cea iubită, sau de altcineva din cei doriți şi cu mare dragoste uniți, nici un rău nu iaste la cel mai nainte socotitoriu şi carele are pre socoteala cea dreaptă povățuitoare a vieții, iar nu umblă dupre vreo obicinuire. Că despărțirea de obicinuire şi dobitoacelor celor necuvântătoare iaste prea cu greu de suferit. Şi am văzut eu oarecând bou lăcrămând la iasle după ce au murit cel împreună cu el păscătoriu şi de un jug. Şi să poate a vedea şi pre cealelalte dobitoace că foarte să țin de obicinuire. Dar tu nu aşa te-ai învățat, nici acest fealiu de sfat ai luat. Ci început de prieteşug şi de dragoste a lua din îndelungata petreacere şi din obicinuirea cea de multă vreame nu iaste cu necuviință; iar a plânge de despărțire pentru petreacerea noastră cea îndelungată iaste cu totul fără de socoteală.

Precum: S'au întâmplat de ai luat muiare părtaşă a vieții, carea îți dă ție toată dezmierdarea vieții carea iaste făcătoare de veselie, pricinuitoare de bucurie, carea creaşte ceale bune şi întru scârbe râdică cea mai multă parte a celor amară. Aceasta fără de veaste hrăpindu-să, s'au dus. Să nu te sălbătăceşti pentru patimă; nici să zici că a celor ce să fac iaste oarecare întâmplare de sineş mişcată, ca cum nu ar fi vreun apărătoriu carele să iconomisească lumea; nici să socoteşti vreun rău ziditoriu, puind în minte-ți dogmele reale din scârba cea preste măsură; ci nici să cazi din hotarăle dreptii credințe. Că de vreame ce v'ați făcut amândoi un trup, multă ertăciune să dă celui ce priimeaşte cu dureri şi cu scârbe despărțirea şi dezghinarea împreunării; dar nu, pentru aceasta, îți iaste ție de folos a gândi sau a grăi ceva din ceale ce nu să cuvin. Căci socoteaşte că Dumnezeu, cel ce ne-au făcut pre noi şi ne-au însuflețit, au dat deosăbită petreacere a vieții fiiaştecăruia suflet, şi altora alte hotară ale eşirii au înfipt. Că pre unul au iconomisit să petreacă cu trupul mai mult, iar pre altul au rânduit să se slobozească din legăturile trupului mai curând, dupre cuvintele ceale negrăite ale înțelepciunii şi ale dreptății lui. Deci precum cei ce cad în închisori, unii să închid la mai multă vreame întru pătimirea temniților, iar alții află mai degrab izbăvirea de acea rea pătimire, aşa şi sufletele, unele mai mult să țin în viața aceasta, iar altele mai puțin, după potriva vredniciei fiiaştecăruia – Dumnezeu, carele ne-au zidit pre noi, văzând mai nainte lucrurile fieştecăruia din noi cu

[1] Mt. 24: 35 şi 29.

înțelepciune şi adânc, şi precum nu poate a ajunge mintea omenească. Nu auzi pre Davíd zicând: *Scoate din temniță sufletul mieu*?[1] Nu ai auzit pentru sfântul, că s'au slobozit sufletul lui?[2] Ce încă şi Simeon, când au luat în brațe pre Domnul nostru? Ce fealiu de glas au slobozit? Au nu că *acum slobozeşti pre robul tău, Stăpâne*?[3] Că la cel ce să sileaşte cătră petreacerea cea de sus mai grea decât toată munca şi decât toată temnița îi iaste viețuirea cea cu trupul acesta. Deci să nu cauți ca rânduialile şi legile ceale pentru suflete să urmeaze desfătării tale; ci socoteaşte pentru cei ce sânt împreunați în viața aceasta, apoi să despart prin moarte, că sânt aseamenea cu călătorii carii merg pre o cale şi pentru petreacerea cea necurmată între dânşii sânt uniți, pentru obicinuirea; carii, după ce vor sfârşi calea cea de obşte pre carea merg împreună şi vor ajunge deaciia acolò unde să desparte, fiindcă trebuința ce au de nevoe acum îi desparte pre amândoi, nu mai şăd ei împreună, pentru obicinuirea, şi să se lenevească de ceale ce le zac înainte, ci aducându-ş aminte de pricina ceaia ce i-au pornit pre ei dintru început, aleargă fieştecarele la sfârşitul şi scóposul său. Deci precum la aceia altul le-au fost scóposul căii, dar li s'au întâmplat lor împrietenirea pre acea călătorie din obicinuire, aşa şi la cei împreunați cu nunta sau cu altă oarecarea soțietate a vieții, deosebit sfârşit al vieții le era pus înainte cu adevărat, dar fiind ei împreunați unii cu alții, sfârşitul vieții cel mai nainte rânduit i-au deosăbit şi i-au despărțit.

Deci a minții céiĭ mulțămitoare şi cu bună cunoştință iaste a nu să îngreoia pentru despărțire, ci a mulțămi pentru împreunarea cea dintru început celui ce au făcut această soartă a însoțirii. Iar tu, şi când îți trăia muiarea, sau priiatenul, sau copilul, sau orice dintru acealea pentru care acum plângi, nu mulțămiiai dătătoriului pentru bunătățile ceale de față, ci tânjiiai pentru ceale ce lipsea. De lăcuiai ádecă numai cu singură muiarea, tânjiiai pentru că nu era acest fealiu de copii în ce fealiu voiai. Iar de era şi copii, pentru că nu erai prea bogat, sau pentru că vedeai pre unii din vrăjmaşi întru îndestulare. Vezi dar, nu cumva noi înşine ne facem noao a fi de nevoe lipsirile de cei iubiți, fiindcă când sânt de față săntem nesimțitori, iar după ce să duc, îi poftim. Că de vreame ce pentru bunătățile ceale dela Dumnezeu, care sânt înaintea noastră, nu mulțămim, de nevoe ni să face noao lipsirea de iale, ca să simțim. Că precum ochii pre lucru[l] cel ce iaste prea aproape nu-l văd, ci au trebuință de oarecarea depărtare măsurată, aşa şi sufletele ceale nemulțămitoare să văd că, când să înstreinează de ceale bune, atuncea simpt darul cel trecut. Căci când să desfăta de ceale bune, nici o mulțămită nu da dătătoriului; iar după lipsire fericesc pre ceaia ce au trecut. Ci nimenea din noi de nici o nevoe şi întâmplare a vieții nu să opreaşte de a mulțămi, de va voì să socotească fiiaştecare lucru cu bună cunoştință. Că

[1] Ps. 141: 8.
[2] Tov. 3: 6.
[3] Lc. 2: 29.

viața fiiaştecăruia din noi are multe pre care poate să le gândească, şi care nu sânt fără de har, de vom priimi să căutăm la ceale mai de jos, şi aşa, din asemănarea cătră cel mai rău, să măsurăm bunul care iaste la noi ce plăteaşte. Slugă eşti? Iaste altul mai de jos decât tine. Mulțămeaşte că eşti mai sus decât unul, că nu te-ai osândit la moară, că nu iai bătăi. Nu vor lipsi nici acestuia pricinile de a mulțămi. Că nu are cătuşi, nu iaste legat în butuc. Cel legat are pre aceasta, că trăiaşte, pricină de ajuns spre mulțămire: veade soarele, răsuflă aerul, pentru aceastea mulțămeaşte. Fără de dreptate te munceşti? Bucură-te pentru nădeajdea celor ce vor să fie. După dreptate te-ai osândit? Şi aşa mulțămeaşte, pentru că aicea te pedepseşti pentru ceale ce ai făcut, iar nu pentru întregi păcatele te păzeşti pentru munca cea veacĭnică. Întru acest chip poate cel cunoscătoriu de facerile de bine şi mulțămitoriu în toată viața şi în toate lucrurile să dea mari mulțămite Făcătoriului de bine pentru bunătățile ceale de față. Iar acum cei mai mulți pătimesc ceaia ce să întâmplă la cei nemulțămitori. Ádecă pre ceale ce sânt de față le necinstesc şi le defaimă, iar pre ceale ce lipsesc le poftesc. Căci nu pre cei mai de jos decât dânşii numărându-i ei, mulțămesc făcătoriului de bine pentru ceale ce au, ci cu asemănarea cătră cei mai de sus, socotind cât sânt mai de jos, aşa să mâhnesc şi prihănesc, lipsindu-se de bunătățile ceale streine ca cum s'ar lipsi de ale lor. Robul să necăjaşte pentru că nu iaste slobod. Cel crescut întru slobozenie, pentru că nu iaste de bun neam, nici din cei vestiți pentru neamul cel bun, nici că are a număra în sus şapte strămoşi carii ş'au cheltuit bogățiia lor la aleşi hrănitori de cai sau la luptători. Cel slăvit cu neamul să scârbeaşte că nu iaste bogat. Cel bogat să mâhneaşte şi să plânge că nu iaste stăpânitoriu de cetăți şi de neamuri. Voevodul, că nu iaste împărat. Împăratul, că nu stăpâneaşte toată partea cea de supt soare, ci sânt neamuri care nu să supun schiptrurilor lui. Şi din toate aceastea să adună aceaia, ádecă a nu să da mulțămire Făcătoriului de bine pentru nici un lucru. Ci noi, lăsând mâhnirile ceale pentru bunătățile ce lipsesc, să ne învățăm să dăm mulțămire pentru ceale ce sânt de față. Să zicem, întru ceale mai posomorâte întâmplări ale lucrurilor, cătră înțeleptul doftor: *Întru necaz mic pedepsirea ta iaste mie*.[1] Să zicem: *Bine iaste mie că m'ai smerit*.[2] Să zicem: *Că nu sânt vreadnice pătimirile vreamii de acum cătră slava cea viitoare carea va să se descopere cătră noi*.[3] Să zicem: *Puține bătăi am luat pentru ceale ce am păcătuit*.[4] Să ne rugăm Domnului: *Ceartă-ne pre noi, Doamne, însă cu judecată, şi nu cu mânie*.[5] Că *judecându-ne dela Domnul, ne certăm, ca nu cu lumea să ne osândim*.[6] Iar în cea mai veselitoare petreacere a vieții, acel glas al lui Davíd să-l zicem: *Ce voiŭ*

---

[1] Is. 26: 16.
[2] Ps. 118: 71.
[3] Rom. 8: 18.
[4] Iov 15: 11.
[5] Ier. 10: 24.
[6] 1 Cor. 11: 32.

răsplăti Domnului pentru toate care mi-au răsplătit mie?[1] Dintru neființă întru ființă ne-au adus; cu cuvânt ne-au cinstit; meșteșuguri ajutătoare vieții noao ne-au dăruit; hrane din pământ scoate; slujire a dobitoacelor noao ne-au dat. Pentru noi ploile, pentru noi soarele; partea plaiului, partea câmpului pentru noi s'au împodobit, carea ne gătează noao scăpări împrotiva vârfurilor munților. Pentru noi curg râurile, pentru noi izvorăsc izvoarăle, marea noao iaste pusă înainte spre negutătorie, bogățiile ceale din metaluri, desfătările ceale despre toate părțile, toată zidirea aducându-ne noao daruri, pentru darul cel bogat și de îndestul al făcătoriului de bine cătră noi.

Și ce trebue să zic ceale mici? Pentru noi Dumnezeu au petrecut între oameni; pentru trupul cel stricat, *Cuvântul trup s'au făcut și s'au sălășluit întru noi*[2]. Cu cei nemulțămitori au petrecut Făcătoriul de bine; cătră cei robiți au venit izbăvitoriul; cătră cei ce șădea întru întunerec au strălucit soarele dreptății; pre cruce s'au râdicat cel fără de patimă; la moarte s'au adus viața; la iad lumina; învierea pentru cei căzuți; duhul punerii de fii, împărțirile darurilor, făgăduințeale cununilor; cealelalte, câte nici iaste cu lesnire a să număra, pentru care aceastea toate cuviincios iaste glasul proroculuі: *Ce vom răsplăti Domnului pentru toate care ne-au răsplătit noao*?[3] Și aceasta iarăș nu s'au zis că „au dat", ci *au răsplătit* dătătoriul de daruri, ca cum nu el întâi dă darul, ci răsplătează celor ce întâi au adus. Că mulțămirea celor ce iau, în loc de facere de bine să socotează. Carele și bani dând, ceare dela tine milostenie prin mâna săracilor; și de va lua ceale ale sale, întreg îți împlinează darul ca pentru ale tale. Ce vom răsplăti dar Domnului pentru toate care ne-au răsplătit noao? Că nu mă las de glasul proroculuі carele bine stă la nedomirire și socotează sărăciia sa, că nu are nimic vreadnic spre răsplătire. Că Domnul, după atâta de mari și strălucite faceri de bine, care cu adevărat nu au covârșire, mult mai multe ni să făgăduiaște, ceale după urmă: desfătarea Raiului, și slavă întru împărăție, și cínsti întocmai cu cínstele îngerilor, și privirea lui Dumnezeu cu mintea: care lucru, la cei ce s'au învreadnicit, iaste vârful bunătăților pre care îl poftează toată firea cea cuvântătoare. Pre care și noi o, de l-am fi dobândit, după ce ne vom curăți de patimile trupului. Cum dar, va zice cineva, soțietatea și dragostea (carea iaste cea întâi din bunătăți și prea desăvârșit, pentru că *plinirea legii iaste dragostea*[4]) o vom arăta-o cătră cei de aproape? Când, întrând la vreunii ce ar fi cuprinși de mari nevoi, nu vom plânge împreună cu ei, nici vom lăcrăma împreună, ci vom mulțămi pentru ceale ce s'au făcut. Că a sa pătimire cu mulțămire a o suferi, are semn și dovedire de răbdare și de suferire; iar pentru nevoi streine a mulțămi lui Dumnezeu iaste a unuia ce să bucură de ceale reale și ațâță pre cei

[1] Ps. 115: 3.
[2] Io. 1: 14.
[3] Ps. 115: 3.
[4] Rom. 13: 10.

scârbiți. Şi mai vârtos când Apostolul ne îndeamnă să plângem cu cei ce plâng.[1] Ce dar vom zice la aceastea? Fără numai iarăş că de nevoe vă vom aduce aminte de cuvintele Domnului, pentru carii ne-au poruncit să ne bucurăm şi pentru carii să plângem. *Bucurați-vă*, zice, *şi vă veseliți, că plata voastră multă iaste în ceriuri*.[2] Şi iarăş: *Fiicile Ierusalimului, nu mă plângeți pre mine, ci plângeți pre fiii voştri*.[3] Deci ne porunceaşte Dumnezeescul cuvânt ca cu drepții să săltăm şi să ne veselim, iar cu cei ce slobod lacrămi din pocăință să plângem şi să ne tânguim, sau să plângem pre cei ce zac fără de simțire de dureare, că nici ştiu cum pier.

Iar pre cel ce plânge pentru moartea oamenilor şi să jăleaşte împreună cu cei ce să tânguesc, pre acesta nu trebue să-l socotim că iaste împlinitoriu poruncii. Că nici laud pre doftorul acela carele, în loc de a ajuta bólnavilor, el să umple de boale; nici pre cârmaciul acela carele, în loc de a stăpâni pre cei ce înoată în corabie, şi a să lupta cu vânturile, şi a scăpa de valuri, şi a mângâia pre cei fricoşi, el varsă şi să sperie împreună cu cei ce nu au cercat şi nu au nici o deprindere de mare. Că întru acest fealiu iaste cel ce întră la cei ce plâng şi nu din folosul cuvântului său dă acelora, ci din necuviința patimilor streine să împărtăşaşte. Că a te mâhni pentru nevoile celor ce plâng urmează. Că aşa te vei arăta pre sine priiaten cătră cei ce pătimesc, deacă nu te vei arăta vesel întru nevoile lor, nici nebăgătoriu de seamă pentru durearile ceale streine; dar nu trebue să eşi mai mult din cuviință împreună cu cei mâhniți, cât şi să te vaeți şi să plângi împreună cu cel ce pătimeaşte, sau întru cealelalte să urmeazi şi să te asemenezi celui întunecat de patimă, precum a te închide pre sine, şi a te cerni împreună, şi a şădea pă jos, şi a nu griji de ras. Că dintru aceastea creaşte mai vârtos nevoia, decât să potoleaşte. Au nu vezi că de să vor adăoga buboele la rane, şi splinele la friguri, cresc durearea; iar mâinile, cu pipăirea lor cea blândă, potolesc durearea? Deci şi tu nu sălbătăci patima cu mergerea ta, nici te aluneca împreună cu cel căzut. Că cel ce râdică pre cel ce zace jos trebue negreşit să fie mai înalt decât cel căzut. Că cel ce deopotrivă au căzut are trebuință şi el de altul carele să-l râdice. Ci a-ți părea rău de ceale ce să fac şi puțin a te mâhni de ceale de întristare să cuvine, însemnând patima sufletului cu fața cea socotitoare şi cucernică carea are îngreuiare; iar a grăi şi îndată a sări la mustrări, ca cum ai sări şi ai călca preste cei ce au căzut şi zac jos, nu să cuvine. (Că îngreuitoare sânt mustrările la cei ce pătimesc cu sufletul de măhnire, şi împreună cu anevoe de priimit, şi fără de puteare spre mângâiare la cei necăjiți sânt cuvintele celor ce nu au nici o simțire de dureare.) Ci lăsând a să tângui şi a să văeta, cu strigări deşarte şi nelucrătoare, după ce va slăbi puțin răul şi să va domoli, atuncea a te apuca de mângâiare cu cuvinte bune şi blânde trebue. De vreame ce şi învă-

[1] Rom. 12: 15.
[2] Mt. 5: 12.
[3] Lc. 23: 28.

țătorii de cai, pre caii cei neînfrânați nu îndată îi strâng în frâe, nici îi trag înapoi (că aşa îi învață a să da înapoi şi a trânti pre călăreți), ci slăbindu-i deodată întâi, şi urmând pornirii lor, după ce îi vor vedea că au cheltuit iuțimea dintru a lor pornire şi silă, atuncea apucându-i domoliți, îi fac deaciia mai supuşi cu meşteşugul. Aşa va fi după cuvântul lui Solomón: *Mai bine a mearge la casa plângerii, decât la casa ospățului*[1]: de va vrea cineva ádecă ca, metahirisind cuvântul cu ştiință şi cu blândeațe, să dea din sănătatea sa la cel ce pătimeaşte, iar nu să tragă din mâhnirea streină ca dintru o boală de ochi.

Deci plângeți cu cei ce plâng. Când vei vedea pre fratele că să tânguiaşte spre pocăința păcatelor, să plângi împreună cu unul ca acesta şi să pătimeşti. Că aşa îți va fi ție ca, întru pătimirile ceale streine, să-ți îndreptezi pre a ta. Că cela ce pentru păcatul aproapelui sloboade lacrămă fierbinte, pre sine s'au vindecat cu aceasta că au plâns pentru fratele. Întru acest fealiu era cela ce zicea: *Mâhnire m'au cuprins despre cei păcătoşi, carii părăsesc leagea ta*.[2] Pentru păcat să plângi. Acesta iaste boală a sufletului şi moarte a aceluia ce iaste fără de moarte; acesta iaste vreadnic de plâns şi de tânguiri fără tăceare; pentru aceasta toată lacrăma să curgă şi să nu lipsească suspinul dintru adâncul inimii trimițându-să. Plângea Pavel pentru vrăjmaşii Crucii lui Hristos.[3] Plângea Ieremia pentru cei ce perea din norod; carele, fiindcă nu era din destul lacrămile ceale din fire, cerea izvor de lacrămi şi starea cea mai de margine. *Şi voiŭ şădea*, zice, *şi voiŭ plânge pre norodul acesta zile multe, pre cei ce pier*.[4] Pre acest fealiu de lacrămi şi pre acest fealiu de plâns fericeaşte Scriptura[5], nu pre cel lesnicios spre toată mâhnirea şi plecat din toată pricina spre tânguiri. Iar acum am văzut pre unii din cei iubitori de dezmierdări că, pentru mulțimea dezmierdării, cu pricină de mâhnire să abat la beție şi pre neînfrânarea lor să ispitesc să o mângâe din cuvintele lui Solomon, carele zice: *Dați vin celor ce sânt în dureri*.[6] Dar cuvântul cel dela Pilde nu dă voe la beție, ci ține viața omenească. Căci, ca să las înțeleagerea cea umbroasă a lui, carele zice „vin” pre veseliia cea cuvântătoare, nici înțeleagerea cea arătată nu are puțină purtarea de grijă, ca nu ádecă cei cu anevoe de mângâiat şi mult plângători, biruindu-se de mulțimea plânsului, să treacă cu vedearea şi să se lase de a purta grija de hrană şi de bucate: ci cu pâine să se întărească inima iubitoriului de mâhnire iar cu vin să se sprijinească putearea cea scăzută. Iar iubitorii de vin şi bețivii, nu potolind mâhnirea, ci reale cu reale schimbând, şi vicleani schimbători făcându-se, schimbă boalele trupului cu boalele sufletului: carii, asemănându-se celor ce potrivesc atârnările ceale ce să fac la dramuri, atâta scad mâhnirea, precât cresc iubirea de dezmierdare.

---

[1] Eccl. 7: 3.
[2] Ps. 118: 53.
[3] Filip. 3: 18.
[4] Ier. 9: 1-2.
[5] Mt. 5: 4.
[6] Pilde 31: 6.

Ci socotesc că vinul trebue să dea ajutoriu firii, şi să nu să dea slobozenie să se bea atâta vin neamestecat, cât să pricinuiască întunecare socotealelor. Că nici să va scurge mâhnirea împreună cu vinul, iar răotatea beției să va adaoge în suflet. Iar deacă doftor al mâhnirii iaste socoteala, cea mai dupre urmă răotate va fi bețiia, fiindcă zăticneaşte vindecarea sufletului. Ci ia în minte iarăş fieştecarea din ceale ce s'au zis, şi vei afla că punerea de leage cea apostolească şi să poate să să facă, şi iaste de folos. Vei înțăleage cum te vei bucura totdeauna de vei urma dreptii socoteale; cum te vei ruga neîncetat, cum vei mulțămi întru toate, şi în ce chip vei mângâia pre cei mâhniți, ca despre toate părțile să fii deplin şi întreg, cu ajutoriul Sfântului Duh, şi cu sălăşluirea darului Domnului nostru Iisus Hristos, căruia slava şi stăpânirea în veacii veacilor, Amin.

VOROAVĂ PENTRU SMERITA CUGETARE

rebuia omul să fi rămas în slava cea dela Dumnezeu, şi ar fi avut înălţime nu prefăcută, ci adevărată, de putearea lui Dumnezeu înălţându-să, de înţelepciunea cea Dumnezeiască strălucindu-să, de viaţa cea veacĭnică şi de bunătăţile eiĭ veselindu-să. Dar, după ce au mutat el pofta slavii céiĭ Dumnezeeşti, şi nădăjduind mai mare, şi silindu-să la ceaia ce nu au putut să ia, au pierdut ceaia ce putea să aibă – mare mântuire îi iaste lui, şi vindecare a boalii, şi întoarcere la starea cea dintâi, a nu fi mândru şi a nu năluci cuprindere de vreo slavă prin sine, ci a ceare dela Dumnezeu. Că aşa va îndrepta greşeala, aşa va vindeca boala, aşa să va întoarce la sfânta poruncă carea o au lăsat. Dar diavolul, cel ce au surpat pre om cu nădeajdea slavii céiĭ mincinoase, nu încetează cu acealeaş zădărâri îndemnându-l, şi nenumărate meşteşugiri la aceasta aflând. Şi pre cuprinderea banilor o arată lui că iaste mare lucru, ca pentru aceasta să se înalţe, şi la aceasta să se sârguiască, care nimic nu foloseaşte la slavă, ci la mare primejdie aduce. Că adunarea banilor iaste pricină de lăcomie, şi avearea lor nimic nu aduce la slava cea bună, ci în zadar orbeaşte, în deşărt înalţă, patimă aseamenea cu o băşică face în suflet. Că umflătura trupurilor celor gúbave nu iaste sănătoasă, nici folositoare, ci bolnăvicioasă, vătămătoare, început de primejdie şi pricină de prăpădire. Întru acest fealiu iaste şi mândriia la suflet. Că nu numai pentru bani să face trufiia, nici numai pentru ceale din bani trufaşe hrane şi haine să mândresc oamenii, puind mease mai presus de trebuinţă, scumpe şi desfătătoare, îmbrăcându-se cu veşminte netrebuincioase, făcând case mari şi împodobindu-le frumos, trăgând după dânşii mulţimi de slugi şi adunări de linguşitori nenumăraţi, ci şi pentru dregătorii, care cu aleagere le dobândesc, mai presus de fire să înalţă. De îi va da norodul vreo dregătorie, de îl va socoti vreadnic de şădearea cea mai sus, şi îi va hotărî lui dregătoriia cea mai înaltă, şi aicea ca cum covârşind ei preste firea omenească, atâta numai nu gândesc că şăd pre nori, aşternut picioarelor lor socotind pre oamenii cei supuşi, şi împrotiva celor ce le-au dat lor dregătoriia mândrindu-se, şi prin cei ce li să pare că sânt ceva, asupra acestora trufindu-se: lucru plin de nebunie făcând, de vreame ce au slavă mai putredă decât visul şi sânt îmbrăcaţi cu strălucire mai deşartă decât nălucirile ceale de noaptea, carea ádecă cu amelinţarea norodului să face, şi cu amelinţarea lui să râsipeaşte. În ce fealiu era nebunul acela, fiiul lui Solomon, cel tânăr cu vârsta, şi mai tânăr cu mintea, cel ce norodului celui ce cerea mai blândă stăpânirea, au îngrozit-o mai cumplită, şi prin îngrozire au pierdut împărăţiia, prin ceaia ce au nădăjduit că să va arăta mai împărat, prin aceasta surpându-să din stăpânirea carea avea.[1] Semeţeaşte încă pre om şi putearea mâinilor, şi grăbniciia picioarelor, şi frumuseaţea trupului, care să cheltuesc de boale şi să mistuesc de vreame, şi nu înţeleage că *tot trupul iarbă, şi toată slava omului ca floarea erbii:*

---

[1] 3 Împ. 12: 1-19.

uscatu-s'au iarba, şi floarea au căzut.[1] Acest fealiu era trufiile uriiaşilor pentru puteare[2], şi mândriia cea luptătoare de Dumnezeu a lui Goliath celui fără de minte[3], şi Adonía cel ce cugeta înalt pentru frumuseaţe[4], şi Avessalóm cel ce să mândrea pentru mărimea părului.[5]

Iar ceaia ce să pare că decât cealelalte bunătăţi care să află la oameni iaste mai mare şi mai cu întărire, iaste înţelepciunea şi socoteala: şi aceasta deşartă are îngâmfarea, şi înălţare face neadevărată, fiindcă, când lipseaşte înţelepciunea cea dela Dumnezeu, întru nimic aceastea să socotesc. Căci cade asupra a însuş diavolului meşteşugirea cea asupra omului, şi nu au ştiut că asupra sa au meşteşugit ceaia ce asupra omului au meşteşugit. Pentru că nimic aşa pre acela nu l-au vătămat, pre carele au nădăjduit că îl va înstreina dela Dumnezeu şi dela viaţa cea veacĭnică, precât pre sine s'au prădat, protivnic lui Dumnezeu făcându-să şi cu moarte veacĭnică osândindu-să; şi cursa asupra Domnului întinzându-o, într'însa s'au prins, răstignindu-să pre crucea aceaia pre carea socotise că îl va răstigni, şi murind cu moartea aceaia cu carea nădăjduisă să omoare pre Domnul. Iar deacă Stăpânitoriul acela al lumii, cel întâi şi mai mare şi nevăzut, izvoditoriul înţelepciunii céiĭ lumeşti, să prinde întru izvodirile sale, ajungând la cea mai dupre urmă neînţelepţie, cu mult mai vârtos ucenicii şi răvnitorii aceluia, măcar nenumărate meşteşugiri de vor întrebuinţa, *zicându-se pre sine a fi înţelepţi, au înnebunit*.[6] Izvodeaşte meşteşugire Faraò spre pierzarea lui Israil, dar nu au ştiut că meşteşugirea aceaia a lui s'au răsipit de unde nu au nădăjduit; şi prunc lepădându-să, pentru porunca lui, spre moarte, pe taină să hrăneaşte în casa cea împărătească, şi surpă putearea lui şi a tot neamul, şi pre Israil îl scoate spre mântuire. Iar Avimeleh, ucigătoriul de bărbaţi, fiiul cel neadevărat al lui Ghedeon, carele au omorât pre cei şaptezeci de feciori adevăraţi, şi lucru înţelept au socotit că au aflat aceasta ce au făcut, spre a ţinea împărăţiia cu întărire, zdrobeaşte pre cei ce i-au ajutat lui la ucidere, dar să zdrobeaşte de dânşii. Şi mai apoi de toate să prăpădeaşte de mâna unii mueri şi de o lovitură de piiatră.[7] Încă şi toţi Iudeii au meşteşugit sfat pierzătoriu pentru dânşii asupra Domnului, zicând: *De îl vom lăsa pre el aşa, toţi vor creade într'însul, şi vor veni Râmleanii, şi vor lua şi locul nostru, şi neamul.*[8] Din sfatul acesta viind la uciderea de Hristos, s'au prăpădit prin ceale ce s'au sfătuit, şi din locul acela mutându-se, şi de legi înstreinându-se, şi de slujbă. Şi în scurt, în nenumărate

[1] Is. 40: 7-8.
[2] Fac. 6: 4 şi Înţel. 14: 6.
[3] 1 Împ. 17: 4.
[4] 3 Împ. 1: 5-6.
[5] 2 Împ. 14: 25-26.
[6] Rom. 1: 22.
[7] Jud. 9: 1-57.
[8] Io. 11: 48.

pilde va cunoaşte cineva că înțelepciunea cea omenească iaste putredă, şi mică mai vârtos şi proastă, decât mare şi înaltă.

Pentru aceasta nimenea bine socotind, nici pentru înțelepciunea sa nu va cugeta înalt, nici pentru cealelalte care mai sus s'au zis, ci să va pleca sfatului celui preabun al fericitii Annii şi al prorocului Ieremiia: *Să nu să laude cel înțelept întru înțelepciunea sa, şi să nu să laude cel tare întru tăriia sa, şi să nu să laude cel bogat întru bogățiia sa.*[1] Dar carea iaste lauda cea adevărată? Şi întru ce iaste omul mare? *Întru aceasta*, zice, *să să laude cel ce să laudă, că înțeleage şi cunoaşte că eu sânt Domnul.*[2] Aceasta iaste înălțimea omului, aceasta iaste slavă şi mărire, a cunoaşte cu adevărat pre cel mare, şi a să lipi de el, şi a căuta slava cea dela Domnul slavii. Că zice Apostolul: *Cel ce să laudă, întru Domnul să se laude*, şi zice el că *Hristos s'au făcut noao înțelepciune dela Dumnezeu, şi dreptate, şi sfințire, şi izbăvire; ca, precum iaste scris: Cel ce să laudă, întru Domnul să se laude.*[3] Că aceasta iaste cea desăvârşit şi deplin laudă întru Dumnezeu, când nici pentru dreptatea sa nu să înalță cineva, ci s'au cunoscut pre sine că iaste lipsit de dreptatea cea adevărată, dar numai cu credința cea întru Hristos iaste îndreptat. Şi să laudă Pavel că au defăimat dreptatea sa, şi caută ceaia ce iaste prin Hristos, ceaia ce iaste dela Dumnezeu dreptate întru credință, ca să-l cunoască pre el, şi putearea învierii lui, şi împărtăşirea patimilor lui, închipuindu-să cu moartea lui, ca doară cumva va ajunge la înviiarea cea din morți.[4] Aicea au căzut toată înălțimea mândriei. Nimic nu ț'au rămas ție spre trufie, o, omule, căruia lauda şi nădeajdea iaste întru aceaia că ț'ai omorât toate ale tale şi ai viețuit viața cea întru Hristos ce va să fie, a căriia pârgă având noi acum, întru aceastea sântem, viețuind întru adevăr cu darul şi cu hărăzirea lui Dumnezeu. Şi *Dumnezeu iaste carele lucrează întru noi şi ca să voim, şi ca să lucrăm, pentru bunavoință.*[5] Dumnezeu, pre înțelepciunea sa cea mai nainte hotărâtă, spre slava noastră o descopere prin Duhul său.[6] Dumnezeu dă putearea cea întru osteneale. *Mai mult decât toți m'am ostenit*, zice Pavel, *însă nu eu, ci darul lui Dumnezeu, carele iaste cu mine.*[7] Dumnezeu scoate din primejdii preste toată nădeajdea omenească. *Singuri*, zice, *întru noi judecata morți[i] am avut, ca să nu fim nădăjduindu-ne spre noi, ci întru Dumnezeu, cel ce înviiază morții; carele dintru atâta de mare moarte ne-au izbăvit pre noi, şi ne izbăveaşte, întru carele nădăjduim că încă ne va şi mai izbăvi.*[8]

---

[1] 1 Împ. 2: 10; Ier. 9: 22.
[2] Ier. 9: 23.
[3] 1 Cor. 1: 30-31.
[4] Filip. 3: 9-11.
[5] Filip. 2: 13.
[6] 1 Cor. 2: 7 şi 10.
[7] 1 Cor. 15: 10.
[8] 2 Cor. 1: 9-10.

Ce dar te înalți pre sine, spune-mi, ca pentru bunătățile tale, în loc de a mulțămi pentru daruri celui ce ți le-au dat? *Că ce ai, care nu ai luat? Iar deacă ai luat, ce te lauzi, ca cum nu ai fi luat?*[1] Nu tu ai cunoscut pre Dumnezeu prin dreptate, ci Dumnezeu te-au cunoscut pre tine, pentru bunătatea. *După ce ați cunoscut*, zice, *pre Dumnezeu, iar mai vârtos după ce v'ați cunoscut de Dumnezeu*.[2] Nu tu pre Hristos l-ai ajuns prin fapta bună, ci Hristos pre tine te-au ajuns prin venirea sa. *Gonesc*, zice, *ca doară voiŭ şi ajunge, pentru că sânt şi ajuns de Hristos*.[3] *Nu voi m'ați ales pre mine*, zice Domnul, *ci eu v'am ales pre voi*.[4] Dar căci te-ai cinstit, te înalți cu mintea, şi pre milă o iai pricină de mândrie? Şi atuncea te vei cunoaşte pre sine cine eşti, precum Adam scoțându-să din Raiŭ[5], precum Saul părăsindu-să de Duhul lui Dumnezeu[6], precum Israil tăindu-să din rădăcina cea sfântă[7]. *Cu credința*, zice, *stai; nu te înălța cu mintea, ci te teame*.[8] Judecată urmează după daru, şi cum ai întrebuințat ceale dăruite, judecătoriul va cerceta. Iar deacă nici aceasta nu pricepi, că daru ai dobândit, ci a ta ispravă faci pre daru, pentru multa nesimțire, nu eşti mai cinstit decât fericitul Apostolul Petru. Nici cu dragostea cea către Domnul vei putea să întreci pre cel ce aşa de tare îl iubiia, cât să voiască să şi moară pentru el. Ci căci au grăit cu socoteală mândră, zicând: *De şi toți să vor zminti întru tine, iar eu niciodată nu mă voiŭ zminti*,[9] s'au dat fricii omeneşti şi au căzut în lepădare, înțelepțindu-să cu greşala, spre teamere şi cucernicie, şi învățându-să să-i fie milă de cei slabi şi bólnavi prin a-ş cunoaşte neputința sa şi a priceape luminat că, precum în mare cufundându-să, s'au sprijinit de dreapta lui Hristos, aşa în viforul zmintelii primejduindu-să să piiară prin necredință, s'au păzit cu putearea lui Hristos, carele i-au şi spus lui mai nainte ceaia ce vrea să se întâmple, zicând: *Simone, Simone, iată satana v'au cerut pre voi, ca să vă cearnă ca grâul, iar eu m'am rugat pentru tine, ca să nu piiară credința ta; şi tu oarecând întorcându-te, întăreaşte pre frații tăi*.[10] Şi Petru, aşa vădindu-să, cu dreptate au dobândit ajutoriul, învățându-să să leapede mândriia şi să fie milostiv către cei slabi. Iar Fariseul acela, cel greu şi foarte mândru, carele nu numai întru sine să semețea, dar şi pre Vameşul înaintea lui Dumnezeu îl prihănea, au pierdut lauda dreptății pentru vina mândriei. Şi s'au pogorât Vameşul mai îndreptat decât el, că au slăvit pre Dumnezeul cel sfânt, şi nici îndrăznea să caute în sus, ci cerea

[1] 1 Cor. 4: 7.
[2] Gal. 4: 9.
[3] Filip. 3: 12.
[4] Io. 15: 16.
[5] Fac. 3: 23-24.
[6] 1 Împ. 16: 14.
[7] Rom. 11: 16-21.
[8] Rom. 11: 20.
[9] Mt. 26: 33.
[10] Lc. 22: 31-32.

numai milostivire, pârâş fiind luiş şi cu chipul, şi cu bătaia în piept, şi cu aceaia că nimic alt nu cerea, fără numai milostivire.[1] Vezi dar şi te păzeaşte de pilda pagubii céiĭ cumplite pentru mândrie. S'au păgubit de dreptate, fiindcă s'au mândrit; au pierdut plata, fiindcă s'au semețit; s'au micşorat decât cel smerit şi păcătos, fiindcă s'au mărit pre sine mai mult decât acela şi nu au aşteptat judecata cea dela Dumnezeu, ci au dat afară pre cea dela sine. Iar tu niciodată să nu te înalți asupra cuiva, nici asupra celor foarte păcătoşi. Izbăveaşte de multe ori smerita cugetare pre cel ce au greşit multe şi mari. Deci să nu te îndreptezi pre sine mai mult decât altul, ca nu cumva îndreptându-te de hotărârea ta, să te osândeşti de cea a lui Dumnezeu. *Nu mă judec pre mine însumi*, zice Pavel, *pentru că nimic pre mine nu mă ştiu vinovat: ci nu întru aceasta m'am îndreptat. Iar cel ce mă judecă pre mine Domnul iaste*.[2]

Socoteaşti că ai isprăvit vreun lucru bun? Mulțămeaşte lui Dumnezeu, şi nu te înălța cu mintea asupra aproapelui. *Iar fapta sa fieştecine să-ş ispitească*, zice, *şi atuncea întru sine numai va avea lauda, iar nu întru altul*.[3] Că ce ai folosit pre aproapele căci ai mărturisit credința, sau ai suferit fugă pentru numele lui Hristos, sau ai răbdat întru ostenealele postului? Nu iaste al altuia folosul, ci al tău. Teame-te de asemănarea căderii diavolului, carele mândrindu-să asupra omului, au căzut supt om şi s'au dat călcare celui călcat. Întru acest fealiu iaste şi cădearea Israilteanilor. Căci rădicându-se şi mândrindu-se asupra neamurilor, ca unor necurate, s'au făcut ei cu adevărat necurați, iar neamurile s'au curățit. Şi dreptatea Iudeilor s'au făcut ca o cârpă a céiĭ ce are curgerea sângelui cea de preste lună[4], iar nelegiuirea şi păgânătatea neamurilor prin credință s'au şters. În scurt, adu-ți aminte de pilda cea adevărată: *Dumnezeu celor mândri le stă împrotivă, iar celor smeriți le dă daru*.[5] Aibi cuvântul Domnului gata: *Tot cel ce să smereaşte să va înălța, şi cel ce să înalță să va smeri.*[6] Să nu te faci ție judecătoriu nedrept, nici să cercetezi spre haru: de ți să va părea că ai vreun lucru bun, acesta numărându-l, iar greşalele de voe uitându-le, nici pentru ceale bune ce lucrezi astăzi mărindu-te, iar pentru ceale reale ce ai făcut mai nainte ertare ție dându-ți. Ci când te înalță pre tine lucrul cel de față, să se aducă întru pomenire cel vechiu, şi vei înceta de îngâmfarea cea nesimțitoare. Şi de vei vedea pre vecinul păcătuind, să nu socoteşti numai aceaia a lui, ci adu-ți aminte şi de câte lucruri bune au făcut sau face, şi de multe ori îl vei afla pre el mai bun decât tine, toate cercetându-le, şi nu din parte numai unile numărându-le. Că nici Dumnezeu din parte numai întru unile nu cercetează pre om. *Că eu*, zice,

---
[1] Lc. 18: 10-14.
[2] 1 Cor. 4: 3-4.
[3] Gal. 6: 4.
[4] Is. 64: 6.
[5] Pilde 3: 34; Iac. 4: 6; 1 Pt. 5: 5.
[6] Lc. 14: 11; 18: 14.

viu să adun lucrurile şi gândurile lor.[1] Şi pre Iosafat mustrându-l oarecând pentru păcatul cel de faţă, au pomenit şi de ceale isprăvite de el, zicând: *Ci cuvinte bune s'au aflat întru tine*.[2]

Aceastea şi ceale ca aceastea să ne cântăm noao împrotiva mândriei totdeauna, surpându-ne pre noi ca să ne înălţăm, urmând Domnului, celui ce s'au pogorât din ceriu în cea după urmă smerenie, şi împrotivă, din smerenie rădicându-ne întru înălţime minunată. Că pre toate ceale ale Domnului le aflăm că ne învaţă la smerita cugetare. Prunc fiind, îndată s'au culcat în peşteră, şi nici pre pat, ci în iasle; în casă au fost de teslariu, şi de maică săracă; să supunea maicii şi logodnicului eiĭ; să învăţa, auziia acealea de care nu avea trebuinţă; întreba, dar prin întrebare era minunat pentru înţelepciunea; să supunea lui Ioann şi botez priimea Stăpânul dela rob; la nimenea din cei ce să scula asupră nu să împrotivea, nici cu stăpânirea cea nespusă carea avea, îngrozea, ci ca unor mai puternici da loc, şi la stăpânirea cea vremelnică pre putearea eiĭ o lăsa; înaintea Arhiereilor sta în chip de om ce să judecă, la dregătoriu să aducea şi judecată suferea, şi fiind cu putinţă să mustre pre năpăstuitori, cu tăceare răbda năpăstuirile, să scuipa de robi şi de slugi preaproaste, la moarte să da, şi moarte carea la oameni era prea de ruşine. Aşa au trecut ceale ale omului toate, dela naştere până la sfârşit, ádecă întru acest fealiu de smerite lucruri au petrecut toată viaţa. Şi după atâta smerită cugetare, mai pre urmă îş arată slava, slăvind împreună cu sine pre cei ce împreună s'au necinstit. Dintre carii cei întâi sânt fericiţii ucenici, carii săraci şi goli au alergat în toată lumea: nu întru înţelepciunea cuvântului, nu cu mulţime de următori după dânşii, singuri şi rătăciţi şi pustii, străbătând pământul şi marea, bătându-se cu toiage, împroşcându-se cu piiatre, izgonindu-se, şi mai apoi de toate omorându-se. Aceastea ne sânt noao învăţăturile ceale părinteşti şi Dumnezeeşti; la urmarea acestora să venim, ca din smerita cugetare să ne răsară noao slava cea veacĭnică, darul cel desăvârşit şi adevărat al lui Hristos.

Cum dar vom părăsi îngâmfarea cea pierzătoare a mândriei şi ne vom pogorî în smerita cugetare cea mântuitoare? Deacă întru toate ne vom nevoi la lucrul acesta şi nimic nu vom treace cu vedearea, ca cum nici o vătămare de acolò nu vom priimi. Că cu lucrările şi îndeletnicirile să aseamănă sufletul, şi către ceale ce face să formăluiaşte şi să preface. Să-ţi fie ţie şi chipul cel de afară, şi haina, şi umbletul, şi şădearea, şi aşăzarea hranii, şi gătirea aşternutului, şi casa, şi vaseale ceale din casă toate lucrate spre prostime. Încă şi cuvântul, şi cântarea, şi întâlnirea aproapelui, şi aceastea să privească mai mult spre smerenie, decât spre îngâmfare. Nu-mi arăta în cuvânt mândrii sofisticeşti, nici în cântări glăsuiri dulci preste măsură, nici vorbe trufaşe şi greale, ci întru toate scade din mărime. Fii bun către priiaten, blând către ai casii, îngăduitoriu către cei dârzi şi

---

[1] Is. 66: 18.
[2] 2 Paral. 19: 3.

semeți, iubitoriu de oameni şi milostiv cătră cei smeriți, mângâind pre cei ce sânt întru nevoi, cercetând pre cei întru chinuri, pre nici unul, în scurt, trecând cu vedearea, dulce în heretisire, veasel în răspuns, cu priceapere, leasne apropiiat cătră toți, nici povestind laude ale tale, nici pre alții făcându-i să spue, nici cuvânt necinstit priimind, acoperind câte va fi cu putință din bunătățile tale, iar pentru păcate prihănindu-te pre tine, neaşteptând mustrările altora, ca să te faci ca dreptul carele singur iaste pârâşul său în cuvântarea cea dintâi[1], ca să fii ca Iov, carele nu s'au ruşinat de multa mulțime a gloatei céiĭ din cetate a-ş mărturisi greşeala sa înaintea lor.[2] Nu fii greu întru mustrări, nici degrab, nici cu patimă mustrând (că acest lucru iaste dârz şi semeț), nici pentru mici osândind, ca cum tu ai fi desăvârşit drept. Pre cei ce cad întru vreo greşală ia-i şi duhovniceaşte îi îndreptează, precum Apostolul sfătuiaşte, *păzindu-te pre tine ca să nu cazi şi tu în ispită*[3]. Atâta osârdie fă ca să nu te slăveşti de oameni, precâtă alții fac ca să să slăvească, deacă îți aduci aminte de Hristos carele zice că iaste pagubă a plății céiĭ dela Dumnezeu arătarea cea de bunăvoe la oameni şi a face bine ca să să vază de oameni. *Că îş iau*, zice, *plata sa*.[4] Deci să nu te păgubeşti pre tine vrând a te arăta înaintea oamenilor. De vreame ce Dumnezeu iaste mare privitoriu, iubeaşte a te slăvi înaintea lui Dumnezeu. Că luminată dă plata. Dar te-ai învreadnicit de a fi mai mare şi a şădea mai sus, şi te cinstesc oamenii şi te slăvesc? Fă-te întocmai cu cei supuşi, *nu ca cum ai stăpâni clirosul*[5], zice, nici ca stăpânitorii cei lumeşti. *Că cel ce voiaşte să fie întâi*, au poruncit Domnul, *să fie tuturor slugă*.[6] Şi, ca să zic în scurt, aşa să alergi după smerenie, ca un poftitoriu al eiĭ. Pofteaşte-o pre ea, şi te va slăvi. Întru acest chip vei călători bine cătră slava cea adevărată carea iaste între îngeri, carea iaste la Dumnezeu. Şi te va mărturisi pre tine Hristos ca pre un ucenic al său înaintea îngerilor,[7] şi te va slăvi, de vei fi următoriu smereniei lui, carele zice: *Învățați-vă dela mine că sânt blând şi smerit cu inima, şi veți afla odihnă sufletelor voastre*[8]: căruia slava şi stăpânirea în veacii veacilor, Amin.

[1] Pilde 18: 17.
[2] Iov 31: 34.
[3] Gal. 6: 1.
[4] Mt. 6: 2.
[5] 1 Pt. 5: 3.
[6] Mc. 10: 44.
[7] Lc. 12: 8.
[8] Mt. 11: 29.

VOROAVĂ ÎMPROTIVA CELOR CE SĂ MÂNIE

recum la poruncile doftorilor, când vor fi cu bună chipzuială şi dupre cuvântul meşteşugului, după cercare mai vârtos să arată folosul cel dintr'însele, aşa la sfătuirile ceale duhovniceşti, când mai vârtos vor avea poruncile pre sfârşit martur, atuncea să veade înțelepciunea şi folosul lor spre îndreptarea vieții şi săvârşirea celor ce să supun. Căci auzind noi pre Pilde curat hotărând că *mâniia piiarde şi pre cei înțelepți*[1]; auzind încă şi pre sfătuirile apostoliceşti: *Toată iuțimea şi mâniia şi strigarea să se leapede dela voi, împreună cu toată răotatea*[2]; şi pre Domnul zicând că *cel ce să mânie în zadar asupra fratelui său, vinovat iaste judecății*[3], acum, când am venit în cercarea patimii carea nu s'au făcut întru noi, ci de afară ca o furtună nenădăjduită au căzut asupra noastră, atuncea mai vârtos am cunoscut cât sânt de minunate Dumnezeeştile porunci. Că după ce am dat noi loc mâniei ca o treacere unii curgeri de apă reapede, şi am înțeles întru linişte pre turburarea cea urâtă a celor cuprinşi de patimă, atuncea am cunoscut cu lucru pre buna-chipzuire a cuvântului acestuia, că *omul mânios nu iaste cu bună cuviință*.[4] Că după ce o dată va împinge patima pre socoteală, şi va lua ea stăpânirea sufletului, sălbătăceaşte cu totul pre om, şi nici om a fi nu-l lasă, fiindcă nu mai are el ajutoriul cel din partea sufletului cea cuvântătoare. Că ceaia ce iaste otrava la ceale otrăvitoare, aceasta să face mâniia la cei ce să aspresc şi să iuțesc. Că să turbează ca câinii, sar ca scorpiile, muşcă ca şărpii. Obicinuiaşte şi Scriptura pre cei stăpâniți de patima aceasta a-i numi cu numirile hiarălor acelora cu care ei pre sine prin această răotate s'au asemănat. Căci *câini muți carii nu pot lătra*[5], şi *şerpi, pui de năpârcă*[6], şi ceale ca de acest fealiu îi numeaşte. Că cei ce sânt gata spre stricarea cea între dânşii şi spre vătămarea cea asupra celor de un neam, cu cuviință să pot număra cu hiarăle ceale otrăvitoare care din fire neîmpăcată urăciune au cătră oameni. Pentru mânie să fac limbi neînfrânate şi guri nestrejuite, mânii nestăpânite, ocări, înjurături, prihăniri, bătăi; şi cealelalte, câte nu să pot număra, sânt patimi născute din iuțime şi din mânie. Pentru mânie şi sabiia să ascute; moarte de om, de mână de om să îndrăzneaşte de să face. Pentru aceasta frații nu s'au conoscut unii pre alții, iar părinții şi fiii au uita firea. Pentru că, cei mânioşi, întâi nu să cunosc pre sine, apoi şi pre toți împreună, şi pre rudenii, şi pre prieteni. Că precum şanțurile, curgând la vale spre băi, trag tot ce să întâmplă, aşa pornirile ceale silnice şi nețінute ale celor ce să mânie asupra tuturor deopotrivă năvălesc. Nu sânt căruntețile cinstite la cei mânioşi, nu fapta bună a vieții, nu apropiiarea neamului, nu darurile ceale

---

[1] Pilde 15: 1.
[2] Ef. 4: 31.
[3] Mt. 5: 22.
[4] Pilde 11: 25.
[5] Is. 56: 10.
[6] Mt. 23: 33.

de mai nainte, nu altceva din ceale cinstite. Nebunie oarecarea ce ține la puțină vreame iaste mâniia. Cei mânioşi şi la primejdie arătată de multe ori să aruncă pre sine, pentru silința cea spre izbândire trecând cu vedearea folosul lor. Căci ca de o streache de pomenirea celor ce i-au mâhnit împungându-se ei, pentru că clocoteaşte întru dânşii mâniia şi sare, nu încetează mai nainte până a nu da vreun rău celui ce i-au zădărât, sau poate şi a lua [ei înşişi] ceva, de să va întâmpla, precum de multe ori ceale ce să aruncă cu sila pătimesc ceva mai mult decât fac [altora], zdrobindu-se de ceale împrotivă aspre de care să lovesc.

Cine va putea să spue răotatea aceasta? Cum cei plecați spre mânie, de cea mai mică pricină aprinzându-se, strigând şi sălbătăcindu-să, şi decât care din ceale otrăvicioase nu mai fără de ruşine pornindu-se, nu stau, mai nainte până ce nu iuțimea lor, ca o băşică de pre apă spărgându-să, prin oarecarele mare şi nesuferit rău să va răsufla aprinderea. Că nici ascuțitul sabiii, nici focul, nici altceva din ceale înfricoşate nu iaste de ajuns să oprească pre sufletul cel turbat de iuțime, întocmai ca şi pre cei stăpâniți de draci, de carii nimic nici cu chipul cel de afară, nici cu aşăzarea sufletului nu să deosebesc cei mânioşi. Căci poftind ei a-i mâhni împrotivă pre cei ce i-au mâhnit, hierbe împrejurul inimii sângele, ca de o silă de foc învârtindu-se şi clocotind; şi în fața înflorind, în altă formă au arătat pre cel mânios, pre fața cea obicinuită tuturor şi ştiută ca o máscără la clup schimbându-o. Că ochii acelora, cei chiiar ai lor şi obicinuiți, nu să cunosc, căutătura iaste turburată şi foc sloboade; şi ascute dinții, ca porcii cei ce năpădesc asupră; fața vânătă şi sângeroasă, mărimea trupului umflată, vinele să rump, fiindcă să clăteaşte duhul de turburarea cea din lăuntru; glasul aspru şi întins, şi cuvântul cade fără de însemnare şi în zadar, fiindcă nu iase câte puțin, nici cu bună rânduială, nici cu bună însemnare. Iar când mâniia să va aprinde asupra celor ce o zădărăsc, ca o flacără de mulțimea leamnelor, şi va ajunge la nevindecare, atuncea dar, atuncea iaste a vedea vederi care nici cu cuvântul pot a să spune, nici cu lucru a să suferi: mâini care să râdică asupra celor de un neam şi să aduc preste toate părțile trupului, picioare care azvârlă fără de milostivire împrotiva părților celor prea de nevoe şi primejduicioase, şi tot ce să va arăta, să face turbării aceştiia armă. Iar deacă şi din împrotivă vor afla ei pre cea întocmai răotate oştindu-să asupră, ádecă altă iuțime şi turbare deopotrivă, aşa ciocnindu-se ei, au făcut unul altuia şi au pătimit câte cu cuviință iaste a pătimi cei ce să stăpânesc de acest fealiu de drac. Că ciuntiri de mădulări, sau şi morți de multe ori, răsplătiri ale iuțimii au suferit cei ce să bat. Acela au început a aduce asupră mâini nedreapte, acesta au izbândit împrotivă, acela au lovit a doao oară, acesta nu s'au lăsat. Şi trupul să zdrumică de bătăi, iar mâniia nu lasă să simță usturimea. Că nu au vreame a simți ceale ce pătimesc, fiindcă tot sufletul lor iaste pornit spre izbânda celor ce i-au mâhnit.

Să nu vindecați cu răul pre rău, nici să vă ispitiți să vă întreceți unul pre altul cu nevoile. Că întru întrecerile ceale reale, mai ticălos iaste cel ce au biruit, pentru că să duce având cea mai multă parte a păcatului. Deci să nu te faci

platnic realii refenéli, nici realii împrumutări mai rău împlinitoriu. Te-au ocărât cel ce s'au mâniiat? Fă să înceteaze răul cu tăcearea. Iar tu ca o curgere de apă pre iuțimea aceluia priimindu-o în inima ta, te asemeni vânturilor carii cu suflarea cea împrotivă dau înapoi ceaia ce li s'au adus. Să nu întrebuințezi învățătoriu pre vrăjmaşul, nici ceaia ce urăşti, aceaia să urmezi şi să faci; nici să te faci ca o oglindă a celui mănios, pre chipul aceluia arătându-l întru sine. Roşu iaste acela; dar tu nu te-ai roşit? Ochii aceluia sânt sângeroşi; dar ai tăi, spune-mi, caută lin? Glasul aceluia iaste aspru; dar al tău iaste blând? Nici răsunarea ceaia ce să face în pustietăți nu să întoarce aşa întreagă cătră cel ce au grăit, precum să întorc ocările cătră ocărâtoriul. Iar mai vârtos glasul acelaş au venit, iar ocara cu adaos s'au întors. Căci ca ce fealiu ocărându-se între sineşi, grăesc împrotivă? Acela i-au zis neînsemnat, şi din neînsemnați născut, iar acesta l-au numit slugă din slugi; acesta i-au zis sărac, acela cerşătoriu; acesta i-au zis neînvățat, acela nebun, până când ocările lor ca nişte săgeți să vor sfârşi. Apoi, după ce vor arunca toată ocara prin gură, aşa deaciia să pornesc la izbândirea cea prin lucruri. Că mâniia râdică vrajbă, iar vrajba naşte ocări; iar ocările bătăi, iar bătăile rane, iar din rane de multe ori urmează morți. Din începutul cel dintâi să oprim răul, scoțând din suflete în tot chipul iuțimea, că aşa vom putea pre ceale mai multe din răotăți, împreună cu patima aceasta, ca împreună cu oarecarea rădăcină şi început să le tăiem. Te-au ocărât? Dar tu grăiaşte-l de bine. Te-au lovit? Dar tu rabdă. Te scuipă şi de nimic te socoteaşte? Dar tu pune în minte pentru sine că din pământ eşti, şi în pământ iarăş te vei întoarce. Că cela ce să va îngrădi pre sine cu aceastea cuvinte, toată necinstea o va afla mai jos de adevăr. Că aşa şi vrăjmaşului vei face neputincioasă izbândirea, arătându-te pre sine nerănit de ocări, şi ție îți vei pricinui mare cununa răbdării, pre turbarea altuia făcându-o pricină a răbdării tale. Pentru aceaia, de te vei pleca mie, şi să mai adaogi la acealea ocări ce să aduc asupră-ți. Neînsemnat țe-au zis, şi necinstit, şi om de nimic? Dar tu zi că eşti *pământ şi cenuşă*.[1] Nu eşti mai cinstit decât părintele nostru Avraam, carele cu aceastea să numiia pre sine. Neînvățat țe-au zis şi sărac, şi de nici o cinste vreadnic? Dar tu zi că eşti vierme, şi ai naşterea din gunoiu, grăind cuvintele lui Davíd.[2] Lângă aceastea adaoge şi fapta cea bună a lui Moisì. Acela, ocărât fiind de Aaron şi de Maria, nu au făcut pâră la Dumnezeu asupra lor, ci s'au rugat pentru dânşii.[3] Al cărora mai vârtos voeşti să fii ucenic? Al bărbaților celor iubitori de Dumnezeu şi fericiți, sau al celor plini de duhul răotății? Când să va porni asupra ta ispita ocării, să te socoteşti pre tine că te judeci: Oare prin îndelunga răbdare te apropii cătră Dumnezeu, sau prin iuțime alergi la protivnicul? Dă vreame gândurilor tale să aleagă partea cea bună. Că sau l-ai folosit ceva şi pre acela cu pilda blândeații, sau mai tare ai izbândit prin treacerea cu vedearea. Că ce poate

[1] Fac. 18: 27.
[2] Ps. 21: 7.
[3] Num. 12: 1-13.

fi mai cu dureare vrăjmaşului, decât a vedea pre vrăjmaşul său mai presus de ocări? Nu-ți surpa socoteala ta, nici suferi să te prinzi de ocărâtori. Lasă-l pre el să latre asupra ta în zadar, întru sine să crape. Că precum cel ce bate pre cel ce nu simte dureare, pre sine să pedepseaşte (că nici asupra vrăjmaşului n'au izbândit, nici mâniia nu o au încetat), aşa cel ce ocăraşte pre cel ce nu ia [seama] de ocări, nu poate să afle mângâiare a patimii. Ci împrotivă, precum am zis, să şi scârbeaşte şi să turbură. Că cu care numiri fiiaştecarele din voi îndată din ceale de față să numeaşte? Acela ocărâtoriu, iar tu mare la suflet; acela mânios şi cumplit, iar tu îndelung-răbdătoriu şi blând. Acela să va căi pentru ceale ce au vorbit, iar tu niciodată nu te vei căi pentru fapta bună.

Ce trebue a grăi ceale multe? Aceluia ocara i-au închis pre împărățiia cerului. Că *ocărâtorii împărățiia lui Dumnezeu nu o vor moşteni*.[1] Iar ție tăcearea țe-au gătit pre împărăție. Că *cela ce va răbda până în sfârşit, acela să va mântui*.[2] Iar de vei răsplăti, şi întocmai te vei face cu ocărâtoriul, ce vei răspunde spre îndreptare? Oare că el întâi te-au zădărât? Şi de care ertare iaste vreadnic lucrul acesta? Că nici curvariul, de va muta vina la curvă, ca cum ea l-au zădărât la păcat, nu să va osândi mai puțin. Nici cununi sânt fără împrotivă-luptători, nici surpări fără vrăjmaşi. Ascultă pre Davíd grăind: *Când au stătut păcătosul înaintea mea*, nu zice că „m'am turburat”, nici „i-am izbândit”, ci, *am amuțit şi m'am smerit, şi am tăcut din bunătăți*.[3] Iar tu te necăjăşti pentru ocară, ca pentru ceaia ce iaste rea, dar urmezi iarăş eiĭ, ca unui lucru bun. Că iată ai pătimit ceaia ce prihăneşti. Sau pre lucru[l] rău cel strein preabine îl vezi, iar pre lucru[l] cel urât al tău nicăirea nu-l pui? Rău lucru iaste ocara? Fugi de urmare. Căci aceaia, ádecă că au început întâi altul, nu iaste de ajuns spre îndreptare. Ci mai cu dreptate iaste, precum eu socotesc, şi a creaşte urgiia. Pentru că acela nu au avut pildă carea să-l înțelepțească, iar tu, văzând pre cel ce să mânie că face lucruri necuviincioase, nu te-ai păzit a nu te asemăna lui, ci te iuțeşti, şi te necăjeşti, şi te mânii împrotivă. Şi să face turburarea ta îndreptare celui ce s'au mâniiat întâi. Că cu aceastea care faci, şi pre acela îl izbăveşti de vină, şi pre tine te osândeşti. Că de iaste lucru rău mâniia, pentru ce nu te-ai abătut dela rău? Iar de iaste ea lucru vreadnic de ertare, pentru ce te necăjeşti asupra celui ce să mânie? Pentru aceaia, de ai venit mai pre urmă spre răsplătire, nimic nu te va folosi aceasta. Că nici la luptele ceale de încununare nu să încununează cel ce au început luptele, ci cel ce întreace şi biruiaşte. Şi deci să osândeaşte nu numai cel ce au început răul, ci şi cel ce au urmat povățuitorului celui rău la păcat. Deacă te-au numit sărac, de spune adevărul, priimeaşte adevărul; iar de minte, ce iaste către tine ceaia ce să zice? Nici către laudele ceale mai presus de adevăr să nu te moloşeşti şi să slăbeşti, nici către ocările ceale ce nu să ating de

[1] 1 Cor. 6: 10.
[2] Mt. 10: 22.
[3] Ps. 38: 2.

tine să nu te sălbătăceşti. Nu vezi săgeţile, cum au fire la ceale tari şi care să împrotivesc a întra, iar la ceale moi şi care să înduplecă, a-ş înfrânge pornirea? Aşa socoteaşte că iaste şi ocara. Cel ce să împrotiveaşte, priimeaşte la sine; iar cel ce să înduplecă şi să supune, cu moliciunea şi blândeaţa năravului au răsipit răotatea ce să aduce asupra lui. Ce te turbură pre tine numirea săracului? Adu-ţi aminte de firea ta. Că gol ai întrat în lume, gol şi te vei duce.[1] Şi ce iaste mai sărac decât cel gol? Nici un rău nu ai auzit, deacă nu pre ceale zise le vei socoti ale tale. Cine cândva s'au tras la închisoare pentru sărăcie? Nu a fi sărac iaste lucru de ocară, ci a nu suferi sărăciia cu bărbăţie. Adu-ţi aminte de Stăpânul, că bogat fiind, au sărăcit pentru noi.[2] De te va numi fără de minte şi neînvăţat, adu-ţi aminte de ocările Evreilor cu care au ocărât pre înţelepciunea cea adevărată: *Samarinean eşti, şi drac ai*.[3] Deci, de te vei mâniia, ai adeverit ocările. Că ce iaste mai fără de socoteală decât mâniia? Iar de vei rămânea neturburat de mânie, ai ruşinat pre cel ce te-au ocărât, cu lucru arătând tu pre înfrânare şi înţelepciune. Te-ai lovit preste obraz cu palmă? Dar şi Domnul.[4] Te-ai scuipit? Ci şi Stăpânul nostru.[5] Că nu ş'au întors faţa sa de către ruşinea scuipărilor.[6] Te-ai năpăstuit? Dar şi Judecătoriul.[7] Ţe-au rupt cămaşa? Au dezbrăcat şi pre Domnul mieu,[8] şi i-au împărţit hainele lui loruş.[9] Încă nu te-ai osândit, încă nu te-ai răstignit. Mult eşti departe ca să ajungi la urmarea lui.

Fiiaştecare dintru aceastea să vie în mintea ta şi să potolească fiiarberea. Că acest fealiu de mai nainte gătiri şi aşezări, ca pre nişte săltări şi bateri ale inimii râdicând, în bună stare şi linişte întorc pre gânduri. Şi aceasta iaste cu adevărat ceaia ce s'au zis de Davíd: *Gătitu-m'am, şi nu m'am turburat*.[10] Trebue dar mişcarea cea turbată şi nebună a sufletului a o potoli cu aducerea aminte a pildelor fericiţilor bărbaţi. Cum marele Davíd cu blândeaţe au suferit ocărârea lui Semei. Că nu da vreame mâniei să să mişce, la Dumnezeu aducând el socoteala. Că zice: *Domnul au zis lui Semei să bleasteme pre Davíd*.[11] Pentru aceaia, când să numiia *bărbat al sângiurilor şi bărbat fără de leage*[12], nu să necăjiia asupra aceluia, ci să smeriia pre sine, ca cum dupre vrednicie l-au întâmpinat pre el ocara. Deci doao aceastea leapădă dela tine: nici pre tine să te judeci vreadnic de lucruri mari, nici pre vreunul din oameni să-l socoteşti că

[1] Iov 1: 21.
[2] 2 Cor. 8: 9.
[3] Io. 8: 48.
[4] Io. 18: 22.
[5] Mc. 15: 19.
[6] Is. 50: 7.
[7] Mt. 27: 28.
[8] Mt. 27: 28, 31.
[9] Ps. 21: 19; Mt. 27: 35.
[10] Ps. 118: 60.
[11] 2 Împ. 16: 10.
[12] 2 Împ. 16: 7.

iaste mult mai de jos decât tine cu vredniciia. Că aşa niciodată mâniia nu să va scula asupră, întru necinstile ceale ce să aduc asupra noastră. Aspru lucru iaste ca, cel ce au dobândit faceri de bine şi iaste datoriu pentru mari daruri, lângă a fi nemulţămitoriu, a alerga el întâi la a ocărî şi a necinsti. Aspru iaste cu adevărat, dar mai mare iaste răul la cel ce face, decât la cel ce pătimeaşte. Acela să ocărească, dar tu să nu ocărăşti. Deprindere spre răbdare să-ţi fie ţie graiurile acealea. De nu te vei împunge, nerănit eşti; iar de vei pătimi şi ceva în suflet, întru tine ţine mâhnirea. Că *întru mine*, zice, *s'au turburat inima mea*[1]: ádecă nu s'au dat patima afară, ci ca un val înlăuntru în ţărmuri înfrângându-să, s'au alinat. Linişteaşte inima carea latră şi să sălbătăceaşte. Să se cucernicească şi să se sfiiască patimile de arătarea părţii céiĭ cuvântătoare carea iaste întru tine, precum nerânduiala copiilor de venirea de faţă a vreunui bărbat cinstit. Cum dar vom fugi de vătămarea cea din mânie? De vom pleca pre mânie să nu apuce mai nainte de socotealele şi înţeleagerile noastre, ci la aceasta mai întâi să ne silim, ca niciodată ea să nu alearge mai nainte de minte, ci să o avem pre ea ca un cal supus noao şi ca la un frâu la partea cea cuvântătoare plecată, nicăirea eşind ea din rânduiala sa, ci purtându-să de partea cea cuvântătoare oriunde să va povăţui. Că mâniia sufletului nostru iaste folositoare la multe lucruri ale faptei bune, când ca un ostaş lângă voevod puindu-ş armele, gata va ajuta la ceale ce să poruncesc şi va fi ajutătoare părţii céiĭ cuvântătoare asupra păcatului. Că vână a sufletului iaste mâniia, tărie lui pricinuindu-i la a sta şi a iconomisi faptele ceale bune. Că de îl va lua cândva pre el slăbănogit de dezmierdare, ca cu căleala pre fier întărindu-l, aspru pre el şi viteaz, din molatic foarte şi slăbănogit, l-au făcut. Că de nu te vei mâniia asupra vicleanului, nu iaste ţie cu putinţă a-l urî pre el cât să cuvine. Că trebue, precum socotesc, să avem întocmai osârdie şi cătră dragostea faptei bune, şi cătră urăciunea păcatului. La carea urăciune mai vârtos iaste folositoare mâniia: când ca câinele păstoriului, aşa mâniia socotealii urmând, va rămânea blândă şi supusă la ceale de folos, şi leasne întoarsă la socoteală, şi cătră cel strein, şi glas şi obraz, să va sălbătăci, măcar de să vor şi părea că au măgulire, iar când cel obicinuit şi priiaten eiĭ va striga, să va teame. Acesta iaste ajutoriul cel bun şi măsurat dela mânie la partea cea înţeleaptă a sufletului. Că unul ca acesta va fi neunit cu vrăjmaşii şi neîmpăcat, niciodată priimind prieteşugul cătră lucrul cel vătămătoriu, ci asupra dezmierdării céiĭ vrăjmaşă ca asupra unui lup lătrând pururea şi rumpându-o. Acest fealiu iaste folosul cel dela mânie la cei ce ştiu să o metahirisească. De vreame ce şi fiiaştecarea din cealelalte puteri [ale sufletului], dela chipul întrebuinţării să face sau bine sau rău la cel ce o are. Precum pre partea cea poftitoare a sufletului, cel ce o au întrebuinţat spre desfătarea trupului şi a dezmierdărilor celor necurate iaste urât şi desfrănat, iar cel ce o au întors spre dragostea lui Dumnezeu şi spre pofta bunătăţilor celor veacĭnice iaste lăudat şi fericit. Şi

---

[1] Ps. 142: 4.

iarăş, pre partea cea cuvântătoare, cel ce o întrebuinţează bine iaste înţelept şi priceput, iar cel ce are mintea ascuţită spre vătămarea celor de aproape iaste viclean şi făcătoriu de reale.

Deci pre ceale date noao dela Ziditoriul spre mântuire să nu ni le facem noao pricină de păcat. Aşa şi mâniia, de să va porni când să cuvine şi cum să cuvine, bărbăţie face, şi răbdare, şi înfrânare; iar de va lucra afară de socoteala cea dreaptă, turbare să face. Pentru aceasta şi pre noi Psalmul ne sfătuiaşte; *Mâniiaţi-vă, şi nu greşiţi.*[1] Şi Domnul, pre cel ce să mânie în zadar, îl îngrozeaşte cu judecata.[2] Iar a întrebuinţa mâniia la ceale ce să cuvine, ca în chip de doftorie, nu o leapădă. Că cuvântul acela: *Învrăjbire voiŭ pune între tine şi între şarpe*[3], şi acela: *Învrăjbiţi-vă cu Madianiteanii*[4], iaste al celui ce învaţă a întrebuinţa mâniia ca o armă. Pentru aceasta Moisì, cel mai blând decât toţi oamenii[5], izbândind asupra închinării de idoli, pre mâinile Leviţilor le-au întrarmat spre uciderea fraţilor. *Puneţi,* zice, *fiiaştecarele sabiia sa pre coapsa sa, şi vă duceţi şi vă întoarceţi din poartă în poartă prin tabără, şi ucideţi fiiaştecarele pre fratele său, şi fiiaştecarele pre vecinul său, şi fiiaştecarele pre aproapele său.*[6] Şi, după puţine, zice: *Şi le-au zis lor Moisì: Umplut-aţi mâinile voastre astăzi Domnului, fiiaştecarele întru fiiul său, şi întru fratele său, ca să se dea preste voi blagoslovenie.*[7] Dar ce şi pre Fineés l-au făcut drept? Au nu mâniia cea dreaptă asupra celor ce au curvit? Carele altădată blând fiind şi cu dragoste, după ce au văzut curviia lui Zamvrì şi a Madianencii, carea să făcea de faţă şi fără de ruşine, fiindcă nici acoperea ei vedearea cea de ocară a ruşinii, nesuferind el, au întrebuinţat mâniia la bună vreame, printr'amândoi înfigând suliţa.[8] Dar Samuil pre Agag, împăratul lui Amalíc, carele s'au păzit de Saul preste porunca lui Dumnezeu, au nu de dreapta mânie aducându-l în mijloc, l-au omorât?[9] Aşa să face de multe ori mâniia slujitoare a faptelor celor bune. Iar Ilie răvnitoriul, pre patru sute şi cincizeci de oameni, preoţi ai ruşinii, şi patru sute de oameni, preoţi ai desişurilor, carii mânca din masa Iezavélii, cu mânie înţeleaptă şi socotită spre folosul a tot Israilul i-au omorât.[10] Iar tu te mânii asupra fratelui tău în zadar. Căci cum nu în zadar, când altul lucrează şi supără, şi asupra altuia tu te scârbeaşti? Şi faci ceaia ce fac câinii carii muşcă piiatrile, iar de cel ce le azvârlă nu să ating. Cel ce să ispiteaşte şi să supără iaste vreadnic de

---

[1] Ps. 4: 5.
[2] Mt. 5: 22.
[3] Fac. 3: 15.
[4] Num. 25: 18.
[5] Num. 12: 3.
[6] Eş. 32: 27.
[7] Eş. 32: 29.
[8] Num. 25: 6-8.
[9] 1 Împ. 15: 32-33.
[10] 3 Împ. 18: 22 şi 40.

milă, iar cel ce ispiteaşte şi supără iaste supus de a fi urât. Acolò mută mâniia, la ocărâtoriul de oameni, la tatăl minciunii, la lucrătoriul păcatului; iar de fratele să-ți fie şi milă, că de va rămânea întru păcat, împreună cu diavolul să va da focului celui veacĭnic. Şi precum numirile iuțimii şi mâniii sânt deosăbite, aşa şi ceale ce să însemnează de iale mult să deosebesc între dânseale. Că iuțimea iaste ca o ațâțare oarecarea şi aprindere grabnică a patimii; iar mâniia iaste mâhnire stătătoare şi pornire petrecătoare, spre răsplătirea celor ce au nedreptățit, ca cum pornindu-se sufletul spre izbândire. Trebue dar să ştim că după amândoao aşezările greşesc oamenii, sau cu turbare şi nebuneaşte pornindu-se asupra celor ce i-au zădărât, sau cu vicleşug şi cu amăgire pândind pre cei ce i-au mâhnit: de care amândoao trebue să ne păzim.

Cum dar să va porni patima la ceale ce să cuvin? Cum? De te vei învăța mai întâi smerita cugetare, pre carea Domnul şi cu cuvântul o au poruncit, şi cu lucru o au arătat, acum zicând: *Cela ce va să fie întâi, să fie mai pre urmă decât toți*[1], iar acum cu blândeațe şi fără de pornire suferind pre cel ce l-au lovit.[2] Că Făcătoriul şi Stăpânul ceriului şi al pământului, cel ce de toată zidirea cea de minte înțeleasă şi simțită iaste închinat, *cel ce poartă toate cu cuvântul puterii sale*,[3] nu de viu l-au trimis pre el în iad, despicându-să pământul supt păgânul acela, ci îl sfătuiaşte şi îl învață: *De am grăit rău, mărturiseaşte pentru rău; iar de am grăit bine, ce mă bați?*[4] Că de te vei obicinui să fii cel mai dupre urmă decât toți, dupre porunca Domnului, când te vei necăji că te-ai ocărât afară de cuviință? Când te va ocărî vreun copil mic, pricină de râs faci ocările. Şi când vreun eşit din minte, pentru vătămarea minții, va grăi cuvinte de necinste, vreadnic de milă îl socoteşti, mai vârtos decât vreadnic de urăciune. Nu dar cuvintele au fire să pornească mâhnirile, ci mândriia cea asupra celui ce ne-au ocărât pre noi şi părearea fiiaştecăruia pentru sine. Pentru aceaia, de vei râdica din mintea ta amândoao aceastea, sunet deaciia, ce sună în zadar şi în deşărt, sânt ceale ce să grăesc. *Părăseaşte-te dar de iuțime, şi lasă mâniia*[5], ca să scapi de cercarea mâniei *carea să descopere din ceriu preste toată păgânătatea şi nedreptatea oamenilor*.[6] Că de vei putea cu înțeleaptă socoteală să tai rădăcina cea amară a mâniei, împreună cu începutul acesta multe din patimi vei lepăda. Că vicleniia, şi bănuiala, şi necredința, şi reaoa nărăvire, şi vrăjmăşiia, şi obrăzniciia, şi toată mulțimea unora ca acestora răotăți sânt odrasle ale răotății aceştiia. Deci să nu aducem asupra noastră o atâta răotate, boală a sufletului, întunecare a gândurilor, înstreinare dela Dumnezeu, necunoştință a priiteşugului, în-

---

[1] Mc. 9: 35.
[2] Io. 18: 22-23.
[3] Evr. 1: 3.
[4] Io. 18: 23.
[5] Ps. 36: 8.
[6] Rom. 1: 18.

ceput al războiului, plinire a nevoilor[1], drac rău carele să naşte în sufletele noastre, şi ca un lăcuitoriu fără de ruşine apucă mai nainte ceale din lăuntru ale noastre şi închide Duhului Sfânt întrarea. Că unde sânt vrăjbi, sfăzi, mânii, gâlcevi, prigoniri, care fac turburări fără de tăceare în suflete, acolò duhul blândeții nu să odihneaşte. Ci plecându-ne sfătuirii fericitului Pavel, toată iuțimea, şi mâniia, şi strigarea să o lepădăm dela noi, împreună cu toată răotatea[2], şi să ne facem unul cătră altul buni şi milostivi, aşteptând fericita nădeajde[3], cea făgăduită celor blânzi (*că fericiți cei blânzi, că aceia vor moşteni* pământul[4]), întru Hristos Iisus Domnul nostru, căruia slava şi stăpânirea în veaci, Amin.

[1] Gr. συμφορῶν πλήρωμα: plinătate a relelor-întâmplări. (N. ed.)
[2] Ef. 4: 31.
[3] Tit 2: 13.
[4] Mt. 5: 4.

VOROAVĂ

Pentru a nu ne pironi la lucrurile vieții aceştiia, şi pentru arderea ce s'au făcut afară de bisearică

Eu socoteam, o, iubiților, că, fiindcă aduc totdeauna boldul cuvântului mai iute, mă voiŭ părea voao a fi ceva supărătoriu, ca cela ce aş fi arătat oarecarea îndrăzneală de prisosit, şi carea nici unui strein nu să potriveaşte, nici unui bărbat cuprins de aseamenea vinuiri. Dar voi din mustrări v'ați zădărât spre dragoste, şi pre ranele ceale din limbă leați făcut materie de mai multă dorință. Şi nu iaste de mirare. Căci sânteți înțelepți la ceale ale Duhului. Că *mustră pre cel înțelept, şi te va iubi*,[1] zice oareunde în cuvintele sale Solomon. Pentru aceasta şi acum, fraților, aceastăş sfătuire fac, voind cum aş putea să vă trag din mrejile diavolului. Că mare, o, iubiților, în multe fealiuri vrajmaşul adevărului în toate zilele aduce asupra noastră războiul. Iar aduce, precum ştiți, pre poftele no[a]stre făcându-le săgeți asupra noastră, şi dela noi luând pururea puteare spre a ne vătăma pre noi. Că de vreame ce Stăpânul pre partea cea mare a puterii aceluia o au legat cu legi nedezlegate, şi nu l-au lăsat ca, odată pornindusă, să stingă neamul de pre pământ, fură deaciia pre biruința cea asupra noastră zaviznicul, din nebuniia noastră. Şi precum oamenii cei vicleni şi lacomi, cărora lucru[l] şi voința le iaste a să îmbogăți din ceale streine, dar puteare nu au să silească de față, obicinuesc a pândi la drumuri, şi de vor vedea lângă acealea vreun loc sau cu văi adânci dezghinat, sau cu desimea copacilor umbros, întru acela ascunzându-se, şi pre vedearea cea mai nainte de departe a călătorilor cu acest fealiu de perdeale împiedecându-o, deodată sar asupra lor, cât să nu poată cineva mai nainte să vază curseale primejdiei până a nu cădea într'însele: aşa vrăjmaşul şi pizmaşul cel dintru început, vârându-să supt umbrele desfătărilor lumeşti, care în calea vieții aceştiia sânt de ajuns a ascunde pre tâlharul şi a face pre vrăjmaşul a să tăinui, de acolò, fără de a să vedea, ne seamănă noao lațurile pierzării. Trebue dar ca noi, de vom voì să alergăm pre calea cea aşternută a vieții fără de primejdie, şi să ne punem înaintea lui Hristos şi sufletul împreună cu trupul slobode de ruşinea cea din rane, şi să luăm cununile biruinții, deştepți să-i purtăm împrejur pururea în tot locul pre ochii sufletului, şi la toate lucrurile ceale veselitoare să avem prepus şi să le treacem îndată, şi la nici unul să nu spijinim mintea, nici aur de să va arăta grămadă, gata a veni în mâinile celor ce voesc. (*Că bogățiia*, zice, *de ar curge, nu vă lipiți inima*.[2]) Nici de va odrăsli pământul toată desfătarea şi va arăta scumpe corturi. (*Că petreacerea noastră în ceriu iaste, de unde şi pre Mântuitoriul aşteptăm, pre Hristos*.[3]) Nici de să

---

[1] Pilde 9: 8.
[2] Ps. 61: 11.
[3] Filip. 3: 20.

vor pune înainte danțuri, şi mâncări, şi băuturi, şi mease cu alăute. (*Că deşărtăciunea deşărtăciunilor*, zice, *toate sânt deşărtăciune.*[1]) Nici de să vor aduce înainte trupuri frumoase, întru care lăcuesc suflete reale. (*Că de fața muerii ca de fața şarpelui fugi*, zice înțeleptul.[2]) Nici de să vor aştepta stăpânii şi domnii, şi mulțimi de purtători de sulițe sau de măgulitori. Nici de să va nădăjdui scaun înalt şi strălucit, supuind neamuri şi cetăți spre robie de voe. (*Că tot trupul ca iarba, şi toată slava omului ca floarea erbii: uscatu-s'au iarba, şi floarea au căzut.*[3]) Că supt aceastea toate, care sânt atâta de veselitoare, iaste încuibat vrăjmaşul cel de obşte, aşteptând, deacă cândva amăgindu-ne de lucrurile ceale ce să văd, vom eşi din calea cea dreaptă şi ne vom abate la pătulul lui. Şi frică iaste multă, ca nu cumva alergând la acealea fără de păzire, şi pre veseliia cea din desfătare socotindu-o că nu iaste nici un lucru vătămătoriu, să înghițim undița vicleşugului ascunsă întru cea dintâi gustare, apoi de aceasta, parte cu voe, parte fără de voe, să ne legăm cu aceastea lucruri, şi neştiind, să ne tragem de dezmierdări la înfricoşatul lăcaş al tâlhariului, la moarte ádecă.

Pentru aceasta de nevoe şi de folos iaste tuturor, o, fraților, ca noi să fim strânşi şi gătiți ca nişte călători sau alergători, şi despre toate părțile să aflăm uşurătate sufletelor noastre spre călătoriia aceasta, şi fără de întoarcere să ne silim la sfârşitul căii. Şi nimenea să nu mă socotească că m'am făcut făcătoriu de numiri noao, căci pre viața omenească o am numit acum cale, de vreame ce şi prorocul Davíd aşa au numit pre viața aceasta, acum ádecă aşa zicând: *Fericiți cei fără prihană în cale, carii umblă în leagea Domnului*[4], iar acum către stăpânul său strigând: *Calea nedreptății depărtează-o dela mine, şi cu leagea ta mă miluiaşte.*[5] Iar altădată, lăudând ajutoriul cel grabnic al lui Dumnezeu împrotiva celor ce îi făcea lui ispite, şi cu alăuta cântând cu dulceață, zicea: *Cine iaste Dumnezeu, fără numai Dumnezeul nostru? Dumnezeul cel ce mă încinge cu puteare, şi au pus fără prihană calea mea.*[6] Pretutindenea pre petreacerea oamenilor pre pământ, sau lăudată, sau rea, socotind cu cuviință că aşa trebue a o numi. Că precum cei ce săvârşesc o călătorie cu osârdie, schimbând călcările picioarelor care să întrec unele cu altele la drum înainte, şi pre cea de-a pururea întâi călcare, carea s'au răzimat pre pământ, arătându-o a doao, cu mutarea cea grabnică a ceiilalte leasne merg la sfârşitul căii, aşa cei ce s'au adus în viață de Ziditoriul, îndată întru început călcând pre părțile vreamii, şi pre cea întâi pururea lăsându-o pre urmă, ajung la sfârşitul vieții. Au nu şi voao vî să pare că viața aceasta iaste aşternută un drum necurmat şi o cale despărțită cu vârsteale ca cu nişte treapte? Carea fiiaştecăruia dă începutul călătoriei pre naşterile

---

[1] Eccl. 1: 2.
[2] Sir. 21: 2.
[3] Is. 40: 7-8.
[4] Ps. 118: 1.
[5] Ps. 118: 29.
[6] Ps. 17: 32-33.

maicilor, iar sfârşit al căii arată pre sălăşluirile mormânturilor, şi la acealea pre toţi îi aduce: pre unii mai curând, iar pre alţii mai târziu, şi pre unii trecuţi prin toate despărţirile vremii, iar pre alţii sălăşluiţi întru ceale dintâi treapte ale vieţii. Şi dela cealelalte căi, câte duc dela cetate la cetate, iaste cu putinţă a să abate cineva şi a nu călători pre iale cel ce nu voiaşte. Iar aceasta, măcar de vom voì noi să urnim drumul, luând ea cu de-a sila pre cei ce călătoresc pre dânsa, îi trage la sfârşitul cel orânduit de Stăpânul. Şi nu iaste cu putinţă, iubiţilor, ca cel ce o dată au eşit pre poarta carea aduce în viaţa aceasta, şi au pâşit pre calea aceasta, să nu vie şi la sfârşitul eiĭ. Şi fiiaştecarele din noi, după ce au scăpat din sânurile maicii, îndată să târaşte legat de curgerile vremii, pururea înapoi lăsând pre zioa întru carea au vieţuit, şi către cea de eri a să întoarce, măcar de ar şi voì, niciodată neputând. Iar noi ne veselim, mergând înainte şi schimbând vârsteale, ca cum am fi dobândit ceva, ne bucurăm şi fericit îl socotim când cineva să face din copil bărbat şi din bărbat bătrân. Dar nu cunoaştem că totdeauna atâta pierdem cât am trăit, şi nu simţim când să chieltuiaşte viaţa, măcar de şi pururea o numărăm pre ea dela vreamea cea cursă şi trecută, nici punem în minte că iaste neştiut câtă vreame voiaşte să dea drumului cel ce neau trimis pre noi în călătoriia aceasta, şi când fiiaştecăruia din călători le va deşchide porţile întrării, şi cum că trebuiaşte să fim noi gătiţi în toate zilele către ducerea de aicea, şi să aşteptăm amelinţarea Stăpânului cu ochi neclintiţi. Că *să fie*, zice, *mijloacele voastre încinse, şi făcliile aprinse*, *şi voi aseamenea cu oamenii carii aşteaptă pre Domnul lor când să va întoarce dela nunţi, ca viind şi bătând, îndată să-i deşchiză lui.*[1]

Nici voim să socotim cu deadinsul care sarcini ne sânt noao uşoare spre această cale şi pot să să mute împreună cu noi, cei ce le-am cules, şi pre viiaţa cea de acolò să ni-o facă veaselă, făcându-se iale ale însuş acelora ce le au[2]; şi care sânt greale şi supărăcioase, şi pironite la pământ, şi nu au fire a să alătura cu oamenii, şi a să face ale lor nicidecum, nici sânt slobode a urma prin uşa cea strâmptă aceaia după cei ce le au. Ci câte trebuia să culeagem le-am lăsat, iar pre ceale ce să cuveniia să le treacem cu vedearea, pre aceastea le adunăm. Şi ceale ce pot să să unească cu noi şi să să facă podoabă cu adevărat, potrivită şi sufletului şi trupului, la aceastea nici luăm aminte; iar ceale ce rămân streine de-a pururea, numai ruşine lipindu-ne noao, aceastea ne ispitim să le adunăm, trudindu-ne în zadar şi ostenindu-ne acest fealiu de osteneală, precum deacă cineva, amăgindu-să pre sine, ar fi voit să toarne în chiup găurit. Că aceasta cu adevărat iaste cunoscută, precum socotesc, şi tuturor copiilor, cum că ádecă nimic din ceale veselitoare în viiaţa aceasta, la care cei mai mulţi să turbează, iaste negreşit al nostru sau are fire a să face, ci deopotrivă să văd că sânt streine de toţi, şi de cei ce să par că să desfătează de iale, şi de cei ce nici să apropie de

---

[1] Lc. 12: 35-36.
[2] Iar aceastea sânt faptele bune.

iale. Că nici de vor aduna vreunii în viața aceasta aur nenumărat, rămâne al lor pururea; ci sau încă fiind ei vii, şi despre toate părțile legându-l şi strângându-l, fuge dela ei, trecând la cei mai puternici, sau aproape de moarte fiind ei, îi lasă, şi nu voiaşte să se ducă împreună cu cei ce îl au. Ci aceia, de cel ce cu sila desparte sufletele de ticălosul acesta trup fiind traşi spre calea cea de nevoe, adeaseori întorcându-se la bani, plâng de sudorile ceale ce au vărsat pentru dânşii din tinereațe; iar bogățiia la mâinile altora priveaşte, lipindu-le acelora numai osteneala cea pentru adunare şi vina lăcomiei. Nici, de va dobândi cineva pogoane de pământ nenumărate, şi case mari şi împodobite, şi cirezi de fealiuri de dobitoace, şi să va îmbrăca cu toată putearea şi stăpânirea cea omenească, să va desfăta de aceastea în veac, ci în puțină vreame dela aceastea numindu-să, altora iarăş va lăsa îndestularea, vârându-să el supt puțin pământ. Iar de multe ori şi mai nainte de mormânt, şi mai nainte de ducerea de aicea, la alții, şi poate la vrăjmaşi va vedea mutată bogățiia. Sau doară nu ştim câte țarine, câte case, câte neamuri şi cetăți, încă fiind vii cei ce le-au avut, s'au îmbrăcat cu numiri de alți stăpâni? Şi cum că cei ce mai nainte era robi, s'au suit pre scaunul stăpânirii, iar cei ce să numiia domni şi stăpâni s'au mulțămit a sta împreună cu cei supuşi şi s'au plecat robilor săi, lucrurile, ca întru întoarceri de zaruri, schimbându-se fără de veaste?

Iar ceale ce s'au aflat de noi spre mâncare şi băutură, şi toate câte bogățiia mai presus de trebuință, lucru de ocară făcând, au meşteşugit spre măgulirea pântecelui celui nemulțămitoriu şi carele cu nimic nu să împacă, când să vor face ale noastre, măcar de şi să torn neîncetat? Care numai la gust puind puțintică dulceață la treacere, îndată ca de nişte supărătoare şi de prisosit ne pare rău, şi cu osârdie afară le lepădăm, ca cum, de vor zăbovi întru ceale din lăuntru, foarte tare ne vom primejdui la viață. Că sațiul multora le-au adus moarte şi s'au făcut pricinuitoriu de a nu să mai desfăta de nimic. Iar paturile ceale desfrânate, şi împreunările ceale spurcate, şi toate câte sânt lucruri ale sufletului celui turbat şi nebun – au nu iaste cu totul arătată pagubă şi cunoscută vătămare, şi, ale celor ce sânt cu adevărat averi ale fiiaştecăruia, înstreinare mai vârtos şi scădeare, fiindcă scade trupul cu împreunările, şi hrana cea preacurată şi carea ține mădulările să jăfuiaşte? Deci la fiiaştecarele din cei ce să tăvălesc în culcări desfrânate, îndată după lucrare, când învierşunarea trupului să va veşteji, şi mintea, viind la sfârşitul cel urât al lucrurilor care s'au ispitit, ca dintru o beție sau dintru un vifor, va lua vreame de a socoti unde iaste, o mare căință vine pentru neînfrânarea aceaia. Căci îş simte trupul că s'au făcut mai slăbănog, şi cătră lucrarea celor de nevoe trândav şi cu totul neputincios. Acest lucru cu adevărat socotindu-l şi învățătorii celor ce să luptă, au scris leagea înfrânării la lupte, carea leage păzeaşte trupurile tinerilor nejăfuite de dezmierdări şi nu sloboade celor ce să luptă nici a căuta la feațe strălucite, de voesc să li să încununeze capul, pentru că desfrânarea râs aduce la luptă, nu cunună.

Aceastea, ca ceale ce cu totul sânt streine şi de prisosit, şi nu pot să se facă ale nimărui, bine iaste să le treacem, închizând ochii; iar pentru ceale ce sânt cu adevărat ale noastre trebue să facem multă purtare de grijă. Şi ce iaste cu adevărat al nostru? Sufletul, cu carele trăim, carele iaste supțire şi înțelegătoriu, şi nu are trebuință de nimic din ceale ce îngreuiază; şi trupul, căruța cea legată cu acela de Ziditoriul spre a petreace viața aceasta. Acest lucru iaste omul: minte ádecă, legată cu trup potrivit şi cuviincios. Acesta să urzeaşte în sânurile maicilor noastre de preaînțeleptul Meşter a toate; pre acesta la lumină din întunecatele acealea cămări îl aduce vreamea naşterii; acesta s'au rânduit să stăpânească ceale de pre pământ; acestuia deprindere a faptei bune i s'au întins zidirea; acestuia îi zace leage să urmeaze Ziditoriului dupre putință şi să însemneaze pre pământ buna rânduială cea din ceriuri: acesta, când să va chema de aicea, să mută; acesta stă înaintea divanului lui Dumnezeu, celui ce l-au trimis; acesta dă seama; acesta priimeaşte răsplătirea pentru ceale ce au lucrat aicea. Încă şi pre faptele bune poate a le afla cineva că să fac averi ale noastre când, din silință, să vor țease împreună cu firea. Şi nici ostenindu-ne noi pre pământ, nu voesc să ne lase, deacă nu cu sila, de voia noastră, le vom goni pre iale cu aducerea celor reale, şi către viața ce va să fie mergând noi, aleargă iale înainte, şi împreună cu îngerii îl aşează pre cel ce le are, şi strălucesc în veac înaintea ochilor Ziditoriului. Iar bogățiia, şi stăpânirea, şi podoaba, şi desfătarea, şi toată mulțimea ca de acest fealiu, carea în toate zilele din nebuniia noastră creaşte, nici au venit în viața aceasta cu noi, nici s'au dus cu vreunii, ci ceaia ce s'au zis dedemult de dreptul, pentru tot omul iaste înfiptă şi stă: *Gol am eşit din pântecele maicii meale, gol și mă voiŭ duce.*[1]

Deci cel ce sfătuiaşte preabine pentru sine, foarte mult va purta grija de suflet, şi pre acesta cu toate chipurile să va ispiti să-l păzească curat şi nevinovat; iar de trup sau de foame de să va topi, sau cu gerul şi cu arşița de să va lupta, sau de boale de să va trudi, sau vreo silă dela vreunii de va pătimi, puțină purtare de grijă va face, aceaia a lui Pavel la fiiaştecarea din greotăți grăind şi zicând: *De să şi strică omul nostru cel din afară, dar cel din lăuntru să înnoiaşte din zi în zi.*[2] Şi nici pre primejdiile ceale pentru viață, văzându-le mergând înainte, nu să va arăta că să teame, ci luişi va zice cu îndrăzneală: *Ştim că de să va strica casa noastră cea pământească a cortului acestuia, zidire dela Dumnezeu avem, casă nefăcută de mână, veacĭnică în ceriuri.*[3] Iar deacă cineva va voì săşi miluiască şi trupul, ca pre cela ce iaste cea una aveare de nevoe sufletului şi ajutătoriu lui spre a petreace pre pământ, puțin să va întoarce la trebuințile lui, şi atâta cât numai să-l ție pre el, şi prin măsurată silință să-l păzească sănătos pentru slujba sufletului, dar nu să-l sloboază să sară de sațiu. Iar de îl va vedea

---

[1] Iov 1: 21.
[2] 2 Cor. 4: 16.
[3] 2 Cor. 5: 1.

pre el cândva aprinzându-să de pofte, a avea mai mult şi mai presus de ceaia ce îl foloseaşte, va striga cătră el, legiuind cea a lui Pavel: *Nimic nu am adus în lume, arătat iaste că nici a scoate ceva nu putem. Ci având hrană şi îmbrăcăminte, cu aceastea îndestulați vom fi.*[1] Că deacă aceastea adeaseori le va grăi şi le va striga cătră trup, supus pre el şi uşor pururea cătră călătoriia cea cerească îl va face, şi mai mult îl va avea ajutătoriu la ceale puse înainte. Iar de îl va lăsa pre el să facă lucruri de ocară, şi în fiiaştecarea zi de toate să se umple, ca o hiară neîmblânzită, mai pre urmă, trăgându-să la pământ de tragerile lui ceale sâlnice, va zăcea suspinând fără de folos. Şi când să va aduce la Stăpânul şi i să va ceare roada călătoriei céiĭ de pre pământ ce i s'au dat lui, apoi neavând să o dea, va plânge îndelungat şi va lăcui întru întunerec veacĭnic, mult prihănind desfătarea şi înşălarea eiĭ de carea i s'au jăfuit vreamea mântuirii, dar nimic dobândind din lacrămi. *Că în iad cine să va mărturisi ție?*, zice Davíd.[2]

Să fugim dar, cât să poate mai degrab, să nu ne sugrumăm noi pre înşine de voe. Iar deacă cineva, înşălându-să mai nainte, sau pulbere de bogăție din nedreptate la sine au grămădit şi mintea sa cu grijile aceştiia o au legat; sau necurățenie a curviei, care iaste cu anevoe de spălat, la fire au lipit; sau de cealelalte vinuiri şi prihăniri pre sine s'au umplut – acesta, până iaste încă vreame, mai nainte de a veni întru cea desăvârşit pierzare să leapede ceale mai multe din sarcini, şi mai nainte de a să îneca corabiia să scoață povările care cu necuviință le-au adunat, şi să urmeaze lucrătorilor mării. Că aceia, de şi să va întâmpla să poarte în corabie ceva din ceale de nevoe, dar să va scula asupra lor vreun vifor, fierbând din noian, şi va îngrozi să acopere corabiia, înghiesuită fiind ea de povară, cât pot mai degrab deşartă greotatea cea multă, şi neguțătoriia fără de milostivire o aruncă în mare, ca să facă corabiia mai înaltă decât valul, şi numai sufletelor, de să va putea, şi trupurilor să dea loc să scape de primejdie. Cu mult mai mult trebue noi să sfătuim aceastea pentru noi şi să le facem. Că aceia, orice vor arunca, îndată au prăpădit, şi li să întâmplă lor deaciia sila sărăciei; iar noi, precât vom deşărta sarcina cea rea, mai bună şi mai multă bogăție vom grămădi la suflete. Că curviia şi câte ca de acest fealiu, aruncându-se, pier, şi spre nici a mai fi merg, ştergându-se cu lacrămile; şi deaciia sfințenie şi dreptate în locul acelora să mută, lucruri uşoare şi care nu ştiu a să acoperi de niscareva valuri. Iar banii, scoțându-se afară cu chip bun, nu să prăpădesc la cei ce îi scot şi îi aruncă: ci ca în alte corabii mai tari şi fără de primejdie, în pântecele săracilor mutându-se, să păzesc, şi ajung la liman, şi să păstrează celor ce i-au scos afară, cărora le iaste podoabă, nu primejdie.

Să socotim dar, o, iubiților, pentru noi înşine ceva mai cu iubire de oameni, şi greotatea bogăției, de voim să o facem dobândă şi folos al nostru, să o împărțim la mulți, carii o vor ținea pre ea cu bucurie, şi în sânurile Stăpânului ca în

[1] 1 Tim. 6: 7-8.
[2] Ps. 6: 6.

jâgnițe neprădate o vor închide, *unde moliile nu o strică, nici furii nu o sapă, nici o fură*.[1] Să dăm stăpânire bogăției, voind să se vearse către cei săraci. Să nu treacem pre Lazării cei ce încă și acum zac înaintea ochilor noștri.[2] Să nu le zavistuim pentru sfărămiturile mesii noastre, care le iaste lor de ajuns spre sațiu; nici urmând nemilostivului aceluia bogat, să meargem la aceaiaș cu el văpae a gheénnii, că mult ne vom ruga atuncea lui Avraam, mult și fiiaștecăruia din cei ce au petrecut în viiața aceasta bine, dar nici un folos nu ne va fi noao din strigare. Că *fratele nu izbăveaște; au izbăvi-va omul*?[3] Ci ne va zice noao fiiaștecarele dintru aceia strigând: Nu ceare iubire de oameni și milostivire, pre carea tu către alții nu o ai cunoscut; nici să voești să iai atâta de mari, când tu de ceale mici te-ai scumpit. Desfătează-te de aceastea care în viață ai adunat; plângi acum, de vreame ce atuncea când vedeai pre fratele plângând nu l-ai miluit. Aceastea ne vor zice, și cu dreptate, noao. Dar eu mă tem să nu ne lovească și cu mai amară cuvinte decât aceastea, pentru că și îl întreacem, precum știți, pre bogatul acela cu răotatea. Că nici scumpindu-ne noi cu totul de bogăție, treacem pre frații cei aruncați jos, nici păzind avuțiia copiilor sau altor rudenii închidem urechile către cei ce să roagă; ci cheltuiala mutându-o la ceale reale, și dăruirea făcându-o gresie[4] și zădărâre a răotății la cei ce o meșteșugesc pre ea. Căci câte sau câți stau împrejurul measelor unora? Unii cu cuvinte de rușine veselind pre ospătătoriul, alții cu căutături și shimonosituri necuvioase aprinzând focul învierșunării, iar alții cu ocările ceale între dânșii voind să pricinuiască râs celui ce i-au chemat, și alții cu laude mincinoase amăgindu-l pre el. Și nu numai aceasta, a să ospăta ádecă așa luminat dobândesc ei, ci îș pogoară în jos și mâinile pline de daruri scumpe, și să învață dela noi că le iaste de folos lor a întrebuința și a face aceastea, mai vârtos decât faptele bune. Iar de va veni vreun sărac înaintea noastră, carele abiia să și grăiască de foame, ne întoarcem de către cel de o fire, ne scârbim, degrab fugim, ca cum ne-am fi temut să nu ne împărtășim și din ticăloșiia aceaia dintru a umbla mai încet. Și de va căuta în jos la pământ, rușinându-să de ticăloșie, zicem că iaste lucrătoriu al fățăriei; iar de să va uita cu îndrăzneală la noi, pentru boldul cel greu al foamii, iarăș îl numim nerușinos și obraznic. Și de să va întâmpla să fie la trup învălit cu haine sănătoase, dându-i-le cineva, îl izgonim ca pre un nesățios și ne jurăm că să preface că iaste sărac; iar de va fi acoperit la trup cu spărturi putrede, iarăș ca pre un puturos îl gonim, și măcar de amestecă el la rugăminte numele Ziditoriului, măcar de să roagă adeaseori să nu cădem noi întru acealeaș pătimiri, nu poate să pleace pre voința cea nemilostivă. Pentru aceastea prepuiu mai greu focul gheénnii decât [la] bogatul acela.[5] Deci de ar fi lăsat vreamea și ar fi fost puteare de

[1] Mt. 6: 20.
[2] Lc. 16: 20.
[3] Ps. 48: 8.
[4] Gr. ἀκόνην (lit. „gresie sau piatră de ascuțit”): ascuțire/stârnire. (N. ed.)
[5] Lc. 16: 24.

ajuns, toată istoriia aceluia, precum o au arătat Scriptura cetindu-o voao, o aş fi tâlcuit; iar acum vreamea iaste a vă lăsa, fiindcă v'ați ostenit. Dar voi, de am lăsat şi ceva, pentru neputința minții împreună şi a limbii, socotindu-le întru sinevă, ca nişte doftorii puneți-le la ranele sufletelor. Că *dă pricină înțeleptului, şi mai înțelept va fi*, zice Scriptura[1]. *Şi puternic iaste Dumnezeu să prisosească tot darul întru voi, ca întru toate pururea toată îndestularea având, să prisosiți spre tot lucrul bun*.[2]

Ci acum, după ce au ajuns cuvântul nostru, precum vedeți, la limanuri, îl întorc oarecarii frați iarăş la calea sfătuirii, poruncind să nu treacem ceale ce s'au lucrat eri cu minune de Stăpânul, nici să tăem semnul cel de biruință pre carele l-au râdicat Mântuitoriul împrotiva turbării diavolului, ci să vă dăm pricină de săltările cântării. Că iarăş, precum ştiți, ş'au arătat diavolul turbarea sa împrotiva noastră, şi cu văpae de foc întrarmându-să pre sine, s'au oştit asupra îngrădirilor bisearicii. Dar iarăş maica cea de obşte au biruit, şi asupra vrăjmaşului au întors meşteşugirea, şi nimic nu au făcut acela, fără numai ş'au vădit vrăjmăşiia sa: au suflat darul împrotiva mişcărilor vrăjmaşului, au rămas bisearica nevătămată. Nu au putut furtuna cea adusă de vrăjmaşul să clătească piiatra pre carea Hristos au zidit staulul turmii sale.[3] S'au rânduit şi acum cu noi cel ce şi dedemult au stins cuptoriul în Vavilon.[4] Cum socotiți că suspină astăzi diavolul, nedobândindu-ş sfârşitul apucării aceiia care au voit. Că aproape de bisearică au aprins foc pizmaşul, ca să vatăme buna stare a noastră, şi despre toate părțile rădicându-să flacăra de suflările ceale sâlnice ale lui, să vărsa mai presus de materiia carea era supusă lui şi să lățea în văzduhul cel de aproape, silindu-să să se atingă de sfânta casă şi trăgându-ne pre noi spre împărtăşirea nevoii. Iar Mântuitoriul au făcut de s'au întors la acela carele o au aprins, şi au poruncit ca turbarea lui la dânsul iarăş să se înfrângă. Şi arcul vicleşugului l-au gătit vrăjmaşul[5], dar a slobozi săgeata s'au oprit. Iar mai bine să zic, au slobozit-o, dar s'au întors preste capul lui. El să desfătează de lacrămile ceale amară acealea care noao ni le-au gătit. Ci să facem, fraților, vrăjmaşului rana mai grea, să-i întindem plânsul lui. Iar cum, eu cu adevărat vă voiŭ spune, dar voi faceți. Sânt unii carii s'au hrăpit de Ziditoriul din putearea focului şi nu le-au rămas deaciia nici un ajutoriu de viiață, ci numai cu sufletul şi cu trupul au scăpat de primejdie. Deci noi, câți nu am gustat nevoia greotăților, să punem înaintea acelora de obşte avearea noastră; să îmbrățişăm pre frații cei ce abiia s'au mântuit; să zicem fiiaştecarele către fiiaştecarele: mort au fost şi au înviiat, pierdut, şi s'au aflat. Şi trupul cel de un neam cu noi să-l acoperim. Să punem împrotiva ispitelor vrăjmaşului pre mângâiarea noastră, ca măcar de au şi vătămat acela, să nu

---

[1] Pilde 9: 9.
[2] 2 Cor. 9: 8.
[3] Mt. 16: 18.
[4] Dan. 3: 17-29.
[5] Ps. 7: 13.

să pară că au făcut vreo vătămare mare; măcar de au şi luptat, să nu să vază că arată pre vreunul biruit; măcar de au şi rădicat avearea fraților, să să arate biruit de iubirea de dăruire a noastră.

Iar voi, o, fraților, carii ați scăpat de primejdie, nu vă prea măhniți de realele ceale ce s'au întâmplat, nici vă clătiți cu mintea, ci scuturați negura mâhnirii şi întăriți-vă sufletele, întrebuințând socoteale mai viteaze, şi pre nevoia ceaia ce s'au întâmplat faceți-o pricină de cununi. Că de veți rămânea neclătiți, şi cu credința vă veți arăta mai lămuriți, ca aurul cel curat din foc strălucind, şi împrotiva vrăjmaşului veți creaşte mai mult ruşinea. Că nu au putut nici lacrămă să vă pornească voao cu vrăjmăşiile lui. Aduceți-vă aminte de răbdarea lui Iov; ziceți între sinevă ceale ce au zis acela: *Domnul au dat, Domnul au luat; cum au plăcut Domnului, aşa s'au şi făcut.*[1] Şi nimenea, din ceale ce au pătimit, să nu să pleace să gândească şi să zică că nici o pronie nu rânduiaşte ceale ale noastre, nici să prihănească iconomiia Stăpânului şi judecata; ci la nevoitoriul acela să caute, şi pre acela să-l facă sfetnic socotelelor celor mai bune. Să socotească toate nevoințele pre rând, cu care acela s'au arătat biruitoriu, şi cu câte săgeți lovindu-să de diavolul, nu au priimit rană primejduicioasă. Că i-au râdicat îndestularea lucrurilor casii, şi să-l cufunde pre el voia cu veştile ceale unele după altele. Că încă cel dintâi vestind nevoia cea întru acel fealiu, alt vestitoriu veniia, aducând întristare de mai reale lucruri, şi necazurile să împreuna unele cu altele, şi nevoile urma aseamenea cu năvălirea valurilor, şi mai nainte de a înceta lacrăma cea dintâi, de altă lacrămă să aducea pricină. Iar dreptul sta ca o piiatră în mare, priimind bântuialele furtunii, şi prefăcând în spumă sila valurilor, şi glas de mulțămire sloboziia către Stăpânul: *Domnul au dat, Domnul au luat, cum au plăcut Domnului, aşa s'au şi făcut*. Şi nimic din ceale ce s'au întâmplat nu au socotit vreadnic de lacrămi. Iar după ce au venit unul vestindu-i că feciorii şi featele, aflându-se la ospăț, un vânt sâlnic au scuturat preste dânşii casa cea de veselie, atuncea numai ş'au rumpt haina, arătând milostivirea firii şi mărturisind cu ceale ce făcea că iaste părinte iubitoriu de fii. Dar însă şi atuncea, puind hotar şi măsură întristărilor, şi împodobind ceaia ce să făcea cu cuvintele acealea ce era pline de dreaptă credință, zicea; *Domnul au dat, Domnul au luat; cum au plăcut Domnului, aşa s'au şi făcut*. Numai cât nu striga, aceastea zicând: M'am chemat tată în câtă vreame au voit cel ce m'au făcut să fiu tată. Au voit iarăş să-mi rădice cununa cea din naşterea de copii: nu mă lupt cu el pentru ale lui. Să biruiască ceaia ce place stăpânului. El iaste Ziditoriul neamului, iar eu sânt organ. Ce trebuiaşte ca eu, rob fiind, să mă măhnesc fără de folos şi să prihănesc hotărârea carea nu pociŭ să o dezleg? Cu acest fealiu de cuvinte însulița dreptul pre diavolul.

Iar după ce au văzut vrăjmaşul pre el că iaste iarăş biruitoriu şi nu să poate să se clătească de nici una dintru aceastea, au adus meşteşugirea ispitii la însuş

---

[1] Iov 1: 21.

trupul, şi bătându-l pre el cu negrăite rane, l-au făcut să dea dintr'însul izvoară de viermi, şi de pre scaunile împărăției pogorându-l pre bărbat, l-au pus să şază pre gunoiu. Iar el, deşi să bântuia cu acest fealiu de pătimiri, au rămas nemişcat, şi sfărămându-să trupul, nejăfuită au păzit vistieriia bunei credințe întru ascunsul sufletului. Deci neavând vrăjmaşul ce să mai facă, vine întru aducerea-aminte de vicleşugul cel dedemult, şi pre mintea muerii târându-o în socoteală păgânească şi hulitoare, printr'însa să ispitea să clătească pre nevoitoriul. Şi aceaia, către vreamea cea îndelungată obosind, lângă dreptul au stătut, în jos căutând, şi cu mâinile preste ceale ce să vedea lovind, şi pre roadele bunei credințe a lui prihănind, povestind îndestularea cea veache a celor ale casii, şi arătând realele ceale de față, şi ce fealiu de viață din ce fealiu de lucruri s'au sorocit a avea, şi carea plată au luat dela Stăpânul pentru jărtvile ceale multe; şi grăia totdeauna ale împuținării de suflet céiĭ muereşti vreadnice cuvinte, dar care putea să turbure pre tot omul şi să răstoarne şi pre mintea cea vitează. Căci ca o rătăcită, zicea, şi [ca o] slujnică încunjură: [Eu], împărăteasa, robesc, şi la mâinile slugilor meale sânt silită să caut, şi hrănind mai nainte pre mulți, acum mă hrănesc cu bucurie dela cei streini. Şi cum că bun lucru iaste, şi de folos, a grăi cuvinte păgâneşti şi a să tăia pre sine de pre pământ, ascuțind sabiia urgiei Ziditoriului, decât a petreace întru necazuri şi a prelungi osteneală întru nevoi şi lui, şi muerii. Iar el, pentru aceastea cuvinte mâhnindu-să ca pentru nici una din realele ceale mai de nainte, şi umplând căutătura de mânie, şi către muiare ca către o vrăjmaşă întorcându-să, ce zice? *Pentru ce ca una din muerile ceale fără de minte ai grăit*?[1] Lasă, zice, o, muiare, sfătuirea. Până când, cu ceale ce zici, ocărăşti viiața [noastră] cea de obşte? Mincinoasă ai făcut că iaste, precum nu pofteam dela Dumnezeu, şi petreacerea şi soțietatea mea; ai prihănit, cu ceale ce ai grăit, şi viiața mea. Pre jumătate socotesc acum că am făcut păgânătate, de vreame ce un trup pre noi amândoi ne-au făcut nunta, iar tu ai căzut în hulă. *De am luat ceale bune din mâna Domnului, să nu răbdăm şi ceale reale?*[2] Adu-ți aminte de ceale bune de mai nainte. Cumpăneaşte pre ceale bune cu ceale reale. A nici unuia din oameni nu îi iaste viiața cu totul până în sfârşit fericită. Totdeauna a fi bine iaste numai a lui Dumnezeu. Iar tu, de pătimeşti dureri întru ceale de acum de față, mângâie-te dela ceale de mai nainte; acum plângi, dar ai râs mai nainte; acum eşti săracă, dar ai fost bogată mai nainte. Ai băut curgerea cea limpede a vieții, rabdă bând şi cea turbure aceasta. Nici repejunile râurilor totdeauna nu să văd curate. Iar viiața noastră, precum ştii, iaste râu curgând neîncetat, şi cu valurile ceale unele preste altele umplându-să. Că parte a eiĭ au curs mai nainte, iar parte încă curge; şi parte acum s'au ivit din izvoară, iar parte va să să ivească; şi către marea cea de obşte a morții toți ne silim. *De am luat ceale bune din mâna Domnului, să nu răbdăm şi ceale reale?* Oare să silim

[1] Iov 2: 10.
[2] Iov 2: 10.

pre judecătoriul în tot veacul să ne dea noao lucruri aseamenea? Oare să învățăm pre Stăpânul cum trebue să ocârmuiască viiața noastră? El are stăpânirea hotărârilor sale; cum voiaşte rânduiaşte ceale ale noastre. Iaste înțelept, şi ceaia ce iaste de folos măsoară robilor săi.

Nu iscodi judecata stăpânului. Iubeaşte numai ceale ce să iconomisesc de înțelepciunea lui. Ceaia ce îți dă, aceasta o priimeaşte cu bucurie. Arată întru ceale de dureare că ai fost vreadnică de veseliia cea dintâi. Aceastea Iov zicând, au împins şi pre această băntuială a diavolului, şi desăvârşit ruşinea că s'au biruit au adus asupra lui. Ce dar de aicea s'au întâmplat? Au fugit boala iarăş dela el, ca ceaia ce au venit în zadar, şi nimic mai mult nu au săvârşit. Au înverzit trupul în a doao tinereațe, au înflorit viiața iarăşi cu toate bunătățile şi îndoită au curs bogățiia despre toate părțile în casă, ca o parte să aibă, ca cum nimic nu au pierdut, iar o parte să fie dreptului plată pentru răbdare. Şi pentru ce caii, şi catârii, şi cămilile, şi oile, şi țarinile, şi toată desfătarea averii îndoită o au priimit, iar numărul copiilor au odrăslit întocmai cu cei morți? Pentru că dobitoacele ceale necuvântătoare şi toată bogățiia stricându-să, întru cea desăvârşit prăpădire au venit; iar copiii şi după ce au murit trăia cu cea mai bună parte a firii (ádecă cu sufletul). Deci împodobindu-să el de Ziditoriul cu alți fii şi feate, avea şi pre această aveare îndoită. Că unii era de față, dând părinților veselie în viiața aceasta, iar alții, ducându-se mai nainte, aştepta pre săditoriul ce i-au sădit. Atuncea toți vor sta împrejurul lui Iov, când Judecătoriul vieții omeneşti va strânge adunarea cea de obşte, când trâmbița carea însemnează venirea Împăratului, strigând mai tare în mormânturi, va ceare lucrul cel încredințat al trupurilor. Atuncea şi cei ce să par acum că sânt morți, mai degrab decât cei vii vor sta înaintea Ziditoriului a toate. Pentru aceasta, socotesc, pre ceaialaltă bogăție îndoită numărându-o lui, pentru copii au judecat cu dreptate să să mulțămească cu cei întocmai la număr. Vezi câte bunătăți ş'au adunat luişi din răbdare dreptul Iov? Şi tu dar, de ți s'au întâmplat ceva de mâhnire din focul ce s'au aprins eri din pizma diavolilor, sufere cu răbdare aceasta, şi pre mâhniciunea cea din pătimire cu mai bune socoteale potoleşte-o şi, dupre ceaia ce iaste scris: *Aruncă spre Domnul grija ta, şi el te va hrăni.*[1] Acestuia i să cuvine slava în veacii veacilor, Amin.

[1] Ps. 54: 25.

VOROAVĂ

La cuvântul ce zice: *Ia aminte de sine*[1]

Pre întrebuințarea cuvântului ne-au dat-o noao Dumnezeu, cel ce ne-au zidit pre noi, ca sfaturile inimilor noastre unii altora să le descoperim, şi pentru soțietatea firii fieştecarele să le împărtăşim aproapelui, din ascunsurile inimii ca din nişte cămări scoțându-le afară prin graiu. Că de am fi trăit cu sufletul gol, îndată din înțelegeri am fi vorbit între noi. Dar fiindcă sufletul nostru, acoperit fiind supt trup ca supt o perdea, lucrează gândirile, are trebuință de graiuri şi de numiri ca să arate ceale ce să află întru adânc. Deci când va lua mintea noastră vreun glas însemnătoriu, ca întru o luntre puindu-să pre cuvânt, treace aerul şi să mută dela cel ce grăiaşte cătră cel ce aude. Şi de va afla cuvântul alinare adâncă şi linişte, ca în limanuri cu bună adăpostire şi neînviforate, în urechile celor ce aud întră şi să adăposteaşte; iar de va sufla împrotivă ca o furtună aspră turburarea cea dela ascultători, în mijlocul aerului răsipindu-să el, să îneacă. Faceți dar linişte cuvântului prin tăceare. Că poate să va arăta că, din ceale ce aduce, are ceva de folos. Cu anevoe de prins iaste cuvântul adevărului, şi leasne poate să-l scape cei ce nu iau aminte. Că aşa au iconomisit Duhul, să fie el strâns şi scurt, ca întru puține să însemneaze multe, şi pentru scurtimea să fie lesnicios a să ținea în pomenire. Pentru că fireaşte faptă bună a cuvântului iaste ca nici cu întunecarea să acopere ceale ce să însemnează, nici să fie de prisosit şi zadarnic, încunjurând împrejurul lucrurilor în deşărt. În ce fealiu cu adevărat iaste cu cuvântul cel ce ni s'au cetit noao acum din cărțile lui Moisì, pre carele îl țineți minte cu adevărat, iubitorii de osteneală, afară de nu cumva au trecut pă lângă auzurile voastre, pentru scurtimea. Şi iaste zicerea întru acest fealiu: *Ia aminte de sine, să nu să facă cuvânt ascuns în inima ta fărădeleage*.[2] Lesnicioşi sântem noi, oamenii, cătră păcatele ceale ce să fac cu mintea. Pentru aceaia, cel ce au zidit deosebi inimile noastre, ştiind că cea mai multă parte a păcatului să plineaşte întru pornirea voinții, ne-au rânduit noao cea întâi pre curățeniia ceaia ce să află în partea cea stăpânitoare a sufletului. Că pre partea aceaia cu carea mai leasne păcătuim, pre aceasta de mai multă păzire şi purtare de grijă o au socotit vreadnică. Că precum doftorii cei mai purtători de grijă, pre trupurile cele mai slabe de departe le întăresc cu sfătuiri mai nainte păzitoare, aşa purtătoriul de grijă cel de obşte şi doftorul sufletelor cel adevărat, pre partea noastră carea o ştie mai mult alunecăcioasă spre păcat, pre aceasta mai cu tari păziri o au apucat mai nainte. Că faptele ceale ce să fac cu trupul au trebuință şi de vreame, şi de prilej, şi de osteneale, şi de ajutători, şi de ceaialaltă înlesnire; iar mişcările minții să lucrează fără zăbavă, să săvârşesc fără osteneală, să alcătuesc fără

---

[1] A 2-a Leage 15: 9.

[2] A 2-a Leage 15: 9.

grăotate, toată vreamea o au îndemânatecă. Şi uneori să întâmplă vreunul din cei ce cugetă înalt şi să țin mari pentru cucernicie, îmbrăcat pă dinafară cu prefacerea înfrânării patimilor, carele, şezând de multe ori în mijlocul celor ce îl laudă pre el pentru fapta bună, au alergat cu mintea la locul păcatului prin mişcarea cea nearătată a inimii, au văzut cu nălucirea ceale poftite, au tipărit oarecarea vorbă necuvioasă şi, în scurt, în prăvăliia cea ascunsă a inimii, zugrăvind arătată dezmierdarea întru sine, au lucrat păcat înlăuntru fără mărturie, necunoscut tuturor, până va veni cel ce descopere ceale ascunse ale întunerecului şi arată sfaturile inimilor[1]. Păzeaşte dar să nu să facă cuvânt ascuns în inima ta fărădeleage. *Că cela ce caută la muiare spre a o pofti pre ea, iată au preacurvit cu dânsa în inima sa*.[2] Pentru că faptele trupului de multe să zăticnesc, iar cel ce greşaşte cu voința, de mişcarea cea grabnică a gândurilor are împlinit păcatul. Deci unde iaste iute cădearea, grabnică ni s'au dat noao păzirea. Căci mărturiseaşte: *Să nu să facă cuvânt ascuns în inima ta fărădeleage*. Iar mai vârtos la însuş începutul cuvântului să ne suim.

Ia aminte, zice, *de sine*. Fieştecare din dobitoace, dela Ziditoriul a toate Dumnezeu are înlăuntru pornirile spre păzirea alcătuirii sale. Şi vei afla, de vei lua aminte cu silință, că ceale mai multe din dobitoace fără de nici o învățătură au ferirea de către ceale ce le vatămă; şi iarăş, de oarecarea firească tragere să silesc spre dobândirea celor ce le folosesc. Pentru aceasta şi noao Dumnezeu, cel ce ne învață pre noi, ne-au dat această mare poruncă, ca ceaia ce la acealea să face din fire, aceasta la noi să să facă din ajutoriul părții céiĭ cuvântătoare. Şi ceaia ce să isprăveaşte de dobitoace fără de luare-aminte, aceasta să să isprăvească de noi prin luarea-aminte şi socoteala cea deasă a minții. Şi să fim păzitori cu deadinsul ai pornirilor celor date noao dela Dumnezeu: fugind ádecă de păcat, precum dobitoacele ceale necuvântătoare fug de mâncările ceale otrăvitoare, şi alergând după dreptate, precum acealea aleargă după iarba cea hrănitoare. Ia aminte dar de sine, ca să poți deosăbi ceaia ce vatămă de ceaia ce foloseaşte. Dar, fiindcă îndoită iaste luarea-aminte – una ádecă a căuta cu ochii aceşti trupeşti la ceale ce să văd, iar alta, a privi ceale fără de trupuri cu puterea cea înțelegătoare a sufletului –, de vom zice că porunca iaste pusă la lucrarea ochilor, îndată vom arăta că iaste cu neputință aceasta. Căci cum să va cuprinde cineva pre sine tot cu ochiul? Că nici însuş ochiul nu întrebuințează vedearea la sine, nu ajunge la creştet, nu au văzut spatele, nu obrazele, nu aşăzarea măruntaelor cea din adânc. Şi a zice că poruncile Duhului sânt cu neputință iaste socoteală păgânească. Rămâne dar a lua şi a înțeleage porunca la lucrarea minții. Deci *ia aminte de sine*, ádecă despre toate părțile socoteaşte-te pre sine. Neadormit aibi ochiul sufletului spre păzirea ta: *prin mijlocul curselor treci*[3].

[1] 1 Cor. 4: 5.
[2] Mt. 5: 28.
[3] Sirah 9: 18.

Laţuri ascunse dela vrăjmaşul în multe locuri sânt înfipte. Toate dar socoteşti-le, *ca să te mântueşti ca o căprioară din curse, şi ca o pasăre din laţ*.[1] Căci căprioara iaste neprinsă de curse, pentru iuţimea vederii. Pentru aceaia îş are şi numele dela vedearea cea iute a eiĭ.[2] Iar pasărea, când va lua aminte, cu pana cea uşoară să face mai presus decât vicleşugul vânătorilor. Deci caută să nu te arăţi mai jos decât dobitoacele ceale necuvântătoare la păzirea ta. Nu cumva, prinzându-te în curse, să te faci vânat al diavolului, *prins de el spre a lui voe*[3].

Ia aminte de sine: ádecă nici de ale tale, nici de ceale împrejurul tău, ci de sine numai ia aminte. Că alta sântem noi înşine, şi alta ceale ale noastre, şi alta ceale dinprejurul nostru. Noi sântem sufletul şi mintea, întrucât ne-am făcut dupre chipul Ziditoriului; iar al nostru iaste trupul şi simţirile ceale ce lucrează printr'însul; iar împrejurul nostru sânt banii, meşteşugurile şi cealelalte unealte ale vieţii. Ce dar zice cuvântul? Să nu iai aminte de trup, nici să vânezi bunătăţile lui în tot chipul, sănătatea ádecă, şi frumuseaţa, şi dobândirile dezmierdărilor, şi îndelungata vieţuire; nici te minuna de bani, şi de slavă, şi de stăpânire; nici pre câte îţi împlinesc slujba vieţii céiĭ vremealnice, pre aceastea mari să le socoteşti, şi cu silinţa cea către dânseale să defaimi viaţa ta cea întâi şi veacĭnică: ci ia aminte de tine, ádecă de sufletul tău. Pre acesta îl împodobeaşte, şi de acesta poartă grijea, ca toată întinăciunea carea să face la el din viclenie să o lepezi prin luarea-aminte, şi toată ocara cea din răotate să o curăţeşti, iar cu toată frumuseaţa cea din fapta bună să-l împodobeşti şi să-l faci strălucit. Cearcă-te pre tine cine eşti. Cunoaşte-ţi firea ta, că trupul tău iaste muritoriu, iar sufletul fără de moarte, şi cum că îndoită ne iaste viaţa noastră: una potrivită a trupului, carea degrab treace, iar alta cuviincioasă a sufletului, carea nu priimeaşte sfârşit. Deci ia aminte de tine, nici în ceale muritoare ca în nişte veacĭnice să rămâi, nici pre ceale veacĭnice ca pre nişte trecătoare să le defaimi. Treci cu vedearea trupul, căci iaste trecătoriu; poartă grija de suflet, de lucrul cel nemuritoriu. Ia seama de tine cu toată luarea-aminte, ca să ştii să împărţeşti fiiaştecăruia ceaia ce iaste de folos: trupului ádecă hrane şi acoperemânturi, iar sufletului dogme ale bunei credinţe, învăţătură şi deprindere bună, nevoinţă a faptelor bune, îndreptare a patimilor. Nici să îngraşi trupul, nici să te sileşti la mulţimea cărnii lui. *Pentru că trupul pofteaşte asupra duhului, iar duhul asupra trupului*, *şi aceastea să împrotivesc una altiia.*[4] Caută, nu cumva adăogind la trup, să dai celui mai prost multă stăpânire. Că precum în plecările cumpenelor, de vei îngreuia o parte, negreşit vei face mai uşoară pre ceaialaltă parte carea iaste împrotivă, aşa şi la trup cu sufletul, înmulţirea unuia face de nevoe pre împuţinarea celuialalt. Căci când să îngraşă trupul şi să îngreuiază cu carnea cea multă, nevoe

---

[1] Pilde 6: 5.
[2] Căprioara ellineaşte să numeaşte δορκάς, care nume să face dela δέρκω, care va să zică „[eu] văz". Pentru aceaia zice sfântul aceastea ce zice.
[3] 2 Tim. 2: 26.
[4] Gal. 5: 17.

iaste ca mintea să fie slabă şi neputincioasă cătră lucrările sale; iar când sufletul să află în bună stare, şi prin cugetarea celor bune să înalță la mărimea sa, urmează ca aşezarea trupului să se veştejească.

Această încă poruncă şi celor bólnavi iaste de folos, şi celor sănătoşi preacuviincioasă. Că la boale dóftorii poruncesc celor bólnavi să ia ei aminte de sine, şi de nimic din ceale cuviincioase spre vindecare să nu să lenevească. Aseamenea şi cuvântul, doftorul sufletelor noastre, pre sufletul cel stricat de păcate, prin această mică ajutorință îl vindecă. Ia aminte dar de tine, ca după potriva greşealii să priimeşti şi ajutoriul cel din vindecare. Mare şi cumplit iaste păcatul? De multă mărturisire ai trebuință, de amari lacrămi, de întinsă priveghiiare, de neîncetată postire. Uşoară şi suferită iaste greşeala? Să fie deopotrivă şi pocăința. Numai ia aminte de tine, ca să cunoşti sănătatea şi boala sufletului. Că mulți, din neluarea-aminte cea multă, cu mari şi nevindecate boale bolind, nici însăş aceasta, că bolesc, nu ştiu. Mare încă iaste folosul cel din porunca aceasta şi celor sănătoşi la fapte. Pentru aceaia, aceasta şi pre cei bólnavi îi vindecă, şi pre cei sănătoşi îi face desăvârşit. Că fieştecarele din noi, carii ne numărăm între ucenicii Cuvântului, iaste slujitoriu al unui daru din ceale rânduite noao după Evanghelie. Că în casa cea mare, în Bisearica aceasta, nu sânt numai vase de tot fealiul, de aur, şi de argint, şi de lemn, şi de lut[1], ci şi meşteşuguri de tot fealiul. Că are casa lui Dumnezeu, *carea iaste Bisearica lui Dumnezeu celui viu*[2], vânători, călători, mai-mari-meşteri, zidari, lucrători, păstori, nevoitori, ostaşi. Tuturor acestora li să potriveaşte acest cuvânt scurt, fieştecăruia şi luare-aminte a lucrului şi osârdie a voinții pricinuind. Vânătoriu eşti, trimis de Domnul, carele au zis: *Iată eu trimițiu mulți vânători, şi îi vor vâna pre ei de pre tot muntele*?[3] Ia aminte dar cu silință, nu cumva să-ți scape vânatul, ca pre cei sălbătăciți de răotate, prinzându-i cu cuvântul adevărului, să-i aduci la Mântuitoriul. Călătoriu eşti, aseamenea cu cel ce să roagă: *Paşii miei îndreptează-i*?[4] Ia aminte de tine să nu te rătăceşti din cale, să nu te abați în dreapta sau în stânga: pre calea împărătească să umbli.[5] Mai-mare-meşter? Cu întărire să pui temeiul credinții, carele iaste Iisus Hristos.[6] Zidariul să vază cum zideaşte, nu leamne, nu fân, nu trestie, ci aur, argint, piiatre scumpe.[7] Păstoriu eşti? Ia aminte să nu te treacă ceva din ceale ce să cuvin păstoriei. Dar care sânt aceastea? Pre cea rătăcită întoarce-o, pre cea zdrobită leagă-o, pre cea bólnavă vindecă-o.[8] Cel ce eşti lucrătoriu, sapă împrejurul zmochinului celui neroditoriu şi pune ceale spre

---

[1] 2 Tim. 2: 20.
[2] 1 Tim. 3: 15.
[3] Ier. 16: 15.
[4] Ps. 118: 133.
[5] Num. 20: 17; 21: 22.
[6] 1 Cor. 3: 10.
[7] 1 Cor. 3: 12.
[8] Iez. 34: 4.

ajutoriul rodirii.[1] Cel ce eşti ostaş[2], să fii părtaş necazurilor bunei-vestiri[3], osteaşte-te oştirea cea bună[4] împrotiva duhurilor răotății[5], împrotiva patimilor trupului. Îmbracă-te întru toate armele lui Dumnezeu.[6] Nu te amesteca cu lucruri lumeşti, ca celui ce strânge oaste să placi.[7] Cel ce eşti nevoitoriu, ia aminte de sine să nu calci vreo pravilă a nevoitorilor. Că nimenea nu să încununează, de nu să va nevoi după leage.[8] Urmează lui Pavel, carele şi alerga, şi să lupta, şi să nevoia.[9] Şi tu, ca un bun nevoitoriu, nerăspândit să aibi ochiul sufletului; socoteaşte părțile ceale de nevoe cu lovirea mâinilor; neclipit să-ți fie ochiul asupra luptătoriului; în căile ceale dinainte te întinde[10]; aşa să alergi, ca să prinzi.[11] La luptă nevoiaşte-te împrotiva vrăjmaşilor celor nevăzuți. Acest fealiu te voiaşte cuvântul [Scripturii] să fii în toată viața, nu culcat, nici dormind, ci cu trezvire şi cu deşteptare apărându-te pre sine.

Nu îmi va ajunge zioa a povesti darurile celor ce ajută la Evangheliia lui Hristos şi putearea poruncii aceştiia cum să potriveaşte la toți. *Ia aminte de tine*: fii treaz, întrebuințează sfătuiri, fii păzitoriu al celor ce sânt de față, mai nainte socotitoriu pentru ceaia ce va să fie; nu lăsa prin lenevire pre ceaia ce acum iaste de față, iar pre dobândirea celor ce nici sânt, nici poate vor fi, ca cum ar fi în mâini să ți-o socoteşti ție. Au nu iaste fireaşte boala aceasta la tineri, a socoti ádecă, pentru uşurătatea minții, că au acum ceale nădăjduite? Căci când vor avea alinare sau liniştire de noaptea, îş scornesc loruşi năluciri fără de stare, cu lesnirea gândului la toate aducându-se, puind în minte străluciri ale vieții, nunți luminate, naştere de copii buni, bătrâneațe adânci, cínstile ceale dela toți. Apoi, neputând nicăirea să facă să stea nădăjdile lor, să umflă şi să îngâmfează la ceale preamari care să află între oameni: dobândesc case bune şi mari, umplându-le pre iale de tot fealiul de odoară; pământ agonisesc, cât deşărtăciunea gândurilor lor îl tae din toată zidirea; iarăş, pre îndestulările ceale dintr'însul le închid în jitnițile deşărtăciunii; lângă aceastea adaog dobitoace, mulțime nenumărată de slugi, boerii politiceşti, domnii preste neamuri, voevozíi preste oşti, războ[a]e, biruințe, pre însăşi împărățiia. Toate aceastea trecându-le ei cu scornirile ceale deşarte ale minții, din cea mare nebunie li să pare că au dobândit pre ceale nădăjduite, ca cum ar fi de față şi stau la picioarele lor. Această boală ias-

---

[1] Lc. 13: 8-9.
[2] 2 Tim. 2: 3.
[3] 2 Tim. 1: 8.
[4] 1 Tim. 1: 18.
[5] Ef. 6: 12.
[6] Ef. 6: 11.
[7] 2 Tim. 2: 4.
[8] 2 Tim. 2: 5.
[9] 1 Cor. 9: 26-27.
[10] Filip. 3: 13.
[11] 1 Cor. 9: 24.

te a sufletului celui deşărt şi trândav, a vedea ádecă visuri, fiind trupul deştept. Deci pre această moliciune a cugetului şi pre îngâmfarea gândurilor strângându-o Scriptura, şi ca cu un frâu oprind nestatorniciia minții, porunceaşte această mare şi înțeleaptă poruncă: *De tine*, zice, *ia aminte*, neînfiinţându-ţi ţie ceale neînfiinţate şi care nu sânt, ci iconomisind ceale ce sânt de faţă, spre folos. Socotesc încă că Puitoriul-de-leage au întrebuinţat această sfătuire ca să râdice şi acea patimă din obiceiul oamenilor. De vreame ce mai leasne iaste fieştecăruia din noi a iscodi ceale streine, decât a socoti ceale ale sale, ca să nu pătimim aceasta, încetează, zice, de a iscodi răotăţile cutăruia. Nu da vreame gândurilor să cerceteaze boala cea streină, ci de tine ia aminte, ádecă la cercetarea ta întoarce-ţi ochiul sufletului. Că mulţi, după cuvântul Domnului, pre ştercul cel ce iaste în ochiul fratelui îl simpt, iar bârna carea iaste în ochiul lor nu o văd.[1] Deci nu înceta de a te cerceta pre tine de mearge viiaţa ta după poruncă; iar nu cerca ceale de afară, de vei putea ádecă afla vreo prihană a vreunuia, ca Fariseul acela cel greu şi mândru, carele sta îndreptându-să pre sine şi defăimând pre Vameşul, ci pre tine a te judeca nu lipsi, nu cumva ai păcătuit întru aducerile-aminte, nu cumva au alunecat limba, apucând mai nainte de minte, nu cumva în lucrurile mâinilor s'au lucrat ceva din ceale fără de socoteală. Şi de vei afla în viiaţa ta multe păcate (şi vei afla negreşit, om fiind), zi graiurile Vameşului: *Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului.*[2] Deci *ia aminte de tine*. Cuvântul acesta, şi când te vei afla întru luminată petreacere, şi toată viiaţa întru îndestulare va curge, spre folos va sta lângă tine, ca un sfetnic bun aducându-ţi aminte de lucrurile ceale omeneşti. Şi când vei fi strâmptorat de întâmplările ceale împrotivă, în bună vreame va cânta în inima ta, ca nici de îngâmfare să te râdici spre trufie mare, nici de deznădăjduire să cazi întru întristare necuviincioasă. Eşti încărcat de bogăţie? Şi pentru strămoşi cugeţi înalt? Şi te veseleşti pentru patrie, şi pentru frumuseaţa trupului, şi pentru cínstile ceale dela toţi? *Ia aminte de tine*, că eşti muritoriu. Că *eşti pământ, şi în pământ vei mearge*.[3] Caută împrejurul tău pre cei ce au fost mai nainte de tine întru aseamenea străluciri. Unde sânt cei îmbrăcaţi cu putearile ceale politiceşti? Unde sânt ritorii cei nebiruiţi? Unde sânt cei ce făcea adunările şi praznicile, hrănitorii de cai cei luminaţi, Voevozii, Satrapii, Împăraţii? Nu sânt toate praf? Nu sânt toate basnu? Nu le sânt pomenirile vieţii lor întru puţine oase? Pleacă-te în mormânturi, de poţi să deosăbeşti carele iaste sluga şi carele iaste stăpânul, carele iaste săracul şi carele iaste bogatul. Deosăbeaşte, de ai vreo puteare, pre cel legat, de cel ce au fost împărat; pre cel tare, de cel slab; pre cel frumos, de cel urât. Deci, de îţi vei aduce aminte de fire, nu te vei înălţa niciodată. Iar îţi vei aduce aminte de tine, de vei lua aminte de tine.

---

[1] Mt. 7: 3.
[2] Lc. 18: 13.
[3] Fac. 3: 19.

Iarăş, eşti vreun om de neam prost şi neslăvit? Sărac din săraci? Fără de casă? Fără de patrie? Slab? Lipsit de ceale de nevoe în toate zilele? Cutremurându-te de cei ce sânt în stăpânire? Sfiindu-te de toți, pentru prostimea vieții? Că *săracul nu sufere*, zice, *îngrozire*.[1] Deci nu te deznădăjdui pre sine, nici pentru că nu ai tu în viiața aceasta nimic din ceale ce obicinuesc a fi răvnite, pentru aceasta să leapezi toată buna nădeajde: ci înalță sufletul tău şi la bunătățile ceale ce acum sânt date ție dela Dumnezeu, şi la ceale ce mai pre urmă să păstrează cu făgăduință. Întâi dar eşti om, numai tu, din toate dobitoacele, făcut de Dumnezeu. Oare de vei socoti înțelepțeaşte, nu iaste spre veseliia cea de sus de ajuns ție aceasta, că eşti făcut de însuş mâinile lui Dumnezeu carele au urzit toate? Apoi şi că, făcându-te dupre chipul celui ce te-au zidit, poți a te sui prin petreacerea cea bună la cinstea cea întocmai cu îngerii? Suflet ai luat înțelegătoriu, prin carele pre Dumnezeu îl cunoşti, pre firea celor ce sânt cu gândul o vezi, a înțelepciunii roada cea preabună o culegi. Toate dobitoacele ceale de pre uscat, şi ceale dumesnice, şi ceale sălbatice, şi toate câte petrec în ape, şi câte zboară prin văzduhul acesta sânt roabe ție şi supuse. Au nu tu ai aflat meşteşuguri şi cetăți ai întemeiat? Şi câte sânt de nevoe, şi câte sânt spre desfătare ai chipzuit? Au nu sânt umblate de tine noianurile, pentru putearea cea cuvântătoare a sufletului? Au nu pământul şi marea slujesc vieții aceştiia? Au nu aerul, şi cerul, şi ceatele stelelor îş arată ție rânduiala lor? Pentru ce dar te împuținezi cu sufletul căci nu ai cal cu frâul de argint? Dar ai soarele, carele cu alergarea cea iute îți luminează ție făcliia toată zioa. Nu ai străluciri de argint şi de aur, dar ai luna, carea cu nemăsurata lumina eiĭ te străluceaşte împrejur. Nu umbli în carâte poleite cu aur, dar ai picioare, căruță a ta şi potrivită ție. Pentru ce dar fericeşti pre cei ce au agonisit punga mare şi au trebuință de picioare streine spre umblare? Nu dormi pre pat de fildeş, dar ai pre pământ, [cel] decât mulți fildeşi mai cinstit, şi dulce pre dânsul odihna, degrab somnul, şi slobod de grijă. Nu eşti culcat supt acoperemânt poleit cu aur, dar ai ceriul carele străluceaşte cu negrăite frumuseți ale stelelor. Şi aceastea sânt ceale omeneşti, iar ceale ce urmează după aceastea sânt mai mari. Pentru tine Dumnezeu între oameni, împărțirea Duhului Sfânt, stricarea morții, nădeajdea învierii, porunci Dumnezeeşti, care îți face viiața desăvârşit, călătorie cătră Dumnezeu prin porunci, împărățiia ceriurilor gata, cununi ale dreptății, gătite celui ce nu fuge de ostenealele ceale pentru fapta bună.

De vei lua aminte de tine, aceastea, şi încă mai multe decât aceastea vei afla împrejurul tău; şi te vei desfăta de ceale ce sânt de față, şi nu te vei împuținа cu sufletul cătră ceale ce lipsesc. În tot locul fiind înaintea ta porunca aceasta, mare ajutoriu îți va face. Precum ádecă: Iuțeala ț'au stăpânit gândurile, şi te hrăneşti de mânie spre cuvinte necuviincioase şi fapte cumplite şi sălbatice? De vei lua aminte de tine, vei potoli mâniia ca pre un mânz nesupus şi neplecat la frâu,

---

[1] Pilde 13: 8.

cu lovirea cuvântului ca cu o vargă atingându-o. Vei stăpâni încă şi limba, şi mâinile nu le vei lăsa asupra celui ce te-au zădărât. Iarăş, pofte reale ca cu o streache împungându-ți sufletul, îl aruncă în porniri neînfrânate şi învierşunate; deci de vei lua aminte de tine şi îți vei aduce aminte că această dulceață de acum va ajunge la sfârşit amar, şi gâdilirea ceaia ce acum să face din dezmierdare în trupul nostru, aceasta va naşte viermele cel veninat carele fără de moarte ne munceaşte pre noi în gheénna, şi aprinderea trupului să va face maică a focului celui veacĭnic, îndată să vor duce izgonindu-se dezmierdările, şi minunată oarecarea alinare înlăuntru în suflet şi linişte să va face, aseamenea ca o turburare a vreunor slujnice desfrânate ce să potoleaşte cu venirea şi arătarea de față a unii stăpâni înțeleapte. Deci ia aminte de tine şi cunoaşte că o parte a sufletului iaste cuvântătoare şi înțelegătoare, iar o parte priimitoare de patimi şi necuvântătoare; şi aceiia fireaşte îi iaste a stăpâni, iar acestora a să supune părții céiĭ cuvântătoare şi a asculta. Deci să nu cumva să laşi să se robească mintea şi să se facă roabă patimilor; nici iarăş să dai voe patimilor să se scoale asupra părții céiĭ cuvântătoare, şi la dânseale să tragă stăpânirea sufletului. Şi în scurt, a te cunoaşte pre tine cu deadinsul, îndestulă povățuire va da şi cătră înțeleagerea lui Dumnezeu. Că de vei lua aminte de tine, nicidecum nu vei avea trebuință a căuta pre Ziditoriul din facerea tuturor făpturilor, ci întru tine, ca întru o lume mică, vei vedea înțelepciunea cea mare a Ziditoriului tău. Fără de trup înțeleage pre Dumnezeu, dela sufletul cel fără de trup carele iaste întru tine, şi nescris pre El împrejur în loc, de vreame ce nici mintea ta nu are într'adins petreacerea în loc, ci pentru unirea cea cătră trup să face în loc. Cum că nevăzut iaste Dumnezeu, creade, socotind sufletul tău, de vreame ce şi el iaste neprins de ochi trupeşti. Că nici floare de văpsea are, nici închipuire, nici de vreo formă trupească iaste cuprins, ci numai din lucrări să cunoaşte. Pentru aceaia să nu cauți la Dumnezeu cunoştința ceaia ce să face prin ochi, ci dând voe minții să crează, să-l înțelegi pre el cu mintea. Minunează-te de meşterul, cum pre putearea sufletului tău o au legat cu trupul, cât până la margenile lui străbătând, pre mădulările ceale ce preamult să deosebesc să le aducă la o unire şi împărtăşire. Socoteaşte carea iaste putearea ceaia ce să dă dela suflet la trup, şi carea iaste împreună-pătimirea ceaia ce să întoarce dela trup la suflet; cum priimeaşte trupul viața dela suflet, şi cum priimeaşte sufletul usturimile dela trup; care jitcnițe ale învățăturilor are; cum nu întunecă pre cunoştința celor mai de nainte adogirea celor după urmă, ci neamestecate şi lămurite ținerile de minte, scrise pre partea cea stăpânitoare a sufletului, ca pre un stâlp de aramă să păzesc. Cum alunecându-să el la patimile trupului, îş piiarde frumuseața sa, şi cum iarăş curățindu-să de întinăciunea cea dela răotate, prin fapta bună să sue la asemănarea Ziditoriului.

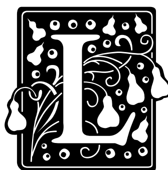
Ia aminte, de socoteşti, după privirea sufletului, şi la facerea trupului, şi te minunează cum meşterul cel preabun l-au zidit pre el lăcaş cuviincios sufletului celui cuvântătoriu. Drept în sus numai pre om din toate dobitoacele l-au zidit, ca din însăş shima şi închipuirea să cunoşti că viața ta iaste din neamul cel de

sus. Că toate dobitoacele ceale cu patru picioare caută în pământ, şi cătră pântece sânt plecate; iar la om spre ceriu îi iaste gata căutarea, ca să nu să îndeletnicească la pântece, nici la patimile ceale de supt pântece, ci toată pornirea să o aibă cătră călătoriia cea de sus. Apoi capul puindu-l pre părțile cele preaînalte, întru el au aşăzat ceale mai alease simțiri. Acolò vedearea, şi auzul, şi gustul, şi mirosul, toate aproape unile lângă altele având lăcuința. Şi aşa, întru puțin loc strâmptorându-se iale, nimic fieştecarea nu zăticneaşte lucrarea vecinii. Ochii ádecă au luat locul cel mai sus, ca nici una din părțile trupului să nu le stea lor înainte şi să le pricinuiască întunecare, ci supt o mică îngrădire a sprincenilor şezând ei, dintru acel mai înalt loc să se întinză de-a dreptul. Iarăş auzul nu iaste deşchis drept, ci printru o gaură învârtejită priimeaşte sunetele. Şi acest lucru iaste al înțelepciunii céiĭ preaînalte, ca glasul să treacă fără de împiedecare, sau şi mai mult să răsune, înfrângându-să de încolăcituri, dar nimic din ceale ce s'ar întâmpla să nu cază de afară, ca să nu poată să fie zăticnire simțirii. Cunoaşte firea limbii, cum iaste moale şi leasne întoarsă, şi la toată trebuința cuvântului de ajuns cu mişcarea cea în multe fealiuri. Dinții întru aceaiaş dată sânt organe ale glasului, fiindcă tare sprijinesc limba, şi întru aceaiaş dată şi slujitori ai hranii, unii tăindu-o, iar alții mărunțindu-o. Şi aşa toate trecându-le cu socoteala cea cuviincioasă, şi înțelegând tragerea aerului prin plămân, păzirea fierbințelii la inimă, organile mistuirii, şanțurile sângelui, din toate aceastea vei vedea înțelepciunea cea neurmată a celui ce te-au făcut, ca şi însuş tu să zici împreună cu Prorocul: *Minunată s'au făcut ştiința ta dela mine*.[1] Deci ia aminte de tine, ca să iai aminte de Dumnezeu, căruia slava şi stăpânirea în veacii veacilor, Amin.

[1] Ps. 138: 6.

VOROAVĂ
Carea s'au grăit în vreamea foametii şi a secetii

eul va răcni, şi cine nu să va îngrozi? Domnul Dumnezeu au grăit, şi cine nu va proroci?[1] Din cuvinte proroceşti să facem începutul cuvântului, şi pre Amos, cel ce să purta de Dumnezeu, să-l luăm ajutătoriu la trebuința celor ce ne zac înainte, carele au vindecat aseamenea patimi de răotăți care ne supără pre noi, şi să descoperim sfatul şi socoteala pentru ceale de folos. Că prorocul acesta, în cursul anilor celor mai de nainte, părăsind norodul buna credință cea părintească, şi călcând păzirea cea cu deadinsul a legilor, şi la închinarea de idoli alunecându-să, s'au făcut propoveduitoriu al pocăinții, sfătuindu-l ca să să întoarcă şi arătându-i îngrozirea pedeapselor. Iar eu poftesc şi mă rog ca până la un loc să întrebuințez râvna istoriei céiĭ vechi, dar să nu văz şi pre sfârşitul celor ce s'au întâmplat atuncea că să urmează. Că făcându-să norodul nesupus, şi ca un mânz aspru şi neînduplecat luând în dinți frâul, nu s'au tras la ceaia ce îl folosea, ci abătându-să din calea cea dreaptă, atâta au alergat fără de rânduială şi s'au semețit asupra călărețului, până ce, căzând în surpături şi prăpăstii, au suferit pedeapsă vreadnică a neascultării şi a nesupunerii, pre pierzarea cea de tot. Care lucru, o, să nu dea Dumnezeu să se facă acum la noi, fiii miei, pre carii v'am născut prin Evanghelie[2], pre carii v'am înfăşat prin blagosloveniia mâinilor! Ci să fie auz mulțămitoriu şi cu bună cunoştință, suflet supus, priimind cu blândeațe sfătuirile, plecându-să celui ce grăiaşte ca ceara celui ce pecetluiaşte, ca, prin cea una aceasta osârdie, şi eu să iau roadă veselitoare a ostenelilor, şi voi, în vreamea izbăvirii de nevoi, să lăudați sfătuirea carea s'au făcut. Dar ce iaste aceaia ce va să arate cuvântul, şi încă ține pre suflete atârnate cu nădeajdea auzului, zăbovind de a arăta de față ceaia ce să nădăjduiaşte?

Ceriul îl vedem, fraților, vârtos, gol şi fără de nori, posomorât făcând pre seninul acesta şi mâhnind cu curățeniia pre carea foarte o pofteam mai nainte, când la multă vreame fiind el acoperit cu norii, ne aducea întunecare şi ne lipsea de soare. Iar pământul, uscându-să foarte tare, fără de dulceață iaste a să vedea, şi sterp spre lucrare şi neroditoriu, în bucăți fiind crăpat şi întru adânc priimind strălucitoare pre rază. Izvoară bogate şi care curgea neîncetat ne-au lăsat pre noi, şi curgerile râurilor celor mari s'au cheltuit, şi copii preamici umblă printr'înseale cu picioarele, şi mueri încărcate cu povară le trec. Iar de la mulți din noi şi băutura au lipsit, şi sântem întru nedomirire de a viețui. Noi Israilteani, căutând nou Moisì şi toiag făcătoriu de minuni, ca iarăş piiatra lovindu-să, să vindece trebuința norodului celui însetat şi nori preaslăviți să bureze oamenilor manna, hrană neobicinuită. Să ne temem să nu ne facem celor după

---

[1] Amos 3: 8.
[2] 1 Cor. 4: 15.

urmă poveaste noao de foame şi de pedeapsă. Am văzut holdele, şi mult am lăcrămat pentru nerodirea lor; şi am vărsat plâns pentru că nu s'au vărsat preste noi ploae. Unele din seminţe mai nainte de răsărire s'au uscat, în bulgări aşa rămâind precum le-au ascuns plugul; iar altele, puţin ivindu-se şi răsărind, ticăloşaşte s'au veştejit de arşiţă, cât acum în bună vreame să întoarcă cineva cuvântul Evanghelicesc şi să zică că lucrătorii sânt mulţi, iar secerişul nici puţin.[1] Iar plugarii, şezând jos lângă holde, şi mâinile împletecindu-le preste genuche (care lucru iaste cu adevărat chip al celor ce să jălesc), lăcrămează de ostenealele lor ceale deşarte, cătră copii mici căutând şi plângând, la mueri aruncându-şi ochii şi tânguindu-se, apucând şi pipăind paiale ceale uscate ale sămănăturilor şi văetându-se tare, ca părinţii cei ce le-au murit copiii în floarea vârstii. Să se zică şi cătră noi dela acelaş proroc, de care puţin mai nainte la început am pomenit: *Şi eu*, zice, *am oprit dela voi ploaia cu trei luni mai nainte de cules, şi voiŭ ploa preste o cetate, iar preste o cetate nu voiŭ ploa; o parte să va uda, şi partea preste carea nu voiŭ ploa să va usca. Şi să vor aduna doao sau trei cetăţi la o cetate ca să bea apă, şi nu să vor sătura: căci nu v'aţi întors cătră mine, zice Domnul.*[2] Să cunoaştem dar că pre aceastea rane le sloboade Dumnezeu asupra noastră pentru întoarcerea cea de cătră el şi lenevirea, nu căutând să ne zdrobească, ci sârguindu-să să ne îndrepteaze ca părinţii cei buni pre fiii cei lenevoşi, carii să mânie şi să oţărăsc asupra tinerilor: nu ca să le facă vreun rău sârguindu-se, ci din nebăgarea de seamă cea copilărească şi din greşalele tinereţilor la silinţă şi la purtarea de grijă trăgându-i. Deci vedeţi că mulţimea păcatelor noastre şi pre vremile anului le-au scos din firea lor, şi pre formele timpurilor le-au schimbat în întocmiri ciudate şi streine. Iarna nu au avut umezeala cea obicinuită, împreună cu uscăciunea, ci toată jilăveala cu ghiaţa o au legat şi o au uscat, lipsită încă au fost şi de zăpadă şi de ploi. Primăvara iarăş, o parte a însuşirilor sale au arătat, pre fierbinţeală zic, iar împărtăşirea umezelii nu au avut. Ci arşiţa şi frigul, cu chip nou trecând hotarăle zidirii sale, şi rău unindu-să spre vătămarea noastră, gonesc şi scot pre oameni din viaţă şi din traiu. Carea dar iaste pricina nerânduelii şi turburării aceştiia? Ce iaste prefacerea cea noao a vremilor? Să cercăm, ca cei ce avem minte; să socotim, ca cei ce sântem cuvântători. Au doară nu iaste cel ce ocârmuiaşte toate? Au doară meşterul cel bun, Dumnezeu, ş'au uitat iconomiia şi purtarea de grijă a sa? Au doară s'au lipsit de stăpânirea şi de putearea sa? Sau pre aceaiaş puteare o are, şi din stăpânirea sa nu au căzut, dar s'au dat la asprime, şi bunătatea cea mare şi purtarea de grijă cea cătră noi o au schimbat? Nu va putea zice cineva, fiind înţelept, ci arătate şi luminate sânt pricinile pentru care nu sântem ocârmuiţi dupre chipul cel obicinuit. Luând noi, nu dăm altora; facerea de bine o lăudăm, şi de aceasta lipsim pre cei ce au trebuinţă; robi fiind, ne slobozim, şi

---

[1] Lc. 10: 2.
[2] Amos 4: 7-8.

de cei împreună cu noi robi nu ne iaste milă; flămânzi fiind, ne hrănim, şi pre cel lipsit îl treacem cu vedearea; neîmpuţinat dătătoriu şi vistier pre Dumnezeu având, ne facem scumpi şi nedătători cătră săraci. Mult născătoare sânt oile noastre[1], şi cei goli sânt mai mulţi decât oile; jitniţile de mulţimea sămănăturilor celor puse înlăuntru să strâmptorează, şi pre cel strâmptorat nu îl miluim. Pentru aceasta ne îngrozeaşte pre noi dreapta judecată. Pentru aceasta şi Dumnezeu nu-ş deşchide mâna, pentru că pre iubirea de fraţi noi o am închis. Pentru aceasta sânt holdele uscate, pentru că dragostea s'au răcit.[2]

Glasul celor ce fac litanie strigă în zadar, şi în aer să risipeaşte. Că nici noi nu am auzit pre cei ce să roagă. Şi ce fealiu iaste rugăciunea şi cearerea noastră? Bărbaţii, afară de puţini, vă îndeletniciţi la neguţătorii; muerile, slujiţi acestora la lucrarea mamonii: puţini dar sânt cu mine şi cu rugăciunea, şi aceştea ameţiţi, căscând, întorcându-se adeaseori şi pândind când cântătorul de Psalmi va sfârşi stihurile, când, ca dintr'o temniţă, din biserică şi din nevoia rugăciunii vor scăpa. Iar copiii cei preamici aceştea, carii ş'au lăsat cărţile la şcoale şi strigă împreună cu noi, ca o răsuflare mai mult şi veselie uneltesc lucrul, praznic făcând pre mâhnirea noastră, fiindcă de greotatea dascălului şi de grija máthimilor scapă puţin. Iar mulţimea bărbaţilor celor desăvârşit şi norodul cel vinovat şi supus păcatelor iaste fără de grijă şi slobod, şi vesel aleargă prin cetate, cel ce poartă în sufletele lor pricina realelor acestora, cel ce au făcut şi au pornit nevoia aceasta. Iar pruncii ceşti nesimţitori şi fără de prihană să sârguesc spre mărturisire şi să adună, carii nici pricina nevoilor nu o ştiu, nici a să ruga după chipul cel obicinuit nu pot. Tu îmi vino de faţă la mijloc, cel frământat cu păcatele; tu cazi şi plângi şi suspină; lasă pruncul să lucreaze ceale ce urmează vârstii lui. Pentru ce te ascunzi, cel ce te prihăneşti, şi pui înainte spre răspuns pre pruncul cel nevinovat? Că au doară să amăgeaşte Judecătoriul, ca să aduci altă faţă mincinoasă în loc de cea adevărată? Trebuia să fie de faţă şi pruncul acela împreună cu tine negreşit, dar nu el singur. Vezi că şi Ninevitenii prin pocăinţă au îmblânzit pre Dumnezeu, şi plângând pentru păcatele acealea pre care Ionà, după ce au eşit din mare şi din chit, au strigat asupra lor, nu numai pre prunci i-au pus înainte spre pocăinţă, iar ei îş petrecea viaţa în desfătări şi în ospeaţe: ci întâi pre părinţii carii au greşit i-au împilat postul, şi munca pre ei îi chinuia, apoi în loc de adăogire şi înmulţire, cu de-a sila plângea şi pruncii, ca întristarea să cuprinză toată vârsta, şi pre cea simţitoare, şi pre cea nesimţitoare, pre una de voe, iar pre alta de silă. Şi fiindcă i-au văzut pre ei Dumnezeu că aşa s'au smerit, cât s'au osândit pre sine cu preamare chinuire a tot neamul, de aceaia şi pătimirea lor o au miluit, şi de muncă i-au slobozit, şi bucuriia le-au dăruit celor ce au plâns cu bună socoteală. O, pocăinţă cu bun viers! O, necaz înţelept şi cu bună priceapere! Nici pre dobitoacele ceale necuvântătoare nu le-

[1] Ps. 143: 13.
[2] Mt. 24: 12.

au lăsat ei slobode de pedeapsă, ci au meşteşugit ca şi iale să strige de nevoe. Că s'au despărțit vițelul de vacă, s'au izgonit mielul dela țâța maicii, copil sugătoriu nu era în brațile ceiia ce l-au născut. În deosăbite staule era închise maicile, şi în deosăbite cei fătați de curând. Glasuri jalnice dela toate să striga şi răsuna între dânseale. Cei fătați de curând, perind de foame, căuta izvoarăle laptelui; maicile, de firească patimă rumpându-se, cu glasuri de milostivire chema pre cei născuți. Pruncii aşişderea, perind de foame, de cumplitul plâns să spărgea şi leşina; ceale ce îi născuse, de durerile ceale fireşti să împungea la ceale din lăuntru. Şi pentru aceasta cuvântul cel de Dumnezeu însuflat pre pocăința acelora în scris o au păzit, spre învățătură de obşte a vieții. Cel bătrân între aceia plângea, şi căruntea o trăgea şi o zmulgea; cel tânăr, şi carele era în floarea vârstii, mai tare să văeta; săracul suspina; bogatul, uitându-ş desfătarea, să nevoia la reaoa-pătimire ca la o înfrânătoare. Împăratul lor, strălucirea şi slava întru ruşine o au schimbat; au lepădat corona şi praf pre cap au preserat; aruncând alurghída, cu sac s'au îmbrăcat; părăsind scaunul cel înalt şi sus, cu chip vreadnic de jale să tăra pre pământ; lăsând desfătarea cea deosăbită şi împărătească, plângea împreună cu norodul; unul s'au făcut din cei mulți, şi de rând, când au văzut pre Stăpânul cel de obşte al tuturor mâniindu-se.

Aceasta iaste socoteala robilor celor cu simțire; acest fealiu iaste pocăința celor vinovați şi supuşi păcatelor. Dar noi păcatul îl săvârşim cu osârdie, iar pocăința o luăm cu nebăgare de seamă şi cu trândăvire. Cine, rugându-să, sloboade lacrămă, ca să ia ploae şi picături la bună vreame? Cine, ştergându-ş păcatele, după asemănarea fericitului Davíd, au udat patul cu lacrămi?[1] Cine au spălat picioarele streinilor şi au şters praful călătoriei, ca la vreame de nevoe, când ceare dezlegare a secetii, să îmblânzească pre Dumnezeu? Cine au hrănit copil lipsit de tată, ca acum să ne hrănească pre noi Dumnezeu cu grâu, ca pre un sârman ce să îmboldeaşte de neîntocmirea vânturilor? Cine au tămăduit văduvă ce pătimea de greotățile vieții, ca acum să i să măsoare cu hrana cea de nevoe? *Sparge scrisoarea cea nedreaptă*[2], ca aşa să se dezleage păcatul. Şterge zapisul de dobânzile ceale greale, ca să nască pământul rodurile ceale obicinuite. Că arama şi aurul şi ceale neroditoare afară de fire născând, pământul cel ce fireaşte naşte s'au făcut sterp şi, spre pedeapsa celor ce lăcuesc, s'au osândit cu nerodirea. Deci să arate cei ce cinstesc pre avearea cea multă, cei ce adună bogățiia preste cuviință, carea iaste putearea celor adunate în vistierie sau care iaste folosul deacă Dumnezeu, mâniindu-să, va îndelunga pedeapsa spre mai multă vreame? Mai galbeni decât aurul degrab să vor face cei ce îl grămădesc pre el, deacă nu vor avea pâinea carea, până eri şi alaltăeri, pentru lesnicioasa dobândire şi evtinătatea să defăima. Căci zi, [fiind]că nu iaste cel ce vinde, nici să află grâu în jitnițe, care iaste folosul din pungile ceale greale, spune-mi? Au

[1] Ps. 6: 7.
[2] Is. 58: 6.

nu împreună cu acealea te vei îngropa în pământ? Au nu iaste aurul pământ? Au nu lut netreabnic va zăcea lângă lut trupul? Toate ai dobăndit, şi un lucru carele iaste de nevoe nu ai, puteare ádecă de a te hrăni pre tine. Cu toată bogăţiia ta fă un nor, află chip de pogorât puţine picături; sileaşte pământul spre rodire, dezleagă nevoia cu bogăţiia cea mândră şi semeaţă. Poate vei ruga pre vreunul din cei cu evlavie, ca cu rugăciunile lui, precum Ilie Thesviteanul[1], să-ţi dăruiască răsuflare de nevoi, om fără de agoniseală, gălbegios, desculţ, fără casă, fără lăcaş, lipsit, cu o haină acoperit ca Ilie cu cojocul, pre rugăciune avându-o tovarăşă, pre înfrânare şăzătoare împreună la masă. Şi deacă rugându-te vei dobândi ajutoriul cel dela un bărbat ca acesta, oare nu vei râde mult de averile ceale cu multe griji? Nu vei scuipì aurul? Nu vei lepăda ca pre un gunoiu argintul, pre carele mai nainte atoateputernic şi preaiubit numindu-l, slab ajutătoriu la trebuinţă l-ai cunoscut? Pentru tine au adus Dumnezeu această nevoe, pentru că având, nu dai; pentru că treceai cu vedearea pre cei flămânzi; pentru că nu te întorceai cătră cei ce să tânguia; pentru că, când ţi să cerea, nu miluiai. Şi pentru puţini vine ceale reale asupra a tot norodul, şi pentru răotatea unuia s'au vătămat norod întreg. Ahar au furat ceale sfinte, şi toată tabăra să pedepsea[2]; Zamvrì iarăş au curvit cu Madiancele, şi Israil au căzut în osândă.[3]

Deci toţi, şi deosebi, şi de obşte, să ne cercăm vieţile noastre. Ca la un ocârmuitoriu şi învăţătoriu să luăm aminte la secetă, carea aduce aminte fiiaştecăruia de păcatul său. Să zicem şi noi cuvântul acela al viteazului Iov cu bună simţire: *Mâna Domnului iaste ceia ce s'au atins de mine*.[4] Şi mai vârtos, mai întâi să socotim nevoia aceasta a no[a]stră la păcate. Iar de trebue să adăogim şi alta, uneori să aduc asupra oamenilor nişte nevoi ca aceastea ale vieţii spre cercarea sufletelor, ca în vreamea greotăţii să să arate cei lămuriţi, ori săraci, ori bogaţi. Că amândoi cu deadinsul să cearcă prin răbdare. Şi în vreamea aceasta mai vârtos să arată: unul, de iaste darnic şi iubitoriu de fraţi; iar altul, de iaste mulţămitoriu, şi nu împrotivă-hulitoriu, schimbându-şi socoteala degrab cu prefacerile vieţii. Ştiu eu pre mulţi, nu din auz înştiinţându-mă, ci cu cercarea şi cu lucru cunoscând pre oameni, carii până când viaţa lor iaste întru îndestulare, şi cu vânturi bune, precum iaste vorba, merg lucrurile, de mijloc măcar, deşi nu desăvârşit, mulţămesc Făcătoriului de bine; iar deacă cumva să vor răsturna lucrurile întru aşăzarea cea împrotivă, şi cel bogat să va face sărac, iar putearea trupului boală, iar slava şi strălucirea ruşine şi necinste, să fac nemulţămitori, grăesc hule, preget la rugăciune, să necăjesc asupra lui Dumnezeu ca asupra unui datornic ce zăboveaşte, nu să află ca cătră un stăpân ce să mânie. (Ci să ferească Dumnezeu de acest fealiu de gânduri şi socoteale!) Iar când vei vedea

[1] 3 Împ. 18: 1-45.
[2] Iis. Navì 7: 1.
[3] Num. 25: 6-8.
[4] Iov 19: 21.

pre Dumnezeu că nu dăruiaşte ceale obicinuite, aşa să socoteşti întru tine: Au doară nu iaste putearnic Dumnezeu să dea hrana? Şi cum? Carele iaste Domn al ceriului şi a toată podoaba şi buna rânduială, înțelept iconom al vremilor şi al anilor, ocârmuitoriu a toate, carele au rânduit ca ceale patru vremi ale anului şi întoarcerile ca o horă cu bună rânduială să dea loc una altiia, ca cu feliurimea lor să ajute trebuințelor noastre celor de multe fealiuri: şi acum în vreame să vie umezeala, şi iarăş să priimească fierbinţeala, şi răceala să să amestece în an, şi de trebuința uscăciunii să nu fim lipsiți. Puternic dar iaste Dumnezeu. Iar putearea aflându-să la el şi mărturisindu-să, oare nu cumva îi lipseaşte bunătatea? Nici cuvântul acesta nu are stare. Căci care nevoe au supus pre cel ce nu era bun, ca să zidească întru început pre om? Şi cine iaste cel ce au silit pre Ziditoriul ca, şi nevrând el, să ia țărână şi să închipuiască acest fealiu de frumuseațe din lut? Cine iaste cel ce de nevoe l-au plecat să dăruiască omului putearea cea cuvântătoare după chipul său, ca de acolò pornindu-să, să priimească învățătura meşteşugurilor şi să se înveațe a filosofi pentru ceale preaînalte de care cu simțirile nu să atinge? Şi deacă aşa vei socoti, vei afla că iaste la Dumnezeu bunătatea, şi până acum nu lipseaşte. Căci ce opriia, spune-mi, să nu fie secetă ceaia ce să veade, ci desăvârşită ardere? Şi puțin schimbându-să soarele din călătoriia cea obicinuită, şi apropiindu-să de trupurile ceale aproape de pământ, întru o clipă să arză toate ceale ce să văd? Sau să ploao foc din ceriu, după asemănarea muncilor celor mai de nainte ale păcătoşilor? Vino întru sine, o, omule, şi fii înțelept, nu face ceale ce fac copiii cei nebuni, carii când să mustră de dascalul rump cărțile lui! Şi când tatăl urneaşte hrana, pentru folos, ei sfâşie haina sau zgârie obrazul mumii lor cu unghile. Că pre cârmaciul furtuna, şi pre luptătoriul luptarea, pre voevodul oştirea, pre cel mare la suflet nevoia, iar pre hristian ispita îl cearcă şi îl lămureaşte. Şi întristările lămuresc pre suflet ca focul pre aur. Sărac eşti? Nu te mâhni. Că mâhnirea cea multă să face pricinuitoare de păcat. Pentru că mâhnirea cufundă pre minte, şi nedomirirea pricinuiaşte întunecare, iar lipsirea socotelii naşte nemulțămirea. Ci aibi nădeajdea la Dumnezeu. Că au nu veade strâmptorarea? Are hrana în mâini şi urneaşte darea, ca să cearce întărirea ta, ca să-ți cunoască socoteala şi voința, de nu iaste aseamenea cu a celor obraznici şi nemulțămitori. Pentru că aceia, până le iaste bucatele în gură, laudă, să ciocoinicesc, să minunează; iar urnindu-să puțin masa, ca cu nişte pietri, aşa cu hulele lovesc pre aceia cărora puțin mai nainte întocmai ca lui Dumnezeu, pentru dezmierdarea, li să închina. Citeaşte Scriptura cea Veache, cea Noao, şi vei afla mulți în amândoao carii s'au hrănit cu deosebite chipuri. Pre Ilie l-au avut Carmilul, munte înalt şi nelăcuit, pustiiul pre pusnic; şi sufletul era dreptului în loc de toate, şi merindă a vieții nădeajdea cea cătră Dumnezeu. Şi deşi trăia el aşa, dar de foame viața nu o au pierdut, ci, din pasări, ceale preahrăpitoare şi foarte lacome cu pântecele, aceastea îi aducea bucate, şi să făcea dreptului slujitoare la hrană ceale ce din obiceiu hrăpesc hranele ceale streine, şi din porunca cea stăpânească ş'au schimbat firea, făcându-

se păzitoare credincioase ale pâinilor şi ale cărnurilor. Iar cum că aceastea le aducea bărbatului corbii, din duhovniceasca Istorie ne-am învăţat.[1] Avea încă şi groapa cea Vavilonească pre tânărul Israiltean, rob după nevoia şi ticăloşiia aceaia, dar slobod cu sufletul şi cu cugetul. Şi ce iaste ceale dela aceia? Leii afară de fire postiia[2], iar Avacum, hrănitoriul acestuia, să purta prin aer, aducându-l îngerii pre om împreună cu bucatele. Şi ca să nu să strâmptoreaze dreptul de foame, mai presus de atâta pământ şi mare au trecut Prorocul, cât să întinde dela Iudea până la Vavilon.[3]

Ce iarăş norodul cel din pustie, preste carele Moisì era mai mare epitrop? Cum ş'au iconomisit viaţa în patruzeci de ani? Nu era acolò bărbat carele să samene, nu bou carele să tragă plugul, nu arie, nu teasc, nu jitniţă; şi hrana o avea nesemănată şi nearătată. Şi izvoarăle le da piiatra, care izvoară nu era mai nainte, ci au izbucnit în vreamea trebuinţii. Las a număra cu deamăruntul lucrurile proniei lui Dumnezeu, care de multe ori la oameni părinteaşte le-au arătat. Iar tu rabdă puţin în vreamea nevoii, ca viteazul Iov, şi nu te răsturna din pricina viforului, nici lepăda ceva din povările faptei bune care le porţi. Ca un odor de mult preţ păzeaşte în suflet mulţămirea, şi vei lua şi tu pentru mulţămirea îndoite ceale ale desfătării. Adu-ţi aminte de cuvântul Apostolului: *Întru toate mulţămiţi*.[4] Sărac eşti? Ai altul mai sărac decât tine. La tine sânt bucate de zeace zile, la acela de o zi. Ca un bun şi mulţămitoriu, pre ceaia ce iaste mai mult la tine împărţeşte-o deopotrivă cu cel lipsit. Nu pregeta să dai din acel puţin; nu aleage mai mult folosul tău din primejdiia cea de obşte. Măcar întru o pâine de va ajunge să stea hrana, şi va veni înaintea uşilor cel ce ceare, scoate din cămară pre acea una, şi puindu-o în mâini şi căutând la ceriu, zi acest cuvânt vreadnic de milă împreună şi mulţămitoriu: „O pâine iaste, pre carea o vezi, Doamne, şi primejdiia iaste arătată, dar eu cinstesc şi aleg mai mult decât pre mine pre porunca ta, şi dintru acest puţin dau fratelui celui ce să topeaşte de foame. Dă dar şi tu robului celui ce să primejduiaşte. Ştiu bunătatea ta, cutez şi la puteare. Nu urneşti la multă vreame darurile, ci împărţeşti când voeşti dăruirile". Şi deacă aşa vei zice şi vei face, pâinea carea o dai din strâmptorare, sămânţă să face a arăturii, înmulţită naşte roada, arvună iaste a hranii, pricinuitoare de milă. Zi şi tu cuvântul văduvii Sidoneancii întru ceale aseamenea nevoi, în bună vreme adu-ţi aminte de istoriia aceaia: *Viu iaste Domnul, că numai aceasta am în casa mea spre hrană mie şi copiilor*.[5] Şi de vei da din lipsa ta, vei avea şi tu urciorul de untdelemn izvorând prin darul şi vadra de făină nedeşărtată. Că la cei credincioşi darul lui Dumnezeu carele întoarce îndoit, cu iubire de dăruire, să aseamănă puţurilor din care apa totdeauna să scoate, iar ele

---

[1] 3 Împ. 17: 6.
[2] Dan. 6: 16-23.
[3] Ist. lui Vil şi a balaurului 1: 40-46.
[4] 1 Thes. 5: 18.
[5] 3 Împ. 17: 12.

nu să deşărtează. Împrumutează tu, cel sărac, pre Dumnezeu cel bogat. Creade celui ce pururea ia pre obrazul său pentru cel ce iaste întru necazuri şi dintru ale sale dă darul. Vreadnic de credință chezaş iaste, în tot pământul şi marea întinse având vistieriile. Pentru că şi când înoți prin mijlocul noianului, de vei ceare ceaia ce ai dat împrumut, vei lua cu dobândă capetele. Căci iubeaşte a dărui cu adăogiri.

Boala celui ce să topeaşte de foame, ádecă foametea, iaste patimă jalnică. Foametea iaste capul nevoilor omeneşti, aceasta iaste sfârşit mai rău decât toate morțile. Că la cealelalte primejdii sau ascuțitul sabiei aduce degrab sfârşitul, sau năvălirea focului stinge în scurt viața, sau hiarăle pre ceale mai de nevoe mădulări cu dinții rumpându-le, nu ne lasă să ne muncim cu zăbava usturimii; iar foametea întârziitoriu are pre rău, zăbavnică pre dureare, petrecătoare şi încuibată pre boală, pre moarte totdeauna de față, şi totdeauna zăbovind. Că pre umezeala cea firească o cheltuiaşte, pre fierbințeală o răceaşte, pre grosime o istoveaşte, pre puteare câte puțin o vestejaşte, carnea ca o pânză de păiajăn să înfăşură împrejurul oaselor. Pelița nu are floare. Că rumeneala fuge, pentru că să topeaşte sângele. Albeața nu iaste, pentru că fața cea de pă deasupra de scădeare să înnegreaşte. Iar trupul iaste vânăt, pentru că cu gălbiciune şi cu negreală din patimă jalnic să amestecă. Genuchele nu țin, ci cu de-a sila să trag. Glasul supțire şi slab, ochii bólnavi în găvăunele lor, în zadar fiind închişi în teci, ca roadele nucilor înghețate în cojile lor; pântecele deşărt şi stors şi fără de formă, neavând nici grosime, nici firească lățime a măruntaelor, ci lipit de oaseale spatelui. Deci cel ce treace cu vedearea acest fealiu de trup, oare de câte munci nu iaste vreadnic? Carea mulțime de cruzime nu întreace? Cum nu iaste vreadnic a să număra între ceale neîmblânzite hiară şi a să vedea ca un spurcat şi ucigătoriu de oameni? Că cela ce are întru a sa puteare pre vindecarea răului, şi de voe şi pentru lăcomiia şi scumpetea urneaşte, cu cuviință să va osândi întocmai cu ucigaşii. Patima foametii au silit pre mulți de multe ori a clinti şi hotarăle firii, a să atinge ádecă om de trupurile ceale de un neam, şi maica pre copilul carele din pântece l-au scos, iarăş în pântece rău l-au priimit. Şi această jalnică faptă o povesteaşte *Iudaiceasca Istorie* pre carea Iósip cel osârduitoriu ne-au scris-o noao,[1] când patimile ceale cumplite cuprinseease pre Ierusalimneani, carii dupre dreptate să pedepsea pentru păgânătatea ce făcuse asupra Domnului. Vezi şi pre însuş Dumnezeul nostru că de multe ori pre cealelalte patimi le treace, iar cătră cei flămânzi cu jale să milostiveaşte. Că *îmi iaste milă*, zice, *de norod*.[2] Pentru aceasta şi la judecata cea de apoi, unde cheamă Domnul pre cei drepți, locul cel întâi îl ține cel darnic; cel ce au fost hrănitoriu iaste căpeteniia între cei ce să cinstesc; cel ce au dat pâinea să cheamă mai nainte decât toți; cel bun şi leasne dătătoriu, mai nainte de ceialalți drepți să trimite în viață; cel ne-

[1] *Pentru războiul Iud*. Cartea 7-a, Cap. 8.
[2] Mt. 15: 32.

darnic şi scump, mai nainte decât toţi păcătoşii să dă focului. La maica poruncilor te cheamă vreamea, şi foarte mult să grijeşti, ca să nu te treacă vreamea zborului şi a schimburilor, ádecă a daturilor şi luatelor. Căci curge vreamea, şi nu aşteaptă pre cel ce zăboveaşte. Să grăbesc zilele, pre cel trândav îl trec pre alăturea. Şi precum nu iaste cu putinţă a face să stea curgerea râului, de nu va lua cineva la întâia întâmpinare şi curgere, şi o va metahirisì apa la trebuinţă, aşa nu iaste cu putinţă nici pre vreamea, ceaia ce cu încunjurările ceale sâlnice să mână, a o opri sau, de au trecut, a o întoarce înapoi, de nu cineva, când vine, o va cuprinde. Şi pentru aceasta pre poruncă, ca pre ceaia ce fuge, ţine-o şi o săvârşaşte, şi cuprinzându-o despre toate părţile, în braţe o ia. Dă puţine, şi câştigă multe. Strică păcatul cel întâi făcut, cu darea hranii. Că precum Adam, rău mâncând, au trimis păcatul, aşa noi ştergem mâncarea cea cu vrăjmăşie, deacă vom tămădui trebuinţa şi foametea fratelui.

Noroade ascultaţi, hristiani luaţi în urechi, că aceastea zice Domnul, nu grăind cu însuş glasul său, ci prin gurile robilor ca prin nişte organe glăsuind. Să nu ne arătăm noi, cei cuvântători, mai cruzi decât dobitoacele ceale necuvântătoare. Că acealea, pre ceale ce fireaşte răsar din pământ, de obşte le întrebuinţează. Şi turme de oi pre unul şi acelaş munte pasc, şi cai preamulţi întru unul şi acelaş câmp au păşunea, şi toate pre rând lasă uneale altora întrebuinţarea cea de nevoe a erbii. Iar noi adunăm în sân ceale ce sânt de obşte, singuri ţinem ceale ce sânt ale multora. Să ne cucernicim de povestirile ceale pline de iubire de oameni ale Ellinilor. La unii dintru aceia leage plină de iubire de oameni o masă le făcea, şi de obşte bucatele, şi mai o familie pre norodul cel de mulţi oameni îl arăta. Să lăsăm pre cei de afară, şi să venim la pilda celor trei mii. Să urmăm întocmirii céiĭ dintâi a hristianilor, cum era la dânşii toate de obşte[1], viaţa, sufletul, unirea cugetului, masa de obşte, frăţie nedespărţită, dragoste nefăţarnică, carea pre trupurile ceale multe le făcea unul, pre sufletele ceale deosăbite le potrivea la un cuget. Multe ai pildele iubirii de fraţi din Scriptura cea Veache şi din cea Noao. Bătrân de vei vedea topindu-să de foame, trimite de îl cheamă şi îl hrăneaşte precum Iosíf pre Iacóv.[2] Vrăjmaş de vei afla strâmptorându-să, să nu adaogi la mâniia de carea eşti supărat spre răsplătire, ci hrăneaşte-l precum acela pre fraţii cei ce l-au vândut. De vei întâmpina mai tânăr, de vreo nevoe chinuindu-să, aşa să plângi, precum acela de Veniamin, fiiul bătrâneaţelor. Te ispiteaşte poate şi pre tine lăcomiia şi avearea de multe, ca pre Iosíf stăpâna sa; te trage pre tine de haine, ca să defaimi porunca şi să o iubeşti mai mult pre aceaia, cea iubitoare de aur şi de lume, decât porunca Stăpânului. Deci când va veni gând carele să se lupte cu porunca aceaia, şi pre mintea cea înţeleaptă şi înfrânată să o tragă la iubirea de argint, silindu-te să defaimi iubirea de fraţi şi ţiindu-te la dânsa, leapădă şi tu hainile, şi mâniindu-te, fugi. Păzeaşte

[1] Fap. 2: 44.
[2] Fac. 47: 12.

credința cătră Domnul, precum acela cătră Pentefrì. Întru un an iconomiseaşte lipsa, precum acela în şapte. Nu toate dezmierdării: dă ceva şi sufletului. Şi socoteaşte că doao feate ai, pre desfătarea cea de aicea şi pre viiața cea din ceriuri: de nu voeşti să dai toate céiĭ mai bune, împărțeaşte măcar deopotrivă între fata cea desfrânată şi între cea înțeleaptă. Când va trebui să stai înaintea lui Hristos şi să vii de față înaintea ochilor judecătoriului, să nu arăți pre petrecerea cea de aicea prea bogată, iar pre ceaialaltă viață a faptelor bune, carea are formă şi numire de mireasă, goală şi cu treanțe îmbrăcată. Deci să nu pui înaintea mirelui pre mireasă fără de formă şi fără de podoabă, ca nu privindu-o, să-ş întoarcă fața, şi văzându-o, să o urască şi să să leapede de unire. Ci gătindu-o pre ea cu podoaba cea cuviincioasă, păzeaşte-o frumoasă la sorocul nunților, ca şi ea împreună cu featele ceale înțeleapte să-ş aprinză făcliia,[1] având focul cunoştinții nestins, şi nelipsindu-i untul-de-lemn al isprăvilor, ca cu lucru să se adevereaze prorociia cea Dumnezeiască şi să să potrivească şi la sufletul tău ceaia ce s'au zis: *Înainte au stătut împărăteasa de-a dreapta ta, în haină aurită îmbrăcată, împodobită. Ascultă, fiică, şi vezi, şi pleacă urechiia ta, şi va pofti împăratul frumuseața ta.*[2] Aceastea cuprinzătoriu de obşte le-au glăsuit mai nainte cântătoriul de psalmi, propoveduind mai nainte frumuseața trupului celui sobornicesc, dar să va potrivi cu adevărat şi la sufletul fiiaştecăruia, de vreame ce Biasearica are adunarea şi alcătuirea din ceale deosebi şi din parte.

Socoteaşte şi poartă de grijă cu înțelepciune pentru ceaia ce iaste de față şi pentru ceaia ce va să fie, pre carea să nu o laşi şi să o prăpădeşti pentru dobândă urâtă. Va să te lase pre tine trupul, semnul vieții tale; iar la arătarea Judecătoriului celui ce să aşteaptă şi va să vie fără de îndoială, îți vei închide ție darea cínstelor şi slava cea cerească, şi îți vei deşchide foc nestins, şi gheénna, şi munci, şi veacuri amară întru dureri, în loc de viață îndelungată şi fericită. Să nu mă socoteşti că ca o maică sau doică îți clătesc máşce mincinoase, precum acealea obicinuesc de fac la copiii cei mici, pre carii, când plâng fără de rânduială şi neîncetat, cu prefăcute povestiri îi potolesc şi îi fac de tac. Aceastea nu sânt basnu, ci cuvânt mai nainte propoveduit prin glas nemincinos. Şi să ştii cu deadinsul, după prorociia Evangheliei, *o iotă sau o cirtă nu va treace*[3]. Ci şi trupul carele s'au topit în sicriu să va scula, şi sufletul acelaş, carele s'au despărțit prin moarte, iarăş va lăcui în trup. Şi lucrurile ceale ce s'au făcut în viața aceasta să vor arăta cu deamăruntul, nu alții mărturisindu-le, ci însăş ştiința noastră mărturisindu-le. Şi fiiaştecăruia ceale dupre vreadnicie i să va măsura de dreptul Judecătoriu: acestuia să cuvine slava, stăpânirea şi închinăciunea în veacii veacilor, Amin.

---

[1] Mt. 25: 4 şi 7.
[2] Ps. 44: 10-12.
[3] Mt. 5: 18.

A CELUI ÎNTRU SFINȚI PĂRINTELUI NOSTRU GRIGORIE NAZIANZINEANUL, Cuvântătoriului de Dumnezeu

C U V Â N T

La Arătarea lui Dumnezeu, ádecă la Naşterea Mântuitoriului

Hristos să naşte, slăviți-l; Hristos din ceriuri, întâmpinați-l; Hristos pre pământ, înălțați-vă. Cântați Domnului tot pământul.[1] Şi ca pre amândoao (ádecă şi pre ceale cereşti, şi pre ceale pământeşti) cuprinzându-le, să zic: Veselească-se ceriurile, şi să se bucure pământul[2], pentru cel ceresc, apoi pământesc. Hristos în trup, cu cutremur şi cu bucurie vă veseliți[3]: cu cutremur pentru păcat[4], iar cu bucurie pentru nădeajdea[5]. Hristos din fecioară, mueri întru feciorie petreceți, ca să vă faceți maice ale lui Hristos. Cine nu să închină celui dintru început (pentru Dumnezeirea)? Cine nu slăveaşte pre cel mai dupre urmă (pentru omenirea)? Iarăş întunerecul să risipeaşte, iarăş lumina ia înființare, iarăş Eghípetul cu întunerec să pedepseaşte, iarăş Israil cu stâlp să luminează. Norodul cel ce şade întru întunearecul necunoştinții să vază lumină mare a cunoştinții.[6] Ceale vechi au trecut, iată s'au făcut toate noao.[7] Slova[8] să dă în laturi, Duhul[9] întrea-

---

[1] Ps. 95: 1.
[2] Ps. 95: 11.
[3] Ps. 2: 11.
[4] Pentru carele ádecă sântem nevreadnici de venirea lui.
[5] Că au venit ádecă să mântuiască pre cea pierdută (Lc. 19: 10).
[6] Is. 9: 2.
[7] 2 Cor. 5: 17.
[8] Ádecă leagea cea scrisă.
[9] Ádecă Evangheliia.

ce şi stăpâneaşte, umbrele[1] trec, adevărul vine, Melhisedec să dovedeaşte, cel fără de mumă să face fără de tată: fără de mumă dupre naşterea cea de sus şi întâi, fără de tată dupre naşterea cea de jos şi a doao. Legile firii să strică. Să se plinească trebue lumea cea de sus. Hristos porunceaşte să nu ne împrotivim. *Toate neamurile plesniţi cu mâinile*[2], *că Prunc s'au născut noao Fiiul, şi s'au dat noao, a căruia stăpânirea preste umărul lui*.[3] Că împreună cu Crucea să înalţă. *Şi să chiiamă numele lui înger*[4] *al sfatului celui mare*[5] al Tatălui. Ioann să strige: *Gătiţi calea Domnului*[6], şi eu voiŭ striga putearea zilii: Cel fără de trup să întrupează, Cuvântul să îngroaşă, cel nevăzut să veade, cel nepipăit să pipăe, cel fără de ani să înceape, Fiiul lui Dumnezeu fiiu al omului să face, *Iisus Hristos eri şi astăzi acestaş, şi în veaci*.[7] Iudeii zmintească-se, Ellinii batjocorească, ereticii bârfească. Atuncea vor creade, când îl vor vedea că să sue la ceriu; iar de nu atuncea, dar când îl vor vedea că vine din ceriuri şi şade ca un Judecătoriu. Ci aceastea pre urmă. Iar acum praznicul iaste arătare a lui Dumnezeu, ádecă naştere. Că să zice amândoao, doao numiri ádecă fiind puse la un lucru. Că s'au arătat Dumnezeu oamenilor prin naştere: aceaia ádecă fiind, şi pururea fiind, din cel ce pururea iaste, mai presus de pricină şi de cuvânt[8] (că nici au fost cuvânt mai sus decât Cuvântul); iar aceasta făcându-să pentru noi mai pre urmă, ca cel ce ne-au dat pre a fi, să ne dăruiască şi pre bine-a-fi, iar mai vârtos ca pre noi, ceşti ce am căzut dintru bine-a-fi, pentru răotatea şi neascultarea, iarăş la aceaia să ne întoarcă prin întruparea sa. Şi nume praznicului s'au pus, pentru că s'au arătat, „Arătare a lui Dumnezeu", iar pentru că s'au născut, „Naştere". Acesta iaste praznicul nostru, aceasta sărbătorim astăzi, venire a lui Dumnezeu cătră oameni, ca noi cătră Dumnezeu să ne ducem, sau să ne întoarcem. Că aşa iaste mai potrivit să zicem, *ca lepădând pre omul cel vechiu, întru cel nou să ne îmbrăcăm*[9], şi precum întru Adam am murit, aşa întru Hristos să viem, împreună cu Hristos[10] şi născându-ne, şi răstignindu-ne, şi îngropându-ne, şi sculându-ne. Că trebue să pătimesc întoarcerea cea bună la ceale împrotivă. Şi precum din ceale bune au venit ceale de întristare,[11] aşa din ceale de întristare să se întoarcă ceale bune,[12] *că unde s'au înmulţit păcatul, au*

---

[1] Ádecă poruncile Legii.
[2] Ps. 46: 1.
[3] Is. 9: 6.
[4] Ádecă vestitoriu.
[5] Is. 9: 6.
[6] Mt. 3: 3.
[7] Evr. 13: 8.
[8] Care însemnează că nici au fost mai nainte vreo pricină pentru carea s'au născut Fiiul din Tatăl.
[9] Ef. 4: 22, 24.
[10] 1 Cor. 15: 22.
[11] Din desfătarea Raiului ádecă, cădearea în ceale de aicea.
[12] Petreacerea ádecă iarăş în Raiŭ.

prisosit darul.[1] Şi deacă gustarea ne-au osândit, cu cât mai vârtos patima lui Hristos ne-au îndreptat? Deci să prăznuim, nu precum iaste obiceiul în adunările norodului, ci precum place lui Dumnezeu; nu lumeaşte, precum voiaşte stăpânitoriul lumii[2], ci mai presus de lume, duhovniceaşte; nu cu ceale ce sânt plăcute noao, ci cu ceale ce sânt plăcute Celui ce iaste al nostru[3], iar mai vârtos cu ceale ce sânt plăcute celui ce iaste Stăpân al nostru (dupre Dumnezeire); nu cu ceale ale neputinții şi neascultării, ci cu ceale ale vindecării şi mântuirii; nu cu ceale ale zămislirii şi naşterii céiĭ trupeşti, ci cu ceale ale înnoirii şi naşterii céiĭ duhovniceşti. Şi va fi aceasta cum? Să nu punem cununi de flori şi verdețuri la pragurile uşilor, să nu facem jocuri, să nu împodobim ulițile, să nu ospătăm ochiul, să nu îndulcim cu fluerături şi zicături auzul, să nu muerim mirosul, să nu curvim gustul, să nu facem hatâr pipăirii. Că aceastea, zic ádecă simțirile, neînfrânându-se, sânt căi lesnicioase spre răotate şi întrări ale păcatului. Să nu ne supțiem şi să ne moloşim cu îmbrăcăminte moale şi împrejur alunecăcioasă, şi ai căriia bunătatea îi iaste a să păstra netrebnică. Nu cu raze de piiatre, nu cu străluciri de aur, nu cu meşteşugiri de văpseale care mint frumuseața cea firească şi s'au aflat împrotiva chipului celui făcut de Dumnezeu; nu cu ospeațe, cu cânteace şi cu beții, cu care ştiu înjugate paturile şi curviile. Că ale dascălilor celor răi[4] reale le sânt învățăturile; iar mai potrivit să zic, ale semințelor celor reale, reale le sânt odraslele. Să nu facem mease înalte cu grămăzi de cărnuri şi de bucate, gătind şi pricinuind pântecelui desfătări. Să nu aleagem vinurile ceale tămâioase şi mirositoare, drésurile şi îndulcirile bucătarilor, mirurile ceale de mult preț. Să nu ne aducă daruri pământul şi marea pre baliga cea de noi cinstită. Că aşa ştiu eu a cinstì pre desfătarea. Să nu ne silim ca unul pre altul să întreacă cu neînfrânarea. Că neînfrânare iaste la mine tot ce iaste de prisosit şi mai presus de trebuință, şi mai vârtos când alții sânt flămânzi şi lipsiți, carii sânt dintru acelaş pământ şi frământătură. Ci aceastea ádecă la Ellini să le lăsăm, şi la ale Ellinilor trufii şi praznice, carii numesc şi dumnezei ce să bucură de şfări şi jărtve ale dobitoacelor, şi dupre urmare cu pântecele slujesc şi cinstesc pre dumnezeul lor, răi cu adevărat, de răi draci şi scornitori şi învățători ádecă propoveduitori şi ucenici fiind. Iar noi, de carii Cuvântul cel ipostatnic al Tatălui iaste închinat, de trebue ceva să ne desfătăm, în cuvântul cel pentru Dumnezeu şi pentru ceale Dumnezeeşti să ne desfătăm, şi în leagea cea Dumnezeiască, şi în povestiri – atât întru altele, cât şi întru acealea din care iaste praznicul acest de acum – ca să fie potrivită desfătarea şi nu departe de cel ce ne-au chiemat. Sau voiți, pentru că eu vă sânt astăzi ospătătoriu voao, eu să puiŭ cuvântul cel pentru aceastea înainte voao, celor buni oaspeți, precât iaste cu putință, din destul şi bogat. Ca să cunoaşteți că pociŭ să hrănesc, cel strein, pre cei de loc, şi

[1] Rom. 5: 20.
[2] Ádecă diavolul. (N. ed.)
[3] Ádecă de un neam cu noi dupre omenire.
[4] Precum sânt ádecă ospeațele şi bețiile.

pre cei de polítie, cel dela ţară, şi pre cei ce să desfătează, cel ce nu să desfătează, şi pre cei cu bogăţiia străluciţi, cel sărac şi fără de casă. Şi voiŭ înceape de aicea, iar voi, mă rog, curăţiţi-vă şi mintea, şi auzul, şi cugetul, câţi vă desfătaţi cu aceastea. Că pentru Dumnezeu şi Dumnezeesc iaste cuvântul, ca să vă duceţi desfătaţi cu adevărat cu ceale ce nu să deşartă. Şi va fi acestaş preadeplin, împreună şi preascurt, ca nici cu lipsa şi cu scurtimea să nu mâhnească, nici pentru saţiul şi lungimea să fie greţos. Dumnezeu au fost pururea, şi iaste, şi va fi. Iar mai bine să zic, iaste pururea. Că aceaia, ádecă „au fost" şi „va fi", sânt părţi ale vreamii noastre şi ale firii céiĭ curgătoare şi stricăcioase, iar acela iaste pururea. Şi aceasta el pre sine să numeaşte, vorbind cu Moisì în munte.[1] Că pre tot pre a fi întru sine cuprinzându-l îl are, şi nici început au avut, nici sfârşit va avea, ca un noian de fiinţă nemărginit şi nehotărât împrejur, covârşitoriu a toată înţăleagerea şi nălucirea şi a vremii, şi a firii; şi numai de minte umbros să însemnează şi să priceape, şi de aceasta foarte întunecat şi puţin, nu din ceale ale lui (ádecă din firea lui, că aceasta iaste neînţeleasă), ci din ceale ce sânt împrejurul lui (ádecă din lucrările şi lucrurile lui), altă nălucire aducându-să din alt lucru spre o închipuire şi semuire a adevărului, carea mai nainte de a să prinde de minte alunecă, şi mai nainte de a să înţeleage fuge, atât strălucindu-ne mintea noastră, şi mai vârtos de va fi curată, cât şi pre vedearea ochilor grăbniciia fulgerului carele nu stă, mie mi să pare: ca cu ceaia ce să înţeleage să ne tragă la sine (că ce iaste cu totul neînţeles nici îl nădăjduiaşte cineva, nici a-l dobândi să ispiteaşte), iar cu ceaia ce nu să înţeleage să pricinuiască minune, şi pricinuind minune, mai mult să se dorească, şi dorindu-să, să curăţească, şi curăţind, cu chip Dumnezeesc şi Dumnezeeşti să ne facă. Şi întru acest fealiu făcându-ne noi, ca cu ai săi de-aciia să vorbească (îndrăzneaşte cuvântul a zice oarece cu vitejie!), Dumnezeu cu dumnezei unindu-să, şi [de dânşii] cunoscându-să; şi pre atât poate, precât acum cunoaşte pre cei ce să cunosc.[2] Nemărginit dar iaste Dumnezeu, şi cu anevoe de înţeles, şi numai aceasta de[spre] el poate să se înţeleagă, că iaste nemărginit. Măcar de şi oarecarele socoteaşte că pentru că are el firea singuratică nu iaste cu anevoe de înţeles, ci sau cu totul neînţeles iaste, sau desăvârşit înţeles. Că vom cerca ce lucru fiind el, are firea singuratică. Că nu iaste aceasta fire la el, singurimea, pentru că nici la ceale alcătuite, numai a fi alcătuite nu iaste fire. Şi fiindcă cel nemărginit despre doao părţi să priveaşte, şi dupre început şi dupre sfârşit (că iaste mai presus de aceastea, şi nu să cuprinde întru aceastea, iaste nemărginit), când va căuta mintea la adâncul cel din sus (al veacurilor), neavând unde să stea şi să se razime cu nălucirile ceale pentru Dumnezeu, pre nemărginirea cea de aicea şi neeşirea fără de început o au numit; iar când la ceale din jos şi dupre urmă, fără de moarte şi neperitoriu; iar când va aduna şi va împreuna pre amândoao, veacĭnic. Că veacul nu iaste

[1] Eş. 3: 14-15.
[2] 1 Cor. 13: 12.

vreame, nici parte oarecarea a vreamii (că nici să numără[1]), ci ceaia ce ne iaste noao vreamea, carea să numără cu curgerea şi călătoriia soarelui, aceasta iaste celor pururea-vecuitori veacul, ádecă ceaia ce ca o mişcare a vremii şi prelungire împreună să întinde cu cei ce sânt pururea-vecuitori. Aceastea de mine acum să se filosofească şi să se zică pentru Dumnezeu. Că nici a grăi mai multe nu iaste vreame. Că ceaia ce ne zace noao înainte nu iaste Theologhie, ci iconomie.[2] Iar când zic pentru Dumnezeu, zic pentru Tatăl, şi Fiiul, şi Sfântul Duh, nici afară de aceastea vărsându-să şi întinzându-să Dumnezeirea, ca să nu aducem înlăuntru mulțime de dumnezei, nici înlăuntru acestora strângându-să şi hotărându-să, ca să nu ne osândim şi să ne prihănim cu sărăcie de Dumnezeire şi, sau pentru începătoriia unuia, să cugetăm ceale ale Iudeilor, sau pentru mulțimea dumnezeilor, să cugetăm ceale ale Ellinilor. Pentru că răul întru amândoao iaste aseamenea, măcar de şi să află întru ceale împrotivă. Deci aşa să află Sfintele Sfintelor (ádecă Sfânta Treime), care şi de Serafimi să acopere şi să slăveaşte cu trei sfințiri, care să împreună şi să unesc întru o Domnie şi Dumnezeire, precum şi de altul oarecarele din cei mai nainte de noi s'au filosofit şi s'au bogoslovit preafrumos şi preaînalt. Dar, fiindcă nu era de ajuns bunătății (ádecă lui Dumnezeu celui bun) aceasta, a să mişca numai cu privirea sa, ci trebuia să se vearse binele şi să se mute, ca să fie mai multe ceale priimitoare de facerea de bine, că acesta era lucru al bunătății céiĭ mari, întâi gândeaşte (Tatăl ádecă) pre puterile ceale îngereşti şi cereşti, şi gândirea lucru au fost, de Cuvântul împlinindu-să, şi de Duhul săvârşindu-să. Şi aşa s'au adus întru ființă străluciri a doao, slujitoare ale strălucirii céiĭ dintâi (sau duhuri înțelegătoare, sau foc oarecum nematerialnic şi fără de trup, sau altă oarecarea fire prea aproape de ceale zise[3] pre aceastea trebue să le socotim). Şi voesc să le zic cum că sânt nemişcate către rău, şi au numai mişcarea celui bun, ca ceale ce sânt împrejurul lui Dumnezeu şi ceale ce întâi dela Dumnezeu să strălucesc, că ceale de aicea şi de jos sânt ale a doao străluciri[4], dar mă pleacă pre mine nu cu totul nemişcate, ci cu anevoe mişcate şi a le socoti pre aceastea, şi a le zice, cel ce pentru strălucirea luceafăr, iar pentru mândriia întunearec şi s'au făcut, şi să zice, şi puterile ceale protivnice de supt dânsul, care cu fuga dela cel bun răotatea o au zidit şi noao ni-o au pricinuit. Deci întru acest chip (ádecă întâi) şi pentru aceastea pricini[5] s'au adus întru ființă de el lumea cea înțeleasă[6], precât eu pociŭ să filosofesc şi să grăesc drept pentru aceastea lucruri, măsurând şi cercând lucrurile ceale mari cu cuvânt mic. Iar după ce ceale dintâi bine s'au făcut de el, gân-

---

[1] Cu zile ádecă şi cu luni.

[2] Ádecă scóposul nu ne iaste a grăi pentru Dumnezeirea celor trei Ipostasuri, ci pentru întruparea Domnului.

[3] De foc ádecă, şi de duh.

[4] Că noi ádecă după dânşii şi printr'înşii ne strălucim şi ne luminăm.

[5] Ádecă pentru bunătatea, nu pentru trebuință.

[6] Carea ádecă cu mintea să înțeleage.

deaşte a doao lume, materialnică şi văzută. Şi aceasta iaste cea din ceriu şi din pământ şi din lucrurile ceale ce sânt în mijlocul acestora împreună-aşăzare şi amestecare, lăudată cu adevărat pentru buna fire şi podoaba a fieştecăriia zidiri deosebi, dar mai lăudată pentru cea din toate buna întocmire şi potrivire. Fiindcă una cătră una şi alta cătră alta din zidiri să află bine, şi toate cătră toate, spre împlinirea unii lumi, ca să arate că iaste putincios a aduce întru fiinţă nu numai fire aproape de el, ci şi cu totul streină. Că aproape de Dumnezeire sânt firile ceale înţelegătoare şi care numai de minte sânt înţelease, iar streine cu totul sânt câte cad supt simţire, şi decât însăşi aceastea încă mai departe, câte sânt desăvârşit neînsufleţite şi nemişcate. Dar ce trebuinţă ne iaste noao de aceastea?, poate va zice cineva din cei foarte iubitori de praznic şi mai fierbinţi. Mână calul la semn[1], dupre cuvântul cel de obşte. Pentru ceale ale praznicului ne filosofeaşte noao şi ne spune, şi pentru care şădem astăzi [acì]. Aceasta cu adevărat voiŭ şi face, măcar de şi am început puţin mai de sus[2], aşa dorinţa (de a bogoslovì) şi rânduiala cuvântului silindu-mă. Deci mintea acum şi simţirea[3], aşa una de alta alegându-să şi deosebi zidindu-să, sta în hotarăle sale, şi mărimea[4] ziditoriului Cuvânt o purta şi o arăta întru sine, lăudători fiind fără de glas ai lucrării céiĭ mari şi minunate, şi propoveduitori arătaţi. Dar încă nu era amestecare din amândoao şi împreunare a celor împrotivă[5], carea iaste arătare[6] de mai mare înţelepciune, şi de bogăţie şi îndestulare cătră firi[7], nici toată bogăţiia bunătăţii cunoscută. Deci aceasta voind Cuvântul cel meşter ca să arate, şi o jivină din amândoao, din firea zic cea nevăzută şi cea văzută, zideaşte pre om; şi dela materie[8], carea acum să adusease întru fiinţă, luând trupul, iar dela sine puind viaţă, care suflet înţelegătoriu şi chip al lui Dumnezeu îl ştie şi îl numeaşte cuvântul Scripturii, ca o lume a doao, în mică mare, îl pune pre pământ, alt înger[9], închinătoriu amestecat, privitoriu al zidirii céiĭ văzute, tăinuitoriu[10] al céiĭ de minte înţeleasă, împărat al celor de pre pământ, împărăţindu-să de sus, pământesc şi ceresc, vremealnic şi nemuritoriu, văzut şi de minte înţeles, între mărime şi între smerenie[11]; pre acestaş duh şi trup, duh pentru harul şi facerea de bine, trup pentru înălţare, ádecă mândrie: aceaia, ca să rămâe şi să slăvească

---

[1] Ádecă mută cuvântul la scóposul pricinii tale.
[2] Ádecă dela Theologhie.
[3] Ádecă lumea cea întâi, carea sânt îngerii, şi carea cu mintea să înţeleage, şi lumea cea a doao, aceasta carea cade supt simţire.
[4] Ádecă putearea şi înţelepciunea.
[5] A lumii ádecă céiĭ de minte înţelease şi a céiĭ simţite.
[6] Semn.
[7] Ádecă cătră zidirea firilor.
[8] Ádecă dela pământ.
[9] Ádecă vestitoriu.
[10] Gr. μύστην, „cunoscător al celor de taină”, iniţiat. (N. ed.)
[11] Între mărime ádecă pentru suflet şi pentru nemurire, iar între smerenie pentru trup şi pentru moarte.

pre făcătoriul de bine, iar aceasta ca să pătimească, şi pătimind, să-ş aducă aminte şi să se înțelepțească când să înalță pentru mărimea; jivină carea aicea să iconomiseaşte şi să ocârmuiaşte, şi aiurea să mută: şi, ca să zic sfârşitul tainii, carea prin plecarea cea către Dumnezeu să îndumnezeiaşte. Că la aceasta îmi aduce mie lumina cea puțină aicea a adevărului, la a vedea ádecă strălucirea lui Dumnezeu şi a o pătimi[1], a o vedea, zic, vreadnică celui ce şi împreună m'au legat, şi mă va dezlega[2] şi iarăş mă va lega[3] mai înalt. Pre acesta l-au pus în Raiŭ (oricarele oarecând au fost Raiul acesta), cinstindu-l cu stăpânirea de sine, ca să fie binele nu mai puțin al (omului) celui ce l-au ales, decât al (lui Dumnezeu) celui ce au dat semințeale; lucrătoriu de pomi nemuritori, ádecă de Dumnezeeşti gândiri poate, de ceale mai proaste şi mai de jos, şi de ceale mai desăvârşit şi mai înalte, gol cu prostimea şi nevicleşugul şi cu viața cea fără de meşteşug[4], şi fără de tot acoperemântul şi apărarea. Că acest fealiu trebuia să fie cel ce l-au zidit dintru început. Şi îi dă leage, ca o materie şi pricină stăpânirii de sine. Iar leagea era poruncă din care pomi[5] trebuia el să se împărtăşască şi de care să nu să atingă: iar acesta era pomul cunoştinții, carele nici s'au sădit dintru început rău, nici s'au oprit pentru vreo zavistie – să nu-ş trimiță acolò limbile sale luptătorii de Dumnezeu, nici să urmeaze şarpelui![6] – ci era bun, deacă în bună vreame ar fi fost împărtăşit. Că privire[7] era pomul, precum iaste socoteala mea, la carea a să sui numai acelora iaste fără de primejdie, carii sânt mai desăvârşit cu deprinderea; iar nu bun, la cei ce încă sânt mai proşti şi mai lacomi cu pofta, precum nici hrana cea desăvârşit nu iaste folositoare celor ce încă sânt plăpânzi şi au trebuință de lapte. Iar după ce, din zavistiia diavolului şi din bânduiala muerii, pre carea o au pătimit ea ca o mai molatică şi pre carea o au adus (lui Adam) ca o mai înduplecătoare, vai de neputința mea! (că a mea iaste cea a strămoşului), au uitat [omul] porunca ce i s'au dat şi s'au biruit de gustarea cea amară, atuncea împreună şi dela pomul vieții, şi din Raiŭ, şi dela Dumnezeu pentru păcat să izgoneaşte, şi cu haineale ceale de piiale să îmbracă[8] – poate cu trupul cest mai gros şi muritoriu şi aspru – şi aceasta întâi cunoaşte, ádecă ruşinea sa, şi să ascunde dela Dumnezeu. Dar însă câştigă şi aicea pre moarte şi pre a să curma păcatul, ca să nu fie răul fără de moarte şi veacĭnic, şi să face munca iubire de oameni. Că aşa crez eu că munceaşte Dumnezeu. Şi după ce prin multe chipuri mai nainte, pentru păcatele ceale multe pre care rădăcina răotății le-au odrăslit, întru deosăbite pricini şi vremi s'au certat, prin cuvânt

---

[1] Ádecă a mă străluci.
[2] Întru moarte.
[3] Întru înviiare.
[4] Carea ádecă nu avea trebuință de meşteşuguri.
[5] Ádecă Dumnezeeşti gânduri.
[6] Ádecă diavolului.
[7] Ádecă gândire înaltă.
[8] Fac. 3: 21-23.

(precum Adam), prin leage, prin Proroci, prin faceri de bine, prin îngroziri, prin rane, prin ape, prin arderi, prin războae, prin biruințe, prin biruiri, prin seamne din ceriu, prin seamne din aer, din pământ, din mare, prin schimbări nenădăjduite de bărbați, de cetăți, de neamuri, prin care aceastea sârguința era să zdrobească răotatea, mai pre urmă are trebuință de mai tare doftorie, pentru mai cumplite boale, ádecă pentru ucideri între sine unul pre altul, pentru preacurvii, pentru jurământuri mincinoase, pentru turbările spre partea bărbătească şi, ceaia ce era decât toate răotățile cea mai de pre urmă şi mai întâi, pentru slujirile de idoli şi mutarea închinăciunii dela Făcătoriul la zidiri. Aceastea, fiindcă avea trebuință de mai mare ajutoriu, mai mare şi dobândeaşte. Iar acesta au fost însuş Cuvântul lui Dumnezeu, cel mai nainte de veaci, cel nevăzut, cel necuprins cu mintea, cel fără de trup, începutul cel din început, lumina cea din lumină, izvorul vieții şi al nemuririi, însemnarea cea întocma a frumuseații céiĭ dintâi (ádecă a Tatălui), peceatea cea nemişcată[1], chipul cel neschimbat, cuvântul şi hotărârea Tatălui: la chipul său vine, şi cu trup să îmbracă pentru trup, şi cu suflet înțelegătoriu pentru sufletul mieu să împreună, cu cel aseamenea pre cel aseamenea curățind, şi întru toate să face om, afară de păcat, născându-să ádecă din Fecioara, carea şi cu sufletul şi cu trupul au fost curățită mai nainte de Duhul (că trebuia şi naşterea să se cinstească, şi fecioriia cu cinstea mai sus să se pue), şi eşind Dumnezeu împreună cu luarea[2], una (ádecă o față) din amândoao ceale împrotivă, din trup ádecă şi din duh, din care una au îndumnezeit iar alta s'au îndumnezeit. O, minunată împreunare! O, preaslăvită amestecare! Cel ce iaste să face, şi cel nezidit să zideaşte, şi cel neîncăput să încape prin mijlocirea sufletului, carele iaste în mijloc între Dumnezeire şi între grosimea trupului. Şi cel ce îmbogățeaşte sărăceaşte: că sărăceaşte cu trupul mieu, ca eu să mă îmbogățesc cu Dumnezeirea lui. Şi cel plin să deşartă: că să deşartă de slava sa la puțină vreame, ca eu să mă împărtăşesc de plinirea aceluia. Carea iaste bogățiia aceasta a bunătății? Ce iaste această taină dinprejurul mieu? M'am împărtăşit de chipul cel Dumnezeesc şi nu l-am păzit; să împărtăşaşte de trupul mieu, ca şi chipul să-l mântuiască, şi trupul să-l facă nemuritoriu. Cu a doao împărtăşire să împărtăşaşte, mult mai preslăvită decât cea dintâi, precât atuncea au dat ce era mai bun, iar acum ia ce iaste mai prost. Aceasta iaste decât cea dintâi mai Dumnezeiască, aceasta, la cei ce au minte, iaste mai înaltă. Către aceastea, ce ne zic noao năpăstuitorii, luptătorii de seamă cei amari ai Dumnezeirii, prihănitorii lucrurilor celor lăudate, cei întunecați către lumină, cei neînvățați către înțelepciune, pentru carii Hristos în zadar au murit, zidirile ceale nemulțămitoare, născocirile vicleanului? Cu aceasta vinueşti pre Dumnezeu, ádecă cu facerea de bine? Pentru aceasta iaste mic, pentru că pentru tine s'au arătat smerit? Pentru că la oaia ceaia ce să rătăciia, Păstoriul cel bun, carele îş pune sufletul pentru oi,

[1] Ádecă neprefăcută.
[2] Carea iaste a trupului.

au venit[1] pre dealuri şi pre munţi pre care jărtveai, şi rătăcindu-să ea, o au aflat, şi aflându-o, pre umere o au luat[2], pre care şi lemnul (ádecă Crucea), şi luându-o, o au suit la viaţa cea de sus, şi suindu-o, împreună cu ceale ce sta o au numărat? Pentru că au aprins făclie, pre trupul său, şi au măturat casa, curăţind lumea de păcat, şi drahma o au căutat, pre chipul ádecă cel împărătesc carele era îngropat în patimi, şi chiamă pre puterile îngereşti, priiatenile sale, pentru aflarea drahmii, şi le face părtaşe veseliei[3], pre care le-au fost făcut şi tainice ale iconomiei[4]? Pentru că lumina cea preastrălucitoare urmează făcliei céiĭ mergătoare-înainte[5], şi glasului Cuvântul[6], şi aducătoriului de mireasă mirele[7], celui ce găteaşte Domnului norod ales şi îl curăţeaşte mai nainte prin apă cătră Duh? Cu aceastea vinueşti pre Dumnezeu? Pentru aceastea îl socoteşti mai de jos? Pentru că să încinge cu fotă, şi spală picioarele ucenicilor[8], şi arată cale preabună a înălţării, pre smerenie? Pentru că să smereaşte pentru sufletul cel ce s'au gârbovit la pământ, ca să şi înalţe împreună pre cel plecat în jos pentru păcat?[9] Dar aceaia cum de nu o prihăneşti? Că şi mănâncă împreună cu Vameşi şi la Vameşi, şi face ucenici ai săi pre Vameşi[10] ca şi el să dobândească ceva? Care iaste dobânda aceasta? Pre mântuirea păcătoşilor: fără numai de va vinui cineva şi pre doftorul că să gârboveaşte plecându-să la patimi şi sufere putori ca să dea celor ce pătimesc sănătatea; şi pre cel ce să pogoară în groapă, pentru iubirea de oameni, ca să scape, dupre porunca Legii, pre dobitocul cel căzut într'însa.[11] S'au trimis cu adevărat, dar ca cel ce era om,[12] (că era îndoit), de vreame ce şi s'au ostenit[13], şi au flămânzit[14], şi au însetat, şi s'au înfiorat, şi au lăcrămat,[15] dupre leagea trupului; iar deacă şi ca cel ce era Dumnezeu, ce iaste aceasta? Pre buna voinţă a Tatălui socoteşte-o că iaste trimitere la carele aduce pre ceale ale sale, şi ca un început al său mai presus de vreame cinstindu-l, şi ca să nu să pară că iaste protivnic lui Dumnezeu (ádecă Tatălui). Că să zice cum că şi s'au dat (de Tatăl ádecă spre moarte)[16], dar iaste scris cum că şi el pre sine s'au dat (de

---

[1] Io. 10: 11.
[2] Lc. 15: 4-5.
[3] Lc. 15: 8-9.
[4] Ádecă slujitoare întrupării.
[5] Io. 5: 35.
[6] Mt. 3: 3.
[7] Io. 3: 29.
[8] Io. 13: 4-5.
[9] Lc. 13: 11-13.
[10] Mt. 9: 10-11 şi Lc. 5: 27-30.
[11] A 2-a Leage 22: 4.
[12] Io. 4: 34.
[13] Io. 4: 6.
[14] Mt. 4: 2.
[15] Io. 11: 35.
[16] Mt. 17: 22.

voe)[1] şi cum că s'au sculat de Tatăl şi s'au înălțat[2], dar iarăş, cum că şi el pre sine s'au înviiat, şi el s'au suit: acealea sânt arătătoare ale bunei voințe a Tatălui, aceastea ale stăpânirii lui. Iar tu pre acealea care au puteare de micşorare le zici, iar pre acealea care au puteare de înălțare pre alăturea le treci? Şi cum că au pătimit socoteaşti, iar cum că de voe, nu adaogi? Precum pătimeaşte şi acum Cuvântul. De unii[3] ca un Dumnezeu să cinsteaşte şi să împreună[4], iar de alții[5] ca un trup să necinsteaşte şi să desparte[6]. Pre carii să se mânie mai mult? Iar mai bine să zic, cărora să dea ertare? Celor ce împreună rău[7], sau celor ce tae[8]? Că trebuia şi aceia să despartă, şi aceştea să împreune: unii ádecă cu numărul, iar alții cu Dumnezeirea. Te poticneşti de trup? Aceasta au pătimit şi Iudeii.[9] Sau şi Samarinean îl numeşti?[10] Şi cea după urmă o voiŭ tăcea. Nu crezi Dumnezeirea? Aceasta nici demonii nu au pătimit, o, şi decât demonii tu mai necredinciosule, şi decât Iudeii mai nemulțămitoriule! Aceia pre numirea Fiiului o au socotit glas însemnătoriu de a fi el de o cinste cu Tatăl; aceştea, pre cei ce îi goniia, Dumnezeu a fi l-au cunoscut, că să încredința din ceale ce pătimiia. Iar tu nici pre a fi el întocma cu Tatăl nu priimeşti, nici pre Dumnezeirea lui nu o mărturiseşti. Mai bine ț'ar fi fost ție să te tai împrejur şi să te îndrăceşti (ca să zic ceva şi de râs), decât întru netăiarea împrejur şi întru sănătate fiind, să boleşti rău, şi cu nedumnezeirea. Deci puțin mai pre urmă vei vedea pre Iisus şi curățindu-să în Iordan[11] cu curățirea mea; iar mai vârtos sfințind cu curățirea apele (că nu avea el trebuință cu adevărat de curățire, cel ce râdică păcatul lumii), şi ceriurile deşchizându-se, şi el de Duhul cel de un neam (ádecă de o ființă) mărturisindu-să, şi ispitindu-să, şi biruind, şi de îngeri slujindu-să[12], şi vindecâd toată boala şi toată neputința[13], şi înviind morți,[14] (precum, o, de te-ar fi înviiat şi pre tine, cel omorât de socoteala cea rea!), şi draci gonind, uneori el singur, iar alteori prin ucenici[15], şi cu puține pâini hrănind mii, şi umblând ca pre uscat pre mare[16], şi vânzându-să[1], şi răstignindu-să[2], şi împreună răstignind

---

[1] Gal. 2: 20.
[2] Fap. 3: 15; 5: 30-31.
[3] Ádecă de Savellieni.
[4] Că ei zicea un ipostas cu trei nume întru o Dumnezeire.
[5] Ádecă de Arieni.
[6] Că în zidire pogorând pre Fiiul, îl despărțea de Dumnezeirea Tatălui.
[7] Pre Sfânta Treime ádecă întru o față cu trei nume.
[8] Pre Fiiul ádecă de ființa Tatălui.
[9] Io. 8: 13-15.
[10] Io. 8: 48.
[11] Mc. 1: 9. 10,13.
[12] Mc. 1: 10-13.
[13] Mt. 4: 23-24.
[14] Lc. 7: 14-15.
[15] Mc. 1: 27, 34.
[16] Mt. 14: 21, 25.

răstignind păcatul mieu, ca un miel aducându-să jărtvă[3] şi ca un Preot aducând el pre sine jărtvă, ca un om îngropându-să, şi ca un Dumnezeu sculându-să, apoi şi înălţându-să, şi vrând să vie cu slava sa. Minune, câte praznice îmi izvorăsc la fieştecarea din tainele lui Hristos, al cărora tuturor capul şi scóposul iaste unul, ádecă săvârşirea mea, şi înnoirea, şi întoarcerea la vredniciia lui Adam celui dintâi! Iar acum priimeaşte-mi naşterea, şi saltă, deşi nu ca Ioann din pântece, dar ca Davíd pentru aşăzarea chívotului.[4] Şi de scriere[5] te cucerniceaşte, pentru carea te-ai scris în ceriuri, şi naşterea aibi-o la evlavie, pentru carea te-ai dezlegat de legăturile naşterii, şi Vithleemul îl cinsteaşte, pre cel mic, carele pre tine te-au întors în Raiŭ, şi iaslii te închină, pentru carea, necuvântătoriu fiind, te-ai hrănit de Cuvântul. Cunoaşte ca boul pre stăpânul, Isaiia îţi porunceaşte ţie, şi ca asinul iasla domnului său[6], ori din ceale curate vreunul de eşti, şi care sânt supuse legii, şi rumegă cuvântul[7], şi sânt cuviincioase spre jărtvă, ori până acum din ceale necurate, şi care nu să mănâncă şi nu să jărtvesc, şi din partea păgânească. Împreună cu steaoa aleargă, şi împreună cu maghii adu daruri, aur şi tămâe şi smirnă,[8] ca unui împărat şi ca unui Dumnezeu, şi ca unui mort pentru tine. Împreună cu păstorii slavosloveaşte, împreună cu Îngerii dănţuiaşte, împreună cu Arhanghelii laudă.[9] Să fie praznicul de obşte al celor cereşti şi al celor pământeşti puteri. Căci crez că şi acealea împreună să veselesc şi împreună prăznuesc astăzi, pentru că sânt iubitoare de oameni şi iubitoare de Dumnezeu, precum acealea pre care le aduce Davíd după patimă, că să suia împreună cu Hristos, şi să întâmpina, şi poruncea unele altora râdicarea porţilor.[10] Una uraşte din ceale ce s'au întâmplat la naşterea lui Hristos, ádecă pre omorârea de prunci a lui Irod;[11] iar mai vârtos şi pre aceasta o cinsteaşte, pre jărtva zic, cea de o vârstă cu Hristos, carea s'au jărtvit pentru jărtva cea noao şi preaslăvită. De va fugi la Eghípet, cu osârdie fugi împreună. Că bine iaste a fugi împreună cu Hristos când să goneaşte. De va zăbovi în Eghípet, chiamă pre el din Eghípet[12], iar aceasta va fi, de te vei închina lui acolò bine. Prin toate vârsteale şi puterile lui Hristos, ca un ucenic al lui Hristos, fără de prihană călătoreaşte, curăţeaşte-te,[13] taie-te

---

1 Mc. 14: 21.
2 Mc. 15: 15.
3 Is. 53: 7.
4 2 Împ. 6: 4-5.
5 Lc. 2: 2.
6 Is. 1: 3.
7 Ádecă învăţătura cea dreaptă.
8 Mt. 2: 9-11.
9 Lc. 2: 8; 13-14.
10 Ps. 23: 7; 9.
11 Mt. 2: 16.
12 Os. 11: 2.
13 Depărtându-te de lucrurile ceale reale.

împrejur,[1] leapădă acoperemântul cel dela naştere.[2] După aceasta învață în Bisearică, goneaşte pre cârciumăritorii de Dumnezeu; împroaşcă-te cu piiatre, de va urma trebuința să pătimeşti aceasta: te vei tăinui de cei ce azvârlă, ştiu bine, şi vei fugi prin mijlocul lor ca un Dumnezeu. Că Cuvântul nu să împroaşcă cu piiatre. De te vei aduce la Irod, nici îi răspunde lui ceale mai multe: să va cuceri şi de tăcearea ta mai mult decât de cuvintele ceale lungi ale altora. De te vei bate, caută şi pre cealelalte pătimiri: gustă hiiare pentru gustarea aceaia, adapă-te cu oțet, caută scuipiri, priimeaşte loviri preste obraz, loviri cu pumnul, încununează-te cu mărăcini, ádecă cu asprimea vieții céiĭ dupre Dumnezeu; îmbracă-te în haina cea mohorâtă, priimeaşte trestie; fii închinat şi cinsteaşte-te de cei ce îş bat joc de adevăr; mai apoi de toate, răstigneaşte-te împreună, omoară-te împreună, îngroapă-te împreună cu osârdie, ca să şi înviezi împreună, şi să te slăveşti împreună, şi să împărăţeşti împreună, pre Dumnezeu văzându-l, cât iaste cu putință, şi văzându-te [de el], pre cel ce iaste închinat şi slăvit în Treime, carele şi acum ne rugăm să ni să arate noao precât să poate, celor legați cu trupul, întru Hristos Iisus Domnul nostru, căruia slava în veaci. Amin.

[1] Tăind gândurile ceale pătimaşe.
[2] Făcându-te ádecă după daru.

C U V Â N T
L A S F I N T E A L E L U M I N I

Iarăş Iisus al mieu, şi iarăş taină; taină nu amăgitoare, nici neîncuviinţată, nici a înşălării şi beţiei elleneşti (că aşa numesc eu pre ceale cinstite ale acelora, încă, precum socotesc, şi fieştecarele din cei ce au bună socoteală), ci taină înaltă şi Dumnezeiască, şi de strălucirea cea de sus pricinuitoare. Că sfânta zi a luminilor, la carea am ajuns şi pre carea a o prăznui ne-am învreadnicit astăzi, început ádecă şi pricină ia pre botezul Hristosului mieu luminii céiĭ adevărate carea luminează pre tot omul ce vine în lume[1], dar lucrează curăţeniia mea şi ajută luminii carea, dela el luându-o noi de sus, dintru început, din pricina păcatului o am întunecat şi o am turburat. Deci ascultaţi glas Dumnezeesc carele mie, celui ce sânt ucenic şi învăţătoriu de lucruri ca aceastea, foarte tare îmi răsună – şi o, de ar fi ca şi voao să vă răsune! Şi carele iaste glasul? *Eu sânt lumina lumii.*[2] Şi pentru aceasta: *Apropieţi-vă cătră dânsul şi vă luminaţi, şi feaţile voastre nu să vor ruşina*[3]*,* însemnându-se cu lumina cea adevărată. Vreame de naştere, să ne naştem de sus; vreame de înnoire, să luăm pre Adam cel dintâi[4]. Să nu rămânem ceaia ce sântem, ci să ne facem ceaia ce am fost. *Lumina întru întunerec luminează*[5], ádecă în viaţa aceasta şi în trup. Şi de întunerec să vânează adevărat, dar nu să prinde, de putearea zic cea protivnică, carea din neruşinare sare asupra lui Adam celui ce să veade, dar să întâmpină cu Dumnezeu şi să biruiaşte, ca noi, lepădând întunerecul, să ne apropiem de lumină, apoi să ne facem şi lumină desăvârşit, naşteri ale luminii céiĭ desăvârşit. Vedeţi darul zilii, vedeţi putearea tainii. Oare nu v'aţi râdicat dela pământ? Oare nu v'aţi înălţat la ceriu, arătat înălţându-vă de glasul şi râdicarea noastră? Dar încă mai mult vă veţi înălţa, când Cuvântul va da bună sporire cuvântului mieu. Oare nu cumva acest fealiu era curăţirea legii cea umbroasă, carea cu vreamelnice stropiri folosiia, şi cu cenuşă de junice stropiia pre cei spurcaţi? Oare nu cumva ceva ca de acest fealiu învaţă Ellinii, a cărora toată sărbătoarea şi taina eu o socotesc bârfeală, şi a dracilor celor întunecaţi aflare, şi a unii minţi ticăloase născocire, carea de vreame să ajutorează[6] şi supt basnu să tăinuiaşte[7]? Că pre acealea cărora să închină ca unor adevărate, ca pre nişte băsnoase le acopere, fiind trebuinţă ca, de sânt adevărate, să nu le numească basne, ci să le arate că nu sânt de oca-

---

[1] Io. 1: 9.
[2] Io. 8: 12.
[3] Ps. 33: 6.
[4] Ádecă cel mai nainte de neascultare.
[5] Io. 1: 5.
[6] Ca cum ar fi veache.
[7] Ca cum ádecă nu ar fi ceaia ce să zice, ci alta însemnează.

ră; iar de sânt mincinoase, să nu le laude, nici aşa fără de ruşine să aibă socoteale protivnice între dânseale pentru acelaş lucru, ca cum s'ar fi jucat întru o adunare de copii sau de bărbaţi ticăloşi cu adevărat, iar nu ar fi vorbit cu bărbaţi carii au minte şi sânt închinători Cuvântului, măcar de şi defaimă ei pre dulceaţa graiului cea cu meşteşug şi spurcată. Nu sânt aceastea naşteri şi furtişaguri ale lui Día, tiranului Criteanilor, măcar de şi Ellinii nu să împacă cu Istoriia aceasta [...][1], nici cínstile acealea cu care ocărăsc pre Nil, pre dătătoriul de roadă, zic, precum îl laudă ei, şi carele iaste îndestulat întru spice, şi măsură pre buna rodire cu coţii. Că las a zice cínstile celor ce să târăsc, şi ale jiganiilor, şi pre multa învierşunare, din care la fieştecare era deosăbită sărbătoare şi taină, iar de obşte toate privea la păgânătate şi cinstea dracilor: întrucât, deacă de nevoe ar fi fost ca negreşit să se facă ei păgâni şi să cază din slava lui Dumnezeu, pogorându-se la închinarea idolilor, care sânt lucruri de meşteşug şi scorniri de mâini omeneşti, nu altceva trebuia să ceară asupra lor cei ce au minte, fără numai a sluji unora ca acestora, şi aşa a le cinstì, ca plata carea li să cădea a înşălăciunii sale, precum zice Pavel[2], să o ia întru acealea cărora le slujesc, nu prin sine pre acealea cinstindu-le mai mult, decât prin acealea pre sine necinstindu-se, urâţi pentru înşălarea, mai urâţi pentru prostimea acelora cărora să închină şi le slujesc, ca să fie ei mai nesimţitori şi decât însăş acealea ce le cinstesc, cu atâta întrecând pre acealea cu nebuniia, precât acealea îi întrec pre ei cu prostimea. Deci aceastea să le joace Ellinii şi dracii, dela carii au aceia nebuniia, şi carii, vrând să tragă la dânşii cinstea lui Dumnezeu, au tăiat şi au despărţit pre alţii în alt chip, în socoteale şi năluciri reale şi necuvioase, după ce, scoţându-ne pre noi dela pomul vieţii prin pomul cunoştinţii, carele nu în bună vreame, nici spre folos s'au gustat, au năpădit asupra noastră, ca a unor mai slabi deaciia, hrănindu-ne mintea cea stăpânitoare şi deşchizând patimilor uşa. Că nu au suferit ei, fiind fire zavisnică şi urâtoare de oameni, iar mai bine să zic, făcându-se ei aşa pentru a lor răotate, ca cei de jos să dobândească bunătăţile ceale de sus, după ce ei au căzut de sus pre pământ, nici ca să se facă acest fealiu de mutare a slavii şi a lor, carii era fire întâi. Aceasta[3] iaste pricina de să goneaşte lucrul mâinilor lui Dumnezeu de ei, pentru aceasta chipul lui Dumnezeu s'au ocărât; şi precum nu am judecat a păzi porunca, aşa ne-am dat întru slobozeniia înşelării[4], şi precum ne-am înşălat, aşa ne-am necinstit întru ceale ce am cinstit. Că nu numai aceasta iaste greu şi necuviincios, că cei ce ne-am zidit pentru lucruri bune[5], spre slava şi lauda Făcătoriului, şi, precât iaste cu putinţă, [spre] asemănarea lui Dumnezeu, ne-am făcut lăcaş a tot fealiul de patimi care pasc

---

[1] Grigorie Dascălul omite aici un lung fragment din textul grecesc ce tratează despre mitologia Ellinilor şi a Eghiptenilor. (N. ed.)
[2] Rom. 1: 23.
[3] Ádecă zavistiia.
[4] Ádecă ne-am părăsit a cădea întru înşălare.
[5] Ef. 2: 10.

rău şi topesc pre omul cel din lăuntru, ci şi dumnezei am pus apărători patimilor, ca nu numai neosândit să fie păcatul, ci şi Dumnezeesc să se socotească, alergând el la răspuns de îndreptare la aceia cărora li să aduce închinăciunea, cum că ádecă acest fealiu sânt şi aceia. Iar noao precum ni s'au dăruit dela Dumnezeu, ca fugind de înşălarea cea temătoare şi cinstitoare de draci, să fim cu adevărul, şi să slujim lui Dumnezeu celui viu şi adevărat, şi să ne înălțăm mai presus de zidire, trecând toate câte sânt supt vreame şi supt mişcarea cea întâi,[1] aşa şi ştim, şi vom filosofì, ádecă vom învăța ceale ce sânt pentru Dumnezeu şi Dumnezeeşti. Iar vom filosofì începând de unde iaste mai bine să înceapem, iar mai bine iaste de unde Solomon noao ne-au legiuit: *Începerea înțelepciunii*, zice, *iaste a câştiga înțelepciune*.[2] Ce iaste aceasta? Începere a înțelepciunii numeaşte pre frică. Că nu trebue să înceapem dela privirea la ceale înalte şi să sfârşim în frică (că privirea la ceale înalte, fără de frâu, poate şi în prăpăstii ne va da brânci), ci învățându-ne ca nişte buchi întâi frica, şi curățindu-ne, şi, ca să zic aşa, supțiindu-ne, să ne suim la înălțime. Că unde iaste frica, acolò iaste păzirea poruncilor; iar unde iaste păzirea poruncilor, acolò iaste curățeniia trupului, celui ce ca un nor stă înaintea sufletului şi nu îl lasă să vază curat Dumnezeiasca rază. Iar unde iaste curățeniia, acolò iaste strălucirea. Iar strălucirea iaste plinire a dorinții la cei ce poftesc pre ceale preamari, sau pre cel preamare, sau pre cel mai presus de mare.[3] Pentru aceasta trebue să se curățească întâi pre sine, apoi să vorbească cu cel curat[4], de voim să nu pătimim cea a lui Israil, carele nu suferiia slava feații lui Moisì, şi pentru aceasta avea trebuință de acoperemânt,[5] sau şi să nu pătimim şi să nu grăim cea a lui Manoè: *Am perit, o, muiare! Pre Dumnezeu am văzut*,[6] fiindcă nălucise şi socotise că au văzut pre Dumnezeu; sau ca Petru să depărtăm pre Iisus din corabie[7], ca nişte nevreadnici de o venire ca aceasta. Iar Petru când zic, pre cine zic? Pre cel ce au umblat pre valuri ca pre uscat.[8] Sau ca Pavel să ne rănim la vedearea ochilor, fiindcă mai nainte de a să curăți de goniri au vorbit cu acela pre carele îl goniia[9], iar mai bine să zic, cu puțină strălucire a luminii céiĭ mari. Sau ca sutaşul vindecarea să o căutăm, iar în casa noastră pre vindecătoriul să nu-l priimim, pentru frică lăudată. Să zică cineva şi din noi, până încă nu să curățeaşte, ci

[1] Ádecă şi lumea cea simțită, carea iaste supt vreame, şi ceaia ce cu mintea să înțeleage, carea iaste mai nainte de vreame şi supt mişcarea cea întâi. Că a lui Dumnezeu mişcare spre zidire întâi sânt îngerii, iar a doao lumea cea simțită.
[2] Pilde 4: 7.
[3] Ádecă pre Dumnezeu, carele iaste întru preamari, ca cel ce iaste în trei ipostasuri, şi în cel preamare, pentru Dumnezeirea cea una, şi mai presus de mare, pentru nemărginirea.
[4] Ádecă cu curata privire la ceale înalte şi cu învățătura cea pentru Dumnezeu.
[5] Eş. 34: 30.
[6] Jud. 13: 22.
[7] Lc. 5: 8.
[8] Mt. 14: 29.
[9] Fap. 9: 3-9.

iaste încă sutaş, având stăpânire preste mai mulţi întru răotate, şi iaste ostaş Chesarului, ádecă stăpânitoriului lumii aceştiia şi a celor ce să târăsc pre jos: *Nu sânt vreadnic ca să întri supt acoperemântul mieu.*[1] Iar când va vedea pre Iisus, măcar de şi va fi mic de statul cel duhovnicesc, ca Zakheiu acela, şi să va râdica mai sus decât dudul, omorându-ş ádecă mădulările ceale de pre pământ şi înălţându-să preste trupul smereniei, atuncea şi priimească Cuvântul, şi auză: *Astăzi mântuire casii aceştiia*, şi să ia mântuirea, şi rodească ceale mai desăvârşit, râsipind şi vărsând bine ceale ce rău au vămuit şi au adunat.[2] Că acestaş cuvânt[3] iaste şi înfricoşat, pentru firea sa, cătră cei ce nu sânt vreadnici, şi încăput, pentru iubirea de oameni, cătră cei ce aşa sânt gătiţi precum aceia câţi, pre duhul cel necurat şi materialnic gonindu-l din suflete, şi sufletele lor cu cunoştinţa măturându-le şi împodobindu-le, nu l-au lăsat pre suflet deşert, nici nelucrătoriu, ca mai cu multă gătire iarăş să se stăpânească de ceale şapte duhuri ale răotăţii[4], care sânt împrotivă şi câte să numără şi ale faptei bune (că ce iaste mai cu anevoe biruit, iaste mai cu multă sârguinţă poftit); ci, lângă a fugi de răotate, lucrează şi fapta bună, pre tot pre Hristos sau preafoarte, ádecă aproape de tot, băgându-l în casa lor, ca nimic deşert aflând putearea cea rea, să-l umple iarăş de sine şi să se facă ceale după urmă mai reale decât ceale dintâi, pentru pornirea cea mai iute şi păzirea cea mai mare a casii céiĭ luate şi mai cu anevoe de luat. Iar când, cu toată păzirea păzind sufletul nostru[5], şi suişuri în inimă puind[6], şi înnoindu-ne noao înnoiri şi semănând spre dreptate[7], precum Solomón şi David şi Ieremiia zice, ne vom lumina pre noi cu lumina cunoştinţii, atuncea vom grăi înţelepciunea lui Dumnezeu cea ascunsă întru taină[8], şi altora o vom străluci. Însă acum să ne curăţim şi să ne învăţăm de cuvântul, oarecum deprinzându-ne de el, ca mari faceri de bine să ne pricinuim noao, făcându-ne în chipul lui Dumnezeu şi Dumnezeeşti, şi priimind cuvântul viind; şi nu numai priimindu-l, ci şi ţiindu-l, şi altora arătându-l. Iar după ce am curăţit cu cuvântul pre privelişte,[9] veniţi să filosofim acum ceva pentru praznic, şi să prăznuim împreună cu sufletele ceale iubitoare de praznic şi iubitoare de Dumnezeu. Şi fiindcă cap al praznicului iaste pomenirea de Dumnezeu, de Dumnezeu să pomenim. Că şi glasul cel de acolò al celor ce prăznuesc,[10] unde iaste lăcaşul tuturor celor ce să veselesc,[11] nu altceva, fără numai aceasta socotesc că iaste, ádecă Dumne-

---

[1] Mt. 8: 8.
[2] Lc. 19: 2-8.
[3] Sau al lui Dumnezeu ádecă, sau al bogosloviei.
[4] Mt. 12: 43-45.
[5] Pilde 4: 23.
[6] Ps. 83: 6.
[7] Ier. 4: 4.
[8] 1 Cor. 2: 7.
[9] Ádecă pre ascultători.
[10] Ps. 41: 5.
[11] Ps. 86: 7.

zeu lăudându-să şi slăvindu-să de cei ce s'au învreadnicit de petreacerea cea de acolò. Iar deacă ceva din ceale ce acum mai nainte s'au zis va avea cuvântul acesta, nimenea să nu să minuneaze. Că nu numai acealeaş[1] voiŭ grăi, ci şi pentru acealeaş[2], înfiorându-mă şi la limbă, şi la minte, şi la gând, când pentru Dumnezeu grăesc, şi însăş aceasta şi întru voi a să afla rugându-mă, patima zic cea lăudată şi fericită. Iar Dumnezeu când zic, vă străluciţi împrejur cu o lumină, şi cu trei: cu trei ádecă dupre însuşiri, sau ipostasuri, de îi iaste cuiva cu plăceare a le numi, sau feaţe (că nici ne vom pricì pentru numiri, până când slovnirile aduc la aceaiaş înţeleagere); iar cu una, dupre cuvântul fiinţii, ádecă al Dumnezeirii. Că să despărţeaşte fără de despărţire, ca să zic aşa, şi să împreună cu despărţire. Că una iaste în trei Dumnezeirea, şi ceale trei sânt una, acealea zic întru care iaste Dumnezeirea, sau, ca să zic mai cu deadinsul, care iaste Dumnezeirea. Iar prisosinţile şi scădearile le voiŭ lăsa, nici pre unire turburare făcându-o, nici pre despărţire înstreinare. Că să lipsească dela noi deopotrivă şi amestecarea lui Savellie, şi despărţirea lui Arie, răotăţile ceale protivnice între dânseale şi întocmai întru păgânătate. Că ce trebuiaşte pre Dumnezeu sau a-l amesteca rău, sau a-l tăia în nepotrivire? *Iar noao ne iaste un Dumnezeu, Tatăl, dintru carele sânt toate, şi un Domn Iisus Hristos, prin carele sânt toate*,[3] şi un Duh Sfânt, întru carele sânt toate: întru care cuvinte aceastea părticeale, „dintru carele", şi „prin carele", şi „întru carele", nu tae firi (că aşa de ar fi fost, nu s'ar fi mutat prepoziţiile sau rânduiala numelor), ci închipuesc însuşiri ale uniia şi neturburate firi. Şi aceasta să arată din ceaia ce întru una iarăş să adună iale, deacă cineva la acestaş Apostol nu citeaşte aceaia cu nebăgare de seamă: *Dintr'însul, şi printr'însul, şi întru dânsul sânt toate, aceluia slava în veaci, Amin*.[4] Tată iaste Tatăl, şi fără de început: că nu iaste din cineva. Fiiu iaste Fiiul, şi nu fără de început: că din Tatăl iaste. Iar de vei lua şi vei socoti începutul dela vreame, iaste şi fără de început: pentru că Făcătoriul vremilor nu iaste supt vreame. Duh Sfânt cu adevărat iaste Duhul, carele iase din Tatăl, însă nu cu chip de fiíme, pentru că nici cu chip de naştere, ci cu chip de purceadere – de să cuvine şi a izvodi ceva nou la nume, pentru luminare – nici Tatăl despărţindu-să de nenaştere, pentru că au născut, nici Fiiul de naştere, pentru că s'au născut din cel nenăscut – căci cum poate fi aceasta? – nici Duhul sau în Tată, sau în Fiiu mutându-să, pentru că s'au purces şi pentru că iaste Dumnezeu, măcar de şi nu li să pare aşa celor fără de Dumnezeu: că însuşirea iaste nemişcată. Pentru că, în alt chip, cum va rămânea însuşire, de să va mişca şi să va muta (la altă faţă)? Iar cei ce pre nenaştere şi pre naştere le socotesc firi de Dumnezei, carii au numai nume de Dumnezeu, iar nu şi lucru, aceştea poate şi pre Adam, şi pre Sith (că unul nu iaste născut din trup, căci s'au zidit, iar altul iaste născut din Adam şi

[1] Ádecă graiuri şi înţelegeri.
[2] Ádecă pentru ceale trei ipostasuri.
[3] 1 Cor. 8: 6.
[4] Rom. 11: 36.

din Eva) pre unul de altul îi vor înstreina cu firea. Deci unul iaste Dumnezeu în trei (ádecă feațe), şi ceale trei una (ádecă cu Dumnezeirea), precum am zis. Iar de vreame ce aşa să află aceastea (ádecă feațele), sau aceasta (ádecă Dumnezeirea), şi trebuia nu numai întru cei de sus să se scrie împrejur închinăciunea, ci să fie şi jos oarecarii închinători, ca să se umple toate de slava lui Dumnezeu (pentru că şi toate sânt făpturi ale lui Dumnezeu), pentru aceasta să zideaşte omul, cu mâna şi cu chipul lui Dumnezeu cinstindu-să. Dar pre acesta, carele pentru zavistiia diavolului şi pentru gustarea cea amară a păcatului, să despărțise jalnic de Dumnezeu, Făcătoriul său, a-l treace cu vedearea nu era lucru al lui Dumnezeu. Ce să face dar? Şi ce iaste taina cea mare împrejurul nostru? Să înnoesc firi, şi Dumnezeu să face om, şi cel ce s'au suit preste ceriul ceriului, despre răsăriturile slavii şi strălucirii sale[1], să slăveaşte la apusurile prostimii şi smereniei noastre, şi Fiiul lui Dumnezeu priimeaşte a să face şi a să numi şi Fiiu al Omului, nu ceaia ce au fost schimbând, că iaste fără de schimbare, ci ceaia ce nu au fost luând, că iaste iubitoriu de oameni, ca să încapă cel neîncăput, vorbind şi petrecând cu noi prin trup ca printru o perdea, pentru că a suferi curată pre Dumnezeirea lui nu iaste a firii céiĭ zidite şi stricăcioase. Pentru aceasta să împreună ceale neîmpreunate: nu numai cu zidirea Dumnezeu, nici cu trupul mintea (ádecă cu omul Dumnezeu), nici cu vreamea cel mai presus de vreame, nici cu măsură nescrierea-împrejur, ci şi cu fecioriia naşterea, şi necinstea cu înălțimea cea mai presus de toată cinstea, şi cu patima nepătimirea, şi cu stricăciunea nemurirea. Că de vreame ce aflătoriul răotății, amăgindu-ne pre noi cu nădeajdea Dumnezeirii, să socotiia că iaste nebiruit, pentru aceasta să amăgeaşte cu punerea înainte a trupului, ca năpădind ca asupra lui Adam, să întâmpine pre Dumnezeu, şi aşa Adam cel nou să mântuiască pre cel vechiu, şi să se strice osânda trupului, prin trup moartea omorându-să. Şi deci naşterea lui Hristos o am prăznuit mai nainte cu ceale cuviincioase, şi eu, începătoriul praznicului, şi voi, şi toți câți petrec în lume şi câți sânt mai presus de lume. Cu steaoa am alergat, şi cu Maghii ne-am închinat, cu păstorii împrejur ne-am strălucit, şi cu îngerii am slavoslovit, cu Simeon în brațe am priimit, şi cu Ana cea bătrână şi înțeleaptă ne-am mărturisit, ádecă am mulțămit. Şi mulțămită să fie celui ce au venit la ale sale cu chip strein[2], pentru că au slăvit pre cel strein şi nemernic. Iar acum faptă alta a lui Hristos şi altă taină urmează. Nu pociŭ să stăpânesc dulceața, de Dumnezeiască uimire mă răpesc, mai şi ca Ioann binevestesc, deşi nu ca acela înainte-mergătoriu fiind, dar însă dela pustie viind. Hristos să luminează, să strălucim împreună, Hristos să botează, să ne pogorâm împreună, ca să ne şi suim împreună. Însă nu numai aceasta trebue să vedem, că să botează Iisus, ci nevoe iaste şi altele să păzim cu deadinsul, ádecă cine fiind? Şi dela cine? Şi când? Cel curat cu adevărat, şi dela Ioann, şi când au început a

[1] Ps. 67: 34.
[2] Ádecă cu fire streină, carea iaste cea omenească.

face seamne. Ca ce să cunoaştem? Şi ce să ne învăţăm? A ne curăţi şi a ne găti mai nainte de botez, şi a ne smeri, şi a propovedui în cea duhovnicească şi trupească desăvârşit vârstă. Aceaia priveaşte cătră cei ce îndată fără de socoteală merg la botez, şi nu să gătesc mai nainte, nici dăruesc izbăvirii pre întărire prin deprinderea cea întru fapta bună. Că de şi dă ertare a greşalelor celor trecute darul (pentru că daru iaste), dar însă atuncea mai vârtos iaste vreadnic de sfiială şi de purtare de grijă, ca să nu ne întoarcem la aceaiaş borâtură. Aceasta are puteare cătră cei ce ne râdicăm asupra iconomilor darului, ádecă a preoţilor, deacă sântem mai mari cu vreo dregătorie. Cea a treaia caută cătră cei ce îndrăznesc la vârsta cea tânără, şi socotesc că toată vreamea iaste a învăţăturii şi a stării mai sus. Iisus să curăţeaşte: şi tu defaimi curăţeaniia? De Ioann: şi tu te rădici asupra propoveduitoriului tău? De treizeci de ani fiind: şi tu mai nainte de a-ţi eşi peri în barbă înveţi pre bătrâni? Sau crezi că poţi învăţa, nici dela vârstă, nici dela năravuri poate având cucerniciia? Apoi Daniil aicea să aduce, şi cutare, şi cutare, carii au fost tineri judecători, şi pildele pre limbă să poartă. Că tot cel ce nedreptăţeaşte iaste gata spre răspuns de îndreptarea sa, dar nu iaste leage a Bisearicii lucrul cel raru. De vreame ce nici o rândurea nu face primăvară, nici o dungă pre gheometru sau o înotare pre corăbiiariu. Însă Ioann botează, Iisus să apropie, ca să sfinţească poate şi pre Botezătoriul; iar cea arătată, ca să îngroape în apă pre tot cel vechiu Adam; iar mai nainte de aceştea, şi pentru aceştea, ca să sfinţească pre Iordan. Că precum era Hristos duh şi trup (ádecă Dumnezeu şi om), aşa să curăţească şi să săvârşască prin Duh şi prin apă. Nu priimeaşte Botezătoriul. Iisus stă, cerând botezul: *Eu am trebuinţă să mă botez dela tine*[1], făcliia zice cătră Soare, glasul[2] cătră Cuvântul, priiatenul[3] cătră Mirile; cel între cei născuţi din mueri mai presus decât toţi[4], cătră cel întâi-născut decât toată zidirea[5]; cel ce au săltat din pânteace, cătră cel ce au fost închinat în pântece[6]; cel ce mai nainte au alergat (la cei din Iudea) şi vrea mai nainte să alearge (la cei din iad), cătră cel ce s'au arătat aicea şi vrea să se arate acolò. *Eu am trebuinţă a mă boteza de tine*[7]: adaoge „şi pentru tine”, că ştiia că vrea să se boteaze cu muceniia sau, ca Petru, să se curăţească nu numai pre picioare.[8] *Şi tu vii la mine?* Şi aceasta iaste prorocească. Că ştiia precum că după Irod vrea să se turbeaze Pilat, aşa că după el, carele va mearge mai nainte, vrea să urmeaze Hristos. Dar ce [zice] Iisus? *Lasă acum.* Că acest lucru iaste iconomie. Că ştiia

[1] Io. 5: 35.
[2] Is. 40: 3.
[3] Io. 3: 29.
[4] Mt. 11: 11.
[5] Col. 1: 15.
[6] Lc. 1: 41.
[7] Mt. 3: 14.
[8] Io. 13: 9.

că după puțin el vrea să boteaze pre Botezătoriul.[1] Dar ce însemnează lopata? Curățirea. Ce focul? Mistuirea materiei céiĭ uşoare[2] şi fierbințeala Duhului. Ce săcurea? Retezarea sufletului celui nevindecat şi după gunoiu.[3] Ce sabiia? Tăiarea cuvântului celui Dumnezeesc, carea desparte ce iaste mai bun de ce iaste mai rău, şi tae în doao, şi deosăbeaşte pre cel credincios şi pre cel necredincios, şi scoală pre fiiu şi pre fiică şi pre noră, asupra tatălui şi a mumei şi a soacrei,[4] pre ceale noao cu adevărat şi proaspete[5], asupra celor vechi şi umbroase[6]. Ce cureao încălțămintei, pre carea nu o dezlegi [tu], cel ce ai botezat pre Iisus, cel în pustie lăcuitoriu şi fără de hrană, cel nou Ilie, cel mai presus decât proroc, precât şi pre cel prorocit l-ai văzut, mijlocitoriul Legii céiĭ Noao şi céiĭ Vechi? Ce însemnează aceasta? Poate pre cuvântul venirii şi al trupului, a căriia şi cea mai mică parte nu iaste leasne dezlegată, nu numai de cei trupeşti încă şi prunci întru Hristos, ci nici de cei ca Ioann cu Duhul. Dar şi să râdică Iisus din apă. Că împreună cu sine sue sus lumea, şi veade ceriurile deşchise, pre care Adam leau închis şi luişi, şi celor după dânsul, precum şi cu sabiia cea de foc Raiul.[7] Şi Duhul mărturiseaşte Dumnezeirea, că la cel aseamenea aleargă; şi glasul cel din ceriuri, că de acolò iaste acela pre carele îl mărturiseaşte; şi ca un porumb, că cinsteaşte trupul, de vreame ce şi acesta prin îndumnezeire era Dumnezeu, în chip trupesc văzându-să. Şi încă dintru început porumbiță s'au obicinuit bine a vesti încetarea potopului.[8] Iar deacă cu grosimi şi cu greotăți judeci Dumnezeirea, şi pentru aceasta ți să pare ție Duhul mic, căci s'au arătat în chip de porumb, o, omule, cel cu socoteale proaste şi mici în lucrurile ceale preamari, vreame îți iaste ție să necinsteşti şi pre împărățiia ceriurilor, pentru că să aseamănă cu grăunțul de muştariu[9], şi mai presus de mărimea lui Iisus să înalți pre protivnicul. Pentru că acesta munte mare să chiamă[10], şi Leviathan[11], şi împărat al celor din ape[12]: iar acela miel[13], şi mărgăritariu[14], şi picătură[15], şi ceale ca de acest fealiu să numeaşte. Ci de vreame ce iaste praznicul botezului, şi trebue puțin să pătimim pentru cel ce pentru noi s'au închipuit, şi s'au botezat, şi s'au

---

[1] Cu atingerea ádecă de preasfințitul său creştet.
[2] Ádecă a păcatului.
[3] Lc. 13: 8-9.
[4] Mt. 10: 35.
[5] Ádecă Evangheliceşti.
[6] Care sânt ceale ale Legii.
[7] Fac. 3: 24.
[8] Fac. 8: 11.
[9] Mt. 13: 31.
[10] Zah. 4: 7.
[11] Iov 3: 8 şi 40: 20.
[12] Iov 41: 24.
[13] Io. 1: 29.
[14] Mt. 13: 46.
[15] Ps. 71: 6.

răstignit, veniți să filosofim şi să grăim ceva pentru deosebirea botezurilor, ca să ne ducem de aicea curățiți. Au botezat Moisì, dar în apă, şi mai nainte de aceasta în noru şi în mare. Şi cu închipuire era aceasta, precum şi Pavel zice: marea era închipuire a apei, norul, al Duhului, manna, a pâinii vieții, băutura, a Dumnezeeştii băuturi.[1] Au botezat şi Ioann, nu deaciia iudaiceaşte, că nu numai cu apă, ci şi spre pocăință; dar încă nu cu totul duhovniceaşte, că nu adaoge „cu Duhul". Botează şi Iisus, dar cu Duhul. Acesta iaste săvârşirea. Şi cum nu iaste Dumnezeu acela (ca să îndrăznesc ceva puțin), prin carele şi tu te faci dumnezeu? Ştiu şi al patrulea botez, cel prin mucenie şi sânge, cu carele şi însuş Hristos s'au botezat, şi mult decât cealelalte iaste mai cinstit, precât a doao oară cu întinăciuni nu să pângăreaşte. Ştiu încă şi al cincelea, cel al lacrămilor, dar mai ostenicios, precum cel ce spală în toate nopțile patul său şi aşternutul său cu lacrămi[2]; căruia i s'au împuțit şi ranele răotății, carele plângând şi mâhnindu-să umblă[3]; carele urmează întoarcerii lui Manasì[4] şi smereniei céiĭ trăgătoare de milă Ninevitenilor[5]; carele grăiaşte glasurile Vameşului în bisearică şi să îndreptează mai presus decât Fariseul cel mândru[6]; carele să gârboveaşte ca Hananeaianca, şi ceare iubire de oameni şi sfărămituri[7], ádecă hrană de câine foarte flămând. Deci eu (că mărturisesc că sânt om, jivină schimbăcioasă şi de fire curgătoare şi stricăcioasă), şi priimesc pre acesta, ádecă pre botezul pocăinții şi al lacrămilor cu osârdie, şi mă închin celui ce l-au dat, şi celoralalți îl dau, şi aduc milă mai nainte de milă[8], căci ştiu că şi eu sânt îmbrăcat cu neputință[9], şi cum voiŭ măsura mi să va măsura.[10] Dar tu ce zici, ce legiueşti, o, noule Farisee, şi cu numirea, nu cu aşăzarea sufletului, curate, şi carele ne sufli noao dogmeale lui Navat[11] cu aceaiaş neputință? Nu priimeşti pocăința? Nu dai loc tân-

---

[1] 1 Cor. 10: 1-4.
[2] Ps. 6: 7.
[3] Ps. 37: 6-7.
[4] 2 Paral. 33: 12-13.
[5] Iona 3: 5.
[6] Lc. 18: 13.
[7] Mt. 15: 22-27.
[8] Ádecă miluesc, ca să fiu miluit.
[9] Evr. 5: 2.
[10] Mt. 7: 2.
[11] „Navat au fost Presviter al Bisericei Romanilor, carele nu priimea pe aceia ce în vremea goanei s'au fost lepădat (de Credința lui Hristos), iară apoi s'au căit. Ci nici cu cei însoțiți prin a doao nuntă se împărtăşea. Şi după Botez zicea că nu să mai poate milui cel ce au păcătuit, dupre Epifanie, la Eres 59, şi dupre Avgustin, Eres 38. Deci acesta, macar că în dogmele Credinței nu au greşit, nici era eretic, ci numai shismatic, dupre 1-ul Canon al marelui Vasilie, pentru ura de frați a sa însă, şi nemilostivirea socotelei, şi mândria sa, s'au anathematisit de Sinodul cel ce s'au făcut în Roma în vremea lui Papa Cornilie, dupre Evsevie, şi de Sinoadele ce s'au făcut în Carthaghén, în vremea lui Kiprian, şi în Antiohia şi în Italia împrotiva lui. Dela acesta dar s'au numit Navatiani şi cei ce au urmat rălei socotelei

guirilor? Nu lăcrămezi lacrămă? Să nu dea Dumnezeu să dobândeşti tu acest fealiu de judecătoriu! Nu te cucerniceşti de iubirea de oameni şi de milostivirea lui Iisus, celui ce neputinţile noastre asupră le-au luat, şi boalele le-au purtat?[1] Celui ce nu au venit să chiiame pre cei drepţi, ci pre cei păcătoşi la pocăinţă?[2] Celui ce mila voiaşte mai mult decât jărtva?[3] Celui ce de şaptezeci de ori câte şapte iartă păcatele?[4] Cât de fericită iaste înălţimea ta, de ar fi fost curăţenie, iar nu trufie, legiuind mai presus de om şi surpând îndreptarea cu deznădăjduirea! Că deopotrivă iaste rău şi ertarea fără de înfrânare şi certare, şi osândirea fără de ertare. Fiindcă aceaia tot frâul sloboade, iar aceasta cu asprimea sugrumă. Arată-mi curăţeaniia, şi-ţ priimesc semeţiia. Iar acum mă tem, nu cumva, fiind plin de rane, aduce[5] înlăuntru nevindecarea. Nici pre Davíd carele să pocăia nu-l priimeşti, căruia şi darul cel prorocesc pocăinţa i l-au păzit? Nici pre Petru cel mare, carele au pătimit oareşce omenesc în vreamea patimii céiĭ mântuitoare? Dar Iisus l-au priimit, şi cu ceale trei întrebări şi mărturisiri au vindecat pre ceale trei lepădări. Sau nici după ce s'au săvârşit prin sânge nu-l priimeşti? (Că iaste şi acest lucru al mândriei tale.) Nici pre cel ce au făcut fărădeleagea în Corinth? Dar Pavel şi dragoste au întărit spre acela, după ce au văzut îndreptarea, şi pricina au adaos, ca nu cumva, pentru mai multa mâhnire, să se înghiţă unul ca acesta, îngreuindu-să de mustrarea cea preste măsură.[6] Nici pre văduvile ceale tinere nu le măriţi, pentru leasnea alunecarea vârstii? Dar Pavel aceasta au îndrăznit[7], al căruia tu ádecă eşti dascăl, ca cel ce ai ajuns la al patrulea ceriu, şi la alt Raiŭ, şi ai auzit mai negrăite, şi ai cuprins cu Evangheliia mai mare încunjurare. Dar nu sânt, zice, după botez aceastea.[8] Carea iaste dovedirea? Sau arată, sau nu osândi! Iar de iaste cu îndoire[9], să biruiască iubirea de oameni. Dar Navat nu au priimit, zice, pre cei ce au căzut în vreamea goanei. Ce iaste aceasta? Deacă nu s'au pocăit, cu dreptate nu i-au priimit. Nici eu nu priimesc pre cei ce sau nicidecum nu să chinuesc şi nu să smeresc, sau nu precât să cuvine, nici cumpănesc întocmai cu răotatea pre îndreptare; şi când îi priimesc, le dau lor locul cel cuviincios. Iar deacă nu priimeaşte pre cei topiţi de lacrămi, nu îi voiŭ urma. Şi ce îmi iaste mie leage urâciunea de oameni şi cruzimea lui Navat, carele pre lăcomie, ceaia ce iaste a doao închinare de idoli, nu o au pedepsit; iar pre curvie aşa de amar o au osândit, ca cum ar fi fost el fără

---

lui". (*Pidalion*, trad. Mitrop. Veniamin Costaki, Mănăstirea Neamţ, 1844, pp. 85^{v}-86^{r}.) (N. ed.)

[1] Is. 53: 4-5; Mt. 8: 17.

[2] Mc. 2: 17.

[3] Mt. 9: 13.

[4] Mt. 18: 22.

[5] Gr. εἰσάγῃς, „să aduci". (N. ed.)

[6] 2 Cor. 2: 6-8.

[7] 1 Tim. 5: 14.

[8] Ádecă ceale ale pocăinţii, sau şi aceaia, că au priimit Pavel pre cel ce au curvit în Corinth.

[9] Când ádecă au priimit.

de carne şi fără de trup? Ce ziceţi? Vă plecăm pre voi cu cuvintele aceastea? Veniţi de staţi cu noi, carii sântem cu adevărat oameni, să mărim împreună pre Domnul[1]. Nimenea din voi, nici de va îndrăzni foarte la faptele bune ale sale, să nu cuteaze să zică: Nu te atinge de mine[2] că sânt curat, şi cine iaste aşa precum eu? Daţi-ne şi noao din strălucirea voastră. Dar nu vă plecăm? Şi pentru voi vom lăcrăma. Deci aceştea de vor voì să umble pre calea noastră şi a lui Hristos, bine. Iar de nu, umble pre a lor. Poate acolò să vor boteza cu foc, carele iaste Botezul cel mai după urmă, cel mai ostenicios şi mai îndelungat, carele mistuiaşte ca iarba pre materie[3] şi cheltuiaşte pre uşurătatea a tuturor răotăţilor. Iar noi să cinstim astăzi pre Botezul lui Hristos, şi frumos să-l prăznuim, nu desfătându-ne întru ceale ale pântecelui, ci duhovniceaşte veselindu-ne. Dar să ne desfătăm cum? Spălaţi-vă, curăţiţi-vă; de sânteţi mohorâţi cu păcatul, şi mai puţini cruntaţi în sânge, albiţi-vă ca zăpada[4]; iar de sânteţi roşii şi bărbaţi desăvârşiţi ai sângiurilor, măcar întru albeaţa lânii ajungeţi. Însă negreşit fiţi curaţi, şi vă curăţiţi. Că de nimic atâta nu să bucură Dumnezeu, precât de îndreptarea şi mântuirea omului,[5] pentru carele iaste tot cuvântu şi toată taina. Curăţiţi-vă dar, ca să fiţi ca nişte luminători în lume, puteare de viaţă celoralalţi oameni, ca lumini desăvârşit stând înaintea luminii céiĭ mari[6], să vă învăţaţi cu taină şi luminarea cea de acolò, strălucindu-vă de Treimea mai curat şi mai luminat, ai căriia acum măsurată aţi priimit pre raza cea una carea izvoraşte din Dumnezeirea cea una, întru Hristos Iisus Domnul nostru, căruia slava în veacii veacilor, Amin.

[1] Ps. 33: 4.
[2] Io. 20: 17.
[3] Ádecă pre cei materialnici şi pătimaşi.
[4] Is. 1: 16, 18.
[5] Lc. 15: 7.
[6] Filip. 2: 15-16.

C U V Â N T
Pentru iubirea de săraci

ărbaţi fraţi şi împreună săraci (că săraci sântem toţi, şi avem trebuinţă de darul cel Dumnezeesc, măcar de şi unul pre altul să pară că întreace, cu mici măsuri[1] măsurându-să), priimiţi pre cuvântul cel pentru iubirea de săraci, nu cu sărăcie, ci cu îndestulare, ca să vă îmbogăţiţi cu împărăţie. Vă rugaţi împreună încă, ca şi noi bogat pre acesta să-l dăm voao, şi să vă hrănim cu cuvântul sufletele voastre, şi să frângem flămânzilor pâinea cea duhovnicească[2]: sau din ceriu hrană ploând, precum Moisì cel dedemult acela,[3] şi pâine îngerească[4] dăruindu-vă, sau cu puţine pâini în pustie hrănind până la saţiu, şi mii, precum Iisus mai pre urmă,[5] cel ce iaste pâinea cea adevărată şi de viaţa cea adevărată pricinuitoare[6]. Deci iaste nu prea leasne a afla din fapte bune pre cea covârşitoare, şi aceştiia a-i da a fi cea întâi şi biruitoare, precum nici întru o grădină cu multe flori şi binemirositoare, pre cea mai frumoasă din flori şi mai cu bun miros, de vreame ce când una, când alta trage la sine pre mirosire şi pre vedeare şi pleacă întâi a o lua. Dar însă, precât iaste cu putinţă mie pentru aceastea a ajunge şi a deosebi, să socotim aşa. Bun lucru iaste credinţa, nădeajdea, dragostea, aceastea trei[7], şi martor al credinţii iaste Avraam, carele s'au îndreptat din credinţă;[8] al nădeajdii Enos, carele el întâi au nădăjduit a chiema pre Domnul,[9] încă şi toţi drepţii carii pentru nădeajdea rău au pătimit; al dragostii, Dumnezeescul Apostol, carele au îndrăznit asupra sa şi oareşce pentru Israil a grăi,[10] şi însuş Dumnezeu încă, carele să numeaşte dragoste.[11] Bun lucru iaste iubirea de streini, şi martor între cei drepţi Lot Sodomiteanul,[12] şi nu sodomitean cu năravul; iar între cei păcătoşi Raav curva, şi nu curvă cu plecarea minţii, carea pentru iubirea de streini au fost lăudată şi mântuită.[13] Bun lucru iaste iubirea de fraţi, şi martor Iisus, carele nu numai a să numi frate al nostru[14], ci şi a pătimi pentru noi au suferit. Bun lucru iaste iubirea de oameni, şi martor acestaş Iisus, carele nu numai au făcut pre

---

[1] Ádecă ale bogăţiei lumeşti.
[2] Is. 58: 7.
[3] Eş. 16: 4 şi urm.
[4] Ps. 77: 25.
[5] Io. 6: 10-13.
[6] Io. 6: 32-33.
[7] 1 Cor. 13: 13.
[8] Fac. 15: 6.
[9] Fac. 4: 26.
[10] Rom. 9: 3.
[11] 1 Io. 4: 8.
[12] Fac. 19: 1-3.
[13] Isus Navì 6: 22-25.
[14] Mt. 12: 49-50.

om spre lucruri bune,[1] şi pre chip (ádecă pre suflet) l-au înjugat cu ţărâna, povățuitoriu la ceale bune şi pricinuitoriu de ceale de sus, ci şi s'au făcut pentru noi om.[2] Bun lucru iaste îndelunga-răbdare, şi acestaş martor, carele nu numai pre legheoanele ceale de îngeri împrotiva celor ce să sculase asupră şi îl muncea le-au oprit, nici numai pre Petru ce scosease sabiia l-au certat,[3] ci şi ureachiia celui rănit o au făcut sănătoasă.[4] Aceastaş încă şi Stefan mai pre urmă, ucenicul lui Hristos, au adeverit, rugându-să pentru cei ce îl împroşca pre el cu piiatre.[5] Bun lucru iaste blândeața, şi mărturisesc Moisì şi Davíd, cu aceasta mai nainte de cealelalte fiind mărturisiți,[6] încă şi învățătoriul lor, nici pricindu-să, nici strigând, nici în ulețe glas slobozind,[7] nici împrotivindu-să cătră cei ce îl ducea. Bun lucru iaste râvna, şi mărturiseaşte Fineés, carele pre Madiineanca împreună cu Israilteanul i-au împuns cu sulița,[8] ca să râdice ocara dela fiii lui Israil, şi s'au numit dela aşăzarea sufletului; şi după acela, cei ce zicea: *Răvnind am răvnit Domnului*[9], şi *că vă răvnesc pre voi cu râvnă a lui Dumnezeu*[10], şi *râvna casii tale m'au mâncat pre mine.*[11] Şi nu numai zicând ei aceasta, ci şi pătimind. Bun lucru iaste chinuirea trupului, şi să te încredințeaze pre tine Pavel, pre sine încă muncindu-să şi pedepsindu-să,[12] şi înfricoşind prin Israil pre cei ce să nădăjduesc loruş şi dau slobozenie trupului[13]; încă şi însuşi Iisus, postind şi ispitindu-să, şi biruind pre ispititoriul.[14] Bun lucru iaste rugăciunea şi priveghiiarea, şi să te încredințeaze pre tine Dumnezeu priveghind mai nainte de patimă şi rugându-să.[15] Bun lucru iaste curățeniia şi fecioriia, şi să te încredințeaze pre tine Pavel, pentru aceastea puind legi, şi dăruindu-le dupre dreptate şi nunții, şi neînsoțirii[16]; încă şi însuş Iisus, din Fecioară născându-să, ca şi pre naştere să o cinstească, şi pre feciorie cu cinstea mai sus să o pue. Bun lucru iaste înfrânarea, şi să te încredințeaze pre tine Davíd, carele, când au răzbătut la fântâna cea din Vithleem, nu au băut, ci numai au vărsat apa Domnului, nici au

---

[1] Ef. 2: 10.
[2] Io. 1: 14.
[3] Mt. 26: 51-53.
[4] Lc. 22: 51.
[5] Fap. 7: 59-60.
[6] Num. 12: 3; Ps. 131: 1.
[7] Is. 42: 2.
[8] Num. 25: 7-8.
[9] 3 Împ. 19: 10.
[10] 2 Cor. 11: 2.
[11] Ps. 68: 10.
[12] 1 Cor. 9: 27.
[13] 1 Cor. cap. 10.
[14] Mt. 4: 1-11.
[15] Mt. 26: 39.
[16] 1 Cor. cap. 7.

suferit să-ş împlinească patima sa în sânge strein.[1] Bun lucru iaste pustietatea şi liniştea, şi mă învață Carmilul lui Ilie sau pustiul lui Ioann, muntele lui Iisus, întru carele de multe ori să veade că să ducea, şi în lineşte singur petrecea. Bun lucru iaste a fi proaste ceale de nevoe ale vieții, şi mă învață Ilie, carele să odihnea la o văduvă, Ioann, carele să acoperea cu păr de cămilă, Petru, carele să hrăniia cu thermuri[2] de un ban. Bun lucru iaste smerita cugetare, şi multe şi despre multe părți sânt pildele aceştiia, şi mai întâi de cealelalte Mântuitoriul şi Stăpânul tuturor, carele nu numai s'au smerit pre sine până la chip de rob, nici numai fața ş'au supus-o ruşinii scuipărilor, şi cu cei fără de leage s'au socotit cel ce curățeaşte lumea de păcat, ci şi picioarele ucenicilor le-au spălat în chip de rob. Bun lucru iaste neagoniseala şi treacerea cu vedearea a banilor, şi mărturiseaşte Zakheu, şi însuş Hristos: acela ádecă cu întrarea lui Hristos mai toate defăimându-le, iar acesta întru aceasta hotărând bogatului săvărşirea. Şi ca să zic încă mai pre scurt pentru aceastea, bun lucru iaste privirea la ceale înalte, şi bun lucru iaste lucrarea: aceaia ádecă de aicea râdicându-să, şi la sfintele sfintelor întrând, şi mintea noastră la ceale de un neam şi aseamenea cu ea întorcându-o; iar aceasta pre Hristos priimindu-l şi slujindu-i, şi cu lucrurile arătând dragostea. Fiiaştecare dintru aceastea ce s'au zis, o cale iaste a mântuirii, şi fără de îndoială aduce la una din lăcaşurile ceale veacĭnice şi fericite. Fiindcă precum sânt deosebite alegerile vieților, aşa sânt şi multe lăcaşurile la Dumnezeu, care fieştecăruia dupre vreadnicie să împărțesc şi să despărțesc. Şi pentru aceaia unul să săvârşască fapta bună aceasta, iar altul aceaia; unul mai multe, iar altul, de iaste cu putință, toate, numai să călătorească şi să poftească a mearge înainte, şi dupre rânduială să urmeaze celui ce bine povățuiaşte şi îndreptează, şi prin calea şi uşa cea strâmptă duce la lărgimea fericirii céiĭ de acolò. Iar de trebue a mă pleca lui Pavel, şi însuş lui Hristos, şi a socoti pre dragoste cea întâi şi mai mare din porunci, ca ceaia ce iaste capul leagii şi al prorocilor, aflu că cea mai mare parte a aceaştiia iaste iubirea de săraci, şi milostivirea, şi îndurarea către cei ce sânt de un neam cu noi. Că cu nimic aşa din toate ca cu mila nu să cinsteaşte Dumnezeu. Pentru că nici iaste altceva mai potrivit lui Dumnezeu decât aceasta, înaintea căruia mearge mila şi adevărul[3] şi la carele trebue să aducem mila mai nainte de judecată. Nici prin altceva mai vârtos decât prin iubirea de oameni să dă iarăş iubirea de oameni dela cel ce măsură cu dreptate şi pune în cumpănă şi în măsúră mila. Deci la toți săracii şi la cei ce, ori din carea pricină, pătimesc rău, trebue să deşchidem milostivirea, dupre porunca ceaia ce porunceaşte a ne bucura cu cei ce să bucură şi a plânge cu cei ce plâng; şi oameni fiind, trebue să aducem mai întâi la oameni darul bunătății, ori pentru văduvie de vor avea trebuință de bunătate, ori pentru sirmănie, ori pentru înstreinare de patrie, ori pentru cruzimea stăpânilor, ori pentru asprimea boerilor stăpânitori,

---

[1] 1 Paral. 11: 16-19.
[2] Care sânt un fealiu de legumi.
[3] Ps. 88: 15.

ori pentru neomenia şi iuţimea strângătorilor de dajdie, ori pentru cruntarea în sânge a tâlharilor, ori pentru nesaţiul furilor, ori pentru jăfuirea stăpânitorilor, ori pentru înecarea corăbiei. (Că toţi deopotrivă sânt vreadnici de milă, şi aşa caută la mâinile noastre, precum noi la ale lui Dumnezeu pentru ceale ce avem trebuinţă; şi dintru aceştea, cei ce pătimesc rău preste starea lor sânt mai vreadnici de milă decât cei ce sânt obicinuiţi întru ticăloşie.) Iar mai ales trebue să arătăm milostivirea la cei stricaţi de patima ceaia ce să numeaşte sfinţită boală (ádecă lepră) şi carii până la cărnuri şi oase şi măduhă (precum iaste înfricoşarea aceaia asupra unora[1]) sânt mâncaţi, şi de trupul acesta cel rău şi smerit şi necredincios vânduţi. Cu carele cum m'am înjugat nu ştiu, şi cum chip sânt al lui Dumnezeu, şi cu tina mă amestec; carele, şi când iaste bun sănătos, mă luptă, şi când să strâmtorează cu lupta, mă mâhneaşte; pre carele şi ca un împreună-rob îl iubesc, şi ca un vrăjmaş îl urăsc; de carele şi ca de o legătură fug, şi ca de un împreună-moştenitoriu mă ruşinez. Mă ispitesc să-l topesc, şi nu am pre cine să întrebuinţez ajutătoriu spre ceale bune, fiindcă ştiu spre ce m'am făcut, şi cum că trebue să mă suiŭ la Dumnezeu prin fapte. Îmi iaste milă de el ca de un ajutătoriu, şi nu pociŭ cum să fug de scularea lui asupră, sau cum să nu caz dela Dumnezeu îngreuindu-mă de obezi, trăgându-mă iale în jos sau ţiindu-mă la pământ. Vrăjmaş îmi iaste blând, şi priiaten viclean. O, înjugare şi înstreinare! De carele mă tem îl ocrotesc, şi de carele doresc mă înfricoşez. Mai nainte de a-l lupta mă împac, şi mai nainte de a mă împăca mă despart. Ce iaste înţelepciunea cea cătră mine? Şi ce iaste taina cea mare aceasta? Fără numai că voiaşte Dumnezeu aceasta, ca parte a lui fiind noi, şi de sus povârnindu-ne şi curgând în jos (ca nu pentru vreadniciia aceasta înălţându-ne şi rădicându-ne, să defăimăm pre Ziditoriul), în vreamea războiului şi a luptii céii cu trupul pururea să căutăm la el, şi neputinţa aceasta cea înjugată cu noi să fie înfrânare şi oprire a vreadniciei, ca să cunoaştem noi cum că aceaiaş sântem şi mari şi smeriţi, pământeşti şi cereşti, vreamelnici şi nemuritori, moştenitori luminii şi ai focului, sau ai întunerecului, ori în carea parte ne vom pleca. Acest fealiu s'au făcut amestecarea noastră, şi pentru această pricină, precum mie mi să pare, ca deaca ne vom înălţa pentru chip[2], să ne smerim pentru ţărână[3]. Deci pentru aceastea[4] cel ce voiaşte filosofească, şi noi încă vom filosofi împreună în vreame mai bună. Iar acum pentru ceaia ce mi s'au pornit cuvântul să vorbesc. Fiindcă îmi iaste milă pentru cărnurile meale, şi pentru neputinţa mea în patimile şi ticăloşiile altora, să purtăm grija, fraţilor, de trupul ce iaste deaproape al nostru şi împreună-rob. (Că măcar de şi l-am prihănit ca pre un vrăjmaş, pentru patimă, dar şi îl cuprinz ca pre un priiaten, pentru cel ce ne-au legat.) Şi să purtăm grija nu mai puţin pentru trupurile celor deaproape, decât fieştecarele pentru al său,

[1] Is. 10: 16-18.
[2] Ádecă pentru suflet.
[3] Ádecă pentru trup.
[4] Ádecă pentru suflet şi pentru trup.

ori sănătoşi de vor fi, ori de aceaiaş boală topiţi. Că toţi una sântem întru Domnul, ori bogat, ori sărac, ori rob, ori slobod[1], ori sănătos, ori bólnav cu trupul, şi un cap iaste al tuturor, dintru carele sânt toate, Hristos.[2] Şi ceaia ce sânt mădulările între dânseale, aceasta iaste fieştecarele către celălalt şi toţi către toţi. Deci nu să cuvine să treacem cu vedearea, nici să pregetăm pentru cei ce au căzut mai nainte în boala cea de obşte, nici să ne mulţămim mai mult că trupurile noastre să află bine, decât să plângem că ale fraţilor să află întru ticăloşie, şi să socotim că o întărire iaste a trupurilor şi a sufletelor noastre, iubirea de oameni şi milostivirea cea către aceia. Şi să socotim aşa: ceialalţi, carii să află în strâmptorare, o ticăloşie au, lipsa, pre carea poate sau vreamea, sau osteneala, sau vreun priiaten, sau vreo rudeanie, sau prefacere a vremii o au uşurat. Iar la aceştea iaste şi această ticăloşie, nu mai puţină decât la vreunul din ceialalţi săraci, ci şi mai multă, precât, lângă cărnuri, sânt ei lipsiţi şi de a osteni şi a să ajutora la ceale de nevoe ale vieţii. Şi mai mare le iaste lor pururea frica întinderii boalii mai mult, decât nădeajdea sănătăţii, ca măcar puţin ceva să se ajutoreaze dela nădeajde, carea una numai iaste vindecare celor ce sânt în alte ticăloşii. Dar, lângă lipsă, le iaste lor şi boala a doao răotate, şi din răotăţi cea mai urâtă şi mai grea, şi carea cei mulţi o pun spre blestem asupra vrăjmaşilor lor. Şi a treaia, că cei mai mulţi nu sufere nici să se apropie de ei, nici să-i vază, ci fug şi să scârbesc de ei, şi oarecum să întorc, care aceasta le iaste lor mai grea şi decât boala, când simpt ei că pentru ticăloşiia aceaia sânt şi urâţi. Şi eu cu adevărat nu fără de lacrămi sufer patima acestora şi mă turbur de aducerea-aminte: dar, o, de aţi fi pătimit şi voi aceasta carea eu pătimesc, ca prin lacrămi să fugiţi de lacrămi[3]. Şi ştiu că pătimesc, din cei ce sânteţi de faţă, câţi sânteţi iubitori de Hristos şi iubitori de săraci, şi aveţi milostivirea lui Dumnezeu şi dela Dumnezeu. Şi martori ai patimii sântem şi noi. Zace înaintea ochilor noştri vedearea cumplită şi vreadnică de jale, şi tuturor, afară de cei ce îi ştiu, de necrezut: oameni morţi şi vii, ciuntiţi la ceale mai multe părţi ale trupului, nici ce au fost oarecând, nici de unde sânt cunoscându-se; iar mai bine să zic, ale celor ce au fost oarecând oameni, ticăloase rămăşiţe, părinţi şi maice şi locuri seamne ale lor spuind: Eu sânt al cutăruia fecior, şi cutare iaste muma mea, şi acesta îmi iaste numele mieu, şi tu oarecând îmi erai priiaten şi cunoscut. Şi aceasta fac căci nu să pot a să cunoaşte pre obraze din seamne vechi; oameni scăpătaţi şi lipsiţi de bani, de rudenii, de priiateni, de însuşi trupurile; oameni cărora numai lor din toţi le iaste milă de sine şi să urăsc deopotrivă; neavând care mai mult să jelească: părţile ceale ce nu mai sânt ale trupului, sau ceale ce au rămas, câte au topit boala, sau câte s'au lăsat de boală. Că unele s'au topit cu ticăloşie, iar altele sânt mai în ticăloşie; unele s'au dus mai nainte de mormânturi, iar pentru altele nu iaste cine să le dea îngropării. Că cel mai bun şi iubito-

[1] Rom. 12: 5; Gal. 3: 28.
[2] Ef. 4: 15.
[3] Ádecă prin ceale de aici de ceale de acolò.

riu de oameni, cătră aceştea iaste cel preaîmpietrit la inimă; şi aicea numai am uitat că sântem trupuri şi îmbrăcaţi cu trupul smereni[i]i; şi atâta sântem departe de a purta grija de cei de un neam, cât şi întărire a trupurilor noastre socotim fugirea de aceştea. Şi de mort acum demult s'au apropiiat cineva, şi de acesta poate împuţit, şi trupuri împuţite de dobitoace necuvântătoare au suferit, şi de noroiu umplându-să, au răbdat; iar de aceştea cu totul fugim. O, neomenie şi cruzime! Mai şi părându-ne rău că acelaş aer cu dânşii tragem. Ce iaste mai curat şi fără de vicleşug decât tatăl? Şi ce iaste mai cu milostivire decât muma? Dar s'au închis cătră aceştea şi firea, şi tatăl de fiiul său pre carele l-au născut, pre carele l-au crescut, pre carele unul îl socotiia că îl are ochiu al vieţii, pentru carele mult şi de multe ori s'au rugat lui Dumnezeu: de acesta plânge, dar îl goneaşte, despre o parte de voe, iar despre altă parte fără de voe; şi muma îş aduce aminte de chinurile naşterii, şi să rumpe la ceale din lăuntru, şi cu glas foarte jalnic îl chiamă, şi puindu-l înainte, îl plânge pre cel viu ca pre un mort: Fiiule, zicând, ticăloase, şi al ticăloasei maici, pre carele amar l-au împărţit cu mine boala; fiiule ticăloase, fiiule carele nu te cunoşti, fiiule pre carele te-am crescut pentru prăpăstii şi munţi şi pustietăţi. Cu hiarăle vei lăcui, şi acoperemânt îţi va fi ţie vreo piatră, şi din oameni te vor vedea numai cei preablagocestívi. Încă şi aceastea jalnice cuvinte ale lui Iov le grăiaşte: *Pentru ce te-ai zidit în pânteacele maicii, şi ai eşit din zgău, şi nu îndată ai perit*?[1] Ca să se împreuneaze cu naşterea moartea? Şi pentru ce nu te-ai dus fără de vreame, mai nainte de a gusta realele vieţii? *Şi pentru ce ţi s'au împreunat ţie genunche? Ce îţi iaste ţie că ai supt ţâţile*[2], de vreame ce vreai să vieţueşti întru ticăloşie şi viaţă mai grea decât moartea? Şi aceastea le zice, şi sloboade izvoară de lacrămi, şi voiaşte ticăloasa a-l îmbrăţişa, dar să teame de trupul fiiului ca de un vrăjmaş. Şi strigări să fac dela tot norodul şi izgoniri, nu asupra celor ce nedreptăţesc, ci asupra celor ce să ticăloşesc. Şi pre ucigaş l-au băgat cineva în casă, şi pre preacurvariul nu numai supt acoperemânt, ci şi la masă l-au priimit, şi pre furul de ceale sfinte împreună-vieţuitoriu l-au luat, şi cu cel ce i-au făcut lui vreun rău s'au împăcat, iar de patima acestuia, dela carele nici o nedreptate nu au pătimit, s'au întors. Şi aşa să protimiseaşte mai mult răotatea decât boala, şi pre nemilostivire, ca cum ar fi potrivită omului slobod, o am îmbrăţişat, iar pre milostivire ca pre un lucru de ruşine şi necinstit o am defăimat. Să izgonesc din cetăţi, să izgonesc din case, din târg, dela adunări, dela drumuri, dela praznice, dela ospeaţe. O, patimă! Dela însuş apa: nici izvoară curg de obşte acestora cătră ceialalţi oameni, nici râurile să cred că nimic din întinăciune nu trag la sine. Şi ce iaste mai de mirare, ca pre nişte spurcăciuni îi gonim, iar ca pre cei ce nimic întru a lor scârbă nu îi mângâem, iarăş cătră noi îi întoarcem, fiindcă nici lăcuinţă le dăm, nici hrana cea de nevoe, nici vindecare la rană, nici cu acoperemânt boala,

---

[1] Iov 3: 11.
[2] Iov 3: 12.

precât ar fi cu putință, o ocrotim. Pentru aceasta umblă rătăcindu-se noaptea şi zioa, lipsiți şi goli şi afară, fără de a lăcui în case, boala arătând, ceale veachi povestind, ajutoriul Ziditoriului chiemându-l, unii dela alții cu mădulările ceale ce lor le lipsesc împrumutându-se, izvoditori de cântece trăgătoare de milă făcându-se, o bucățică de pâine cerând, sau puțină fiertură, sau vreo haină ruptă de păr ajutoriu ruşinii sau mângâiare ranelor. Şi iubitoriu de oameni le iaste lor nu cel ce le-au ajutat la trebuință, ci cel ce nu amar i-au izgonit. Iar cei mulți dintr'înşii nici de ruşine nu fug dela praznice, ci împrotivă, la aceastea să vâră pentru nevoia, la aceastea zic, ceale de obşte a tot norod şi sfinte, care noi pentru vindecarea sufletelor le-am aflat, sau cu pricina a vreunii taine adunându-ne, sau zioa mărturisitorilor adevărului prăznuind, ca acelora ce le cinstim nevoințele să le urmăm şi dreaptii credințe. Şi să ruşinează de oameni pentru ticăloşie, oameni fiind şi ei, şi ar fi voit cu adevărat ca de munți, sau de prăpăstii, sau de păduri, sau, cea dupre urmă, de noapte şi de întunerec să se acopere, dar însă să aruncă în mijloc, sarcină jalnică şi vreadnică de lacrămi. Şi aceasta poate şi după rânduială, ca ádecă noao să se facă ei aduceri-aminte ale neputinții noastre şi să ne pleace ca de nimic din lucrurile ceale de față şi care să văd să nu ne lipim ca de un stătătoriu. Şi să aruncă unii, poftind să auză glas omenesc, iar alții să-i vază, iar alții ca puține merinde ale vieții să adune dela cei ce să desfătează: şi toți ca, arătându-şi de față tânguirile sale, să simță oarecarea uşurare. Cine nu să înfrânge de plânsurile acestora, carii întocmesc împreună un viers vreadnic de milă? Carele auz va suferi această auzire? Care ochiu va încăpea această vedeare? Unii zac împreună unii cu alții, rău de boală fiind înjugați, şi unul un fealiu, şi altul alt fealiu de ticăloşie aducând spre îndemnarea milostivirii, şi sânt unii altora adăogire a patimii, ticăloşi pentru boală, mai ticăloşi pentru împreunapătimire. Şi stau împrejurul lor privelişte amestecată de oameni cărora le iaste milă pentru dânşii, dar la puțină vreame; iar alții să tăvălesc la picioarele oamenilor, ticăloşindu-se la soare şi în praf, iar uneori şi în geruri sălbatece, şi în ploi, şi în turburări de vânturi, pre atât necălcându-se în picioare, precât ne îngrețoşem a ne atinge de ei. Şi răsună împrotiva sfintelor cântări celor din biserică tânguirea cererilor, şi împrotiva glasurilor celor de taină să râdică plânset jalnic. Ce trebue a pune înainte toată ticăloşiia lor la oameni carii prăznuesc? Poate şi voao vă voiŭ porni plâns, de voiŭ arăta cu jale pre amăruntul toate, şi va birui patima pre sărbătoare. Şi aceastea le zic, de vreame ce încă nu pociŭ să vă plec să creadeți cum că iaste cândva mâhnirea mai cinstită decât dulceața, şi întristarea decât prăznuirea, şi lacrăma cea lăudată decât râsul cel nu bun. Şi aceştea ádecă pătimesc aceastea, şi altele încă mult mai vreadnice de jale decât ceale ce am zis; aceştea zic, cei ce sânt dupre Dumnezeu frați ai noştri,[1] măcar de şi nu ați voì; cei ce au aceaiaş fire cu noi, cei ce sânt întocmiți dintru acelaş lut din carele întâi ne-am făcut, cei ce sânt cu vine şi cu oase încleştați întocmai

[1] Filip. 1: 14.

ca noi; cei ce sânt îmbrăcați cu piiale şi cu carne aseamenea ca toți, precum zice oareunde Dumnezeescul Iov[1], filosofind în patimi şi arătând prostimea părții noastre ceiia ce să veade[2], iar mai bine să zic, de trebue să zic cea mai mare, cei ce au luat pre cea dupre chip[3] aseamenea ca noi, şi o păzesc poate mai bine decât noi, deşi cu trupurile s'au stricat; cei ce sânt îmbrăcați cu acelaş Hristos, dupre omul cel din lăuntru,[4] şi li s'au încredințat aceaiaş aravonă a Duhului împreună cu noi;[5] cei ce s'au împărtăşit împreună cu noi[6] de acealeaş legi, cuvinte, aşezământuri, adunări, taine, nădejdi; pentru carii Hristos aseamenea au murit[7], cel ce râdică păcatul a toată lumea[8]; cei ce sânt împreună-moştenitori ai vieții céiĭ de sus[9], măcar de şi preamult s'au depărtat de a dobândi pre cea de aicea; cei ce cu Hristos împreună să îngroapă, şi împreună înviiază, de vreame ce pătimesc împreună, ca să se şi slăvească împreună.[10] Dar ce noi? Cei ce am moştenit numele cel mare şi nou[11], ca să ne numim dela Hristos[12], neamul cel sfânt, preoțiia cea împărătească, norodul cel ales şi deosebit[13], cel răvnitoriu de lucruri bune[14] şi mântuitoare, ucenicii lui Hristos[15], celui blând[16] şi iubitoriu de oameni, şi carele au purtat neputințele noastre[17], celui ce s'au smerit pre sine până la a noastră frământătură[18], celui ce pentru noi au sărăcit[19] cu trupul acesta şi cu cortul cel de pământ, şi pentru a noastră pricină au suferit dureri şi neputințe, ca noi să ne îmbogățim cu Dumnezeirea. Ce dar noi, zic, cei ce am luat atâta pildă de milostivire şi de îndurare? Ce vom socoti pentru aceştea? Şi ce vom face? Oare îi vom defăima? Oare îi vom treace? Oare îi vom părăsi ca pre nişte morți, ca pre nişte urăciuni, ca pre nişte hiară şi târâtoare preavicleane? Nicidecum, o, fraților. Nici sânt aceastea cuviincioase noao, oilor lui Hristos, Păstoriului celui bun, carele pre cea rătăcită o întoarce, şi pre cea pierdută o

[1] Iov 10: 11.
[2] Ádecă a trupului.
[3] Ádecă pre suflet.
[4] Gal. 3: 27.
[5] 2 Cor. 1: 22 şi 5: 5.
[6] 1 Cor. 10: 17.
[7] 1 Cor. 8: 11.
[8] Io. 1: 29.
[9] Rom. 8: 17.
[10] Rom. 6: 4 şi Col. 2: 12.
[11] Is. 62: 2.
[12] Fap. 11: 26.
[13] Eş. 19: 5-6.
[14] Tit. 2: 14.
[15] Fap. 9: 1.
[16] Mt. 11: 29.
[17] Is. 53: 4-5.
[18] Filip. 2: 7.
[19] 2 Cor. 8: 9.

caută, şi pre cea slăbănoagă o întăreaşte,[1] nici potrivite firii omeneşti, carea au legiuit milostivirea, învățându-să cucerniciia cătră Dumnezeu şi iubirea de oameni din neputința cea deopotrivă. Oare aceia afară în văzduh să vor ticăloşi, iar noi vom lăcui în case luminate, cu tot fealiul de piiatre înflorite, şi cu aur şi argint strălucitoare, şi cu bună întocmeală de psifídă supțire, şi cu pestriciune de zugrăveală, care sânt amăgiri înşelătoare ale ochilor? Şi în unile vom lăcui, iar altele vom zidi. Pentru cine? Nici poate pentru moştenitorii noştri, ci pentru streini şi nemernici, şi aceştea poate să nu fie nici din cei ce ne iubesc pre noi, ci din cei preaurâtori şi zavisnici, care iaste cea mai dupre urmă decât toate răotățile! Şi oare aceia vor tremura în tearfe de păr şi sparte, iar mai vârtos nici de acestea poate nu vor avea de ajuns, iar noi ne vom împodobi cu haine moi şi care să curgă împrejur, şi cu țesături de in şi de mătase supțiri ca aerul, şi cu unile ne vom feşteli, mai vârtos decât ne vom împodobi (că aşa numesc eu tot ce iaste de prisosit şi de iscodire), iar altele înlăuntru prin lăzi le vom păstra, grijă nefolositoare şi nebună, mâncare a moliilor şi a vremii carea pre toate le mistuiaşte? Şi aceia nici de hrana cea de nevoe nu vor fi îndestulați – o, desfătare a mea, şi ticăloşie a acelora! – ci vor zăcea înaintea uşilor noastre topiți şi murind de foame, nici pricinile spre cereare avându-le dela trup, lipsiți fiind de glasuri spre a să tângui, şi de mâini spre a le întinde spre rugăminte, şi de picioare spre a să apropiia de cei ce au, şi de răsuflări spre tăriia jăluirii, pre cea mai grea din ceale reale judecându-o mai uşoară, numai ochilor mulțămind, că nu îş văd ei boala lor. Şi aceştea ádecă aşa vor pătimi, iar noi vom şădea străluciți cu strălucire pre pat înalt şi sus, şi pre aşternuturi de prisosit şi neatinse, părându-ne rău şi de glasul cererilor când îl vom auzi? Şi să cuvine noao locul pă jos să miroase cu flori, şi de multe ori mai nainte de vreame, iar masa să să stropească cu mireazme, şi din mireazme cu ceale mai bine mirositoare şi mai scumpe, ca şi mai mult să ne muerim; şi slugile să stea înainte, unii frumos şi pre rând, cu părul lăsat în jos şi mueretici, şi cu rasul pre obraz gătiți, mai mult decât să cuvine ochilor celor desfrănați împodobiți; iar alții țiind păharăle pre vârfurile degetelor, precât va fi cu putință mai frumos şi fără scăpare; iar alții pă deasupra capului meşteşugind vânt cu apărătorile şi cu suflări supțiri, ceale făcute de mână, mulțimea cărnii trupului răcorindu-o? Şi ceale după aceastea, să cuvine masa să fie plină de cărnuri (toate stihiile dându-ne noao ceale ale lor din destul, aerul ádecă, pământul, apa), şi noi să ne îngreuem cu drésurile şi îndulcirile bucătarilor şi făcătorilor de ospeațe, şi nevoință să fie tuturor, carele mai mult va măguli pre pântecele nostru cel lacom şi nemulțămitoriu, sarcina cea grea şi începătoare a răotății, hiara cea prea nesețioasă şi prea necredincioasă, cela ce să strică îndată împreună cu bucatele ceale ce să strică? Şi acelora mult să li să pară de să vor sătura şi de apă, iar la noi să se înmulțească păharăle de vin şi până la beție, iar mai vârtos şi preste beție, la cei mai desfrănați? Şi

[1] Iez. 34: 4.

din vinuri pre unul îl vom lepăda, iar pre altul ca pre un mirositoriu îl vom aleage, iar pentru altul vom filosofi? Şi pagubă vom socoti deacă preste cel de loc nu va fi ca un tiran şi vreunul din ceale ce să numesc streine? Că să cuvine noao sau să fim, sau să ne numim desfătători şi preste trebuință cheltuitori, ca cum ne-am fi ruşinat de nu ne vom numi răi şi robi ai pântecelui şi ai patimilor celor de supt pântece! Ce sânt aceastea, o, priiatenilor şi fraților? Pentru ce bolim şi noi cu sufletele boală mult mai grea decât a trupurilor? Şi atâta mai grea, precât aceaia o ştiu că iaste fără de voe, iar aceasta că vine din voință; şi aceaia încetează împreună cu viața aceasta, iar aceasta mearge împreună cu noi, mutându-ne de aicea; şi de aceaia le iaste milă unora, iar aceasta să uraşte de cei ce au minte. Pentru ce nu ajutăm firii până avem vreame? Pentru ce, trupuri fiind noi, nu acoperim smereaniia trupului? Pentru ce ne desfătăm în ticăloşiile fraților? Să nu-mi dea mie Dumnezeu nici să mă îmbogățesc, de vor fi aceştea în lipsă, nici să mă aflu în bună sănătate, de nu voiŭ ajuta ranelor acestora, nici hrană de ajuns să nu aibu, nici acoperemânt, nici supt învăliş să mă odihnesc, deacă nu şi pâine voiŭ întinde, şi îmbrăcăminte voiŭ da dupre putință, şi supt învăliş de nu îi voiŭ odihni. Că trebue una din doao să facem, sau toate să le dăm lui Hristos, ca curat să-i urmăm lui, rădicând crucea, şi să zburăm ca nişte uşori la lumea cea de sus, şi strânşi, de nimic trăgându-ne în jos, şi în locul tuturor să dobândim pre Hristos, pentru smerenie înălțându-ne, şi pentru sărăcie îmbogățindu-ne; sau cu Hristos averile să le împărțim: ca şi ceale ce avem, printru a le avea cu chipuri bune şi a împărtăşi pre cei ce nu au, oarecum să se sfințească; iar deacă voiŭ şi sămăna pentru mine numai, să seamăn adevărat, dar alții să le mănânce. Şi ca să zic iarăş cuvântul lui Iov: *În loc de grâu să-mi răsară urzică, şi în loc de orz spini*.[1] Şi vânt cu arşiță să ia,[2] şi vifor să răsipească ostenealile meale, ca în zadar să mă ostenesc[3]. Iar deacă şi jítnițe voiŭ zidi, adunând comori din ceale ale lui mamonà şi lui mamonà (ádecă din ceale cu nedreptate, şi dracului), în noaptea aceasta să mi să ceară sufletul, ca să dau seama pentru ceale ce rău am adunat.[4] Nu ne vom înțelepți, târziu măcar? Nu vom lepăda nesimțirea şi nemilostivirea, ca să nu zic scumpeatea? Nu vom socoti pătimirile omeneşti? Nu vom rândui bine lucrurile noastre întru realele altora? Că fireaşte nici un lucru din ceale omeneşti nu iaste cu întărire, nici neated, nici îndelung petrecătoriu, nici întru aceaiaş stare stătătoriu, ci rotocol oarecarele al lucrurilor noastre să învârteaşte, alteori alte schimbări de multe ori întru o zi, iar uneori şi întru un ceas aducând: şi să poate a da credință mai mult suflărilor de vânt care nu stau, şi urmelor corăbiei carea înoată,[5] şi visurilor celor amăgitoare de noapte, a cărora la puțină vreame le iaste harul, şi jucăreelor copilăreşti care închi-

---

[1] Iov 31: 40.
[2] Iov 27: 21.
[3] Iov 21: 18-19.
[4] Lc. 12: 18-20.
[5] Pilde 30: 19.

puesc pă nisip jucându-se, decât petreacerii céii întru îndestulare a oamenilor. Şi înțelepți sânt aceia carii, pentru că nu dau credință celor de aicea de față, îş adun loruş comoară pre ceale viitoare, şi pentru nestatorniciia şi schimbarea petreacerii omeneşti întru îndestulare iubesc pre bunătatea carea nu cade niciodată, ca una din trei negreşit să câştige: sau ca să nu vie întru ticăloşie niciodată (fiindcă de multe ori Dumnezeu răsplăteaşte celor binecredincioşi şi cu bunătățile ceale de aicea, cu bunătatea sa îndemnându-i pre aceia spre milostivirea cea cătră alții); sau ca să aibă îndrăzneală întru sine cătră Dumnezeu, ca cei ce rău au pătimit nu pentru răotate, ci pentru vreo iconomie; sau, cea mai după urmă, ca să ceară ca o datorie, dela cei ce sânt întru îndestulare, pre iubirea de oameni şi milostivirea pre carea ei, când era întru bunătăți, o au arătat mai nainte la cei ce avea trebuință. *Să nu să laude*, zice, *cel înțelept întru înțelepciunea sa, nici cel bogat întru bogățiia sa, nici cel puternic întru putearea sa*,[1] măcar de vor şi ajunge la vârful, unul al înțelepciunii, iar altul al bogăției, iar altul al puterii; iar eu voiŭ adaoge şi ceale ce urmează, şi să potrivesc cu aceastea: nici cel slăvit întru slavă, nici cel sănătos întru sănătate, nici cel frumos întru frumuseațe, nici cel tânăr întru tinereațe, nici în alt lucru nimic, de să cuvine cuprinzătoriu să zic, din ceale ce aicea să laudă, ci întru aceasta să se laude cel ce să laudă, numai întru a cunoaşte şi a căuta pre Dumnezeu, şi a-l durea inima împreună cu cei ce pătimesc, şi cătră viața cea viitoare a-şi păstra ceva bun. Că ceale de aicea sânt trecătoare şi vreamelnice şi, ca în jocul tavlíilor, altădată la alții cad şi să mută, şi nimic nu iaste aşa al celui ce îl are, cât sau de trecerea vreamii să nu ia sfârşit, sau de zavistie să nu să mute la alții. Iar ceale viitoare sânt stătătoare şi întărite, şi niciodată nu să duc, nici cad dintru a lor rânduială, nici amăgesc nădeajdile celor ce le-au dat lor credință. Şi mie mi să pare că şi pentru aceasta nici una din bunătățile ceale de aicea nu iaste temeinică şi în multă vreame stătătoare, ci, mai mult decât orice alt, şi aceasta bine de meşterul Cuvânt şi de înțelepciunea ceaia ce covârşaşte toată mintea s'au meşteşugit, ca să fim noi jucați întru aceastea ce să văd, care altădată în alt chip să prefac şi prefac, şi în sus şi în jos să poartă şi să învârtesc, şi mai nainte de a să prinde cu mâna să duc şi fug, ca, văzând noi nestatorniciia şi prefacerea lor, să treacem la ceale ale vieții ce va să fie. Că ce am fi făcut de ar fi stătut îndestularea la noi, când, şi nestând ea, atâta ne legăm cu dânsa şi aşa dulceața cea cătră dânsa şi amăgirea ne are robiți, cât nimic mai bun, nici mai înalt decât ceale de față nu putem socoti, şi mai vârtos şi auzind şi crezând că ne-am făcut dupre chipul lui Dumnezeu, carele chip iaste sus şi ne trage la dânsul? *Cine iaste înțelept şi va priceape aceastea*?[2] Cine va treace pre ceale ce trec? Cine va lipi mintea la ceale stătătoare şi vecinice? Cine va socoti pentru ceale ce sânt de față ca pentru ceale ce să duc? Cine, pentru ceale ce să nădăjduesc, ca pentru ceale ce stau?

---

[1] 1 Împ. 2: 10; Ier. 9: 22.
[2] Os. 14: 10.

Cine va despărți pre ceale ce cu adevărat sânt, de ceale ce să văd, şi după unile va urma, iar pre altele cu vedearea le va treace? Cine spoiala, dela adevăr? Cine pre cortul cel de jos, de cetatea cea de sus? Cine nemerniciia, de lăcuință? Cine întunerecul, de lumină? Cine noroiul adâncului, de pământul cel sfânt? Cine trupul, de duh? Cine pre Dumnezeu, de stăpânitoriul lumii? Cine umbra morții, de viața cea veacĭnică? Cine prin ceale de față va cumpăra pre ceale viitoare? Cine prin bogățiia cea trecătoare, pre cea nestricăcioasă şi neperitoare? Cine prin ceale ce să văd, pre ceale ce nu să văd? Fericit iaste cu adevărat cel ce, deosăbindu-le aceastea şi despărțindu-le cu tăiarea Cuvântului, carea despărțeaşte ce iaste mai bun de ce iaste mai rău, pune suişuri întru inima sa, precum zice oareunde Dumnezeescul Davíd[1], şi fugind, precât îi iaste cu putință, de valea aceasta a plângerii, caută ceale de sus[2], şi răstignindu-să împreună cu Hristos lumii[3], să scoală împreună cu Hristos, şi să sue împreună cu Hristos, moştenitoriu al vieții céiĭ neamăgitoare şi carea nu mai cade, unde nu mai iaste şarpe pre cale carele să muşce[4], nici carele să păzească călcâiul şi să i să păzească capul[5]. Deci fericit iaste cel ce caută ceale de sus; iar cătră noi, aceştiialalți, vine acestaş Davíd, ca un propoveduitoriu prea cu mare glas, din propoveduire înaltă şi de obşte a tot norodul strigă, grei la inimă numindu-ne, şi iubitori de minciună, şi ne îndeamnă să nu ne ținem foarte de ceale ce să văd[6], nici altceva să socotim pre fericirea cea de aicea, fără numai săturare de grâu şi de vin care să strică. Şi poate aceasta şi fericitul Amós înțelegând, şi asupra celor ce să târăsc pă jos şi să par bune râdicându-să, zice: *Apropiați-vă de munții cei veacĭnici*[7]*: scoală-te şi umblă, că nu-ți iaste ție aceasta*[8] *odihnă.*[9] Aceasta mai să uneaşte şi cu însuş cuvintele acealea cu care Domnul şi Mântuitoriul nostru porunceaşte. Ce zicând? *Sculați-vă, să meargem de aicea*[10]: nu numai pre ucenicii cei de atuncea numai din locul acela mutându-i, precum ar fi socotit cineva, ci pururea şi pre toți ucenicii săi dela pământ şi dela ceale de pre pământ trăgându-i la ceriuri şi la ceale cereşti. Pentru aceasta să urmăm acum după Cuvântul, să căutăm odihna cea de acolò, să lepădăm bogățiia cea de aicea, numai ce iaste bun întru aceasta să dobândim, ádecă să ne căştigăm sufletele noastre prin milostenii, să dăm din avuțiile noastre săracilor, ca să ne îmbogățim cu ceale de acolò. Dă parte şi sufletului, nu numai trupului; dă parte şi lui Dumnezeu, nu

[1] Ps. 83: 6.
[2] Col. 3: 1.
[3] Gal. 6: 14.
[4] Fac. 49: 17.
[5] Fac. 3: 15.
[6] Ps. 4: 3.
[7] Ádecă de bunătățile ceale cereşti.
[8] Ádecă cea din viața aceasta.
[9] Mih. 2: 9-10.
[10] Io. 14: 31.

numai lumii; trage ceva dela pântece şi afieroseaşte duhului; hrăpeaşte ceva dela foc şi pune departe de flacăra ceaia ce mistuiaşte toate; hrăpeaşte dela tiranul şi încredințează stăpânului. Dă parte celor şapte, ádecă vieții aceştiia, încă şi celor opt,[1] ádecă ceiia ce va să ne priimească pre noi după aceasta; dă puțin acestuia dela carele ai cel mult; dă şi toate celui ce țe-au dăruit toate. Niciodată nu vei birui darurile ceale mari ale lui Dumnezeu, măcar toate averile tale de le vei da, măcar lângă averi de te vei adaoge şi pre sine. Că şi aceasta, a te da pre sine lui Dumnezeu, iaste a lua, pentru că cel ce să dă pre sine lui Dumnezeu ia, ádecă să dobândeaşte pre sine. Oricât vei aduce, mai multe sânt pururea ceale ce îți rămân ție, şi nimic al tău nu vei da, că toate sânt dela Dumnezeu. Şi precum nu iaste cu putință a întreace cineva pre umbra sa, carea mearge precât noi meargem, şi întocmai pururea aleargă înainte, nici mărimea trupului a covârşi pre cap, carele pururea iaste mai sus decât trupul, aşa nici noi cu ceale ce dăm nu vom putea birui pre Dumnezeu. Că nu dăm ceva afară din bunătățile lui, nici care să covârşească dăruirea lui. Cunoaşte de unde ai tu aceastea, ádecă a fi, a răsufla, însăş aceasta, a întrebuința mintea, carea iaste cea mai mare, a cunoaşte pre Dumnezeu, a nădăjdui împărăţiia ceriurilor, cinstea cea întocma a îngerilor, privirea slavei, acum ádecă pre cea prin oglinzi şi prin gâcituri,[2] iar atuncea pre cea mai desăvârşit şi mai curată; a te face fiiu lui Dumnezeu, împreună moştenitoriu cu Hristos; îndrăznind zic, încă şi Dumnezeu? De unde îți sânt ție toate aceastea, şi dela cine? Sau, ca să zic ceale mici şi ceale ce să văd: Cine țe-au dat ție să vezi frumuseațea ceriului, călătoriia soarelui, rotocolul lunii, mulțimea stealelor, şi pre cea întru toate aceastea ca întru o alăută buna-întocmire şi rânduială, carea pururea întru un fealiu să află? Prefacerile timpurilor, schimbările vremilor, încungiurările anilor, scădearea şi creaşterea cea întocmai a zilii şi a nopții, odrăslirile pământului, vărsarea aerului, lățimile mării céiĭ topite şi rostogolitoare[3], împreună şi stătătoare,[4] adâncurile râurilor, repejunile vânturilor? Cine țe-au dat ție ploi, lucrarea pământului, hrane, meşteşuguri, lăcuințe, legi, petreceri de obşte, viață blândă, împrietenire cătră cel de un neam? De unde unile din dobitoace ți s'au îmblânzit şi ți s'au supus la jug, iar altele spre hrană ți s'au dat? Cine te-au pus domn şi împărat preste toate ceale de pre pământ? Cine, ca să nu zic pre amăruntul câte una, pre toate cu care întreace omul pre cealelalte le-au dăruit? Au nu acesta carele acum, mai întâi de toate şi în locul tuturor, ceare dela tine pre iubirea de oameni şi milostivirea? Apoi, oare nu ne iaste ruşine deacă atâtea dela dânsul, unile luându-le, iar altele nădăjduindu-le, nici aceasta una nu vom aduce lui Dumnezeu, ádecă iubirea de oameni şi milostivirea? Şi acela ne-au despărțit pre noi de hiară, şi numai pre noi din cei de pre pământ ne-au cinstit cu cuvânt, iar noi să ne facem pre însine hiară? Şi atâta

[1] Eccl. 11: 2.
[2] 1 Cor. 13: 12.
[3] Pentru firea eiĭ ádecă, cea apătoasă.
[4] Întru hotarăle eiĭ ádecă, pentru porunca Ziditoriului.

de desfătare ne-am stricat, sau ne-am înnebunit, sau nu am ce să zic, cât împreună cu pesmetul şi cu tărâţile, pre care poate rău le-am agonisit, oare vom socoti că sântem mai buni decât dânşii şi cu firea? Şi precum au fost dedemult, precum băsnuesc poeticii, un neam de uriiaşi şi de ceialalţi oameni, oare aşa şi noi vom fi către aceştea, înalţi şi mai presus de om, precum Nevrod acela,[1] sau neamul lui Enac[2] carele necăjea dedemult pre Israil, sau aceia pentru carii potopul au curăţit pământul[3]? Şi acela nu să ruşinează a să numi tată al nostru, Dumnezeu fiind şi Stăpân, iar noi oare ne vom lepăda şi de cei de un neam cu noi? Nicidecum, o, fraţilor şi priiatenilor! Să nu ne facem răi iconomi ale celor date noao, ca să nu auzim pre Petru zicând: *Ruşinaţi-vă cei ce ţineţi ceale streine, şi urmaţi dării céiĭ deopotrivă al lui Dumnezeu, şi nimenea nu va fi sărac*.[4] Să nu ne ostenim adunând comori şi păzindu-le, când alţii pătimesc de sărăcie. Să nu ne împuteaze şi să ne îngrozească amar pre noi, despre o parte Dumnezeescul Amós cu aceastea cuvinte: *Veniţi acum cei ce ziceţi: Când va treace luna şi vom vinde? Şi când vor treace sâmbetele şi vom deşchide vistieriile*?[5], şi ceale după aceastea, prin care îngrozeaşte că va veni urgiia lui Dumnezeu asupra celor ce au mare şi mică cumpănă[6]; iar despre altă parte fericitul Miheia, poate ádecă oprind şi pre însăş desfătarea (fiindcă pre ocară o naşte saţiul), şi a să răsfăţa în paturi de elefand, şi a să unge cu mirurile ceale mai de frunte, şi a să îngrăşea cu viţei sugători din cirezi şi cu ezi din turme, şi a bate în palme la glasul organelor,[7] şi încă mai vârtos a socoti că ceva dintru aceastea iaste statornic şi cu întemeiare. Dar poate şi pre aceastea nu atâta greale a fi socotindu-le, precât aceaia, a să desfăta ei şi a nu pătimi nimic pentru sfărâmarea lui Iosif.[8] Că aceasta adaoge Prorocul la prihănirea saţiului. Care să luăm aminte să nu pătimim noi, nici atâta să ne desfătăm, cât să defăimăm şi iubirea de oameni a lui Dumnezeu, căruia îi pare rău de aceastea, măcar de şi nu îndată, nici împreună cu răotatea aduce urgiia asupra celor ce păcătuesc. Să urmăm leagii lui Dumnezeu céiĭ dintru început şi întâi, carele ploaoă preste cei drepţi şi preste cei păcătoşi, şi răsare soarele deopotrivă tuturor,[9] iar pământul slobod, şi izvoarăle, şi râurile, şi pădurile tuturor celor de pre pământ le-au întins. Iar aerul firilor celor zburătoare, şi apa celor ce îşi au viaţa într'însa, şi temeiurile şi ajutorinţele ceale întâi ale vieţii din destul tuturor le-au dăruit, nu de putearea

---

[1] Fac. 10: 7-9.
[2] Num. 13: 28.
[3] Fac. 6: 4.
[4] Această mărturie iaste luată din *Aşăzământurile Apostoleşti*.
[5] Amos 8: 5.
[6] Ádecă asupra celor ce neguţătoresc ticăloşiia săracilor, şi dau cu cumpănă mică, şi iau cu mare.
[7] Acestaş Amos 6: 4-7.
[8] Ádecă a neamului lui Iosif, carele curând era să se sfărame, luându-să Samariia de Asirieni.
[9] Mt. 5: 45.

cuiva stăpânite, nu cu leage împrejur hotărâte, nu cu hotar oprite, ci şi de obşte pre aceasteaş şi bogate, şi cu nimic pentru aceasta mai scăzute le-au pus înainte, şi pre ceale ce sânt cu firea de o cinste, cu dăruirea cea deopotrivă cinstindu-le, şi pre bogățiia bunătății sale arătându-o. Iar oamenii aurul şi argintul, şi din haine câte sânt moi şi mai presus de trebuință, şi din piiatre câte strălucitoare, şi orice alt de acest fealiu, care sânt seamne ale războiului, şi ale gâlcevilor, şi ale tiraniei céiĭ dintâi, în pământ le îngroapă, apoi râdică sprânceana din nebunie, şi ticăloşilor celor ce sânt de un neam cu dânşii le închide mila, şi nici cu ceale de prisosit nu voesc să le ajute la ceale de nevoe. O, mare nebunie! O, deosebită nesocoteală! Nici de nu de altceva, măcar de aceaia aducându-şi aminte, că sărăciia şi bogățiia, slobozeniia carea o numim, şi robiia, şi cealelalte nume ca de acest fealiu, mai pre urmă au întrat la neamul omenesc ca oarecare boale, împreună cu răotatea căzând asupră, şi ale aceiia fiind aflări. Iar dintru început, zice, nu au fost aşa;[1] ci cel ce au zidit dintru început pre om, slobod l-au lăsat pre el, şi de sine stăpânitoriu, numai de leagea poruncii stăpânindu-să, şi bogat întru desfătarea Raiului, şi aceasta şi la celalalt neam omenesc o au voit şi o au dăruit prin una aceaia cea întâi sămânță. Iar slobozenie şi bogăție era numai păzirea poruncii, precum şi sărăcie adevărată şi robie, călcarea aceştiia. Iar de când zavistiile şi prigonirile şi vicleana tirănie a şarpelui pururea cu amăgirea dezmierdării ne trage, şi au sculat pre cei mai obraznici asupra celor mai slabi, de atuncea s'au despicat cel ce era de un neam în înstreinări de nume, şi lăcomiia luând şi leage ajutătoare a puterii şi stăpânirii, au tăiat pre neamul cel bun al firii. Iar tu vezi-mi pre cea întâi deopotrivă legiuire şi stare, nu pre cea dupre urmă despărțire, nu pre leagea celui ce au biruit, ci pre a celui ce au zidit. Ajută dupre puteare firii, cinsteaşte slobozeniia cea dintâi, cucerniceaşte-te de sine[2], acopere necinstea neamului, sprijineaşte boala, lipsa o mângâe: cel ce iaste sănătos, cel ce iaste bogat, pre a celui ce iaste bólnav, pre a celui ce iaste sărac; cel ce nu s'au poticnit, pre a celui ce au căzut şi s'au zdrobit; cel cu inimă bună, pre a celui mâhnit; cel ce iaste îndestulat cu ceale de-a dreapta, pre a celui ce pătimeaşte cu ceale de-a stânga. Dă lui Dumnezeu vreo mulțămire că eşti din cei ce pot a face bine, iar nu din cei ce au trebuință de facerea de bine, că nu cauți tu la mâini streine, ci alții la ale tale. Îmbogățeaşte-te nu numai cu aveare, ci şi cu buna credință; nu numai cu aurul, ci şi cu fapta bună, iar mai bine să zic, cu aceasta numai; fă-te decât cel deaproape mai cinstit, dintru a te arăta mai bun; fă-te celui ce să ticăloşaşte Dumnezeu, urmând milii lui Dumnezeu. Că nimic aşa al lui Dumnezeu nu are omul, precum facerea de bine, măcar că acela cu mai mari, iar acesta cu mai mici face bine. Fiiaştecarele, socotesc, dupre putearea sa. Acela, Dumnezeu ádecă, l-au făcut, şi răsipindu-l (cu mutarea), îl adună iarăş (cu înviiarea). Iar tu, căzând şi bolnăvindu-să, să nu-l treci cu ve-

[1] Mt. 19: 8.
[2] Ádecă de firea ta, că a ta fire iaste cel ce pătimeaşte.

dearea. Acela l-au miluit cu ceale prea mari, dând preste toate leage, proroci şi, mai nainte de aceastea, leagea cea firească nescrisă, cercătoare a faptelor celor ce să lucrează, mustrând, sfătuind, învățând; mai apoi de toate, izbăvire pre sine dându-să pentru viața lumii,[1] dăruind Apostoli, Evanghelişti, Dascali, Păstori,[2] vindecări, seamne, întoarceare la viață, stricare a morții, biruință asupra celui ce biruise, aşăzământul cel în umbră, aşăzământul cel întru adevăr, împărțiri ale Duhului Sfânt,[3] taina mântuirii céiĭ noao. Iar tu eşti putincios la ceale mai mari, şi la acealea cu care i să face bine sufletului (că te-au făcut Dumnezeu şi întru aceastea bogat, de vei voì): nici cu aceastea de a face bine celui lipsit nu te lepăda; iar mai bine să zic, aceastea întâi, şi mai mult, celui ce ceare dă, şi mai nainte de a ți să face ceareare, toată zioa miluind şi dând împrumut cuvântul,[4] şi cerând tare împrumutarea cu dobândă,[5] carea iaste adăogirea folosului, ádecă a faptei bune, pre carea cel ce s'au folosit dela tine o adaoge pururea preste cuvântul tău, crescând întru sine câte puțin semințile bunei credințe. Iar de nu eşti putincios a face bine cu aceastea, măcar cu ceale de-a doao şi mai mici, şi care sânt dupre putearea ta: ajută, dă hrană, dă haină, adu doftorie, leagă rane, întreabă ceva pentru nevoia ce pătimeaşte, învață pentru răbdare, îndrăzneaşte, apropiie-te. Nu îți va fi ceva mai rău dintru aceasta decât erai mai nainte, nu vei lua ceva din patimă, măcar de şi cei foarte desfătători aceasta o socotesc, de cuvinte deşarte amăgiți fiind; iar mai ales acest răspuns pun înainte al sfielii lor sau al necredinții, alergând la frică ca la o pricină mare şi binecuvântată. Aceasta să te încredințeaze pre tine şi pricinile, şi doftorii, şi purtătorii de grijă cei împreună cu dânşii lăcuitori, din carii nimenea până acum, apropiindu-să de dânşii, nu s'au primejduit. Tu dar, deşi lucrul iaste groaznic şi vreadnic de prepus, o, robule al lui Hristos şi iubitoriule de Dumnezeu şi de oameni, să nu pătimeşti ceva de ale celor fricoşi! Îndrăzneaşte la credință, biruiască pre teamere milostivirea, pre moliciune, frica lui Dumnezeu; să stea înaintea gândurilor celor iubitori de trup buna-credință; să nu treci cu vedearea, să nu ocoleşti pre fratele, să nu te întorci despre el ca despre o spurcăciune, ca despre o pângăriciune, ca despre altceva din ceale urâte şi oprite; al tău iaste mădulariu, măcar de şi de nevoia ce pătimeaşte au îngenuchiat; ție s'au lăsat săracul[6] ca unui dumnezeu, măcar de şi foarte cu împietrire îl treci – că poate cu aceastea cuvinte te voiŭ îndupleca[7]; înaintea ta zace el pricină a iubirii de oameni, măcar de şi cel strein[8] te înstreinează pre tine dela a dobândi faceri de bine dela Dumnezeu. Tot cel ce

[1] Mt. 20: 28.
[2] Ef. 4: 11.
[3] Evr. 2: 4.
[4] Ps. 36: 26.
[5] Mt. 25: 27.
[6] Ps. 9: 35.
[7] Numindu-te ádecă dumnezeu al lui.
[8] Ádecă diavolul.

înoată, aproape iaste de sfărâmarea şi înecarea corăbiei, şi cu atâta mai mult, cu cât înoată mai cu îndrăzneală; şi tot cel ce iaste îmbrăcat cu trup aproape iaste de necazurile trupului, şi cu atâta mai mult cu cât semeț umblă şi nu veade pre cei ce zac înaintea lui. Până când înoți cu vânt bun, dă mâna celui ce să primejduiaşte cu înecarea corăbiei; până când eşti sănătos şi bogat, ajută celui ce rău pătimeaşte. Nu aştepta să te înveți la tine cât de rea iaste neomeniia şi nemilostivirea, şi cât de bune sânt îndurările care să deşchid celor ce au trebuință; să nu aştepți să rădice Dumnezeu mâna asupra celor semeți şi carii ocolesc pre săraci; în nevoile ceale streine aceastea te iscuseaşte. Dă şi ceva mic celui sărac. Că nu iaste mic la cel lipsit de toate: încă nici la Dumnezeu, de va fi dupre puteare. Dă, în loc de mare, osârdiia. Deacă nimic nu ai, lăcrămează. Mare doftorie iaste, la cel ce iaste întru ticăloşie, mila ceaia ce să aduce din suflet; şi a te durea inima împreună cu el adevărat şi curat, multă parte din nevoe îi uşurează. Nu iaste la tine, o, omule, omul mai necinstit decât dobitocul, carele, de va cădea în groapă sau să va rătăci, îți porunceaşte leagea să-l rădici şi să-l întorci[1]? Carea leage, de are ascunsă şi altă înțeleagere mai tainică şi mai adâncă, precum sânt multe ale adâncimii şi socotealii eiĭ céiĭ îndoite, nu iaste al mieu a şti, ci al Duhului celui ce toate le cearcă[2] şi le ştie. Iar ceaia ce eu înțeleg, şi precum ajunge la a mea socoteală, ne iscuseaşte pre noi leagea dela iubirea de oameni şi milostivirea cea către ceale mici, la cea mai desăvârşit şi mai mare. Căci câtă să cuvine la ceale de un neam şi de o cinste, ceaia ce să ceare până şi la dobitoace? Şi aceastea ádecă ne sfătuiaşte cuvântul şi leagea, şi din oameni cei îndurători, la carii mai cinstit lucru iaste a da faceri de bine ei altora, decât a priimi ei faceri de bine dela alții, şi mai iubită mila decât dobânda. Dar pentru înțelepții noştri ce vei grăi? Că las a zice pre cei de afară, carii şi Dumnezeu părtinitori patimilor sale află şi scornesc, şi lui Kerdò[3] cinstea cea întâi îi dau; şi, care iaste mai rea decât aceasta, la oarecare neamuri au obiceiu a omorî şi a jărtvi şi oameni unor demoni, şi parte a bunei credințe iaste la dânşii cruzimea, şi pentru acest fealiu de jărtve şi ei să bucură, şi socotesc că şi dumnezeii lor, răi cu adevărat ai celor răi şi popi, şi tăinuitori făcându-se. Dar sânt şi dintru ai noştri unii, care lucru iaste vreadnic şi de lacrămi, carii atâta sânt departe de a să milostivi şi a ajuta celor ce pătimesc, cât îi şi ocărăsc amar, şi să scoală asupră-le, şi filosofesc în zadar şi în deşert, şi grăesc cu adevărat din pământ,[4] şi vorbesc în aer, iar nu la urechi cu bună priceapere şi în Dumnezeeşti dogme obicinuite. Şi îndrăznesc a zice că dela Dumnezeu le iaste acelora a să ticăloşi, dela Dumnezeu ne iaste noao a fi întru îndestulare, şi cine sânt eu să stric dogmă şi socoteală a lui Dumnezeu, şi să mă arăt mai bun decât Dumnezeu? Pătimească, ticăloşească-să, în nevoi petreacă, aşa s'au părut lui Dumnezeu. Şi numai aicea sânt

[1] Eş. 23: 4-5.
[2] 1 Cor. 2: 10.
[3] Ádecă lui Ermis, pre carele aşa îl numiia, ca pre cel ce ar fi pricinuitoriu de câştig.
[4] Is. 19: 3.

iubitori de Dumnezeu, unde trebue să păzească banii şi să se semeţească asupra ticăloşilor. Şi cum că ei socotesc că dela Dumnezeu iaste a fi ei întru îndestulare arată luminat prin acealea ce grăesc. Că cine, ştiind că al bunătăţilor celor ce are dătătoriu iaste Dumnezeu, ar fi suferit aşa aspru pentru săraci? Că cei ce au ceva dela Dumnezeu, [aceia] şi întrebuinţează ceale ce au dupre voia lui Dumnezeu. Iar de iaste acelora dela Dumnezeu a pătimi rău încă nu iaste arătat, până când şi materia, ádecă greotatea cea pământească, aduce dela sine nerânduiala ca întru o repejune a apei carea nu stă.[1] Şi cine ştie de să munceaşte pentru răotate cel ce iaste întru ticăloşie, iar cel ce iaste întru îndestulare să înalţă ca un bun şi vreadnic de laudă, iar nu împrotivă: cel rău să râdică întru slavă pentru răotatea, iar cel drept să ispiteaşte pentru fapta bună? Acela ádecă mai mult înălţându-să, ca să şi cază mai cumplit, lăsându-să ca să-ş vearse mai întâi ca o boală toată răotatea sa, ca să se şi muncească mai cu dreptul; iar acesta întru lipsă strâmtorându-să, afară de socoteala celor mulţi, ca să se ispitească ca aurul în cuptoriu,[2] şi de are şi ceva puţin din răotate, să o topească (căci curat de întinăciune cu totul nu iaste nimenea,[3] nu iaste întru firea cea zidită, precum am auzit Dumnezeiasca Scriptură), sau şi să se arate mai lămurit.[4] Că aflu şi acest fealiu de taină în Dumnezeiasca Scriptură, şi cu prelungire ar fi a număra toate cuvintele Duhului care mă aduc pre mine la aceasta. Ci nisipul mărilor, şi picăturile ploii, şi mărimea adâncului cine le va număra?[5] Şi adâncul înţelepciunii lui Dumnezeu, céiĭ către toate, cine îl va cerca, prin carea toate şi le-au făcut, şi le ocârmuiaşte, cu chipul care el şi voiaşte, şi ştie? Că de ajuns ne iaste ca, precum Dumnezeescul Apostol, minunându-ne numai de cea cu anevoe semuire şi înţeleagere a aceştiia, să o treacem: *O, adâncul bogăţiei, şi al înţelepciunii, şi al ştiinţii lui Dumnezeu! Cât sânt de necuprinse judecăţile lui, şi neurmate căile lui! Şi cine au cunoscut gândul Domnului*?[6] *Şi la ceale mai după urmă ale înţelepciunii lui cine au ajuns?*[7], zice Iov. *Cine iaste înţelept, şi va priceape aceastea*,[8] şi nu cu neajungerea va măsura ceaia ce iaste mai presus de măsură[9]? Deci altul la aceastea lucruri fie îndrăzneţ şi viteaz, sau mai bine să zic, nimenea să nu fie. Iar eu mă sfiesc a da negreşit sau pre munca cea de aicea la răotate, sau pre odihna la buna credinţă. Dar uneori şi spre vreun folos urmează aceasta, şi pătimesc ádecă cei răi, şi sânt în bine cei buni, ca sau prin pătimirea

[1] Ádecă până când răotăţile ceale de multe feliuri, care să pricinuesc din trup, ne supun la nerânduiale, pentru neputinţa cea firească.
[2] Pilde 17: 3.
[3] Iov 14: 4.
[4] Iac. 1: 12.
[5] Sirah 1: 2.
[6] Rom. 11: 33-34.
[7] Iov 11: 7.
[8] Os. 14: 10.
[9] Care iaste: şi nu dintru a nu ajunge şi a priceape judecăţile lui Dumnezeu să va învăţa că sânt iale mai presus de toată măsura şi de tot numărul.

celor răi să se tae curgerea răotății, sau prin îndestularea celor buni să sporească calea faptii bune. Însă nu totdeauna, nici negreşit aşa urmează. Că aceasta, ádecă răsplătirea cea dupre vreadnicie, iaste a vreamii céiĭ viitoare, întru carea unii vor priimi răsplătirile faptei bune iar alții certările răotății. *Că să vor scula*, zice, *aceştea întru înviiarea vieții, şi aceştea întru înviiarea osândirii*.[1] Iar lucrurile ceale de aicea, ádecă ale veacului acestuia, au alt chip, şi altă ocârmuire şi iconomie, însă toate acolò aduc: fiindcă şi ceaia ce ni să pare noao nenetezire şi nerânduială, la Dumnezeu negreşit are netezire şi rânduială, precum la trupuri sânt părțile ceale eşite afară şi ceale trase înlăuntru, şi mărimile şi micşorălile, şi la pământ dealurile şi văile, din care frumuseața prin ținearea cea între dânseale să alcătuiaşte şi să priveaşte. De vreame ce şi a meşterului nerânduiala şi nenetezirea cea mai nainte la matearie, când să găteaşte ea spre facerea vreunui lucru, foarte cu meşteşug iaste, dar noi atuncea o priceapem şi o mărturisim, când vom vedea frumuseața lucrului săvârşită. Dar însă nici meşterul acela nu au fost fără de meşteşug, precum sântem noi, nici aceastea de aicea să ocârmuesc fără de rânduială, pentru că cuvintele şi pricinile sânt necunoscute noao. Iar de să cuvine să luăm şi vreo icoană şi asemănare a patimii noastre, nu sântem departe de cei ce le cade greață şi amețesc, cărora li să pare că toate să învârtesc, ei pătimind aceasta şi învârtindu-se. Aşa şi aceştea pentru carii iaste cuvântul. Că nu sufere ei să fie Dumnezeu mai înțelept decât dânşii când să întunecă la ceva din ceale ce să întâmplă. Fiind trebuință împrotivă, sau să se ostenească spre aflarea cuvântului şi a pricinii, ca cum prin iubirea de osteneală să va da adevărul, sau cu bărbați mai înțelepți decât dânşii întru aceastea şi mai duhovniceşti să se sfătuiască. (Fiindcă şi aceasta iaste un daru, şi nu iaste a tuturor cunoştința.) Sau prin curățeaniia vieții să-l vâneaze pre adevărul acesta, şi dela cea cu adevărat înțelepciune să ceară înțelepciune. Iar ei (o, mare nebunie!) la cea mai gata şi mai lesnicioasă să întorc, şi spun minciuni, că lumea nu să ocârmuiaşte cu cuvânt, fiindcă ei nu ştiu cuvântul. Şi sânt pentru nebuniia cea mare înțelepți, sau pentru înțelepciunea, ca să zic aşa, cea de prisosit, neînțelepți şi nepricepuți. Dintru aceasta unii au legiuit noroc şi întâmplare de sine, aflări cu adevărat scornite, cum le-au venit şi cum s'au întâmplat; iar alții puteare şi stăpânire oarecarea fără de nici un cuvânt şi nestricată a stealelor, care ar fi împletit precum voesc lucrurile noastre, iar mai vârtos şi spre însăşi împletirea aceasta de nevoe sânt silite, încă şi împreunări şi depărtări de oarecare steale rătăcite şi de nerătăcite, şi mişcare stăpânitoare a toate; iar alții, orice fieştecarele au nălucit, la ticălosul neamul omenesc aducând, au băgat, şi câtă din însăş proniia nu au putut a cuprinde şi a privi, în multe socoteale şi numiri o au împărțit. Sânt încă unii carii şi cu multă sărăcie au prihănit pre pronie, fiindcă ceale ce sânt mai sus de noi au socotit că să ocârmuesc de aceasta, iar până la noi, carii şi mai vârtos avem trebuință de dânsa, a o pogorî au pregetat, ca cum

[1] Io. 5: 29.

temându-se, nu cumva prin a face bine mai multora să arate pre făcătoriul de bine mai bun, sau să li să ostenească lor Dumnezeu făcând bine mai multora. Ci aceştea ádecă, precum am zis, să se leapede. Pentru că şi apucând mai nainte Scriptura le-au izbândit lor. *Că s'au făcut zadarnică*, zice, *neînțelegătoare inima lor: zicându-se pre sine a fi înțelepți, au nebunit, şi au mutat slava lui Dumnezeu celui nestricăcios*,[1] cu basne oarecare şi umbre pre pronia ceaia ce străbate prin toate ocărându-o. Iar noi nici înşine acest fealiu de snoave să nu spunem (deacă ne iaste grijă de cuvântul, cuvântători fiind noi, şi cinstitori ai Cuvântului), nici pre cei ce socotesc aceastea să-i priimim, măcar de vor alerga cu limba în cuvinte şi dogme fără de cale şi vor face haz altora cu spunerile ceale noao şi neobicinuite. Ci şi să creadem că Dumnezeu iaste Făcătoriul şi Ziditoriul tuturor (căci cum s'ar fi făcut toate aceastea, de nu le-ar fi înființat şi le-ar fi încheiat cineva?). Şi pronia[2] să o aducem, carea ține şi leagă împreună pre toate aceastea, că de nevoe iaste să fie şi purtătoriu de grijă al acestora al cărora iaste făcătoriu; că în alt chip, toate aceastea purtându-se de întâmplarea de sine ca o corabie de vijălie, îndată să vor răsipi şi să vor despărți, pentru nerânduiala materiei, şi la cea dintâi amestecare şi nerânduială să vor întoarce. Şi să priimim cum că, mai vârtos decât altele, de ale noastre poartă grija cel al nostru, sau făcătoriu, sau ziditoriu voeşti a-l numi, măcar de şi viața noastră să ocârmuiaşte prin ceale împrotivă[3], care pentru aceasta poate sânt şi neştiute noao, ca pentru cea cu anevoe a lor cunoştință să ne minunăm de cuvântul cel mai presus de toate. Că tot ce iaste leasne priceput, iaste leasne defăimat; iar ce iaste mai presus de noi, precât iaste mai cu anevoe de înțeles, pre atât iaste mai minunat; şi tot ce fuge şi nu împlineaşte pofta pune în lucru dorința. Pentru aceasta nici de toată sănătatea să nu ne minunăm, nici toată boala să o defăimăm; nici la bogăție, de va curge, să nu ne punem inima[4] mai mult decât să cuvine, lipindu-ne de curgeare şi oarecum parte a sufletului cheltuind la aceasta; nici împrotiva sărăciei să nu ne sculăm să o luptăm, ca cum ar fi cu totul defăimată şi osândită, şi a părții céiĭ de Dumnezeu urâte. Şi să ştim şi sănătatea cea fără de înțelepciune să o defăimăm, ai căriia roada iaste păcatul, şi boala cea cuvioasă să o cinstim, cucernicindu-ne de cei ce prin patimă au biruit: nu cumva şi vreun Iov iaste ascuns între cei bólnavi, mult mai cinstit şi mai cucernic decât cei sănătoşi, măcar şi puroi de va rade, măcar şi noaptea şi zioa de să va ticăloşi, afară în văzduh fiind, şi de rană, şi de muiare, şi de priiateni strâmptorându-să. Precum încă şi bogățiia cea nedreaptă să o lepădăm, pentru carea pătimeaşte cu dreptate bogatul cel din văpae şi ceare o picătură mică pentru răcoreală, şi săráciia cea cu mulțămită şi cu răbdare să o lăudăm, cu carea să mântuiaşte Lazăr

---

[1] Rom. 1: 21-23.
[2] Ádecă purtarea de grijă.
[3] Ádecă prin boală şi sănătate, prin bogăție şi sărăcie.
[4] Ps. 61: 11.

şi să îmbogăţeaşte cu odihna cea în sânurile lui Avraam.[1] Ci mie ádecă şi pentru aceasta de nevoe mi să pare a fi iubirea de oameni şi milostivirea cea cătră cei lipsiţi, ca să astupăm gurile celor ce pentru aceastea aşa să aflǎ şi aşa socotesc, cum că ádecă dela Dumnezeu iaste ca ei să fie întru bogăţie iar ceialalţi întru ticăloşie, şi ca să nu dăm loc cuvintelor celor deşarte legiuind noi asupra noastră cruzimea. Iar mai mult decât toate să ne cucerim şi să cinstim porunca cea Dumnezeiască şi pilda. Carea iaste porunca? Şi socotiţi cât iaste cu stăruire, şi nu în treacăt zisă, şi curată. Că cei ai Duhului bărbaţi nu o dată, nici de doao ori zicând ceva pentru cei lipsiţi, au încetat; nici unii au zis, iar alţii nu; sau unii mai mult, iar alţii mai puţin, ca cum nu pentru vreun lucru mare, nici din ceale foarte de nevoe, ci şi toţi, şi cu osârdie fiiaştecarele, sau întâi, sau între ceale întâi aceasta ne-o poruncesc, şi uneori îndemnând, iar alteori îngrozind, iar alteori înfruntând, iar cândva şi lăudând pre cei ce isprăvesc fapta bună aceasta, ca cu aducerea-aminte cea deasă să pue în lucrare porunca aceasta: *Pentru ticăloşiia săracilor şi suspinul mişeilor acum mă voiŭ scula* (ádecă mă voiŭ rădica spre izbândire), *zice Domnul*.[2] Cine nu să teame de Domnul când să scoală şi să rădică spre izbândire? Şi: *Scoală-te, Doamne Dumnezeul mieu, înalţă-să mâna ta*,[3] *nu uita pre săraci*.[4] Să ne rugăm să nu să facă o înălţare ca aceasta, şi să nu voim să vedem mâna rădicată împrotiva celor nesupuşi, şi încă mai vârtos lăsată preste cei aspri. Şi: *Nu au uitat strigarea săracilor*.[5] Şi: *Nu până în sfârşit va fi uitat săracul*.[6] Şi: *Ochii lui spre cel sărac să uită*: carea iaste decât geana cea mai mare şi mai păzitoare lucrare; iar *geanile lui cearcă pre fiii oamenilor*[7], carea iaste cea mai mică, precum ar fi zis cineva, şi a doao cercetare. Însă poate ar fi zis cineva că aceastea s'au zis pentru săracii şi mişeii cei ce să nedreptăţesc. Fie aşa, nu mă împrotivesc. Dar pre tine să te împungă şi să te rădice şi aceasta cătră milostivirea şi iubirea de oameni. Că deaca pentru săracii cei ce să nedreptăţesc iaste atâta vorbă şi purtare de grijă, pentru aceştea, de vor priimi faceri de bine, cu adevărat mai mult va fi harul. Că deacă *cel ce necinsteaşte pre săracul întărâtă pre cel ce l-au făcut pre el*,[8] cum nu cinsteaşte pre făcătoriul cel ce îi îmbrăţeşează făptura lui? Iarăş, când auzi: *Săracul şi bogatul s'au întâlnit unul cu altul, şi pre amâ[n]doi Domnul i-au făcut*,[9] să nu socoteşti că pre unul au făcut sărac şi pre altul bogat, ca şi mai mult să te scoli asupra să-

---

[1] Lc. 16: 23-24.
[2] Ps. 11: 6.
[3] Ádecă cea muncitoare.
[4] Ps. 9: 33.
[5] Ps. 9: 13.
[6] Ps. 9: 19.
[7] Ps. 10: 4.
[8] Pilde 14: 32.
[9] Pilde 22: 2.

racului.[1] Că nu iaste arătat de iaste dela Dumnezeu această împărţire, ci zice cum că amândoi deopotrivă sânt zidire a lui Dumnezeu, deşi ceale de afară nu le sânt lor întocmai. Şi aceasta, cum că ádecă amândoi sânt făcuţi de Dumnezeu, să te pleace pre tine spre milostivire şi iubirea de fraţi. Ca deacă de ceale de afară te vei îngâmfa, de aceasta, socotind ádecă că deopotrivă cu cel sărac eşti zidire, să te strângi şi să te faci mai smerit decât erai mai nainte. Ce încă? *Cel ce miluiaşte*, zice, *pre săracul, împrumutează pre Dumnezeu*.[2] Cine nu priimeaşte acest fealiu de datornic, carele va da la vreame cu rod împrumutarea? Şi iarăş: *Cu milosteniile şi cu credinţeale să curăţesc păcatele*[3]. Să ne curăţim dar prin a da milostenii, să spălăm cu iarba cea bună întinăciunile şi spurcăciunile sufletelor; şi să ne albim, unii ca lâna, iar alţii ca zăpada,[4] după potriva milosteniei. Şi ca să zic ceva mai înfricoşat: Deacă nu iaste la tine nici o zdrobire, nici rană, nici bubă umflată, nici vreo lepră a sufletului, sau pipăire de semn, sau lucie,[5] care puţin Leagea le curăţea, şi au trebuinţă de Hristos carele le va curăţi[6], dar tu de cel ce pentru noi s'au rănit şi au pătimit te cucerniceaşte. Iar te vei cucernici, de te vei arăta bun şi iubitoriu de oameni cătră mădularul lui Hristos. Iar deacă atâta poate te-au rănit pre tine tâlhariul şi tiranul sufletelor noastre, sau din Ierusalim în Ierihon pogorându-te,[7] sau şi aiurea undeva aflându-te fără de arme şi negătit, cât cu potrivire să zici cuvintele acealea: *Împuţitu-s'au şi au putrezit ranele meale de cătră faţa nebuniei meale*[8]; deacă aşa te afli, cât nici vindecarea să nu cauţi, nici chipul tămăduirii tale să nu ştii, vai de rana ta cu adevărat, şi de ticăloşiia cea întru adânc şi mai după urmă! Iar deacă încă cu totul nu te-ai deznădăjduit, nici întru boală nevindecată nu te afli, apropiie-te de tămăduitoriul, roagă-te, vindecă pre rane prin rane[9] şi dobândeaşte prin cea aseamenea pre cea aseamenea,[10] iar mai vârtos prin ceale mai mici pre ceale mai mari tămăduiaşte-le,[11] va zice sufletului tău: *Mântuirea ta sânt eu*[12]*,* şi: *Credinţa ta te-au mântuit*[13], şi: *Iată te-ai făcut sănătos*[14], şi toate graiurile ale iubirii de oameni şi milostivirii, numai de te va vedea pre tine iubitoriu de oameni şi milostiv cătră cei ce pătimesc. *Fericiţi*, zice, *sânt cei milostivi, că aceia*

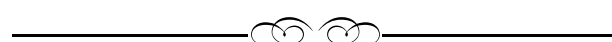
[1] Ca cum ádecă dela Dumnezeu ar fi pătimind rău.
[2] Pilde 19: 17.
[3] Pilde 15: 29.
[4] Is. 1: 18.
[5] Preoţ. 13: 2.
[6] Is. 53: 5.
[7] Lc. 10: 30.
[8] Ps. 37: 6.
[9] Ádecă vindecă pre ranele tale ceale sufleteşti prin vindecarea ranelor streine celor trupeşti.
[10] Ádecă prin vindecarea altora pre vindecarea ta.
[11] Ádecă prin ceale trupeşti pre ceale sufleteşti.
[12] Ps. 34: 3.
[13] Mc. 5: 34.
[14] Io. 5: 14.

să vor milui.[1] Nu iaste mică, nici pre urmă între fericiri mila. Şi: *Fericit cel ce înțeleage spre săracul şi mişălul.*[2] Şi: *Bun iaste bărbatul căruia îi iaste milă şi dă.*[3] Şi: *Toată zioa miluiaşte şi împrumutează dreptul.*[4] Să hrănim fericirea, înțelegători[5] să ne numim, buni să ne facem, să nu curmeaze nici noaptea mila ta. Să nu zici: *Întorcându-te te întoarce, şi mâine îți voiŭ da*[6], nu cumva să se întâmple ceva între pornirea voinții tale şi între facerea de bine. Acest lucru numai, iubirea de oameni ádecă, nu priimeaşte urnire. *Frânge celui flămând pâinea ta*[7], şi pre săracii cei fără de acoperemânt îi bagă în casa ta, şi aceastea cu osârdie. *Că cel ce miluiaşte*, zice, *întru blândeațe*[8], şi ți să va îndoi ție harul facerii de bine pentru buna voință şi bucuriia. Că ceaia ce să face cu mâhnire sau de nevoe iaste fără de haru şi fără de podoabă.[9] Că trebue bucurându-ne, iar nu tânguindu-ne, să facem binele. De vei lepăda, zice, dela tine leagătura şi hirotonia[10], zic ádecă scumpeatea şi cercarea, sau îndoiala şi cuvântul cel de cârtire, ce să va face? Cât de mare şi minunat! Ce fealiu şi câtă va fi a acestui lucru plata? *Va eşi de dimineață lumina ta, şi sănătatea ta curând va răsări.*[11] Cine nu pofteaşte lumina şi sănătatea? Mă cucernicesc încă şi de punga lui Hristos,[12] carea ne îndeamnă pre noi spre hrănirea săracilor; şi de aşăzământul lui Pavel cu Petru, că propoveduirea Evangheliei împărțindu-o (ca unul ádecă la neamuri, iar altul la Iudei să propoveduiască), pre aducerea-aminte de săraci şi purtarea de grijă a lor de obşte o au făcut;[13] şi desăvârşirea tânărului, carea s'au hotărât şi s'au legiuit întru a-şi da săracilor averile sale.[14] Socoteşti oare că nu îți iaste ție nevoe iubirea de oameni şi milostivirea, ci aleagere? Nici leage, ci sfătuire? Foarte voiam şi eu aceasta şi socoteam. Dar mă înfricoşează mâna cea stângă, şi ezii, şi acealea cu care să înfruntează de cel ce i-au pus, osândindu-se ei cu această stare, nu căci au hrăpit, nu căci au jăfuit, sau au preacurvit, sau altceva din ceale oprite au făcut, ci căci lui Hristos prin cei lipsiți nu i-au slujit.[15] Deci de vă plecați mie, o, slugi ale lui Hristos, şi frați, şi împreună-moştenitori, până când iaste vreame pre Hristos să-l cercetăm, lui Hristos să-i slujim, pre Hristos

---

[1] Mt. 5: 7.
[2] Ps. 40: 1.
[3] Ps. 111: 5.
[4] Ps. 36: 26.
[5] De ceale cuviincioase săracilor ádecă.
[6] Pilde 3: 28.
[7] Is. 58: 7.
[8] Rom. 12: 8.
[9] 2 Cor. 9: 7.
[10] Carea însemnează rumâneaşte „întinderea mâinii”.
[11] Is. 58: 8.
[12] Io. 12: 6 şi 13: 29.
[13] Gal. 2: 9 şi urm.
[14] Mt. 19: 21.
[15] Mt. 25: 32-33.

să-l hrănim, pre Hristos să-l îmbrăcăm, pre Hristos în casă să-l priimim, pre Hristos să-l cinstim, nu numai cu masă, precum oarecarii,[1] nici cu miruri, precum Mariia,[2] nici numai cu mormânt, precum Iosif cel din Arimathiia,[3] nici cu ceale spre îngropare, precum Nicodim cel pe jumătate iubitoriu de Hristos (căci noaptea au venit la el) [4], nici cu aur şi cu tămâe şi cu smirnă, precum Maghii[5] cei mai nainte decât cei ce s'au zis: ci de vreame ce mila voiaşte, şi nu jărtva Stăpânul tuturor[6], şi mai presus de mii de miei graşi[7] iaste milostivirea, aceasta să o aducem lui prin cei ce sânt lipsiţi şi jos astăzi lepădaţi, ca, deacă ne vom duce de aicea, să ne priimească pre noi în corturile ceale veacĭnice,[8] întru însuş Hristos Domnul nostru, căruia slava în veaci, Amin.

[1] Lc. 7: 36.
[2] Io. 11: 2.
[3] Mc. 15: 43-46.
[4] Io. 19: 39.
[5] Mt. 2: 11.
[6] Mt. 9: 13.
[7] Mih. 6: 7.
[8] Lc. 16: 9.

C U V Â N T
L A   Z Ă B O V I R E [1]

ioa învierii, şi începutul bun, şi să ne luminăm cu prăznuirea, şi unii pre alţii să ne îmbrăţişăm; să zicem fraţi[2] şi celor ce ne urăsc pre noi, nu numai celor ce pentru dragoste au făcut ceva sau au pătimit. Să ertăm toate pentru înviiare, să dăm ertare unii altora, ádecă şi eu, carele am fost tiranisit cu tirania cea bună, că aceasta adaog acum, şi voi, carii bine m'aţi tiranisit, deacă mă prihăniţi ceva pentru zăbovirea. Că poate mai bună şi mai cinstită iaste aceasta la Dumnezeu, decât grăbniciia altora. Că bine iaste şi a să trage ceva puţin înapoi pentru Dumnezeu, precum Moisì acela dedemult, şi Ieremia mai pre urmă, şi a alerga degrab când chiiamă, precum Aaron şi Isaia, numai cu bună cucernicie amândoao: aceaia pentru neputinţa sa, iar aceasta pentru putearea celui ce chiamă. Taină[3] m'au uns pre mine[4], în taină puţin m'am tras, ca să mă cercetez pre mine şi să mă socotesc, împreună cu taină şi viu la voi, aducând zioa aceasta bună ajutătoare a temerii şi neputinţii meale. Ca cela ce astăzi din morţi au înviiat să mă înnoiască şi pre mine cu Duhul, şi îmbrăcându-mă în omul cel nou, să mă dea zidirii céiĭ noao, ádecă celor ce să nasc dupre Dumnezeu, ziditoriu bun şi învăţătoriu, cu osârdie împreună cu Hristos şi murind, şi înviind. Eri mielul să junghiia, şi să ungea pragurile, şi au plâns Eghiptul pre cei întâi-născuţi, şi pre noi ne-au trecut pierzătoriul, şi peceatea iaste înfricoşată şi cinstită, şi cu cinstitul sânge ne-am îngrădit. Astăzi curat am fugit de Eghípet, şi de Faraò, stăpânul cel amar, şi de ispravnicii cei grei, şi ne-am izbăvit de lut şi de cărămidărie, şi nimenea nu iaste carele să ne oprească pre noi de a prăznui Domnului Dumnezeului nostru praznicul cel de eşire şi izbăvire, şi a prăznui nu în aluatul cel vechiu al răotăţii şi al vicleşugului, ci întru azimile curăţeniei şi ale adevărului, nimic

---

[1] Fără de voe hirotonisindu-să preot Sfântul Grigorie, ca să ajute turmii céiĭ din Nazianz, îmbătrânind tatăl său, şi să împlinească lipsa cea părintească, s'au supărat şi au fugit în Pont, şi acolò să linişte a; şi după vreo câtăva vreame s'au întors din Pont în zioa de Paşti, şi îndemnat fiind, au stătut în mijlocul Bisearicii şi au spus acest cuvânt. Şi pre urmă cu îndeletnicire au alcătuit pre cel mare cuvânt de îndreptare. Şi are cuvântul acesta doao pricini, una a praznicului, şi alta a zăbovirii spre ocârmuirea Bisearicii céiĭ din Nazianz. Pentru că prăznuiaşte lăudând praznicul, şi să îndreptează de zăbovire.

[2] Acest cuvânt iaste luat din prorociia lui Isaia, carele grăiaşte: *Ziceţi celor ce vă urăsc pre voi şi să scârbesc: Fraţi ai noştri sânteţi* (Is. 66: 5). Iar înţeleagerea cuvântului iaste aceasta, că şi celor ce ne urăsc pre noi să zicem: „O, fraţilor", ádecă să-i chemăm pre ei cu numirea fraţilor.

[3] Taină obicinuiaşte de multe ori şi numeaşte pre praznic. Pentru că prăznuim pentru taine şi minuni ce s'au făcut. Deci şi acum taină numeaşte pre praznic, şi zice că „în praznic m'am făcut preot", poate în Naşterea lui Hristos, şi „în praznic m'am tras", poate întru al Botezului Domnului, şi „în praznic m'am întors", întru al Paştelui.

[4] Să ungea dedemult Preoţii şi Arhiereii cu ungerea cea din Leage: iar mai pre urmă cu cea duhovnicească, carea iaste punerea mâinilor şi chemarea Duhului.

purtând din frământătura cea eghiptiinească şi nedumnezeiască. Eri m'am răstignit împreună cu Hristos, astăzi mă slăvesc împreună; eri am murit împreună, astăzi înviez împreună; eri m'am îngropat împreună, astăzi mă scol împreună. Ci să aducem roadă (ádecă daru) celui ce pentru noi au pătimit şi au înviiat, aur poate socotiți că zic, sau argint, sau țeseturi, sau piiatre de ceale strălucitoare şi scumpe, materie a pământului carea curge şi rămâne jos, din carea cea mai multă parte au cei răi şi robi ai celor de jos şi ai stăpânitoriului lumii. Să ne aducem roadă pre noi înşine, avearea cea mai cinstită lui Dumnezeu şi mai potrivită; să întoarcem chipului cea după chip[1], să ne cunoaştem vreadniciia noastră (ádecă mărimea şi neamul cel bun cel dintru început), să cinstim chipul cel dintâi, să înțeleagem putearea tainii şi pentru cine au murit Hristos. Să ne facem ca Hristos, de vreame ce şi Hristos ca noi; să ne facem dumnezei pentru el, de vreame ce şi acela pentru noi om. Au luat ce iaste mai prost, ca să dea ce iaste mai bun; au sărăcit, ca noi cu sărăciia aceluia să ne îmbogățim. Chip de rob au luat, ca noi să luăm slobozeniia; s'au pogorât, ca să ne înălțăm; s'au ispitit, ca să biruim; s'au necinstit, ca să slăvească; au murit, ca să mântuiască; s'au suit, ca să tragă la sine pre cei ce zăcea întru cădearea păcatului. Toate să le dea cineva, toate să le aducă celui ce s'au dat pre sine preț de izbăvire şi schimb pentru noi: iar va da nimic acest fealiu, precum pre sine, cel ce priceape taina şi pentru acela să face toate câte acela pentru noi. Păstorul cel bun, carele îş pune sufletul pentru oi, vă aduce voao, precum vedeți, păstoriu.[2] Că acest lucru nădăjduiaşte şi pofteaşte,[3] şi dela voi, cei supuşi, ceare,[4] şi îndoit în loc de unul să dă pre sine voao,[5] şi face pre toiagul bătrâneațelor toiag al Duhului. Şi adaoge la lăcaşul cel neînsuflețit pre cel însuflețit,[6] la cel frumos acesta zic, şi ceresc, pre cel ce în ce fealiu şi cât va voì cineva să-l socotească, dar însă lui preacinstit, şi carele cu multe sudori şi osteneale s'au săvârşit – şi o, de ar fi să zic că şi vreadnic de ostenealele acealea! – şi toate ale sale le pune voao înainte (o, mărime de suflet, sau, ca să zic mai adevărat, o, iubire de fii![7]): cărunteţile,[8] tinereţile,[9] lăcaşul, Arhiereul, dătătoriul de clir,[10] clironomul,[11] cuvintele pre care le doreați, şi din-

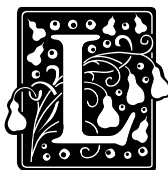
[1] Să dăm şi să întoarcem chipului lui Dumnezeu, ádecă sufletului, vreadniciia cea dupre chip, ádecă Dumnezeeştile haractiruri pre care le-au întunecat păcatul.
[2] Pre mine ádecă.
[3] Ca să fiu ádecă acest fealiu de păstoriu precum iaste el.
[4] Ca să-l priimiți după moarte.
[5] Că şi pre mine împreună cu el m'au rânduit la ocârmuirea voastră.
[6] Doao lăcaşuri, zice, Tatăl vă dăruiaşte voao, unul neînsuflețit, pre carele în Nazianzu l-au zidit, şi altul însuflețit, pre sine aşa numindu-să.
[7] Mărime de suflet zice pre darurile ceale mari ce le dă, iar iubire de fii pre dragostea cea către fiii săi cei duhovniceşti.
[8] Pre tatăl însemnează.
[9] Pre sine să numeaşte.
[10] Iarăş pre tatăl zice.
[11] Pre sine să arată.

tru aceastea nu pre ceale ce curg în zadar şi în aer, şi stau până la auz, ci pre ceale ce le scrie Duhul şi le tipăreaşte pre table de piiatră sau trupeşti, care nu pă deasupra să însemnează, nici leasne să şterg, ci întru adânc să scriu, nu cu cerneală, ci cu darul. Deci aceastea vă aduce voao cucernicul Avraam acesta, Patriarhul, capul cel cinstit şi vreadnic de evlavie, lăcaşul tuturor bunătăților, îndreptătoriul faptei bune, săvârşirea preoției,[1] cel ce au adus astăzi Domnului pre jărtva cea de voe, pre cel unul-născut, pre cel din făgăduință[2]. Iar voi aduceți în loc de daru, şi lui Dumnezeu, şi noao, a vă păstori bine,[3] la loc de verdeață sălăşluindu-vă, şi la apa odihnii hrănindu-vă, cunoscând bine pre păstoriul şi cunoscându-vă, şi mergând după cel ce cheamă păstoreaşte şi cu slobozenie, prin uşă[4], iar după cel strein neurmând, carele sare prin staul ca un tâlhar şi pizmaş[5], nici glas strein auzind, carele amăgeaşte şi răsipeaşte dela adevăr prin munți, şi pustietăți, şi prăpăstii, şi locuri pre care nu le cercetează Domnul,[6] şi dela credința cea sănătoasă depărtează, carea iaste în Tatăl, Fiiul şi Duhul Sfânt, ó Dumnezeire şi ó puteare, al căriia glas pururea l-au ascultat – şi o, de l-ar şi asculta oile meale; iar cuvinte reale şi stricate jăfuiaşte şi zmulge dela păstoriul cel întâi şi adevărat, dela care cuvinte să fie ca noi toți, şi păstorii, şi turma, ca dela o verdeață vătămătoare şi omorâtoare departe şi păscându-ne, şi păscând, una să fim toți în Hristos Iisus, acum şi în odihna cea de acolò, căruia slava şi stăpânirea în veaci, Amin.

[1] Săvârşire a preoției îl numeaşte, ca pre cela ce avea toate ale preoției desăvârşit.
[2] Măcar de şi nu era unul-născut cu naşterea, pentru că după dânsul s'au născut şi Gorgonía şi Kesárie. Dar după făgăduință era unul-născut. Că numai el s'au născut părinților din făgăduință.
[3] Ádecă supunerea.
[4] Prin dogmele ceale cuprinzătoare şi dreapte.
[5] Că a tuturor eriticilor pornirea le iaste silnică, şi întrarea la credință şi în Bisearică nu le iaste dupre rânduială, prin uşa cea după leage.
[6] Pilde 19: 23.

C U V Â N T
L A   S F I N T E L E   P A Ş T I

a streaja mea voiŭ sta,[1] zice minunatul Avvacum, şi eu cu dânsul astăzi, la stăpânirea şi privirea cea dată mie de Duhul, şi voiŭ privi, şi voiŭ cunoaşte ce mi să va arăta şi ce mi să va grăi. Şi am stătut şi am privit, şi iată un bărbat suit pre nori, şi acesta înalt foarte, şi vedearea lui ca o vedeare de înger. Şi îmbrăcămintea lui ca o strălucire de fulger ce străbate[2]. Şi ş'au rădicat mâna lui spre răsărituri, şi au strigat cu glas mare. Glasul lui ca glasul de trâmbiţă, şi împrejuriul lui ca o mulţime de oaste cerească, şi au zis[3]: Astăzi mântuire lumii, câtă iaste văzută şi câtă nevăzută.[4] Hristos din morţi: împreună sculaţi-vă. Hristos la sine: întoarceţi-vă.[5] Hristos din mormânturi: sloboziţi-vă din legăturile păcatului. Porţile iadului să deşchid, şi moartea să strică, şi Adam cel vechiu să leapădă, şi cel nou să împlineaşte. Orice zidire noao iaste în Hristos[6]: înnoiţi-vă. Aceastea acela le zicea, iar ceialalţi cânta ceaia ce şi mai nainte, când ni s'au arătat Hristos prin naşterea cea de jos, ádecă: *Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu, şi pre pământ pace, între oameni bunăvoire*[7]. Împreună cu carii şi eu între voi aceastea le grăesc. Şi o, de ar fi ca să iau glas vreadnic de cel îngeresc, şi carele să răsune toate marginile. Paştile[8] Domnului, Paştile, şi iar zic: Paştile, spre cinstea Troiţii. Acesta ne iaste noao Praznicul Praznicilor şi Sărbătoarea Sărbătorilor, pre atâta întrecând pre toate, nu ceale omeneşti numai, şi care să târăsc pe jos, ci încă şi ceale ale însuşi lui Hristos şi care pentru dânsul să fac, precât soarele întreace pre steale. Frumoasă ne era cu adevărat şi cea de eri strălucire şi luminare (pre carea şi deosebi, şi de obşte o am făcut mai tot neamul oamenilor, şi toate dregătoriile, cu foc îndestulat luminând noaptea), şi închipuire a luminii céiĭ mari, câtă ceriul de sus o face, lumea toată luminând cu frumuseaţile ceale

---

[1] Avvac. 2: 1.
[2] Naum 2: 4.
[3] Nu că sfântul au văzut pe înger şi au auzit aceastea care le zice, ci ceale văzute şi auzite de Proroci, şi mai vârtos de Avv[a]cum, le potriveaşte sfântul la sine, pentru pricina praznicului celui mare şi la carele toate să potrivesc. Că şi înger au văzut fămeaile la mormânt, vestind înviiarea, şi răsărit şi soare al dreptăţii s'au numit Hristos în Scripturi, şi ceaia ce s'au întâmplat la Naştere o potriveaşte şi la Înviiare.
[4] Cum iaste mântuire şi lumii céiĭ nevăzute? Căci fiind cu anevoe de mişcat spre rău îngerii, s'au făcut deaciia şi nemişcaţi spre rău, nu din fire, ci din daru.
[5] Precum la cuvântul acela: „Hristos din morţi", trebue să înţelegeţi „s'au sculat", aşa şi la acesta, „Hristos la sine", trebue să înţelegeţi „s'au întors", ca să fie înţeleagerea aşa: s'au întors la mărimea Dumnezeirii sale, dela carea mărime puţină vreame s'au deşărtat, pentru iconomia. Că înălţându-să, au şăzut de-a dreapta Tatălui. Aşa şi voi, vă întoarceţi la vreadniciia cea dintâi, ádecă la cea după chip.
[6] 2 Cor. 5: 17.
[7] Lc. 2: 13-14.
[8] O, Paştile.

dela sine, şi câtă iaste mai presus de ceriu, atât între îngeri, carii sânt firea cea întâi luminoasă după cea întâi, fiindcă de acolò izvoraşte, cât şi câtă iaste în Troița dela carea toată lumina s'au alcătuit, din lumina cea nedespărțită împărțindu-să ea şi cinstindu-să. Dar mai frumoasă iaste cea de astăzi şi mai strălucitoare, precât eri lumina era înainte-mergătoare a luminii céiĭ mari carea vrea să învieze şi ca cum o veselie înainte-prăznuitoare. Iar astăzi însăşi Înviiarea o prăznuim, carea nu să mai nădăjduiaşte, ci acum iaste făcută şi pre lumea toată la sine o adună. Şi deci altul alt daru de praznic să rodească şi aducă vreamii înviiarii, sau mic sau mare, însă din ceale duhovniceşti şi lui Dumnezeu iubite, precum are puteare fieştecarele. Că darul cel după vreadnicie abiia şi îngerii îl vor aduce, cei întâi şi înțelegători şi curați, şi slavii céiĭ de sus privitori şi mărturi – deacă şi acestora le iaste cu putință toată lauda. Iar noi cuvânt vom aduce, din ceale ce avem ce iaste mai bun şi mai cinstit, mai ales că şi pre cuvântul îl lăudăm, pentru facerea de bine a firii céiĭ cuvântătoare. Şi voiŭ înceape de aicea. Că nici sufer, jărtvind cuvinte pentru jertva cea mare şi pentru zioa cea preamare, să nu alerg la Dumnezeu şi de acolò să fac începutul. Iar voi, vă rog, curățiți-vă şi mintea, şi auzul, şi cugetul, câți vă desfătați cu aceastea. Că pentru Dumnezeu şi Dumnezeesc iaste cuvântul, ca să vă duceți desfătați cu adevărat cu ceale ce nu să deşartă. Şi va fi acestaş preadeplin împreună şi prea scurt, ca nici cu lipsa şi cu scurtimea să nu mâhnească, nici pentru sațiul şi lungimea să fie grețos. Dumnezeu au fost pururea, şi iaste, şi va fi. Iar, mai bine să zic, iaste pururea. Că aceaia, ádecă „au fost" şi „va fi", sânt părți ale vreamii noastre şi ale firii céiĭ curgătoare şi stricăcioase, iar acela iaste pururea. Şi aceasta el pre sine să numeaşte, vorbind cu Moisì în munte.[1] Că pre tot pre a fi întru sine cuprinzându-l îl are, şi nici început au avut, nici sfârşit va avea, ca un noian de ființă nemărginit şi nehotărât-împrejur, covârşitoriu a toată înțăleagerea şi nălucirea, şi a vremii, şi a firii, şi numai de minte umbros să însemnează şi să priceape, şi de aceasta foarte întunecat şi puțin, nu din ceale ale lui (ádecă din firea lui, că aceasta iaste neînțeleasă), ci din ceale ce sânt împrejurul lui (ádecă din lucrările şi lucrurile lui), altă nălucire aducându-să din alt lucru, spre o închipuire şi semuire a adevărului, carea mai nainte de a să prinde de minte alunecă, şi mai nainte de a să înțeleage fuge, atât strălucindu-ne mintea noastră, şi mai vârtos de va fi curată, cât şi pre vedearea ochilor grăbniciia fulgerului carele nu stă, mie mi să pare: ca cu ceaia ce să înțeleage să ne tragă la sine (că ce iaste cu totul înțeles nici îl nădăjduiaşte cineva, nici a-l dobândi să ispiteaşte), iar cu ceaia ce nu să înțeleage să pricinuiască minune, şi pricinuind minune, mai mult să se dorească, şi dorindu-să, să curățească, şi curățind, cu chip Dumnezeesc şi Dumnezeeşti să ne facă. Şi întru acest fealiu făcându-ne noi, ca cu ai săi deaciia să vorbească (îndrăzneaşte cuvântul a zice oarece cu vitejie), Dumnezeu cu dumnezei unindu-să şi cunoscându-să, şi pre atât poate, precât acum

---

[1] Eş. 3: 14-15.

cunoaşte pre cei ce să cunosc.[1] Nemărginit dar iaste Dumnezeu, şi cu anevoe de înțeles, şi numai aceasta de el poate să se înțeleagă, că iaste nemărginit. Măcar de şi oarecarele socoteaşte că, pentru că are el firea singuratică, nu iaste cu anevoe de înțeles, ci sau cu totul neînțeles iaste, sau desăvârşit înțeles. Că vom cerca ce lucru fiind el are firea singuratică. Că nu iaste aceasta fire la el, singurimea, pentru că nici la ceale alcătuite, numai a fi alcătuite nu iaste fire. Şi fiindcă cel nemărginit despre doao părți să priveaşte, şi dupre început, şi dupre sfârşit (că ce iaste mai presus de aceastea şi nu să cuprinde întru aceastea iaste nemărginit), când va căuta mintea la adâncul cel din sus (al veacurilor), neavând unde să stea şi să se razime cu nălucirile ceale pentru Dumnezeu, pre nemărginirea cea de aicea şi neeşirea fără de început o au numit; iar când la ceale din jos şi dupre urmă, fără de moarte şi neperitoriu; iar când va aduna şi va împreuna pre amândoao, veacĭnic. Că veacul nu iaste vreame, nici parte oarecarea a vremii (că nici să numără[2]), ci ceaia ce ne iaste noao vreamea carea să numără cu curgerea şi călătoriia soarelui, aceasta iaste celor pururea-vecuitori veacul, ádecă ceaia ce ca o mişcare a vremii şi prelungire împreună să întinde cu cei ce sânt pururea-vecuitori. Aceastea de mine acum să se filosofească şi să se zică pentru Dumnezeu. Că nici a grăi mai multe nu iaste vreame. Că ceaia ce ne zace noao înainte nu iaste Theologhie, ci iconomie.[3] Iar când zic pentru Dumnezeu, zic pentru Tatăl şi Fiiul şi Sfântul Duh, nici afară de aceastea vărsându-să şi întinzându-să Dumnezeirea, ca să nu aducem înlăuntru mulțime de dumnezei, nici înlăuntru acestora strângându-să şi hotărându-să, ca să nu ne osândim şi să ne prihănim cu sărăcie de Dumnezeire; şi sau pentru începătoriia unuia să cugetăm ceale ale Iudeilor, sau pentru mulțimea dumnezeilor să cugetăm ceale ale Ellinilor. Pentru că răul întru amândoao iaste aseamenea, măcar de şi să află întru ceale împrotivă. Deci aşa să află Sfintele Sfintelor (ádecă Sfânta Treime), care şi de Serafimi să acopere şi să slăveaşte cu trei sfințiri, care să împreună şi să unesc întru o Domnie şi Dumnezeire, precum şi de altul oarecarele din cei mai nainte de noi s'au filosofit şi s'au bogoslovit preafrumos şi preaînalt. Dar, fiindcă nu era de ajuns bunătății (ádecă lui Dumnezeu celui bun) aceasta, a să mişca numai cu privirea sa, ci trebuia să se vearse binele şi să se mute, ca să fie mai multe ceale priimitoare de facerea de bine, că acesta era lucru al bunătății céiĭ mari, întâi gândeaşte (Tatăl ádecă) pre puterile ceale îngereşti şi cereşti, şi gândirea lucru au fost, de Cuvântul împlinindu-să şi de Duhul săvârşindu-să. Şi aşa s'au adus întru ființă străluciri a doao, slujitoare ale strălucirii céiĭ dintâi (sau duhuri înțelegătoare, sau foc oarecum nematerialnic şi fără de trup, sau altă oarecarea fire prea aproape de ceale zise pre acestea trebue să le socotim[4]). Şi

---

[1] 1 Cor. 13: 12.
[2] Cu zile ádecă, şi cu luni.
[3] Ádecă scóposul nu ne iaste a grăi pentru Dumnezeirea celor trei Ipostasuri, ci pentru întruparea Domnului.
[4] De foc ádecă şi de duh.

voesc să le zic cum că sânt nemişcate cătră rău, şi au numai mişcarea celui bun, ca ceale ce sânt împrejurul lui Dumnezeu şi ceale ce întâi dela Dumnezeu să strălucesc. Că ceale de aicea şi de jos sânt ale a doao străluciri,[1] dar mă pleacă pre mine nu cu totul nemişcate, ci cu anevoe mişcate şi a le socoti pre aceastea, şi a le zice, cel ce pentru strălucirea luceafăr, iar pentru mândriia întunearec şi s'au făcut, şi să zice, şi puterile ceale protivnice de supt dânsul care cu fuga dela cel bun răotatea o au zidit şi noao ni-o au pricinuit. Deci întru acest chip (ádecă întâi), şi pentru aceastea pricini[2] s'au adus întru fiinţă de el lumea cea înţeleasă[3], precât eu pociŭ să filosofesc şi să grăesc drept pentru aceastea lucruri, măsurând şi cercând lucrurile ceale mari cu cuvânt mic. Iar după ce ceale dintâi bine s'au făcut de el, gândeaşte a doao lume, materialnică şi văzută. Şi aceasta iaste cea din ceriu şi din pământ şi din lucrurile ceale ce sânt în mijlocul acestora împreună-aşăzare şi amestecare, lăudată cu adevărat pentru buna fire şi podoaba a fieştecăriia zidiri deosebi, dar mai lăudată pentru cea din toate buna întocmire şi potrivire. Fiindcă una cătră una şi alta cătră alta din zidiri să află bine, şi toate cătră toate, spre împlinirea unii lumi, ca să arate că iaste putincios a aduce întru fiinţă nu numai fire aproape de el, ci şi cu totul streină. Că aproape de Dumnezeire sânt firile ceale înţelegătoare şi care numai de minte sânt înţelease, iar streine cu totul sânt câte cad supt simţire; şi decât însăşi aceastea încă mai departe, câte sânt desăvârşit neînsufleţite şi nemişcate. Deci mintea acum şi simţirea,[4] aşa una de alta alegându-să şi deosebi zidindu-să, sta în hotarăle sale, şi mărimea[5] Ziditoriului cuvânt o purta şi o arăta întru sine, lăudători fiind fără de glas ai lucrării céiĭ mari şi minunate, şi propoveduitori arătaţi. Dar încă nu era amestecare din amândoao şi împreunare a celor împrotivă,[6] carea iaste arătare[7] de mai mare înţelepciune şi de bogăţie şi îndestulare cătră firi,[8] nici toată bogăţiia bunătăţii cunoscută. Deci aceasta voind cuvântul cel meşter ca să arate, şi o jivină din amândoao, din firea zic cea nevăzută şi cea văzută, zideaşte pre om; şi dela materie,[9] carea acum să adusease întru fiinţă, luând trupul, iar dela sine puind viaţă, care suflet înţelegătoriu şi chip al lui Dumnezeu îl ştie şi îl numeaşte cuvântul Scripturii, ca o lume a doao, în mică mare, îl pune pre pământ alt înger[10], închinătoriu amestecat, privitoriu al zidirii céiĭ văzute, tăinuitoriu al céiĭ de minte înţelease, împărat al celor de pre pământ, împărăţin-

---

[1] Că noi ádecă după dânşii şi printr'înşii ne strălucim şi ne luminăm.
[2] Ádecă pentru bunătatea, nu pentru trebuinţă.
[3] Carea ádecă cu mintea să înţeleage.
[4] Ádecă lumea cea întâi, carea sânt îngerii, şi carea cu mintea să înţeleage, şi lumea cea a doao, aceasta carea cade supt simţire.
[5] Ádecă putearea şi înţelepciunea.
[6] A lumii ádecă céiĭ de minte înţelease, şi a céiĭ simţite.
[7] Semn.
[8] Ádecă cătră zidirea firilor.
[9] Ádecă dela pământ.
[10] Ádecă vestitoriu.

du-să de sus, pământesc şi ceresc, vremealnic şi nemuritoriu, văzut şi de minte înțeles, între mărime şi între smerenie,[1] pre acestaş duh şi trup: duh pentru harul şi facerea de bine, trup pentru înălțare, ádecă mândrie; aceaia ca să rămâe şi să slăvească pre făcătoriul de bine, iar aceasta ca să pătimească, şi pătimind, să-ş aducă aminte şi să se înțelepțească când să înalță pentru mărimea; jivină carea aicea să iconomiseaşte şi să ocârmuiaşte, şi aiurea să mută; şi, ca să zic sfârşitul tainii, carea prin plecarea cea către Dumnezeu să îndumnezeiaşte. Că la aceasta îmi aduce mie lumina cea puțină aicea a adevărului, la a vedea ádecă strălucirea lui Dumnezeu şi a o pătimi,[2] a o vedea zic vreadnică celui ce şi împreună m'au legat, şi mă va dezlega,[3] şi iarăş mă va lega[4] mai înalt. Pre acesta l-au pus în Raiŭ (oricarele oarecând au fost Raiul acesta), cinstindu-l cu stăpânirea de sine, ca să fie binele nu mai puțin al (omului) celui ce l-au ales, decât al (lui Dumnezeu) celui ce au dat semințeale: lucrătoriu de pomi nemuritori, ádecă de Dumnezeeşti gândiri poate, de ceale mai proaste şi mai de jos, şi de ceale mai desăvârşit şi mai înalte, gol cu prostimea şi nevicleşugul şi cu viața cea fără de meşteşug,[5] şi fără de tot acoperemântul şi apărarea. Că acest fealiu trebuia să fie cel ce s'au zidit dintru început. Şi îi dă leage, ca o materie şi pricină stăpânirii de sine. Iar leagea era poruncă din care pomi[6] trebuia el să se împărtăşască şi de care să nu să atingă. Iar acesta era pomul cunoştinții, carele nici s'au sădit dintru început rău, nici s'au oprit pentru vreo zavistie – să nu-ş trimiță acolò limbile sale luptătorii de Dumnezeu, nici să urmeaze şarpelui[7]! – ci era bun, deacă în bună vreame ar fi fost împărtăşit (că privire[8] era pomul, precum iaste socoteala mea, la carea a să sui numai acelora iaste fără de primejdie, carii sânt mai desăvârşit cu deprinderea), iar nu bun, la cei ce încă sânt mai proşti şi mai lacomi cu pofta, precum nici hrana cea desăvârşit nu iaste folositoare celor ce încă sânt plăpânzi şi au trebuință de lapte. Iar după ce, din zavistiia diavolului şi din bântuiala muerii, pre carea o au pătimit ea ca o mai molatică şi pre carea o au adus (lui Adam) ca o mai înduplecătoare – vai de neputința mea, că a mea iaste cea a strămoşului! – au uitat porunca ce i s'au dat, şi s'au biruit de gustarea cea amară, atuncea împreună şi dela pomul vieții, şi din Raiŭ, şi dela Dumnezeu pentru răotate să izgoneaşte, şi cu hainile ceale de piiale să îmbracă,[9] poate cu trupul acest mai gros şi muritoriu şi aspru. Şi aceasta întâi cunoaşte, ádecă ruşinea sa,

---

[1] Între mărime ádecă, pentru suflet şi pentru nemurire, iar între smerenie, pentru trup şi pentru moarte.
[2] Ádecă a mă străluci.
[3] Întru moarte.
[4] Întru înviiare.
[5] Carea ádecă nu avea trebuință de meşteşuguri.
[6] Ádecă Dumnezeeşti gânduri.
[7] Ádecă diavolul.
[8] Ádecă gândire înaltă.
[9] Fac. 3: 21-23.

şi să ascunde dela Dumnezeu. Dar însă câştigă şi aicea pre moarte şi pre a să curma păcatul, ca să nu fie răul fără de moarte şi veacĭnic. Şi să face munca iubire de oameni. Că aşa crez eu că munceaşte Dumnezeu. Şi după ce prin multe chipuri mai nainte, pentru păcatele ceale multe pre care rădăcina răotății le-au odrăslit, întru deosăbite pricini şi vremi s'au certat, prin cuvânt (precum Adam), prin Leage, prin Proroci, prin faceri de bine, prin îngroziri, prin rane, prin ape, prin arderi, prin războae, prin biruințe, prin biruiri, prin seamne din ceriu, prin seamne din aer, din pământ, din mare, prin schimbări nenădăjduite de bărbați, de cetăți, de neamuri, prin care aceastea sârguința era să zdrobească răotatea, mai pre urmă are trebuință de mai tare doftorie pentru mai cumplite boale, ádecă pentru ucideri între sine unul pre altul, pentru preacurvii, pentru jurământuri mincinoase, pentru turbările spre partea bărbătească şi, ceaia ce era decât toate răotățile cea mai dupre urmă şi mai întâi, pentru slujirile de idoli şi mutarea închinăciunii dela Făcătoriul la zidiri. Aceastea, fiindcă avea trebuință de mai mare ajutoriu, mai mare şi dobândeaşte. Iar acesta au fost însuş Cuvântul lui Dumnezeu cel mai nainte de veaci, cel nevăzut, cel necuprins cu mintea, cel fără de trup, începutul cel din început, lumina cea din lumină, izvorul vieții şi al nemuririi, însemnarea cea întocma a frumuseații céi[ĭ] dintâi (ádecă a Tatălui), peceatea cea nemişcată[1], chipul cel neschimbat, cuvâ[n]tul şi hotărârea Tatălui la chipul său vine, şi cu trup să îmbracă pentru trup, şi cu suflet înțelegătoriu pentru sufletul mieu să împreună, cu cel aseamenea pre cel asemenea curățind, şi întru toate să face om, afară de păcat, născându-să ádecă din Fecioara, carea şi cu sufletul şi cu trupul au fost curățită mai nainte de Duhul (că trebuia şi naşterea să se cinstească, şi fecioriia cu cinstea mai sus să se pue), şi eşind Dumnezeu împreună cu luarea[2], una (ádecă o față) din amândoao ceale împrotivă, din trup ádecă şi din duh, din care una au îndumnezeit, iar alta s'au îndumnezeit. O, minunată împreunare! O, preaslăvită amestecare! Cel ce iaste să face, şi cel nezidit să zideaşte, şi cel neîncăput să încape, prin mijlocirea sufletului carele iaste în mijloc între Dumnezeire şi între grosimea trupului; şi cel ce îmbogățeaşte sărăceaşte, că sărăceaşte cu trupul mieu, ca eu să mă îmbogățesc cu Dumnezeirea lui; şi cel plin să deşartă, că să deşartă de slava sa la puțină vreame, ca eu să mă împărtăşesc de plinirea aceluia. Carea iaste bogățiia aceasta a bunătății? Ce iaste această taină dinprejurul mieu? M'am împărtăşit de chipul cel Dumnezeesc, şi nu l-am păzit; să împărtăşaşte de trupul mieu, ca şi chipul să-l mântuiască, şi trupul să-l facă nemuritoriu. Cu a doao împărtăşire să împărtăşaşte, mult mai preaslăvită decât cea dintâi, precât atuncea au dat ce era mai bun, iar acum ia ce iaste mai prost. Aceasta iaste decât cea dintâi mai Dumnezeiască, aceasta, la cei ce au minte, iaste mai înaltă. Dar ce trebuință ne iaste noao de aceastea? Poate va zice cineva din cei foarte iubitori de praznic şi

[1] Ádecă neprefăcută.
[2] Carea iaste a trupului.

mai fierbinți: Mână calul la semn![1], dupre cuvântul cel de obşte. Pentru ceale ale praznicului ne filosofeaşte noao şi ne spune, şi pentru care şădem astăzi! Aceasta cu adevărat voiŭ şi face, măcar de şi am început puțin mai de sus,[2] aşa dorința (de a bogoslovì) şi rânduiala cuvântului silindu-mă. Însă nu va fi poate în zadar la cei iubitori de învățătură şi iubitori de frumuseațe să grăim puține pentru numirea aceasta a Paştelui. Pentru că poate fi aceasta nu proastă adăogire la auzuri. *Pásha* aceasta, cea mare zic şi cinstită, *Fásca* la Evrei să numeaşte dupre limba lor, şi însemnează cuvântul „treacere" – dupre Istorie ádecă, pentru fugirea şi mutarea din Eghípet la țara Hananeilor, iar duhovniceaşte, pentru înălțarea şi suirea dela ceale de jos la ceale de sus, şi pământul făgăduinții. Şi ceaia ce am aflat că s'au întâmplat în multe locuri ale Scripturii, că unele ádecă din nume s'au prefăcut din întunecate mai la luminare şi din aspre glăsuiri mai la încuviințare, aceasta şi aicea am privit. Că socotind unii că numirea aceasta iaste însemnătoare a patimii céiĭ mântuitoare, apoi prefăcând cuvântul în limba ellinească, cu mutarea lui F în P şi a lui C în H, au numit zioa aceasta *Pásha*. Şi luând obiceiul, pre cuvânt l-au făcut mai tare, fiindcă au alergat auzul celor mai mulți la cuvântul acesta ca la un mai blagocestív. Deci cum că toată Leagea iaste umbră a celor ce vor să fie şi cu mintea să înțeleg, Dumnezeescul Apostol mai nainte de noi cu hotărâre au grăit,[3] şi mai nainte de el Dumnezeu, cel ce au vorbit cu Moisì când punea legi pentru aceastea. *Că vezi*, zice, *vei face toate după chipul ce ți s'au arătat ție în munte*,[4] arătând că ceale ce să vedea era umbroasă însemnare şi închipuire a celor nevăzute. Şi crez cum că nimic nu s'au rânduit în zadar, nici fără de socoteală, nici prost, nici cu nevreadnicie şi nepotrivire punerii de leage a lui Dumnezeu şi slujirii lui Moisì, deşi cu greu iaste să afle cineva fiiaştecăriia umbre fiiaştecarea privire şi alligorie, pogorându-să el la supțire cercare pentru toate câte s'au legiuit pentru însuşi cortul, şi măsurile, şi materiia, şi leviții, şi slujitorii carii râdică aceastea, şi câte pentru jeartve şi curățiri şi luări.[5] Şi cum că numai acelora sânt cunoscute, carii sânt ca Moisì în fapta bună, sau prea aproape de învățătura aceluia. Pentru că şi întru însuş muntele Dumnezeu s'au arătat oamenilor, parte pogorându-să el dintru înălțimea sa, şi parte înălțându-ne pre noi din prostimea cea de jos, ca să se încapă de firea cea muritoare cel neîncăput, măcar puțin şi cât iaste fără de primejdie. Că nu iaste cu putință grosimea trupului celui materialnic şi a minții céiĭ legate cu el să vie în gândire de Dumnezeu, de nu să va ajutora de el. Deci atuncea nu să arată că toți s'au învreadnicit de aceaiaş rânduială şi stare, ci unul de alta şi altul de alta, fiiaştecarele, precum socotesc, după măsura curățeniei sale; iar alții şi cu totul au fost depărtați, şi îngăduiți numai a auzi glasul cel de

---

[1] Ádecă mută cuvântul la scóposul pricinii tale.
[2] Ádecă dela Theologhie.
[3] Evr. 10: 1.
[4] Eş. 25: 40.
[5] Ádecă părțile care să lua de Preoți.

sus, aceia ádecă carii era cu năravul de hiară şi nevreadnici de Dumnezeeşti taine. Însă noi pre calea cea de mijloc umblând, între cei cu totul groşi la minte şi între cei foarte privitori şi înalți la înțelegeri, ca nici cu totul nelucrători şi nemişcători să rămânem, nici iscoditori mai mult decât să cuvine să fim, şi de [la] pricinile şi înțelegerile ce zac de față să cădem şi să ne înstreinăm – că una (ádecă a tâlcui toate ale Legii după slovă) iaste iudaicească şi proastă, iar alta (ádecă a le tâlcui toate după alligorie) iaste nefolositoare şi cuviincioasă tâlcuitoriului de visuri, şi aseamenea amândoao prihănite – aşa pentru aceastea, precât ne iaste cu putință, şi nu cu necuviință, nici cu pricinuire de râs la cei mulți vom vorbi. Căci socotim că pentru aceasta s'au dat Leagea, de vreame ce trebuia ca noi, după ce am căzut din pricina păcatului întru început şi prin dezmierdare ne-am amăgit până la închinarea de idoli şi la sângiurile ceale fără-deleage, să ne chemăm înapoi iarăş şi să ne întoarcem la starea cea dintâi, pentru îndurările milii lui Dumnezeu Tatălui nostru, carele nu suferiia să se păgubească şi să piiarză atâta de mare lucru al mâinii sale, ádecă pre om. Cum dar trebuia să se înnoiască şi să se facă? Doftoria cea aspră să se leapede din mijloc, ca ceaia ce nici pleacă, şi poate şi să mai rănească, pentru cea din multa vreame în răotate deprindere carea să face ca o fire, iar cu vindecarea cea blândă şi cu milostivire să se iconomisească spre îndreptarea căderii. Pentru că zic că nici ramura cea strâmbă nu sufere întoarcere deodată şi silă a mâinii carea o îndreptează, că mai leasne să rumpe decât să îndreptează, nici calul cel aspru şi trecut cu vârsta, sila frâului fără de măgulire şi sumuțări. Pentru aceasta ni s'au dat noao Leagea spre ajutoriu, ca un păreate între Dumnezeu şi între idoli, dela aceştea ádecă depărtându-ne pre noi, iar cătră acela întorcându-ne. Şi sloboade oarece mic la început, ca să ia cea mai mare. Sloboade ádecă jărtvile deodată, ca să aşaze pre Dumnezeu (în inimile oamenilor), apoi, când va fi vreamea, să surpe şi să strice şi jărtvile, cu înțelepciune izbăvindu-ne pre noi cu împuținările şi râdicările ceale câte puțin, şi mutându-ne la Evanghelie, după ce acum ne deprinseasem la supunere. Deci întru acest chip şi pentru aceastea pricini au întrat Leagea cea scrisă,[1] adunându-ne pre noi la Hristos. Şi acesta iaste cuvântul jărtvilor, precum iaste cuvântul mieu.[2] Iar ca să cunoşti adâncul înțelepciunii şi bogățiia judecăților lui celor neurmate, nici pre aceastea nu le-au lăsat cu totul a nu avea ceva preoțesc (ádecă duhovnicesc), nici nefolositoare, nici să se întinză până la gol sânge[3]; ci jărtva cea mare şi, cât pentru firea cea întâi[4], ca să zic aşa, nejărtvită, era amestecată în jărtvile Legii, şi era curățire nu a unii mici

---

[1] Pre Leagea cea dată prin Moisì, bogoslovul o numeaşte scrisă, spre deosăbirea céiĭ nescrise, carea s'au dat lui Adam şi celor dintr'însul în deosăbite vremi, sau spre deosăbirea Evangheliei. Că şi Dumnezeiasca Evanghelie nescris s'au dat Sfinților Apostoli.

[2] Ádecă aceasta iaste pricina jărtvilor, precum iaste socoteala mea.

[3] Şi a nu avea ádecă nici o taină ascunsă, precum era ale Ellinilor.

[4] Ádecă pentru Dumnezeire. Că aceasta nici au pătimit, nici s'au jărtvit. Iar fire întâi iaste Dumnezeirea, ca o pricină a celoralalte firi.

părți a lumii (ádecă a Palestinii), nici la puțină vreame, ci a toată lumea şi veacĭnică. Pentru aceaia să ia miel, pentru nerăotatea şi pentru haina goliciunii céiĭ dedemult. Că întru acest fealiu iaste jărtva ceaia ce s'au jărtvit pentru noi, şi haină a nestricăciunii şi iaste, şi să numeaşte; iar desăvârşit, nu numai pentru Dumnezeirea, decât carea nimic nu iaste mai desăvârşit, ci şi pentru trupul cel luat, carele s'au uns de Dumnezeire, şi s'au făcut ce iaste ceaia ce au uns, şi, îndrăznesc a zice, împreună-Dumnezeu;[1] iar parte bărbătească, ca cela ce să aduce pentru Adam, iar mai vârtos cel mai tare pentru cel tare,[2] carele întâi au căzut supt păcat, şi căci foarte nimic mueratic, nici molatec nu are întru sine, ci şi au eşit cu sila[3] din legăturile ceale fecioreşti şi de maică cu multă stăpânire, şi s'au născut parte bărbătească din prorocița[4], precum Isaia binevesteaşte; iar de un an[5], pentru că Hristos iaste Soarele Dreptății, sau pentru că de acolò (dela Tatăl ádecă şi din ceriu) s'au pornit, sau pentru că, cât după ceaia ce să veade, ádecă după trup, iaste scris-împrejur, şi pentru că la sine (ádecă la slava sa) s'au întors. Şi pentru că iaste cunună a bunătății blagoslovită, şi despre toate părțile deopotrivă cu sine şi aseamenea. Şi nu numai,[6] ci şi pentru că dă viață crugului faptelor bune, care blând să unesc şi să amestecă unile cu altele, după leagea priiteşugului şi a rânduelii. Iar fără prihană şi fără întinăciune (ádecă să ia), pentru că Hristos iaste vindecătoriu al prihanelor şi al neajungerilor şi întinăciunilor celor din răotate. Că deşi păcatele noastre le-au luat, şi boalele au purtat,[7] dar nu au pătimit el ceva din ceale vreadnice de vindecare. Că s'au ispitit întru toate după aseamănarea noastră, însă fără de păcat.[8] Că cela ce au alergat

---

[1] Nu cu firea, ci cu îndumnezeirea. Precum şi hierul înfocându-să, foc să zice nu cu firea, ci cu înfocarea, că nu au eşit din firea sa. Să zice încă cu dreaptă socoteală „Dumnezeu” trupul cel stăpânesc, pentru unirea cea mare şi desăvârşit.

[2] Tare iaste Adam, iar mai tare decât Adam Hristos, pentru că acela s'au biruit de păcat, iar Hristos au biruit păcatul. Pentru aceasta cu cuviință cel mai tare s'au jărtvit pentru cel tare, carele întâi au căzut supt păcat. Şi măcar că muiarea întâi au greşit, dar fiindcă greşala eiĭ, pentru slăbiciunea eiĭ, era mai mică, toată s'au adus asupra lui Adam.

[3] Silă numeaşte pre putearea lui Hristos, pre carea întrebuințându-o mai presus de fire, au deşchis cheile Fecioarii.

[4] Iar prorociță iaste Născătoarea de Dumnezeu, ca ceaia ce au prorocit ceale pentru dânsa. *Că iată*, zice, *de acum mă vor ferici toate neamurile*.

[5] Miel desăvârşit cu lucru să ia după un an. Pentru că mieii întru un an să fac desăvârşit. Iar cu închipuire, pentru că şi Hristos iaste Dumnezeu desăvârşit şi om desăvârşit. Iar soare iaste Hristos ca un făcătoriu al vremilor, precum şi sorele acesta face anul. Şi precum acesta, împlinind anul, la acelaş semn vine de unde au şi început, aşa şi Hristos, eşind neeşit din slava cea Dumnezeiască, şi plinind iconomia, iarăş s'au întors la sine, ádecă la slava şi putearea cea dintâi. Şi precum soarele cu lumina iaste nescris-împrejur, iar cu discul iaste scris-împrejur, aşa şi Hristos cu Dumnezeirea iaste nescris-împrejur, iar cu ceaia ce să veade, ádecă cu trupul, iaste scris-împrejur.

[6] Ádecă nu numai pentru aceasta iaste Hristos soare.

[7] Is. 53: 4.

[8] Evr. 4: 15.

după lumina ceaia ce luminează întru întunerec nu o au cuprins.[1] Ce mai lipseaşte să zicem? Să aduce lună întâi, iar mai bine să zic, început al lunelor,[2] sau fiind ea aceasta ádecă întâi la Evrei dintru început, sau mai pre urmă de aicea făcându-să, şi dela taina aceasta luând a fi întâi. Şi în zioa a zeacea a lunii să ia mielul.[3] Că numărul acesta, ádecă zecimea, iaste cel mai deplin decât cealelalte numere, şi iaste unime întâi desăvârşită din unimi şi născătoare de săvârşire.[4] Şi să păzeaşte cinci zile, poate pentru că iaste curăţitoare a simţirilor jărtva mea, din care simţiri să pricinuiaşte greşala, şi împrejurul cărora iaste războiul, fiindcă iale priimesc săgeata păcatului. Şi să aleage nu numai din miei, ci şi din fealiul cel mai prost şi al mâinii céiĭ de-a stânga, ádecă din ezi, căci nu numai pentru drepţi, ci şi pentru cei păcătoşi să junghie. Şi poate pentru aceştea şi mai mult, precât şi de mai mare iubire de oameni şi milostivire avem trebuinţă. Şi nu iaste nici un lucru de mirare deacă într'adins după fiiaştecarea casă să ceare mielul, iar de nu, şi după casele familiarilor, şi aşa, pentru sărăciia, să să împlinească jărtva dintru a-ş pune fiiaştecarele ceaia ce îi cade: pentru că preabun lucru iaste ca fiiaştecarele mai vârtos să-ş fie luişi de ajuns spre săvârşire în fapta bună şi să să aducă pre sine jărtvă vie şi sfântă lui Dumnezeu celui ce chiamă, în toată vreamea şi prin toate lucrările jărtvindu-să,[5] iar de nu, să ia la aceasta şi ajutători pre cei întru fapta bună deaproape şi uniţi la năravuri. Că aceasta mi să pare mie că voiaşte să însemneaze aceaia, ádecă a să face tovărăşie la jărtvă cu cei deaproape, de va fi trebuinţă. De aicea s'au făcut noaptea cea sfântă şi protivnică vieţii aceştiia, ádecă nopţii aceştiia céiĭ întinse şi răvărsate a neştiinţii şi a păcatului, întru care noapte să risipeaşte întunerecul cel întâi cu naşterea, şi la lumină toate, şi la rânduială, şi la închipuire vin, şi podoabă ia şi frumuseaţe neînfrumusăţarea cea dintâi. De aicea fugim de Eghípet, ádecă de păcatul cel pricinuitoriu de mâhnire şi gonitoriu,[6] şi de Faraò, tiranul cel nevăzut, şi de ispravnicii cei amari, cătră lumea cea de sus mutându-ne, şi de lut şi de cărămidărie izbăvindu-ne, şi de alcătuirea cea păioasă şi supusă greşalii a trupului acestuia, şi carea nu să strânge de cei mulţi (ca cărămida de pae), nici măcar de gândurile ceale păioase şi uşoare. De aicea mielul să junghe, şi să pecetluesc cu sângele cel scump fapta şi cuvântul, ádecă aşezarea cea bună şi lucrarea, pragurile uşilor noastre, ale mişcărilor minţii zic şi ale dogmelor, care bine să deşchid şi să

---

[1] Io. 1: 5.
[2] Eş. 12: 2.
[3] Eş. 12: 3.
[4] Să zice zecimea „unime întâi şi desăvârşit, şi născătoare de săvârşire”, pentru că mai iaste altă unime cea întâi. Dar aceaia iaste început al numerilor şi născătoare, însă nu şi desăvârşită. Iar zecimea aceastea doao are: una ádecă, a fi desăvârşită, pentru că până la dânsa merg numerile şi iarăş să întorc; iar a doao, a fi născătoare de săvârşire, pentru că naşte pre numărul cel de o sută carele iaste desăvârşit.
[5] Întru a-ş omorî mădulările spre lucrarea păcatului.
[6] Gonitoriu numeaşte pre păcat, ca pre cela ce aleargă după oameni, precum alerga Eghiptenii după Israilteani să-i prinză.

închid din privirea la ceale înalte. Pentru că măsură oarecarea au şi înțelegerile. De aicea rana cea mai după urmă şi prea grea asupra gonitorilor, şi vreadnică cu adevărat de noapte, şi plânge Eghípetul de cei întâi născuți ai gândurilor şi faptelor sale, carii şi „sămânță Haldaicească carea să râdică" să numeaşte de Scriptură[1], şi „prunci Vaviloneşti carii să lovesc de piiatră şi să risipesc"[2], şi toate ale Eghiptenilor sânt pline de strigare şi de vaet. Şi dela noi să va depărta atuncea pierzătoriul acelora, pentru sfiala şi frica ungerii. De aicea să râdică aluatul şapte zile (că acesta iaste cel mai tainic din numere, şi împreună-următoriu cu lumea aceasta), zic ádecă răotatea cea veache şi acră (că nu acela carele face pâinea şi dă viețuire), ca nici o frământătură eghiptiianească să nu mâncăm, şi rămăşiță de învățătura farisaicească şi păgânească. Şi aceia plângă, iar noi vom mânca mielul, seara ádecă, pentru că la sfârşitul veacurilor s'au făcut patima lui Hristos, şi pentru că seara au dat cina cea de taină ucenicilor, râsipind întunerecul păcatului. Şi îl vom mânca nu fiert, ci fript, ca cuvântul şi învățătura noastră să nu aibă nimic neprivit[3] şi fără cercare, nici apătos şi leasne râsipit, ci să fie tot întărit şi vârtos, şi cu focul cel curățitoriu[4] cercat, şi de tot lucrul materialnic slobod, şi neavând ceva de prisosit, şi cu cărbunii cei buni, carii aprind şi curățesc partea cea înțelegătoare a sufletului nostru, să ne ajutorăm, dela cel ce au venit să pue foc pre pământ, cel mistuitoriu zic al aşăzărilor şi deprinderilor celor reale, şi grăbeaşte aprinderea. Deci câtă parte a cuvântului iaste cărnoasă şi să mănâncă, împreună cu măruntaele şi cu ceale ascunse ale minții să va mânca şi să va cheltui, şi spre mistuire duhovnicească să va da, până la cap şi la picioare, ádecă până la înțeleagerile ceale pentru Dumnezeire şi la socotealele cele mai după urmă ale întrupării. Nu vom scoate afară nimic, nici vom lăsa pă dimineață, pentru că nici trebue să le scoatem şi să le arătăm la cei de afară[5] pre ceale mai multe din tainele noastre, nici după noaptea aceasta iaste vreo curățire[6], şi urnirea nu iaste lucru lăudat la cei ce să împărtăşesc de Cuvânt. Că precum mâniia a nu petreace toată zioa, ci a înceta şi a să ştearge mai nainte de apunerea soarelui bine iaste, şi lui Dumnezeu plăcut, sau după chipul vremii, sau după chipul anagoghíei vei înțeleage aceasta (că a apune soarele dreptății, noi fiind mânioşi, nu iaste fără de primejdie), aşa mâncarea aceasta a nu petrea-

---

[1] Iudita 5: 6.

[2] Ps. 136: 8-9.

[3] Pentru că ceaia ce să fierbe, cu apă să fierbe, pentru aceaia iaste şi neprivită, fiindcă să ascunde în apă.

[4] Ádecă cu învățătura cea adevărată a Sfântului Duh, sau cu darul Sfântului Duh.

[5] Să nu lăsăm, zice, nimic pă dimineață, că după ce va treace viața aceasta, carea să numeaşte noapte şi întunerec, nu iaste vreo curățire în dimineața ce va să fie. Pentru că vreamea aceasta iaste a lucrării, iar cea viitoare iaste a răsplătirii. Şi nici urnirea luminării céiĭ prin botez nu iaste lăudată. Iar ceaia ce zice, sau după chipul vremii, sau după chipul anagoghíei, însemnează că soare sau pre acest simțitoriu de vei înțeleage, sau pre cel de gând al dreptății.

[6] Însemnează că după noaptea aceasta, ádecă după viața aceasta nu iaste vreo curățire. Că în iad nu iaste pocăință. Şi în zadar să mângâe cu nălucirile lor cei ce scornesc foc curățitoriu.

ce toată noaptea, nici a să păstra pă mâine. Iar câtă parte iaste oase şi nu să mănâncă, şi noao ne iaste cu anevoe de privit şi de înţeles, nici să va zdrobi, rău despărţindu-să şi înţelegându-să (căci las a zice că nici, după istorie, al lui Iisus nu s'au zdrobit, măcar de şi moartea o grăbiia, pentru sâmbătă, cei ce l-au răstignit), nici să va lepăda şi să va târî, ca să nu să dea ceale sfinte câinilor şi răilor dejghinători ai Cuvântului, precum nici porcilor ceaia ce în Cuvânt iaste strălucitoriu şi mărgărităros, ci de foc să va mistui, de carele şi arderile de tot, ádecă de Duhul, carele toate le cearcă şi le ştie, mărunţindu-se iale şi păzindu-se, nu prăpădindu-se pă apă, nici presărându-se, precum de Moisì capul viţelului carele s'au închipuit pentru Israil, spre înfruntarea asprimii. Să cuvine încă nici chipul mâncării să nu îl treacem. Pentru că nici Leagea nu l-au trecut, cu luare-aminte scriind povestirea în Scriptură.[1] Că vom mânca jărtva cu grabă, şi azimi cu picride împreună mâncând, şi mijloacele având încinse, şi cu încălţămintele încălţaţi fiind, şi ca nişte bătrâni toiage în mâini ţiind. Şi cu grabă ádecă, ca să nu pătimim ceaia ce s'au oprit de poruncă Lot acela să nu pătimească, să nu căutăm împrejuriu, nici să stăm în toată laturea: la munte să ne mântuim, să nu ne cuprindem de focul cel sodomiticesc şi strein, nici să ne închegăm în stâlp de sare din întoarcerea către ceale reale, pre care le face zăbovirea. Iar cu picride, pentru că viaţa cea dupre Dumnezeu iaste amară şi protivnică celor ce de curând încep, şi mai presus de dezmierdări. Că deşi bun iaste jugul cel nou, şi sarcina uşoară, precum auzi, dar aşa să zice pentru nădeajdea şi răsplătirea carea iaste mult mai cu îndestulare şi mai bogată decât reaoa-pătimire cea de aicea. Că în alt chip cine nu va zice că Evanghelia iaste mult mai grea şi mai ostenicioasă decât rânduialile Legii? Că Leagea opreaşte sfârşiturile păcatelor, iar noi ne vinuim şi pentru pricini mai ca pentru fapte. Să nu curveşti, zice Leagea: iar tu nici să pofteşti, aprinzând patima din căutătură cu iscodire şi cu osârdie. Să nu ucizi, zice aceaia: iar tu nici să loveşti împrotivă, ci şi pre tine să te dai la cel ce te bate. Cât sânt aceastea mai filosofeşti şi mai înalte decât acealea! Să nu juri strâmb, zice aceaia: iar tu să nu faci jurământ nicidecum, nici mic, nici mare, pentru că jurământul cel drept naşte pre cel strâmb.[2] Să nu uneşti casă cu casă, porunceaşte aceaia, şi ţarină cu ţarină, ca să te scoli asupra săracului[3]: iar tu să dai cu osârdie şi ceale ce cu dreptate s'au agonisit, şi să rămâi gol, pentru săraci, ca să râdici crucea uşoriu şi să te îmbogăţeşti cu ceale ce nu să văd.[4] Iar mijlocul la dobitoacele ceale necuvântătoare să fie slobod şi nelegat, că nici au cuvânt carele să stăpânească dezmierdările: încă nu zic că şi acealea ştiu hotar al mişcării céiĭ fireşti; iar tu să strângi cu brâu şi cu înfrânare pofta şi nechezirea, precum zice Dumnezeiasca Scriptură,[5] pre patima cea de

[1] Eş. 12: 3-11.
[2] Eş. 20: 13-17; Mt. 5: 21-48.
[3] Is. 5: 9.
[4] Mt. 19: 21.
[5] Ier. 5: 8.

ruşine defăimându-o, ca să mănânci Paştile curat, omorând mădulările ceale de pre pământ[1] şi urmând brâului lui Ioann aceluia, pusnicului zic şi mergătoriului-înainte şi marelui propoveduitoriu al adevărului.[2] Ştiu şi alt brâu, pre cel ostăşesc zic, şi bărbătesc, dupre carele unii să numesc „voinici bine încinşi" şi „câte cu un brâu încinşi ai Siriei" [3]; şi Dumnezeu, vorbind cu Iov, zice: Nu, ci *încinge ca un bărbat mijlocul tău*[4] şi dă răspuns bărbătesc; cu carea puteare şi Dumnezeescul Davíd să laudă că s'au încins dela Dumnezeu[5], şi pre însuş Dumnezeu îl aduce îmbrăcat cu puteare şi încins[6], ádecă asupra celor necredincioşi: afară de va voì cineva să zică că aşa[7] să însemnează mulțimea puterii, şi oarecum oprirea eiĭ[8], dupre carea însemnare şi cu lumina să îmbracă ca cu o haină. Că neoprirea şi slobozirea puterii lui cine va suferi? Caut ce împărtăşire are mijlocul cu adevărul? Şi ce înțeleage Sfântul Pavel zicând: *Stați, drept aceaia, încingându-vă mijlocul vostru cu adevărul*[9]? Nu cumva că privirea la ceale înalte strânge pre poftă şi nu o lasă să se răspândească aiurea? Că nu să poate ca cela ce să află cu dragoste cătră ceva să aibă aceaiaş puteare cătră cealelalte desfătări. Iar încălțămintele, cel ce voiaşte să se atingă de pământul cel sfânt şi de Dumnezeu umblat să le dezleage, precum şi Moisì acela pre munte,[10] ca să nu poarte nimic mort, nici despărțitoriu între Dumnezeu şi între oameni. Aseamenea şi deacă vreun ucenic să trimite la propoveduirea Evangheliei, cu înfrânare şi cu neavearea de ceale de prisosit să se sârguiască, carele trebue, lângă a fi fără de aramă şi fără de toiag, şi îmbrăcat numai cu o haină, să umble încă şi cu picioarele goale,[11] ca să se arate picioarele frumoase ale celor ce vestesc pace şi toată altă bunătate.[12] Iar cel ce fuge de Eghípet şi ceale ale

---

[1] Col. 3: 5.
[2] Mt. 3: 4.
[3] Iis. Navì 4: 13 şi 2 Împ. 22: 30. [Trimiterile la Scriptură nu se pot înțelege din nici una din traducerile româneşti ale Bibliei (cu excepția *Septuagintei*, Ed. Polirom, 2004, pp. 33 şi 427). În textul grecesc al Scripturii apar cuvintele εὔζωνοι (Iis. Navì 4: 13) şi μονόζωνος (2 Împ. 22: 30). De aici şi jocul de cuvinte al Sfântului Vasilie legat de cuvântul **brâu** (gr. ζώνην): Οἶδα καὶ ζώνην ἄλλην, τὴν στρατιωτικὴν λέγω καὶ ἀνδρικὴν, καθ' ἣν Εὔζωνοι Συρίας καὶ Μονόζωνοί τινες ὀνομάζονται: „Ştiu şi alt **brâu** (*zōnin*), pre cel ostăşesc zic, şi bărbătesc, dupre carele unii să numesc „bine încinşi cu **brâu**" (*Ev-zōnoi*), şi „câte cu un **brâu** încinşi (*Mono-zōnoi*) ai Siriei" – N. ed.]
[4] Iov 38: 3.
[5] Ps. 17: 33.
[6] Ps. 92: 1.
[7] Ádecă prin acel cuvânt ce zice că s'au încins cu puteare.
[8] Ádecă că nu o au întrebuințat toată asupra necredincioşilor.
[9] Ef. 6: 14.
[10] Eş. 3: 5.
[11] Mt. 10: 9-10.
[12] Is. 52: 7.

Eghípetului să se încalțe cu încălțemintele[1] şi pentru altă întărire şi pază,[2] dar şi pentru ceaia ce să priveaşte către scorpii şi către şărpi, pre carii şi mulți hrăneaşte Eghípetul, ca să nu să vatăme de cei ce pândesc călcâiul,[3] preste carii ni s'au poruncit să călcăm.[4] Iar pentru toiag şi pentru însemnarea lui aşa socotesc: pre unul îl ştiu răzâmătoriu,[5] iar pre altul păstoresc şi dăscălesc[6] şi carele întoarce pre oile ceale cuvântătoare.[7] Dar ție acum Leagea îți porunceaşte pentru toiagul cel ce razămă, ca să nu te clăteşti cu mintea când auzi sânge al lui Dumnezeu, şi patimă, şi moarte, să nu te răstorni cumva păgâneaşte, ca un ajutătoriu al lui Dumnezeu[8]; ci fără de ruşine şi fără de îndoială mănâncă trupul, bea sângele, de pofteşti viiața, nici către cuvintele ceale pentru trup fiind necredincios, nici dela ceale pentru patimă vătămându-te. Să stai sprijinit, întărit, întemeiat, întru nimic clătindu-te de cei protivnici, nici de cuvintele ceale cu înduplecare amăgindu-te.[9] Întru înălțimea ta să stai, în curțile Ierusalimului pune să stea picioarele,[10] pre piiatră le întăreaşte, ca să nu ți să clătească paşii tăi cei dupre Dumnezeu.[11] Ce zici? Aşa s'au părut cu cuviință aceastea, să eşi din Eghípet, din văpaia cea de hier, să laşi pre multa dumnezeire cea de acolò, şi să te aduci de Moisì şi de punerea de leage şi voevoziia, ádecă de povățuirea aceluia (în pământul făgăduinții)? Îți dau oarecarele sfat, deşi nu iaste al mieu, iar mai vârtos şi foarte al mieu, de vei socoti lucrul duhovniceaşte: Ia împrumut dela Eghipteani vase de aur şi de argint[12]: cu aceastea călătoreaşte, din ceale streine ia ceale trebuincioase la drumu, iar mai vârtos din ceale ale tale. După datorie ți să cuvine ție plată pentru slujba şi cărămidăriia: meşteşugeaşte ceva şi tu la cearearea datoriei, bine ia dela dânşii. Fie aşa, te-ai trudit aicea, luptându-te cu lutul, ádecă cu trupul acesta cel ostenicios şi întinat, şi zidind cetăți streine şi slabe,[13] a cărora pomenirea piiare cu sunet.[14] Ce dar? Deşert eşi şi fără de plată? Ce dar? Vei lăsa Eghipteanilor şi puterilor celor protivnice ceale ce rău au dobândit şi mai rău le vor cheltui? Nu sânt acealea ale acelora, aceia le-au luat

---

[1] Eş. 12: 11.
[2] Ádecă a mărăcinilor.
[3] Fac. 3: 15.
[4] Lc. 10: 19.
[5] Ádecă pre puteare de răzămat.
[6] Ádecă al păstorilor şi dascalilor.
[7] Iez. 34: 4.
[8] Să nu te răstorni, zice, dela socoteala cea dreaptă, ca sau la Dumnezeirea cea fără de patimă să lipeşti patimile, sau aceştiia ajutându-i, să socoteşti om gol pre cel ce pătimeaşte.
[9] 1 Cor. 2: 4.
[10] Ps. 121: 2.
[11] Ps. 16: 5.
[12] Eş. 11: 2.
[13] Eş. 1: 11.
[14] Ps. 9: 7. Le piiare pomenirea cu sunet, ádecă împreună cu veastea ce sânt vestite. Sau: nu întru ascuns le va fi peirea, ci cu sunet, ádecă va fi vestită şi auzită pretutindenea.

jafuri, le-au hrăpit, sânt ale celui ce zice: *Al mieu iaste argintul, şi al mieu iaste aurul,*[1] *şi îl voiŭ da pre el căruia voesc.*[2] Eri era al acelora, că aşa să lăsase, să fie al acelora după părăsire; astăzi ție îl aduce şi îl dă Stăpânul, ca să-l întrebuințezi bine şi spre mântuire. Să ne dobândim noao priiateni din mamona nedreptății, ca, când vom lipsi,[3] să le luăm în vreamea judecății. De eşti vreo Rahil sau Lia,[4] ádecă suflet patriarhicesc şi mare minunat, fură şi idolii,[5] nu ca să-i păstrezi, ci ca să-i prăpădeşti; iar de eşti Israiltean înțelept, adu-i la pământul făgăduinții.[6] Şi gonitoriul mâhnească-să pentru aceştea[7] şi cunoască, după ce s'au amăgit, că în zadar muncea şi robiia pre cei mai buni. Deacă aşa vei face, şi aşa vei lăsa Eghípetul, ştiu bine că cu stâlp de foc şi de nor te vei povățui noaptea şi zioa.[8] Pustiia să va dumesnicì,[9] marea să va despărți de tine,[10] Faraò să va îneca,[11] pâine va ploa,[12] piiatra va izvorî,[13] Amalic să va birui, nu numai de arme, ci şi de mâini războinice ale drepților, care însemnează rugăciune împreună şi semnul de biruință cel nebiruit al crucii,[14] râul să va opri de curgere,[15] soarele va sta, luna să va opri,[16] zidurile să vor surpa şi fără de meşteşugiri,[17] viespi vor mearge înainte, făcând cale lui Israil şi pre cei de alt neam oprindu-i,[18] şi pre cealelalte, câte după acestea şi împreună cu acestea să povestesc, ca să nu lungesc cuvântul, dela Dumnezeu ți să va da. Acest fealiu de praznic prăznueşti astăzi; cu acest fealiu de ospățu de naştere şi de ospătare te ospetezi, al celui ce pentru tine şi s'au născut,[19] şi au pătimit.[20] Acest fealiu îți iaste ție taina Paştelui. Pre aceastea Leagea le-au închipuit,[21] pre aceastea Hristos le-au săvârşit,[22] stricătorul slovii, săvârşitoriul Duhului, carele cu ceale ce

---

[1] Aggheu 2: 9.
[2] Dan. 4: 14.
[3] Lc. 16: 9.
[4] Fac. 29: 30.
[5] Fac. 31: 19.
[6] Fac. 35: 4.
[7] Fac. 31: 22-23.
[8] Eş. 13: 21-22.
[9] Eş. 15: 22.
[10] Eş. 14: 16.
[11] Eş. 14: 28.
[12] Eş. 16: 4.
[13] Eş. 17: 6.
[14] Eş. 17: 8-14.
[15] Iis. Navì 3: 16-17.
[16] Iis. Navì 10: 12-13.
[17] Iis. Navì 6: 20.
[18] Iis. Navì 24: 12; A 2-a Leage 7: 20; Eş. 23: 28.
[19] Mt. 2: 1.
[20] 1 Pt. 2: 21.
[21] Eş. 12: 5.
[22] Io. 17: 4.

au pătimit ne învață că trebue şi noi să pătimim, cu ceale ce s'au slăvit ne dăruiaşte şi noao ca să ne slăvim împreună.[1] Deci iaste a cerca lucru şi dogmă, carea de cei mulți să treace cu vedearea, iar de mine foarte să cercetează. Căci cui şi pentru ce s'au vărsat sângele cel pentru noi, acela zic, cel mare şi vestit al lui Dumnezeu carele iaste şi Arhiereu,[2] şi jertvă[3]? Pentru că noi ne stăpâneam de cel viclean, carii eram vânduți supt păcat,[4] şi ne împărtăşeam de dulceața răotății. Şi deacă prețul cel de izbăvire[5] nu iaste al altuia cuiva, făr ă numai al celui ce stăpâneaşte, caut cui s'au adus acesta şi pentru carea pricină? Deacă vicleanului – o, ce ocară, deacă nu numai dela Dumnezeu, ci şi pre însuş Dumnezeu îl ia tâlhariul preț de izbăvire şi plată atâta de minunată pentru tiraniia lui, pentru care şi pre noi a ne cruța cu dreptate era![6] Iar deacă Tatălui – întâi, cum s'au făcut aceasta? Căci nu ne stăpâneam de el. Iar a doao, carele iaste cuvântul ca sângele celui Unuia-născut să veselească pre Tatăl, carele nici pre Isaac nu l-au priimit, ce să aducea de tatăl său, ci au schimbat jertva, dând berbece în locul jertvii céiĭ cuvântătoare?[7] Făr ă numai iaste arătat că priimeaşte Tatăl nu cerând, nici având trebuință, ci pentru iconomia, şi pentru că trebuia ca prin omenirea cea luată de Dumnezeu să se sfințească omul.[8] Ca el să ne izbăvească pre noi, stăpânind pre tiranul cu sila, şi la dânsul să ne întoarcă prin Fiiul carele au mijlocit, şi spre cinstea Tatălui acest lucru au iconomisit, la carele să veade[9] că toate le lasă şi le scrie. Şi deci ceale ale lui Hristos întru acest fealiu sânt, şi ceale mai multe cu tăceare să se cinstească. Iar şarpele cel de aramă să spânzură împrotiva şărpilor celor ce muşca,[10] dar nu ca un chip al lui Hristos celui ce au pătimit pentru noi, ci ca un împrotivă-chip[11]. Şi mântuiaşte pre cei ce căuta la dânsul, nu crezându-să cum că iaste viu, ci cum că s'au omorât, şi împreună omoară pre puterile ceale de supt dânsul, şi s'au prăpădit precum era cu cuviință. Şi de vreame ce au murit vicleanul, carea iaste cântarea de îngropare cea

---

[1] Rom. 8: 17.
[2] Evr. 5: 5-6.
[3] Ef. 5: 2.
[4] Rom. 7: 14.
[5] Mt. 20: 28.
[6] Pentru care diavol ádecă trebuia să ne fi cruțat Dumnezeu şi pre noi, şi nici sânge de om să nu dea.
[7] Fac. 22: 12-13.
[8] Evr. 13: 12.
[9] În Evanghelie.
[10] Num. 21: 9 şi Io. 3: 14.
[11] Şarpele pre carele l-au spânzurat Moisì era spre chip al lui Hristos, dar Theologul Grigorie nu îl voiaşte chip, că nu iaste cu cuviință pre vicleanul a-l zice chip al celui bun, ci împrotivă-chip. Pentru că şarpele dintru început au prăpădit pre om, iar Hristos mai pre urmă l-au mântuit; acela l-au înşelat, acesta l-au povățuit. Acolò era şarpe, dar nu adevărat, iar Hristos era adevărat.

cuviincioasă lui dela noi? *Unde îți iaste iadule biruința*?[1] De cruce te-ai rănit, de cel făcătoriu de viață te-ai omorât, ai rămas fără de suflare, mort, nemişcat, nelucrătoriu, măcar de şi păzeşti închipuirea de şarpe, întru înălțime vădindu-te. Şi să ne împărtăşim din Paşti, acum încă cu închipuire, deşi mai luminat decât cel vechiu. Că Paştile Legii, îndrăznesc şi zic, au fost închipuire mai umbroasă a închipuirii.[2] Iar puțin mai pre urmă să ne împărtăşim mai desăvârşit şi mai curat, când pre acesta Cuvântul îl va bea nou împreună cu noi întru împărățiia Tatălui[3], descoperind şi învățând ceale ce acum măsurat[4] au arătat. Pentru că totdeauna nou iaste lucru[l] cela ce acum să cunoaşte şi să înțeleage. Dar carea iaste băutura şi împărtăşirea? A noastră iaste a ne învăța şi a înțeleage, iar aceluia (ádecă a lui Hristos), a învăța şi a da ucenicilor săi cuvântul şi cunoştința. Că învățătura iaste hrană nu numai acelora ce să învață şi să hrănesc, ci şi acelui ce hrăneaşte. Ci veniți şi noi să ne împărtăşim de leage,[5] precum porunceaşte Evanghelia, iar nu dupre slovă ca Iudeii; desăvârşit,[6] iar nu cu nesăvârşire,[7] veacĭnic, iar nu vremealnic[8]. Să facem cap nu pre Ierusalimul cel de jos, ci pre Mitropolia cea de sus;[9] nu pre ceaia ce acum să calcă de oşti,[10] ci pre ceaia ce să slăveaşte de îngeri. Să jertvim nu viței tineri, nici miei carii au coarne şi unghii,[11] la care aceastea iaste multă mortăciunea şi nesimțirea, ci să jertvim lui Dumnezeu jertvă de laudă,[12] pre jărtvenicul cel de sus, împreună cu ceata cea de sus. Să treacem prin catapeteasma cea dintâi, să ne apropiem de cea de-a doao, să întrăm în Sfintele Sfintelor.[13] Să zic cea mai mare? Pre noi înşine să ne jertvim lui Dumnezeu, iar mai vârtos să ne jertvim în toate zilile şi în toate mişcările, toate pentru Cuvântul[14] să le priimim, cu patimile[15] să urmăm patimii, cu sângele să cinstim sângele, pre cruce să ne suim cu osârdie. Dulci sânt piroanele, măcar de şi pricinuesc usturime,[16] că a pătimi împreună cu Hristos şi pentru

---

[1] Os. 13: 14 şi 1 Cor. 15: 55.
[2] Trei Paşti arată Bogoslovul, pre cel Iudaicesc, pre cel al nostru, şi pre cel ce va să fie. Şi zice că cel Iudaicesc au fost închipuire a celui al nostru, iar cel al nostru iaste închipuire a celui ce va să fie. Şi pentru aceaia cel Iudaicesc iaste închipuire a închipuirii.
[3] Mt. 26: 29.
[4] Ádecă umbros.
[5] Ádecă de cuvântul cel ce legiuiaşte Paştile.
[6] Ádecă adevărat.
[7] Ádecă cu închipuire.
[8] Ádecă totdeauna, iar nu câteodată.
[9] Evr. 12: 22.
[10] Lc. 21: 24.
[11] Ps. 68: 32.
[12] Ps. 106: 22.
[13] Evr. 9: 6-7.
[14] Ádecă pentru Hristos, sau pentru dogma credinții.
[15] Ádecă cu patimile noastre să urmăm patimii lui Hristos. Iar patimi ale noastre sânt ostenelile ceale de voe, şi altele ca aceastea.
[16] La simțire ádecă.

Hristos iaste mai plăcut decât desfătarea cu alții. De eşti Simon Kirineu, râdică crucea şi urmează. De te vei răstigni împreună ca un tâlhariu, ca un mulțămitoriu cunoaşte pre Dumnezeu; deacă şi acela cu cei fără-de-leage s'au socotit, pentru tine şi pentru păcatul tău, tu fă-te drept următoriu legii pentru acela. Închină-te celui ce pentru tine s'au spânzurat, şi spânzurându-te,[1] dobândeaşte ceva şi dela răotate[2]; cumpără cu moartea pre mântuire; întră în Raiŭ împreună cu Iisus, ca să cunoşti acealea din care ai căzut. Frumuseațile ceale de acolò priveşti-le; pre cârtitoriul lasă-l să moară afară împreună cu hula. De eşti Iosif cel din Arimathea, ceare trupul dela cel ce îl răstigneaşte[3]: a ta facă-să curățirea lumii. De eşti Nicódim, cel în vreamea nopții temătoriu de Dumnezeu, cu miruri pre el îl îngroapă. Deacă eşti Mariia oarecarea, deacă altă Maria, deacă Salómi, deacă Ioanna, sloboade lacrămi de dimineață, vezi întâi piiatra răsturnată, poate încă şi pre îngeri, şi pre însuş Iisus. Grăiaşte ceva; ascultă glas; de vei auzi: *Nu te atinge de mine!*, departe stăi, cucerniceaşte-te de Cuvânt, dar nu te mâhni. Că ştie pre aceia cărora să va arăta întâi. Înnoiaşte înviiarea[4]; ajută Evii céiĭ ce au căzut întâi, cu a te închina întâi lui Hristos şi a-l arăta ucenicilor. Fă-te Petru sau Ioann; la mormânt grăbeaşte-te, cu întreacere alergând, împreună alergând, întreacerea cea bună întrecându-te. Şi de vei rămânea înapoi cu grăbniciia, biruiaşte cu osârdiia, nu plecându-te în mormânt, ci înlăuntru întrând. De vei rămânea afară ca Thomà din ceata ucenicilor ce sânt adunați, la carii Hristos să arată, când îl vei vedea, nu fii necredincios; şi de te îndoeşti, creade celor ce spun; iar deacă nici acestora, încredințază-te din seamnele cuelor. De să va pogorî în iad, pogoară-te împreună. Cunoaşte şi tainele ceale de acolò ale lui Hristos: Carea iaste iconomiia pogorârii céiĭ îndoite,[5] carele iaste cuvântul? De obşte pre toți îi mântuiaşte arătându-să, sau şi acolò pre cei ce cred?[6] De să va sui la ceriuri, sue-te împreună; fii împreună cu îngerii cei ce îl petrec, sau cu cei ce îl priimesc. Porunceaşte porților să se râdice şi să se mai înalțe, ca să priimească pre Hristos carele s'au făcut din patimă mai înalt.[7] Răspunde, celor ce nu să pricep pentru trup şi pentru seamnele Patimii, cu care, nepogorându-să el, să sue, şi pentru aceasta întreabă ei: *Cine iaste acesta, Împăratul Slaviĭ*?, că: *Domnul cel*

---

[1] Ádecă pedepsindu-te.
[2] Din reaoa pătimire sau dela păcat.
[3] Ádecă dela cel ce huleaşte, sau dela cel ce cu nevreadnicie să împărtăşaşte.
[4] Ádecă prăznuiaşte.
[5] Doao pogorâri s'au pogorât Domnul, una din ceriu pre pământ, şi alta de pre pământ la iad.
[6] Pogorându-să Hristos în iad, nu pre toți, zice, i-au mântuit, ci numai pre cei ce au crezut. Iar [de] Gură de Aur să întăreaşte că pre nimenea Hristos în iad nu au mântuit, carele nu au fost vreadnic de mântuire când au murit. Şi poate cei ce au crezut atuncea s'au socotit vreadnici de mântuire.
[7] Aicea tâlcuiaşte cuvântul Apostolului, carele zice către Filippiseani, că *s'au smerit pre sine, făcându-să ascultătoriu până la moarte, iar moartea crucii. Pentru aceasta şi Dumnezeu l-au preaînălțat pre dânsul.*

tare şi puternic, precum întru toate care pururea au făcut şi face, aşa şi în războiul cel de acum şi [în] semnul de biruinţă care au râdicat asupra diavolului, pentru omenirea: şi dă la întrebarea cea îndoită îndoit răspunsul. Şi de să vor minuna zicând, dupre alcătuirea de cuvinte a lui Isaia: *Cine iaste acesta carele au venit din Edom*, ádecă din ceale pământeşti?; sau: Cum sânt roşii hainele celui fără de sânge şi fără de trup, ca ale unuia ce au întrat în teasc şi au călcat teasc plin de vin?[1], pune înainte frumuseaţa îmbrăcămintii trupului celui ce au pătimit, şi s'au împodobit cu Patima,[2] şi s'au strălucit cu Dumnezeirea, decât carea nimic nu iaste mai poftit, nici mai frumos. Cătră aceastea, ce ne zic noao năpăstuitorii, luătorii de seamă cei amari ai Dumnezeirii, prihănitorii lucrurilor celor lăudate, cei întunecaţi cătră lumină, cei neînvăţaţi cătră înţelepciune, pentru carii Hristos în zadar au murit, zidirile ceale nemulţămitoare, născocirile vicleanului? Cu aceasta vinueşti pre Dumnezeu, ádecă cu facerea de bine? Pentru aceasta iaste mic, pentru că pentru tine s'au arătat smerit? Pentru că la oaia ceaia ce să rătăciia, Păstoriul cel Bun, carele îş pune sufletul pentru oi[3] au venit, pre dealuri şi pre munţi pre care jărtveai, şi rătăcindu-să ea, o au aflat, şi aflându-o, pre umere o au luat[4], pre care şi lemnul (ádecă Crucea), şi luându-o, o au întors la viaţa cea de sus, şi suindu-o, împreună cu ceale ce sta o au numărat? Pentru că au aprins făclie, pre trupul său, şi au măturat casa, curăţind lumea de păcat, şi drahma o au căutat, pre chipul ádecă cel împărătesc carele era îngropat în patimi, şi chiamă pre puterile îngereşti, priiatenile sale, pentru aflarea drahmii, şi le face părtaşe veseliei[5], pre care le-au fost făcut şi tainice ale iconomiei[6]? Pentru că lumina cea preastrălucitoare urmează făcliei céiĭ mergătoare-înainte,[7] şi glasului Cuvântul,[8] şi aducătoriului de mireasă Mirile,[9] celui ce găteaşte Domnului norod ales şi îl curăţeaşte mai nainte prin apă cătră Duh? Cu aceastea vinueşti pre Dumnezeu? Pentru aceastea îl socoteşti mai de jos, pentru că să încinge cu fotă, şi spală picioarele ucenicilor,[10] şi arată cale preabună a înălţării, pre smerenie? Pentru că să smereaşte pentru sufletul cel ce s'au gârbovit la pământ, ca să şi înalţe împreună pre cel plecat în jos pentru păcat?[11] Dar aceaia cum de nu o prihăneşti? Că şi mănâncă împreună cu Vameş, şi la Va-

---

[1] Is. 63: 1 şi urm.

[2] Îmbrăcăminte iaste omenirea; iar ruşaţa, căci s'au văpsit trupul Stăpânului cu sângele ce au curs din coasta lui şi s'au împodobit cu Patima.

[3] Io. 10: 11.

[4] Lc. 15: 4-5.

[5] Lc. 15: 8-9.

[6] Ádecă slujitoare întrupării.

[7] Io. 5: 35.

[8] Mt. 3: 3.

[9] Io. 3: 29.

[10] Io. 13: 5.

[11] Lc. 13: 11.

meşi, şi face ucenici ai săi pre Vameşi,[1] ca şi el să dobândească ceva? Care iaste dobânda aceasta? Pre mântuirea păcătoşilor; fără numai de va vinui cineva şi pre doftorul că să gârboveaşte plecându-să la patimi şi sufere putori ca să le dea celor ce pătimesc sănătatea, şi pre cel ce să pogoară în groapă, pentru iubirea de oameni, ca să scape, dupre porunca Legii, pre dobitocul cel căzut într'însa.[2] S'au trimis cu adevărat[3], dar ca cel ce era om (că era îndoit), de vreame ce şi s'au ostenit, şi au flămânzit,[4] şi au însetat[5], şi s'au înfiorat,[6] şi au lăcrămat,[7] dupre leagea firii. Iar deacă şi ca cel ce era Dumnezeu, ce iaste aceasta? Pre buna-voință a Tatălui socoteşte-o că iaste trimitere, la carele aduce pre ceale ale sale, şi ca un început al său mai presus de vreame cinstindu-l, şi ca să nu să pară că iaste protivnic lui Dumnezeu (ádecă Tatălui). Că să zice cum că şi s'au dat (de Tatăl ádecă spre moarte),[8] dar iaste scris cum că şi el pre sine s'au dat (de voe)[9], şi cum că s'au sculat de Tatăl şi s'au înălțat[10]; dar iarăş, cum că şi el pre sine s'au înviiat, şi el s'au suit: acealea sânt arătătoare ale bunii-voințe a Tatălui, aceastea ale stăpânirii lui. Iar tu pre acealea care au puteare de micşorare le zici, iar pre acealea care au puteare de înălțare pre alăturea le treaci? Şi cum că au pătimit socoteşti, iar cum că de voe nu adaogi? Precum pătimeaşte şi acum Cuvântul! De unii[11] ca un Dumnezeu să cinsteaşte şi să împreună,[12] iar de alții[13] ca un trup să necinsteaşte şi să desparte.[14] Pre carii să se mânie mai mult? Iar mai bine să zic, cărora să dea ertare, celor ce împreună rău,[15] sau celor ce tae?[16] Că trebuia şi aceia să despartă, şi aceştea să împreune; unii ádecă cu numărul, iar alții cu Dumnezeirea. Te poticneşti de trup?[17] Aceasta au pătimit şi Iudeii. Sau şi Samarinean îl numeşti?[18] Şi cea după urmă o voiŭ tăcea. Nu crezi Dumnezeirea? Aceasta nici demonii nu au pătimit – o, şi decât demonii tu mai necredinciosule, şi decât Iudeii mai nemulțămitoriule! Aceia pre numirea Fiiului o au socotit glas însemnătoriu de a fi el de o cinste cu Tatăl; aceştea, pre cel

---

[1] Mt. 9: 11; Lc. 5: 27-30.
[2] A 2-a Leage 22: 4.
[3] Io. 4: 34.
[4] Mt. 4: 2.
[5] Io. 4: 6-7.
[6] Lc. 22: 44.
[7] Io. 11: 35.
[8] Mt. 17: 22.
[9] Gal. 2: 20.
[10] Fap. 3: 15; 5: 30-31.
[11] Ádecă de Savellieni.
[12] Că ei zicea un ipostas cu trei nume întru o Dumnezeire.
[13] Ádecă de Arieni.
[14] Că în zidire pogorând pre Fiiul, îl despărțea de Dumnezeirea Tatălui.
[15] Pre Sfânta Treime ádecă, întru o față cu trei nume.
[16] Pre Fiiul ádecă, de ființa Tatălui.
[17] Io. 8: 13.
[18] Io. 8: 48.

ce îi goniia, Dumnezeu a fi l-au cunoscut, că să încredința din ceale ce pătimiia. Iar tu nici pre a fi el întocma cu Tatăl nu priimeşti, nici pre Dumnezeirea lui nu o mărturiseşti. Mai bine ț'ar fi fost ție să te tai împrejur şi să te îndrăceşti (ca să zic ceva şi de râs), decât întru netăiarea-împrejur şi întru sănătate fiind, să boleşti rău, şi cu nedumnezeirea. Ci războiul cel către aceia sau să înceteaze, deacă vor voì măcar târziu să se înțelepțească, sau să se urnească în altă vreame, deacă nu vor voì, ci să vor afla cum să află. Cu adevărat nimic nu ne vom teame, luptându-ne pentru Treime cu putearea Treimii. Iar acum de nevoe ne iaste noao să încheem cuvântul aşa: Ne-am zidit ca să luăm faceri de bine; am luat faceri de bine pentru că ne-am făcut. Raiul ni s'au încredințat ca să ne desfătăm. Poruncă am luat, ca păzându-o pre aceasta să sporim, nu neştiind Dumnezeu ceaia ce era să fie,[1] ci legiuind stăpânirea de sine. Ne-am amăgit, pentru că neam zavistuit; am căzut,[2] pentru că am călcat porunca; am postit acum, pentru că nu am postit atuncea când ne-am biruit de pomul cunoştinții. Pentru că porunca[3] iaste veache şi dintru o vreame cu noi, fiind ea oarecarea învățătură a sufletului şi înfrânare a desfătării; carele post cu cuviință ni s'au poruncit, ca lucru cela ce, nepăzind porunca, l-am pierdut,[4] pre acesta, păzind porunca, să-l dobândim. Am avut trebuință de Dumnezeu, carele să se întrupeaze şi să moară, ca să viem; am murit împreună, ca să ne curățim; am înviiat împreună, pentru că am murit împreună; ne-am proslăvit împreună, pentru că am înviiat împreună. Multe sânt cu adevărat minunile vremii aceiia: Dumnezeu s'au răstignit, soarele s'au întunecat, şi iarăş au strălucit (că trebuia împreună cu Ziditoriul să pătimească şi zidirile); catapeteasma s'au rupt, sânge şi apă din coastă au curs: sânge ádecă ca să arate că iaste om, iar apă, ca să arate că iaste mai presus de om; pământul s'au cutremurat, piiatre pentru piiatra[5] s'au despicat, morți s'au sculat, spre încredințarea înviiarii céiĭ de apoi şi de obşte; sânt încă şi semnele ceale ce s'au făcut la mormânt, ceale după mormânt – pre care cine le va lăuda dupre vrednicie? Dar nici una nu iaste ca minunea mântuirii meale. Puține picături de sânge toată lumea o înnoiaşte, şi să fac ca chiagul la lapte la toți oamenii, întru una pre noi legându-ne şi adunându-ne. Ci o, Paştile ceale mari şi sfinte, şi a toată lumea curățitoare! (Că cu tine ca cum ai fi însuflețit voiŭ vorbi.) O, Cuvântule al lui Dumnezeu, şi lumină, şi viiață, şi înțelepciune, şi puteare! (Că mă bucur de toate numirile tale.) O, a minții céiĭ mari naştere şi pornire şi peceate![6] O, Cuvântule ce te înțelegi, şi omule ce te vezi, carele toate le porți, legându-le şi strângându-le cu porunca puterii tale! Acum o, să aibi cuvântul

[1] Că nu o vom păzi ádecă.
[2] Ádecă din Raiŭ.
[3] Ádecă a postului.
[4] Ádecă Raiul, către carele ne iaste întoarcerea prin post.
[5] Ádecă pentru Hristos.
[6] Ádecă: O, Cuvântule, cela ce te-ai născut şi te-ai pornit, ai eşit din Tatăl, şi eşti peceate a lui, ca cela ce îl arăți pre el întru tine, precum peceatea cea de ceară pre peceatea cea de metal.

acesta nu pârgă, ci împlinire,[1] poate a rodirii noastre. Să aibi, zic, pre acestaş şi mulţămitoriu, şi rugătoriu, ca să nu pătimim noi nici un rău, afară de lucrurile ceale de nevoe şi sfinte cu care împreună am vieţuit. Şi o, de ai face să stea tirania trupului cea asupra noastră (carea vezi, Doamne, câtă iaste, şi cum mă împilează), sau mai bine să zic, hotărârea ta, deacă ne vom curăţi de către tine.[2] Iar de vom săvârşi viiaţa precum poftim, şi vom fi priimiţi în corturile ceale cereşti, poate vom jertvi ţie şi acolò daruri priimite pre jertvenicul tău cel sfânt, o, Părinte şi Cuvântule şi Duhule Sfinte, că ţie să cuvine toată slava, cinstea şi stăpânirea în veaci, Amin.

[1] Săvârşire, daru mai după urmă.

[2] Mulţămitoriu pentru facerile de bine ceale către mine, şi rugătoriu, ca să nu pătimesc vreun rău afară de pricinile ceale bisericeşti, şi să faci să stea tirania trupului, ádecă durearea picioarelor. Sau hotărârea lui Dumnezeu, dela carea şi boala s’au hotărât spre curăţire.

C U V Â N T

La Duminica cea noao, şi la primăvară, şi la mucenicul Mamant

Înnoirile a să cinstì iaste leage veache şi cu bună orânduială întocmită, iar mai bine să zic, lucrurile ceale noao a să cinstì prin înnoiri. Şi aceasta să face nu o dată, ci şi de multe ori, când fiiaştecarea întoarcere a anului aduce pre aceaiaş zi[1], ca să nu să prăpădească din pricina vremii lucrurile ceale bune şi să piiară, întunecându-se în adâncurile uitării. Şi să înnoesc cătră Dumnezeu ostroave, precum cetim la Isaiia[2], oricare ostroave pre aceastea trebue să le înțeleagem: iar precum eu socotesc, Bisearicile ceale ce acum din păgâni s'au alcătuit, şi din necredința cea sărată s'au ivit, şi stare au luat întru Dumnezeu temeinică. Iar la alt proroc să înnoiaşte zid de aramă,[3] şi socotesc că să înțeleage sufletul cel tare şi în chipul aurului, şi de curând înfipt în buna credință. Încă şi ca să cântăm Domnului cântare noao ni să porunceaşte[4] – sau cei ce în Vavilon şi în turburarea cea rea ne-am târât de păcat, apoi în Ierusalim ne-am întors, şi acolò nu am putut să cântăm cântarea cea Dumnezeiască ca în pământ strein, iar aicea noao cântare şi petreacere am făcut; sau cei ce am rămas în fapta bună (ca în patrie), şi am sporit, şi parte a eiĭ am isprăvit, iar parte isprăvim cu ajutoriul sfântului şi înnoitoriului Duh. Să înnoiaşte încă şi cortul mărturiii,[5] şi foarte cu scumpe cheltuiale, pre carele Dumnezeu l-au arătat, şi Veseleil l-au săvârşit, şi Moisì l-au înfipt. Să înnoiaşte încă şi împărățiia lui Davíd, şi nu o dată, ci întâi când s'au uns,[6] şi a doao când s'au vestit împărat.[7] *S'au făcut* încă *înnoirile şi în Ierusalim, şi era iarnă*[8] a necredinții, şi Iisus era de față, Dumnezeu şi biseарica, Dumnezeu veacĭnic, Bisearică noao, carele întru aceaiaş zi să strică,[9] şi a treia zi înviiază, şi petreace în veaci[10], ca eu să mă mântuesc, şi din cădearea cea veache să mă întorc, şi să mă fac zidire noao, prin acest fealiu de iubire de oameni înnoindu-mă. Ceare încă şi Dumnezeescul Davíd ca să se zidească întru dânsul inimă curată şi să să înnoiască întru ceale dinlăuntru duh drept[11]: nu ca cela ce nu avea (că cine ar fi putut să aibă, deacă nu Davíd, cel atâta de mare?), ci ca cela ce cunoştea lucru nou, pre acela ce acum pururea să adaogă. Şi ce

---

[1] Întru carea s'au făcut lucrul ádecă.
[2] Is. 41: 1.
[3] Ier. 1: 18 şi Is. 16: 11.
[4] Ps. 95: 1; 149: 1.
[5] Num. 7: 1.
[6] 1 Împ. 16: 13.
[7] 2 Împ. 2: 4.
[8] Io. 10: 22.
[9] S'au stricat ádecă întru aceaiaş zi întru carea au şi pătimit.
[10] Io. 3: 13.
[11] Ps. 50: 12.

trebuință iaste de a pomeni de mai multe înnoiri, fiind cu putință să arăt înnoirile ceale de față şi care astăzi prăznuim, apropiindu-ne, după moarte, de viiață?[1] Înnoiri, înnoiri iaste praznicul acesta, fraților. Că zică-se de multe ori cuvântul acesta de bucurie. Şi care sânt aceastea? Cei ce le ştiți, arătați-le; iar cei ce nu le ştiți, cu auzul înnoiți-vă.[2] Lumină era Dumnezeu, neapropiiată şi necurmată[3], nici început având, nici sfârşit, nici măsurându-să, pururea-strălucitoare, întreit-strălucitoare, de puțini privindu-să câtă iaste, şi socotesc că nici de puțini.[4] Iar a doao lumini şi raze ale Luminii céiĭ dintâi sânt puterile ceale dinprejurul lui şi duhurile ceale slujitoare. Iar lumina aceasta dela noi nu numai s'au început mai pre urmă, ci şi de noapte să tae, şi noaptea în întocmai părți o tae, vederii fiind încredințată (ádecă dăruită), şi prin aer vărsată, şi luând ceaia ce dă. Căci şi a vedea dă vederii, şi mai întâi decât cealelalte să veade de vedeare, şi vărsându-să împrejurul lucrurilor celor ce să văd, le dăruiaşte îndrăzneală.[5] Că voind Dumnezeu să urzească lumea aceasta carea iaste alcătuită din lucruri văzute şi nevăzute, pre propoveduitoriul zic, cel mare şi minunat al mărimii lui, celor pururea-vecuitori el le iaste lumină, şi nu mai iaste alta. (Că ce trebuință le era de a doao lumină celor ce au pre cea preamare?) Iar celor de jos şi dinprejurul nostru[6] mai întâi de cealelalte le străluceaşte pre putearea luminii aceştiia. Pentru că cu cuviință era luminii céiĭ mari să înceapă zidirea celor materialnice dela lumină, prin carea strică întunerecul şi nepodoaba şi nerânduiala carea mai nainte stăpânea pre toate. Şi pre această lumină nu organicească[7] dintru început o au arătat, nici întru soare,[8] precum iaste socoteala mea, ci fără de trup şi fără de soare[9]; şi pre urmă s'au dat şi soarelui, ca să lumineaze toată lumea. Că, după ce celoralalte lucruri le-au adus întru a fi mai întâi pre materie şi apoi leau făcut chipul mai pre urmă, fieştecăruia lucru rânduială şi formă şi mărime împrejur puindu-i, ca să lucreaze minune oar[e]şcarea mai mare, aicea, mai întâi decât pre materie, pre chip l-au adus întru a fi (căci chip al soarelui lumina iaste), şi după aceasta pre materie o aduce pre urmă, zidind şi lucrând pre ochiul zilii, ádecă pre soarele acesta. Întru acest chip (după facerea luminii ádecă) un

---

[1] Că Hristos murind, au înviiat, ca noi să murim păcatului şi întru înnoirea vieții să umblăm.
[2] Înnoire a auzului iaste când aude ceale ce mai nainte nu le-au auzit.
[3] *Adiádohon* iaste cuvântul cel ellinesc carele însemnează „fără de diadóhie": ádecă nu iaste ca lumina soarelui, carea să curmează şi să priimeaşte de noapte.
[4] După ce au zis că lumina aceaia de puțini să priveaşte câtă iaste, apoi, prihănindu-şi cuvântul ca un neadevărat şi îndreptându-l, zice că nici de puțini. Şi aşa au arătat neînțeleagere a luminii aceiia.
[5] Ádecă arătare.
[6] Ádecă omeneşti.
[7] Ádecă nu ca întru un organ şi vas scrisă-împrejur şi închisă, precum acum să veade cuprinsă în țircălamul soarelui, ci era fără de trup şi fără de discul soarelui. Apoi o au dat şi o au pus pre ea în soare.
[8] Ádecă în discul soarelui.
[9] Fără de discul soarelui.

ceva întâi între zile să numără, şi al doilea, şi al treilea, şi ceale deaciia înainte, până la a şeaptea şi cea de încetare zi a lucrurilor, prin care zile să împărțesc ceale ce să făcea[1], prin socoteale negrăite la rânduială puindu-se, şi nu deodată toate dându-se la iveală de Cuvântul cel întru toate putearnic, şi a căruia numai gândirea sau graiul lucru iaste pus de față înaintea lui. Iar deacă omul mai pre urmă de toate s'au arătat, şi mai ales cu mâna lui Dumnezeu şi cu chipul fiind cinstit, nici o mirare nu iaste. Că să cădea ca unui împărat mai întâi să i să aducă întru a fi împărăteştile palaturi, şi aşa să se aducă înlăuntru împăratul, de toate atuncea încungiurat fiind. Deci de am fi rămas ceaia ce eram, şi porunca o am fi păzit, ne-am fi făcut ceaia ce nu eram, după ce ne-am fi apropiiat de pomul vieții după pomul cunoştinții. Şi ce ne-am fi făcut? Ne-am fi făcut nemuritori, şi de Dumnezeu ne-am fi apropiiat. Căci, fiindcă prin zavistiia vicleanului moartea în lume au întrat şi au tras jos, amăgind prin înşălăciune pre om, pentru aceasta cu a noastră patimă pătimeaşte Dumnezeu, făcându-să om, şi sărăceaşte cu aceaia, ádecă că s'au închiegat trup, ca noi cu sărăciia aceluia să ne îmbogățim. Dintru această pricină moartea, şi îngroparea, şi înviiarea; dintru această pricină zidirea cea noao, şi praznecul cel după praznic, şi iarăşi eu sânt prăznuitoriu, înnoind pre a mea mântuire. Ce dar, zice, au nu duminica cea dintâi era înnoirea, cea după sfințita noapte şi purtarea de lumină aceaia? Ci céiĭ de astăzi îi dai aceasta?[2] O, iubitoriule de praznice tu, şi izvoditoriule de multe veselii! Aceaia era praznicul cel de mântuire, iar aceasta cel de naştere a mântuirii; şi aceaia ádecă iaste hotar în mijloc între îngropare şi între înviiare, iar aceasta curat şi lămurit iaste a naşterii céiĭ a doao: ca precum cea dintâi zidire pre început îl ia dela Duminică (şi arătat iaste: că dela aceasta Sâmbăta să face a şaptea, încetare fiind de lucruri), aşa şi cea a doao iarăşi dela aceasta să înceape, cea întâi fiind a celor după dânsa, şi cea a opta dela ceale mai nainte de dânsa, decât cea înaltă mai înaltă şi decât cea minunată mai minunată. Căci aduce la starea cea de sus, pre carea şi dumnezeescul Solomon mi să pare că o însemnează, când pune leage a da parte celor şapte, ádecă vieții aceştiia, încă şi celor opt,[3] ádecă ceiia ce va să fie; iar aceasta o face, ádecă dă parte amândurora vieților, cel ce aicea lucrează ceale bune iar acolò să aşază la starea cea dintâi. Încă şi marele Davíd să pare că aceştiiaş zi îi cântă pre Psalmii cei pentru cea a opta[4], precum şi zilii aceştiia a înnoirilor psalm altul, înnoire a oareşcăriia casă numind,[5] carea sântem noi, cei ce ne-am învrednicit şi a fi, şi a ne numi cum că sântem şi ne facem casă a lui Dumnezeu. Aveți socoteala şi pricina înnoirilor. Ci înnoiți-vă, şi pre omul cel vechiu lepădându-l,[6] întru înnoirea vieții să petrea-

[1] De Dumnezeu atuncea.
[2] Ádecă numele înnoirii.
[3] Eccl. 11: 2.
[4] Ps. 6 şi 11.
[5] Ps. 29.
[6] Ef. 4: 22.

ceți,[1] frâu puind asupra tuturor acelora dintru care să naşte moartea, pre toate mădulările înțelepțindu-le, pre toată mâncarea cea rea a pomului urându-o sau borându-o, şi pentru aceasta aducându-ne aminte numai de ceale vechi, ca să fugim de dânseale. Frumos era la vedeare şi bun la mâncare[2] rodul cel ce m'au omorât pre mine. Să fugim de văpsealele ceale bune, la noi înşine să privim. *Să nu te biruiască poftă a frumuseații*, *nici să te răpeşti*[3] *împreună cu geanele*[4], de iaste cu putință, nici până la căutătura cea în treacăt şi din întâmplare, aducându-ți aminte de Eva, amăgirea cea dulce, otrava cea cinstită. Căci cum va mântui cu lesnire cea streină[5] pre acela pre carele l-au pierdut cea a sa? Să nu ți să îndulcească gâtlejul întru carele jos să trage tot lucrul ce i să dă, şi carele mai întâi de a să lua să cinsteaşte, iar după ce s'au luat să necinsteaşte. Mirosul te-au înmuerit? Fugi de bunele mireazme. Cu pipăirea te-ai moloşit? Leapădă-te de lunecăciuni şi de moliciuni. Auzul te-au plecat rău la cevaşi? Pune uşi asupra cuvintelor celor amăgitoare şi iscoditoare. *Deşchide-ți gura ta cu cuvântul lui Dumnezeu*[6] ca să tragi Duh[7], să nu tragi moarte. Când te amăgeaşte ceva din ceale oprite, adu-ți aminte cine ai fost şi de unde ai perit. Deacă puțin ceva din socoteala cea dreaptă te vei abate în laturi, întoarce-te cătră sineți mai nainte de a cădea afară cu totul şi de a te surpa cătră moarte, şi fă-te nou în loc de vechiu, şi înnoirile sufletului prăznuiaşte-le. Mâniia fie-ți ție numai împrotiva şarpelui pentru carele ai căzut. Pofta întinză-ți-să toată cătră Dumnezeu, nu cătră altcevaşi din ceale viclenitoare şi primejduicioase. Gândirea[8] fie mai mare şi stăpânitoare preste toate, şi să nu să tragă jos cel mai bun de cel mai rău. Să nu urăşti pre fratele tău, şi mai vârtos în zadar, pentru carele Hristos au murit şi al tău frate s'au făcut, Dumnezeu fiind şi stăpân. Să nu zavistueşti pre cel ce isprăveaşte faptă bună, tu, cel ce ai fost zavistuit, şi te-ai încredințat cum că zavistuit eşti, şi pentru aceasta jos te-ai surpat. Să nu necinsteşti lacrămile, tu, cela ce ai pătimit vreadnice lucruri de multe lacrămi, apoi ai fost miluit. Să nu goneşti pre sărac, tu, cela ce te-ai îmbogățit cu Dumnezeirea; iar de nu, dar măcar să nu te îmbogățeşti împrotiva săracului.[9] Că şi aceasta mult lucru iaste dela cei nesățioşi. Să nu necinsteşti pre strein, pentru carele Hristos s'au înstreinat, ai căruia toți noi streini sântem şi nemernici, ca nu cumva să te înstreinezi de Raiŭ ca mai nainte. Dă celui ce are trebuință şi împărtăşaşte-l de casă, de acoperemânt, de hrană, tu, cela ce te desfătezi întru aceastea, şi mai sus de trebuință. Să nu

[1] Rom. 6: 4.
[2] Fac. 3: 6.
[3] Ádecă să nu fii tras.
[4] Pilde 6: 25.
[5] Ádecă curva.
[6] Pilde 31: 8.
[7] Ps. 118: 131.
[8] Sau partea cea cuvântătoare.
[9] Ádecă să nu întrebuințezi bogățiia spre a te scula asupra săracului şi a nedreptăți pre el.

iubeşti bogăţiia, deaca nu ajută săracilor. Iartă tu, cel ce ai dobândit ertăciune; miluiaşte tu, cel miluit, agoniseaşte prin iubirea de oameni pre iubirea de oameni. Până iaste vreame, toată viiaţa înnoiască-ţi-să ţie, toată calea petrecerii. Ceale de supt jug[1], daţi ceva şi lui Dumnezeu: că v'aţi prins mai înainte. Fecioarele, daţi tot lui Dumnezeu: că sânteţi slobode. Să nu vă faceţi furătoare de roabă dulceaţă, fugind de slobozenie dintru a lăcui nu cu bărbaţi adevărat, dar însă cu bărbaţi.[2] Nu priimesc să se ostenească cineva de-a pururea cu pomenirile dulceţii; urăsc şi obicinuinţa cea prin aer.[3] Cei putearnici, teameţi-vă de cel mai putearnic; cei de pre scaunele ceale înalte, de cel mai înalt. Să nu te minunezi de nici un lucru care nu rămâne; să nu treci cu vedearea pre acela care rămâne; nici să strângi tare nici un lucru care curge ţiindu-să.[4] Să nu răvneşti ceva din ceale ce nu să zavistuesc, ci să urăsc. Să nu te rădici sus, ca nu mai mult să te surpi. Nu cugeta să te arăţi mai bun decât cei răi, ci mâhneaşte-te, biruit fiind de cei buni. Să nu râzi de cădearea aproapelui, ci treci cât poţi cu întemeiare şi fără de primejdie, dar însă dă şi mână celui ce zace jos. Nici când te mâhneşti, să nu te deznădăjdueşti de buna norocire; nici când te afli în rea norocire, să nu te deznădăjdueşti de mâhnire. Un an patru vremi poartă; şi o cirtă a vremii, multe prefaceri de lucruri. Să-ţi tae ţie grija ádecă pre dulceaţă; iar pre scârbă, nădeajdea cea mai bună. Aşa să înnoiaşte omul, aşa să cinsteaşte zioa înnoirilor, cu acest fealiu de desfătare, cu acest fealiu de bucate. *Nu te vei arăta*, zice, *deşert înaintea mea*,[5] ci, de iaste cevaşi bun, împreună cu sineţi aducând. Iar acum arată-te nou întru alt chip, cu totul schimbat.[6] *Ceale vechi au trecut, iată s'au făcut toate noao*.[7] Acest lucru adu-l roadă praznicului. Cu schimbarea cea bună schimbă-te, şi nici aşa să nu cugeţi înalt, ci grăiaşte acel graiu al lui Davíd: *Aceasta iaste schimbarea dreaptei celui Preaînalt*,[8] dela carele tot lucrul bun ce să isprăveaşte le iaste oamenilor. Nu te voiaşte cuvântul să rămâi întru aceaiaşi vreodată, ci să fii pururea mişcat, bine mişcat, cu totul nou zidit: de păcătueşti, întorcându-te; de îndreptezi vreun lucru bun, înainte întinzându-te. Eri credinţă

---

[1] Adică femeile măritate. (N. ed.)
[2] Dintru a lăcui, zice, împreună nu cu bărbaţi, căci nu sânt după leagea nunţii ai lor bărbaţi, dar însă după fire sânt bărbaţi.
[3] Obicinuinţă prin aer iaste îndrăgirea aceaia carea să face prin aer, dintru a căuta pre fereastre pre cei ce trec pe drum.
[4] Precum iaste cu neputinţă a lua cineva apă în mână, şi strângându-o să o ţie, căci curge printre degete, aşa şi bogăţiia va curge.
[5] Eş. 34: 20.
[6] În limba ellinească *kenós*, cu *e*, însemnează „deşert", iar *kainós*, cu *ai*, însemnează „nou". Deci Moisì zicea: „Să nu te arăţi înaintea Domnului *kenós*, ádecă deşert". Iar sfântul zice: „Arată-te acum *kainós* în alt chip", ádecă în alt fealiu scris cuvântul, cu *ai*, care însemnează „nou".
[7] 2 Cor. 5: 17.
[8] Ps. 76: 11.

aveai, pre cea a vremilor, astăzi pre a lui Dumnezeu cunoaşte-o.[1] Până când vei şchiopăta pre amândoao stinghiile? Până când vei face iconomie? Sârguiaşte-te şi să zideşti vreodată. Eri cinsteai pre a te părea a fi oareşce, astăzi cinsteaşte mai mult pre a fi întru adevăr. Până unde visurile? Şi adevărul odată caute-să de tine. Eri ai fost îndeletnicitoriu al priveliştilor, astăzi arată-te privitoriu de ceale înalte. Eri, ocărâtoriu fără de ruşine şi semeț; astăzi arată-te grăitoriu de bine, blând. Eri neînfrânat şi nestâmpărat; astăzi fii înțelepțitoriu şi înfrânătoriu. Astăzi băutoriu de vin, mâine băutoriu de apă. Astăzi răsfățându-te pre paturi de elefanți şi cu ceale dintâi miruri ungându-te[2], mâine pă jos dormitoriu şi priveghitoriu; în loc de râzitoriu, grijăliv; în loc de împodobitoriu de sineți, cu rea haină îmbrăcat; în loc de mândru şi trufaş, prost şi nebăgat în seamă la vedeare; în loc de purtătoriu de aur, strâmtorat; jos la pământ căutând, în loc de a fi semeț şi a avea grumazii înalți. Deacă aşa vei socoti, şi aşa vei face, îți va fi ție ceriul şi pământul nou. Că vei înțeleage şi pre cealelalte, şi pricina acestora. Ci să ne ducem acum, ca şi vremii aceştiia[3] să-i prăznuim ceale cuviincioase. Că toate spre bine împreună aleargă şi împreună să veselesc cu sărbătoarea aceasta. Căci vezi ce fealiu sânt ceale ce să văd! Împărăteasa vremilor împărăteasii zilelor pombă îi face, şi dar îi aduce dela sineşi tot ce iaste mai frumos şi mai dulce. Acum ceriul iaste mai luminat; acum soarele iaste mai înalt şi mai cu chip de aur; acum crugul lunii iaste mai luminos şi ceata stealelor iaste mai curată. Acum valurile cu țărmurile să împacă, iar cu soarele norul, iar cu aerul vânturile, iar pământul cu sádurile, iar sádurile cu ochii. Acum izvoarăle mai limpede curg; acum râurile mai cu îndestulare să răvarsă, fiindcă s'au dezlegat de legăturile ceale de iarna; şi livezile să umplu de miros frumos, şi sádurile răsar, şi să tunde[4] iarba, şi mieii saltă preste țarinile ceale cu verdeață. Acum corabiia dela limanuri să dezleagă împreună cu dări de porunci, şi cu aceastea mai de multe ori iubitoare de Dumnezeu, şi cu pânza să înaripează, şi împrejuriu saltă delfinul, suflând în sus preadulce, şi în sus sărind, şi petreace pre înotători cu veselie. Acum şi plugariul plugul şi-l încheae, sus privind, şi pre dătătoriul de roade spre ajutoriu chemându-l, şi supt jug aduce boul cel arătoriu, şi ară brazdă dulce, şi cu nădeajdele să veseleaşte. Acum şi păstoriul, şi văcariul îşi dreg fluerile, şi viers de păstorie suflă într'însele, şi prin copaci şi pietri primăvărează. Acum şi lucrătoriul de sáduri sadul şi-l grijaşte, şi prinzătoriul de pasări[5] vergile şi le găteaşte, şi caută pre dedesuptul ramurilor, şi cearcă cu deamăruntul aripa pasării. Şi păscariul străbate cu vedearea adâncurile, şi îş curățeaşte mreaja, şi sus pre pietri şade. Acum şi iubitoarea de lucrare albină, aripa trăgându-şi, şi din

---

[1] Eri te prefăceai cu vreamea carea avea împărați eretici, astăzi învață-te credința lui Dumnezeu.
[2] Amos 6: 4 şi 6.
[3] Céiĭ de primăvară ádecă.
[4] Ádecă să coseşte.
[5] Ádecă cel cu văsc.

uleae sculându-să, pre a sa înțelepciune o arată,[1] şi preste livezi zboară, şi jăfuiaşte florile: şi una ádecă cu osteneală lucrează fagurii, țesând țevişoarele ceale câte cu şase unghiuri şi întocmai aşezate, şi schimbând pre ceale dreapte cu unghiurile, lucru împreună şi de frumuseațe pricinuitoriu, şi de întemeiare; iar alta, miere în jicnițe pune, şi lucrează pentru găzduitoriul lor roadă dulce şi nearată cu plugul. În ce fealiu o, să fie ca şi noi, cei ce sântem stupina lui Hristos, şi carii am luat acest fealiu de pildă de înțelepciune şi de iubire de osteneală, să aducem lui roadă! Acum şi pasărea îşi zideaşte cuib, şi una să întoarce, iar alta înlăuntru să sălăşluiaşte, iar alta împrejuriu zboară, şi umple lunca de glas, şi pre om îl umple de veselie prin strigare. Toate pre Dumnezeu îl laudă şi îl slăvesc cu glasuri negrăite. Că de toate prin mine Dumnezeu priimeaşte mulțămită, şi aşa lauda acelora a mea să face, dela care acealea eu iau pre a lăuda.[2] Acum râde tot neamul de dobitoace şi despre fieştecarea simțire ne ospătăm. Acum şi calul cel cu grumazul înalt şi semeț, supărându-i-să de închiderea în grajd şi legăturile rumpându-le cu de-a sila, aleargă azvârlind pre câmp şi să înfrumsețează în râuri. Ce să pomenesc cealelalte? Acum mucenicii es afară supt aer, şi fac pombă, şi cu paşi străluciți chiamă pre norodul cel iubitoriu de Hristos, şi nevoințele sale le scot la iveală. Dintru aceştea unul iaste şi purtătoriul de cunună al mieu (că al mieu iaste, măcar de şi nu iaste lângă mine: să cază zavistiia, celor ce ştiu le grăesc!), Mamant cel vestit, şi păstoriul, şi mucenicul; cel ce mai nainte mulgea ciutele, care să întrecea una pre alta ca cu strein şi neobicinuit lapte să se hrănească dreptul, iar acum păstoreaşte norodul unii Mitropolii şi primăvara o înnoiaşte astăzi cu miile ceale multe ale celor ce să grăbesc de pretutindenea să vie; (păstoreaşte, zic, un norod) carele iaste împodobit cu fealiuri de frumuseți de fapte bune şi vreadnic păstorilor şi cuvintelor celor de biruință. Încă şi mai scurt să zic, acum iaste primăvară lumească, primăvară duhovnicească, primăvară sufletelor, primăvară trupurilor, primăvară văzută, primăvară nevăzută: de carea şi acolò o, să ne împărtăşim, după ce aicea bine ne vom schimba, şi o, să ne trimitem noi înnoiți de aicea către viiața cea noao, în Hristos Iisus Domnul nostru, căruia să cuvine toată slava, cinstea şi stăpânirea, împreună cu Sfântul Duh, spre slava lui Dumnezeu Tatălui, Amin.

[1] Pilde 6: 8.
[2] Pricinile ádecă de a lăuda.

ALE SFÂNTULUI GRIGORIE BOGOSLOVUL

Câteva Epistolii către marele Vasilie, şi către alţii

Către marele Vasilie[1]

Ceale ce mai nainte scriiam pentru petreacerea în Pont, în glumă le scriiam, nu întradins cu sârguinţă. Iar ceale ce acum le scriu, cu mare sârguinţă le scriu. *Cine mă va pune în luna zilelor celor mai dinnainte acealea*,[2] întru care mă desfătam împreună cu tine în reaoa pătimire? Că mâhnirea cea de voe iaste mai cinstită decât veseliia cea fără de voe. Cine va da cântările de psalmi acealea, şi privighierile, şi ducerile prin rugăciune către Dumnezeu, şi pre viiaţa aceaia, cea oarecum nematerialnică şi fără de trup? Cine pre unirea şi întocmirea la un gând a fraţilor celor ce de tine să îndumnezeia şi să înălţa? Cine pre întrecerea în fapta bună şi îndemnarea la aceaia pre carea cu hotărâri scrise şi cu canoane o am întărit? Cine pre iubirea de osteneală în dumnezeeştile cuvinte şi pre lumina ceaia ce să află într'înseale, cu povăţuirea Duhului? Sau, ca să zic ceale mai mici şi mai proaste, cine pre slujbele ceale din toate zilele şi ostenealele ce le făceam singuri? Cine pre căraturile de leamne şi săpaturile de piiatră? Cine pre sădirile şi udaturile cu apă? Şi cine pre plátanul cel de aur, şi decât al lui Xérxu mai cinstit,[3] supt carele nu şădea împărat de desfătare moloşit, ci monah de osteneală trudit, pre carele eu l-am sădit, Apollós l-au udat, ádecă cucerniciia ta, iar Dumnezeu l-au crescut[4] spre cinstea noastră, ca să se păzească pomenirea la voi a iubirii noastre de osteneală, precum în Sicriu, [după cum] să grăiaşte şi să creade, toiagul lui Aaron cel înfrunzit.[5] Aceastea a le pofti iaste prea leasne, dar a le dobândi nu

---

[1] Epistola 6. Numerotarea Epistolelor dată aici în note este cea stabilită de ediţia benedictină din 1840 (reprodusă de Migne în PG 37) şi preluată şi de ediţia critică a *Epistolelor* publicată de Paul Gallay (Saint Grégoire de Nazianze, *Lettres*, *texte établi et traduit par Paul Gallay*, Société d'Édition «Les Belles Lettres», Paris, Tom I, 1964; Tom II, 1967). Pentru alcătuirea notelor explicative am preluat informaţiile din această ediţie critică. (N. ed.)

[2] Iov 29: 2.

[3] Aluzie la un episod din Herodot (*Istorii*, VII, 31): „Şi aşa, pre această cale mergând Xerxis, află un paltin frumos şi, pentru frumuşăţile lui, îl dărui cu podoabe de aur" (citat după *Herodot, traducere românească publicată după manuscriptul găsit în mănăstirea Coşula de N. Iorga*, Ed. Artemis, Bucureşti, 2003, p. 371). (N. ed.)

[4] 1 Cor. 3: 6.

[5] Num. 17: 10 şi Evr. 9: 4.

iaste leasne. Ci fii de față cu mine, şi răsuflă împreună fapta bună, şi lucrează-o împreună. Şi pre folosul carele l-am adunat oarecând păzeaşte-l cu rugăciunile, ca nu câte puțin, ca umbra când să pleacă zioa, să ne răsipim.[1] Că eu pre tine te răsufru mai mult decât pre aer, şi atâta trăesc numai, cât sânt cu tine – sau de față fiind, sau lipsind – cu nălucirile minții.

Cătră Evsevie, Episcopul Kesáriii[2]

iindcă către bărbat fac cuvintele, carele nici iubeaşte minciuna, şi, [pre cea] carea iaste în altul, a o priceape decât toți iaste mai iute, chiiar de să va împleteci cu meşteşugite şi pestrițe înfăşurături; lângă aceasta, nici mie nu îmi iaste drag lucru cel cu meşteşug făcut (că să va grăi, deşi va fi cu îngreuiare), fiindcă aşa sânt din fire şi aşa m'am formăluit de Scriptură, pentru aceasta scriu ceale ce socotesc. Şi priimiți-mi îndrăzneala, sau îmi vei face strâmbătate, lipsindu-mă de adevăr şi silindu-mă să țiu în sinemi durearea mâhniciunii ca o boală ascunsă şi coaptă pe dedesupt. Eu mă bucur fiind cinstit de tine (de vreame ce sânt om, precum au zis oarecarele mai nainte), şi poftit la adunări şi la Soboară duhovniceşti. Dar nu sufer ocara ce s'au făcut preacinstitului frate Vasilie, şi încă să face de cucerniciia ta, pre carele şi vieții, şi cuvântului, şi filosofiii céiĭ preaînalte l-am ales părtaş dintru început, şi acum îl am, şi nimic nu-mi împutez mie pentru judecata cea pentru dânsul. Că aşa a zice iaste mai cu cuviință, ca să nu mă par că mă laud pre sinemi, lăudând pre ale aceluia. Dar tu, pre dânsul necinstindu-l, iar pre noi cinstindu-ne, mie mi te pari că faci aseamenea, precum deaca oarecine pre un bărbat cu o mână l-ar fi netezit pe cap, iar cu alta l-ar fi lovit peste obraz; sau ca oarecine carele, surpând temeliile unii case, i-ar zugrăvi păreții şi ar împodobi ceale din afară. Deci de te vei pleca mie, aceasta vei face (şi mă rog să te pleci, că iaste cu dreptul); de îl vei cinstì pre acela după cum să cade, şi de el vei fi cinstit, iar noi vom urma ca umbrele trupurilor, fiindcă sântem mici şi spre pace mai gata. Că nici sântem atâta de ticăloşi, cât la cealelalte să voim să filosofim şi să fim ai părții céiĭ mai bune[3], iar lucru care e capul învățăturii noastre, ádecă dragostea, să o treacem cu vedearea, şi mai ales către un bărbat cu preoțiia împodobit şi atâta de mare, pre carele şi cu viiața, şi cu cuvântul, şi cu petreacerea îl cunoaştem că iaste mai bun decât toți carii îi ştim. Că nu va întuneca mâhneciunea (de carea sântem cuprinşi) pre adevăr.

---

[1] Ps. 101: 12 şi Lc. 24: 29.
[2] Epistola 16. (N. ed.)
[3] Lc. 10: 42.

Cătră cei din Kesaria, despre fața tatălui său[1]

ânt păstoriu mic, şi peste mică turmă pus, şi cel mai de jos între slujitorii Duhului. Dar darul nu iaste îngust, nici de locuri împrejuriu-scris. Pentru aceasta să se dea şi celor mici îndrăzneală, mai ales că cuvântul iaste pentru lucruri de obşte, şi atâta de mari, că şi aceştea să sfătuesc cu atâta cărunteațe, carea poate are ceva şi decât cei mulți mai priceput. Nu pentru mici, nici pentru fieştece lucruri vă sfătuiți, ci pentru acealea care, de vor fi ori bune, ori reale, nevoe e şi obştea ori aşa, ori aşa să fie. Că pentru Bisearică ne iaste cuvântul, pentru carea Hristos au murit,[2] şi pentru acela care are să o aducă şi să o pue înaintea lui Dumnezeu[3]. Că *lumina trupului iaste ochiul*[4], precum am auzit, nu numai acest trupesc care veade şi să veade, ci şi cel ce duhovniceaşte priveaşte şi să priveaşte. Iar lumină a Bisearicii iaste Episcopul, care arătat vă iaste voao, deşi noi nu o scriem. Nevoe dar iaste, precum când acela iaste curat, drept să se ocârmuiască trupul, iar când nu iaste curat, nu drept, aşa şi cu ocârmuitoriul Bisearicii, oricum din doao va fi, negreşit sau împreună să va primejdui, sau împreună să va mântui. Deci de toată Bisearica să cade a purta grija ca de trupul lui Hristos, dar mai ales de a voastră, carea mai a tuturor Bisearicilor şi au fost maică dintru început, şi acum iaste şi să socoteaşte, şi cătră carea toată obştea priveaşte, ca un rotocol ce să scrie împrejurul țarcănului; nu numai pentru dreapta credință ce dintâi tuturor s'au propoveduit, ci şi pentru darul unirii la un gând, ce arătat i s'au dat eiĭ dela Dumnezeu. Deci de vreame ce ne-aț chemat şi pre noi la chipzuiala cea pentru aceasta, făcând bine şi după canoane, dar sântem stăpâniți de bătrâneațe şi de boală, de vom veni şi noi, Duhul întărindu-ne (că nici un lucru de necredință nu iaste celor credincioşi), aceasta la toată obştea iaste mai bine, şi noao mai dulce, ca şi voao ceva să vă aducem, şi noi de blagosloveanie să ne împărtăşim; iar deaca boala biruind, voiŭ rămânea, câte sânt cu putință celor ce nu sânt de față, aducem. Creadem că şi alții sânt la voi vreadnici de ocârmuirea aceasta, ca dintr'o cetate ca aceasta, şi carea aşa şi de acest fealiu de bărbați au fost ocârmuită dintru întâiaş dată. Dar decât unul pre nimenea nu pociŭ protimisì din cei ce voi cinstiți, ádecă decât iubitoriul de Dumnezeu fiiul nostru, Vasilie Preotul (iar zic aceasta, martur având pre Dumnezeu), bărbat şi cu viiața şi cu cuvântul curat, şi carele numai el din toți, sau mai mult decât toți poate să stea cu amândoao îm-

[1] Epistola 41. A fost scrisă de către Grigorie în anul 370, în numele tatălui său, Grigorie cel Bătrân, Episcopul Nazianzului, acesta propunând clericilor din Kesaria să-l aleagă pe Sf. Vasilie în scaunul mitropolitan ce era vacant prin moartea fostului mitropolit Evsevie. (N. ed.)
[2] Io. 11: 50-51.
[3] Ef. 5: 27.
[4] Mt. 6: 22; Lc. 11: 34.

protiva vreamii aceştiia de acum şi a limbuţii[i] ereticilor carea stăpâneaşte. Aceastea şi slujitorilor bisericeşti le scriu, şi călugărilor, şi celor din rânduiala boerească şi a divanului, şi la tot norodul. Drept aceaia, de să va părea aceasta, şi aleagerea noastră va birui, fiindcă iaste aşa de sănătoasă şi dreaptă ca cum împreună cu Dumnezeu hotărâm, [atuncea] şi sânt de faţă duhovniceaşte, şi voiŭ fi: iar mai bine să zic, şi am pus mâna deasupra acum, şi crez Duhului. Iar deacă altceva, şi nu aceasta să va părea, şi după adunări şi rudenii unele ca aceastea să vor judeca, şi mână turburătoare iarăş va strica supţirătatea canoanelor, faceţi singuri ceaia ce vă place. Că noi ne vom trage.

Cătră Episcopi, ca despre faţa tatălui său[1]

ât de dulci sânteţi voi şi iubitori de oameni, şi de prisosit în dragoste! Ne-aţi chemat pre noi la Mitropolie ca să vă sfătuiţi, precum socotesc, ceva pentru Episcop (că aceasta vă simţ că vreţi să faceţi). Carii nevestindu-ne mai nainte nici cum că trebue să venim, nici pentru ce, nici când, de năprasnă noao, deacă v'aţi pornit să faceţi ceva, ne-aţi arătat, ca unii ce nu a ne cinstì aţi socotit, nici a ne avea v'aţi sârguit, ci a nu fi noi de faţă v'aţi silit, ca să nu cădeţi în mâinile noastre şi nevrând noi. Deci ceale ale voastre acest fealiu sânt, şi vom suferi fiind ocărâţi: iar socoteala noastră cum iaste, vom arăta. Alţii dar pre alţii vor pune înainte, fieştecarii după obiceaiurile şi folosurile sale, care într'acest fealiu de lucruri să obicinuiaşte a să întâmpla. Dar noi pre nici unul nu putem să cinstim mai mult (că nici iaste cu cuviinţă), decât pre preacinstitul fiiul nostru Vasilie, cel împreună Preot. Că pre care, din câţi îi ştim, găsim sau la viiaţă mai lămurit, sau la învăţătură mai puternic, şi despre toate părţile netezit cu frumuseaţea faptii bune? Iar deaca slăbiciunea e pricină, nu veţi pune luptătoriu, ci învăţătoriu: şi încă întru aceasta străluceaşte putearea celui ce întăreaşte şi sprijineaşte pre cei slabi, de vor fi unii ca aceştea. De veţi priimi această hotărâre, [atuncea] şi voiŭ fi de faţă, şi vom ajuta, sau duhovniceaşte, sau trupeaşte. Iar deacă pe vorbite iaste calea, şi vor să biruiască împerecherile fără dreptate, ne bucurăm pentru că sântem trecuţi cu vedearea. Al vostru fie lucrul, iar pentru noi vă rugaţi.

---

[1] Epistola 43. Adresată episcopilor adunaţi în Kesaria Cappadokiei pentru alegerea noului mitropolit. Aceştia, conform canoanelor, înştiinţaseră pe toţi episcopii eparhiei despre alegeri, dar, fiindcă ştiau că Episcopul Grigorie cel Bătrân îl va susţine pe Sf. Vasilie, nu l-au înştiinţat despre locul şi data alegerilor. (N. ed.)

Către acestaş[1]

Fiindcă am cunoscut că te-ai pus pre scaunul cel înalt, şi Duhul au biruit, scoțând de față şi puind făcliia în sfeşnic,[2] carea nici mai nainte nu lumina întunecat, m'am bucurat, mărturisesc. Căci cum nu vream să mă bucur, trupul cel de obşte al Bisearicii văzându-l că pătimeaşte, şi de acest fealiu de povățuire are trebuință? Dar am alergat nu îndată, nici voiŭ alerga: nici însuş tu să nu o ceri aceasta. Întâi ádecă ca să-ți păzesc cinstea, şi să nu te pari că aduni pre cei ce s'au silit la aceasta, din oarecare neştiință şi fierbinţeală, cum ar fi zis cei ce prihănesc. Iar al doilea, ca mie să-mi iconomisesc statorniciia şi nezavistiia. Când dar vei veni, poate vei zice, şi până când vei zăbovi? Până când Dumnezeu va porunci, şi vor treace umbrele celor ce acum să pun asupră şi zavistuesc. Că nu vor ținea mai mult leproşii, ştiu bine, lui Davíd închizând Ierusalimul.[3]

Către acestaş[4]

Am mințit făgăduința, mărturisesc, [cum] că voiŭ fi împreună cu tine şi voiŭ filosofi împreună[5] încă dela Athina făgăduindu-mă, şi dela cea de acolò împrietenire şi a cugetului unire – că nu am ce zice mai potrivit decât aceastea. Dar am mințit nu de voe, ci fiindcă leage pre leage au biruit, leagea ádecă carea porunceaşte a cinstì pre părinți, pre leagea prieteniei şi a tovărăşiei. Dar nu cu totul voiŭ minți, deaca aceasta vei priimi: că parte noi vom fi împreună cu tine, iar parte tu să voeşti să fii împreună cu noi, ca să fie toate de obşte şi prieteniia deopotrivă. Că aşa va fi ca nici pre aceştea să nu-i mâhnim, şi pre tine să te dobândim.

Către acestaş[6]

De a ți să împlini porunca, o parte iaste în putearea noastră, iar o parte, şi, socotesc, cea mai multă, în putearea cucernicii[i] tale. În putearea noastră iaste pornirea şi osârdiia (că nici altădată n'am fugit de întâlnirea ta, ci de-a pururea o vânăm, şi acum mai mult o dorim). Iar în putearea cuvioşii[i] tale iaste a îndrepta ceale ale noastre. Că stăruim lângă stăpâna maica, carea pătimeaşte acum multă vreame de boală. Şi de nu va fi ca

---

[1] Adică către Vasilie. Epistola 45 este scrisă după alegerea Sf. Vasilie pe scaunul Kesariei Cappadokiei (Septembrie, anul 370). În ea Grigorie îi explică prietenului său pentru care pricină nu a venit la înscăunarea sa. (N. ed.)
[2] Mt. 5: 15; Lc. 11: 33.
[3] 2 Împ. 5: 6.
[4] Epistola 1. Adresată lui Vasilie care, după studiile de la Athina împreună cu Grigorie, se întorsese în Cappadokia, urmând ca Grigorie să i se alăture spre a trăi împreună în chip „filosofic", adică în călugărie. (N. ed.)
[5] Voiŭ trăi împreună.
[6] Epistola 60. (N. ed.)

să o lăsăm în stare cu îndoială, să ştii bine că nu ne vom păgubi de întâlnirea ta. Numai cu rugăciunile, eiĭ spre sănătate iar noao spre cale, ajută-ne.

Cătră acestaş[1]

Cum sânt ciorchini[2] la noi ceale ale tale,[3] o, Dumnezeescule şi sfinte cap? *Ce cuvânt au scăpat din cercul dinților tăi*?[4] Sau cum ai îndrăznit să zici aceasta (ca şi eu să îndrăznesc puțin)? Cum sau mintea s'au pornit, sau cerneala au scris, sau hârtiia au priimit? O, cuvinte, şi Athino, şi fapte bune, şi sudori ale cuvintelor (ádecă ale învățăturii)! Că puțin de nu mă faci *tragodós*[5] cu ceale ce scrii! Care din doao, pre noi nu ne cunoşti, sau pre tine? Tu zic, ochiul lumii, glasul şi trâmbița cea mare[6], palatul cel împărătesc al cuvintelor. Mici sânt la Grigorie ceale ale tale? Apoi de ce alt din ceale de pre pământ să va mai minuna cineva, deacă nu Grigorie de tine? Una iaste primăvara între ceale patru vremi, unul iaste soarele între steale, unul iaste Ceriul carele cuprinde toate, şi unul iaste glasul tău preste toate! – de sânt eu ceva vreadnic de a judeca unele ca aceastea, şi nici mă amăgeaşte dragostea: carea nu socotesc. Deacă căci nu dupre vreadnicie te lăudăm, aceasta aduci vină asupra noastră, aduci vină şi asupra tuturor oamenilor. Că nici altcineva dupre vreadnicie nu te-au lăudat, nici te va lăuda, fără numai tu şi glăsuirea ta cea mare – de ar fi fost cu putință să se laude cineva pre sine, şi aceasta ne-o slobozîia leagea cuvintelor. Iar deacă aduci vină asupra noastră defăimarea, pentru ce nu mai întâi nebuniia? Dar căci filosofim îți pare rău? Dă-mi voe să zic: aceasta numai iaste mai înaltă şi decât cuvintele tale[7].

Cătră acestaş[8]

Auz că te turburi de scornirea această noao[9] şi ai supărări dela o iscodire cu amăgire şi obicinuită a stăpânitorilor. Şi nu e nici un lucru de mirare. Că ştiiam zavistiia, şi cum că mulți din cei de pe lângă tine sânt carii prin tine îş caută de ale sale şi scânteaia împuținării de

---

[1] Epistola 46. (N. ed.)
[2] Ádecă proaste şi de nimic.
[3] Sof. 3: 7; Jud. 8: 2; Mih. 7: 1. Se pare că într'o epistolă anterioară, care s'a pierdut, Vasilie se plângea că este socotit de Grigorie ca un ciorchine pe care culegătorii îl trec cu vederea (pentru a fi cules de săraci), fiindcă nu venea să-l viziteze după înscăunarea sa ca episcop al Kesariei Cappadokiei. (N. ed.)
[4] Homer, *Iliada* IV, 350; XIV, 83; *Odisseia* I, 64; III, 230 etc. (N. ed.)
[5] Tragedian, actor de tragedie. (N. ed.)
[6] Mt. 24: 31.
[7] Ádecă învățătura ta.
[8] Epistola 47. (N. ed.)
[9] Referire la un decret al Împăratului Valens de la începutul anului 372, prin care provincia Cappadokia, al cărei Mitropolit era Sf. Vasilie cel Mare, era împărțită în două părți. (N. ed.)

suflet o aprind. De aceaia însă nu mă tem, ca să nu pați ceva strein de socoteala cea filosofească, întru ceale de mâhniciune, şi ție şi noao nevreadnic. Ci socotesc că acum mai ales să va cunoaşte Vasilie al mieu, şi filosofiia carea în toată vreamea o ai adunat să va arăta, şi vei treace peste supărări ca peste un val înalt, şi vei rămânea neclintit, alții turburându-se. Iar de voiaşti, şi eu voiŭ veni, poate să te împărtăşesc de vreo socoteală (deacă are trebuință marea de apă, şi tu de sfătuitoriu); iar cu adevărat ca să mă folosesc şi să filosofesc aceaia, ádecă a fi împreună-ocărât.

Către acestaş[1]

ți laud începutul epistoliei. Că ce dintru ale tale nu iaste vreadnic de laudă? Şi tu te-ai prins, ca şi noi scrişi-împrejuriu, după ce am fost siliți la treapta preoției. Măcar că nu la aceasta ne sârguiam. Că sântem noi între noi martori vreadnici de credință, mai mult decât alții, că pofteam filosofia cea pedeastră şi carea rămâne jos[2]. Însă acest lucru a nu să face poate era mai bine: sau nu ştiu ce să şi zic, până când voiŭ cunoaşte iconomia Duhului. Iar de vreame ce s'au făcut, nevoe iaste să suferim, precum mie mi să pare, şi mai ales pentru vreame, carea ne aduce asupră multe limbi ale ereticilor, şi să nu ruşinăm nici nădeajdile acelora carii au avut credință la noi, nici viața noastră.

Către acestaş[3]

ă nu te minunezi de mă voiŭ părea că zic ceva de mirare şi care nu s'au zis mai nainte de vreunii. Mie te pari că ai ipólipsis de bărbat statornic şi temeinic şi tare la minte, dar multe te sfătueşti şi faci mai cu prostime, decât cu statornicie. Că cel ce e slobod de răotate, şi a priceape răotatea iaste mai zăbavnic, în ce fealiu iaste şi ceaia ce acum s'au întâmplat. Ne-ai chemat la Mitropolie fiindcă iaste sfat pentru Episcop: şi lucru cât de cuviincios şi de crezut! Te-ai părut că eşti bólnav, şi suflii ceale mai de pre urmă suflări, şi doreşti şi să ne vezi, şi să grăiaşti ceale de eşire şi de petreacere, nu ştiu ca ce să se facă şi ce să folosim fiind de față la lucrul acesta. Iar eu m'am pornit cu adevărat, mâhnindu-mă de lucrul acesta. (Că ce îm iaste mie mai înalt decât viiața ta, sau mai de mâhniciune decât durearea ta?) Şi izvoară de lacrămi am slobozit, şi m'am văetat, şi m'am simțit pre sinemi acum întâi că sânt fără de socoteală filosofească. Că ce lucru din ceale de îngropare

[1] Epistola 8. Adresată lui Vasilie, după ce acesta fusese făcut preot împotriva voinței sale (368), şi la puțină vreme după ce însuşi Grigorie pățise acelaşi lucru. (N. ed.)
[2] Ádecă viața cea fără de vreo dregătorie.
[3] Epistola 40. Scrisoare scrisă lui Vasilie în 370, după moartea Mitropolitului Evsevie. Vasilie, colaborator apropiat al lui Evsevie, îl chemase pe Grigorie ca să-l sprijine pentru a fi ales în scaunul vacant al Kesariei Cappadokiei. Grigorie se arată potrivnic planurilor lui Vasilie, pentru ca prietenul său să nu fie învinuit de uneltire şi dorință de stăpânire. (N. ed.)

n'am împlinit? Iar după ce am simțit că aleargă Episcopii la cetate m'am oprit din pornire, dar m'am mirat: întâi, de nu ai priceput cuviința, nici te-ai păzit de limbile celor mulți, care prea degrab pre cei mai fără răotate îi supără; iar a doao, m'am mirat de nu socoteşti că acealeaşi ți să cuvin şi ție, şi noao, cărora şi viiața, şi învățătura, şi toate de obşte ne sânt, şi carii aşa dela Dumnezeu dintru început ne-am unit; a treaia (că fie slobozenie să zic şi aceasta), de ai socotit că acest fealiu de alegeri şi puneri sânt ale celor mai evlavioşi, iar nu ale celor mai puternici şi norodului mai plăcuți. Eu dar pentru aceastea am întors piscul corabiei, precum iaste vorba, şi mă trag înapoi. Iar tu de socoteşti, şi însăşi aceasta fie, a fugi ádecă de gâlceavile ceale din mijloc şi de părearile ceale reale. Iar pre evlaviia ta atuncea te voiŭ vedea, când lucrurile să vor pune la rânduială, şi vreame va fi, şi voiŭ împuta mai multe şi mai greale.

Cătră Amifilohie[1]

Pâini nu am cerut dela tine: că nici apă dela cei ce lăcuesc în Ostrakine. Iar verdețuri de vom ceare dela bărbat Ozizaleu, de care la voi iaste îndestulare iar la noi multă lipsă, nu iaste nici o mirare, nici afară de obiceiu. Să voeşti dar să ne trimiți noao verdețuri preamulte şi preabune, sau câte va fi cu putință (fiindcă şi ceale mici sânt mari la cei săraci), de vreame ce ospătăm şi pre marele Vasilie: pre carele să nu voeşti, ca precum l-ai cercat când filosofea sătul, aşa să-l cerci când e flămând şi necăjit.

Cătră Grigorie, Episcopul Nissis, fratele marelui Vasilie[2]

Şi aceasta era păstrată vieții meale céiĭ ticăloase, a auzi moartea lui Vasilie şi eşirea sufletului celui sfânt, cu carea au eşit dela noi ca să se ducă la Domnul,[3] toată viiața făcându-o cugetare aceştiia.[4] Ci eu, afară de cealelalte, şi de aceasta m'am lipsit, (fiindcă trupul încă îmi iaste bólnav şi foarte primejduicios), şi de a săruta ádecă sfânta țărână, şi a fi lângă tine, carele rabzi filosofeaşte după cum să cade, şi pre priiatenii noştrii cei de obşte a-i mângâia. Că a vedea pustiirea Bisearicii, căriia i s'au luat acest fealiu de slavă şi au pierdut acesta fealiu de cunună, nici cu ochii a să vedea, nici de urechi a să încăpea nu să poate, mai ales la cei ce au minte. Iar tu, socotesc, cu toate că sânt mulți şi priiateni, şi cuvinte care să te mângâe, dar de nimenea aşa nu te vei putea mângâia, ca de sine singur şi de aducerea-aminte a aceluia: carii şi celoralalți tuturor v'ați făcut pildă de răbdare, şi ca o cumpănă duhovnicească, şi pentru buna rânduială întru ceale bune, şi pentru răbdarea întru ceale

[1] Epistola 25. (N. ed.) Amifilohie acesta era Episcop Iconiei, cătră carele au scris Sfântul Vasilie capetele ceale pentru Sfântul Duh.
[2] Epistola 76. Scrisă în anul 371, la puțină vreme după moartea Sfântului Vasilie (1 Ianuarie, 371). (N. ed.)
[3] 2 Cor. 5: 8.
[4] Ádecă toată viiața au gândit la moarte.

de măhniciune. Fiindcă aceaste doao ştie filosofiia (ádecă învățătura şi viiața cea creştenească), ádecă şi binele să-l iconomisească cu măsură, şi reaoa întâmplare cu bună rânduială. Aceastea să scriu de noi cătră cinstirea ta. Dar oare pre mine, cel ce scriu aceastea, carea vreame sau cuvânt mă va mângăia? Afară de petreacerea şi vorbirea cu tine, pre carea în locul tuturor ne-au lăsat-o noao fericitul, ca întru tine pre ceale ale celuia văzându-le ca întru o oglindă curată şi limpede, şi pre acela să socotim că îl avem.

Cătră Evdoxie ritoriul[1]

Întrebi cum sânt ale noastre? Foarte amară. Pre Vasilie nu-l am, pre Kesarie nu-l am, pre fratele cel duhovnicesc şi pre cel trupesc. Tatăl mieu şi muma mea m'au părăsit, cu Davíd grăesc[2]. Trupul îmi iaste bólnav, bătrâneațele preste cap, încurcări de griji, năpădiri de supărări, priiatenii necredincioşi, Biseарica nepăstorită. S'au dus ceale bune, goale ceale reale, umblarea pre mare noaptea, foc nicăiri, Hristos doarme.[3] Ce trebue să pătimesc? O scăpare îmi iaste de reale: moartea. Şi ceale de acolò îmi sânt înfricoşate, fiindcă le semuesc din ceale de aicea.

Cătră Timothei Episcopul[4]

De-a pururea eu sânt vânătoriu bun de cei buni (ca să mă şi semețesc ceva), carele şi pre cuvântărețiia ta, carea era ascunsă şi filosofea a fi tăinuită, o am aflat prin cuvinte cercetătoare şi altora o am făcut cunoscută; şi, ca să zic ceva de ale noastre, lumina cea de supt obroc în sfeşnic o am pus.[5] Că, ca să las cealelalte din bunătățile tale, ádecă învățătura, buna credință, blândeațele şi smereniia năravului, care toate ale unuia a să face iaste lucru din ceale prea cu anevoe, iată cea de acum cât iaste de mare! Că şi îț aduci aminte de noi, şi ne cinsteşti cu scrisorile, şi adaogi laude, nu ca să ne lauzi (că-ți pricep filosofiia ta[6]), ci ca mai buni să ne faci, şi să ne aduci înainte, ruşinându-ne a nu ne arăta întru acest fealiu în ce fealiu ne socoteşti. Ceale ale noastre hotar au. Ne-am dat în laturi de zavistie, filosofim cu linişte lui Dumnezeu, singuri ne îndeletnicim întru rugăciuni, de clătirile şi turburările ceale din

---

[1] Epistola 80. Destinatarul epistolei nu este Evdoxie, ci Filagrie. Greşala aparține ediției princeps din 1528, de unde a trecut apoi la toate edițiile ulterioare. Epistola a fost scrisă fie în 380, când Grigorie se afla la Constantinopol, fie în anii 381-382, făcând aluzie la purtarea răuvoitoare a episcopilor din Cappadokia față de Sf. Grigorie. (N. ed.)
[2] Ps. 26: 10.
[3] Mt. 8: 24.
[4] Epistola 164. Conținutul Epistolei arată ca a fost scrisă după 383, când Grigorie renunțase să se mai ocupe de episcopia Nazianzului. (N. ed.)
[5] Mt. 5: 15.
[6] Ádecă înțelepciunea.

lume ne-am izbăvit. Iar tu îmbărbătează-te şi te întăreaşte[1], şi te luptă pentru Troiţa, după puteare. Şi cel blând fie războinic, care şi pre noi ne vedeai făcând. Că nu voesc [ca] maimuţele să izbucnească şi leii să se liniştească. Şi pentru noi roagă-te, că foarte sântem bólnavi, ca să dobândim pacinică eşirea, fiindcă acum spre aceasta ne-am povârnit.

Către Thecla, de mângâiare[2]

'am pornit şi eu către evlaviia ta, măcar că îmi era slab trupul, ca să te cercetez împreună şi să te laud pentru răbdarea carea o filosofeşti pentru preafericitul tău frate. Că aceasta nu iaste cu îndoială. Dar fiindcă de oarecarea întâmplare m'am zăticnit, de nevoe am venit spre scrisori, ca să filosofesc împreună cu tine puţin de ceale ale tale. De unde ne e noao bunul Sakerdós[3], cel adevărat stătătoriu înaintea lui Dumnezeu, şi acum, şi mai nainte? Dela Dumnezeu. Şi unde e Sakerdós acum? La Dumnezeu, nu fără plăceare, ştiu bine, dând loc zavistii[i] şi luptelor vicleanului. Dar noi de unde? Au nu de acolò? Şi unde ne vom întoarce? Au nu către acelaş Stăpân? Şi o, de ar fi ca cu aceaiaş îndrăzneală! Ai aceluiaş închinători şi ne-am adus întru fiinţă, şi ne vom muta, puţine aici reale pătimind, cât către nădeajdea cea de acolò, şi poate ca să cunoaştem darul, din ceale ce aici am pătimit. Tată, mamă, frate, cei ce au apucat mai nainte, ce iaste aceasta? Număr de lăudaţi călători. Acestora va urma şi Thecla preste puţin, roaba lui Dumnezeu şi pârga celor buni, puţin răbdând, cât pre aceia să-i cinstească cu răbdarea şi multora să se facă pildă pentru filosofiia cea întru aceastea. Să lăudăm dar aceaiaş stăpânire şi să priimim rânduiala decât cei mulţi mai înalt. Aceastea aibi-le acum în locul nostru, şi cu aceaste gânduri fii împreună, deşi mai bune dela sineţi poţi găsi. Iar deacă şi de faţă ne vom învrednici a te vedea, dimpreună cu toată plinirea ta şi cea de pre lângă tine, mai multă mulţămită fie făcătoriului de bine.

Către Veriian[4]

ici un rău nu fac gealaţii, că slujesc legilor, nici sabiia nu iaste fără de leage, cu carea pedepsim pre cei răi, dar însă nu iaste lăudat gealatul, nici iaste drăgăstoasă sabiia uciderii. Aşa nici noi nu suferim să ne facem urâţi, încredinţându-să cartea de despărţire cu mâna şi cu limba noastră. Că mai bine iaste să ne facem mijlocitori de unire şi iubire,

---

[1] Ps. 30: 25.
[2] Epistola 222. Scrisă în ultimii ani de viaţă. (N. ed.)
[3] Preotul Sakerdos era un bun prieten al Sf. Grigorie. Îi sânt adresate cinci scrisori din corespondenţa păstrată şi este pomenit în alte douăsprezece. (N. ed.)
[4] Epistola 145. Veriian era un locuitor din Nazianz care voia ca fiica lui să divorţeze de soţul ei. (N. ed.)

decât de despărțire şi de dejghinarea vieții. De aceasta mi să pare că şi preaminunatul dregătoriu aducându-şi aminte, ne-au încredințat noao întrebarea fiicii tale, ca unora ce nu cu asprime, nici fără de pătimire nu putem a veni spre dezlegare. Că nu ca pre un luătoriu de seamă, ci ca pre un Episcop cu adevărat ne punea înainte, şi mijlocitoriu ne-au făcut a întâmplării voastre ceaii reale. Deci mă rog să ne faceți noao har, slujitorilor voinții voastre,[1] şi mă bucur fiind poruncit la acest fealiu de lucruri; iar de vor birui ceale mai reale şi mai de-a stânga, şi la care încă până astăzi nu ne-am ispitit, pre altul căutați, carele să fie mai îndemănatec spre aceastea. Că eu nu am vreame să fac har priiteşugului vostru (deşi vă ştiu întru toate preacinstiți mie), şi să greşesc lui Dumnezeu, căruia îi dau seamă de toată mişcarea şi gândirea. Iar pre fiica ta atuncea o vom creade (că să va grăi adevărul!), când va putea, fugând de a să sfii de voi, să scoață de față adevărul. Că acum şi patima [eiĭ] e vreadnică de jale: că împarte voao graiurile, iar bărbatului lacrămile.

Cătră Olimbie[2]

u iaste pretutindenea lăudată grăbniciia. Pentru aceasta am întârziiat răspunsul până acum pentru fata preacucernicului Veriian, vreamii dând ceva spre îndreptare, împreună încă şi socotind bunătatea ta, carea nu laudă despărțirea, din ceale ce noao ne-ai încredințat întrebarea, pre carii nu grabnici ne-ai ştiut, nici fără de socoteală cătră unele ca aceastea. Pentru aceastea dar m'am oprit până acum, şi socotesc că nu fără de socoteală. Dar fiindcă în strâmtoare de vreame am ajuns, şi nevoe iaste a face cunoscută ceaia ce s'au aflat din cercetare, iată că facem cunoscut. Îndoită mi să pare că iaste copila, împărțindu-să de sfiiala părinților şi de dragostea bărbatului. Şi graiurile cu aceaia sânt, iar mintea nu ştiu de nu cumva şi cu acesta, precum arată lacrăma. Drept aceaia însuți vei face cu adevărat ceaia ce să va părea dreptății tale şi lui Dumnezeu, celui ce te îndreptează spre toate. Iar eu prea cu drag aş fi dat sfat fiiului Uiriian [=Veriian], ca să treacă multe din ceale din mijloc, ca să nu întărească cartea cea de despărțire, carea legilor noastre nu place cu adevărat, măcar de şi ceale ale Romanilor alt fealiu judecă.[3]

---

[1] Din textul grecesc pe care l-a avut la dispoziție Grigorie Dascălul pare să fi lipsit un fragment, sau este vorba de o scăpare. Fraza completată ar suna astfel: „Deci mă rog să faceți har (=să aveți îngăduință) [pentru şovăiala mea; şi de vor birui cele mai bune, foloseşte-ne drept] slujitori ai voinții voastre...” (Παρακαλῶ τοίνυν χαρίσασθαί **τι τῇ ἐμῇ δειλίᾳ· καὶ εἰ μὲν τὰ κρείττω νικᾷ, χρήσασθε** ἡμῖν ὑπηρέταις τῆς ὑμετέρας βουλήσεως...). (N. ed.)

[2] Epistola 144. Dregătorul Olimbie, având de judecat pricina divorțului fiicei lui Veriian, i-o încredințase lui Grigorie, care era episcopul locului (vezi scrisoarea precedentă). (N. ed.)

[3] În textul grcesc se mai aflǎ o frază ce lipseşte din traducerea lui Grigorie Dascălul: „Că nevoie este a se păzi dreptatea, ceea ce şi noi îți dorim [să săvârşeşti] şi prin grai, şi prin faptă”. (N. ed.)

ALE SFÂNTULUI GRIGORIE BOGOSLOVUL

Stihuri oarecare prea puține din ceale multe, care în limba ellinească sânt făcute cu mare meşteşug, la fealiuri de pricini

Stihuri făcute în limba ellinească după alfavita

Din care fieştecarele are sfârşitul sfătuirii sale

toate început şi sfârşit fă pre Dumnezeu.

Câştigul vieții iaste a eşi din viiață în toate zilele.

Cunoaşte toate lucrările bunătăților.

Greu iaste a fi sărac, dar mai rău iaste a te îmbogăți rău.

Când faci bine, socoteaşte că urmezi lui Dumnezeu.

Bun fiind, caută-ți ție bunătatea lui Dumnezeu.

Trupul stăpânească-să şi împileaze-să bine.

Mâniia înfrânează-o, ca nu cumva să cazi afară din minți.

Ține-ți ochiul tău, iar limba aibă-ş cumpănă.

Lacăt pune-ți pă urechi, dar nici râsul să nu curvească.

Făclie înainte a toată viața meargă-ți ție socoteala,

Ca să nu-ț curgă pă supt păreare ceaia ce eşti.

Înțeleage-le toate, dar lucrează ceale ce să cuvin a lucra.

Strein cunoaşte-te pre sineți, şi cinsteaşte pre streini.

Când umbli bine pre mare, mai ales adu-ți aminte de furtună.

Pre toate ceale dela Dumnezeu să cade cu mulțămită a le priimi.

Toiagul dreptului iaste mai bun decât cinstea celui rău.

Uşile înțelepților roade-le cu mergerea, iar ale bogaților nu.

Lucru[l] mic nu e mic când aduce vătămare mare.

Ocara înfrânează-o, şi vei fi mare înțelept.

Păzeaşte-te pre sineți, şi de cădearea altuia nu râde.

Daru iaste a fi zavistuit, iar a zavistui iaste ruşine mare.

Sufletul jertvească-să mai mult decât toate lui Dumnezeu.

O, cine va păzi aceastea, şi să va mântui?

FERICIRI A FEALIURI DE VIEȚI

ericit iaste acela carele are viiață pustie şi neamestecată
cu cei ce să tărăsc jos, ci ş'au îndumnezeit mintea.

Fericit iaste acela carele, întru multe fiind amestecat, nu întru multe
să amestecă, ci lui Dumnezeu ş'au trimis toată inima.

Fericit iaste acela carele cu toate averile lui ş'au cumpărat pre Hristos,
şi agoniseală are numai Crucea, pre carea la înălțime o poartă.

Fericit iaste acela carele preste averile sale ceale curate împărățind,
poartă mână a lui Dumnezeu celor ce le trebuesc.

Fericită iaste viiața fericiților neînjugați[1], carii de dumnezeirea
cea curată sânt aproape, după ce s'au scuturat de trup.

Fericit iaste acela carele leagilor nunții puțin supuindu-să,
cea mai multă parte a dragostii o aduce lui Hristos.

Fericit iaste acela carele, purtând stăpânirea norodului,
prin curate şi mari jertve pre Hristos îl trage la pământeni.

Fericit iaste acela carele, naştere fiind a turmii céiĭ cereşti,
ține locul lui Hristos ca o oae preadesăvârşit.

Fericit iaste acela carele cu porniri mari ale minții céiĭ curate
veade strălucirea luminelor celor cereşti.

Fericit iaste acela carele, cu mâini mult ostenitoare, pre împăratul
îl cinsteaşte, şi multora le iaste leage a vieții.

Toate aceastea sânt pliniri ale teascurilor celor cereşti,
care sânt priimitoare de roada sufletelor noastre.

Fiindcă o faptă bună pe alt fealiu de faptă bună o aduce la loc.

Că a multor vieți multe sânt lăcaşurile.

Fericit iaste acela carele pe duhul cel mare l-au arătat sărac de patimi,

Acela carele are aicea viiață jalnică,

Acela carele pururea e nesăturat de mâncarea cea cerească,

Acela carele cu poftă e moştenitoriu de lucruri mari,

Acela carele prin milostivirile sale trage milostivirea cea mare a lui Dumnezeu

Şi iaste prieten al păcii şi curat la inimă;

Acela carele pentru Hristos, cel cu mare slavă, mult au răbdat
osteneli şi dureri, şi mare slavă va întâmpina.

Dintr'aceastea, ori pre carea cărare vei vrea, meargi. Deaca pre toate,
mai bine. Iar deaca pre mai puține, al doilea. Iar deacă numai pre una,
prea ales lucru iaste şi acesta, şi iubit. Că sânt cumpene vreadnice de toți,
şi de cei mai desăvârşit, şi de cei mai mici.

[1] A călugărilor.

Şi Raav neslăvită viiaţă au avut, dar şi pre dânsa

slăvită o au făcut iubirea de streini cea preadesăvârşit.

Şi din singură smereniia minţii mai mult au avut Vameşul,

decât Fariseul cel ce mult să îngâmfa.

Mai bună e necăsătoriia. Aşa, cu adevărat mai bună: dar amestecată

cu lumea şi pământească, mai rea e decât căsătoriia

cea curată. Înaltă e viiaţa neagonisitorilor celor umblători prin munţi,

dar îngâmfarea şi pre aceştea de multe ori i-au pus jos.

Că nemăsurând cu alţii mai buni fapta lor cea bună,

au în inimă uneori înălţare fără de socoteală.

De multe ori şi cu minte fierbinte, aseamenea ca mânjii

cei fierbinţi, departe de semn ş'au azvârlit piciorul.

Pentru aceaia ori cu aripi te râdică preauşoare,

ori jos rămâind, temeinic aleargă,

nu cumva de greotate aripa ta să se pleace la pământ,

şi să cazi, râdicându-te, cădeare vreadnică de jale.

O corabie mică cu legături dease întărită,

povară mai multă aduce decât una mare şi nelegată.

Strâmtă s'au făcut calea porţii céiĭ Dumnezeeşti,

dar multe cărări sânt, care vin tot la una.

Unii pe una meargă, a cărora fire la aceaia să pleacă,

iar alţii pre alta, numai de cea strâmptă atingându-se.

Nici tuturor întocmai nu le iaste iubit un fealiu de mâncare,

nici creştinilor nu le iaste o viiaţă potrivită.

Lacrămile tuturor sânt bune, privighiiarea şi ostenealele,

şi turbarea patimilor celor cumplite tare a o stăpâni,

şi a însuliţa saţiul, şi supt mâna lui Hristos cea tare a fi,

şi a ne cutremura de zioa cea viitoare.

Iar de vei mearge desăvârşit pre cărarea cea desăvârşit, nu vei mai fi muritoriu,

ci oarecarele ceresc, după leagea lui Grigorie.

STIHURI PRE MORMÂNTUL SFÂNTULUI VASILIE

n trup fără de suflet că va trăi mai mult socoteam,

decât eu fără de tine, o, Vasilie, slujitoriule al lui Hristos, şi iubite.

Dar am pătimit şi am rămas. Ce zăbovim? Au nu, rădicându-mă,

mă vei pune în ceata ta a fericiţilor?

Nu mă lăsa, nu. Pre mormântul tău mă juru, niciodată

nu te voiŭ uita, nici vrând. Al lui Grigorie iaste cuvântul.

Când Troiţa au răpit duhul lui Vasilie celui gânditoriu de Dumnezeu,

carele cu dragoste să pripiia de aicea să se ducă,

toată oastea cea cerească de ducere s'au bucurat,

iar toată cetatea Cappadokilor au suspinat.

Şi nu numai, dar şi lumea tare au strigat: S'au dus propoveduitoriul,

s'au dus legătura dragostii[1] céiĭ de mare cuviință.

Lumea toată de graiuri întocma foarte s'au clătit,

carea iaste moştenire a Troiții céiĭ de o puteare.

Vai, vai, buzele lui Vasilie ceale închise tac!

Scoală-te, şi să stea furtuna cu cuvintele tale,

şi cu învățăturile tale ceale de taină. Că tu singur ai arătat întocmai

şi viiața cu cuvântul, şi cuvântul cu viiața.

Unul iaste Dumnezeu la înălțime împărățitoriu, şi un Arhiereu vreadnic

neamul nostru te-au văzut pre tine, Vasilie,

pre îngerul cel prearăsunătoriu al adevărului, pre ochiul cel luminătoriu

al creştinilor, carele străluceaşte cu frumuseațile sufletului.

Pre slava cea mare a Pontului Cappadokilor de-a pururea şi acum o rog:

Pentru lume stăi, daruri aducând.

Aicea, pre Arhiereul Vasilie al lui Vasilie,

[1] La altele: păcii.

m'au pus Kesarineanii, pre priiatenul lui Grigorie,

pre care din suflet l-am iubit. Şi Dumnezeu să-i dea lui fericire,

şi altele, şi viiața noastră degrab să o dobândească.

Că de folos pre pământ să zăbovească şi să se topească, aducându-şi aminte de prieteniia cea cerească?

Puțin încă suflai pre pământ, şi toate aducându-le,

le-ai dat lui Hristos, sufletul, trupul, cuvântul, palmele.

O, Vasilie, slava cea mare a lui Hristos, întărirea preoților,

întărirea adevărului celui acum mai mult dejghinat.

O, cuvinte! O, casa prieteşugului celui de obşte! O, iubită Athino!

O, tocmealele ceale de demult ale Dumnezeeştii vieți!

Să ştiți aceasta, că Vasilie iaste la ceriu, dupre cum dorea,

iar Grigorie pre pământ, pre buze legături purtând.

O, Vasilie prealuminate, lauda cea mare a Kesarineanilor!

Cuvântul tău au fost tunet, iar viiața fulger.

dar şi aşa scaunul cel sfințit l-ai lăsat. Aşa au voit Hristos,

ca să te ameastece degrab cu cei cereşti.

Adâncurile toate te-ai învățat, ale Duhului,

şi câte sânt ale înțelepciunii cei pământeşti,

Bisearică însuflețită ai fost,

opt ani ținând frâele norodului celui gânditoriu de Dumnezeu.

Aceasta numai din toate ale tale au fost puțin, o, Vasilie!

Bucură-te, Vasilie, deşi ne-ai lăsat pre noi.

A lui Grigorie iaste această scrisoare de pre mormânt,

cuvântul acesta, pre carele îl iubiiai, îl ai datorie a prieteniei, o, Vasilie!

Şi ție daru să aduce prea neplăcut mie.

Eu, Grigorie, o, Vasilie, pre țărâna ta am pus

această doaosprezecime a scrisorilor deasupra.[1]

[1] Doaosprezeace scrisori deasupra mormântului Sfântului Vasilie au făcut Sfântul Grigorie. Din care cinci sânt făcute câte cu şase stihuri, iar patru câte cu patru stihuri, iar trei câte cu doao stihuri. Şi 1. iaste „Un trup", până la „al lui Grigorie iaste cuvântul"; 2. „Când Troița", până la „de mare cuviință"; 3. „Lumea toată", până la „şi cuvântul cu viața"; 4. „Unul iaste Dumnezeu", până la „daruri aducând"; 5. „Aicea pre Arhiereul", până la „cea cerească"; 6. „Puțin încă", până la „mult dejghinat"; 7. „O, cuvinte", până la „legături purtând"; 8. „O, Vasilie", până la „cu cei cereşti"; 9. „Adâncurile toate", până la „însuflețită ai fost"; 10. „Opt ani", până la „o, Vasilie"; 11. „Bucură-te Vasilie", până la „prea neplăcut mie"; 12. „Eu, Grigorie", până la sfârşit. Şi aceastea sânt ceale 12 Scrisori deasupra mormântului. Iar al cuvântului ce zice în scrisoarea a cincea: „Aicea pre Arhiereul Vasilie al lui Vasilie", înțeleagerea iaste aceasta: cuvântul acesta iaste despre fața Sfântului Vasilie, şi zice: Aicea m'au pus pre mine, Arhiereul Vasilie, fiiul lui Vasilie. Fiindcă şi pre tatăl sfântului l-au chemat Vasilie. Iar în Scrisoarea a 6-a, unde zice că „toate le-ai dat lui Hristos, sufletul, trupul, palmele", ádecă mâinile, însemnează că şi lucrarea, şi privirea au dat lui Hristos.

PENTRU CĂILE VIEȚII

Cine sânt eu? Şi de unde am venit în viiață?

Şi după ce mă va ținea pământul, cine iarăş voiŭ fi, rădicându-mă din țărână?

Şi unde ducându-mă, mă va pune Dumnezeul cel Mare? Oare mântui-mă-va, de aicea rădicându-mă la limanul cel lin?

Multe sânt cărările vieții aceştii mult pătimitoare.

Unul cu unile, şi altul cu alte fealiuri de vătămări să încurcă,

şi nici un lucru bun între oameni nu iaste neamestecat cu rău.

Şi o, de nu ar fi avut ceale reale mai multă parte!

Bogățiia e necredincioasă, iar scaunul iaste sprânceană a visurilor.

A fi stăpânit iaste de-a pururea dureare şi muncă, iar săráciia iaste piedecă.

Frumuseațea iaste puțin har, ca al fulgeriului, iar tinereța, fierbere a vreamii.

Cărunteațele sânt apus măhnicios al vieții,

iar cuvintele, zburătoare. Slava e aer.

Şi cei de neam mare, sânge vechiu.

Vârtutea e şi a porcului celui sălbatec.

Batjocoritoriu iaste sațiul, şi legătură nunta. Naşterea de fii buni,

grijă de nevoe. Iar naşterea de fii răi, boală.

Târgurile sânt griji ale răotății; linişteа,

slăbiciune. Meşteşugurile sânt ale celor ce să tărăsc pre jos.

Strâmptă e hrana cea streină. Iar pământul a-l ara iaste muncă.

A celor ce călătoresc pre mare cea mai multă parte iaste în iad.

Patriia iaste prăpastie a sa, iar streinătatea defăimare.

Toate sânt dureare celor muritori, ceale de aicea toate, râs,

praf, umbră, nălucă, roaoă, suflare, fulg, abur, vis,

beşică de apă, curgere, urmă de corabie, suflare de vânt supţire, ţărână,

roată pururea învârtită, pre toate asemenea prăvălindu-le,

stând, învârtindu-să, desfăcându-să, întărită fiind

cu ceasuri, cu zile, cu nopţi, cu osteneale, cu morţi, cu măhniciuni,

cu veselii, cu boale, cu căderi, cu bune călătorii.

Şi acest lucru iaste al înţelepciunii tale, o, Ziditoriule Cuvinte!

Nestătătoare a fi toate, ca să avem dorire de ceale stătătoare.

Toate cu aripile minţii le-am trecut, câte sânt vechi, câte sânt noao,

şi decât muritorii nimic nu iaste mai slab.

Numai un lucru între oameni iaste bun şi statornic:

a lua crucea şi a să duce de aicea,

şi lacrămile, şi suspinurile, şi mintea carea cugetă în ceale Dumnezeeşti,

nădeajdea şi strălucirea Troiţii céiĭ cereşti,

carea să amestecă între cei curaţi, dezlegarea de pământul cel fără de socoteală,

nestricăciunea chipului pre carele l-am dobândit dela Dumnezeu;

şi a trăi viiaţă streină de viiaţă, şi în loc de lume,

lume schimbând, toate greotăţile a suferi.

PENTRU DORUL CEL CĂTRĂ DUMNEZEU

aica mea, ce m'ai născut? De vreame ce m'ai născut mult-ostenitoriu?

Pentru ce m'ai dat aceştii vieţi roditoare de spini?

De o ai trecut tu fără de necaz, ca oarecarea fără de trup,

Minune mare! Iar de te-ai împilat, nu iubindu-mă m'ai născut.

Alt bărbat altă cărare tae a vieţii: acesta iaste lucrătoriu de pământ,

Iar acela călătoriu pre mare, iar altul vânătoriu,

Iar altul cu suliţa mâna îş întrarmează,

Şi unul iaste ştiitoriu de cântări, iar altul purtătoriu de nevoinţe.

Iar mie soartă îmi iaste Dumnezeu, şi durerile ceale multe,

Şi cu boală cumplită puţin a mă slăbi.

Mănâncă-mă, mănâncă-mă, înrăotăţito, în puţină vreame.

Că curând te voiŭ lăsa, bucurându-mă dinpreună cu vătămările tale.

Maica mea, ce m'ai născut? De vreame ce pre Dumnezeu nici a-l înţeleage,

Nici a-l spune nu pociŭ atâta precât doresc.

O puţină strălucire a Troiţii céiĭ cereşti şi întocma cu luminile

Au strălucit ochii minţii meale.

Cea mai multă parte au fugit (şi am măhnire).

Că mai întâi de a mă sătura de lumină,

Ca un fulger oarecarele zboară degrab pre lângă mine!

Iar de te voiŭ dobândi pre tine acolò, iubită Troiţă, nu voiŭ mai tănjì

Pântecelui maicii meale. Căci spre bine m'am născut.

Ci mântuiaşte-mă, mântuiaşte-mă, Cuvântule al lui Dumnezeu, şi din tina

Cea amară scoţându-mă, la altă viaţă du-mă,

Unde mintea cea curată prealuminat dănţuiaşte împrejurul tău,

Nemaiascunzându-să supt norul cel umbros.

IZGONIRE A VICLEANULUI
şi chemare a lui Hristos

ugi dela inima mea, meşteşugareţule vicleane, fugi degrab,

Fugi dela mădulările meale, fugi dela viaţa mea,

Tâlhariule, şarpe, foc, însăgetătoriule, răotate, moarte, prăpastie, bălaurule, hiiară,

Noapte, pândire, turbare, adânc, zavisnice, ucigaşule de oameni,

Precum şi întru strămoşii miei ai lăsat peire,

Făcându-i să guste din răotate, vătămătoriule, şi din moarte.

Hristos împăratul îţi porunceaşte să fugi în valul mării,

Ori în prăpăstii, ori în turma porcilor,

Ca legheónul cel vătămătoriu mai nainte. Ci supune-te,

Să nu te lovesc cu Crucea, de carea toate să cutreamură.

Pre cruce o port pre mădulările meale, pre Cruce în cale,

Pre cruce în inimă. Crucea îm iaste slava.

Nu vei înceta pândindu-mă, răudeprinsule? Nu spre prăpăstii,

Nu spre Sodoma vei privi? Nu spre turmele celor fără de Dumnezeu?

Carii tăind Dumnezeirea cea mare, o au rupt?

Ci spre cărunteaţele meale şi spre inima mea?

De-a pururea mă înnegreşti, vrăjmaşule, cu gânduri întunecate,

Nici de Dumnezeu cutremurându-te, nici de jertveale ceale sfinte.

Acesta pre carele tu îl superi au fost şi minte a Troiţii, ca un glăsuitoriu propoveduitoriu,

Şi acum priveaşte spre hotar. Noroiule, nu mă turbura,

Ca curat să întâmpin luminile ceale curate Cereşti,

Şi să văz bine spre viiaţa mea.

Iar mâinile le întinz: priimiţi-mă. Rămâi sănătoasă tu, lume,

Rămâi sănătoasă, ceaia ce eşti aducătoare de osteneale, fie-ţi milă de cei după mine.

CĂTRĂ AL SĂU SUFLET STIHURI,
Pre jumătate Iamviceşti

Ce vei să ţi să facă ţie?,
pre sufletul mieu te întreb.
Ce ţie, mare sau mic,
din ceale cinstite de oameni?
Ceare numai ceva strălucit,
şi-ţ vom da cu osârdie.
Vei să ţi să facă ţie
ceale ale lui Ghígu Lideanul[1],
şi cu un deaget să împărăţeaşti,
peceatea învârtindu-o,
carea ascundea de s'ar fi ascuns,
arăta, de s'ar fi arătat?
Vei ale lui Mida[2],
carele bogat au murit,
căruia aur îi era toate,
şi i-au adus foamete de aur,
pedeapsă pentru rugăciunea cea fără măsură?
Vei pietri luminoase,
şi lăţimi de pământ gras,
şi numere de turme,
şi de boi şi de cămile?
Aceastea nu îţi vom da ţie,
pentru că să le iai nici îţ iaste de folos,
dar nici de mine lucru împlinit.
Că am lepădat grijile,
de când m'am apropiiat de Dumnezeu.
Vei scaune şi stăpâniri,
trufie a vreamii carea cade?
Ca mâine să şezi jos,
căutând smerit,
altul ţiind sus grumazii,
carele ţ'au fost stătătoriu înainte,[3]
poate încă şi vreunul din cei răi?
Vei cu nuntă să te legi,
cu moloşituri necurate,
şi cu vremile să te învârteşti?
Vei boală dulce,
grijă de naştere de fii buni?
Iar pre naşterea de fii buni, de o voiŭ zice

[1] Pentru acesta iaste basnul la Ellini cum că, cioban fiind şi om prost, într'o pădure umblând, au dat peste un om mort, întru al căruia deget au găsit un inel, şi întorcându-l în deagetul mortului, prin cercare au cunoscut că deacă învârtiia peceatea inelului cătră palmă, acela carele îl purta să făcea nevăzut de alţii, iar deacă o întorcea dinafară, era văzut: pre care inel luându-l, precum băsnuesc, cu dânsul au lucrat tăinuit şi au luat împărăţiia Lidiei.

[2] Pentru acesta iarăşi iaste basnu cum că, împărat fiind, s'au rugat lui Dumnezeu să-i facă binele acesta, ca orice va atinge cu mâna să se facă îndată aur. Deci după multă rugăciune dobândindu-şi cearerea, orice atingea cu mâna, lemne, pietre sau orice alt, să făcea îndată aur. Însă viind şi la bucate, şi atingându-să cu mâna de dânsele ca să mănânce, îndată bucatele să făcea aur. Şi aşa totdeauna, de câte ori ar fi vrut să mănânce, atingându-să de bucate, şi iale făcându-se aur, din pricina aceasta, neputând să mănânce, au murit de foame.

[3] Ádecă slugă.

naştere de fii răi, ce vei zice?
Vei pentru cuvinte să fii lăudat,
şi să aduni privelişti?
Doreşti să vinzi[1] legile
nu cu lupte dreapte?
Să tragi şi să te tragă
înaintea divanurilor celor fără de leage?
Vei să clăteşti suliță,
suflând oarece de războiu?
Şi cununi din lupte,
şi tărie ucigătoare de hiiară?
Doreşti pleasnete în cetate,
şi de aramă a te închipui?[2]
Umbră de visuri vei,
suflare de vânt supțire carea curge şi să mută?
Vâjiitură de săgeată fără de urmă?
Sunet de mână ce plesneaşte?
Că ce lucru e mare celor bine price-puți,
din ceale ce astăzi sânt,
iar până mâine lipsesc,
din care şi cei răi au parte?
Din care nu vine împreună cu noi nimic
când eşim de aicea?
Ce dar? Fiindcă aceastea nu,
ce vei să ți să facă ție?
Vei să te faci dumnezeu,
dumnezeu luminos,
înainte-stătătoriu al Dumnezeului ce-lui preamare,
împreună cu îngerii dănțuind?
Mergi, întinde-ți paşii înainte,
ai doririi céiĭ iute cu aripile,
carii să învârtesc la înălțime.
Eu aripile le curățesc,
eu cu cuvinte te rădic.
Ca pre o pasăre cu bune aripi
la ceriu te voiŭ petreace înainte.
Dar tu spune-mi, prearăule,
o, trupuşoriu împuțit:
Fiindcă m'am înjugat cu tine,
stăpânul cu bucătariul,
ce vei să ți să facă,
spre a ți să ținea numai suflarea?
Că mai mult nu sânt datoriu,
deşi mă sileşti multe să aib.
Vei masă cu bune mirosuri[3]
din miruri, şi prin ale bucătarilor
izvodiri prisositoare?
Şi lovituri de canoane
şi de mâini nu neînvierşunătoare?
Şi săltări de tineri molatici
carii să mişcă nu bărbăteaşte?
Şi danțuri de fecioare
care să golesc fără de leage?
Pre care le închipuesc la ospețe
câți iubesc bajocura,
pre nebunitoriul vin
gata ațițându-l?
Aceastea de le vei dela noi,
le ai adevărat, dar sugrumare.
Acest fealiu de lucruri eu le las
la prietenii cei nesățioşi.
O casă de piiatră[4]

[1] La altele: să turburi.
[2] Ádecă a i să face chipul de aramă.
[3] La altele: răsfățată.
[4] Ádecă o peşteră.

de-sine-acoperită să te acopere pre tine,
sau un mic lucru de un ceas,[1]
de să cade ceva a te şi osteni.
Iar îmbrăcămintea să-ţi fie peri de cămilă,
după leagea drepţilor,
sau şi o piele[2], acoperemânt
al goliciunii céiĭ vechi.
Aşternut, care s'ar fi întâmplat,
pajişte sau ramuri de tufe întinză-se,
ca o întindere de porfiră
şi oaspeţilor fără de frică.
Iar masă de sineş ţie,
dulce suflând, întinze-să,
ceale ce iubitul pământ le dă,
daruri fără de meşteşug tuturor.
Iar după ce te-am aşezat,
şi te vom hrăni cu osârdie,
vei să mănânci? Aibi pâine,
aibi făină, de să va afla.
Iar plăcinte fie-ţi ţie sarea.
Şi purul[3] nu ţi-l măsurăm,
mezelic fără de supărare:
iar lipsa alt mezelic, mai mare.
Vei să bei? Îţi izvoraşte apă,
clondir pururea curgătoriu,
băutură de beţie nefeliurită,
îndulcire fără de viţă.
Dar cauţi şi să te desfătezi ceva?
Nici oţetul să nu-ţi fie zavistuit.
Dar nu-ţi vor fi destule aceastea,
ci pofteşti vas găurit
să torni rău
dulceţile fără de saţiu?
De alt agonisitoriu doreaşte!
Că eu nu am vreame să te încălzesc
pre tine, vrăjmaş împreună-lăcuitoriu,
ca îngheţând ca un şarpe,
şi apoi prin fierbinţeală dejgheţându-te,
în sânul mieu să mă răneşti.
Vei cafásuri nenumărate,
cu tavanuri aurite şi izvodiri
de zugrăveală şi de psifidă,
care să ţi să pară că mai umblă,[4]
şi sclipire de leaspede răsfăţată,[5]
cu multe fealiuri de flori şi de ape?
Vei haină înfoiată,
din ceale nepipăite?
Şi în deagete bogăţie[6]
şi frumuseaţe de râs
celor ce ştiu a să înfrâna?
Iar mie şi mai mult,
căruia frumuseaţea îmi iaste înlăuntru.
Aceastea le zic voao,
oamenilor cestor de jos,
carii trăiţi vreamea aceasta,
nimic mai mult văzând.
Iar celor ce trăesc cu blagoródie,
şi după vredniciia părţii
céiĭ ce s'au amestecat dela Dumnezeu
cu grosimea mea cea de tină
(vezi trufiia săracului!),

[1] Ádecă o colibă.
[2] Ádecă un cojoc.
[3] Unii zic hágima, alţii hreanul.

[4] Ádecă zugrăveală vie.
[5] Ádecă marmură.
[6] Ádecă inel cu pietrii scumpe.

ce fealiu de hrană le dau?
Trece-mi-ți prin sabiia cea de văpae,
o, de-Dumnezeu-gânditoriule!
Fă-te lucrătoriu de Dumnezeeşti sáduri,
care prin cuvânt[1] înverzesc,
de care m'au lipsit vrăjmaşul,
prin dulceață prădându-mă.
Apropie-te iarăş de pomul vieții
carea pururea rămâne.
Iar aceasta iaste, precum am aflat,
cunoştință a lui Dumnezeu celui preamare,
a uniia lumini cu trei străluciri,
cătră carele toate să întind.
Aşa va grăi însuş luişi
fieştecarele din înțelepți.
Iar carele nu voiaşte să grăiască,
îndeşert viiața au trecut,
iar nu cu rău preamare.

CÂNTEC CĂTRĂ HRISTOS[2]

re tine singur Stăpânitoriul cel nestricat,
Dă-mi să te cânt, dă-mi să te laud,
Cela ce eşti Împăratul, cela ce eşti Stăpânul;
Pentru carele iaste cântecul, pentru carele iaste lauda,
Pentru carele iaste dănțuirea îngerilor,
Pentru carele sânt veacurile ceale neîncetate,

[1] Ádecă al Scripturii.
[2] Poate că cătră Troița.

Pentru carele soarele înainte străluceaşte,
Pentru carele iaste drumul lunii,
Pentru carele iaste mare podoaba stealelor,
Pentru carele omul cel cinstit
Au dobândit a gândi pre Dumnezeu,
Jivină cuvântătoare fiind.
Că tu ai zidit pre toate,
Dând rânduială fieştecăruia lucru,
Şi împreună țiindu-le prin purtarea de grijă.
Cuvânt ai zis, au fost lucru.
Cuvântul tău iaste Dumnezeu Fiiul.
Că de-o-ființă iaste,
De o cinste cu cel ce l-au născut,
Carele au întocmit toate,
Ca preste toate să împărățească.
Şi cuprinzând pre toate
Sfântul Duh cel Dumnezeesc,
Purtând grijă, le păzeaşte.
Troiță vie te voiŭ numi pre tine,
Pre unul numai şi singur-stăpânitoriu,
Fire neschimbată fără de început,
Fire a ființii céiĭ netălmăcite,
A înțelepciunii minte neajunsă,
Tărie a ceriurilor fără de greşală[1],
Fără de început, fără de sfârşit,
Strălucire negândită,
Carea priveşti spre toate,
Şi de carea nici un adânc nu iaste neştiut,
Dela pământ până la adâncime.
Părinte, milostiv fii mie!
De-a pururea să cinstesc

Pre cinstirea aceasta[2], dă-mi mie.
Iar pre greşale ştearge-le,
Pre ştiinţă curăţindu-o
De toată mintea cea rea,
Ca să slăvesc pre Dumnezeu,
Cuvioase mâini rădicând,
Ca pre Hristos să-l binecuvintez,
Genunchele plecând să-l rog,
Ca atuncea să mă priimească rob,
Când va veni împărăţind.
Părinte, milostiv fii mie,
Milă şi dar să aflu.
Că slava şi mulţămita să cuvine ţie,
Până în veacul cel nemăsurat.

S F Â R Ş I T

1. Ádecă statornică.
2. Ádecă pre Troiţa.

GLOSAR

acolisì: a ataşa, a alipi
acride: lăcuste
afierosì: a închina un lucru, a dedica, a consacra, a aduce ofrandă/prinos; *refl.* a se dedica
afierosire: ofrandă, prinos
afión: opiu
ahátis: agată
aiávea: aievea
aligoricesc: alegoric, prin alegorie
alişverişuri: afaceri
alurghídă: mantie de purpură
amelinţáre: impuls; moment; înclinare (a capului), aprobare, încuviinţare
aminterlea: altfel, în chip diferit
amíthis: ametist
anagoghíe: anagogie (procedeu de tâlcuire a Scripturilor, prin care se urcă de la înţelesul literar la cel duhovnicesc)
andriand: statuie
ánghiră: ancoră
apleca: a alăpta
apoplixie: apoplexie, damblà
aravonă: arvună, acont
arithmítici: numerologi
aspidă: şarpe veninos, viperă
aţapoace: mustăţile spicelor (la cereale)

basn: mit, basm
bănuì: a lua în nume de rău, a ţine de rău pe cineva
băsnos: mitic
băsnuire: fabulaţie, ficţiune
bânduială: vătămare
blagocéstie: bunăcinstire
blagocestív: binecinstitor
blagoródie: bun-neam, nobleţe
blagoródnic: de bun-neam, nobil
bogoslov: theolog
bogoslovie: theologie
boiangiu: vopsitor de textile
burduş: burduf
cafás: grilaj
cal de râu: hipopotam
candilă: candelă
capete: capitaluri
carkín: crab
cârceae: cârcei (ai viţei de vie)
cârmit: deviat
celénchiu, celeánchiu: premiu (la lupte), răsplată
cerbice: ceafă
chentru: centru
chezaş: garant
chezeşluire: chezăşie, garanţie
chiclu: cerc
chihribáriu: chihlimbar
chiiar: clar, limpede
chilindru: cilindru
chiparís: chiparos
chit: balenă
chiup: vas mare de lut
cióci: ciori
ciocoinicì (a se): a se linguşi, a fi slugarnic
clir: moştenire
clironom: moştenitor
clironomie: moştenire
clup: teatru
comíţi: comete
conăcì: a poposi, a trage în gazdă
conhie: animal cu cochilie, cochilifer
conhílii: scoici din care se extrage purpura
covârşì: a depăşi, a întrece, a copleşi
covârşitoriu: copleşitor, excesiv
covârşire: depăşire, copleşire, exces
crédet: credit
creşteal, crişţal: cleştar, cristal
crocodél: crocodil
crug; orbită; circuit; cerc; boltă cerească
cténie: stridie sau scoică-pieptene
curúi: pasăre răpitoare mică, un fel de şoim

deaproape: aproape (al cuiva)
dejghina (a se): a (se) dezbina; a devia
dejghinat: dezbinat, separat; despicat
dezghinare: dezbinare, desfacere, dezlegare
diadóh: urmaş, succesor
diadóhie: succesiune
diéţi: testamente
disidémon: superstiţios, habotnic (gr. δεισιδαίμων)
disidemoníe: superstiţie, habotnicie (gr. δεισιδαιμονία)
divan: tribunal, curte de judecată
drege: a potrivi gustul unei mâncări sau băuturi
drésuri: condimente, mirodenii
dumesnicì: a domestici
dumesnicie: bună-creştere, politeţe, amabilitate
duméstnic: îmblânzit, domesticit; domestic

elefand: fildeş
enhélii: ţipari
epilipsie: epilepsie
estime: existenţă
evtinătate: ieftinătate
ezetură: zăgaz, stăvilar

falenă: balenă
faptă bună: virtute
faţă: persoană
feliurime: calitate
feştelì (a se): a se face de râs, a se purta cu necuviinţă; a se necinsti
fiinţă: esenţă (οὐσία); fiinţare (τὸ εἶναι);
finic: curmal
fisiológ: „istorisitoriu al firilor", naturalist
floare de văpsea: culoare
foc curăţitoriu: Purgatoriu
fóchie: focă

gălbegios: gălbejit, palid
găvănos: găunos, scobit pe dinăuntru
găvăună: gaură; orbită a ochiului
găvăunos: *v.* găvănos
găvăunătură: concavitate, scobitură
gâcituri: enigme
ghenethlialoghíe: horoscop
ghip: vultur
ghípsos: ipsos, ghips
gogoneţ: bombat, rotunjit, sferic
gómot: aclamaţii
gonaciu: prigonitor
gúbav: slăbănog, gălbejit; lepros

haractír: caracteristică
haractirisì: a caracteriza
helie: ţipar
herestrui: a a tăia cu fierăstrăul
heretisire: felicitare
hrisólith:
hristian: creştin

iachínthi, iachint: iacint/hiacint, piatră semipreţioasă de culoare roşie sau portocalie
iaspídi, iáspis: jasp sau matostat (o varietate de jasp), piatră semipreţioasă
idropicós: bolnav de hidropizie
imisferiu: emisferă
ipólipsis: reputaţie
iscús: cercare, experienţă
istorie: istorisire, relatare
ithicesc: etic
izbândă, izbândire: pedepsire, răzbunare
iznoavă: noutate; *de iznoavă*: din nou, încă o dată, iarăşi.
izvod: model, prototip; izvor, sursă
izvodì: a inventa

împleticire: împletire
împuntúră: împunsătură, punct
împută: a reproşa
imputare: reproş

încujbătură: articulație
îndemânatec: oportun, convenabil
înfrânge (a se): a se răsfrânge/reflecta
îngreca: a zămisli, a rămâne grea
îngrecare: zămislire, graviditate
învierşunare: nestăpânire, lipsă de măsură, necumpătare, exces; desfrânare
învierşunat: dezmățat, desfrânat, nestăpânit, excesiv
învità: a îndemna stăruitor, a zori, a incita, a ațâța, a provoca

jâgniță, jitniță: hambar, depozit
jivină: viețuitore, animal
jucăreaie, jucărei: jucării

kíknie: lebădă
kines: câini (de mare)

lagúm (*pl.* lagúmuri): mină
lăcui: a locui
lămurire: curățire de corpuri străine, purificare, puritate
lúcie: pată albă (pe piele)
luptaciu: luptător

madém: minereu
maghi: magi
mai-mare-meşter: arhitect
máscără: mască
máşce: măşti
máthimi: lecții
măduhă: măduvă
metahirisì: a se folosi de, a întrebuința; a se îndeletnici
mezelic: gustare
mirénă: un soi de peşte de râu, mreană
mişăl, mişel: om nevoiaş
mitră: matrice, uter
molitv: molid
moloşitură: slăbiciune
molótru: anason sau molură (*Foeniculum vulgare*)
muerì: a efemina
muncă: chin, tortură
mustăreață: sevă, suc dulce (ce apare pe coaja unor copaci primăvara)

narcă: peşte-torpilă
nălucì: a imagina, a-şi închipui
năprasnă: lucru neaşteptat; *de năprasnă*: pe neaşteptate, brusc
năstrapă: cană
nedomirire: nesiguranță
neipostatnic: fără temei, inconsistent
neînotat: nenavigat
nemernic: pribeag
nemernicie: pribegie
nepedepsit: needucat
nevre: nervi
niciodinioară: niciodată, nicicând
noian: mare (gr. πέλαγος)
nostimadă: farmec, drăgălăşenie
numit: renumit, vestit

oblu: drept
odinioară: cândva, vreodată (în viitor)
oltariu: altar
organisì: a organiza
ostrovean: locuitor al unei insule

parádosis: predanie
pardál, párdol, párdos: leopard sau panteră
parimie: paremie, pildă
păscariu: pescar
pâşiri: paşi
pedepsit: educat
pehlivan: saltimbanc
persicesc: persan
picride: ierburi amare
piezăşat: pieziş, oblic
pil: elefant
pína: specie de moluscă marină
planítă: planetă
plăzmuitor: modelator sau sculptor
pleca (a se): a se îndupleca, a consimți, a se învoi, a fi de acord, a accepta

poezì, poezî: a se revărsa
poftoríre: repetiție
pohoì: a se revărsa, a inunda
pohoiu: puhoi, torent
pólc: regiment
polítie: societate; de polítie: orăşean
pómbă: pompă, fast
poprì: a opri; a sechestra
póruri: canale înguste, pori
povoară: povară, bagaj
prapur: membrana stomacului (la vite)
preacovârşì: a exceda, a copleşi
precupie: comerț necinstit, speculă
pregetà: a şovăi, a ezita
prepus: bănuială, presupunere
présen, présenă: cureaua hamului care trece pe sub pieptul calului
pricì: a se certa
pricină: cauză; motiv
prigoni (a se): a căuta ceartă, a (se) contrazice, a polemiza, a contesta
prihăni: a mustra; a defăima
primejduincios: periculos
prión: peşte-fierăstrău
printregul: prin întregul, pe de-a-ntregul
prințipat: întâietate, conducere, domnie (gr. ἀρχή, lat. *principatus*)
prístav: crainic
privealişte: spectacol
propovédnic: crainic
prost: simplu
prostime: simplitate
protás: premisă
protimisì: a prefera, a da întâietate
psifídă: mozaic
putincios: capabil
putrejune: putreziciune
povoare: poveri, încărcături

raft: valtrap sau cioltar (pătură împodobită cu felurite cusături care se pune pe spinarea calului, sub şa)
rândurea: rândunea, rândunică
refeneà: contribuție (bănească)
repejune: curent (de apă sau aer)
revmaticale: reumatism.
rítor: avocat
robaciu: harnic, muncitor

sad: plantă
sardónihi: sardonix, piatră semiprețioasă de culoare roşie
săninos: senin
săvârşi: a ajunge la capăt, a sfârşi; a (se) desăvârşi
săvârşire: sfârşit, capăt; desăvârşire
sân (de mare): golf
sârman: orfan
scar: peşte-papagal
scăpăta: a falimenta
scris-împrejur: circumscris, mărginit
scópos: scop, țel
scorpie: scorpion
scule: bijuterii, podoabe
scump: zgârcit
selevkída: un fel de sturz care se hrăneşte cu lăcuste
semuì: a deduce, a presupune; a compara
semuire: asemănare
shimă: formă, figură, expresie exterioară, chip
sillave: silabe
silloghism: silogism
sillogisticesc: silogistic, care (se) cunoaşte prin silogisme
simcéa: vârf
singurime: monadă
siriman, sirman: orfan
slovnire: silabă
smreduíre: molipsire
soartă: sorți; *cu soartă dat*: tras la sorți, la voia întâmplării
soțietate: părtăşie, comuniune; comunitate (gr. κοινωνία, lat. *societas*)
speclariu: (*mineral.*) mică
sprintinire: sprinteneală
stánişte: staul

stat: statură
statír: monedă grecească antică din aur sau argint
stihie: element (al naturii)
stinghii: şolduri
stirigíe: *adj.* astringentă (de la *stirigíe*: piatră acră, alaun)
strómbii: scoici
struncina: a zdrobi, a răni
supíe: sepie

şenţureale: canale
şfară: jertfă de ardere a grăsimii animale
şiói: şuvoi
şterc: fir de pai din gunoi
ştiinţă: conştiinţă; ştire, cunoştinţă
şurligae: sorliţă sau şurliţă, un fel de vultur (*Gypaetus barbatus*)

tas: vas plat, taler; cupă
tấmp: tocit; indiferent, blazat
tâmpì; a slăbi, a toci, a atenua
tâmplà: a se întâmpla
tearfe: zdrenţe
teas: cupă
ticălos: vrednic de plâns, jalnic
ticăloşie: stare jalnică, mizerie
tinós: noroios, gloduros
tragodíi: tragedii
trigonă: calcan
tropologhie: limbaj figurat

ţărcălám, ţircălam : cerc
ţăvişoare: tubuleţe

uleáe: stupi
úleu: uliu
ulmà/ulmì: a adulmeca (*conjunctiv*: să te úlme)
undà: a da în clocot, a fierbe
unghiu: colţ
urnì: a amâna
urnire: amânare
varvaricesc: străin, din străinătate
vasilísc: şarpe, reptilă
văpseală: culoare
vârşă: coş din nuiele cu care se prind peştii
văsc, vâsc: clei de prins păsări, fabricat din fructele plantei cu acelaşi nume
vătaş: vătaf (supraveghetor)
virílliu: beril (piatră preţioasă)
vistierii: comori
vizunie: vizuină
voevozíe: dregătoria de voievod (căpetenia oştirii)
volbură: vârtej de vânt, tornadă
voroavă: omilie
voevozíe: dregătoria de voievod (mai-marele oştirii)

zápis: act
zárii: zaruri
zavisnic, zaviznic: gelos, pizmaş, invidios
zădărî: a stârni, a (se) aţâţa
zălog: garanţie
zăpódie: vale largă sau teren între două dealuri
zăstâmp, zăstimp: răstimp
zăticnì: a se împiedeca, a se poticni
zăticnire: piedică, obstacol
zăticnitoriu: împiedecător, obstacol
zbor, zboriu: târg anual, bâlci, iarmaroc
zdrumica: a zdrobi
zefét: zaiafet, chef, chiolhan
zgău: uter, matrice, mitras
zgârcios: catilaginos
zgârcitură: contracţie a tendoanelor
zighenă: peşte-ciocan (specie de rechin)
zograf, zugraf: pictor
zogrăvie: pictură

xífie: peşte-spadă

C U P R I N S

Notă asupra ediției..5
Către cititoriul..13

ALE MARELUI VASILIE

EXAIMERON
VOR. 1. Întru început au făcut Dumnezeu ceriul şi pământul................................15
VOR. a 2-a. Pământul era nevăzut şi netocmit...27
VOR. a 3-a. Pentru ceale dintâi ale facerii...38
VOR. a 4-a. Pentru adunările apelor..50
VOR. a 5-a. Pentru odrăslirea pământului...59
VOR. a 6-a. Pentru facerea luminătorilor...70
VOR. a 7-a. Pentru ceale târâtoare...86
VOR. a 8-a. Pentru ceale zburătoare, şi pentru ceale din apă..............................95
VOR. a 9-a. Pentru ceale de pre uscat..107
Pentru facerea omului, 1..118
Pentru facerea omului, 2..133
Pentru Raiŭ..146
La Sfânta Naştere a lui Hristos...151
La cei Patruzeci de Mucenici..159
La aceaia; *Strica-voiŭ jicnițile meale, şi mai mari le voiŭ zidi*..........................166
La o parte a Psalmului al 14-lea, şi împrotiva celor ce iau dobândă.....................174
Către cei bogați..181
Asupra celor ce să îmbată..191
Pentru post, 1...199
Pentru post, 2...208
Pentru post, 3...214
Aşezământuri călugăreşti 216
Epistolie către Hilon, ucenicul său..263
Cum că nu iaste Dumnezeu pricinuitoriu realelor. 269
Pentru zavistie..281
Pentru mulțămire...288
La mucenița Iulitta...297

Pentru smerita cugetare..308
Împrotiva celor ce să mânie...315
Pentru a nu ne pironi la lucrurile vieții aceştiia, şi pentru arderea ce s'au făcut afară de Bisearică...324
La cuvântul ce zice: Ia aminte de sine...335
Voroavă carea s'au grăit în vreamea foametii şi a seacetii.................................344

ALE SFÂNTULUI GRIGORIE BOGOSLOVUL

La Arătarea lui Dumnezeu, ádecă la Naşterea Mântuitoriului...............................354
La Sfintele Lumini, ádecă la Botez...366
Pentru iubirea de săraci. 377
Cuvânt la zăbovire...401
La Sfintele Paşti..404
La Duminica cea noaoă, şi la primăvară, şi la mucenicul Mamant......................426
Epistolii oarecare..433
Stihuri la fealiuri de prici...444

Glosar...456

SF. VASILIE CEL MARE
şi
SF. GRIGORIE CUVÂNTĂTORIUL DE DUMNEZEU

CUVINTE PUŢINE ORECARE

Ediţie îngrijită de **Maxim Monahul**
Transcrierea textului: **Serafim Monahul**
Redactor: **Radu Hagiu**
Concept copertă: **Atelierul de Grafică**

Tipar: **Accent Print – Suceava**

Editura Predania C.P. 67, Oficiul Poştal 13, Bucureşti
www.predania.ro
editura@predania.ro

În aceeaşi colecție la editura

au mai apărut:

SF. SIMEON
NOUL CUVÂNTĂTORIU DE DUMNEZEU
ALE DUMNEZEEŞTILOR CÂNTĂRI IUBIRILE

SF. IOANN SCĂRARIUL
S C A R A

SF. MACARIE EGHIPTEANUL
O M I L I I

SF. ISAAC SIRUL
CUVINTE ŞI ÎNVĂȚĂTURI

SF. IOANN DAMASKIN
DESCOPERIRE CU AMĂRUNTUL A PRAVOSLAVNICII CREDINȚE